

STATISTISKA MEDDELANDEN

Ser. F. Band 61

SOCIALA
MEDDELANDEN

Årgång 1951

Nr 7-Nr 12

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967.

Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.

Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.

1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska, och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.

1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1951: 7-12.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19512

STATISTISKA MEDDELANDEN

Ser. F. Band 61

SOCIALA
MEDDELANDEN

Årgång 1951

Nr 7-Nr 12

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

STOCKHOLM 1951
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
510090

Sociala Meddelanden Årgång 1951

Utg. av Kungl. Socialstyrelsen i samarbete med Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen

ANSV. UTGIVARE: ERLAND V. HOFSTEN. REDAKTÖR: TORE SÖDER

Årg. 1903: 2 häften. — Årg. 1904—07: årligen 4 häften. — Fr. o. m. årg. 1908: årligen 12 häften. Pris per årgång (12 häften) 8 kr, per häfte 75 öre. Prenumeration kan ske på postanstalt eller i bokhandeln.

INNEHÅLL

Nr 1

Social prognos för skyddshemselever. Av med. dr <i>Edith Otterström</i>	3	<i>Periodiska översikter</i>	
Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare i Belgien. Av jur. dr <i>Gilbert de Broeck</i>	14	Befolkningsutvecklingen under andra och tredje kvartalet 1950	37
Utgifter för kläder och skor m. m. enligt socialstyrelsens konsum- tionsundersökning 1948	19	Vägtrafikolyckor under tredje kvar- talet 1950	39
Arbetskraften i offentlig tjänst. I. Antal landstingsanställda åren 1945 och 1947—1949	27	Fattigvården år 1949	40
Social film: »Att vara sjuksköterska»	32	Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för november 1950	42
<i>Kortare meddelanden</i>		Arbetsmarknaden under november 1950	44
Internationella arbetsbyråns styrelse- sammanträde	34	Litteraturoversikt	66
Nya principer för dyrortsgrupperingen	35	Recension	70
		Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteck- ning över vissa lokala organ an- knutna till socialstyrelsen	71

Nr 2

Invalidproblemen inför internatio- nellt forum. Av sekreterare <i>Karl Montan</i>	83	<i>Kortare meddelanden</i>	
Inkomst och förmögenhet år 1949. Av tf. förste aktuarie <i>John Bredal- Bauer</i>	89	Indextal för byggnadskostnaderna i Stockholm i januari 1951	110
Om följderna av en ökning av antalet försäljningsställen för pilsner. Av amanuens <i>Waldemar Grape</i>	98	Dyrortsnämnden för år 1951	110
Femte internationella konferensen för socialt arbete. Av byråsekrete- rare <i>Elsa Wollmer</i>	104	Indexnämnden för år 1951	110
Sociala frågor vid 1950 års riksdags höstsession	108	Stegringen av levnadskostnaderna inom olika befolkningsgrupper	111
		Den amerikanska levnadskostnadsin- dexen revideras	111
		<i>Periodiska översikter</i>	
		Brottsligheten under fjärde kvartalet 1950	113
		Utläningar i Sverige under fjärde kvartalet 1950	114

Levnadskostnadsindex för december 1950	119	Arbetsmarknaden under december 1950	134
Kvalitetsförändringarnas inverkan på levnadskostnadsindex december 1946—december 1949	128	Tegelindustrins sysselsättningsförhållanden. Av amanuensen <i>Harry Sundberg</i>	141
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	129	Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag	145
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för december 1950 samt en översikt för december 1949—december 1950	130	Litteraturöversikt	163
		Recensioner	167

Nr 3

Socialutgifterna under år 1949. Av förste aktuarie <i>Gustaf Holmstedt</i>	171	<i>Periodiska översikter</i>	
Hur arbetar den danska mödrahjälpen? Av kontorschefen <i>Vera Skalts</i>	174	Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under fjärde kvartalet 1950	194
Förändringar i den realiserade efterfrågan på bostadslägenheter i vissa orter under 1940-talet	180	Samhällets barnavård år 1949	198
Svenskar anställda i FN:s sekretariat och vissa andra internationella organisationer	187	Arbetskraften i industrin år 1948	207
<i>Kortare meddelanden</i>		Omsättningen inom detaljhandeln under fjärde kvartalet 1950	212
Socialstyrelsen tillstyrker dyrtortssakkunnigas förslag	191	Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för januari 1951	214
Befrielse från skatt vid existensminimum	191	Arbetsmarknaden under januari 1951	217
Löneutvecklingen 1939—1949	192	Lönenivå och sysselsättning inom industrin i november 1950	222
Uppskov med nattarbetsförbudet	192	Litteraturöversikt	241
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet och hela året 1950	193	Recensioner	245

Nr 4

Nordisk socialpolitisk samarbaid. Av konsulent <i>Kaare Salvesen</i>	251	Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1949	272
Olycksfall i arbete under åren 1948 och 1949. Av amanuens <i>Klas Wallberg</i>	262	Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1950	279
<i>Kortare meddelanden</i>		Lönerna för anställda vid affärsbankerna år 1950	283
FN-stipendier för sociala studier i utlandet	266	Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1950	287
Världskongress rörande vanförevård ..	266	Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för februari 1951	295
Kriminalisering av homosexuell prostitution	267	Arbetsmarknaden under februari 1951	298
<i>Periodiska översikter</i>		Arbetskraftsförhållandena inom sjukvården	302
Befolkningsutvecklingen under fjärde kvartalet och hela året 1950 ..	269	Litteraturöversikt	321
Vägförhållanden under fjärde kvartalet 1950	271		

Nr 5

Vad kostar det att ha barn?	327	Sveriges akademikers centralorganisa- tion år 1950	359
Ett nytt uppslag vid planering av ålderdomshem. Av byråchef <i>Ali Berggren</i>	336	Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1950 . . .	359
Den nya nordiska konventionen om ömsesidigt utgivande av vård åt nödställda. Av andre kanslisekre- terare <i>J. O. Widman</i>	340	Indextal för byggnadskostnaderna i Stockholm i april 1951	360
Beräkningen av skatteposten i lev- nadskostnadsindex	346	Priskontrollnämnden föreslår smörra- batter till barnfamiljer	361
Arbetskraften i offentlig tjänst. II. Antal anställda i landskommuner- na den 1 mars 1950	351	<i>Periodiska översikter</i>	
<i>Kortare meddelanden</i>		Brottsligheten under första kvartalet 1951	362
Internationella arbetskonferensens 34:e sammanträde	356	Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1951	363
Svenska arbetsgivareföreningen år 1950	356	Levnadskostnadsindex för mars 1951 . . .	367
Sveriges redareförening år 1950	356	Detaljprisutvecklingen i olika länder	375
Handelsnäringslivet år 1950	356	Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för mars 1951	376
Svenska lantarbetsgivareföreningen år 1950	357	Arbetsmarknaden under mars 1951 . . .	379
Landsorganisationen i Sverige år 1950	357	Omskolnings- m. fl. kurser under led- ning av överstyrelsen för yrkesut- bildning under tiden den 1 oktober 1950—den 31 mars 1951	382
Tjänstemännens centralorganisation år 1950	357	Litteraturoversikt	396
Statistiska centralbyråns riksförbund år 1950	358	Recension	400

Nr 6

FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC). Av byråchef <i>Erik Westerlind</i>	403	Fylleriförseelser och spritsmuggling un- der första kvartalet 1951	428
De sociala utgifterna i de nordiska länderna. Av förste aktuarie <i>Gustaf Holmstedt</i>	411	<i>Periodiska översikter</i>	
Alkoholismproblemet i psykosocial belysning. Av byråinspektör <i>Daniel Wiklund</i>	418	Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under första kvar- talet 1951	429
Arbetskraften i offentlig tjänst. III. Ålder och utbildning för vissa befattningshavare i statens tjänst	422	På alkoholistanstalt intagna år 1950 . . .	433
<i>Kortare meddelanden</i>		Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för april 1951	436
Jämkningsbidrag	426	Omsättningen inom detaljhandeln under första kvartalet 1951	440
Ersättningsbelopp för fosterbarnsvård	426	Arbetsmarknaden under april 1951 . . .	442
		Löner och sysselsättning inom in- dustrin i februari 1951	444
		Litteraturoversikt	460
		Recension	464

Nr 7

Kan vi begränsa barnstugornas kost- nader? Av pol. mag. <i>Göran Tegner</i>	467	<i>Kortare meddelanden</i>	
De allmänna rådgivningsbyråerna i England. Av pol. mag. <i>Rolf Hag- man</i>	485	Daghem och förskolor	491
		<i>Periodiska översikter</i>	
		Befolkningsutvecklingen under första kvartalet 1951	494

Vägfrikolyckor under första kvar- talet 1951	496	Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för maj 1951	526
Mödrahjälpen under år 1950	497	Arbetsmarknaden under maj 1951	529
Bostadsbyggandet i Sverige år 1950	501	Frånvarofrekvens inom vissa indu- striföretag	534
Löneläget inom jordbruket år 1950 jämte löneutvecklingen åren 1939 —1950	513	Litteraturöversikt	549
Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1950	519		

Nr 8

Likheter och olikheter på skandina- visk arbetsmarknad. Av byråchef <i>Bertil Olsson</i>	555	<i>Periodiska översikter</i> Brottsligheten under andra kvartalet 1951	589
Om planering av stickprovsundersök- ningar. Av fil. lic. <i>Tore Dalenius</i>	564	Arbetskraftsåtgång och utbetalda lönesummor inom jordbruket år 1950	590
Sommarbarnsverksamheten i Göte- borg. Av folkskollärare <i>Carl Blom- quist</i>	576	Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för juni 1951	593
Sociala frågor vid 1951 års riksdag	579	Levnadskostnadsindex för juni 1951	596
<i>Kortare meddelanden</i> Tvångsåtgärder vid intagning på ålder- domshem	586	Arbetsmarknaden under juni 1951	604
1951 års folkräkning i England	587	Erkända arbetslöshetskassor 1950..	610
Seminarium för socialarbetare	587	Litteraturöversikt	624
Indexbundna löner i USA	588	Recensioner	628

Nr 9

Livsmedlens näringsvärde och pris. Av professor <i>Ernst Abramson</i> ...	631	<i>Periodiska översikter</i> Kollektivavtalen under andra halv- året 1950 och första halvåret 1951	658
Tillgången på ungdomlig arbetskraft. Av byråsekreterare <i>Gunnar Olderin</i>	637	Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under andra kvar- talet 1951	662
Emigranter efter nationalitet åren 1949 och 1950	642	Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1951	666
Siffrorna bakom beslutet om generell hyreshöjning. Av notarie <i>Stina Thornell</i>	644	Omsättningen inom detaljhandeln under andra kvartalet 1951	670
<i>Kortare meddelanden</i> Pristegringens inverkan på olika in- komstnivåer och familjetyper sep- tember 1950—juni 1951	654	Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för juli 1951	672
Korttidshjälp till änkor	654	Arbetsmarknaden under juli 1951..	675
Naturaförmåners värde vid beräkning av preliminärskatten år 1952	657	Löner och sysselsättning inom indu- strin i maj 1951	679
Fylleriförseelser och spritsmuggling un- der andra kvartalet 1951	657	Litteraturöversikt	697

Nr 10

Socialvårdskommitténs verksamhet. Av generaldirektör <i>Karl J. Höjer</i>	703	Klientelblandningen på ålderdoms- hemmen	723
Likalönsfrågan inför sin internatio- nella reglering. Av fru <i>Inga Thors- son</i>	718	<i>Kortare meddelanden</i> Kommunalhemmen i Finland	732
		Trädgårdsarbetarnas löner år 1950 ...	733

Periodiska översikter

Vägrafikolyckor under andra kvar- talet 1951	735
Befolkningsutvecklingen under andra kvartalet 1951	736
Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för augusti 1951..	737

Arbetsmarknaden under augusti 1951	740
Svenskt-norskt arbetarutbyte i stu- diesyfte. Av byråchef <i>Sven Skogh</i>	743
Litteraturoversikt	761
Recension	764

Nr 11

Socialläkarens verksamhet. Av social- läkare <i>John Takman</i>	767
Rödakorshjälp till gamla. Av byrå- chef <i>Ali Berggren</i>	781
Mödranhjälpen omprövas	784

Kortare meddelanden

Erkända sjukassor under år 1949 ...	788
Studiekostnaders behandling i beskatt- ningshänseende	789
Pensionspristalet	790
Skattetrycket i olika länder	791
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vin- tern 1950/51	791
Vägarbetarnas löneförmåner 1950	791

Periodiska översikter

Nykterhetsvårdsklienteletets omfatt- ning och sammansättning under år 1949	793
--	-----

Brottsligheten under tredje kvartalet 1951	802
Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1951	803
Levnadskostnadsindex för september 1951	807
Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för september 1951	815
Arbetsmarknaden under september 1951	817
Den reglerade byggnadsverksamhe- tens omfattning den 1 augusti 1951	820
Litteraturoversikt	837

Nr 12

Åldringvård i hemmen. Av med. dr <i>Ola Månsson</i>	843
Kvinnorna och jordbruket. Av agro- nom <i>Paul Grabö</i>	849

Internationella arbetskonferensens trettiofjärde sammanträde. Av förste kanslisekreterare <i>Sten-Eric Heinrici</i>	859
Socialarbetaren och allmänheten. Av assistent <i>Karna Nilsson</i>	863
Social film: »Vi och våra gamla» ...	868

Kortare meddelanden

Indextal för byggnadskostnaderna i Stockholm i oktober 1951	870
Levnadskostnadsundersökning på lands- bygden	871
Socialstyrelsen yttrar sig över tillsyns- kommitténs förslag	871
Utnämning inom internationella arbets- byrån	874

Fylleriförseelser och spritsmuggling un- der tredje kvartalet 1951	875
---	-----

Periodiska översikter

Byggnadsverksamheten i vissa stä- der och köpingar under tredje kvartalet 1951	876
Omsättningen inom detaljhandeln under tredje kvartalet 1951	880
Socialstyrelsens allmänna konsum- tionsprisindex för oktober 1951 ..	882
Arbetsmarknaden under oktober 1951	885
Löner och sysselsättning inom indu- strin i augusti 1951	887
Litteraturoversikt	907
Recensioner	911
Sakregister till årgång 1951	915
Författarregister till årgång 1951 ..	919

Häftets huvudinnehåll

Juli 1951

Kan vi begränsa barnstugornas kostnader? Författaren, som tjänstgjort som sekreterare i 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården, redogör i artikeln för barnstugornas byggnads- och driftskostnader, statsbidragen samt avgiftspolitiken vid barnstugorna. Sid. 467.

De allmänna rådgivningsbyråerna i England. Citizens Advice Bureaux, de allmänna rådgivningsbyråerna, infördes i England i början av det andra världskriget för att bistå civilbefolkningen i de brydsamma situationer, som ransoneringsringarna, bostadsbristen och de andra kristidsbekymren förde med sig. Organisationen har bibehållits efter kriget och åtnjuter popularitet och förtroende. Sid. 485.

Befolkningsutvecklingen under första kvartalet 1951. Antalet levande födda har minskat och antalet dödsfall har ökat under första kvartalet 1951 i jämförelse med motsvarande kvartal 1950. Följden har blivit, att födelseöverskottet under kvartalet gått ned betydligt mot närmast föregående år; under januari förekom t. o. m. ett födelseunderskott på landsbygden. Sid. 494.

Mödrahjälpen under år 1950. Mödrahjälpsnämnderna handlade under år 1950 58 501 ansökningar om mödrahjälp mot 61 463 under föregående år. Nedgången, som utgör ca 5 %, beror utslutande på den avtagande födelsefrekvensen, då födelsernas antal har avtagit lika mycket. För 39 % av totala antalet under år 1950 födda barn beviljades ansökningar om mödrahjälp. Sid. 497.

Bostadsbyggandet i Sverige år 1950. I hela riket har under år 1950 tillkommit genom nybyggnad 43 937 och genom ombyggnad 990 eller tillsammans 44 927 lägenheter. Genom ombyggnad har samtidigt avgått 736 lägenheter. De hus, vil-

kas rivning påbörjats under detta år, innehöll sammanlagt 1 417 lägenheter. Nettotillskottet genom ny- och ombyggnad samt rivning uppgick sålunda till 42 774 lägenheter. Ungefär två tredjedelar av lägenheterna i nybyggnader är belägna i flerfamiljshus och en dryg fjärdedel i enfamiljs- och tvåfamiljshus. Sid. 501.

Löneläget inom jordbruket år 1950 jämte löneutvecklingen åren 1939—1950. Den genomsnittliga timlönen vid tidlönsarbete för samtliga kategorier vuxna manliga arbetare har stigit till 1,91 kr år 1950 från 1,84 kr föregående år. För kvinnorna var motsvarande siffror 1,23 resp. 1,15 kr. Sid. 513.

Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1950. Sedan 1939 har den genomsnittliga timförtjänsten för arbetare inom industrin stigit med 105 % för vuxna män och med 129 % för vuxna kvinnor. 1939 hade de manliga industriarbetarna en genomsnittlig timförtjänst på 1,33 kr och en kvinnlig industriarbetare 0,84 kr. Dessa siffror hade 1950 stigit till 2,72 resp. 1,92 kr. Den starkare lönestegringen för kvinnorna har resulterat i en minskning av löneskillnaden mellan manliga och kvinnliga arbetare. 1939 utgjorde kvinnornas genomsnittsförtjänst 63 % av männens, medan motsvarande relationstal 1950 var 71 %. Sid. 519.

Arbetsmarknaden under maj 1951. Läget på arbetsmarknaden under maj utmärktes av stegrad efterfrågan på arbetskraft av olika kategorier. Bristen på personal till industrin skärptes därigenom att arbetskraft i viss utsträckning sökte sig över till utearbeten av skilda slag. Enligt socialstyrelsens selsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin anställda arbetare 0,4 % lägre än i april. Sid. 529.

R E G I S T E R

*över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter
i Sociala Meddelanden*

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Samhällets barnavård»)	3, 1951
Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	detta nr
Bostadsbyggandet i Sverige år 1950, senast i	detta nr
Brottsligheten, varje kvartal, senast i	5, 1951
Byggnadskostnaderna i Stockholm, varje kvartal, senast i	5, 1951
Byggnadskostnaderna på landsbygden, årligen, senast i	1, 1950
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	6, 1951
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	6, 1951
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	10, 1950
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1951
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i . .	detta nr
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	6, 1951
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	5, 1950
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i . . .	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	5, 1951
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom in-	
dustrin, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	detta nr
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	6, 1951
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	detta nr
Mödrahjälpen, årligen, senast i	detta nr
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	4, 1951
Nykterhetsvårdsklienteletets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	7, 1950
Näringsvärde och pris på viktigare födoämnen, årligen, senast i	4, 1950
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1950
Sociala frågor vid årets riksdag, årligen, senast i	2, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Sysselsättningen inom den reglerade byggnads- och anläggningsverksam-	
heten, årligen, senast i	11, 1950
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1950
Utläningar i Sverige, varje kvartal, senast i	5, 1951
Vägarbetarnas löneförnåner, årligen, senast i	8, 1950
Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	detta nr

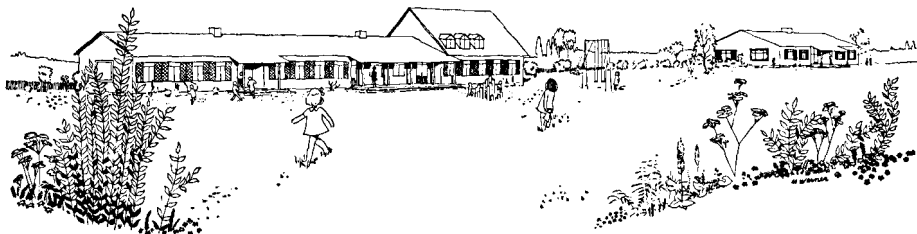
Kan vi begränsa barnstugornas kostnader?

Av sekreteraren, pol.mag. *Göran Tegner*, Stockholm

»När man i årtal har kunnat följa en delvis förvirrad och många gånger osaklig diskussion om daghem, familjedaghem och lekskolor, vill man hoppas, att statsmakterna snart skall visa sig beredda att lyfta förskolearbetet upp ur dess nuvarande provisoriska karaktär. Ett långvarigt provisorium kan inte vara lyckligt för en verksamhet, som i kraft av sin oundgänglighet ändå lever och utvecklas.» Orden är statsrådinnan Rosa Anderssons och föllades i en intervju i Morgon-Tidningen dagen efter betänkandet om daghem och förskolor (SOU 1951: 15) avlämnats. Två dagar senare ansåg sig socialborgarrådet Hjalmar Mehr i en debatt i Stockholms stadsfullmäktige kunna konstatera, att »motståndet mot daghemmen nu alltmer börjar vika».

Dessa uttalanden vittnar gott om de förhoppningar och stämningslägen, som det stora betänkandet om barnstugor och barntillsyn utlöst. De kontrasterar också mot den uppfattning om barnstugorna, som de senaste åren förts till torgs på olika håll. Så sent som i november förra året ansåg sig direktör Tage Wärns besparingsutredning böra förorda indragning av statsbidraget till den s. k. halvöppna barnavården under motivering att det f. n. utgjorde en så relativt liten del — endast 9 % — av totalkostnaderna, varför »det torde kunna sägas att den halvöppna barnavården i allmänhet icke för sitt fortbestånd är beroende av statsbidraget». Statsutskottet ansåg vid årets behandling av anslaget »bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård» det angeläget, att »möjligheterna att begränsa den fortlöpande utgiftsökningen under detta anslag noggrant beaktas».

»Begränsa den fortlöpande utgiftsökningen.» Orden förefaller bekanta. Ja, de har förvisso hörts runt om i landet, där barnstugornas växande kostnader alltmer börjat oroa och ge upphov till frågor och debatt. I stad efter stad har ju barnstugeverksamheten kommunaliserats under 1940-talet. 1941 hade knappt 7 % av barnstugorna kommunerna som huvudmän. 1950 var

Många nya bostadsområden, som växt fram under 1940-talet, har satt barnstugan i centrum för stadsdelen. Bilden visar den planerade barnstugan med dag- och eftermiddagshem samt förskola i Västra Sårkullen, Norrköping, ett nytt bostadsområde, som beräknas vara utbyggt 1951.

siffran 36 %, vartill kommer, att huvudparten av de föreningsdrivna barnstugorna ligger i Stockholm och Göteborg och där åtnjuter starkt kommunalt stöd. Av den anledningen kan man i dag säga, att större delen av vårt lands barnstugor redan är kommunaliserade. Det har inneburit en bättre planering, en fastare uppläggning av arbetet, mera förutseende och bättre samordning med hela samhällsbyggandet. Men också att barnstugornas kostnader som aldrig förr kommit i debattens skärself.

Det är väl självklart att en verksamhet, som svarar mot starka behov hos familjerna själva, som — för att citera Rosa Andersson — i kraft av sin outhärlighet ändå lever och utvecklas måste kosta, och kostar mer år för år. Det är en form av automatiska utgiftsökningar vi nog aldrig kommer ifrån. Det senaste året har ju gång på gång i skilda sammanhang betonats, hur nödvändigt det är få alla s. k. automatiska utgiftsökningar under kontroll. Vad menas egentligen härmed? Har stat och kommun en gång satt i gång en verksamhet och denna år från år växer och utvecklas måste ju kostnaderna — fränsett nu hela den kostnadsförordning, som ligger i en inflationistisk prisutveckling — stadigt öka år från år. Så är det inom t. ex. skolan, vars växande årskullar avspeglas i höjda kostnader för hela skolväsendet. Så är det med folkpensioner och barnbidrag, där ett stigande antal åldringar och födelsetalets svängningar reflekteras i nya miljonbelopp. Och så är det även med barnstugeverksamheten, som ännu för ca 10 år sedan hade en ganska begränsad omfattning i vårt land, men som under 1940-talet definitivt brutit igenom och starkt utvecklats i kommun efter kommun. Det säger dock något om expansionens kraft, när vi ser att det 1937 endast fanns 267 barnstugor i hela vårt land med plats för totalt 9 000 barn men antalet i juli 1951 nått upp till 766 med plats för ca 35 000 barn. Denna utveckling *måste* återspeglas i »automatiska utgiftsökningar». Hur man skall få dessa öknings under kontroll utan att helt fränkt förklara att verksamheten inte längre skall byggas ut mer återstår att se. Bör inte problemet i stället vara detta: hur skall vi kunna »begränsa» kostnaderna och få till stånd en bättre ekonomisering av hela verksamheten *samtidigt* som vi i successivt ökat tempo bygger ut den?

När debatten kring betänkan det om barnstugorna börjar tas upp på allvar, förefaller det väl sannolikast, att den till stor del — i varje fall i alla de instanser, som skall bevaka de finansiella synpunkterna — kommer att röra sig kring det svåra problem, som heter barnstugornas finansiering. Och det är väl naturligt att så sker. Vi lever ju under knapphetens kalla stjärna och runt om i våra kommuner är man alltmer tvungen att beakta de ekonomiska och finansiella synpunkterna. Det är också något, som kommittén för den halvöppna barnavården inte varit främmande för. Hela dess generalplan för utbyggnaden under den närmaste 10-årsperioden är utformad under hänsynstagande till våra ekonomiska och personella resurser. Som en röd tråd genom hela betänkan det går — inte någon strävan efter reformjakt utan efter en lugn, men successiv utbyggnad av barnstugorna till förskolebarnens och familjernas bästa.

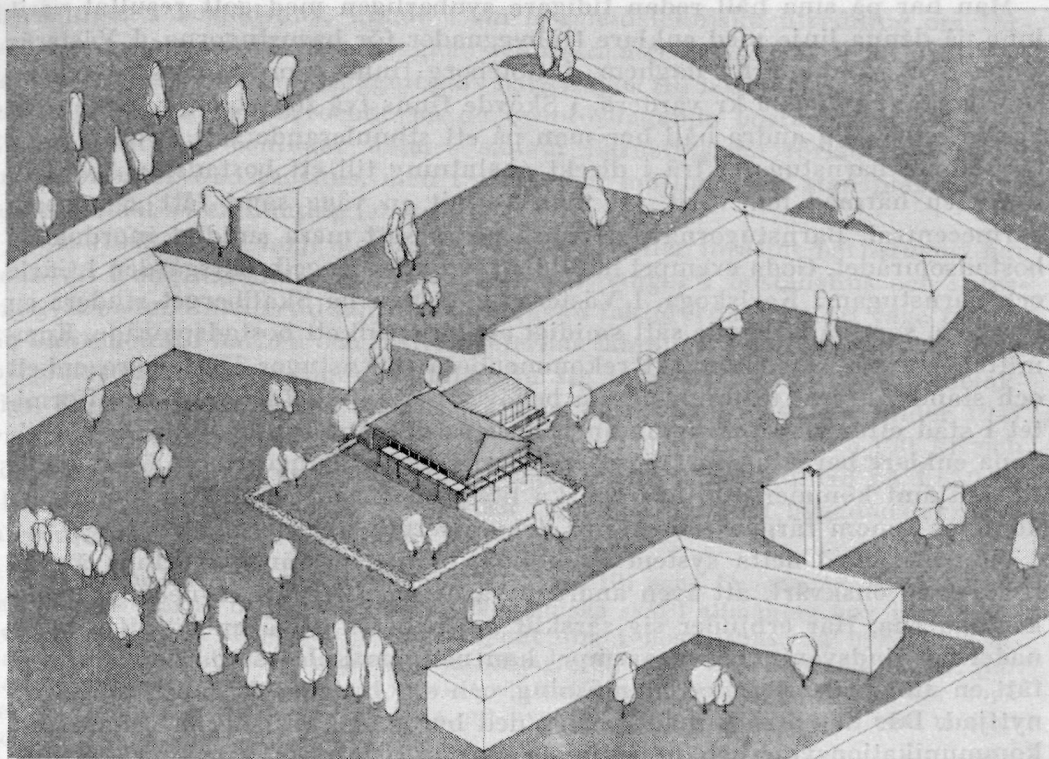
Barnet i centrum: bild från det nya bostadsområdet Torpa i Göteborg. Innanför ringen av bostadshus syns en låg byggnad — det är barnstugan.

Vad som emellertid försvårar en mera nyanserad debatt kring barnstugornas kostnader är ju den inflationistiska prisutveckling, som i slutet av 1940-talet på ett markant sätt drivit upp vårdkostnaderna på praktiskt taget alla institutioner och inrättningar. Det är inte alltid lätt att rensa ut vad som är en reflex av denna utveckling och vad som är betingat av successiv utbyggnad, bättre kvalifikationer hos personalen, strävan efter ökad hygien och standard etc. Det är dock uppenbart, att många kommuner, då det gäller barnstugeverksamheten i dag känner sig stå liksom inför en rullande snöboll, som ständigt växer och växer. Man startade kanske förhoppningsfullt några barnstugor för något årtionde sedan för att i dag finna en verksamhet, som ständigt tycks utvecklas, ständigt kräver fler institutioner, ständigt ställer nya och ökade krav på den kommunala budgeten. Det är lätt att från praktiskt taget vilken kommun som helst plocka fram siffror på denna ökning av barnstugornas totalkostnader under slutet av 1940-talet, men det kan räcka med siffrorna från Stockholm. Där uppgick totalkostnaderna för barnstugeverksamheten 1945 till 1 751 000 kr; 1949 hade beloppet stigit till 5 417 000 kr.

Det är inte så underligt, att finansledningarna i stad efter stad ställer sig frågan: på vilket sätt kan vi begränsa denna fortlöpande kostnadsökning? Enligt min uppfattning finns det dock inga möjligheter att s. a. s. sätta totalstopp för denna utgiftsökning, eftersom av allt att döma barnstugeverksamheten kommer att fortsätta att expandera och vinna allt större anslutning och uppskattning i kommun efter kommun. Kostnaderna kommer

därför automatiskt att öka, och det förefaller nog klokt att redan nu söka inrätta sig därefter. Barnstugeverksamheten är en så pass viktig beståndsdel i hela vår moderna familjepolitik och den är så starkt förankrad i behov och intressen hos våra unga familjer, att det i dag inte går att helt plötsligt sätta stopp för den fortsatta expansionen. Vad som behövs är i stället en klar målsättning, ett accepterande av alla de olika åtgärderna inom den organiserade barntillsynens ram: från daghem till lekplatser. Och det behövs i varje kommun en målmedveten, energisk och fast planering av verksamheten. Besparingarna, kostnadsbegränsningarna skall inte sättas in i form av en tvångströja på hela verksamheten, en stoppskylt för fortsatt utbyggnad, utan ta sig uttryck i en strävan till bättre ekonomisering och finansiering.

Barnstugornas byggnadskostnader. Ehuru det är otvivelaktigt att driftskostnaderna för barnstugorna är det som mest bekymrar kommunalmännen landet runt, kommer dock diskussionen vid varje planering av nya barnstugor att kretsa kring barnstugornas byggnadskostnader. Man kan inte säga, att det ur byggnadsteknisk synpunkt finns någon speciell barnstugotyp i vårt land; däremot uppvisar våra 766 barnstugor en riklig provkarta på olika byggnadsstilar och byggnadslösningar. I betänkandet finns i det särskilda kapitlet om »Barnstugornas planlösning och inredning» en utförlig beskrivning av den byggnadstekniska utvecklingen för barnstugorna. Det torde vara obestridligt, att man mångenstädes på kommunalt och enskilt initiativ gjort barnstugorna alltför påkostade, alltför stora, gedigna och pampiga. Även inom barnstugeverksamheten har man sålunda skattat åt den kommunala sjuka, som någon ironiskt kallat »vår förgyllda socialvård». Man har med andra ord överbetonat själva byggnaderna i sin strävan att bygga så det syntts och hörts i grannkommunerna. Byggnadskostnaderna för många barnstugor har som en följd härav också stigit kraftigt i höjden. En undersökning, som finns refererad i betänkandet, visar att genomsnittskostnaden för ett daghem med 27 platser beräknat på 1949 års priser uppgick till 140 000 kr och till 220 000 kr med 42 platser. Skulle vi fortsätta att med nuvarande priser på byggnadsmaterial bygga sådana barnstugor, skulle kostnaderna springa upp till i sanning mycket oroväckande belopp. Det är därför kommittén i betänkandet så starkt understryker vikten av att nu söka sig fram längs nya vägar, vad det gäller barnstugornas byggnader. I första hand har kommittén efter mönster av bl. a. England och Schweiz förordat ett system med låga, monteringsfärdiga trähus såväl för daghem som för förskolor. Kostnaden för ett sådant daghem för 27 barn beräknades i mars 1949 till 64 900 kr. Sedan dess har träpriserna ungefär fördubblats. Räknar vi på samma daghem med tillämpning av byggnadskostnaderna per 1 juli 1951 skulle kostnaderna uppgå till 87 000 kr. Förskolan beräknas ta hand om 40 barn dagligen — 20 på förmiddagen och 20 på eftermiddagen — och kostade i mars 1949 35 000 kr. I juli i år kostar samma förskola 47 000 kr. Den nedpressning av kostnaderna, som skett för daghemmets del, har varit möjlig genom att byggnadsvolymen minskats med

Perspektivbild från daghemmet Älggården i Malmö. Daghemmet är avsett för 42 barn och har på ett smidigt sätt anslutits till det nya bostadsområdet.

40 %, vartill kommer viss kostnadsminskning på grund av det standardiserade utförandet. Vad som skett är, att man minskat på utrymmet för personalen; dessutom har man även i andra avseenden reducerat vissa utrymmen. Däremot har volymminskningen icke gått ut över barnens lekyta. Denna nedpressning av byggnadsvolymen torde icke föranleda några större olägenheter. Exteriör och interiör ger fortfarande ett trivsamt och inbjudande intryck. För barnen torde volymnedpressningen i daghemmet knappast vara kännbar och för personalens del kan det trängre utrymmet säkerligen kompenseras genom rimligare arbetstider och genom den smidighet och lätt-skötthet, som alltid blir fallet i ett litet daghem, där alla strävar efter att hjälpa alla. En träbyggnad ger också ett material, som lämpar sig särskilt väl för barn och anställda: det är ingen svårighet att spika och bulta i väg-garna etc. och man kan om så erfordras vid behov helt enkelt flytta ett så-dant daghem till en ny plats. Detta kan särskilt bli aktuellt i storstäderna, där barnantalet inom t. ex. de nya bostadsområdena ganska snabbt ändras. I Stockholm tänker man också nu sätta igång att bygga dylika standardise-rade, monteringsfärdiga daghem.

Man har på sina håll redan tidigare synbarligen med gott resultat varit inne på denna linje med enklare träbyggnader för barnstugorna. I Västerås finns t. ex. Hammarby daghem, i Göteborg finns 3 provisoriska daghem, som kostat ca 70 000 kr vardera, i Skövde finns två förskolor av enkel träbeskaffenhet. På andra håll har man på ett stimulerande sätt uppfört låga, trivsamma barnstugor i trä i direkt anslutning till ett bostadshus av sten. Fördelen härmed har varit, att man vunnit en vägg samt fått gemensam värmecentral. Barnstugorna har också på så sätt mera smidigt inordnats i bostadsområdet. Goda exempel härvidlag erbjuder Engelbrektsgården i Gävle och barnstugan i Karlskoga. I Västerås kan man på Skallberget studera en förskola, som på liknande sätt smidigt anslutits till ett bostadsområde. Kommittén har för sin del starkt rekommenderat barnstugor i ett mera enkelt och standardiserat utförande. Man behöver nog inte befara någon uniformitet i stad efter stad om kommunerna mera allmänt skulle börja bygga sådana enklare barnstugor i trä, eftersom antalet barnstugor inom överskådlig tid alltjämt kommer att vara ganska litet och variationer alltid kan åstadkommas genom färgval, snickerier, lekplatsernas utformning etc.

Jämsides med detta system av billiga, monteringsfärdiga trähus är det i hög grad önskvärt, att även andra utvägar söks för att få ned byggnadskostnaderna. Här erbjuder sig särskilt möjligheten att även utnyttja byggnadernas vindsvåning. Som exempel kan nämnas Luleå stads daghem, som fått en utomordentligt god planlösning, och där byggnadskroppen är väl utnyttjad. Där har man kunnat pressa ned byggnadskostnaderna genom små kommunikationsytor och utnyttjande av vindsvåningen ganska väsentligt: för 230 000 kr fick man en barnstuga, som tar hand om inte mindre än 122 barn dagligen, därav 42 barn i daghemmet och 80 i förskolan. Den danske arkitekt, som stått för detta daghem, har all heder av sitt verk. Det är som någon sade vid invigningen liksom en önskemodell för en damsko — liten utanpå men rymlig inuti. Samma princip som vid Luleå stads daghem har kommit till uttryck vid ett nyplanerat daghem i Stockholm (S:t Görans daghem), vilket i sin strävan att även utnyttja vindsvåningen med rätta tilldragit sig uppmärksamhet, ehuru det förefaller möjligt att göra ytterligare nedpressning av byggnadsvolymen.

På senaste tiden har man emellertid på vissa håll fått för sig, att lösningen för barnstugornas del ligger i att i ökad utsträckning få in dem i hyreshusens suterrängvåningar. Man pekar på, att skolor på vissa håll provisoriskt fått förläggas i suterrängvåningar och menar att detta vore framtidslinjen för barnstugornas del. Det kan då först och främst konstateras att barnstugorna visst inte är främmande för en förläggning till suterrängvåningar. Åtskilliga barnstugor, som tillkom t. ex. i början på 1930-talet, förlades ofta till suterrängvåningarna eller inrymdes i fastigheternas första eller andra våning. Det är alltså ett gammalt och väl prövat system, som man mera allmänt nu vill återvända till. De erfarenheter, som man emellertid har av barnstugor inrymda i hyresfastigheterna, är dock icke odelat gynnsamma. HSB, som kanske har den största erfarenheten i landet vad det gäller

barnstugor i bostadshus, kunde i sin byggnadstekniska utredning om förskola och daghem (HSB:s byggnadstekniska utredningar nr 6, mars 1948) konstatera, att genom förläggning av barnstugor till bostadshus på 1930-talet blev planlösningen »beroende på de ovanförliggande bostädernas plan och fullt önskvärda lösningar nåddes sällan. Barnstugorna förlades även till markvåningar i bostadshus, men i allmänhet möjliggjorde stadsplanen icke anordnandet av en lämplig lekplats.»

I praktiskt taget varje kommun, som byggt eller inrättat barnstugor, har man väl i dag liknande erfarenhet från barnstugor i bostadshus och suterrängvåningar. Emellertid har de ekonomiska faktorerna ofta fått väga tyngre än hänsynen till barnen och institutionernas lämpligaste utformning. Ur rent byggnadsekonomisk synpunkt ställer ju sig inbyggda barnstugor fördelaktiga. En undersökning på två i Stockholm uppförda barnstugor under 1947 visade, att kostnaden för den friliggande barnstugan blir 5 100 kr och för den inbyggda 3 450 kr per plats, vilket utgjorde en skillnad på 1 650 kr eller 32 %. Trots detta ansåg sig HSB i sin nyssnämnda byggnadstekniska utredning böra skriva följande:

»Det är önskvärt att institutionerna förläggas till egna byggnader. Detta önskemål kan emellertid bl. a. på grund av ekonomiska skäl i allmänhet icke tillgodoses och barnstugorna förläggas därför alltför ofta i bostadshus, då byggnadskostnaderna för institutionerna härigenom bli lägre än vid friliggande byggnader. När det gäller förskolor kunna dessa mycket väl förläggas till bostadshus. Man bör dock se till, att ljusförhållandena bli goda, att hyresgästerna störas så litet som möjligt och att en lämplig lekplats kan ordnas.

Önskvärdheten av att förlägga institutionen till en egen byggnad blir mera framträdande då det gäller daghem. Ett fullt tillfredsställande daghem kräver såväl en speciell planlösning som en lämplig utelekplats, vilket vanligen kan tillgodoses endast då daghemmet får en egen friliggande byggnad. I tätbebyggda områden kan man emellertid bli tvungen att förlägga även daghem till bostadshus.»

Den uppfattning, som HSB här gjort sig till tolk för, överensstämmer helt med den som framförts i barnstugebetänkandet. Där understryks också, att det inte är lämpligt att inrymma daghem i vanliga bostadshus. Förskolorna kan däremot ofta inrymmas i bostadshus. Men man bör fördenskull icke nödvändigtvis med bostadshus mena detsamma som suterrängvåningar. Det finns från många av våra städer goda exempel på att förskolor på ett för barnen ljus och stimulerande sätt kunnat inrymmas i första våningen i hyreshus med direkt ingång utifrån (så t. ex. i Stockholm, Göteborg, Västerås, Eskilstuna, Krylbo, Borlänge, Falun). Naturligtvis finns det på sina håll lämpliga suterrängutrymmen, som kan omvandlas till förskolor. Det måste emellertid här bli fråga om en prövning från fall till fall. Man kan inte generellt säga, att alla suterrängvåningar är lämpliga. Det beror på avståndet från markytan, ljusförhållanden, planlösningen, tillgången till lekplats etc. Accepterar vi emellertid principen om den låga, vänliga och trivsamma barnstugan som den första enheten i bostadsområdet, den »kärna» kring vilken områdena bör byggas upp — detta helt i linje med moderna stadsplanesträvanden — måste vi säga nej till en utveckling, som mera *allmänt och defini-*

Barnstugan Vallbacksgården i Gävle blev färdig år 1947. Den låga trivsamma byggnaden är väl anpassad efter barnens egen skala och miljö. Barnstugan innehåller daghem för 27 barn, förskolor för 110 barn samt eftermiddagshem för 15 skolbarn.

Interiör från barnstugan Vallbacksgården i Gävle.

tivt förvisar förskolorna och kanske även daghemmen till suterrängvåningarna. Barnen bör inte få uppleva omvärlden i grodperspektiv och hänvisas till lokaler, som vi inte vill godta ens till butiker. Här som i mycket annat då det gäller barnstugeverksamheten tvingas vi emellertid kompromissa under åtskilliga år framåt. Det skulle emellertid onekligen se litet torftigt ut, om vårt land som *generell* princip för förskolorna skulle sätta upp att dessa borde inrymmas i suterrängvåningar, medan man i utlandet målmedvetet strävar efter låga, friliggande byggnader i parker och grönområden ofta i kombination med småskolan. Det bör också vara utvecklingslinjen i vårt eget land, vilket emellertid inte bör utesluta, att man här och var som provisorier inrättar förskolor i lämpliga och tillfredsställande suterrängvåningar, i avvaktan på att mera tillfredsställande lösningar i enlighet med den kommunala plan för barnstugornas utbyggnad, som förutsätts uppgjord, skall senare erbjudas.

Barnstugornas driftskostnader. Driftskostnaderna för barnstugeverksamheten, dvs. vårdkostnaden per barn och dag, varierar ju mycket i vårt land. De olika, från praktiskt taget varje kommun skiftande beräkningsgrunder, som tillämpas, gör det också nästan omöjligt att få fram exakta och *jämför-*

bara uppgifter om vårdkostnaderna. Kommittén har gjort ett försök i sitt betänkande och fått fram en rad siffror från 1948, som emellertid också varierar starkt t. ex. mellan 4,53 kr per barn och dag i daghem i Alingsås och 8,77 kr i Kristianstad. I förskolor varierade kostnaden mellan t. ex. 0,68 kr i Vetlanda och 2,58 kr i Göteborg. De ganska kraftiga variationerna beror bl. a. på skiftande hyres- och lokalkostnader, olikheter i standard men framför allt olikheter beträffande personalens antal och kvalifikationer. Vårdkostnaderna har varit i stigande under hela slutet av 1940-talet i de flesta städer. I t. ex. Stockholm var bruttounderhållskostnaden på barnavårdsnämndens daghem år 1945 4,74 kr; 1949 hade siffran stigit till 9,75. Vid centralföreningens förskolor (barnträdgårdar) var kostnaden år 1945 1,20 kr samt år 1949 2,30 kr.

Beträffande daghemmen landet runt är det särskilt intressant att notera, att de i personalhänseende — såväl kvalitativt som kvantitativt — bäst försedda daghemmen icke visat sig ha de högsta driftskostnaderna. I genomsnitt kan man dock räkna med att daghemmen för närvarande kostar kommunerna 1 000 kr per barn och år *netto*. Kommittén jämför denna siffra med de kostnader, som barnavården i ett hem faktiskt uppgår till, om husmoderns arbete värderas. Enligt beräkningar i betänkandet om »Familjeliv och hemarbete» (SOU 1947: 46) utgör sålunda vårdkostnaderna för en ensam ettåring i ett hem — om arbetstiden uppskattas så lågt som 1 kr i timmen — omkring 1 600 kr per år och för en tvååring ca 1 300 kr per år. Detta gäller endast kostnaderna för det direkta manuella arbete, som görs för barnens räkning. Daghemmens kostnader ter sig heller inte så avskräckande höga, om man bedömer dem mot bakgrund av kostnaderna per barn och år inom t. ex. skolväsendet. Kommittén har för sin del ansett en daghemskostnad per barn och dag på något över 7 kr, beräknad på prisläget i början av 1950, såsom rimlig. Förskolornas kostnad per barn och arbetsår har på liknande sätt beräknats till 335 kr.

Siffran kommer naturligtvis inte att kunna stå sig, om den nuvarande priskruven fortsätter uppåt och kullkastar alla kalkyler. En förutsättning för stabila vårdkostnader på barnstugorna, särskilt daghemmen, är emellertid inte blott, att statsmakterna lyckas i sina strävanden att få penningvärdet under kontroll, utan även att barnstugornas ekonomisering samt inre uppläggning av arbete etc. blir föremål för fortlöpande experiment och kritisk granskning. Det är beklagligt, att ingående driftsekonomiska undersökningar aldrig ägt rum om möjligheterna att få ner daghemmens vårdkostnader *utan* att åsidosätta den personliga omvårdnaden av barnen och kraven på kvalificerad personal på institutionerna. Kommittén för den halvöppna barnavården ville inte belasta sitt redan tidigare hårt ansträngda utredningsprogram även med en sådan specialundersökning. Vad man nu skulle önska sig vore ett »försöksdaghem» under ledning av kunnig och erfaren personal, som fick möjligheter att experimentera med enda syfte att göra daghemsvården så god men ändå så billig som möjligt. Skulle inte detta vara en uppgift för socialstyrelsen eller för någon av våra större städer med intresse för daghemmens kostnadsproblem?

Barnstugan Sköntorpsgården i Enskede, Stockholm. Barnstugan — som allmänt kallas för »Negerbyn» — är en av Stockholms modernaste, samtidigt som den fått en lustig och originell utformning.

Lika viktigt som det är att få till stånd ett sådant »försöksdaghem» lika viktigt är att statsmakterna snarast tillmötesgår socialstyrelsens framställning om en särskild, kompletterande utbildningskurs för daghemsföreståndarinnor. I betänkandet föreslås dylika 3-månaders utbildningskurser för daghemsföreståndarinnor. På dessa skulle man behandla de för daghemmen aktuella problemen såsom ekonomisk organisation, infektionsbekämpande åtgärder, samarbetsfrågor, bokföring och statistik, frånvarofrekvens, kosthåll, tvätt etc. Med den utveckling, som vårdkostnaderna på daghemmen tagit i många av våra kommuner, och med det ansvar, som daghemsföreståndarinnorna har för verksamhetens utformning, är det nödvändigt, att socialstyrelsen snarast möjligt får medel att anordna en sådan kompletteringskurs. Kostnaderna för denna skulle staten och kommunerna få mångfaldigt igen genom bättre driftsresultat på daghemmen, effektivare beläggning och kanske lägre vårdkostnader.

Möjligheterna till en nedpressning av vårdkostnaderna ligger inte blott i en bättre hushållsekonomisk planläggning utan framför allt i att få till stånd en bättre *beläggning* på barnstugorna. Vad beträffar förskolorna måste det därvid understrykas, att förskolans arbete i stor utsträckning måste jämföras med skolans. Om barnen på grund av sjukdom eller andra giltiga orsaker är frånvarande, bör detta icke motivera en ökning av an-

talet inskrivna barn, då barnträdgårdslärarinnornas arbetsbörda i så fall skulle bli orimlig. I skolan faller det ingen in att öka antalet inskrivna barn i skolorna i proportion till frånvarofrekvensen. Däremot bör lärarinnorna hos föräldrarna understryka betydelsen av att barnen så regelbundet som möjligt besöker förskolan under hela arbetsåret. Det är klart, att man inte, såsom skett på något håll, helt sonika bör bestämma, att de skall vara öppna mellan 15 augusti och 15 juni och börja dagen efter nyårsdagen. Förskolorna skall ju tjäna de hemarbetande husmödrarnas intressen — hur många husmödrar vill emellertid lämna sina förskolebarn till förskolan i augusti ett par veckor innan de egna skolbarnen börjar skolan? Många mödrar skulle i så fall bli tvungna att resa in från landet etc. Lika orimligt är det att begära att förskolorna skall öppnas omedelbart efter nyår. Med ett sådant öppethållande är det inte att undra på att beläggningen blir dålig i augusti och januari och siffrorna för hela året ter sig märkliga. Kostnaderna per barn beräknas i skolan per barn och arbetsår, och en liknande princip har kommittén ansett berättigad vid förskolorna. En enkel förskolas bruttokostnader bör alltså fördelas på de 40 inskrivna barnen per år eller åtminstone på de 40 barnen per arbetsdag och icke som nu i regel sker per barn och besöksdag.

På daghemmen blir förhållandena i någon mån annorlunda. Man räknar regelmässigt vid daghemmen med ett högre antal inskrivna barn än antalet fastställda platser, dock i regel högst 20 % av de senare. En sådan överinskrivning medges också regelmässigt av socialstyrelsen. Trots denna överinskrivning blir medeltalet per barn och dag utslaget över hela året i regel lägre än antalet platser. Vad som ofta förorsakar detta relativt låga medeltal är ett betydligt reducerat barnantal dels på lördagarna, dels under sommarmånaderna eller veckorna omkring jul- och nyårshelgen. Den låga närvarofrekvensen under dessa dagar och perioder beror på att barnen med hänsyn till den kortare arbetstiden på lördagarna ofta placeras hos grannar eller släktingar eller under sommaren skickas ut på landet. Dessa avbrott i daghemslivet är synnerligen välgörande för barnen och inverkar icke hämmande på moderns förvärvsarbete. Å andra sidan kan de dyrbara daghemsplatserna självfallet icke hållas öppna för mödrar, som endast har förvärvsarbete ett par dagar i veckan eller under kortare perioder; det bör åligga föreståndarinnan att se till att föräldrarna iakttar ordentlig uppsägningstid, så att lediga platser omedelbart kan fyllas. Huvudsaken måste vara, att en mor med hjälp av en daghemsplats kan uppehålla ett kontinuerligt förvärvsarbete. För att kontrollera en rimlig beläggning på daghemmen föreslår nu kommittén att dessa i sin redovisning i samband med statsbidragsgivningen *dels* uppger antalet platser, antalet samtidigt inskrivna barn samt medelbeläggningen per barn och dag under hela arbetsåret, *dels* visar hur stor medelbeläggningen varit under perioderna måndag t. o. m. fredag under månaderna september t. o. m. maj. Denna medelbeläggning bör icke väsentligt understiga antalet *platser* utan att förklaring lämnas till orsakerna härtill.

Statsbidrag till barnstugorna. I betänkandet om barnstugorna påpekas att den livliga kommunala planeringen för barnstugorna i stor utsträckning sätter sin lit till ökade statsbidrag. Enligt kommitténs uppfattning är det också ofrånkomligt, att staten i framtiden åtar sig en väsentligt större andel än hittills av kostnaderna för barnstugeverksamheten. Sker icke detta, kan man befara — säger kommittén — att de kommunala kostnaderna för denna verksamhet blir så stora, att tveksamhet inför en fortsatt utbyggnad kommer att ge sig tillkänna inom kommunerna. Det kan i detta sammanhang förtjäna omnämnas, att staten i vissa främmande länder lämnar ett mycket kraftigt bidrag till barnstugeverksamheten. I t. ex. England är statsbidraget 50 % av kostnaderna för förskolor och daghem, i Danmark i regel 40 %, medan i Belgien staten helt svarar för den kvalificerade personalens löner etc.

Totalkostnaderna för barnstugorna i Sverige omkring 1949—50 uppgick till ca 18 milj. kr, varav statsbidraget utgjorde endast ca 9 %. Enligt min uppfattning kan man emellertid inte — såsom besparingsutredningen gjort — lägga detta till grund för den åsikten, att statsbidraget inte har någon betydelse för barnstugeverksamheten ute i våra kommuner. Tvärtom finns det otaliga vittnesbörd om att just förekomsten av statsbidrag utgjort ett starkt incitament vid planerandet av nya institutioner. Statsbidragsgivningen har gett verksamheten en mera »officiell» sanktion. Det har varit lättare att planera nya barnstugor, när man vetat, att bakom verksamheten stått socialstyrelsens säkerligen uppskattade konsultation, dess råd och anvisningar. Det kan naturligtvis råda delade meningar om de anvisningar, de krav eller önskemål, som därvid uppställts, men vi kan väl alla vara överens om att just statsbidragsgivningen sedan 1944 och den därmed förenade inspektions- och konsultationsverksamheten varit av största värde för verksamhetens snabba expansion och utbyggnad. Att så är fallet, omvittnas inte minst av den på institutionerna anställda personalen, som ju bör ha de största möjligheterna att bedöma värdet av denna konsultation och inspektion.

Besparingsutredningen var i sitt förslag från november 1950 inne på den tanken, att grunderna för statsbidragen borde »omprövas och modifieras utan att verksamhetens fortsatta bestånd äventyras». Utredningen utförde sin eleganta modifikation på så sätt, att den föreslog, att statsbidraget med undantag av statsbidragen till jordbruksdaghemmen helt borde indras. Om detta är uppfattningen även ute bland landets kommuner återstår att se nu, när det Wärnska sparförslaget utremitterats samtidigt med betänkandet om daghem och förskolor.

Kommittén har för sin del gått den motsatta vägen och förordat en *ökning* av statsbidraget samt en total omläggning av hela bidragssystemet. De föreslagna statsbidragen är emellertid i vissa avseenden lägre än vad som enligt kommitténs uppfattning vore befogat för en så viktig kommunal angelägenhet som barnstugeverksamheten måste utgöra. Det nya statsbidragssystemet karakteriseras också som ett övergångssystem, eftersom kommittén känt sig bunden av statsfinansiella hänsyn samt av den återhållsamhet, som nu

präglar statsmakternas ställningstagande till nya utgifter för statsverket. Trots detta återstår det väl ännu att se, när det kommer att finnas ekonomiska möjligheter för statsmakterna att lägga fram förslag om väsentligt ökade statsbidrag, och det är väl just ökade statsbidrag kommunerna väntar på, ökad uppskattning från statens sida.

Att klimatet blivit betydligt bistrare även då det gäller den nuvarande statsbidragsgivningen till barnstugeverksamheten framgår ju också av att 1951 års riksdag måst upphäva det beslut, som fattades 1949, nämligen att statsbidrag i regel bör utgå till samtliga barnstugor, som uppfyller gällande statsbidragsvillkor. Under budgetåret 1951/52 kommer sålunda de olika institutionernas ekonomi att noggrant prövas av socialstyrelsen i syfte att endast ge bidrag åt de barnstugor, som har största behovet därav. Såväl departementschef som riksdag har betonat det önskvärda i att nytillkommande barnstugor därvid inte principiellt utesluts från bidrag utan att behovsprövningen får gälla även de institutioner, som tidigare fått bidrag.

Barnstugorna och industrin. Situationen är alltså den, att det nuvarande statsbidraget på 2 225 000 kr under budgetåret 1951/52 endast kommer att fördelas bland de mest behövande. Man kan säkerligen vänta sig, att t. ex. barnstugor drivna av industriföretag — det finns i juli 1951 46 sådana varav 35 daghem (av totalt 317 daghem) — i första hand kommer att få en stilla uppmaning att söka klara sig själva. Överhuvudtaget finns det en tendens att i diskussionen om kostnaderna för barnstugorna ständigt återkomma till industrin. Man tycks på vissa håll föreställa sig, att barnstugeverksamheten är en sak, som endast angår industriföretagen och de industriarbetande kvinnorna, och att en väsentlig förbättring av barnstugornas ekonomi skulle åstadkommas, om man kunde få industrin att lämna större bidrag. Denna tankegång framskyntar t. ex. i Morgon-Tidningens ledare om barnstugebetänkandet (M. T. 25/6—51) där man ansåg, att kommittén borde allvarigare övervägt frågan om en ökad investeringsinsats från industrins sida på annat sätt än genom skatteuttag. Det bör emellertid observeras, att frågan om eventuellt ökade insatser från industrins sida för barnstugeverksamheten endast kan gälla daghemsverksamheten. Förskolorna (barnträdgårdarna, lekskolorna) — det finns ca 515 sådana — är ju helt tillkomna för att hjälpa de *hemarbetande* husmödrarna och har ju inte någon betydelse för arbetsmarknaden eller kan sägas lämna t. ex. industrin några fördelar.

Det är emellertid inte på något sätt ovanligt, att industrin redan nu lämnar betydande bidrag till barnstugeverksamheten. Vanligast har väl detta skett i form av att t. ex. ett industriföretag, som dominerat ett helt samhälle, finansierat uppförandet av ett daghem men sedan överlämnat det till förvaltning av vederbörande kommun, i regel med förbehåll att få utnyttja en viss del av platserna för industriföretagets anställda. Så har skett i många fall tidigare och kommer säkerligen att ske även i framtiden. På sina håll har man också kunnat uppnå överenskommelser med industriföretagen om fortlöpande bidrag till driften. Detta gäller alltså de fall, där daghemsklientelet

är ganska ensartat och till större delen består av mödrar från en viss industri eller en viss bransch. Det förefaller både lämpligt och i hög grad berättigat, att dylika arrangemang och överenskommelser tillämpas.

Men hur skall det bli möjligt att få industrin att lämna speciella bidrag till den löpande driften i städer och orter — och dessa är i övervägande antal — som *icke* domineras av ett industriföretag eller en särskild bransch, utan där mödrarna på daghemmen har helt olika arbetsplatser? En undersökning på Stockholms daghem 1947 visade sålunda, att 32 % av mödrarna där hade kontorsarbete, 14 % var affärs- och lagerbiträden, 7 % var anställda på hotell och restauranger, 3 % var hembiträden, 4 % städerskor och 8 % tillhörde gruppen »övriga yrken». I Göteborg gjordes en undersökning 1949 på 8 olika daghem, varvid det visade sig, att 36 % av de ensamstående mödrarna på dessa daghem var industriarbeterskor, 16 % kontorister, medan 14,5 % hade husligt arbete. Över 40 % av de gifta förvärvsarbetande mödrarna med barn på daghem var industriarbeterskor, medan 23 % hade kontorsarbete och 13 % sysselsättning i butiker. Hur skall man nu i sådana fall gå tillväga för att få en ökad insats från industrins sida till den löpande driften? Vad är det som säger, att just *industriföretagen* skall bidra i dessa fall? Varför inte lika gärna de affärer och kontorsföretag, som ju enligt statistiken har åtskilliga anställda med barn på daghem? Och hur skall man göra med de enskilda hushåll, vilkas hembiträden har barn på daghem? Såvitt jag kan se, kan man inte dra upp någon principiell skillnad mellan dessa olika arbetsgivare, en skillnad som motiverar att en arbetsgivare skall åläggas att lämna större bidrag till driften än andra. Räcker det inte med de insatser för samhällets sociala omvårdnad, som vederbörande företag ändå alltid gör indirekt i och med de icke obetydliga skatter, som erläggs till stat och kommun? Industrin i vårt land tjänstgör i så många olika sammanhang som »mjölkkossa», att man borde få slippa att ånyo se den släpas fram så snart det börjar sina i statens och kommunernas kassakistor. Betecknande är också, att Sveriges industriförbund i ett remissyttrande av december 1948 hävdade, att daghemsverksamheten bör jämföras med annan social verksamhet och sålunda ankomma på vederbörande kommun. Enligt min uppfattning kan man inte *generellt* lösa problemet om ökade bidrag från industrins sida till särskilt daghemsverksamheten och inte heller vänta sig, att industrin i någon *större* omfattning skall engagera sig på detta område.

Avgifterna vid barnstugorna. En väsentlig del av barnstugornas driftskostnader måste liksom hittills bestridas genom föräldrarnas *avgifter*. Avgiftspolitikerna är, såsom framgår av en utförlig statistik i betänkandet, mycket varierande i landets kommuner, och kommittén har för sin del ansett, att det knappast är nödvändigt, att den centrala tillsynsmyndigheten genom hänvisning till någon bestämd avgiftstabell söker leda utvecklingen på detta område. Däremot bör självfallet det centrala tillsynsorganet lämna nödiga råd och anvisningar och sträva efter att vissa allmänna riktlinjer följs i avgiftspolitikerna, så att variationerna inte blir alltför stora mellan olika städer

och orter. Vad som ter sig särskilt angeläget är väl, att eventuella avgiftsvariationer inom en och samma stad omedelbart rättas till. Särskilt viktigt är också, att en effektivisering av övervakningen av inkomstuppgifterna från barnens föräldrar kommer till stånd — det finns nämligen alltför många exempel på att föräldrar betalar avgifter enligt flera år gamla inkomstuppgifter. Inkomstuppgifterna bör därför granskas varje år och under året inträffade inkomstförändringar omgående anmälas till daghemmet. Kommittén anser det också obestriddligt, att avgiftstaxorna i dagens läge är ganska generöst utformade. Mindre avgiftshöjningar och en uppflyttning av maximigränserna bör således övervägas. Detta kan anses motiverat enbart med hänsyn till de icke obetydliga inkomstförbättringar, som ägt rum de senaste åren. Med hänsyn till dyrtiden och den starka prisstegringen det senaste halvåret är det emellertid nödvändigt, att en eventuell höjning av t. ex. daghemsavgifterna sker med smidighet och omsorg. Såsom statsbidragsvillkor i framtiden bör enligt kommitténs uppfattning uppställas, att daghemsavgifterna per barn och dag icke utan av det centrala tillsynsorganet godkänt skäl får överstiga 5 kr.

I diskussionen om daghemsavgifterna har det från olika håll ifrågasatts, om inte de mera välsituerade mödrarna borde bidra med en större del av vårdkostnaderna för barnen på daghemmen. På andra håll har man förordat, att sådana avgifter uttas, som helt motsvarar vårdkostnaderna för att därigenom åstadkomma en begränsning av daghemmen. Man talar också i detta sammanhang om den »upprörande subventionering», som samhället sägs ge en mindre del förvärvsarbeteande mödrar. Med rätta frågor sig emellertid kommittén vad alternativet om dylika förslag realiserades skulle bli för de mödrar, vilka för sitt uppehälle är nödsakade att ta förvärvsarbete. Skulle man utestänga dem från daghemmen, återstod i många fall knappast någon annan utväg än understöd från fattigvården. Det kan starkt ifrågasättas, om icke daghem i sådana fall är en bättre lösning, särskilt som många kvinnor, som visserligen är ekonomiskt nödsakade att ta förvärvsarbete, sannolikt har en viss tillfredsställelse med sin arbetsinsats, sin förmåga att kunna arbeta och därigenom känna ett visst oberoende. Genom förvärvsarbetet kommer de också i regel upp i betydligt högre inkomster — även med avdrag av skatter och daghemsavgifter — än vad de skulle kunna erhålla genom fattigvården eller genom ett nytt system av speciella »mödrabidrag». De obestriddliga fakta, som kommittén framlägger i sitt betänkande om det sociala klientelet på daghemmen, är också ett starkt argument mot tanken på att låta daghemsmammorna betala avgifter, som *hell* täcker vårdkostnaderna. Urvalet av de mödrar, som på detta sätt åtnjuter kommunala och statliga subventioner genom daghemsvården, är inte heller så godtyckligt, som man på sina håll tycks föreställa sig. Behovsprövningen vid de flesta av våra daghem är mycket sträng och kommer säkerligen att vara lika sträng under överskådlig tid.

Kommitténs uppfattning är alltså den, att en viss subvention av de mödrar, som får ha sina barn på daghem, är fullt motiverad med hänsyn till att daghemmen ofta framstår som den enda lösningen i annars ohållbara ekono-

Leksaker måste finnas i tillräcklig mängd, så att inte olämpligt materiel skapar aggressivitet samtidigt som osäkerheten att få behålla leksakerna stör barnens koncentrationsförmåga.

miska situationer för tusentals mödrar. Av olika anledningar är det vidare omöjligt att undanröja den »olägenhet», som ligger i att man genom daghemsvården ekonomiskt gynnar den förvärvsarbetande modern framför den hemarbetande. För övrigt förekommer det — såsom kommittén påpekar — även på åtskilliga andra områden i samhällslivet ett stöd åt vissa bestämda grupper finansierat skattevägen över kommun eller statsbudgeten. Alla familjer har t. ex. inte barn, men alla skattebetalare måste bidra till finansieringen av en rad åtgärder direkt utformade för *vissa* barnfamiljer. Detta är fallet t. ex. vid bostadsrabatterna, rekreationsresorna, husmoderssemestern, sociala hemhjälpen etc. Även dessa åtgärder torde i vissa stycken lämna utrymme för kritik enligt det mönster, som tillämpas, då det gäller daghemmen, eftersom de kan sägas endast gynna mindre grupper i samhället. Vi har dock i demokratisk solidaritet betraktat det som något självklart, att vi alla skall vara med i finansieringen och ansvaret för dem. Det förhåller sig principiellt på samma sätt med daghemmen.

Även förskolornas avgiftspolitik har den senaste tiden varit föremål för diskussioner. Kommittén förordar i sitt betänkande i princip, att barnens vistelse vid förskolorna, så snart våra personella och ekonomiska resurser så

medger, blir kostnadsfri. Detta program är icke orimligare än den av samhället deklarerade principen om fria skolmåltider för alla barn, vilkas föräldrar så önskar. Programmet om fria förskolor har för övrigt redan genomförts på sina håll i vårt land, t. ex. i Örebro, Kungsör, Sandviken och Gällivare. Med hänsyn till denna målsättning bör aktuella försök till kraftiga höjningar av avgifterna på förskolorna avvisas. Kommittén har för sin del ansett, att avgifterna — så länge sådana uttas — icke bör överstiga 15 kr per barn och månad, i den händelse en graderad taxa används. När enhetlig avgift per barn och månad uttas, bör avgifterna såsom regel icke överstiga 10 kr per barn och månad.

I strävandena till bättre ekonomisering och finansiering av barnstugorna måste stat, kommun, företag, föräldrar och personal på institutionerna mötas. Staten kan inte undandra sig ett väsentligt ökat bidrag till barnstugeverksamheten och kommunerna måste acceptera den dynamik, som ligger i barnstugornas eget väsen och de »automatiska utgiftsökningar», som därvid måste komma att bli följderna. På vissa håll bör det vara rimligt, att överenskommelser träffas mellan kommuner och industriföretag om ökat stöd från de senares sida till driften av daghemmen, och föräldrarna måste trots dyrtiden inse att inte ens barnstugeavgifterna kan lämnas utanför de nu så aktuella uppjusteringarna av olika taxor. Mindre avgiftshöjningar är ofrånkomliga särskilt på daghemmen. Den kanske betydelsefullaste insatsen kan och bör dock göras av personalen själv, som ju står mitt uppe i arbetet och som bäst känner dess betingelser och möjligheter. Det är nödvändigt, att personalen får sådana instruktioner och kunskaper, att beläggningen på daghemmen kan effektivieras och hela arbetet läggas upp mera planmässigt, ekonomiskt och rationellt. För att så skall kunna ske fordras emellertid ett förtroendefullt samarbete mellan kommunernas ledning och den på institutionerna anställda personalen. Den »statistikmani», den jakt efter vårdkostnader, detta bollande med höga och låga kostnader, uppgifter om närvarofrekvens etc., som nu ständigt irriterar, måste efterträdas av litet mer — om jag så får säga — företagsdemokrati, litet mer vilja att i *samråd* och *samverkan* söka få personalen att inse vad problemet gäller. Lika nödvändigt som det är att kommunalmännen inser, att barnstugorna inte kan läggas upp som affärsdrivande verk och ha arbetsstudiemän hängande bakom de lekande barnen, lika nödvändigt är det, att alla rationaliserings- och organisationsåtgärder på barnstugorna läggs upp i förtroendefullt samarbete med personalen. Det finns annars risk för att olyckliga motsatsställningar mellan de kommunala finansledningarna och den anställda personalen kan uppstå, motsatsställningar som inte gagnar någon. Allra minst barnen och de 10 000-tals familjer i vårt land, som betraktar barnstugorna som en viktig beståndsdel i vårt moderna Social-Sverige.

De allmänna rådgivningsbyråerna i England

Av pol. mag. Rolf Hagman, Stockholm

Under vistelse i England år 1950 hade författaren tillfälle att där studera den mycket omfattande organisationen av allmänna rådgivningsbyråer. Då dessa saknar motsvarighet i vårt land, har det ansetts vara av intresse att presentera en del fakta om dem.

Red.

Det är allmänt bekant vilken betydelse filantropien har spelat i det engelska välfärds- och reformarbetet. Intressant är att konstatera, hur filantropiens mera på personliga tjänster än på ekonomiskt understöd inriktade efterföljare ännu i vår tid blomstrar i ett samhälle, som förverkligat Beverigdeplanen och också i övrigt har ett mycket finflätat mönster av sociallagstiftning. Under en överhusdebatt i juni 1949 uttalade ministern för civilflyget, lord Pakenham, att regeringen var »övertygad om att frivilliga välfärdsföreningar (voluntary associations) har gjort, gör och måste uppmuntras till att fortfarande göra samhället stora och outhärliga tjänster.»

De som kände oro för att Storbritannien ej längre hade något behov av eller uppskattade denna enskilda välfärdsverksamhet lugnade han med or-

den: »Jag vill undanröja varje möjligt tvivel från deras sinnen, i det jag talar från denna plats på det mest eftertryckliga sätt.»

Pakenham medgav, att det en gång i tiden fanns en verklig fara för en strid mellan förkämparna för den statliga och den enskilda hjälpprincipen. Men han tillade: »Det tycks mig, som om den sanningen i dag överallt klarare erkänns, att de lagfästa och enskilda sociala hjälpformerna ej är motstridande utan kompletterande, något som regeringen utan tvivel skriver under på.»

I samband härmed gav han som ett exempel på framgångsrikt och erkännansvärt samarbete under senare tid mellan det offentliga och det enskilda Citizens Advice Bureaux eller medborgarnas råd(givnings)byråer.¹

Medborgarnas rådgivningsbyråer är en institution, som har tillvunnit sig popularitet och förtroende hos många villrådiga engelsmän.² Dit kan man nämligen utan kostnad vända sig för att få upplysningar och råd i de mest skilda frågor. Den vida ramen för byråernas arbetsuppgifter ges i det officiella programmet, enligt vilket deras syfte är »att erbjuda individen korrekta upplysningar och skickliga råd i många av de personliga problem, som uppstår i det dagliga livet; att tolka lagar och författningar; att hjälpa medborgaren att dra fördel av och klokt utnyttja de tjänster, som ställts till förfogande av staten och att i allmänhet ge råd åt män och kvinnor i de många invecklade situationer, man kan råka ut för i en alltmer invecklad värld».

Under årens lopp har en förskjutning skett i målsättningen för rådgivningsbyråerna. Dessa infördes år 1939 för att bistå civilbefolkningen i de brydsamma situationer, som ransoneringarna, bostadsbristen, krigsskadorna och de andra kristidsbekymren förde med sig. Redan efter en kort tid stod det dock klart, att det även inom den rent »normala» problemsektorn fanns ett stort behov av byråernas tjänster. Detta pekade fram emot bibehållandet av organisationen även i fredstid, vilket också skedde.

Citizens Advice Bureaux hade redan under hösten 1938 planlagts såsom ett led i beredskapsaktionerna inför det annalkande storkriget, varför över 200 byråer kunde upprättas under år 1939. Vid krigets slut överskred antalet 1 000. För närvarande är blott ca hälften så många byråer i verksamhet. Ehuru åtskilliga orter saknar byrå, anses det nuvarande nätet av rådgivningscentra lämna en effektivare service genom bättre geografisk spridning än krigsårens.

Den följande framställningen avser i första hand byråerna i England och Wales. Organisationsmönstret avviker något i Skottland och Nordirland.

Varje byrå är en självständig enhet, som förvaltas av en kommitté, där offentliga organ, privata föreningar och enskilda personer kan ingå. Sam-

¹ Voluntary Action for Social Progress (utgiven av The National Council of Social Service), sid. 13—17.

² Den främsta tryckta kunskapskällan i fråga om byråerna är handboken *Advising the Citizen*, som publicerats av The National Council of Social Service. Här har vidare en stencilerad rapport från centralkommittén till konferensen för verksamhetsåret 1949/50 använts. Författaren har ej haft tillgång till något material belysande tiden efter denna konferens (28—29 september 1950).

mansättningen varierar från fall till fall. Några exempel på en representation, som ofta förekommer, är:

Arbetsministeriet, värnpliktsministeriet, riksnämnden för fattigvård (National Assistance Board), handelskammaren eller hantverksföreningen, Brittiska legionen (veteranförening), Röda korset, kyrkorna, frälsningsarmén, KFUM, KFUK, advokatsamfundet, ABF och välgörenhetsföreningarna på orten. I många fall har ett redan existerande samarbetsorgan, The Council of Social Service, tagit initiativet till bildandet av kommittén och förvärvat rätt till representation i denna.

Den kontakt, som direkt kan nås mellan myndigheterna och de privata välfärdsarbetarna i en sådan kommitté, ligger helt på det lokala planet. För förbindelserna med statsmakterna och samordningen av rörelsen i riket finns rådgivande regionala kommittéer och en rikskonferens, till vilka organ varje lokalkommitté har rätt att utse ombud. I vissa fall finns grevskapskommittéer som en instans mellan de lokala och de regionala. Exekutiva befogenheter har anförtratts en centralkommitté. Av dess 20 ledamöter utses 4 av kommittén själv, 12 från regionkommittéerna och de återstående från The National Council of Social Service.

Citizens Advice Bureaux har vuxit fram med stödet av detta landsomspännande organ för samarbete inom det brittiska välfärdsarbetet. Den intima samverkan belyses av att samma person, som är sekreterare för Medborgarnas rådgivningsbyråers centralkommitté, är chef för motsvarande avdelning inom The National Councils kansli.

I organisatoriskt avseende varierar rådgivningsverksamheten mycket mellan tätort och landsbygd och mellan stora och små städer. Befolkningens koncentrerings till jättelika tätortsområden är för övrigt en viktig skillnad mellan Sverige och Storbritannien. Individens isolering från samhällsgemenskapen känns starkare i det mer industrialiserade England.

I de största engelska städerna finns det ett ganska stort antal byråer, som betjänar befolkningen i olika delar av staden. I den inre delen av London, det s. k. metropolitanområdet med dess ungefär 4 milj. invånare, finns det sålunda 16 byråer, medan det i Birmingham finns sammanlagt 8. I London sysselsätter man endast avlönad personal, medan det i småstäderna och på landsbygden oftast är frivillig arbetskraft på byråerna. Mer än 70 % av den totala personalstyrkan är oavlönad. Detta är ett mycket viktigt förhållande och är ett tecken på att rådgivarna trivs med sitt arbete. Londonbyråerna håller öppet under affärstid varje dag samt dessutom en kväll i veckan. På landsbygden däremot, där föreståndaren kanske bara kan ägna en del av sin fritid åt byrån, är servicen ibland begränsad till ett mindre antal timmar.

Den ekonomiska grunden för de lokala kommittéernas arbete utgörs av ett bemyndigande av statsmakterna till kommunerna att finansiellt stödja byråerna. Denna möjlighet har utnyttjats i mycket stor utsträckning, vari man ser ett bevis för deras uppskattning av verksamheten. Sådana subventioner utgår för ca 70 % av alla byråer. Storleksordningen av de samman-

lagda kontantbidragen är £ 35 000 årligen. Dessutom har omfattande understöd in natura i form av lokaler, bränsle, lyse och städning erhållits från kommunerna. Vissa kommuner driver emellertid rådgivningsbyråer i egen regi.

Tidigare åtnjöt Citizens Advice Bureaux ett statsanslag för rörelsens centrala och regionala organ. Fr. o. m. år 1950 avvecklades emellertid detta med motivering, att rådgivningsverksamheten uteslutande är en kommunal offentlig angelägenhet. Aktionerna tycks stå i dålig samklang med lord Pakenhams uttalande i överhuset om regeringens uppskattning av verksamheten.

Detta betyder ett svårt avbräck för samordningen av rådgivningsverksamheten inom riket, tills nya inkomstkällor eventuellt hunnit mobiliseras. Bl. a. måste de resekonsulenter, som biträtt vid planeringen och upprättandet av nya byråer, avskedas.

En annan viktig uppgift för konsulenterna har varit utbildningen av personalen vid byråerna, nödvändig om standarden på byråernas tjänstemän skall kunna anses svara mot rörelsens pretentiösa emblem, den visa uven.

Det är inte blott fråga om att lära upp nybörjare, hela personalen måste ständigt bygga på sina kunskaper med de senaste ändringarna inom de mycket skilda områden, som intresserar klienterna. För att kunna förse byråerna med färskast möjliga informationer står The National Council i ständig kontakt med statsdepartement och centrala ämbetsverk, som förbereder ändringar i lagar och författningar, som direkt påverkar den enskilde medborgarens liv. Men strömmen av upplysningar löper ej bara i en riktning. Byråerna sänder varje månad in en statistisk rapport till The National Council of Social Service, som efter bearbetning av rapporterna kan upplysa regeringen om vilken kategori av frågor, som mest oroar folk, och hur man på bestämda punkter genom en mer praktisk lagstiftning skall kunna göra förvaltningsproceduren enklare och mera friktionsfri. Denna möjlighet till kontakt med folkopinionen, som kompletterar The Central Office of Informations opinionsstudier, har i flera fall övertygat regeringen om nödvändigheten av åtgärder. På samma vis har de kommunala myndigheterna kunnat dra nytta av rådgivningsbyråernas erfarenhet.

Årligen handlägger Citizens Advice Bureaux ca 1 1/2 milj. frågeärenden. Antalet klienter för ett år är dock ej fullt så stort, då åtskilliga utnyttjar sin byrås tjänster vid mer än ett tillfälle och i skilda frågor. Enligt statistiken, som kan användas för jämförelser med ej alltför höga krav på exakt-het, rör sig den största gruppen av frågor, eller ca 20 %, om bostadsförhållanden (se tabellen). Förklaringen är givetvis den, att det råder en svår bostadsbrist i England och att hyresregleringen där liksom hos oss förorsakar en mängd tvister. Förutom Beveridgesystemet spelar personliga problem och familjefrågor, särskilt när det gäller moderskap, en stor roll. Nedgången i det totala antalet från 1 600 000 till 1 400 000 avspeglar lättnader i två av det engelska folkets vardagsbekymmer, nämligen klädransonerings upphörande (siffran för denna frågetyp uppgick år 1947 till ej mindre än 340 000) och ökad kunskap om socialförsäkringsreformens innebörd för den enskilde medborgaren.

Antalet förfrågningar fördelade på olika frågetyper åren 1948 och 1949

T y p	Å r		T y p	Å r	
	1948	1949		1948	1949
Kommunikationer	20 500	17 000	Militärfrågor	52 500	42 000
Skolor och yrkesutbildning	26 250	28 250	Socialförsäkring	185 750	113 750
Arbetsförmedling	72 000	69 250	Uppköp och ransoneringar .	208 250	42 000
Utrymning och dirigerig av arbetskraft	4 000	3 000	Affärsfrågor	27 000	25 750
Familje- och personliga pro- blem	135 000	162 000	Resor	35 250	35 750
Utländska förhållanden . . .	15 500	13 250	Krigsskador	19 250	10 000
Hälsö- och sjukvård	57 750	52 500	Civildörsvar	—	1 500
Bostadsförhållanden	283 750	300 750	Samhällsplanering	1 000	7 250
Inkomstskatt	19 000	17 250	Krigspensioner	10 750	10 500
Juridiska frågor	65 500	78 500	Diverse	81 500	74 250
Upplysningar om förhållan- den i orten	218 500	235 500		1 596 000	1 404 000
Moderskapsfrågor	57 000	63 750	Antal byråer	545	526
			Genomsnittligt antal för- frågningar per byrå . . .	2 928	2 669

Det läggs stor vikt vid att de informationer och råd, som lämnas, är objektiva och ej till förmån för något visst politiskt parti, religiös grupp eller privat intresse. Då det gäller att på denna punkt vinna allmänhetens förtroende, har det varit en styrka att kunna peka på att byråerna är oberoende och ej några offentliga myndigheter, en uppfattning som tydligen delats på regeringshåll. En annan viktig princip för byråerna är, att de står till tjänst för alla vare sig besökarna är bosatta på orten eller ej, ja, även turistande utlänningar, som känner sig bortkomna i Det Förenade Konungariket, är välkomna med sina problem.

Över de byråer författaren besökt vilar det en stämning av trivsamhet och lugn effektivitet. Man låter klienten känna, att han har gott om tid på sig att tala ut. Det är också viktigt, att rådgivaren, sedan den ofta upprörde klienten lugnat sig, hjälper denne att bena ut, vari problemet egentligen ligger. Det är nämligen bara sällan som en rådsökande kan klart beskriva sin situation och ställa bestämda frågor till byrån. Rådgivarna måste därför, som alla andra socialarbetare, tillfredsställa höga krav på takt och omdöme, om de skall lyckas locka ur den hjälpsökande de kompletterande och ofta mycket intima upplysningar, som behövs för att få en klar bild av svårigheterna, utan att klienten blir förargad eller generad. Ej sällan händer det, att det bakom begäran om en enkel upplysning gömmer sig en önskan att få råd och att en mycket tilltrasslad härva av svårigheter blottas efter en stunds samtal. Som nämnts skall den tjänstgörande socialarbetaren tillhandagå med både »korrekta upplysningar och skickliga råd». Man kan emellertid skönja en tendens till att de problem, varmed man vänder sig till byrån, med åren blivit alltmer invecklade och att tyngdpunkten förskjuts från upplysningar om faktiska förhållanden till rådgivning. Tabellen visar, att allmänheten i förvånansvärt ringa mån utnyttjar Medborgarnas rådgivningsbyrå för att få sådana enkla informationer som om kommunika- tioner.

Naturligtvis är rådgivaren inte allvetande. Vissa frågor kanske han eller hon (större delen av personalen är kvinnor) kan besvara på rak arm eller efter att ha konsulterat den synnerligen innehållsrika uppslagsbok, som The National Council of Social Service sammanställt. Den är byggd på ett lösbladssystem och The National Council håller den ständigt up to date genom att var tredje vecka distribuera de färskaste informationer till byråerna. Sysselsätter byrån mer än en tjänsteman, kan givetvis en viss specialisering på olika frågegrupper ske, men antalet tjänstemän på en och samma byrå måste alltid bli så litet, att man ej kan gå särskilt långt på denna linje. Ofta får man emellertid hjälp med kinkigare frågor, i fråga om exempelvis juridiska problem, skattefrågor och barnuppfostringsproblem av experter, som ställer sig till förfogande utan ersättning. De rent juridiska frågorna anser sig f. ö. byråerna ej kompetenta att bedöma. Man hänvisar i stället fallet till s. k. Poor Mans Lawyers, jurister som ger gratiskonsulteringar till medellösa. Någon allmän rätt till fri rättshjälp finns nämligen ej. (Rättegångsbiträde i tvistemål inför de lägre domstolarna har ej såsom planerats kunnat lämnas kostnadsfritt enligt de nu ikraftträdde delarna av Legal Aid and Advice Act, 1949.) För övrigt samarbetar byrån antingen genom kommittén eller sina tjänstemän nära och ofta mycket framgångsrikt med myndigheterna och föreningarna på orten, vilket givetvis är den främsta grunden till dess existensberättigande.

Man bör dock icke tro, att rådgivningsbyråerna blott fungerar som ett sorteringskontor för att skicka den rådsökande vidare till en annan institution, som har mera direkt med hans problem att skaffa. I så fall skulle man blott gjort vägen till den som har det avgörande ordet att säga i frågan, längre att vandra för den rådvile. Tvärtom lägger man ned ett mycket grundligt arbete på att klara ut saken för klientens räkning. I tillkrånglade fall kan byråns korrespondens med de olika myndigheter, som är berörda i ärendet, slutligen uppgå till en imponerande pappersbunt.

Rådgivningsbyråerna är naturligtvis inte de enda institutioner i Storbritannien, som står till tjänst med personlig rådgivning av detta slag, då liksom i Sverige kommunala och statliga myndigheter, föreningar, präster, polisen, tidningspressen och andra var och en på sin kant i mån av tid söker hjälpa medborgarna till rätta. Att byråerna fyllt en viktig funktion för stora grupper av briter därom behöver man dock ej tveka. De utgör för den utländske betraktaren ett intressant socialt experiment, som förtjänar att beaktas i vårt land, trots att skillnaden i social struktur mellan de båda länderna gör det iögonfallande, att institutionen ej utan starka modifieringar skulle kunna omplanteras på svensk mark.

Kortare meddelanden

Daghem och förskolor. Barntillsynen har blivit ett allt större problem i och med den ökade inflyttningen till städer och tätorter. Över 65 % av vårt folk bor sålunda nu i stadssamhällen. Detta ställer barnfamiljerna inför stora svårigheter med hänsyn till trångboddhet, trafikfaror etc. Det måste emellertid betraktas som en tillgång, att hemfostran får spela en betydande roll för barnen i vårt land. Allt mer har dock de olika småbarnsinstitutionerna uppmärksamats av familjerna. För närvarande finns nära 770 barnstugor med plats för ca 35 000 barn, därav nära 320 daghem med plats för 11 000 barn och ca 510 förskolor (barnträdgårdar) öppna för 20 000 barn. Efterfrågan är mycket stark, och en livlig kommunal planering pågår. Kommittén för den halvöppna barnvården, som nyligen avlämnat sitt betänkande, konstaterar, att tiden nu är mogen för ett mera slutgiltigt ställningstagande från statsmakternas sida för denna verksamhet och dess anställda. Småbarnsinstitutionerna bör ställas till de svenska hemmens förfogande jämsides med övriga familjesociala reformer.

En kraftig utbyggnad av i första hand förskolorna bör nu äga rum för att minska husmödrarnas bundenhet vid barnen och *komplettera* hemuppföstran. Härför talar den miljö, som barnen i större städer och tätorter får leva i, den moderna barnpsykologiska forskningen samt nödvändigheten att åstadkomma en smidig övergång till skolan. Den framtida målsättningen bör vara, att praktiskt taget alla barn i 3—7-årsåldern och särskilt barnen i 5—7-årsåldern får tillfälle att — om föräldrarna så önskar — besöka förskola. Dessa bör även med tiden bli kostnadsfria. Kommittén understryker, att detta är ett långtidsprogram, som måste realiseras i takt med våra personella och ekonomiska resurser. Efterfrågan på förskolor är emellertid stark. En intervjuundersökning på ett 25-tal orter har sålunda visat, att drygt 60 % av de hushåll, som har barn i åldern 4—6 år, vill utnyttja förskolor.

Daghemsbehovet kan däremot inte mätas i generella termer. En stickprovsundersökning år 1950 har dock visat, att i enbart 12 städer inte mindre än över 3 000 barn väntar på plats på daghem. En annan undersökning på ett 25-tal olika orter har visat, att ca 25 % av hushållen önskar utnyttja daghem. Över 40 % av daghemsbarnen är nu barn till ensamstående mödrar. Behovet av daghem framgår även av att de förvärvsarbetande gifta mödrarna inom stadsbefolkningen i dag har ca 60 000—65 000 barn i förskoleåldern. Detta innebär, att minst 50 000 förvärvsarbetande mödrar får klara sin barntillsyn utan hjälp av daghem. Praktiskt taget alla mödrar, som har barn på daghem, är socialt och ekonomiskt tvingade därtill. 80 % av daghemsbarnen tillhör socialgrupp III. Med största sannolikhet, understryker kommittén, finns det ett icke oväsentligt behov av en ytterligare utbyggnad av daghemmens olika former. Daghemsvården är visserligen behäftad med vissa nackdelar, men dessa innebär inte, att daghemmen bör läggas ner. I stället bör alla ansträngningar inriktas på att eliminera nackdelarna samt göra daghemmen så tillfredsställande och gynnsamma som möjligt för de barn, som vistas där.

De dubbelarbetande mödrarnas svårigheter belyses, och kommittén understryker, att det är nödvändigt, att arbetslivet anpassas till kvinnorna och mödrarna, inte tvärtom. Ökat deltids- och korttidsarbete rekommenderas starkt. Ingående ekonomiska undersökningar har gjorts om daghemmens arbetsmarknadspolitiska och samhällsekonomiska betydelse, varav bl. a. framgår, att det tillskott till arbetsmarknaden, som erhålls genom daghemmen, inte gärna kan anses betydelselöst.

Undersökningar om daghemmens medicinska risker har visat, att daghemsvård är fullt försvarlig ur medicinsk och pediatrik synpunkt för barn över 2—3 års ålder. Olika förslag till infektionsbekämpande, effektiva hälsokontroll samt åtgärder för sjuka daghemsbarn framläggs.

Kommittén understryker, att daghemmen nu måste accepteras och bör få arbetsro samt utvecklas vidare. Samhällets ansvar för tillsynen av de förvärvsarbetande mödrarnas barn måste fastslås. Någon möjlighet att bygga daghem för *alla* förvärvsarbetande mödrars barn finns dock inte. Liksom tidigare måste det bli fråga om ett samspel av olika åtgärder: hemhjälp, grannhjälp, daghem, familjedaghem etc. En bättre ekonomisering av daghemmen bör åstadkommas samt avgifterna i regel justeras uppåt, dock ej över 5 kr per barn och dag.

En kommunalisering bör successivt ske av hela barnstugeverksamheten. Kommunerna bör i framtiden formellt ställa sig som huvudmän och ekonomisk garant för barnstugorna. Kommunala planer för barnstugor och barntillsyn bör upprättas i de flesta större städer.

Tanken på ett obligatoriskt eller frivilligt förskoleår inom skolans ram enbart för 6-åringar avvisas. För de icke skolmogna, 7-åriga barnen bör i de större städerna inrättas särskilda lekklaser inom skolans ram. En byggnads- och stadsplanemässig samordning mellan barnstugor och småskolor bör komma till stånd.

En nedpressning av barnstugornas byggnadskostnader bör ske genom att mindre och enklare institutioner byggs. Förslag härom framläggs. En övergång till halvdaghem rekommenderas. Systemet med särskilda industridaghem bör avvecklas. Sjukhusdaghemmen anser kommittén fylla en viktig social funktion och måste trots vissa nackdelar anses välmotiverade. Däremot vill kommittén icke vara med på s. k. natthem för vissa kvinnokategorier med kvälls- och nattarbete. Familjedaghemmen bör byggas ut som ett komplement till de vanliga daghemmen. Verksamheten bör emellertid fram till 1955 vara av försökskaraktär. Vissa enklare s. k. barnparkerings, dvs. mera tillfälliga inlämningsställen för barntillsyn, bör organiseras, och inom fastigheterna bör ett system med grannhjälp byggas upp. Särskilt viktigt är att olika former av lekplatser — liggverandor, barnhagar, mindre lekplatser, fullständiga lekplatser, skrammellekplatser — byggs ut och får en konstruktiv och pedagogisk utformning.

En generalplan för barnstugornas utbyggnad framläggs för 10-årsperioden 1951—

1960, varvid utbyggnaden avvägs med hänsyn till personella och ekonomiska resurser. Under 10-årsperioden bör ytterligare 500 förskolor samt 180 daghem inrättas eller byggas. 10-årsplanen bör vara stommen i 1950-talets planering för barnstugor och barntillsyn. Vid sidan av denna plan bör en utbyggnad av familjedaghem, lekplatser, barnhagar, grannhjälp, barnparkerings etc. äga rum.

På landsbygden har under 1940-talet, särskilt i Skåne och Norrland, inrättats s. k. jordbruksdaghem. Verksamheten har varit av försökskaraktär. 1950 fanns 104 sådana, vilka hade inte mindre än 67 000 vård dagar. Försöksverksamheten har lämnat så goda resultat, att jordbruksdaghemmen numera måste betraktas som en permanent del i barnstugeverksamheten. De bör liksom hittills vara obundna till former och organisation och lokalt ordnas på det lämpligaste sättet. En successiv standardförbättring på jordbruksdaghemmen bör dock ske. En försöksverksamhet med förskolor på landsbygden bör igångsättas och äga rum under 5 år inom några kommuner belägna i olika delar av landet.

Kalkyler på personalbehovet under 1950-talet visar, att en ytterligare utbyggnad av förskoleseminarierna måste ske, om kommitténs 10-årsplan skall kunna realiseras. Ett förstatligande av förskoleseminarierna är i längden ofrånkomligt. I avvaktan på en sådan lösning förordas ett successivt förstatligande under perioden 1951—1960. Under tiden bör förbättringar i statsbidragssystemet till förskoleseminarierna ske. Ytterligare ett dubbelseminarium bör inrättas genom fördubbling av det nuvarande enkelseminariet i Norrköping. Dessutom bör ett nytt förskoleseminarium inrättas i Lund. Något ytterligare tredje undervisningsår för barnträdgårdslärarinnorna anser kommittén icke möjligt att realisera för närvarande. Däremot bör fortbildningskurser bl. a. för blivande daghemsföreståndarinnor snarast anordnas.

Eftersom undersökningarna visat, att redan inom loppet av 8 år efter examen ca 80 % av de utexaminerade barnträdgårdslärarinnorna i en årskull lämnat sina tjänster, anser kommittén det nödvändigt med en mera tillfredsställande lösning av personalens arbetstider, semester- och löne-

frågor. Barnträdgårdslärarinnornas pensionering bör ordnas genom anslutning till statens pensionsanstalt.

En upprustning av den barnpsykologiska forskningen bör ske. I avvaktan härpå föreslår kommittén viss forskningsverksamhet vid Södra K.F.U.K:s pedagogiska institut i Stockholm.

Kostnaderna för barnstugorna i vårt land uppgick 1949/50 till ca 18 milj. kr, varav staten endast bidrog med ungefär 10 %. Kommittén anser det ofrånkomligt, att staten i framtiden åtar sig en väsentligt större andel än hittills, samt framlägger förslag till en total omläggning av det nuvarande statsbidragssystemet. Statsbidrag skall i framtiden utgå i form av dels anläggningsbidrag, dels lönebidrag beträffande den kvalificerade personalen, dels bidrag till den övriga driften.

Beträffande organisationen framlägger kommittén två alternativ av vilka dock inget särskilt förordas. Alternativ I innebär, att tillsynen över barnstugor och förskoleseminarier allttjämt får kvarligga inom socialstyrelsen, medan alternativ II innebär, att tillsynen överflyttas till skolöverstyrelsen. I bägge fallen är dock en mindre personalförstärkning i det centrala organet ofrånkomlig. Barnavårdsnämnder resp. folkskolestyrelser blir lokala tillsynsorgan.

För närvarande utgår statsbidrag till barnstugeverksamheten med 2 milj. kr per budgetår. Kommitténs nya bidragssystem innebär en ungefärlig fördubbling av detta bidrag. Härtill får läggas bidrag till de nya institutioner, som beräknas tillkomma, varigenom statsbidraget inkluderande anläggnings- och driftsbidrag budgetåret 1951/52 skulle uppgå till ca 5 milj. kr. 1960 beräknas statsbidraget till driftskostnaderna — efter det barnstugeverksamheten nått den utbyggnad kommittén ansett möjlig — till ca 17 milj. kr, varav 13 milj. kr i lönebidrag. Ett förstatligande av samtliga förskoleseminarier skulle vidare innebära en årlig kostnad av totalt 542 000 kr, vilket innebär en nettoökning för statsverket i jämförelse med nuvarande förhållanden på ca 240 000 kr.

Halvöppen barnavård blir barnstugeverksamhet. Beträffande de olika institutionernas benämningar föreslår kommittén först och främst, att *halvöppen barnavård* benämns *barnstugor*. De olika institutionerna inom det samlande namnet barnstugor framgår av nedanstående tablå.

Daghem. Institution för barn i åldern 6 mån.—7 år, vilkas mödrar har förvärvsarbete. Öppethållande 7—12 timmar per dag. Barnen erhåller i regel tre måltider samt möjlighet till middagsvila.

Halvdaghem. Institution för barn i åldern 2—7 år, vilkas mödrar har deltidsarbete. Öppethållande 5—7 timmar per dag. Barnen erhåller 1—2 måltider samt möjlighet till middagsvila.

Familjedaghem. Privat hem, som mot ersättning mottar barn i åldern 6 mån.—7 år, vilkas mödrar har förvärvsarbete. Vårdtid, måltider och middagsvila i likhet med daghem resp. halvdaghem.

Jordbruksdaghem. Provisoriskt daghem, som under vissa perioder av året mottar barn i åldern 1—7 år, vilkas föräldrar huvudsakligen är sysselsatta i jordbruksarbete. Öppethållande per dag, måltider och vila i likhet med daghem.

Förskola. Institution öppen ca 3 timmar dagligen, som mottar barn i åldern 3—7 år för lek, sysselsättning och fostran. Barnens mödrar är i regel hemarbetande. Måltider serveras endast i undantagsfall.

Eftermiddagshem. Institution för skolbarn, vilkas mödrar har förvärvsarbete. Öppet-hållandet avpassas efter barnens skoltider. »Barnparkering.» Anordning för tillfällig eftersyn av småbarn.

1946 års kommitté för den halvöppna barnavården har tidigare — år 1948 — avlämnat ett särskilt delbetänkande. Kommittén har bestått av följande: riksdagsman, överlärare Bengt Elmgren, *ordförande*, bitr. skolöverläkaren, docent Sven Ahnsjö, f. d. riksdagsledamoten fru Hildur Alvé, fru Signe Höjer, förste inspektrisen Helena Lindblom samt dr Per J. Nordenfelt. Som sekreterare har tjänstgjort pol. mag. Göran Tegner.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Befolkningsutvecklingen under första kvartalet 1951

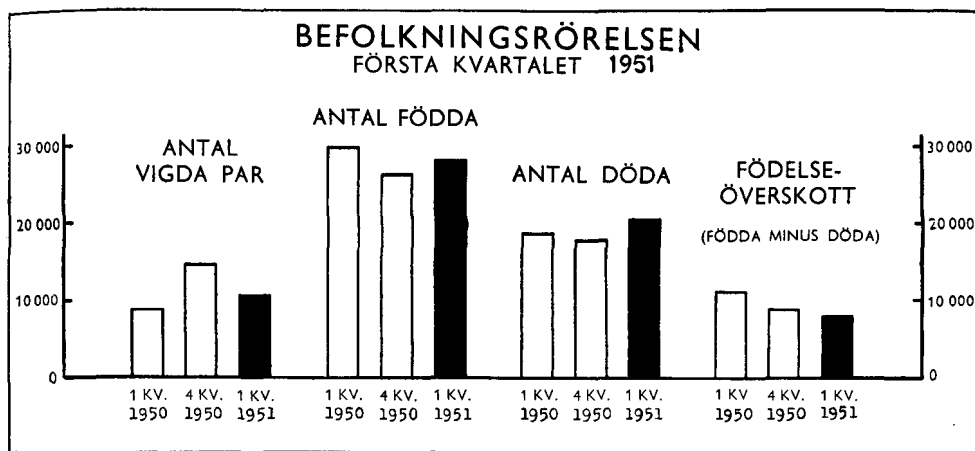
Av statistiska centralbyrån har följande preliminära uppgifter sammanställts rörande antalet vigda par samt antalet levande födda och döda under första kvartalet 1951 med jämförelsetal för de närmast föregående åren.

Antalet vigda, födda och döda åren 1939—1951

Period	Vigda par			Levande födda			Döda			Överskott av födda		
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket
1939 . . .	32 399	28 974	61 373	64 104	33 276	97 380	48 552	24 324	72 876	15 552	8 952	24 504
1940 . . .	30 766	28 400	59 166	60 691	35 087	95 778	47 692	25 056	72 748	12 999	10 031	23 030
1941 . . .	29 879	28 223	58 102	61 788	37 944	99 727	47 325	24 585	71 910	14 458	13 359	27 817
1942 . . .	32 213	31 446	63 659	68 856	45 105	113 961	41 615	22 126	63 741	27 241	22 979	50 220
1943 . . .	31 331	31 472	62 803	72 837	52 555	125 392	42 213	23 892	66 105	30 624	28 663	59 287
1944 . . .	31 113	33 514	64 627	75 313	59 678	134 991	45 178	27 111	72 284	30 140	32 567	62 707
1945 . . .	30 416	33 864	64 280	74 276	61 097	135 373	44 125	27 776	71 901	30 151	33 321	63 472
1946 . . .	29 591	34 209	63 800	72 025	60 572	132 597	43 111	27 524	70 635	28 914	33 048	61 962
1947 . . .	27 349	32 321	59 670	68 071	60 708	128 779	44 410	29 169	73 579	23 661	31 539	55 200
1948 . . .	25 360	31 349	56 709	66 259	60 133	126 392	39 871	27 869	67 740	26 388	32 264	58 652
1949 . . .	24 067	30 363	54 430	63 382	57 565	120 947	40 441	28 781	69 222	22 941	28 784	51 725
1950 . . .	22 888	30 766	53 654	60 362	54 990	115 352	40 923	29 126	70 049	19 439	25 864	45 303
1950 1 kv.	3 562	5 095	8 657	15 424	14 500	29 924	11 046	7 693	18 739	4 378	6 807	11 185
2 kv.	7 419	9 323	16 742	16 616	14 904	31 520	10 130	7 300	17 430	6 486	7 604	14 090
3 kv.	5 663	7 759	13 422	14 547	12 933	27 483	9 364	6 696	16 060	5 183	6 240	11 423
4 kv.	6 244	8 589	14 833	13 775	12 650	26 425	10 383	7 437	17 820	3 392	5 213	8 605
1951 1 kv.	4 291	6 252	10 543	14 549	13 729	28 278	12 200	8 209	20 409	2 349	5 520	7 869
Jan.	876	1 277	2 153	4 774	4 416	9 190	5 054	3 227	8 281	— 280	1 189	909
Febr.	1 012	1 609	2 621	4 611	4 325	8 936	3 494	2 362	5 856	1 117	1 963	3 080
Mars	2 403	3 366	5 769	5 164	4 988	10 152	3 652	2 620	6 272	1 512	2 368	3 880
På 1000 inv. ¹												
1939 . .	8.0	12.7	9.7	15.9	14.6	15.4	12.0	10.7	11.5	3.9	3.9	3.9
1945 . .	7.9	12.4	9.7	19.2	22.3	20.5	11.4	10.1	10.9	7.8	12.2	9.6
1946 . .	7.7	12.1	9.6	18.7	21.5	19.9	11.2	9.8	10.6	7.6	11.7	9.3
1947 . .	7.2	11.0	8.8	17.8	20.6	19.0	11.6	9.9	10.9	6.2	10.7	8.2
1948 . .	6.7	10.3	8.3	17.5	19.7	18.5	10.5	9.1	9.9	7.0	10.6	8.6
1949 . .	6.4	9.6	7.9	16.8	18.2	17.5	10.7	9.1	10.0	6.1	9.1	7.5
1950 . .	6.1	9.6	7.8	16.0	17.1	16.5	10.9	9.1	10.0	5.1	8.0	6.5
1949 1 kv.	4.2	6.7	5.3	17.5	18.7	18.1	11.4	9.7	10.6	6.1	9.1	7.5
1950 >	3.8	6.4	5.0	16.6	18.2	17.4	11.9	9.7	10.9	4.7	8.5	6.5
1951 >	4.6	7.7	6.1	15.7	16.9	16.3	13.2	10.1	11.7	2.5	6.8	4.6

Antalet vigslar under första kvartalet visar såväl absolut som relativt taget en avsevärd ökning i jämförelse med samma kvartal föregående år, vilket sammanhänger med att påsken i år inföll i mars i stället för under april, som fallet var åren 1949 och 1950. För årets två första månader tillsammans konstateras däremot en nedgång i antalet vigda par sedan år 1950.

¹ Relationstalen är beräknade per år på 1 000 av folkmängden vid resp. års början.

Antalet *levande födda* under första kvartalet i år visar i jämförelse med de båda senaste åren en fortsatt nedgång, som såväl absolut som relativt taget varit något större under år 1950 än under år 1949.

Antalet *dödsfall*, som under år 1948 var påfallande lågt och därefter föredde en obetydlig stegring, har under det senast förflutna kvartalet varit avsevärt mycket större, både på landsbygden och i städerna än under samma kvartal år 1950. Ökningen hänför sig emellertid helt till januari, och särskilt framträdande är den höga siffran för landsbygden denna månad. Födelseöverskottet under kvartalet är till följd av det starkt ökade antalet dödsfall och födelsesiffrans nedgång betydligt mindre än under samma kvartal närmast föregående år; under januari förekom t. o. m. ett *födelseunderskott* på landsbygden.

H. G.

Vägtrafikolyckor, som föranlett polisundersökning

Preliminär redogörelse för första kvartalet år 1951

Antalet till statistiska centralbyrån för första kvartalet 1951 redovisade vägtrafikolyckor överstiger med 43 % antalet för första kvartalet 1950. För motortrafikolyckorna enbart var ökningen 46 %, medan övriga vägtrafikolyckor minskades med 33 %. Motorfordonsförare och -passagerare dödades eller skadades under redogörelseperioden till ett antal som var 31 % högre än motsvarande för första kvartalet 1950; för fotgängarna var ökningen 7 %, medan antalet dödade eller skadade cyklister var 16 % mindre än under första kvartalet 1950. Hela antalet dödade personer är för redogörelseperioden 104 mot 88 för första kvartalet 1950 och 156 för fjärde kvartalet 1950.

Tab. 1. Antal olyckor

Områden	Dödlig utgång	Annan personskada		Endast egendoms-skada	Summa	Därav vid trafik med motorfordon
		Svår	Lindrig			
Stockholm	9	43	172	641	865	835
Göteborg	5	11	60	389	465	443
Malmö	—	12	57	186	255	249
Övriga städer	25	57	243	940	1 265	1 240
Samtliga städer	39	123	532	2 156	2 850	2 767
Landsbygden	60	167	403	1 868	2 498	2 485
Summa: 1 kv. 1951	99	290	935	4 024	5 348	5 252
4 > 1950	148	634	1 466	3 862	6 110	5 901
3 > >	173	625	1 943	2 775	5 516	5 173
2 > >	144	480	1 464	2 074	4 162	3 820
1 > >	86	275	804	2 583	3 748	3 605

Tab. 2. Antal vid olyckorna skadade personer

Skador	Bilförare	Bil-passagerare	Forare av tyngre motorcykel	Passagerare på tyngre motorcykel	Lättvikts-motor-cyklist	Cyklist	Fotgängare	Andra	Summa
Dödskada	14	10	6	3	—	12	43	16	104
Annan svår skada	42	74	23	4	2	45	93	47	330
Lindrig skada	214	341	54	12	10	184	254	122	1 191
Summa: 1 kv. 1951	270	425	83	19	12	241	390	185	1 625
4 > 1950	373	561	294	41	35	717	575	158	2 754
3 > >	331	630	605	142	53	1 189	430	60	3 440
2 > >	206	359	435	75	37	857	426	69	2 464
1 > >	174	317	99	11	16	286	363	137	1 403

¹ Därav: 82 st. sparkstöttingsåkare, 33 st. kälkåkare, 27 st. hästfordonstrafikanter, 25 st. spår-vägstrafikanter samt 10 st. skidåkare.

S. G.

Mödrahjälpen under år 1950

Antalet av mödrahjälpsnämnderna under år 1950 handlagda och beviljade ansökningar om mödrahjälp framgår av nedanstående tablå.

	Handlagda ansökningar		Beviljade ansökningar		
	antal	per 100 lev. födda	antal	per 100 lev. födda	per 100 ansökn.
Landsbygd	37 743	62·8	30 671	51·0	81·3
Städer	20 758	37·7	14 305	26·0	68·9
Hela riket	58 501	50·8	44 976	39·0	76·9

Mödrahjälpsnämnderna handlade under år 1950 58 501 ansökningar om mödrahjälp mot 61 463 under föregående år. Nedgången, som utgör ca 5 %, beror uteslutande på den avtagande födelsefrekvensen, enär födelsernas antal har avtagit lika mycket. Antalet mödrahjälpsansökningar per 100 levande födda är därför detsamma som föregående år eller 51.

Av ansökningarna beviljades 44 976 eller omkring 77 %, motsvarande 39 % av antalet levande födda barn. Antalet beviljade ansökningar per 100 levande födda var dubbelt så stort på landsbygden som i städerna.

Mödrarnas fördelning efter ålder och civilstånd framgår av tab. 1. De gifta mödrarna utgör huvuddelen av de aktuella fallen (77 %); deras andel är större på landsbygden (82 %) än i städerna (68 %), beroende på den större andelen utomäktenskapliga födelser i senare fallet.

Fördelningen efter ålder visar bland annat, att 38 % av mödrarna var under 25 år. Av de gifta mödrarna var 28 % och av de ej gifta 73 % under 25 år. De gifta sökandena visar sig på landsbygden ha ett något högre ålders-

Tab. 1. Beviljade ansökningar fördelade efter mödrarnas ålder år 1950

Åldersgrupper	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.
Antal mödrar	25 052	5 619	30 671	9 768	4 537	14 305	34 820	10 156	44 976
Därav i % i nedanstående åldrar									
—20 år	3·1	33·5	8·7	6·2	29·0	13·4	4·0	31·5	10·2
20—25 »	22·4	41·3	25·9	29·4	41·1	33·1	24·4	41·2	28·2
25—30 »	27·0	13·7	24·5	26·2	14·7	22·6	26·8	14·2	23·9
30—35 »	22·5	6·0	19·5	19·7	7·4	15·8	21·7	6·6	18·3
35—40 »	16·6	3·4	14·1	12·6	4·3	10·0	15·4	3·8	12·8
40—45 »	7·2	1·6	6·2	4·2	1·7	3·4	6·4	1·6	5·3
45— »	1·2	0·5	1·1	1·7	1·8	1·7	1·3	1·1	1·3

Tab. 2. Beviljade ansökningar fördelade efter mödrarnas tidigare barnantal år 1950

Barnantal	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.
Antal mödrar	25 052	5 619	30 671	9 768	4 537	14 305	34 820	10 156	44 976
Därav i % med nedanstående antal minderåriga barn									
0	20·9	80·2	31·7	26·5	79·7	43·3	22·5	80·0	35·4
1	28·7	12·0	25·6	31·7	12·4	25·6	29·5	12·2	25·6
2	21·1	4·7	18·1	20·6	3·9	15·3	21·0	4·3	17·2
3	12·8	1·5	10·7	11·5	1·4	8·3	12·4	1·4	10·0
4	7·2	0·7	6·0	4·8	0·7	3·5	6·5	0·7	5·2
5 eller flera	9·8	0·9	7·9	4·9	1·9	4·0	8·1	1·4	6·6

genomsnitt än i städerna. Beträffande de ej gifta sökandena är förhållandet det rakt motsatta.

Antalet hjälpta mödrar har i tab. 2 fördelats efter mödrarnas tidigare barnantal (före den nedkomst, för vilken mödrahjälp söks). Av de hjälpta mödrarna var 35 % förut barnlösa, 26 % hade förut ett barn och 17 % två barn. Omkring en femtedel (på landsbygden 24 % och i städerna 16 %) hade tre eller flera barn.

Det totalbelopp, som mödrahjälsnämnderna beviljat under år 1950, utgjorde enligt tab. 3 i runt tal 10 774 000 kr, varav 7 470 000 kr gick till mödrar på landsbygden och 3 304 000 kr till mödrar i städerna.

Tab. 3. Den beviljade mödrahjälps belopp under år 1950

	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Beviljad mödrahjälp, kr	7 470 691	3 303 743	10 774 434
Beviljat belopp i medeltal per moder, kr			
Gifta	231	203	223
Ej gifta	300	291	296
Samtliga 1950	244	231	240
1949	242	229	238
1948	240	222	235

De beviljade beloppen var i genomsnitt något högre än under föregående år, nämligen 240 kr för hela riket, 244 kr för landsbygden och 231 kr i städerna.

Tab. 4 visar, hur mödrahjälsfallen fördelar sig efter det beviljade beloppets storlek. Det bör observeras, att de här redovisade beloppen i vissa fall avviker från de faktiskt utbetalade. Detta är fallet, om fastställt belopp genom någon inträffad förändring i förutsättningarna för mödrahjälps beviljande helt eller delvis upphört att utgå. Däremot har i beloppen inräknats sådana tillägg till tidigare beviljade belopp, som tilldelats vederbörande efter nytt beslut av mödrahjälsnämnden.

De i de särskilda fallen beviljade beloppen är mycket varierande. På landsbygden hade ca $\frac{1}{10}$ av mödrarna fått mindre belopp än 100 kr, medan i städerna $\frac{1}{10}$ fått detta lägre belopp. Ungefär $\frac{1}{4}$ av fallen såväl på

Tab. 4. Mödrahjälpsfallens fördelning efter beloppets storlek under år 1950

Beloppets storlek, kr	Landsbygden		Städerna		Hela riket	
	antal fall	%	antal fall	%	antal fall	%
— 49	483	1·6	436	3·0	919	2·0
50—99	2 959	9·6	1 924	13·4	4 883	10·9
100—149	3 943	12·9	2 220	15·5	6 163	13·7
150—199	3 742	12·2	1 789	12·5	5 531	12·8
200—249	4 266	13·9	1 669	11·7	5 935	13·2
250—299	3 514	11·4	1 297	9·1	4 811	10·7
300	2 006	6·5	352	2·5	2 358	5·8
301—349	2 016	6·6	910	6·4	2 926	6·5
350—399	2 074	6·8	996	7·0	3 070	6·8
400	5 604	18·3	2 693	18·8	8 297	18·4
401—500	64	0·2	19	0·1	83	0·2
Tillhoppa	30 671	100·0	14 305	100·0	44 976	100·0

landsbygden som i städerna hade erhållit mellan 100 och 200 kr. Belopp mellan 200 och 300 kr var däremot något vanligare på landsbygden än i städerna. Högre belopp däremot var lika ofta förekommande på landsbygden som i städerna.

Av tab. 5 framgår, till vilka olika ändamål mödrahjälpen beviljats, samt de genomsnittliga belopp, som beviljats för olika ändamål. Varje mödrahjälpsfall ingår i denna tabell lika många gånger som hjälpen avsett olika ändamål.

MÖDRAHJÄLPENS BELOPP I OLIKA HJÄLPFORMER

TAND-
VÅRD

KOSTFÖR-
BÄTTRING

HEM-
HJÄLP

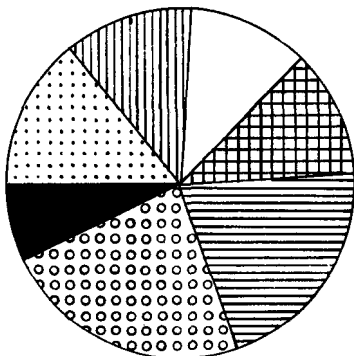
BARNETS
UTRUST-
NING

MODERN
UTRUST-
NING

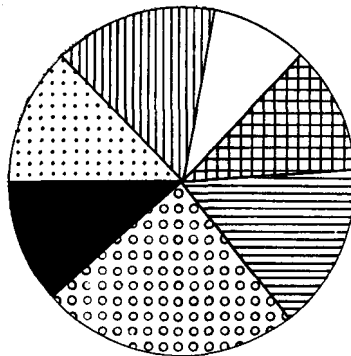
INACKOR-
DERING

ÖVRIGA
ÄNDAMÅL

LANDSBYGD

STÄDER

Tab. 5. Mödrahjälpsfallen fördelade efter hjälpens ändamål

Mödrahjälp beviljad till	Procentuella antalet beslut angående viss hjälpform				Genomsnittligt beviljat belopp, kr			
	År 1950			År 1949	År 1950			År 1949
	Lands- bygden	Stä- derna	Hela riket		Lands- bygden	Stä- derna	Hela riket	
Tandvård	36·3	55·0	42·2	42·1	94	93	93	92
Kostförbättring	22·3	24·7	23·1	24·5	79	111	90	88
Hemhjälp	31·6	5·7	23·4	25·5	76	67	75	73
Barnets utrustning	69·8	69·3	69·6	68·7	78	88	81	79
Moderns	70·2	48·8	63·4	64·0	136	114	130	130
Inackordering	8·5	16·5	11·1	10·4	154	178	165	166
Övriga ändamål	10·6	3·9	8·5	8·5	47	80	52	52
Tillhopa	.	.	.	.	244	231	240	238

Av de besvär över mödrahjälpsnämndernas beslut, som ingetts till socialstyrelsen, har inalles 1 728 avgjorts, motsvarande 3,0 % av antalet handlagda ansökningar. Av besvären bifölls 166 med ett sammanlagt belopp av 21 371 kr. Dessutom hade mödrahjälpsnämnderna med ledning av de omständigheter, som framkommit vid besvärutredningarna, själva ändrat sina beslut i 110 fall och därvid beviljat ungefär 13 145 kr. Det beviljade mödrahjälpsbeloppet under år 1950 utgjorde sålunda tillsammans med de av socialstyrelsen beviljade beloppen 10 795 805 kr.

En översikt av mödrahjälpsens omfattning, sedan hjälpformen inrättades år 1938, lämnas i tab. 6.

Tab. 6. Mödrahjälpen under åren 1938—1950

Å r	Hjälpta mödrar		Mödrahjälpsbelopp, 1 000-tal kr		
	antal	i % av födda	beviljat	lån	belopp per fall
1938	34 265	36·5	6 850	139	200
1939	45 726	47·0	8 680	125	190
1940	42 178	44·0	6 814	108	162
1941	50 071	50·2	8 827	72	176
1942	53 681	47·1	9 988	34	186
1943	56 489	45·0	10 576	28	187
1944	63 745	47·2	12 543	19	197
1945	64 849	47·9	13 517	10	208
1946	65 249	49·5	14 672	10	225
1947	60 798	47·2	14 226	3	234
1948	53 503	42·3	12 547	2	235
1949	47 690	39·4	11 347	—	238
1950	44 976	39·0	10 774	—	240

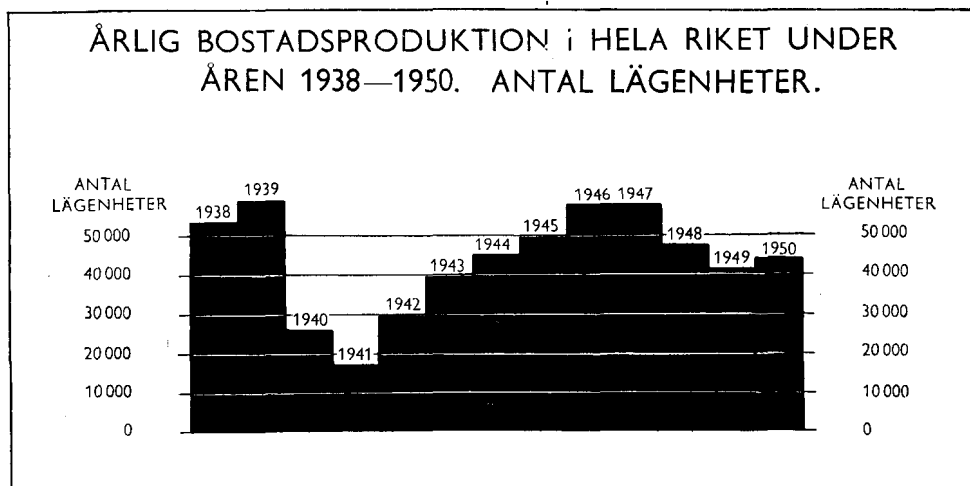
G. H—dt

Bostadsbyggandet i Sverige år 1950

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

Från och med år 1949 förs inom bostadsstyrelsen statistik över bostadsbyggandet i hela riket. Den omfattar samtliga inflyttningsfärdiga nybyggnader, vissa avslutade ombyggnader och förbättringar samt samtliga påbörjade rivningar. Därjämte införskaffas uppgifter om påbörjade och vid vissa tidpunkter pågående nybyggnader i ungefär 300 kommuner. Primärmaterial sammanställs av kommunernas bostadspolitiska organ, förmedlingsorganen,¹ vilka därvid i regel torde samarbeta med byggnadsnämnderna. Från ovannämnda ca 300 kommuner lämnas månadsvis en förteckning över nybyggda hus. Uppgifterna på dessa förteckningar ligger bl. a. till grund för de i Soc. Medd. publicerade kvartalsöversikterna. Samtliga kommuner lämnar på särskilda blanketter (husblanketter), en för varje hus, detaljerade uppgifter om nybyggda, ombyggda och förbättrade hus samt hus, vilkas rivning påbörjats. Den i det följande lämnade översiktliga redogörelsen för bostadsbyggandet år 1950 är baserad på bearbetning av husblanketterna.²

Uppgifternas fullständighet. Uppgifter om bostadsbyggandet under år 1950 har lämnats av samtliga kommuner i riket med undantag för en stad och två egentliga landskommuner. Uppgifter för endast vissa delar av året har

¹ Organ för kommuns förmedling av statliga lån och bidrag i syfte att främja bostadsförsörjningen inom riket och därmed sammanhängande verksamhet. Förmedlingsorgan är i stad drätselkammaren och på landet kommunalnämnden, där ej kommunen beslutat, att verksamheten skall handhas av annat lämpligt kommunalt organ.

² För en fullständigare redogörelse för bostadsbyggnadsstatistikens organisation hänvisas till den preliminära översikten över bostadsbyggandet i Sverige år 1949 i Soc. Medd. 1950: 8, sid. 611.

insänts av 13 kommuner (egentliga landskommuner). I övriga fall har uppgifter om antal nybyggda, ombyggda och förbättrade hus samt hus, vilkas rivning påbörjats, visserligen lämnats, men användbara husblanketter har icke inkommit för samtliga hus. Sålunda saknas vid bearbetningen 105 husblanketter avseende 49 nybyggda hus (med 80 lägenheter), 53 ombyggda och förbättrade hus samt 3 rivningshus, vilka omnämnts i förmedlingsorganens meddelanden rörande bostadsbyggandet.

I vilken utsträckning det kan ha förekommit, att förmedlingsorganen i sistnämnda meddelanden uteglömt eller utelämnat enstaka hus, beträffande vilka uppgifter bort lämnas, undandrar sig bostadsstyrelsens bedömande. Till följd av i efterhand inkommande kompletteringar är det sannolikt, att styrelsen kommer att få kännedom om ytterligare några hus, som bort ingå i redovisningen.

Å andra sidan har i bearbetningen medtagits 284 husblanketter avseende 144 nybyggnader (med 238 lägenheter), 134 ombyggda och förbättrade hus samt 6 rivningshus (med 6 lägenheter), vilka rätteligen bort ingå i redovisningen för bostadsbyggandet år 1949, men inkommit för sent härför.

Lägenhetstillskott. Såvitt framgår av till bostadsstyrelsen inkomna husblanketter har i hela riket under år 1950 tillkommit genom nybyggnad 43 937 och genom ombyggnad 990 eller tillsammans 44 927 lägenheter. Genom ombyggnad har samtidigt avgått 736 lägenheter. De hus, vilkas rivning påbörjats under detta år, innehöll sammanlagt 1 417 lägenheter. Nettotillskottet genom ny- och ombyggnad samt rivning uppgick sålunda till 42 774 lägenheter.

Inom bostadsstyrelsen här utförts vissa beräkningar av bostadsproduktionens omfattning åren 1938—48. Uppgifterna avser i huvudsak nybyggnader. I viss utsträckning ingår emellertid även genom ombyggnad tillkomna lägenheter. Till följd av källmaterialets beskaffenhet måste särskilt uppgifterna om bostadsproduktionen i egentliga landskommuner åren 1946—48 anses som icke fullt säkra.¹ Resultatet av dessa beräkningar redovisas i tab. 1.

Tab. 1. Bostadsproduktionen (antal lägenheter) åren 1938—1950

År	Hela riket	därav i		År	Hela riket	därav i		
		1945 års tätorter	eg. landsbygd			städer	köpingar	eg. landskom.
1938	53 500	42 500	11 000	1946	58 000	38 500	3 000	16 500
1939	59 000	48 500	10 500	1947	58 000	32 000	3 500	22 500
1940	26 000	20 000	6 000	1948	48 000	30 000	3 000	15 000
1941	17 000	12 500	4 500	1949	41 551	28 109	3 249	10 193
1942	29 500	24 000	5 500	1950	43 937	30 100	3 232	10 555
1943	39 500	34 500	5 000					
1944	45 000	39 500	5 500					
1945	49 500	43 000	6 500					

¹ För dessa beräkningar har redogjorts i den preliminära översikten över bostadsbyggandet år 1949. Se Soc. Medd. 1950: 8, sid. 611.

Tab. 2. Antal under år 1950 genom ny- eller ombyggnad tillkomna samt genom ombyggnad eller rivning avgångna lägenheter, fördelade efter län

L ä n	Totalt				därav i städer, köpingar och municipalsambällen			
	Antal lägenheter i nybyggda hus	Antal genom ombyggnad tillkomna lgh.	Antal genom ombyggnad avgångna lgh.	Antal lägenheter i helt rivna hus	Antal lägenheter i nybyggda hus	Antal genom ombyggnad tillkomna lgh.	Antal genom ombyggnad avgångna lgh.	Antal lägenheter i helt rivna hus
Stockholms stad	6 215	28	30	161	6 215	28	30	161
Stockholms län	3 081	36	32	30	2 291	25	21	25
Uppsala län	1 006	29	47	45	778	1	1	37
Södermanlands län	1 398	32	23	58	1 165	14	12	51
Östergötlands län	2 272	31	29	91	1 958	—	—	73
Jönköpings län	1 646	62	23	50	1 229	35	16	31
Kronobergs län	636	24	10	13	432	6	5	5
Kalmar län	1 117	31	32	32	719	7	12	18
Gotlands län	211	16	15	22	127	10	14	8
Blekinge län	729	40	36	28	454	30	26	20
Kristianstads län	1 070	37	16	27	746	24	13	4
Malmöhus län	3 458	76	89	85	3 165	58	76	68
Hallands län	708	15	10	25	515	4	4	13
Göteborgs och Bohus län	4 360	111	72	196	4 075	95	69	188
Älvsborgs län	1 946	45	63	63	1 337	13	5	43
Skaraborgs län	1 010	19	8	57	701	1	—	19
Värmlands län	1 523	34	27	41	1 193	13	15	31
Örebro län	1 811	30	31	59	1 576	15	23	52
Västmanlands län	1 764	36	36	79	1 451	21	20	70
Kopparbergs län	2 088	61	28	41	1 338	23	5	24
Gävleborgs län	1 490	46	29	41	915	20	13	26
Västernorrlands län	1 485	41	37	50	823	14	23	29
Jämtlands län	633	62	34	19	380	17	7	17
Västerbottens län	922	27	18	30	619	11	12	19
Norrbottens län	1 358	21	11	74	901	4	—	35
Hela riket	43 937	990	736	1 417	35 133	489	422	1 067

I denna har även medtagits uppgifter för åren 1949 och 1950. Härvid har endast inflyttningsfärdiga nybyggnader beaktats. För åren 1938—45 har bostadsproduktionen fördelats på tätorter och egentlig landsbygd och för åren 1946—50 på städer, köpingar och egentliga landskommuner.

Trots att uppgifterna för olika år icke är helt jämförbara, framgår att under den berörda perioden bostadsproduktionen endast under åren 1940—43 varit lägre än under åren 1949 och 1950. Under åren 1946—47 var den beräknade produktionen nästan lika stor som under år 1939 och under båda dessa år tillsammans något större än under de båda sista förkrigsåren. Mellan åren 1946 och 1947 inträffade en kraftig förskjutning i produktionsfördelning på kommungrupper, varigenom produktionen i de egentliga landskommunerna ökade väsentligt. Nedgången i produktionen under åren 1948—49 har emellertid därefter i väsentlig grad drabbat dessa kommuner. Ökningen under år 1950 hänför sig helt till städerna.

Bostadsproduktionens fördelning under år 1950 på län, kommungrupper och planområden redovisas i tab. 2 och 3.

Tab. 3. Antal under år 1950 genom ny- eller ombyggnad tillkomna samt genom ombyggnad eller rivning avgångna lägenheter, fördelade efter kommungrupp och planinstitut

Kommungrupp/Planinstitut	Antal lägenheter i nybyggda hus	Antal genom ombyggnad tillkomna lägenheter	Antal genom ombyggnad avgångna lägenheter	Antal lägenheter i helt rivna hus
Stockholm, Göteborg, Malmö	11 035	118	143	317
Städer med				
30 000—100 000 inv.	7 601	81	69	323
20 000—30 000 »	3 539	70	45	142
10 000—20 000 »	4 440	71	64	105
5 000—10 000 »	2 699	52	35	97
— 5 000 »	786	4	1	17
<i>Samtliga städer</i>	30 100	396	357	1 001
Köpingar med				
10 000—20 000 inv.	378	9	15	—
5 000—10 000 »	1 071	4	4	17
— 5 000 »	1 833	33	26	44
<i>Samtliga köpingar</i>	3 282	46	45	61
Municipalsamhällen	1 751	47	20	5
Eg. landskommuner exkl. municipalsamhällen	8 804	501	314	350
<i>Egentliga landskommuner</i>	10 555	548	334	355
Hela riket	43 937	990	736	1 417
Områden med				
stadsplan	32 433	346	292	990
byggnadsplan	3 616	77	37	61
utomplansbestämmelser	3 331	227	155	86
Summa	39 380	650	484	1 137
avstyckningsplan	1 569	39	35	20
övriga områden	2 988	301	217	260

Ändring av standarden i befintliga lägenheter. I statistiken över ombyggda och förbättrade bostadshus redovisas, förutom genom ombyggnad tillkomna och avgångna lägenheter, ändring av lägenheternas standard med avseende på såväl rumsantal som utrustning med vissa bekvämligheter. Uppgifter om dylika ändringar i lägenhetsstandard redovisas i tab. 4. Av tabellen framgår, att 7 264 lägenheter varit föremål för ändringsarbeten. Av de ändrade lägenheterna är de flesta, nämligen 5 357 eller tre fjärdedelar, belägna i egentliga landskommuner. De vanligast förekommande ändringsarbetena avser i städer, köpingar och municipalsamhällen anordnande av centralvärme och inredande av enskilt wc, i egentliga landskommuner (exkl. municipalsamhällen) däremot inläggande av vatten- och avloppsledning.

Det må framhållas, att uppgifter om ändrad lägenhetsstandard icke torde ha lämnats lika fullständigt som uppgifter om tillkomna och avgångna lägenheter. Svårigheterna för förmedlingsorganen att erhålla kännedom om verkställda ändringsarbeten måste nämligen i vissa fall ha varit stora.

Hustyper. Under år 1950 tillkom genom nybyggnad 12 803 (år 1949 11 559) hus, innehållande bostadslägenheter. Fördelningen av dessa hus

Tab. 4. Antal under år 1950 ändrade lägenheter, fördelade efter ändringsarbetets art

Kommungrupp	Antal ändrade lägen- heter	därav ändrade genom					
		ökning eller minskning av rums- antalet	inlägg- ande av vatten- ledning	inlägg- ande av avlopps- ledning	anord- nande av central- värme	inre- dande av enskilt wc	inre- dande av enskilt badrum
Städer	1 648	388	159	161	855	791	402
Köpingar	259	53	91	94	180	149	89
Municipalsamhällen	281	60	126	124	191	161	92
Eg. landskommuner exkl. municipalsamhällen . . .	5 076	1 185	3 421	3 566	2 928	2 419	1 632
Hela riket	7 264	1 686	3 797	3 945	4 157	3 520	2 215

jämte de däri ingående 43 937 lägenheterna på hustyper redovisas i tab. 5. De egentliga bostadshusen har fördelats på fyra hustyper, nämligen enfamiljshus, tvåfamiljshus, flerfamiljshus och hus för speciella bostadsändamål. Hus, i vilka högst hälften av lägenhetsytan är avsedd för bostäder, har räknats som en femte hustyp.

Som enfamiljs- och tvåfamiljshus har redovisats hus med en resp. två som *familjebostäder* avsedda lägenheter. Förekomsten därutöver av en eller två smålägenheter (i så gott som samtliga fall utan kök), vilka uppenbarligen icke är avsedda som familjebostäder, har icke ansetts ändra ifrågasättande nybyggnaders karaktär av enfamiljs- resp. tvåfamiljshus. Till hus för speciella bostadsändamål har räknats pensionärshem, vissa personalbostäder, ungkarlsbostäder m. m.

Ungefär två tredjedelar av lägenheterna i nybyggnader är belägna i flerfamiljshus och en dryg fjärdedel i enfamiljs- och tvåfamiljshus. Fördelningen på hustyper varierar i hög grad med kommuntypen. I egentliga landskommuner representerar sålunda enfamiljs- och tvåfamiljshusen två tredjedelar av produktionen.

En jämförelsevis stor del av ökningen av bostadsproduktionen mellan åren 1949 och 1950 hänför sig till enfamiljshus, vilket framgår av följande absoluta och procentuella fördelning av lägenheterna på hustyper.

	1949	1950	1949	1950
Enfamiljshus	8 344	9 496	20·1	21·6
Tvåfamiljshus	2 586	2 630	6·2	6·0
Flerfamiljshus	27 554	28 708	66·3	65·3
Hus för speciella bostadsändamål	2 810	2 786	6·8	6·4
Hus huvudsakligen för andra än bostadsändamål	257	317	0·6	0·7
Summa	41 551	43 937	100·0	100·0

Det relativa antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus har ökat i såväl städer och köpingar som på den egentliga landsbygden. Enbart i municipalsamhällena har utvecklingen gått åt motsatt håll. Detta åskådliggörs av

Tab. 5. Antal under år 1950 nybyggda hus med minst en bostadslägenhet och antal lägenheter i dessa hus, fördelade efter hustyp och kommungrupp

Kommungrupp	Totalt		Enfamiljs-hus ¹		Två-familjshus ¹		Fler-familjshus		Hus för spec. bostads-ändamål ²		Hus huvudsakligen avsedda för andra än bostadsändamål ³	
	ant. hus	ant. lgh.	ant. hus	ant. lgh.	ant. hus	ant. lgh.	ant. hus	ant. lgh.	ant. hus	ant. lgh.	ant. hus	ant. lgh.
Stockholm, Göteborg, Malmö	1 266	11 035	716	716	111	222	400	9 519	15	537	24	41
Övriga städer	3 467	19 065	1 965	1 997	412	881	993	14 683	64	1 393	33	111
Köpingar	1 338	3 282	1 016	1 027	143	289	152	1 726	12	198	15	42
Municipalsamhällen	747	1 751	525	533	105	220	94	824	9	136	14	38
Eg. landskommuner exkl. municipalsamhällen	5 985	8 804	5 186	5 223	501	1 018	212	1 956	47	522	39	85
Hela riket	12 803	43 937	9 408	9 496	1 272	2 630	1 851	28 708	147	2 786	125	317

följande tal, som anger antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus i procent av samtliga lägenheter.

	1949	1950
Stockholm, Göteborg, Malmö	7.6	8.5
Övriga städer	13.3	15.1
Köpingar	35.1	40.1
Municipalsamhällen	48.8	43.0
Eg. landskommuner exkl. municipalsamhällen	67.8	70.9
Hela riket	26.3	27.6

Byggnadsmaterial. I fråga om byggnadsmaterial innehåller bostadsbyggnadsstatistiken upplysning endast om huvudsakligt material i ytterväggar. Redovisningen i tab. 6 av antalet lägenheter i åren 1949 och 1950 nybyggda hus av olika material visar en minskad användning av trä, betonghåsten och betong samt en ökad användning av tegel, lättbetong och de till restgruppen »annat» hänfödda materialen (kombinationer av trä och tegel eller lättbetong, olika halmmaterial m. m.).

Tab. 6. Antal under åren 1949 och 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheter, fördelade efter huvudsakligt byggnadsmaterial i husets ytterväggar

	Totala antalet lägenheter	Därav i hus av					
		trä	tegel	lättbetong	betong	betonghåsten	annat
1949: Totalt	41 551	11 244	12 534	15 446	797	841	689
Enf.- o. tvåf.-hus	10 930	8 656	521	1 326	1	80	286
Övriga hus	30 621	2 588	11 953	14 120	796	761	403
1950: Totalt	43 937	10 482	13 860	16 820	696	461	1 618
Enf.- o. tvåf.-hus	12 126	8 930	815	1 874	1	103	403
Övriga hus	31 811	1 552	13 045	14 946	695	358	1 215

¹ Bostadshus inrymmande en resp. två lägenheter med kök och därjämte högst två lägenheter utan kök.

² Pensionärshem, personalbostäder, ungarlägerbaracker o. dyl.

³ Mindre än hälften av våningsytan avsedd för bostäder.

Byggherrar. Mot den ovan konstaterade ökningen av antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus svarar i fördelningen av lägenheterna efter byggherrar en ökning av antalet av egnahemsbyggare uppförda lägenheter. Även antalet lägenheter i kommunala eller allmännyttiga företag har ökat mellan åren 1949 och 1950. Fördelningen av antalet lägenheter i nybyggda hus efter byggherre redovisas i följande tablå.

	1949	1950
Stat, landsting	375	572
Kommun, allmännyttiga företag	13 829	14 261
Kooperativa företag	6 560	6 797
Arbetsgivare	2 715	2 548
Egnahemsbyggare	9 127	10 511
Andra byggherrar	9 445	9 248
Summa	41 551	43 937

Statligt stöd. I tab. 7 redovisas de under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheternas fördelning efter förekomst av och form för statligt stöd. Med statligt stöd avses här medverkan från statens sida vid finansieringen av nya bostadshus genom olika former av lån och bidrag till främjande av bostadsförsörjningen. Dylikt stöd har ansetts utgå, så snart ett beslut om lån eller bidrag meddelats, ehuru det i flertalet fall endast har preliminär karaktär. Anledningen härtill är, att ansökan om slutligt beslut, där sådant erfordras, icke skall inges förrän efter den tidpunkt, då uppgiften om en inflyttningsfärdig nybyggnad (husblanketten) skall lämnas. Detta innebär, att den redovisade förekomsten av statligt stöd till nyproduktionen av bostäder riktigt anger betydelsen av statens bidrag till finansieringen av bostadsbyggandet endast i den mån preliminärt bifallna ansökningar fullföljts. Detta är erfarenhetsmässigt icke alltid fallet.

För en del nybyggnader med ett begränsat antal lägenheter (1 391 eller 3,1 %) har statligt stöd sökts, ehuru något beslut icke meddelats vid den tidpunkt, då bearbetningen av husblanketterna måste påbörjas. Med hänsyn härtill har lägenheterna i dessa nybyggnader redovisats som en grupp för sig.

Av tabellen framgår, att 76,6 % (år 1949: 75,0 %) av de nyproducerade lägenheterna tillkommit med statligt stöd i den mening, vari detta uttryck här använts. En jämförelse mellan kommungrupperna visar, att statligt stöd utgår i relativt större omfattning i städer och köpingar (79,5 % resp. 79,7 %) än i egentliga landskommuner (67,3 %). Av uppgifterna om hur förekomsten av statligt stöd fördelar sig på olika stödformer framgår, att egnahemslån beviljats för 24,9 % och tertiärlån för 70,7 % av de med statligt stöd tillkomna lägenheterna.

Enligt tab. 7 har tertiärlån beviljats för hus med sammanlagt 23 799 lägenheter och egnahemslån för hus med 8 368 lägenheter. Hela antalet tillkomna lägenheter var i flerfamiljshus resp. i enfamiljs- och tvåfamiljshus 28 708 och 12 126. Detta innebär, att 82,9 % av lägenheterna i nybyggda flerfamiljshus tillkommit med stöd av tertiärlån och 69,0 % av lägenheterna i nybyggda enfamiljs- och tvåfamiljshus med stöd av egnahemslån.

Tab. 7. Antal under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheter, fördelade efter kommungrupp samt förekomst av och form för statligt stöd

	Antal lägenheter i nybyggda hus	därav i			
		städer	köpingar	municipalsamhällen	eg. landskommuner exkl. m:en
Med statligt stöd	33 641	23 933	2 615	1 171	5 922
därav: egnahemslån	8 368	2 901	982	547	3 938
tertiärlån och/eller tilläggs-lån	23 799	20 256	1 520	513	1 510
statsbidrag till pensionärshem	1 259	747	104	88	320
övriga former av statligt stöd ¹	215	29	9	23	154
Ansökan om statligt stöd under prövning	1 391	1 323	22	1	45
Utan statligt stöd	8 905	4 844	645	579	2 837
Totalt	43 937	30 100	3 282	1 751	8 804
Fördelning i %					
Med statligt stöd	76.6	79.5	79.7	66.9	67.3
Ansökan om statligt stöd under prövning	3.1	4.4	0.7	0.1	0.5
Utan statligt stöd	20.3	16.1	19.6	33.1	32.2
Totalt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Lägenhetskategorier. De under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheternas fördelning på lägenhetskategorier framgår av tab. 8. Lägenheter om två och tre rum och kök utgör sammanlagt nästan två tredjedelar av den totala nyproduktionen. Den återstående tredjedelen fördelar sig med något större antal på lägenheter om fyra eller flera rum och kök än på lägenheter utan kök samt lägenheter om ett rum och kök. Lägenheter om minst tre rum och kök är starkare representerade i landskommunerna än i städerna. Detta sammanhänger uppenbarligen med att i landskommunerna antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus — dessa omfattar i regel minst tre rum och kök — är relativt större än i städerna.

En jämförelse mellan åren 1949 och 1950 visar en förskjutning av produktionen mot större lägenhetskategorier. Antalet lägenheter utan kök har sålunda minskat från 11,2 till 10,6 % och antalet lägenheter om ett och två rum och kök från 7,8 till 6,5 % resp. från 35,5 till 34,1 %. Lägenheterna om tre rum och kök utgör en ungefär oförändrad del av produktionen (30,1 resp. 30,2 %), under det att antalet lägenheter om fyra och flera rum och kök ökat från 15,4 till 18,6 %.

Följande redovisning av procentuella antalet lägenheter om minst två resp. fyra rum och kök visar, hur förskjutningen mot större lägenhetskategorier verkat i olika kommungrupper.

	Två o. fl. rum o. kök		Fyra o. fl. rum o. kök	
	1949	1950	1949	1950
Stockholm, Göteborg, Malmö	81.3	84.7	9.3	9.2
Övriga städer	79.4	79.5	12.2	16.1
Köpingar	82.7	84.1	19.5	25.4
Municipalsamhällen	82.2	81.2	21.6	22.8
Eg. landskommuner exkl. municipalsamhällen	83.5	88.1	26.2	32.7
Hela riket	81.1	82.9	15.4	18.6

¹ Lantarbetarbostadslån och lantarbetarbostadsbidrag samt äldre låneformer, såsom tertiärlån till enfamiljshus, bostadsanskaffningslån och bostadsegnahemslån.

Tab. 8. Antal under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheter, fördelade efter lägenhetskategori och kommungrupp

Kommungrupp	Antal lägenheter i nybyggda hus	därav i lägenheter om							
		1 rum m. el. utan kokskåp	1 rum med kokvrå	2 o. fl. rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
Stockholm, Göteborg, Malmö	11 035	565	560	21	542	4 931	3 404	749	263
Övriga städer	19 065	947	1 368	208	1 385	6 666	5 430	2 027	1 034
Köpingar	3 282	66	198	25	233	957	970	512	321
Municipalsamhällen	1 751	36	117	12	163	501	522	291	109
Egentliga landskommuner exkl. municipalsamhällen	8 804	226	228	76	520	1 934	2 93	2 010	871
Hela riket	43 937	1 840	2 471	342	2 843	14 989	13 265	5 589	2 598
Därav i områden med stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser .	39 380	1 713	2 366	303	2 684	14 127	11 715	4 465	2 007
<i>Fördelning i %</i>									
Stockholm, Göteborg, Malmö	100.0	5.1	5.1	0.2	4.9	44.7	30.8	6.8	2.4
Övriga städer	100.0	5.0	7.1	1.1	7.8	35.0	28.5	10.6	5.4
Köpingar	100.0	2.0	6.0	0.8	7.1	29.2	29.5	15.6	9.8
Municipalsamhällen	100.0	2.1	6.7	0.7	9.3	28.6	29.8	16.6	6.2
Egentliga landskommuner exkl. municipalsamhällen	100.0	2.6	2.6	0.8	5.9	22.0	33.4	22.8	9.9
Hela riket	100.0	4.2	5.6	0.8	6.5	34.1	30.2	12.7	5.9
Därav i områden med stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser .	100.0	4.4	6.0	0.8	6.8	35.9	29.7	11.3	5.1

I Stockholm, Göteborg och Malmö kan man konstatera en kraftig minskning av produktionen av lägenheter om ett rum och kokvrå. Antalet dylika lägenheter har minskat från 1 113 år 1949 till 560 år 1950. Samtidigt har antalet enkelrum (utan såväl kök som kokvrå) ökat från 157 till 565.

Såsom redan nämnts har 990 lägenheter tillkommit och 736 avgått genom ombyggnad. Avgången har till största delen avsett lägenheter om ett rum och kök, under det att de tillkomna lägenheterna i stor utsträckning omfat-

Tab. 9. Ökning resp. minskning under år 1950 av antalet lägenheter i olika lägenhetskategorier genom nybyggnad, ombyggnad och rivning

	Totalt	1 rum m. el. utan kokskåp	1 rum med kok vrå	2 o. fl. rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
Nybyggnad	43 937	1 840	2 471	342	2 843	14 989	13 265	5 589	2 598
Ombyggnad (netto)	254	23	30	-3	-574	-50	334	330	164
Rivning	1 417	150	24	22	459	387	189	108	78
Nettotillskott	42 774	1 713	2 477	317	1 810	14 552	13 410	5 811	2 684
<i>Procentuell fördelning</i>									
Nybyggnad	100.0	4.2	5.6	0.8	6.5	34.1	30.2	12.7	5.9
Nettotillskott	100.0	4.0	5.8	0.7	4.2	34.0	31.4	13.6	6.3

tar minst tre rum och kök. Ombyggnadsverksamheten har medfört en minskning av antalet lägenheter om ett rum och kök med 574 och en ökning av antalet lägenheter om tre och flera rum och kök med 828. De hus, vilkas rivning påbörjats under året, innehöll 1 417 lägenheter. Avgången av lägenheter om ett rum och kök genom rivning är mindre än avgången genom ombyggnad. Antalet smålägenheter i rivningshusen är dock relativt större än i nybyggnaderna. Ombyggnads- och rivningsverksamhetens inriktning innebär, att antalet lägenheter om ett rum och kök utgör en mindre och antalet lägenheter om tre och flera rum och kök en större procentuell del av nettotillskottet av lägenheter än av antalet lägenheter i nybyggnader. Detta framgår även av tab. 9.

Utrustningsgrupper. Huvudgrunden för lägenheternas uppdelning på olika utrustningsgrupper är förekomsten eller avsaknaden av centralvärme. De genom en dylik uppdelning erhållna lägenhetsgrupperna har uppdelats på ytterligare tre undergrupper, nämligen lägenheter med såväl wc som badrum, lägenheter med wc men utan badrum och lägenheter utan wc. Med wc och badrum avses här enskilt wc och enskilt badrum. Fördelningen på olika utrustningsgrupper och kommungrupper av de under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheterna redovisas i tab. 10.

Procenttalen i följande tablå illustrerar den förskjutning mot bättre utrustning, som ägt rum mellan åren 1949 och 1950.

Procentuella antalet lägenheter med	1949	1950
centralvärme	99·3	99·6
enskilt wc och badrum	84·3	87·8
enskilt wc men ej badrum	12·3	9·2

Vad beträffar olikheterna mellan lägenheternas utrustningsstandard inom skilda kommungrupper må endast anmärkas, att i egentliga landskommuner ett relativt mindre antal av de genom nybyggnad tillkomna lägenheterna än i städer och köpingar var försedda med wc och badrum. Skillnaden mellan städer och köpingar samt landskommuner är dock väsentligt mindre än under år 1949, vilket åskådliggörs genom följande redovisning av procentuella antalet lägenheter med såväl centralvärme som enskilt wc och badrum i olika kommungrupper.

Procentuella antalet lägenheter med centralvärme, enskilt wc och badrum i	1949	1950
Stockholm, Göteborg, Malmö	88·3	91·3
övriga städer	87·5	88·3
köpingar	87·0	91·5
municipalsamhällen	81·5	81·2
eg. landskommuner exkl. municipalsamhällen	72·2	82·0
Hela riket	84·2	87·8

I tab. 11 redovisas de under år 1950 i hela riket på nybyggnad, på nettoresultatet av ombyggnad och förbättring samt på rivning beroende förändringarna i lägenhetsbeståndets sammansättning med avseende på utrust-

Tab. 10. Antal under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheter, fördelade efter utrustningsgrupp och kommungrupp

Kommungrupp	Antal lägenheter i nybyggda hus	d ä r a v					
		med centralvärme			utan centralvärme		
		med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc ¹	med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc ¹
Stockholm, Göteborg, Malmö . .	11 035	10 076	924	35	—	—	—
Övriga städer	14 085	16 843	1 643	576	1	—	2
Köpingar	3 282	3 004	232	43	—	2	1
Municipalsambällen	1 751	1 422	227	100	—	1	1
Egentliga landskommuner exkl. municipalsambällen	8 804	7 215	997	421	21	17	133
Hela riket	43 937	38 560	4 023	1 175	22	20	137
Därav i områden med stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser	39 380	34 887	3 583	861	7	11	31
<i>Fördelning i %</i>							
Stockholm, Göteborg, Malmö . .	100.0	91.3	8.4	0.3	—	—	—
Övriga städer	100.0	88.4	8.6	3.0	—	—	—
Köpingar	100.0	91.5	7.1	1.3	—	0.1	—
Municipalsambällen	100.0	81.2	13.0	5.7	—	0.1	—
Egentliga landskommuner exkl. municipalsambällen	100.0	82.0	11.3	4.8	0.2	0.2	1.5
Hela riket	100.0	87.8	9.2	2.7	—	—	0.3
Därav i områden med stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser	100.0	88.6	9.1	2.2	—	—	0.1

ningsgrupper ävensom det på grundval av dessa uppgifter framräknade nettotillskottet av lägenheter i de olika utrustningsgrupperna.

Tab. 12 redovisar fördelningen av de under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheterna på lägenhetskategorier och utrustningsgrupper. Det procentuella antalet lägenheter med såväl centralvärme som enskilt wc och badrum stiger med lägenhetsstorleken. Endast 33 % av lägenheterna om ett rum och kokvrå men 71 % av lägenheterna om ett rum och kök och 96 %

Tab. 11. Ökning resp. minskning under år 1950 av antalet lägenheter i olika utrustningsgrupper genom nybyggnad, ombyggnad och förbättring samt rivning

	Totalt	Med centralvärme			Utan centralvärme		
		med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc	med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc
Nybyggnad	43 937	38 560	4 023	1 175	22	20	137
Ombyggnad och förbättring . .	254	2 549	1 474	839	-20	116	-4 704
Rivning	1 417	51	73	84	6	122	1 081
Nettotillskott	42 774	41 058	5 424	1 930	-4	14	-5 618

¹ Ett fåtal lägenheter med badrum utan wc ingår i denna grupp.

Tab. 12. Antal under år 1950 genom nybyggnad tillkomna lägenheter, fördelade efter lägenhetskategori och utrustningsgrupp

Utrustningsgrupp	Antal lägenheter i nybyggda hus	därav i lägenheter om							
		1 rum m. el. utan kokska	1 rum med kokvrå	2 o. fl. rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
Totalt	48 937	1 840	2 471	342	2 843	14 989	13 265	5 589	2 598
därav									
med centralvärme:									
Med wc och badrum	38 560	285	821	244	2 017	14 437	12 773	5 432	2 551
Med wc utan badrum	4 023	912	1 565	89	770	366	258	55	17
Utan wc	1 175	639	83	15	38	100	188	86	26
utan centralvärme:									
Med wc och badrum .	22	—	—	—	—	7	6	7	2
Med wc utan badrum	20	—	—	—	2	11	6	1	—
Utan wc	137	4	2	3	16	68	34	8	2
Fördelning i %: Totalt	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0
därav									
med centralvärme:									
Med wc och badrum	87·8	15·5	33·2	71·3	70·9	96·3	96·3	97·2	98·2
Med wc utan badrum	9·2	49·6	63·3	23·4	27·1	2·4	1·9	1·0	0·7
Utan wc	2·7	34·7	3·4	4·4	1·3	0·7	1·4	1·5	1·0
utan centralvärme:									
Med wc och badrum	.	—	—	—	—	.	.	0·1	.
Med wc utan badrum	.	—	—	—	0·1	0·1	0·1	.	—
Utan wc	0·3	0·2	0·1	0·9	0·8	0·5	0·3	0·2	0·1

av lägenheterna om två och tre rum och kök hade denna utrustning. En jämförelse visar, att ifrågavarande procenttal år 1950 för samtliga lägenhetskategorier är högre än år 1949.

E. E.

Löneläget inom jordbruket år 1950 jämte lönentvecklingen åren 1939—1950

På grundval av uppgifter till socialstyrelsens lönestatistik för lantarbetare lämnas följande översikt över löneläget inom jordbruket år 1950 samt lönentvecklingen mellan åren 1939—1950. En utförligare redogörelse för lantarbetarnas löner år 1950 kommer sedermera att framläggas i Lönestatistisk årsbok för år 1950.

Undersökningens omfattning. Lantarbetarstatistikens primärmaterial insamlas av hushållningssällskapen från omkring en tjugondel av samtliga bruksdelar med mer än 10 ha åker och utgörs av individuella uppgifter om arbetstid och arbetslön för på dessa gårdar anställda jordbruksarbetare. Enligt frågeblanketten skall för varje under redovisningsåret eller del därav anställd arbetare lämnas uppgift om namn, ålder, löneform, yrkesspecialitet, antal mot tidlön utförda arbetstimmar och dagsverken samt kontant lön och naturaförmåner. Beträffande arbetstid och kontanta löneförmåner skall även anges ackordsarbetets omfattning (antal dagar) och ackordsförtjänsten.

För år 1950 har uppgifter — avseende avtalsåret 1 nov. 1949—31 okt. 1950 eller kalenderåret 1950 — inkommit från 3 668 bruksdelar, av vilka 2 620 eller 71,4 % även deltog i 1949 års undersökning. Från de 3 668 gårdarna har erhållits nominativa uppgifter för sammanlagt 14 336 arbetare. I vissa fall har uppgiftslämnarna redovisat tillfälliga arbetare summariskt. Utöver antalet individuellt redovisade arbetare föreligger därför summariska uppgifter för 2 403 tillfälliga arbetare. Av de individuellt redovisade arbetarna var 82,5 % vuxna män, 11,6 % vuxna kvinnor och 5,9 % minderåriga (ej fyllda 18 år). Arbets- och löneförhållandena reglerades av kollektivavtal för 59,4 % av de manliga och 44,1 % av de kvinnliga arbetarna.

Kollektivavtalens lönesatser. Kollektivavtalens normerande betydelse för löneläget inom jordbruket framgår därav, att antalet i Svenska lantarbetareförbundet organiserade lantarbetare för närvarande uppgår till omkring 40 000. Enligt förbundets beräkningar skulle ytterligare omkring 10 000 lantarbetare, ehuru icke själva organiserade, ha sina löner indirekt reglerade av kollektivavtal. Avtalsåret 1949—1950 var med hänsyn till minimilönerna uppdelat i tre perioder. Under den första perioden (1/11—31/12 1949) gällde oförändrade minimilöner från föregående avtalsår, under den andra perioden (1/1—28/2 1950) tillämpades med 2 öre förhöjda minimitimplöner och under den tredje perioden (1/3—31/10) tillämpades med ytterligare 4 öre förhöjda minimitimplöner. Fr. o. m. 1 januari 1948 utgår icke längre vid det kollektivavtalsbundna jordbruket de s. k. dolda förmånerna (dvs. rätten för arbetare utan naturaförmåner att få köpa mjölk och ved av arbetsgivaren till

Tab. 1. Medellöner för lantarbetare åren 1949—1950

	Redovisade arbetare m. uppg. om antalet utgjorda arbetstimmar		Medeltimlön vid tidlönsarbete, ¹ kr		Löneökning 1949—1950 ² , %	Redovisade arbetare m. minst 250 arbetsdagar under året		Medellön per år ³ (inkl. ackord), kr		Löneökning 1949—1950, %
	1949	1950	1949	1950		1949	1950	1949	1950	
Manliga arbetare										
Vuxna (fyllda 18 år)										
Arbetare utan naturaförm...	6 806	6 832	1.86	1.91	2.7	4 140	3 857	4 566	4 735	3.7
Arbetare med fri kost	957	1 095	1.60	1.73	8.1	73	79	3 340	3 565	6.7
Arbetare med kost o. logi...	829	902	1.59	1.71	7.5	897	817	3 661	3 866	5.6
Arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad...	612	599	2.02	2.12	5.0	686	637	4 902	5 157	5.2
Samtliga vuxna män	9 204	9 428	1.84	1.91	3.8	5 796	5 390	4 450	4 636	4.2
Därav:										
Rättare	279	296	2.17	2.26	4.1	320	297	5 285	5 540	4.8
Fördrängar	250	254	1.84	1.90	3.3	243	231	4 469	4 624	3.5
Körkarlar	1 512	1 429	1.76	1.80	2.3	1 190	1 011	4 128	4 337	5.1
Dagsverkare	3 070	3 214	1.71	1.77	3.5	818	726	3 891	4 060	4.3
Traktorskötare	689	786	1.84	1.89	2.7	488	520	4 378	4 579	4.6
Arbetare med bland. arb.	1 111	1 160	1.69	1.78	5.3	673	707	3 992	4 138	3.7
Ladugårdsförmän	325	342	2.26	2.32	2.7	348	333	5 717	5 896	3.1
Djurskötare	1 340	1 354	1.94	2.01	3.6	1 297	1 217	4 777	4 963	3.9
Fodermarskar	74	65	1.96	2.04	4.1	74	62	4 856	4 984	2.6
Stalldrängar	70	55	1.86	1.90	2.2	73	49	4 617	4 623	0.1
Specialarbetare	409	399	1.92	2.00	4.2	246	222	4 560	4 688	2.8
Övriga arbetare	75	74	1.65	1.67	1.2	26	15	3 656	3 829	4.7
Minderåriga män	463	519	1.25	1.31	4.8	142	116	2 896	2 977	2.8
Samtliga manliga arb. ...	9 667	9 947	1.82	1.89	3.8	5 938	5 506	4 413	4 601	4.3
Därav:										
på egend. med koll.-avtal	6 763	6 666	1.87	1.93	3.2	4 488	4 159	4 602	4 786	4.0
» » utan » »	2 904	3 281	1.65	1.74	5.5	1 450	1 347	3 828	4 031	5.3
Kvinnliga arbetare										
Vuxna (fyllda 18 år)										
Arbetare utan naturaförm...	497	557	1.35	1.44	6.7	132	113	2 012	2 125	5.6
Arbetare med » ..	334	455	1.03	1.13	9.7	348	316	2 386	2 549	6.8
Samtliga vuxna kvinnor	831	1 012	1.15	1.23	7.0	480	429	2 283	2 437	6.7
Därav:										
Dagsverkare	389	468	1.36	1.40	2.9	2	4			
Arbetare med bland. arb.	79	110	1.38	1.53	10.9	52	36	3 050	3 190	4.6
Mjölkerskor	161	160	1.33	1.43	7.5	145	144	1 779	1 973	10.9
Hembiträden	175	222	0.97	1.06	9.3	279	241	2 393	2 574	7.6
Minderåriga kvinnor	91	109	0.91	0.95	4.4	54	34	2 124	2 147	1.1
Samtliga kvinnliga arb. ...	922	1 121	1.13	1.20	6.2	534	463	2 267	2 416	6.6
Därav:										
på egend. med koll.-avtal	459	507	1.24	1.31	5.6	234	200	2 305	2 406	4.4
» » utan » »	463	614	1.02	1.13	10.8	300	263	2 238	2 424	8.3

¹ Inkl. värdet av åtnjutna naturaförmåner, indextillägg och uppburan ersättning för semester, sjukbidrag m. m.; ersättning för rykt, ersättartjänstgöring, övertidsarbete o. d. har medräknats i den mån för nämnda ersättningar redovisats motsvarande arbetstid. Till skillnad från tidigare praxis har däremot i 1950 års undersökning vid beräkning av medeltimlönerna sådana ersättningar icke inräknats, för vilka uppgift saknats om däremot svarande arbetstid.

² Ang. jämförbarheten, se föreg. not och texten sid. 516 st. 2.

³ Inkl. alla ersättningar, som nämnts i not 1, oavsett om tidsuppgift finns. — Årslönerna grundar sig på uppgifter för arbetare, som arbetat minst 250 dagar under året.

Tab. 2. Redovisade manliga lantarbetare, som fyllt 18 år, fördelade efter årslönens storlek år 1950

Yrken och anställningsformer (m.k. = med kollektivavtal u.k. = utan kollektivavtal)	Antal redovisade arb. med minst 250 dagsv.	Därav (i %) med nedanstående totallön (kontant och naturaförmåner) per år, kr										Medellön, kr ¹	Mediellön, kr ¹	Lönernas normala variationsgränser, kr ¹		
		under 2 200	2 200-2 399	2 600-2 999	3 000-3 399	3 400-3 799	3 800-4 199	4 200-4 599	4 600-4 999	5 000-5 399	5 400-5 799				5 800 o över	
Vuxna män																
Rättare	m. k.	256	—	—	—	1.6	2.7	6.3	18.4	19.1	15.2	36.7	5 576	5 440	4 922-6 130	
	u. k.	41	—	—	—	4.9	4.9	17.1	9.7	19.5	14.6	29.3	5 316	5 194	4 510-6 000	
Fördrängar .	m. k.	183	—	—	—	2.7	8.2	37.2	33.3	11.5	5.5	1.6	4 672	4 624	4 409-4 934	
	u. k.	48	2.1	—	2.1	4.2	8.3	16.7	33.3	8.3	16.7	2.1	6.2	4 441	4 383	4 000-5 000
Körkarlar ..	m. k.	770	0.1	0.1	0.1	1.2	5.6	18.3	42.0	25.8	5.5	0.4	0.9	4 424	4 445	4 190-4 671
	u. k.	241	0.4	2.5	3.7	12.4	15.4	21.2	21.2	15.3	5.8	1.7	0.4	4 059	4 113	3 560-4 587
Traktor- skötare ..	m. k.	463	—	—	—	0.4	1.7	14.0	34.8	33.7	9.3	4.6	1.5	4 613	4 584	4 292-4 874
	u. k.	57	1.7	1.7	1.8	14.0	12.3	8.8	12.3	29.8	12.3	—	5.3	4 303	4 365	3 650-4 852
Dagsverkare	m. k.	550	0.5	0.4	2.7	4.9	11.3	28.2	31.1	13.1	5.1	1.6	1.1	4 202	4 223	3 886-4 530
	u. k.	176	3.4	7.4	14.2	16.5	17.0	18.8	10.2	6.8	4.5	0.6	0.6	3 615	3 615	2 977-4 140
Arbetare m. bl. arb. ..	m. k.	306	—	1.0	2.3	1.9	3.3	13.4	29.4	30.4	9.5	5.5	3.3	4 567	4 593	4 272-4 890
	u. k.	401	1.8	2.7	11.2	14.0	19.7	23.9	11.2	7.5	5.0	2.0	1.0	3 810	3 807	3 298-4 260
Ladugårds- förmän ..	m. k.	312	—	—	—	—	—	0.3	1.3	8.3	15.4	23.4	51.3	5 923	5 843	5 393-6 383
	u. k.	21	—	—	—	—	4.7	4.8	4.8	14.3	23.8	9.5	38.1	5 485	5 341	4 884-6 275
Djurskötare	m. k.	917	—	0.2	0.3	1.2	1.1	2.9	9.4	26.4	25.0	19.4	14.1	5 161	5 109	4 804-5 554
	u. k.	300	2.3	1.4	7.0	8.0	8.7	11.7	17.0	17.3	13.3	7.3	6.0	4 359	4 440	3 608-5 040
Foder- marskar..	m. k.	61	1.6	—	3.3	3.3	1.6	6.6	3.3	27.9	19.7	18.0	14.7	4 989	5 108	4 790-5 560
	u. k.	1	—	—	—	—	—	—	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Stalldrängar	m. k.	47	—	—	6.4	4.3	4.2	8.5	6.4	38.3	14.9	14.9	2.1	4 681	4 841	4 477-5 113
	u. k.	2	—	—	50.0	—	—	50.0	—	—	—	—	—	—	—	—
Special- arbetare..	m. k.	218	—	—	0.9	0.5	2.3	10.1	31.6	29.8	16.1	4.6	4.1	4 695	4 679	4 390-4 995
	u. k.	4	—	—	—	25.0	—	—	25.0	25.0	25.0	—	—	—	—	—
Övriga arbetare .	m. k.	15	—	20.0	13.3	—	20.0	6.7	13.3	13.3	6.7	—	6.7	3 829	3 760	2 803-4 629
	u. k.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Samtliga vuxna år 1950	m. k.	4 098	0.1	0.3	0.9	1.5	3.7	11.8	24.3	24.3	13.3	9.2	10.6	4 812	4 720	4 325-5 216
	u. k.	1 292	1.8	2.7	8.0	11.6	14.5	17.9	15.2	12.4	8.6	3.4	3.9	4 079	4 066	3 420-4 680
	tillh.	5 390	0.5	0.9	2.6	3.9	6.3	13.2	22.1	21.5	12.2	7.8	9.0	4 636	4 607	4 140-5 107
år 1949...	m. k.	4 415	0.1	0.6	0.7	1.8	6.3	17.9	26.5	20.5	11.9	6.5	7.2	4 628	4 536	4 157-5 016
	u. k.	1 381	2.2	5.1	10.5	13.2	15.6	17.5	14.6	9.6	6.9	2.5	2.3	3 884	3 880	3 213-4 441
	tillh.	5 796	0.6	1.7	3.0	4.5	8.5	17.8	23.7	17.9	10.7	5.6	6.0	4 450	4 434	3 983-4 925

lägre pris än detaljhandelspriset). I det då gällande avtalet kompenseras arbetarna för denna förändring genom en ökning av timlönen med 11 öre. Det kan förmodas, att förhållandena vid det kollektivavtalsbundna jordbruket även i detta hänseende så småningom indirekt påverkat förhållandena vid de icke kollektivavtalsbundna gårdarna, så att numera en liknande avlösning av de dolda förmånerna äger rum vid dessa. Detta skulle i så fall kunna vara en förklaring till den relativt kraftiga löneökningen vid gårdar utan kollektivavtal.

Lönenivån år 1950. Medellöner för olika grupper av lantarbetare redovisas i tab. 1. De individuella lönernas avvikelser från genomsnittslönerna belyses i tab. 2, där vuxna manliga arbetare med olika yrken fördelats efter års-

¹ Medieval stil anger, att lönesiffran är grundad på mindre än 25 men fler än 9 uppgifter.

lönens storlek. I tabellen anges även för varje grupp medianlönen.¹ Som mått på variationerna i de individuella lönerna meddelas dessutom de s. k. normala variationsgränserna, dvs. övre och undre kvartilerna.

I den kontanta lönen har inräknats indextillägg och semesterlön samt ersättning för övertid, ryktersättning o. d. i den mån motsvarande arbetstid redovisats. Ryktersättning utan motsvarande arbetstid, ersättning för stycke-betalad hästskötsel samt andra liknande slag av ersättningar, för vilka den däremot svarande arbetstiden icke kunnat redovisas, har i förevarande undersökning för första gången lämnats utanför vid beräkningen av timlönerna. Dessa kan av den anledningen icke direkt jämföras med föregående års timlöner och den i tab. 1 redovisade procentuella höjningen av timlönerna från 1949 till 1950 är alltså genomgående för låg. En redovisning av löneökningen kan likväl ha sitt intresse för inbördes jämförelser mellan de olika löneformerna, yrkena m. m. — Utöver ovan angivna direkta löneförmåner förekommer på gårdar utan kollektivavtal vissa s. k. dolda förmåner (jfr ovan). Värdet av dessa dolda förmåner ingår icke i löneuppgifterna. De för varje arbetare redovisade arbetstimmar och dagsverken, på vilka uppgifterna om timförtjänster grundas, omfattar icke sjuk- och semesterdagar o. d. Årslönerna avser endast arbetare, som utfört minst 250 dagsverken under året. Då uppgifter om antalet arbetstimmar med ackordsarbete icke inhämtas, har eventuella ackordsförtjänster icke medtagits vid uträkning av timlönen, som således endast anger förtjänsten vid tidlönsarbete.

Medellöner har ej beräknats, när antalet uppgifter varit mindre än 10. Medellöner, som grundar sig på uppgifter för 10—25 arbetare, har tryckts med medieval stil.

Tab. 1 visar, att för samtliga kategorier av vuxna manliga arbetare tillsammans den genomsnittliga timlönen vid tidlönsarbete (inkl. indextillägg, semesterlön, övertidsersättning o. d.) hade höjts från 1,84 kr år 1949 till 1,91 kr år 1950 eller med 3,8 %.² Den genomsnittliga timförtjänsten år 1950 var för minderåriga manliga arbetare 1,31 kr, för vuxna kvinnliga arbetare 1,23 kr och för minderåriga kvinnliga arbetare 0,95 kr. Den relativt kraftiga löneökningen från föregående år för arbetare med naturaförmåner kan bero på att en del tidigare gjorda värderingar av dessa förmåner varit väl låga.

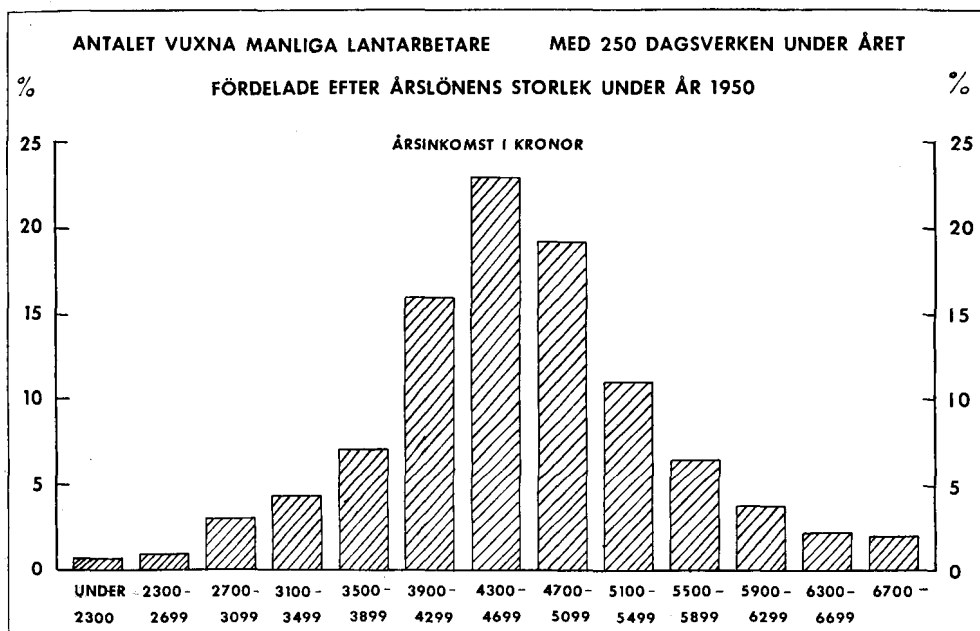
Den genomsnittliga totala årsförtjänsten för år 1950 (beräknad för arbetare med minst 250 arbetsdagar under redovisningsåret) uppgick till 4 636 kr för samtliga vuxna manliga arbetare tillsammans, 2 672 kr för vuxna kvinnliga heltidsanställda arbetare (dvs. samtliga exkl. mjölkerskor), 2 977 kr för minderåriga manliga och 2 147 kr för minderåriga kvinnliga arbetare. Hur de individuella årslönerna varierat för vissa större yrkesgrupper av vuxna manliga arbetare framgår av tab. 2. Lönespridningen var avsevärd för samtliga grupper; dock givetvis något mindre för arbetare i för-

¹ I en serie, där lönebeloppen ordnats i stigande skala, är medianlönen det lönebelopp, som har lika många värden över som under sig. Medianlönen är sålunda mittvärdet. Undre kvartilen är det belopp, som har en fjärdedel av värdena under sig och övre kvartilen är det belopp, som har en fjärdedel av värdena över sig.

² Beträffande jämförbarheten mellan 1950 års timlöner och föregående års, se ovan.

Tab. 8. Manliga arbetare, som fyllt 18 år, fördelade efter årslönens storlek åren 1939–1950

Å r	Antal vuxna manliga arb. m. minst 250dags- v. un- der året	Därav (i %) med en totallön per år, kr										Ge- nom- snitt- lig årslön, kr	Index- tal, om 1939= 100
		under 1 600-	1 600- 1 999	2 000- 2 399	2 400- 2 799	2 800- 3 199	3 200- 3 599	3 600- 3 999	4 000- 4 399	4 400- 4 799	4 800 och över		
1939	11 693	47.9	42.9	7.2				2.0				1 602	100
1940	10 140	29.5	48.4	17.4	3.7	0.7	0.2	0.1	—	—	—	1 761	110
1941	9 632	16.1	33.3	38.1	9.5	2.1	0.5	0.3	0.1	—	—	1 986	124
1942	8 879	8.3	20.6	40.0	23.5	5.6	1.3	0.5	0.1	0.1	—	2 207	138
1943	9 433	4.0	10.6	30.1	38.2	12.7	2.8	1.0	0.4	0.2	—	2 435	152
1944	8 657	2.4	7.2	23.0	40.6	18.5	5.7	1.5	0.7	0.3	0.1	2 573	161
1945	7 873	1.2	4.0	9.0	23.4	34.1	18.4	6.6	2.1	0.7	0.5	2 940	184
1946	7 823	0.5	2.3	5.2	10.8	21.8	31.4	17.2	6.7	2.6	1.5	3 296	206
1947	6 828	0.3	1.4	3.2	6.5	13.4	24.8	25.5	14.0	6.2	4.7	3 603	225
1948	5 914	0.0	0.3	1.5	3.4	4.4	7.4	14.4	23.9	20.4	24.3	4 301	268
1949	5 796	0.0	0.2	1.0	2.5	3.6	5.9	12.5	22.0	21.5	30.8	4 450	278
1950	5 390	—	0.2	0.7	1.5	3.2	5.0	9.1	17.8	23.1	39.4	4 636	289

mansställning. De normala variationsgränserna (övre och undre kvartilerna) utgjorde för vuxna manliga arbetare tillsammans 5 107 kr och 4 140 kr. Motsvarande siffror föregående år var 4 925 kr och 3 983 kr. Medianlönen uppgick till 4 607 kr och medellönen till 4 636 kr. Medianlönen och medellönen var föregående år 4 434 kr resp. 4 450 kr.

Utöver individualuppgifter om lantarbetarnas löneförhållanden har, såsom tidigare omnämnts, även erhållits summariska uppgifter för tillfälligt anställda arbetare. På grundval av dessa uppgifter har dagsförtjänsten för till-

Tab. 4. Lönutvecklingen för vuxna manliga lantarbetare med olika yrken och anställningsformer åren 1939 och 1947—1950¹

Yrken och anställningsformer	Genomsnittlig löneinkomst per år ² , kr						
	1939	1947	1948	1949	1950	Indextal 1950	
						1939 = 100	1949 = 100
Arbetare utan naturaförmåner							
Körkarlar ³	1 557	3 506	4 222	4 295	4 480	288	104
Dagsverkare	1 432	3 306	3 998	4 051	4 196	293	104
Fördrängar	1 615	3 677	4 381	4 509	4 643	287	103
Arbetare med blandat arbete	1 505	3 560	4 316	4 434	4 559	303	103
Djurskötare	1 737	4 011	4 826	4 983	5 137	296	103
Lastbilsförare	1 827	3 848	4 554	4 723	4 906	269	104
Fodermarskar	1 711	4 001	4 783	4 956	5 124	299	103
Slöjdare, smeder o. dyl.	1 795	3 709	4 450	4 481	4 577	255	102
Djurskötare i förmansställning ...	2 068	4 513	5 448	5 594	5 776	279	103
Rättare	1 980	4 122	4 902	5 025	5 227	264	104
Arbetare med kost och logi							
Körkarlar ³	1 282	3 048	3 538	3 695	4 000	312	108
Dagsverkare	1 207	2 773	3 194	3 322	3 519	292	106
Arbetare med fri kost							
Körkarlar ³	1 285	2 842	3 352	.	3 781	294	.
Dagsverkare	1 206	2 613	3 182	3 254	3 351	278	103
Arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad							
Körkarlar ³	1 597	3 561	3 987	4 218	4 547	285	108
Dagsverkare	1 525	3 337	3 705	3 900	4 150	272	106
Arbetare med blandat arbete	1 609	3 380	3 795	4 129	4 398	273	107
Djurskötare	1 754	3 785	4 399	4 683	5 030	287	107
Samtliga vuxna manliga arbetare	1 602	3 603	4 301	4 450	4 636	289	104

fälliga manliga arbetare beräknats till 15,95 kr och för tillfälliga kvinnliga arbetare till 12,19 kr. I förhållande till motsvarande medeltal föregående år innebär dessa siffror en stegring med 0,1 resp. 5,1 %.

Lönutvecklingen 1939—1950. Lönutvecklingen för lantarbetare i allmänhet framgår av tab. 3, som belyser lönespridningen för vuxna manliga arbetare åren 1939—1950. I tab. 4 meddelas indextal för förändringarna från år 1939 till år 1950 samt från år 1949 till år 1950 i de genomsnittliga årsförtjänsterna för vuxna manliga arbetare tillhörande speciella yrkesgrupper och anställda enligt olika löneformer.

Enligt tab. 3 hade år 1939 endast 9,2 % av de vuxna manliga lantarbetarna en årslön överstigande 2 000 kr. År 1945 var årslöner understigande 2 000 kr relativt sällsynta (5,2 %), medan 28,3 % hade mer än 3 200 kr. År 1950 hade 94,4 % en årslön överstigande 3 200 kr. I jämförelse med basåret 1939 har medellönen för samtliga vuxna manliga arbetare ökat med 189 %. *I. R.*

¹ Vuxna = fyllda 18 år.

² Inkl. indextillägg, semesterlön, ersättning för övertid och rykt, sjukkassebidrag, provision o. d. samt värdet av naturaförmåner. I årslönen ingår även ackordsförtjänster.

³ Inkl. traktorskötare.

Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1950

(Preliminär redogörelse)

I det följande redovisas vissa huvudresultat av den undersökning rörande löneförhållandena för industriarbetare år 1950, som socialstyrelsen verkställt.¹

I denna redogörelse har endast den egentliga industrin samt byggnadsverksamheten medtagits.² Sammanlagt omfattar undersökningen 7 085 egentliga industriföretag med tillsammans 493 688 arbetare, varav 402 453 män och 91 235 kvinnor. Härtill kommer byggnadsverksamheten med 1 002 företag, redovisande 35 592 arbetare.

Antalet arbetare inom samtliga industrigrupper (exkl. byggnadsverksamheten) utgör ca 75 % av antalet arbetare enligt kommerskollegii industristatistik. Tidigare verkställda jämförelser har visat, att de större företagen är bättre representerade i lönestatistiken än de mindre.³

På den blankett, som användes vid undersökningen, begärdes från företagen uppgifter om bl. a. medelantal arbetare under året, antal utgjorda arbetstimmar och utbetalda lönesummor fördelade på tidlöns- och ackordsarbete, dyrtidstillägg, övertidstimmar och övertidstillägg, skifttillägg samt semesterlön, sjuklön samt värdet av naturaförmåner o. dyl. Uppgifterna skulle lämnas dels för manlig, dels för kvinnlig personal, fördelad på förmän som deltar i arbetet, övriga vuxna arbetare samt minderåriga (i regel under 18 år).

Materialets sammansättning på kön, industrigrupper och arbetarkategorier visas i nedanstående tablå, som även anger antalet redovisade företag.

Industrigrupper	Antal företag	Antal redovisade arbetare							
		M ä n				K v i n n o r			
		Arb. för- män	Övr. vuxna arb.	Min- der- åriga	Samt- liga män	Arb. för- män	Övr. vuxna arb.	Min- der- åriga	Samt- liga kvinnor
Malmbrytning o. metallindustri	1 986	1 819	180 042	11 313	193 174	28	12 190	807	13 025
Jord- o. stenindustri	620	334	26 801	999	28 134	4	2 105	238	2 347
Träindustri	1 144	978	39 453	2 317	42 748	1	822	87	910
Pappers- o. grafisk industri	652	441	44 727	2 371	47 539	24	6 312	720	7 056
Livsmedelsindustri	985	1 374	25 906	911	28 191	102	10 425	542	11 069
Textil- o. beklädnadsindustri	986	1 090	29 137	2 627	32 854	467	40 400	4 918	45 785
Läder-, hår- o. gummivaruind.	411	347	13 734	1 021	15 102	47	6 616	784	7 447
Kemisk-teknisk ind.	301	349	13 933	429	14 711	43	3 356	197	3 596
Samtliga industrigrupper	7 085	6 732	373 733	21 988	402 453	716	82 226	8 293	91 235
Byggnadsverksamhet	1 002	237	34 748	607	35 592	—	—	—	—

¹ Ytterligare resultat av denna undersökning kommer att redovisas i Lönestatistisk årsbok 1950.

² I den slutliga redogörelsen tillkommer dessutom samfärdsel samt statliga och kommunala företag.

³ Se Lönestatistisk årsbok 1947, sid. 82.

Tab. 1. Genomsnittliga tim- resp. årsförtjänster 1949 och 1950 för förmän, övriga vuxna arbetare samt minderåriga

(Samtliga industrigrupper exkl. byggnadsverksamhet)

Arbetarkategori	Genomsnittlig timförtjänst			Genomsnittlig årsförtjänst ¹		
	1949	1950	Index 1949=100	1949	1950	Index 1949=100
<i>Förmän som deltar i arbetet</i>						
män	3·10	3·19	102·9	7 170	7 378	102·9
kvinnor	2·34	2·44	104·3	5 246	5 469	104·3
<i>Övriga vuxna arbetare</i>						
män	2·61	2·72	104·2	5 916	6 164	104·2
kvinnor	1·86	1·92	103·2	4 014	4 138	103·1
<i>Minderåriga</i>						
män	1·47	1·51	102·7	3 164	3 224	101·9
kvinnor	1·84	1·88	103·0	2 858	2 870	100·4
<i>Samtliga</i>						
män	2·56	2·67	104·3	5 784	6 021	104·1
kvinnor	1·82	1·87	102·7	3 917	4 033	103·0

Lönenivån år 1950. I tab. 1 lämnas några sammanfattande uppgifter om löneförhållandena åren 1949 och 1950 för de olika arbetarkategorier, som specificerats på blanketten. Dessa löneuppgifter avser samtliga industrigrupper (exkl. byggnadsverksamheten). Timförtjänsterna avser arbetare inom samtliga redovisade företag, årsförtjänsterna endast arbetare inom företag, som ej är säsongbetonade. Årsförtjänsterna har erhållits genom division av de totala lönesummorna med medelantalet arbetare under verksamhetstiden. I förtjänstsiffrorna inräknas ej blott lön för arbetad tid utan även semesterlön, sjuklön, vissa naturaförmåner o. dyl.

För vuxna arbetare (med undantag för de arbetande förmännen) redovisas i tab. 2 genomsnittliga timförtjänster inom olika industrigrupper och dyrortsgrupper. Förtjänstsiffrorna inkluderar liksom i tab. 1 även semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. dyl. Index tal (för hela riket) anger löneläget 1950 jämfört med löneläget 1939 resp. 1949.

Den högsta genomsnittliga timförtjänsten inom de olika huvudgrupperna inom industrin finner man inom byggnadsverksamheten samt inom malm-brytning och metallindustri. Genomsnittsförtjänsterna stiger i allmänhet med högre dyrorter. Detta åskådliggörs även genom diagrammet på sid. 523, vilket visar genomsnittsförtjänsterna för arbetare inom samtliga industrigrupper (exkl. byggnadsverksamhet). Sätter man timförtjänsten för männen i dyrortsgrupp 3 = 100 får man dyrortsgrupp 1 = 88 och dyrortsgrupp 5 = 123.

För att närmare belysa löneläget för industriarbetare i de större städerna anges i tab. 3 genomsnittliga timförtjänster (inkl. semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. dyl.) inom olika industrigrupper i städerna Stockholm, Göte-

¹ Exklusive säsongindustri

Tab. 2. Genomsnittliga timförtjänster 1950 för vuxna arbetare (exkl. arbetande förmän) inom olika industrigrupper och dyrtorsgrupper

(Punkt anger grupp med mindre än 25 arbetare, medelvärd stil grupp med 25—99 arbetare)

Industrigrupper	Antal redo- visade arbetare	Genomsnittlig timförtjänst (inkl. dyrtidstillägg, övertid, semester- lön, naturaförmåner o. dyl.) inom						Index	
		dyrtorsgrupp					hela riket	1939= 100	1949= 100
		1	2	3	4	5			
Män									
<i>Malmbrytning o. metallindustri . . .</i>	180 042	2·51	2·67	2·77	3·10	3·41	2·89	204	105
Därav:									
Gruvor o. anrikningsverk	10 124	—	3·06	3·17	3·72	4·26	3·57	199	107
Järn-, stål- o. kopparverk	29 686	—	2·66	2·74	3·57	3·32	2·76	211	106
Järn- o. stålmanufaktur	19 118	2·40	2·62	2·73	2·93	3·80	2·76	209	104
Reparationsverkstäder	5 904	2·19	2·21	2·51	2·79	3·22	2·71	.	103
Skeppsvarv	17 400	—	2·39	2·78	3·21	3·48	3·00	203	103
Övriga mekaniska verkstäder	65 725	2·55	2·60	2·81	2·99	3·31	2·85	.	104
Elektroteknisk industri	18 623	2·37	2·88	2·66	2·89	3·18	2·90	193	105
Annan metallmanufaktur	8 632	2·53	2·55	2·77	2·97	3·31	2·87	221	103
<i>Jord- o. stenindustri</i>	26 801	2·32	2·47	2·58	2·82	3·14	2·50	223	103
Därav:									
Stenindustri	4 136	2·41	2·65	2·07	2·70	3·03	2·48	232	103
Cementfabriker	1 572	2·34	2·51	2·62	—	—	2·54	207	105
Cementvarufabriker	2 318	2·65	2·62	2·94	3·03	3·42	2·85	.	104
Kalkbruk	1 695	2·29	2·40	2·47	2·35	2·23	2·40	.	102
Tegelbruk	5 691	2·16	2·33	2·43	2·72	2·84	2·34	205	103
Porslins-, kakel- o. lergodsfabriker .	3 714	2·14	2·36	2·68	—	—	2·54	223	105
Glasindustri	4 532	2·30	2·42	2·83	3·04	3·34	2·44	214	103
<i>Träindustri</i>	39 453	2·35	2·32	2·42	2·52	2·63	2·40	218	104
Därav:									
Sågverk o. hyvlerier	17 212	2·12	2·24	2·33	2·45	2·51	2·34	217	104
Möbelfabriker	6 414	2·41	2·46	2·59	2·62	3·29	2·51	.	105
Låd- o. wallboardfabriker	4 390	2·28	2·37	2·44	2·63	—	2·54	.	105
Byggnadssnickerier o. trähusfabriker	5 552	2·47	2·30	2·49	2·44	2·53	2·41	.	105
<i>Pappers- o. grafisk industri</i>	44 727	2·18	2·40	2·70	2·71	3·39	2·70	191	103
Därav:									
Pappersmassfabriker	16 620	2·23	2·44	2·51	2·64	2·60	2·57	199	105
Pappersbruk o. pappfabriker	14 256	2·16	2·36	2·50	2·60	—	2·41	194	103
Grafisk industri	10 563	—	2·64	3·07	3·35	3·52	3·30	184	103
<i>Livsmedelsindustri</i>	25 906	2·32	2·29	2·46	2·76	3·04	2·57	177	103
Därav:									
Kvarnar	1 391	1·86	2·29	2·32	2·92	—	2·49	172	102
Bageriindustri	4 255	2·92	2·43	2·63	3·00	3·10	2·81	179	102
Sockerindustri	3 189	2·35	2·25	2·46	2·64	3·02	2·43	199	108
Choklad- o. konfektindustri	1 681	1·88	2·88	2·88	2·52	3·34	2·62	197	104
Bryggerier, brännerier m. m.	3 567	.	2·23	2·34	2·60	2·77	2·48	153	102
Slakterier o. charkuterifabriker . .	5 433	2·57	2·40	2·52	2·78	3·07	2·64	180	105
Mejeriindustri	3 924	2·15	2·09	2·29	2·70	2·85	2·45	.	101
<i>Textil- o. beklädnadsindustri . . .</i>	29 137	2·35	2·37	2·52	2·66	2·97	2·50	225	103
Därav:									
Spinnerier, väverier o. dyl.	23 989	2·37	2·37	2·50	2·64	2·76	2·47	233	102
Ylleindustri	5 948	2·34	2·34	2·47	2·52	—	2·43	234	103
Bomullsindustri	8 781	.	2·37	2·46	2·61	2·65	2·44	235	101
Trikåfabriker	2 472	2·44	2·32	2·56	2·71	2·93	2·54	217	102
Sömnadsindustri	4 922	2·21	2·36	2·57	2·72	3·12	2·60	197	104

TAB. 2 (forts.). GENOMSNITTLIGA TIMFÖRTJÄNSTER 1950 FÖR VUXNA ARBETARE (EXKL. ARBETANDE FÖRMÄN) INOM OLIKA INDUSTRIGRUPPER OCH DYRORTSGRUPPER

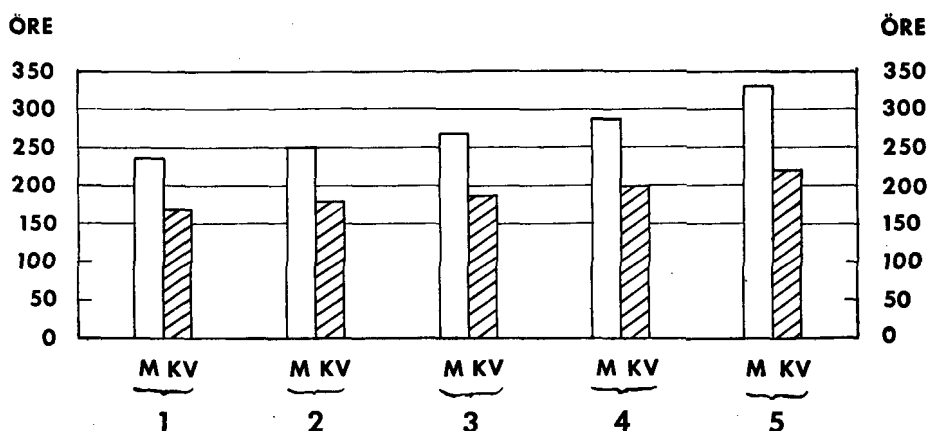
Industrigrupper	Antal redo- visade arbetare	Genomsnittlig timförtjänst (inkl. dyrtidstillägg, övertid, semester- lön, naturaförmåner o. dyl.) inom						Index	
		dyrortsgrupp					hela riket	1939= 100	1949= 100
		1	2	3	4	5			
<i>Läder-, hår- o. gummivaruind. . .</i>	13 734	2'58	2'65	2'77	2'92	3'18	2'75	215	103
Därav:									
Skoindustri	4 764	2'53	2'58	2'73	2'66	2'87	2'70	205	102
Gummivarufabriker	4 114	—	2'83	2'91	—	3'40	2'91	226	105
<i>Kemisk-teknisk industri</i>	13 933	2'54	2'61	2'69	2'79	3'03	2'74	200	104
Därav:									
Färg-, olje- o. parfymfabriker . . .	3 560	2'21	2'70	2'62	2'93	3'11	2'84	209	104
Annan kemisk-teknisk industri . .	8 080	2'64	2'73	2'61	2'70	2'96	2'69	201	103
Samtliga industrigrupper	373 733	2'86	2'51	2'68	2'88	3'30	2'72	205	104
<i>Byggnadsverksamhet</i>	34 748	2'58	2'79	3'19	3'38	3'83	3'44	182	104
Kvinnor									
<i>Malmbrytning o. metallindustri . .</i>	12 190	1'68	1'75	1'84	2'15	2'24	2'01	209	105
Därav:									
Järn- o. stålmanufaktur	2 009	1'77	1'71	1'84	1'91	2'27	1'84	236	104
Mekanisk verkstadsindustri	3 178	1'53	1'86	1'84	2'18	2'23	2'04	204	104
Elektroteknisk industri	4 828	—	1'87	1'84	2'12	2'24	2'09	203	105
<i>Jord- o. stenindustri</i>	2 105	1'43	1'63	1'83	—	—	1'70	246	102
<i>Träindustri</i>	822	1'78	1'75	1'80	1'76	2'16	1'82	243	104
<i>Pappers- och grafisk industri . . .</i>	6 312	1'83	1'82	1'86	1'92	2'20	1'96	223	103
Därav:									
Pappersbruk o. pappfabriker	1 748	1'85	1'82	1'80	1'85	—	1'83	229	103
Bokbinderier	1 145	—	1'59	1'83	2'01	2'35	2'09	—	106
Grafisk industri	1 960	—	1'63	1'84	1'84	2'13	1'99	207	103
<i>Livsmedelsindustri</i>	10 425	1'53	1'65	1'76	1'92	2'24	1'87	205	101
Därav:									
Bageriindustri	1 867	—	1'85	1'86	2'11	2'39	2'07	201	100
Choklad- o. konfektindustri	2 687	—	1'66	1'62	1'71	2'15	1'76	226	101
Fiskber.-anstalter o. konserverfabriker	1 253	1'45	1'60	1'76	1'96	—	1'77	221	100
<i>Textil- o. beklädnadsindustri . . .</i>	40 400	1'71	1'81	1'89	1'97	2'18	1'91	242	103
Därav:									
Spinnerier, väverier o. dyl.	21 633	1'72	1'83	1'89	1'95	2'02	1'88	251	103
Ylleindustri	4 908	1'74	1'84	1'89	1'98	—	1'88	254	103
Bomullsindustri	6 335	—	1'84	1'86	1'94	2'01	1'87	249	103
Trikkfabriker	5 822	1'74	1'86	1'92	1'97	1'97	1'92	249	103
Sömnadsindustri	17 842	1'69	1'78	1'90	1'99	2'24	1'94	228	103
<i>Läder-, hår- o. gummivaruind. . .</i>	6 616	1'72	1'83	1'95	2'12	2'21	1'95	232	103
Därav:									
Skoindustri	2 940	1'64	1'70	1'95	1'86	1'94	1'90	224	104
Gummiarufabriker	1 932	—	1'92	2 00	—	2'23	1'99	240	104
<i>Kemisk-teknisk industri</i>	3 356	—	1'76	1'83	1'80	2'07	1'87	225	105
Därav:									
Färg-, olje- o. parfymfabriker . . .	1 060	—	2'03	1'81	1'81	2'10	1'95	229	105
Samtliga industrigrupper	82 226	1'68	1'79	1'87	1'98	2'21	1'92	229	103

Tab. 3. Genomsnittliga timförtjänster¹ för industriarbetare i de större städerna

Industrigrupper	Stockholm		Göteborg		Malmö		Norrköping	
	Antal arbe- tare	Genom- snittlig timför- tjänst, kr	Antal arbe- tare	Genom- snittlig timför- tjänst, kr	Antal arbe- tare	Genom- snittlig timför- tjänst, kr	Antal arbe- tare	Genom- snittlig timför- tjänst, kr
Män								
Malmbrytning o. metallindustri	18 261	3·30	15 887	3·10	6 747	2·80	1 642	2·77
Mekaniska verkstäder . . .	5 188	3·35	4 962	3·00	2 043	2·83	1 143	2·79
Reparationsverkstäder . . .	1 472	3·27	523	2·74	334	2·63	.	.
Elektroteknisk industri . . .	7 821	3·12	442	2·90	.	.	239	2·44
Skeppsvarv	.	.	8 231	3·22	.	.	.	.
Jord- och stenindustri . . .	268	3·42	174	2·88	610	2·57	138	2·96
Träindustri	425	3·33	387	2·68	124	2·58	221	2·48
Pappers- o. grafisk industri . .	5 382	3·50	1 931	3·04	984	3·21	1 055	2·78
Livsmedelsindustri	3 298	3·09	2 579	2·74	1 100	2·66	490	2·56
Textil- o. beklädnadsindustri . .	975	2·97	1 436	2·68	1 440	2·61	2 968	2·56
Läder-, hår- o. gummivaruind.	496	3·18	389	3·05	774	2·78	371	2·95
Kemisk-teknisk industri . . .	1 336	3·07	938	2·85	631	2·49	364	2·70
Samtliga industrigrupper	30 441	3·29	23 721	3·01	12 410	2·76	7 249	2·67
Kvinnor								
Malmbrytning o. metallindustri	3 799	2·28	1 204	2·17	258	1·75	176	1·95
Jord- o. stenindustri	.	.	.	.	.	.	—	—
Träindustri	.	.	.	.	.	.	.	.
Pappers- o. grafisk industri . .	1 857	2·21	470	1·94	449	1·86	251	1·98
Livsmedelsindustri	1 641	2·27	1 239	1·93	837	1·74	184	1·67
Textil- o. beklädnadsindustri . .	3 232	2·19	3 669	1·99	3 219	1·88	2 407	1·94
Läder-, hår- o. gummivaruind.	269	2·22	279	2·25	658	1·90	.	.
Kemisk-teknisk industri . . .	751	2·07	.	.	203	1·67	.	.
Samtliga industrigrupper	11 657	2·21	6 960	2·02	5 674	1·85	3 065	1·92

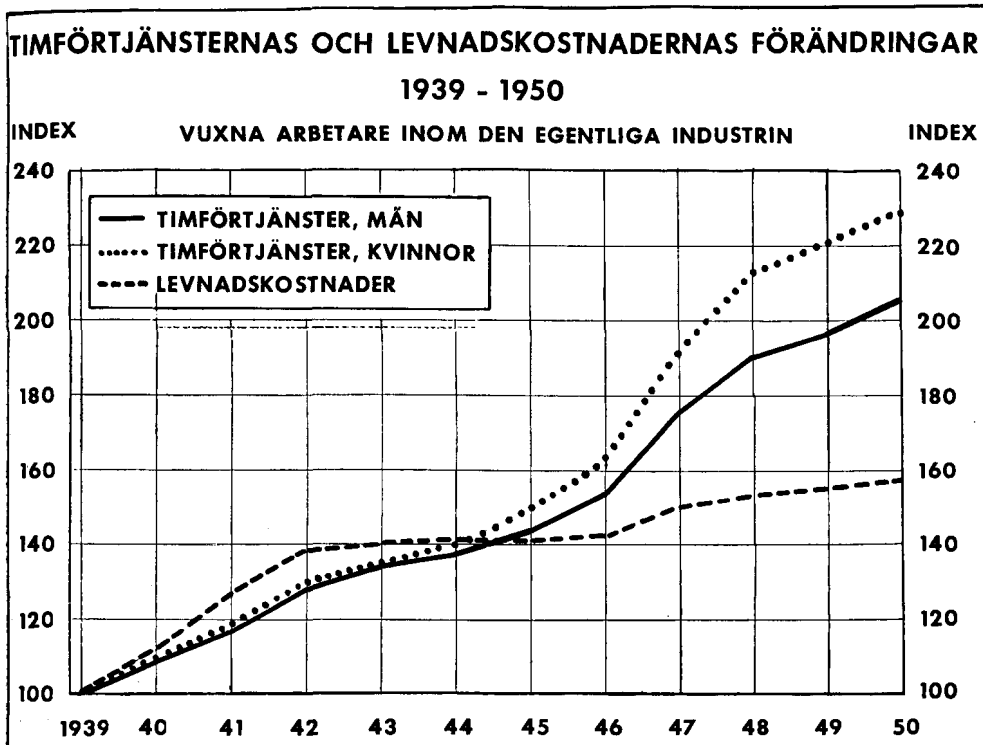
GENOMSNIITLIG TIMFÖRTJÄNST ÅR 1950

FÖR VUXNA INDUSTRIARBETARE INOM OLIKA DYRORTSGRUPPER

¹ Inkl. övertids- och skifttillägg, semesterlön, sjuklön, naturaförmåner o. dyl.

Tab. 4. Arbetstid samt timförtjänstens sammansättning för vuxna arbetare inom olika industrigrupper (se texten sid. 525)

Industrigrupper	Antal arbeta- rare	Antal arbetstimmar			Genomsnittsförtjänst per arbetstimme, kr			
		per arbeta- rare	på ackord %	på över- tid %	på ord. tid (inkl. dyrtids- tillägg)	över- tids- och skift- tillägg	semester- lön och andra förmåner	till- hoppa
Män								
<i>Malmbrytning o. metallindustri</i>	180 042	2 239	68·0	3·0	2·71	0·04	0·14	2·89
Därav:								
Gruvor o. anrikningsverk	10 124	2 115	84·4	3·3	3·29	0·07	0·21	3·57
Järn-, stål- o. kopparverk	29 686	2 224	78·2	3·6	2·51	0·08	0·17	2·76
Järn- o. stålmanufaktur	19 118	2 221	63·9	2·2	2·60	0·03	0·13	2·76
Skeppsvarv	17 400	2 279	84·9	4·8	2·81	0·06	0·13	3·00
Reparationsverkstäder	5 904	2 253	15·2	2·9	2·53	0·04	0·14	2·71
Mekaniska verkstäder	65 725	2 270	66·6	2·7	2·71	0·02	0·12	2·85
<i>Jord- o. stenindustri</i>	26 801	2 250	58·7	2·7	2·84	0·05	0·11	2·50
Därav:								
Tegelbruk	5 691	2 261	62·9	2·2	2·20	0·04	0·10	2·34
Glasindustri	4 532	2 217	52·1	2·0	2·29	0·03	0·12	2·44
<i>Träindustri</i>	39 453	2 193	57·9	2·7	2·26	0·04	0·10	2·40
Därav:								
Sågverk o. hyvlerier	17 212	2 190	57·5	2·4	2·19	0·04	0·10	2·33
Möbelfabriker	6 414	2 179	60·3	2·0	2·40	0·01	0·10	2·51
Byggnadssnickerier o. trähusfabr.	5 552	2 204	54·0	2·8	2·28	0·02	0·10	2·40
<i>Pappers- o. grafisk industri</i>	44 727	2 326	54·3	5·9	.	.	.	2·70
Därav:								
Pappersmassfabriker	16 620	2 331	77·2	7·2	.	.	.	2·56
Pappersbruk o. pappfabriker	14 256	2 329	73·0	6·2	.	.	.	2·41
Grafisk industri	10 563	2 320	2·5	4·3	.	.	.	3·30
<i>Livsmedelsindustri</i>	25 906	2 318	11·0	3·7	2·36	0·06	0·15	2·57
<i>Textil- o. beklädnadsindustri</i>	29 137	2 257	58·7	2·8	2·30	0·06	0·14	2·50
Därav:								
Ylleindustri	5 948	2 277	64·5	2·8	2·23	0·06	0·14	2·43
Bomullsindustri	8 781	2 277	66·0	3·3	2·22	0·08	0·14	2·44
Trikåfabriker	2 472	2 229	59·3	2·3	2·34	0·05	0·15	2·54
Sömnadsindustri	4 922	2 234	41·0	2·1	2·48	0·02	0·11	2·61
<i>Läder-, hår- o. gummivaruind.</i>	13 734	2 235	66·1	1·7	2·61	0·02	0·12	2·75
Därav:								
Skoindustri	4 764	2 204	58·9	0·9	2·58	0·01	0·11	2·70
<i>Kemisk-teknisk industri</i>	13 933	2 299	55·2	3·8	2·50	0·09	0·15	2·74
Samtliga industrigrupper	373 733	2 254	59·2	3·3	.	.	.	2·72
Kvinnor								
<i>Malmbrytning o. metallindustri</i>	12 190	2 134	63·9	1·0	1·90	0·01	0·10	2·01
<i>Jord- o. stenindustri</i>	2 105	2 054	63·0	0·8	1·59	0·01	0·10	1·70
<i>Träindustri</i>	822	2 121	59·3	0·8	1·74	0·02	0·07	1·83
<i>Pappers- o. grafisk industri</i>	6 312	2 191	37·0	1·2	.	.	.	1·95
<i>Livsmedelsindustri</i>	10 425	2 152	30·9	1·2	1·74	0·01	0·12	1·87
<i>Textil- o. beklädnadsindustri</i>	40 400	2 169	67·0	0·7	1·80	0·02	0·09	1·91
Därav:								
Ylleindustri	4 908	2 159	79·4	1·2	1·76	0·03	0·09	1·88
Bomullsindustri	6 335	2 157	79·1	0·9	1·73	0·05	0·09	1·87
Trikåfabriker	5 822	2 152	69·2	0·5	1·81	0·01	0·10	1·92
Sömnadsindustri	17 842	2 181	62·3	0·5	1·85	0·00	0·09	1·94
<i>Läder-, hår- o. gummivaruind.</i>	6 616	2 129	60·1	0·6	1·86	0·00	0·09	1·95
<i>Kemisk-teknisk industri</i>	3 356	2 194	59·0	1·1	1·75	0·01	0·11	1·87
Samtliga industrigrupper	82 226	2 158	58·6	0·9	.	.	.	1·92

borg, Malmö och Norrköping. I tab. 2 ingår Stockholm i dyrortsgrupp 5, Göteborg i dyrortsgrupp 4 samt Malmö och Norrköping i dyrortsgrupp 3.

Tab. 4 belyser arbetstiden samt de genomsnittliga timförtjänsternas sammansättning inom vissa industrigrupper. Tabellen kan ej göra anspråk på fullständig exakthet, då ett antal (i regel mindre) företag ej kunnat lämna de specificerade uppgifter, som begärdes på blanketten, bl. a. om antal övertidstimmar samt om övertidstillägg. Tabellen torde emellertid visa ungefär av vilken storleksordning de olika löneposterna är samt hur arbetstiden fördelar sig på tidlöns- och ackordsarbete. I kolumnen för genomsnittsförtjänst på ordinarie tid ingår förtjänsterna vid såväl tidlöns- som ackordsarbete jämte dyrtidstillägg. I de två följande kolumnerna har tillägg för övertids- och skiftarbete samt semesterlön, sjuklön och andra förmåner utslagits på samtliga arbetstimmar. Summan av förtjänsterna enligt de tre första kolumnerna ger den genomsnittliga totalförtjänsten per timme.

Löneutvecklingen 1939—1950. Sedan 1939 har den genomsnittliga timförtjänsten stigit med 105 % för vuxna män och med 129 % för vuxna kvinnor inom industrin (exkl. byggnadsverksamheten). 1939 hade de manliga industriarbetarna en genomsnittlig timförtjänst på 1,33 kr och de kvinnliga industriarbetarna 0,84 kr. Dessa förtjänstsiffror hade 1950 stigit till 2,72 resp. 1,92. Den starkare lönestegringen för kvinnorna har resulterat i en minskning av

lönesskillnaden mellan manliga och kvinnliga arbetare. 1939 utgjorde kvinnornas genomsnittsförtjänst 63 % av männens, medan motsvarande relationstal 1950 var 71 %. Följande tablå visar genomsnittsförtjänsternas och levnadskostnadernas förändringar sedan 1939.

	1939	1945	1946	1947	1948	1949	1950
<i>Timförtjänst, kr</i>							
Män	1·83	1·90	2·04	2·33	2·53	2·61	2·72
Kvinnor	0·84	1·26	1·37	1·61	1·79	1·86	1·92
<i>Index för timförtjänsten</i>							
Män	100	143	153	175	190	196	205
Kvinnor	100	150	163	192	213	221	229
<i>Levnadskostnadsindex</i> (inkl. skatter)	100	141	142	150	153	155	157

Genomsnittsförtjänsten 1950 var för männen 4 % och för kvinnorna 3 % högre än 1949. Beträffande löneutvecklingen inom de olika industrigrupperna hänvisas till tab. 2.

Med hjälp av uppgifter om levnadskostnadernas utveckling kan man söka belysa reallönens utveckling. I nedanstående tablå har reallönen uträknats för manliga arbetare med användande av socialstyrelsens levnadskostnadsindex (inkl. skatter).

	1939—1950	1946—1950	1949—1950
Timförtjänstens ökning (i %)	104·5	33·8	4·2
Reallönens ökning (i %)	30	20	3

Enligt denna beräkning skulle reallönen för manliga industriarbetare inom den egentliga industrin ha stigit med 3 % sedan 1949, med 20 % sedan 1946 och med 30 % sedan 1939.

K.-E. F—g

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för maj 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som har till syfte att månadsvis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, har i 1935 års serie stigit från 204,7 i april till 207,2 i maj. Sätts prisnivån i augusti 1939 = 100, blir index-talet för maj 194,0 mot 191,7 vid beräkningstillfället i april.

Mellan mitten av april och mitten av maj har *livsmedelspriserna* ökat med i genomsnitt 1,4 %. Priserna på de flesta charkuteri- och fläskvaror har stigit något, medan fisk blivit avsevärt billigare. I övrigt har ägg, mjöl, gryn, makaroner, frukt, många grönsaker, konserver samt vissa kolonialvaror blivit dyrare.

Bostadsposten har ej omräknats i maj.

För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100)¹:

	1951				1951		
	mars	april	maj		mars	april	maj
Livsmedel	206·3	209·3	212·3	Bostad	108·1	108·1	108·1
Mjölk, smör, ost, margarin	220·9	220·8	220·8	Bränsle och lyse	231·9	231·6	234·5
Kött	241·4	244·1	246·4	Beklädnad	237·2	244·8	248·1
Fläsk	235·6	244·4	249·7	Kläder	237·4	246·0	249·8
Ägg	254·4	286·1	311·7	Skor	238·7	241·6	242·1
Fisk	191·6	199·3	189·5	Övriga varor och tjänster	220·3	225·4	228·0
Potatis, mjöl, bröd m. m.	195·6	201·4	203·3	Inventarier och husgeråd	207·4	213·1	212·3
Trädgårdsprodukter	190·4	189·5	194·6	Generalindex	201·0	204·7	207·2
Specerier, kolonialvaror	248·5	249·8	258·5				
Förtär. utom hem., maltdr.	186·9	187·7	187·9				

Posten *bränsle och lyse* har stigit med i genomsnitt 1,3 %. Ökningen orsakas av höjda priser på ved, eldningsolja och bensin.

Priserna på *kläder och skor* har ökat sedan mitten av april med i genomsnitt 1,3 %, därav på kläder 1,5 % och på skor 0,2 %. Prishöjningen på kläder har varit ungefär lika stor i fråga om de olika varuslagen i gruppen.

Med i genomsnitt 1,2 % har posten *övriga varor och tjänster* ökat, varemot delposten inventarier och husgeråd till följd av prisnedsättningar på cykel- och bildäck sjunkit med 0,4 %. Ett flertal varuslag har blivit dyrare, särskilt pappersvaror, tidningar, radiorör, filmrullar, cyklar och leksaker samt buss- och järnvägsresor.

De procentuella prisförändringarna mellan december 1950 och maj 1951 samt mellan april och maj 1951 framgår av nedanstående sammanställning.

Prisförändringar i %	Dec. 1950—	April—	Prisförändringar i %	Dec. 1950—	April—
	maj 1951	maj 1951		maj 1951	maj 1951
Livsmedel	+12·63	+ 1·43	Beklädnad	+19·91	+ 1·35
Mjölk, smör, ost, margarin	+15·54	—	Kläder	+16·84	+ 1·54
Kött	+10·94	+ 0·94	Skor	+39·78	+ 0·21
Fläsk	+18·79	+ 2·17	Övriga varor och tjänster	+10·80	+ 1·15
Ägg ²	+30·04	+ 8·95	Inventarier och husgeråd	+13·47	— 0·38
Fisk	+ 3·38	— 4·92	Hygien och sjukvård	+12·71	+ 0·50
Potatis, mjöl, bröd m. m.	+15·77	+ 0·94	Lektyr och nöjen m. m.	+11·26	+ 4·93
Trädgårdsprodukter ²	+ 3·78	+ 2·69	Resor, telefon, porto	+ 9·90	+ 4·48
Specerier, kolonialvaror	+12· 0	+ 3·48	Arbetshjälp i hemmet	+11·94	+ 0·51
Förtär. utom hem., maltdr.	+11·12	+ 0·11	Vin, sprit och tobak	+ 7·18	—
Bostad	+ 0·46	—	Samtliga varor och tjänster	+11·94	+ 1·22
Bränsle och lyse	+12·36	+ 1·25			

¹ Motsvarande indextal för tiden fr. o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6 (sid. 438); generalindextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i årg. 1951, nr 5 (sid. 378).

² Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

Tab. 1. Detaljhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner september 1950—maj 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Sept. 1950	Dec. 1950	Mars 1951	Dec. 1950	Mars 1951	Febr. 1951	Mars 1951	April 1951	Maj 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	33·2	33·2	37·4	32·4	36·7	37·8	37·8	37·8	37·8
Mejerismör	kg	560	560	645	560	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	»	345	346	410	347	410	411	410	410	410
fetth. 30 +	»	265	264	330	262	330	331	330	331	331
Nötkött: stek	»	415	407	466	407	457	447	471	480	498
soppkött	»	303	308	354	309	356	339	354	359	350
malet (köttfärs)	»	361	361	391	360	390	392	391	392	392
Gödkalvkött, stek	»	573	621	615	615	594	618	626	609	600
Fläskkotlett, huggen	»	551	466	546	468	534	498	552	584	612
Färsk skinka, ej benfri	»	413	454	456	454	454	431	457	474	484
Salt siddfäsk	»	347	357	407	356	407	406	407	416	417
Rökt skinka, rullad	»	645	646	679	638	680	662	678	689	705
Färstek, färska	»	452	471	595	449	556	541	614	624	637
Hönskött	»	344	363	395	—	—	395	395	394	405
Fläskkorv	»	248	268	296	262	291	284	299	310	313
Falukorv	»	296	295	321	292	316	308	324	329	335
Stångkorv	»	114	116	130	116	133	119	129	132	137
Blodpudding	»	116	120	141	117	137	129	143	149	152
Ägg, färska	»	380	352	338	339	320	318	347	358	394
Färsk fisk: sill	»	123	127	134	127	128	126	137	144	133
strömming	»	129	139	145	139	142	141	146	157	157
gädda	»	319	327	340	298	306	350	357	360	318
torsk	»	190	204	214	181	184	221	230	229	224
Salt sill	»	160	162	164	161	163	164	165	163	166
Knäckebröd	»	129	130	139	130	139	131	138	146	149
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	85	85	102	85	101	88	103	103	103
Matbröd (bakat m. vatten	»	110	110	125	109	124	111	126	126	126
av vete (bakat m. mjölk	»	109	109	125	108	123	112	125	126	126
Kaffebröd (bullar o. d.)	»	186	187	219	182	215	198	221	224	224
Skorpor av vete	»	231	231	268	223	257	252	273	275	275
Småkakor	hg	55	55	58	51	57	58	59	60	60
Vetemjöl	kg	67	67	72	68	73	69	72	74	75
Rågsiktmjöl	»	61	61	66	61	66	62	66	67	68
Havregryn, ångprep.	»	74	79	99	80	100	92	99	101	114
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	195	268	292	268	292	283	292	289	289
Bitsocker	kg	90	90	109	91	109	100	108	109	109
Strösocker	»	83	83	101	83	102	93	101	102	102
Gula ärter	»	75	77	79	77	78	78	80	79	79
Ärter på burk	1/2 brk	80	79	83	80	83	80	82	84	87
Apelsinmarmelad	450 g	114	114	121	114	120	115	122	124	126
Nyponmust	1/1 pkt	90	90	90	90	90	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	27·1	26·5	31·9	24·8	29·0	31·6	33·4	37·0	39·1
Morötter, gamla	»	48	42	49	42	48	47	49	52	55
Kålrötter	»	33	31	35	31	35	34	35	38	41
Vitkål	»	39	37	46	38	46	45	46	55	65
Lök, gul	»	114	93	103	91	102	103	104	108	112
Tomater	»	211	—	—	—	—	—	—	—	—
Spenat	»	215	—	—	—	—	—	—	—	374
Äppel, svenska	»	111	128	130	116	121	135	135	142	141
Apelsiner	»	176	146	148	137	148	144	149	150	173
Pilsner	1/5 l	34	35	37	35	38	36	37	37	37
Svagdricka	5 l	136	137	155	136	154	153	156	157	157
Björkved, helved, hemk.	m ³	2 306	2 498	3 155	2 097	2 669	3 181	3 398	3 457	3 582
Barrved	»	1 938	2 081	2 472	1 739	2 171	2 527	2 623	2 691	2 780
Koks, ca 40–80 mm,	hl	501	602	703	605	720	694	695	687	686

S. K.

Arbetsmarknaden under maj 1951

Läget på arbetsmarknaden under maj månad utmärktes av stegrad efterfrågan på arbetskraft av olika kategorier. En besvärande brist förelåg inom ett flertal näringsområden. Bristen på personal till industrin framträdde med ökad skärpa vid denna tid på grund av att arbetskraft i viss utsträckning sökte sig över till utearbeten av skilda slag.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin anställda arbetare 0,4 % lägre än i april. Antalet manliga arbetare minskade med 0,4 % och antalet kvinnliga med 0,3 %. Antalet i arbete varande arbetare minskade med 0,1 %. På grund av arbetsbrist var 0,1 % permitterade, medan frånvarofrekvensen på grund av andra orsaker var 5,6 %.

Jordbruket. I södra och mellersta delarna av landet var vårbruket helt slutfört först under månadens senare hälft på grund av den ihållande kylan.

Efterfrågan på fast arbetskraft var något mindre än motsvarande tidpunkt i fjol, men då tillgången på arbetssökande var märkbart mindre än tidigare är förelåg vid månadsskiftet brist särskilt på körkarlar.

I de sockerbetsodlande länen dominerades arbetskraftsfrågan av betskötsel. Genom den kalla väderleken försenades betarbetets påbörjande och endast i Skåne var det helt igång under månadens senare del. Tillgången på betarbetare i odlingslänen var i år något större än föregående år, medan däremot tillskottet av arbetskraft från övriga delar av landet var betydligt mindre än tidigare. Genom överenskommelse med de finska arbetsmarknadsmyndigheterna kommer omkring 900 finländare att överföras till betarbetet. Vid månadsslutet var cirka 200 finska arbetare placerade i Skåne.

Skogsbruket. I övre Norrland kunde på grund av det kalla och torra vädret bäckflottningarna och övriga flottningsarbeten samt arbetena i skiljeställen och flottläggningen icke påbörjas så tidigt som brukligt om våren. Därigenom uppstod även detta år ganska betydande temporär arbetslöshet bland skogs- och flottningsarbetare i denna landsända, trots att sommarhuggningarna började tidigare än vanligt. Vattenbristen i bäckarna har även medfört att flottningen på vissa håll måst avbrytas 2 å 3 dagar för samlande av vatten.

Över hela landet pågick under månaden sommarhuggning av massaved och brännved. Efterfrågan på arbetskraft var i samtliga län avsevärt större än normalt vid denna årstid, och bristen på arbetskraft ökade under slutet av maj. I allmänhet var det inom storskogsbruket den ökade bristen på arbetskraft gjorde sig gällande. På åtskilliga håll förekom fritidshuggning av brännved.

Skogsvårdsarbeten synes i år pågå över hela landet i större omfattning än någonsin, vilket även ökat bristen på arbetskraft inom skogsbruket. Efterfrågan på skolungdom för dessa arbeten är större än tillgången. Antalet

svenska och finska skolungdomar, som deltar i skogsvårdsarbeten kan uppskattas till omkring 1 000.

Inom *byggnadsverksamheten* var sysselsättningen hög för samtliga yrkesgrupper med brist på murare och träarbetare på vissa orter.

Vid *järnbruken* ökade bristen på arbetskraft, och avgången visade en tendens till att stegras. Under maj utgjorde den sammanlagda avgången 1 858 man, under det att 1 224 nyanställdes. Företeelsen var av säsongmässig natur och orsakades liksom under april månad främst av önskemål om en övergång till utomhusarbeten under sommarmånaderna.

Bristen på såväl yrkesarbetare som mindre kvalificerad arbetskraft inom *metall- och verkstadsindustrin* ökade inom så gott som samtliga län. Antalet ansökningar om arbete minskade sålunda jämfört med april månad, samtidigt som antalet lediganmälda platser ökade.

Den tidigare rapporterade goda sysselsättningen inom *träindustrins* olika grenar har icke företett några tecken till förändringar.

Det ökade behovet av arbetskraft till sågverksindustrin har icke helt kunnat tillgodoses.

Vid pappersbruken råder oförändrat underskott på personal framför allt till treskiftsarbete, ett förhållande som bl. a. orsakats av för liten bostadstillgång vid vissa företag.

Inom *livsmedelsindustrin* har efterfrågan på arbetskraft till bageri- och konservindustrin ökat, och behovet kunde inte helt tillgodoses, framför allt beträffande konservindustrin. Däremot har sysselsättningen inom choklad- och karamellindustrin minskat, närmast beroende på avsättningssvårigheter i samband med de förhöjda priserna, och en del av personalen har permitterats.

Inom *textilbranschen* förelåg särskilda svårigheter att få spinneri- och väveriarbetare samt stickare. Den otillräckliga tillgången på yrkesvana skrädderiarbetare och sömmerskor utgjorde det mest framträdande arbetskraftsproblemet för *beklädnadsindustrin*.

Inom *samfärdseln* kunde noteras, att stuveriverksamheten hade en jämn och god sysselsättning, även om arbetskraftsbehovet minskade i de södra och mellansvenska hamnarna jämfört med april månad, som dock uppvisade osedvanligt hög sysselsättning. Den försenade sjöfarten på de nordligaste hamnarna kom under maj igång i full utsträckning. Sjöfarten besvärades av en ytterligare brist på befaret sjöfolk — både befäl och manskap — till däcksavdelningarna. Såväl obefaret manskap som utländsk arbetskraft har därför måst anlitas i allt större utsträckning. Till maskinavdelningen har det icke förelegat samma svårigheter att anskaffa arbetskraft. Besvärligast har det varit för fartyg av typen motorseglare, bogserbåtar och pråmar att erhålla besättningar. Antalet vid sjömanshusen påmönstrade var 5 960 och antalet avmönstrade var 5 595. Siffrorna för maj månad föregående år var resp. 5 810 och 4 963. Inom landtransportyrkena var sysselsättningen god. På sina håll förelåg svårigheter att anskaffa yrkesvana trafikchaufförer.

På grund av den kalla väderleken hade icke den säsongmässiga ökningen av efterfrågan på personal till *sommarrestauranger* och sommarpensionat fått den omfattning som annars är vanlig under maj månad. Den arbetskraftsbrist, som sedan en längre tid förelegat inom detta område, skärptes dock.

Häls- och sjukvård. Endast inom sinnessjukhus, sanatorier och ålderdomshem förelåg brist på sjukvårdsbiträden. Däremot var det en allmän brist på ekonomipersonal. Studerande och skolungdom hade på flera platser förbundit sig att tjänstgöra vid sjukvårdsanstalterna under sommarmånaderna.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under maj cirka 109 700 platser, varav 72 900 med manliga och 36 800 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser hade ungefär 45 % högst en veckas varaktighet. I jämförelse med april utvisade förmedlingssiffrorna en ökning. Antalet arbetsansökningar sjönk med i genomsnitt 1,8 % (manliga sjönk med 8,0 %, medan kvinnliga steg med 12,4 %); platstillgången ökade däremot med 8,8 %. Antalet tillsatta platser var genomsnittligt 4,3 % högre än i april (manliga 0,2 % lägre men kvinnliga 14,7 % högre).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 81 mot 89 i april. För enbart manlig arbetskraft var antalet 84 och 97 i april, och för enbart kvinnlig arbetskraft var siffran 75 oförändrad från april. Motsvarande relationstal för enbart industri och byggnadsverksamhet var 67 och 95. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under maj 58 (manliga 61, kvinnliga 52) mot 60 i april. — I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 11 431 platser, varav 8 266 med manliga och 3 165 med kvinnliga sökande.

Enligt senast tillgängliga siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 1,6 % av de rapporterade förbundens medlemmar arbetslösa vid månadsskiftet april/maj mot 2,9 % vid månadsskiftet mars/april. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av maj rapporterade *hjälpökande arbetslösa* uppgick till 1 508 varav 379 utlänningar.

En jämförelse med läget i maj 1950 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var lägre, nämligen 81 mot 87; motsvarande jämförelse för enbart industri och byggnadsverksamhet var 67 och 87. Arbetslösheten inom fackförbunden utgjorde, som ovan nämnts, 1,6 % vid månadsskiftet april/maj mot 2,1 % ett år tidigare.

I tabellavdelningen (sid. 537) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

G. M.

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Skogsbrukets arbetskraft. Enligt majinventeringen av skogsbrukets arbetskraft uppgick den totala sysselsättningen inom storskogsbruket vid mitten av maj till ca 29 000 man, exkl. husbyggnads- och anläggningsarbete. För fullföljande av det planerade programmet uppskattades ytterligare 22 000 man vara erforderliga, varav 6 000 för skogsvårdsarbeten. Svårigheterna att täcka arbetskraftsbehovet synes ha ökat sedan februariinventeringen, då det ytterligare arbetskraftsbehovet uppgavs till ca 15 000 man. — En fördelning länsvis lämnas i efterföljande tabell. Beträffande tidigare inventeringar, se Soc. Medd. 1951: 1, sid. 47 samt sid. 300.

Antalet sysselsatta vid domänverkets och 42 större skogsbolags avverkningar m. fl. arbeten i maj 1951, ävensom vid samma tidpunkt uppskattat ytterligare arbetskraftsbehov för fullföljande av planlagda arbeten hos de nämnda avverkarna

L ä n	Avverkning		Skogsvård		Husbyggn. o. anl.
	Huggare och körare		Antal sysselsatta	Ytterligare behov	Antal sysselsatta
	Antal sysselsatta	Ytterligare behov			
Stockholms	151	91	236	20	11
Uppsala	265	140	424	48	91
Södermanlands	240	135	102	48	8
Östergötlands	661	302	285	101	47
Jönköpings	128	29	149	37	9
Kronobergs	598	196	104	58	12
Kalmar	169	121	235	13	15
Gotlands	—	—	55	—	—
Blekinge	23	14	—	—	—
Kristianstads	48	44	248	11	2
Malmöhus	—	15	—	2	—
Hallands	2	9	127	6	—
Göteborgs och Bohus	190	62	31	—	6
Älvsborgs	405	84	55	56	21
Skaraborgs	211	151	151	59	57
Värmlands	3 564	1 804	100	221	170
Örebro	1 556	506	134	161	121
Västmanlands	551	146	92	21	29
Kopparbergs	3 613	1 686	179	365	287
Gävleborgs	2 695	1 385	450	245	235
Västernorrlands	2 595	2 467	411	621	45
Jämtlands	2 850	2 859	45	403	64
Västerbottens	2 262	1 931	223	1 806	94
Norrbottnens	2 066	2 051	181	1 672	131
Hela riket	24 843	16 228	4 017	5 974	1 455
därav kvinnor	10	—	656	—	2

Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna i mars 1951. De erkända arbetslöshetskassorna hade vid redovisningsmånadens utgång ca 1 108 600 medlemmar, varav 911 300 män och 197 300 kvinnor.

Den genomsnittliga arbetslöshetsprocenten för mars 1951 utgjorde 3,5 mot 4,2 närmast föregående månad och 4,3 för mars 1950. Arbetslöshetsprocenten beräknad för en tolv månadersperiod (med den aktuella månaden som slutmånad), där säsongarbetslösheten således utjämnats, uppgick till 3,1 mot 4,0 för perioden april 1949—mars 1950.

Antalet understödsdagar under mars 1951 utgjorde 242 565 eller per medlem i genomsnitt 0,22 dagar mot 0,26 under närmast föregående månad och 0,43 under mars 1950. Jämfört med föregående år visar understödsverksamheten fortfarande en märkbar nedgång inom så gott som samtliga kassor. Inom sko- och läderarbetarnas kassa uppstod dock under första kvartalet 1951 en viss arbetslöshet bland handskomakarna, vilken föranledde understödsutbetalning för 1,01 dagar per medlem mot 0,94 dagar för första kvartalet 1950.

Av de erkända arbetslöshetskassorna utbetalades i mars 1951 ett sammanlagt understödsbelopp av 2 003 009 kr, varav 1 637 700 kr som daghjälp, 168 012 kr som barntillägg och 197 297 kr såsom make- och husföreståndarinnettillägg. Per understödsdag i genomsnitt motsvarar detta ett daghjälpbelopp av 6,75 kr, under det att familjetilläggen tillhopa uppgår till 1,51 kr. Det genomsnittliga dagunderstödet under månaden utgjorde således 8,26 kr. Motsvarande belopp var för närmast föregående månad 6,77, 1,53 och 8,30 kr samt för mars 1950 resp. 6,49, 1,47 och 7,96 kr.

Understödsverksamheten inom de erkända arbetslöshetskassorna under första kvartalet 1950 och 1951 redovisas i nedanstående tablå:

	Antal understödsdagar		Utbetalat understödsbelopp (kr)	
	under 1:a kvartalet		under 1:a kvartalet	
	1950	1951	1950	1951
inom samtliga kassor	1 728 767	854 368	13 998 702	7 084 141
därav inom de s. k. byggnadskassorna ¹	870 077	434 607	7 607 822	3 878 474

Tabell utvisande arbetslöshet och understödsverksamhet inom varje kassa under mars och april 1951 kommer att publiceras i nästa häfte.

Det frivilliga försvarsarbetet. I anledning av remiss har arbetsmarknadsstyrelsen den 11 maj 1951 avgett utlåtande över en av kommittén för frivilligt försvarsarbete avgiven utredning. Styrelsen framhåller, att kommittén synes eftersträva en likriktning av det frivilliga försvarsarbetet i fredstid — icke blott för det militära försvaret utan även för totalförsvaret, dvs. såväl det militära försvaret och civilförsvaret som det ekonomiska försvaret. En sådan likriktning torde i allmänhet icke vara erforderlig eller ens möjlig beträffande det ekonomiska försvaret, med hänsyn till att det i olika avseenden råder helt andra förhållanden inom näringslivet än inom krigsmakten och civilförsvaret. Styrelsen kan i väsentliga delar icke biträda de av

kommittén framlagda förslagen om organisationen och utformningen m. m. av det frivilliga försvarsarbetet. En överarbetning av nämnda förslag bör enligt styrelsens mening komma till stånd, varvid tillfälle bör beredas styrelsen att vara representerad vid överarbetningen av de förslag, som berör dess verksamhetsområde.

Utbildningsbidragen till militär- och civilskadade. Kungl. Maj:t har med tillämpning från den 1 april 1951 medgett, att utbildningsbidragen till militär- och civilskadade må höjas till ett belopp av högst 300 kr i lägsta dyrtorsgrupp och 350 kr i högsta dyrtorsgrupp.

H. Sm

Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag

Sedan hösten 1947 har socialstyrelsen två gånger om året (med undantag för våren 1948) utfört beräkningar angående frånvarofrekvensen inom vissa industrigrupper. Föreliggande undersökning avser veckan 22—28 april och omfattar i stort sett samma företag, som ingick i närmast föregående undersökning (se Soc. Medd. 1951: 2, sid. 145).

Blanketter har utsänts till 245 företag, av vilka 213 insänt bearbetningsbara uppgifter. Av dessa tillhör 124 metallindustrin med sammanlagt ca 79 000 anställda, varav ca 4 900 kvinnor, och 89 textilindustrin med tillhopa ca 23 200 anställda och därav ca 12 500 kvinnor.

I de lämnade sammanställningarna har ej medtagits uppgifter från företag, som på grund av driftsstörningar, oregelbunden skiftgång el. dyl. haft ett varierande antal arbetare i verksamhet de olika veckodagarna.

I tab. 1 lämnas uppgifter om antalet frånvarande inom olika industrigrupper.

I tab. 2 redovisas hur frånvarofrekvensen varierat mellan olika dagar under veckan. Samtidigt anges motsvarande uppgifter från de tidigare utförda beräkningarna.

Antalet frånvarande hel dag är störst på lördagar och måndagar och var vid denna undersökning 9,7 resp. 7,2 %. Övriga veckodagar varierade det relativa antalet mellan 6,2 och 6,6 % (se tab. 1). Vid jämförelse med tidigare undersökningar kan konstateras en mindre nedgång av frånvarofrekvensen. Vid den första undersökningen, hösten 1947, var antalet frånvarande hel dag på lördagar 11,4 % och på måndagar 8,6 %.

Antalet som var i arbete endast del av dagen varierade i den nu genomförda undersökningen mellan 2,2 % på tisdagar och 5,5 % på lördagar.

Frånvarofrekvensen är betydligt större för kvinnorna än för männen. I genomsnitt för samtliga här redovisade industrigrenar var frånvaron för

¹ Bleck- och plåtslag., byggnadsarb., elektr., murare och målare.

Tab. 1. Antal arbetare i % av antalet anställda, som på olika veckodagar arbetat hel dag eller del av dag eller varit helt frånvarande¹

Industrigrenar	Sysselsättnings- kategorier	Antal arbetare på mån- dagen	Antal arbetare i % av samtliga					
			mån- dag	tisdag	onsdag	tors- dag	fredag	lör- dag
<i>Män</i>								
Järn-, stål- o. kopparverk	I arbete hel dag	15 892	92·6	93·1	93·1	93·3	93·0	90·8
	» » del av dag	155	0·9	0·8	0·9	0·8	0·8	1·6
	Helt frånvarande	1 108	6·5	6·1	6·0	5·9	6·2	7·6
Järn- o. stålmanufaktur	I arbete hel dag	2 574	93·3	93·7	94·4	93·8	93·2	88·5
	» » del av dag	41	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	144	5·2	4·8	4·3	4·7	4·9	6·9
Mekaniska verkstäder . .	I arbete hel dag	25 643	90·6	92·4	92·4	92·5	92·1	85·6
	» » del av dag	928	3·3	2·2	2·3	2·4	2·9	5·9
	Helt frånvarande	1 785	6·1	5·4	5·3	5·1	5·0	8·5
Skeppsvarv	I arbete hel dag	12 004	87·5	89·9	90·3	90·2	90·2	77·3
	» » del av dag	410	3·0	1·7	1·7	2·0	2·3	11·5
	Helt frånvarande	1 311	9·5	8·4	8·0	7·8	7·5	11·2
Elektroteknisk industri .	I arbete hel dag	9 631	89·7	91·1	91·6	91·3	90·3	86·3
	» » del av dag	422	3·9	2·7	2·6	3·0	3·7	5·1
	Helt frånvarande	691	6·4	6·2	5·8	5·7	6·0	8·6
Annan metallindustri .	I arbete hel dag	1 167	86·4	88·6	90·4	90·6	90·7	84·4
	» » del av dag	71	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	113	8·4	7·5	7·3	6·9	6·6	10·1
Ylleindustri	I arbete hel dag	2 703	94·6	95·5	95·2	95·1	95·3	91·8
	» » del av dag	30	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	125	4·4	4·1	3·8	3·9	3·7	5·5
Bomullsindustri	I arbete hel dag	5 257	92·4	93·2	93·2	93·2	93·2	89·5
	» » del av dag	88	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	344	6·0	5·6	5·5	5·3	5·2	8·1
Sömnadsindustri	I arbete hel dag	1 313	93·4	94·6	94·6	93·8	93·8	90·3
	» » del av dag	37	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	56	.	.	.	.	.	.
<i>Kvinnor</i>								
Järn-, stål- o. kopparverk	I arbete hel dag	352	85·6	85·0	85·9	86·1	85·4	74·0
	» » del av dag	14	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	45	.	.	.	.	.	.
Mekaniska verkstäder .	I arbete hel dag	754	83·6	86·4	87·3	86·8	83·8	75·4
	» » del av dag	46	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	102	11·3	10·2	9·4	10·2	9·5	19·4
Elektroteknisk industri .	I arbete hel dag	2 575	84·9	86·0	86·8	87·3	84·5	78·6
	» » del av dag	129	4·3	3·8	3·4	3·4	5·5	5·6
	Helt frånvarande	328	10·8	10·2	9·8	9·3	10·0	15·8
Ylleindustri	I arbete hel dag	2 233	89·5	90·3	90·3	90·5	89·9	81·9
	» » del av dag	63	.	.	.	.	.	.
	Helt frånvarande	200	8·0	7·5	7·2	6·9	7·2	13·9
Bomullsindustri	I arbete hel dag	3 314	82·5	83·5	83·4	83·4	83·5	75·6
	» » del av dag	212	5·3	5·5	5·7	5·8	6·2	5·9
	Helt frånvarande	489	12·2	11·0	10·9	10·8	10·3	18·5
Triåfabriker	I arbete hel dag	1 180	82·5	86·2	84·2	85·2	85·7	79·7
	» » del av dag	92	6·4	4·0	5·5	5·2	5·0	5·2
	Helt frånvarande	159	11·1	9·8	10·3	9·6	9·3	15·1
Sömnadsindustri	I arbete hel dag	3 875	85·9	88·2	87·6	87·7	87·0	82·2
	» » del av dag	326	7·2	5·7	6·0	6·5	6·9	7·1
	Helt frånvarande	309	6·9	6·1	6·4	5·8	6·1	10·7

¹ Procenttal för grupper med mindre än 100 arbetare har icke beräknats.

Tab. 2. Antal arbetare i % av samtliga anställda

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag
<i>Frånvarande hel dag</i>						
Hösten 1947	8.6	7.7	7.6	7.4	7.2	11.4
Hösten 1948	8.2	7.2	6.9	6.9	6.7	11.2
Våren 1949	7.8	6.8	6.8	6.7	6.6	9.9
Hösten 1949	7.6	6.8	6.6	6.5	6.5	10.2
Våren 1950	7.3	6.5	6.4	6.2	6.8	10.5
Hösten 1950	7.3	6.6	6.4	6.4	6.2	10.1
Våren 1951	7.2	6.6	6.4	6.2	6.2	9.7
<i>I arbete del av dag</i>						
Hösten 1947	2.9	2.4	2.4	2.5	2.7	5.7
Hösten 1948	3.3	2.7	2.6	2.8	2.9	6.0
Våren 1949	2.7	2.2	2.4	2.4	2.5	4.9
Hösten 1949	3.1	2.7	2.5	2.5	2.8	5.8
Våren 1950	2.9	2.5	2.4	2.6	2.9	6.2
Hösten 1950	3.1	2.6	2.5	2.5	2.8	5.4
Våren 1951	3.1	2.2	2.3	2.4	2.9	5.5
<i>I arbete hel dag</i>						
Hösten 1947	88.5	89.9	90.0	90.1	90.1	82.9
Hösten 1948	88.5	90.1	90.5	90.3	90.4	82.8
Våren 1949	89.5	91.0	90.8	90.9	90.9	85.2
Hösten 1949	89.3	90.5	90.9	91.0	90.7	84.0
Våren 1950	89.8	91.0	91.2	91.2	90.8	83.3
Hösten 1950	89.6	90.8	91.1	91.1	91.0	84.5
Våren 1951	89.7	91.2	91.3	91.4	90.9	84.8

kvinnor på lördagarna 15,0 % och i medeltal för övriga veckodagar 8,9 %. Motsvarande siffror för männen var resp. 8,6 och 6,0 %.

Beträffande olika industrigrupper har kvinnorna den största frånvarofrekvensen inom mekaniska verkstäder (lördagar 19,4 % och i genomsnitt för övriga veckodagar 10,1 %) samt bomullsindustri (lördagar 18,5 % och i genomsnitt för övriga veckodagar 11,0 %). Männen har största frånvaron inom gruppen annan metallindustri med 10,1 % på lördagar och 7,3 % i genomsnitt för övriga veckodagar.

Inom här redovisade industrigrupper tillhörande metallindustrin var frånvarofrekvensen för män och kvinnor tillsammans på lördagar 9,3 % och i genomsnitt för övriga veckodagar 6,4 %. Motsvarande siffror för företagen tillhörande textilindustrin var 11,0 och 6,8 %.

Enligt en sammanställning, som gjorts för enbart de företag, som lämnat uppgifter såväl våren 1950 som våren 1951, var det procentuella antalet hel dag frånvarande på fredagar och lördagar följande:

	Män		Kvinnor	
	fredag	lördag	fredag	lördag
Våren 1950	5.6	9.0	9.4	17.9
Våren 1951	5.8	8.6	8.7	15.2

A. N—t

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling¹

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under maj 1951

Arbetsförmedlingen ¹	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	29 193	33 692	21 881	16 465	10 550	15 786	8 545	6 392	87
Stockholms län	4 422	7 436	2 837	942	1 885	3 065	1 262	643	59
Uppsala län	3 258	3 327	1 471	300	1 430	1 661	637	228	98
Södermanlands län	4 026	5 699	2 504	532	1 486	2 192	910	205	71
Östergötlands län	6 885	8 689	4 341	2 150	2 097	3 175	1 305	434	79
Jönköpings län	3 589	5 216	2 255	623	1 639	2 347	1 003	370	69
Kronobergs län	2 844	3 563	2 090	749	1 019	1 264	628	162	80
Kalmar län	3 280	4 249	2 237	499	1 266	1 277	707	188	77
Gotlands län	505	917	363	30	225	413	160	14	55
Blekinge län	2 989	3 012	2 258	1 116	1 337	1 419	1 037	676	99
Kristianstads län	3 277	4 955	2 466	353	1 446	2 084	958	192	66
Malmö stad	7 535	8 536	6 573	4 387	2 426	3 357	2 139	1 362	88
Malmöhus län i övrigt . .	8 453	11 182	7 940	2 579	2 910	3 796	2 387	726	76
Hallands län	2 117	3 490	1 711	369	1 060	1 853	780	215	61
Göteborgs stad	16 536	19 494	13 963	9 562	4 567	5 940	3 490	2 502	85
Gbg o. Boh. län i övrigt .	2 339	3 522	1 696	389	856	1 739	650	172	66
Älvsborgs län	4 333	6 005	2 755	655	1 485	2 542	1 004	333	72
Skaraborgs län	2 942	4 199	1 823	307	1 113	1 784	804	126	70
Värmlands län	5 094	6 331	3 439	993	1 817	1 739	1 012	288	80
Örebro län	4 570	5 449	2 655	973	1 576	2 220	959	328	84
Västmanlands län	3 541	4 666	2 004	243	1 455	1 580	861	142	76
Kopparbergs län	4 251	5 901	2 560	348	1 569	2 067	919	259	72
Gävleborgs län	5 712	6 785	4 332	1 807	1 778	2 161	1 327	573	84
Västernorrlands län	7 479	7 643	4 393	1 322	1 967	1 648	916	368	98
Jämtlands län	2 499	3 504	1 686	130	694	896	488	96	71
Västerbottens län	4 520	5 178	3 165	413	1 550	1 659	952	272	87
Norrbottens län	6 805	7 120	4 279	339	1 938	1 474	980	203	96
Summa maj 1951	152 994	189 760	109 677	48 575	53 141	71 138	36 820	17 474	81
» april 1951	155 807	174 407	105 131	53 476	47 294	62 807	32 109	15 947	89
» maj 1950	156 853	179 412	108 689	46 769	51 903	73 717	35 815	18 396	87
» » 1949	153 697	168 280	104 748	41 737	47 765	74 697	35 203	18 838	91
» » 1948	138 014	188 993	104 500	41 858	43 974	79 961	34 540	18 237	73

¹ En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följä härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under maj 1951¹

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	8 495	9 249	23 079	10 408	819	738	775	2 159	1 702	154
Jordbruk	3 702	4 110	8 648	4 816	85	268	286	923	761	7
Trädgårdsskötsel . .	844	964	2 839	2 013	296	470	484	1 040	748	22
Fiske	94	137	27	22	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	8 855	4 038	11 565	3 557	488	5	5	196	193	125
Industri o. hantverk .	31 516	36 670	54 339	23 044	715	3 255	3 720	9 806	2 342	103
Malmbr. o. metallind.	6 487	7 737	16 438	3 953	12	296	353	1 422	356	—
Jord- o. stenind. . .	898	999	2 951	1 088	63	64	82	305	108	—
Träindustri	1 736	1 911	3 451	1 267	17	43	44	92	34	—
Pappers- o. graf. ind.	639	734	2 216	668	16	165	180	513	152	—
Livsmedelsindustri .	2 217	2 670	2 919	1 411	226	831	952	1 067	375	63
Textil- o. bekl.-ind.	2 089	2 434	6 478	1 412	41	1 492	1 709	5 316	1 068	40
Läder-, hår- o. gum- miindustri	1 009	1 090	1 469	417	2	258	278	757	151	—
Kemisk-teknisk ind.	261	301	878	329	1	106	122	334	98	—
Byggnadsverksamhet	16 140	18 737	17 489	12 480	337	—	—	—	—	—
Kraft- o. vattenverk	40	57	50	19	—	—	—	—	—	—
Samfärdse	10 441	19 235	24 546	22 671	16 524	420	503	412	267	70
Landtransp. Luftfart	4 728	11 623	19 448	18 173	16 299	276	285	189	70	1
Sjöfart	5 713	7 612	5 098	4 498	225	144	218	223	197	69
Handel	10 468	16 794	26 270	15 530	8 419	6 604	10 348	18 588	10 180	5 137
Affärsverksamhet . .	3 798	3 944	4 638	1 632	61	2 262	2 314	3 507	1 313	41
Lagerarbete	1 341	1 972	2 539	1 502	271	213	240	433	246	26
Bank- o. försäkringsv.	94	95	233	141	7	14	14	37	26	2
Hotell, rest., storhush.	5 235	10 783	18 860	12 255	8 080	4 115	7 780	14 611	8 595	5 068
Förvaltn. o. fria yrken	14 825	19 289	14 919	9 755	5 306	5 371	5 879	6 297	2 965	535
Allmän tjänst . . .	527	726	179	89	1	15	15	7	6	—
Socialvård	129	129	229	151	—	91	91	172	108	—
Tekniska arbetsomr.	3 236	3 302	1 339	589	1	206	208	116	47	—
Kontorsarbete . . .	5 212	5 389	6 684	2 751	30	3 324	3 432	5 016	1 911	27
Undervisning m. m.	1 813	1 856	846	651	62	1 118	1 142	462	368	30
Konstnärlig verks. .	3 908	7 887	5 642	5 524	5 212	617	991	525	525	478
Hälsö- o. sjukvård .	1 988	2 334	3 876	2 066	131	1 818	2 127	3 516	1 899	123
Husligt arbete . . .	9 990	18 166	27 650	15 797	10 871	9 976	18 152	27 605	15 752	10 841
Genomgående yrken, div. arb.	6 150	11 588	12 603	8 744	4 870	809	1 201	2 053	1 175	228
Genomgående yrken	3 056	4 928	7 446	3 809	978	802	1 194	2 018	1 148	227
Diversearbete	3 094	6 660	5 157	4 935	3 892	7	7	35	27	1
Annat arbete	19 304	19 669	2 478	1 662	920	10 250	10 436	702	538	283
Extra skördehjälp m. m.	2 348	2 391	1 462	1 162	896	948	959	671	511	273
Elevepraktikarbete .	1 019	1 043	1 016	500	24	77	78	31	27	10
Utan avsl. utbildn. .	15 937	16 235	—	—	—	9 225	9 399	—	—	—
Summa	113 177	152 994	189 760	109 677	48 575	39 241	53 141	71 138	36 820	17 474
Därav under 18 år	17 549	17 808	17 203	8 419	1 341	9 800	9 946	7 784	4 090	502

¹ Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under maj 1951¹

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädskötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	397	694	480	4	2	2	1 375	1 857	365	216	442	83	2 341	1 022	475
Stockholms l.	311	691	272	75	140	44	299	1 231	249	69	152	31	765	940	496
Uppsala l. . .	135	189	80	21	107	11	147	292	79	38	120	24	310	287	222
Södermanl. l.	212	411	156	67	258	122	590	1 344	321	72	192	38	433	518	372
Östergötl. l.	184	751	223	31	223	56	318	1 041	162	122	190	43	556	571	377
Jönköpings l.	123	260	86	28	257	190	226	508	129	146	341	97	369	525	295
Kronobergs l.	216	200	90	48	220	117	105	165	69	100	237	93	288	370	257
Kalmar l. . .	155	506	202	30	132	30	167	385	134	199	310	127	397	568	377
Gotlands l. .	26	70	53	3	2	—	11	40	7	4	5	4	44	79	37
Blekinge l. .	112	240	157	9	18	6	128	285	120	48	29	13	400	305	257
Kristianst. l.	281	1 155	622	25	41	16	123	286	88	106	161	65	300	355	212
Malmö . . .	297	392	361	4	—	—	253	485	153	74	126	79	396	216	207
Malmöh. l. i ö.	853	3 154	2 649	9	1	—	311	531	149	74	122	35	595	657	410
Hallands l. .	131	346	198	8	66	63	105	214	74	10	61	14	289	333	241
Göteborg . .	247	183	132	26	6	4	701	2 128	172	147	202	60	1 381	817	642
Gbg Boh. l. i ö.	79	118	71	7	40	2	139	230	104	77	273	69	316	382	276
Älvsborgs l. .	164	261	136	40	197	57	302	486	126	96	178	36	720	941	634
Skaraborgs l.	213	399	103	13	111	57	184	389	57	79	194	42	360	434	305
Värmlands l.	140	231	118	189	1 289	155	308	408	189	117	289	125	844	862	704
Örebro l. . .	123	214	79	38	225	60	286	560	157	58	129	26	529	554	383
Västmanl. l. .	134	221	78	73	172	63	591	1 309	285	68	137	47	454	441	255
Kopparbergs l.	113	218	125	311	698	267	396	864	152	119	299	81	813	906	607
Gävleborgs l.	113	204	124	157	692	148	174	440	133	97	219	77	993	960	757
Västernorr. l.	113	96	60	578	1 630	443	182	332	110	237	519	203	1 354	1 184	990
Jämtlands l. .	89	107	65	247	1 381	221	40	68	40	33	38	22	933	782	685
Västerb. l. . .	115	107	72	542	1 068	359	109	232	124	111	316	185	964	907	780
Norrbottnens l.	135	96	59	1 455	2 589	1 064	167	328	205	128	386	216	1 593	1 573	1 227
Summa	5 211	11 514	6 851	4 088	11 565	3 557	7 737	16 438	3 953	2 645	5 667	1 935	18 737	17 489	12 480
	Övriga industrigrupper			Samfärdsl o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
Stockholm . .	782	1 361	387	11 238	16 102	13 499	4 224	3 575	1 613	3 735	6 042	3 441	4 881	2 595	1 536
Stockholms l.	181	605	169	412	975	301	210	240	69	1 014	1 754	926	1 086	708	280
Uppsala l. . .	155	438	137	321	499	229	440	298	173	439	524	349	1 252	273	167
Södermanl. l.	175	462	126	564	986	583	492	249	121	495	817	380	926	462	285
Östergötl. l. .	423	997	209	1 485	2 019	1 522	1 801	908	710	839	1 426	748	1 126	563	291
Jönköpings l.	255	687	205	386	855	370	294	329	201	579	1 066	483	1 183	388	199
Kronobergs l.	163	489	241	217	425	218	567	564	532	404	675	324	736	218	149
Kalmar l. . .	218	369	124	507	842	510	285	267	182	419	614	377	903	256	174
Gotlands l. .	49	186	46	102	326	134	30	36	17	59	126	34	177	47	31
Blekinge l. .	223	198	116	481	863	769	425	214	176	648	699	516	515	161	128
Kristianst. l.	242	682	268	499	954	504	229	203	123	579	847	375	893	271	193
Malmö . . .	320	592	225	2 885	3 038	2 797	936	875	678	863	1 552	1 020	1 507	1 260	1 053
Malmöh. l. i ö.	567	817	324	1 830	2 689	2 047	433	414	297	958	1 442	833	2 823	1 355	1 196
Hallands l. .	172	508	134	274	911	472	167	153	90	334	704	293	637	194	132
Göteborg . .	614	803	249	6 918	8 829	7 788	2 146	1 712	1 200	2 003	2 769	2 054	2 353	2 045	1 662
Gbg Boh. l. i ö.	595	707	175	358	1 005	504	152	174	123	239	432	251	377	161	121
Älvsborgs l. .	511	1 354	380	480	804	412	498	311	181	515	1 077	517	1 007	396	276
Skaraborgs l.	251	787	193	347	536	286	393	227	155	387	653	275	715	469	350
Värmlands l.	235	274	134	650	694	448	989	843	688	771	945	580	901	496	298
Örebro l. . .	324	798	213	456	668	250	1 429	954	731	571	999	508	756	348	248
Västmanl. l. .	174	299	109	483	714	391	403	323	215	505	613	324	656	437	237
Kopparbergs l.	167	358	91	396	866	367	313	245	120	655	982	475	968	465	275
Gävleborgs l.	208	352	137	1 395	1 496	1 120	1 184	1 091	947	687	941	642	704	390	247
Västernorr. l.	205	231	104	1 611	1 921	1 413	483	261	147	778	1 014	594	1 938	455	329
Jämtlands l. .	60	78	27	317	434	257	151	87	53	275	449	253	354	80	63
Västerb. l. . .	152	222	96	754	780	609	294	174	98	796	1 114	632	683	258	210
Norrbottnens l.	130	91	57	663	585	401	371	192	115	953	950	659	1 210	330	276
Summa	7 551	14 745	4 676	36 029	50 816	38 201	19 289	14 919	9 755	20 500	31 526	17 863	31 257	15 081	10 406

¹ Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av maj 1951 i jämförelse med slutet av april 1951 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redo- visade företag	Antal i maj 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (april 1951 = 100) ¹			I arbe- te va- rande arb.	Antal arbe- tare i %, som var frånva- rande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)				arbets- brist	andra orsaker
					Män	Kvin- nor	S:a			
Malmbrytning o. metallind.	2 065	204 696	15 640	220 336	99·0	99·4	99·0	98·6	0·1	6·0
Gruvor o. anrikningsverk	50	10 159	160	10 319	100·5	.	100·5	99·7	—	5·9
Järn-, stål- o. kopparverk	52	28 794	647	29 441	99·4	100·6	99·4	98·7	0·6	6·5
Järn- o. stålmanufaktur	365	21 169	2 589	23 758	98·7	99·0	98·8	98·1	0·1	5·5
Mekaniska verkstäder . .	791	84 866	3 732	88 598	99·1	99·0	99·1	98·8	.	5·7
Reparationsverkstäder . .	298	7 254	23	7 277	99·6	.	99·6	99·1	.	4·8
Skeppsvarv	70	18 722	2	18 724	98·4	.	98·4	97·7	0·1	8·2
Elektroteknisk industri . .	164	22 889	6 240	29 129	98·4	99·4	98·6	98·5	.	6·0
Annan metallindustri . .	275	10 843	2 247	13 090	98·0	99·7	98·8	97·7	.	5·5
Jord- o. stenindustri . . .	555	25 778	2 662	28 440	102·5	104·4	102·6	102·5	0·2	4·6
Kolgruvor	14	698	1	699	98·6	.	98·6	97·6	—	8·6
Torvindstri	48	811	95	906	135·4	.	148·0	152·1	0·1	1·8
Stenindustri	124	4 103	15	4 118	100·5	.	100·7	100·1	0·1	4·6
Kalk- o. kritbruk	34	1 462	23	1 485	100·7	.	100·7	100·3	0·1	4·5
Cementfabriker	8	1 706	31	1 737	99·1	.	99·1	98·8	—	4·1
Cementvarufabriker	72	2 152	47	2 199	100·2	.	100·1	100·4	.	5·4
Tegelbruk	144	5 854	132	5 986	108·2	.	108·3	108·6	0·6	4·3
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	22	3 854	1 736	5 590	99·2	100·4	99·5	99·6	—	4·3
Glasindustri	67	4 482	564	5 046	99·3	100·2	99·4	99·0	0·1	4·8
Annan jord- o. stenindustri	22	656	18	674	102·2	.	102·0	101·1	1·0	6·0
Träindustri	1 083	40 072	1 266	41 338	100·9	108·0	101·1	100·6	0·3	3·7
Sågverk o. hyvlerier . . .	396	17 915	263	18 178	102·4	137·7	102·8	102·3	0·5	3·6
Låd- o. wallboardfabriker	44	4 371	210	4 581	100·9	112·3	101·3	101·0	—	4·6
Byggnadssnickerifabriker	184	6 536	81	6 617	98·9	.	99·0	98·1	.	3·8
Möbelfabriker	286	6 987	243	7 230	99·7	97·2	99·6	99·5	0·1	3·0
Svarveri- o. skidfabriker . .	91	2 569	164	2 733	99·2	.	99·3	98·9	.	4·2
Annan trävaruindustri . .	82	1 694	305	1 999	99·9	100·3	100·0	99·4	0·1	3·6
Pappers- o. grafisk ind. .	660	51 432	8 414	59 846	99·9	100·6	100·0	99·4	0·1	5·5
Pappersmassefabriker . . .	65	17 929	328	18 257	100·8	118·4	101·1	100·7	0·3	5·1
Pappersbruk o. pappfabr.	66	16 488	2 556	19 044	99·3	99·2	99·3	98·9	0·1	5·8
Papp- o. pappersvaruind.	97	2 143	1 550	3 693	100·8	102·9	101·7	100·7	0·1	4·5
Grafisk industri	432	14 872	3 980	18 852	99·5	99·4	99·4	98·6	0·1	5·8
Livsmedelsindustri	959	28 131	11 124	39 255	100·6	101·0	100·7	99·5	0·4	6·8
Kvarnar	45	1 385	207	1 592	100·6	102·0	100·8	101·0	0·1	4·9
Bageriindustri	237	4 975	2 353	7 328	101·7	102·8	102·0	101·3	.	5·6
Sockerindustri	24	2 965	362	3 327	98·6	98·1	98·6	99·3	—	5·6
Choklad- o. konfektind. . .	78	1 693	2 405	4 098	98·0	95·2	96·3	96·0	2·2	6·2
Mejeriindustri	84	3 352	393	3 745	101·5	110·4	102·4	100·9	0·2	7·9
Slakterier o. charkuterier .	160	5 758	1 149	6 907	99·6	100·5	99·7	97·4	.	7·4
Fiskber.-anst. o. konservf.	69	922	1 492	2 414	102·3	105·2	104·1	104·4	1·6	5·6
Margarinindustri	10	496	164	660	96·7	.	98·9	93·0	—	5·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	186	5 342	1 144	6 486	103·1	110·7	104·4	102·3	.	7·5
Tobaksfabriker	9	460	1 146	1 606	100·9	99·0	99·5	93·0	—	14·7
Annan livsmedelsindustri	57	783	309	1 092	95·3	95·7	95·4	95·9	1·2	4·4

¹ Indexantal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV MAJ 1951

Näringsgrenar	Antal redo- visade företag	Antal i maj 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (april 1951 = 100)			Antal arbe- tare i %, som var frånva- rande på grund av		
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbe- te va- rande arb.	arbets- brist	andra orsaker
					Män	Kvin- nor	S:a			
<i>Textil- o. beklädnadsind.</i> . .	999	32 403	53 149	85 552	98·3	98·9	98·7	98·4	0·1	5·1
Ylleindustri	86	6 154	5 890	12 044	98·8	98·4	98·4	97·8	0·2	5·2
Bomullsindustri	62	9 935	8 222	18 157	98·8	99·8	99·3	99·1	—	5·8
Linne- o. juteindustri	12	1 496	1 518	3 014	98·2	100·5	99·4	98·6	—	8·4
Trikåfabriker	152	2 439	7 319	9 758	98·5	99·2	99·0	98·5	0·2	5·7
Sömnadsindustri	470	6 090	24 427	30 517	97·7	98·7	98·5	98·4	·	4·4
Hatt- o. mössfabriker	39	395	1 205	1 600	98·5	98·9	98·8	98·3	0·1	4·9
Annan hithörande industri	178	5 894	4 568	10 462	98·2	98·5	98·8	97·9	·	4·4
<i>Läder-, hår- o. gummi-v.-ind.</i>	367	14 532	7 772	22 304	99·5	99·4	99·5	98·8	·	4·8
Garverier	31	2 509	193	2 702	99·5	·	99·5	99·7	—	5·2
Päls- o. skinnvarufabr. . . .	83	1 152	1 076	2 228	104·6	100·1	102·4	101·7	·	3·5
Skoindustri	140	4 483	3 076	7 559	99·5	100·8	100·0	99·0	0·1	4·3
Andra lädervarufabriker . . .	54	1 126	665	1 791	97·8	99·1	98·3	98·2	—	5·0
Gummi-varufabriker	14	4 348	2 500	6 848	98·6	98·3	98·5	97·8	—	5·6
Annan hithörande industri	45	914	262	1 176	99·6	93·2	98·1	97·3	—	4·4
<i>Kemisk-teknisk industri</i> . .	298	14 304	4 327	18 631	99·0	100·0	99·2	99·6	·	6·6
Färg-, olje- o. parfymfabr.	108	3 857	1 225	5 082	98·9	101·2	99·5	100·1	—	5·4
Sprängämnesfabriker	7	1 369	565	1 934	97·7	98·9	98·1	95·9	—	8·6
Tändsticksfabriker	7	1 248	931	2 179	98·8	98·7	98·8	101·2	—	6·9
Annan kemisk-tekn. ind. . .	176	7 830	1 606	9 436	99·3	100·2	99·5	99·8	0·1	6·7
Samtl. industrigrupper	6 986	411 348	104 354	515 702	99·6	99·7	99·6	99·1	0·1	5·6
<i>Statl. verk o. byggnadsarb.</i>	247	46 854	1 809	48 663	102·8	99·3	102·7	102·4	0·8	6·6
Mek. o. elektr. verkstäder	91	12 616	428	13 044	99·9	99·5	99·9	99·4	—	7·2
Skeppsvarv	2	2 088	15	2 103	100·5	·	100·5	102·5	—	9·6
Beklädn.verkst., förråd o. d.	59	940	637	1 577	99·7	100·5	100·0	99·9	—	6·2
Sprängämnesfabriker	3	589	422	1 011	100·5	99·8	100·2	100·6	—	4·5
Byggnads- o. anläggn.-arb.	92	30 621	307	30 928	104·4	95·9	104·3	103·9	1·2	6·3

Tab. 5. Förändringen i antalet industriarbetare maj 1950—maj 1951. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1 9 5 0							1951				
	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	99·5	99·3	100·1	101·2	102·6	102·7	103·0	103·8	104·1	104·0	103·0
Jord- och stenindustri . . .	100·0	100·1	99·0	97·6	96·5	96·6	94·3	94·2	94·2	93·7	96·3	98·8
Träindustri	100·0	99·2	98·1	96·9	96·5	96·3	94·3	94·0	95·6	96·6	99·2	100·3
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	100·5	100·2	100·5	100·9	101·4	101·3	101·9	102·2	102·5	103·4	103·4
Livsmedelsindustri	100·0	102·9	101·2	102·2	107·9	108·4	101·6	98·0	98·2	97·5	97·7	98·4
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	97·8	97·5	99·5	101·3	102·6	102·0	102·6	103·8	103·8	104·3	102·9
Läder-, hår- o. gummi-varuind.	100·0	98·0	98·7	100·2	101·8	102·7	103·4	102·7	103·6	104·0	103·6	103·1
Kemisk-teknisk industri . . .	100·0	100·3	100·5	102·1	103·6	104·5	103·6	104·9	105·6	105·8	106·0	105·2
Samtliga industrigrupper	100·0	99·5	99·1	99·8	101·1	102·1	101·2	101·2	102·0	102·2	102·7	102·3

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 30 april 1951

F	d	30/4 1951 (preliminära uppgifter)				31/3 1951			30/4 1950	
		Redo- visade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Med- lemmar	Arbetslösa		Arbets- lösa %
			Samt- liga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
<i>Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)</i>										
Grävindustriarbetareförb.	61	10 929	149	119	1.1	10 869	118	1.1	1.6	
Metallindustriarb.-förb. .	340	221 046	15 703	1 400	0.6	222 465	1 526	0.7	1.0	
Järnbruksarbetare . . .	56	41 730	1 519	259	0.6	41 526	251	0.6	0.7	
Verkstadsarbetare . . .	284	179 316	14 184	1 141	0.6	180 939	1 275	0.7	1.1	
Gjutareförbundet . . .	131	12 042	81	95	0.8	12 288	113	0.9	1.0	
Stenindustriarbetareförb.	134	4 816	—	103	2.1	5 211	499	9.6	1.8	
Fabriksarbetareförbundet	535	61 466	13 135	818	1.3	60 820	1 584	2.6	2.1	
Byggnadsämnesind.-arb.	278	18 571	2 164	297	1.6	18 418	739	4.0	2.1	
Glasbruksarbetare . . .	47	5 089	486	45	0.9	5 109	48	0.9	1.3	
Sockerfabriksarbetare . .	19	3 849	589	93	2.4	3 955	171	4.3	4.3	
Övriga	196	33 957	9 896	383	1.1	33 338	626	1.9	2.0	
Träindustriarbetareförb. .	551	57 168	1 334	601	1.1	58 257	1 084	1.9	1.6	
Pappersindustriarb.-förb.	130	36 897	2 502	169	0.5	40 128	237	0.6	1.0	
Bokbindareförbundet . .	69	11 363	6 382	28	0.2	11 278	30	0.3	0.9	
Litografförbundet . . .	24	4 000	178	10	0.3	4 026	7	0.2	0.3	
Typografförbundet . . .	108	13 739	411	9	0.1	13 620	16	0.1	0.8	
Livsmedelsarbetareförb. .	138	38 497	10 343	1 009	2.6	38 617	1 051	2.7	2.9	
Bryggeriindustriarb.-förb.	115	7 684	1 543	52	0.7	7 674	89	1.2	1.2	
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 718	1 213	23	1.3	1 733	34	2.0	0.8	
Textilarbetareförbundet .	123	49 621	25 684	187	0.4	49 445	299	0.6	0.5	
Beklädnadsarbetareförb. .	147	38 992	31 634	165	0.4	38 777	206	0.5	1.0	
Sko- o. läderindustriarb.-f.	76	12 288	4 733	89	0.7	12 351	215	1.7	0.7	
Sadelm.- o. tapetseraref. .	77	5 854	1 522	121	2.1	5 888	159	2.7	2.2	
De förenade förbunden .	67	15 349	4 374	149	1.0	15 297	80	0.5	1.2	
<i>Byggnads- o. anläggningsverksamhet</i>										
Byggnadsarbetareförb. .	591	104 657	1 120	4 611	4.4	108 352	8 081	7.5	5.7	
Grovarbetare		49 967	1 120	1 604	3.2	51 852	2 865	5.5	4.0	
Träarbetare		39 851	—	2 630	6.6	41 255	4 692	11.4	8.0	
Rörarbetare		14 839	—	377	2.5	15 245	524	3.4	5.0	
Murareförbundet	198	13 535	—	590	4.4	13 699	1 457	10.6	5.0	
Målarförbundet	216	10 592	—	1 218	11.5	17 819	3 896	21.9	8.9	
Elektrikerförbundet . .	151	17 798	3	199	1.1	18 335	242	1.3	1.4	
Bleck- o. plåtslagareförb.	67	3 309	—	28	0.8	3 363	77	2.3	1.4	
Vägarbetareförbundet . .	264	14 940	—	839	5.6	15 337	1 072	7.0	5.5	
<i>Övriga</i>										
Lantarbetareförbundet .	791	43 468	2 846	1 965	4.5	43 647	3 675	8.4	4.4	
Transportarbetareförb. .	263	42 836	4 063	994	2.3	42 500	1 823	4.3	3.2	
Handelsarbetareförb. . .	287	73 178	32 236	408	0.6	70 263	453	0.6	0.7	
Kommunalarbetareförb. .	530	86 405	36 986	591	0.7	86 589	1 623	1.9	0.6	
Summa	6 196	1 014 187	198 175	16 590	1.6	1 028 648	29 746	2.9	2.1	

Tab. 7. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa¹

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Väster- norr- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlän- ningar
<i>a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa ^{31/5} 1950—^{31/5} 1951</i>							
<i>1950</i>							
Maj	543	367	350	509	462	2 231	.
Juni	478	317	146	264	408	1 618	.
Juli	459	265	96	134	365	1 819	.
Augusti	462	247	66	110	369	1 254	.
September	495	255	75	143	378	1 346	.
Oktober	723	256	117	239	561	1 896	412
November	729	277	167	407	585	2 165	418
December	727	294	152	515	590	2 278	409
<i>1951</i>							
Januari	757	313	183	543	607	2 408	400
Februari	804	272	146	483	622	2 327	399
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	36	184	512	1 508	379
<i>b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform ^{31/5} 1951</i>							
<i>Ålder</i>							
16—25 år	9	—	—	—	—	9	—
26—50 „	96	18	9	67	107	297	89
Över 50 „	532	121	27	117	405	1 202	290
<i>Yrke</i>							
Jordbruk och skogsbruk	20	5	4	24	10	63	10
Industri och hantverk	33	79	23	73	187	395	4
stenindustri	1	—	—	—	181	132	—
sågverksindustri	—	7	4	8	6	20	—
byggnadsverksamhet	17	54	16	68	25	180	—
Landtransport	7	8	—	10	2	27	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	6	—	1	—	2	9	2
Handel	137	9	4	—	42	192	51
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	395	4	1	—	212	612	274
Hälsovård och sjukvård	21	—	—	—	8	29	21
Arbete ej hänfört till annan grupp .	18	34	3	77	49	181	17
<i>Hjälpform</i>							
Hela antalet hjälpta	623	125	36	183	501	1 468	376
Statligt beredskapsarbete	—	64	14	127	182	387	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi . .	—	8	14	67	86	120	—
i annan myndighets regi	—	61	—	60	146	267	—
Statskommunalt beredskapsarbete . .	10	46	16	55	2	129	—
Arkivarbete och musikerhjälp	564	11	6	1	283	865	376
Kommunalt arbete utan statsbidrag .	—	4	—	—	30	34	—
Dagunderstöd	13	—	—	—	3	16	—
Kommunalt understöd	1	—	—	—	1	2	—
Utbildningshjälp	35	—	—	—	—	35	—
<i>Nationalitet</i>							
Svenskar	430	139	36	184	340	1 129	—
Utlänningar	207	—	—	—	172	379	—

¹ Fr. o. m. okt. 1950 ingår även utlänningar i hjälpsökandetalen.

D. Byggnadstillstånd

Tab. 8. Under januari—maj 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Maj 1951	Jan-maj 1951	Jan.-maj 1950	Maj 1951	Jan.-maj 1951	Jan.-maj 1950	Maj 1951	Jan.-maj 1951	Jan.-maj 1950	Maj 1951	Jan.-maj 1951	Jan.-maj 1950
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	3 630	16 552	19 476	86·0	523·1	589·8	718	3 951	3 187	8·1	56·9	48·1
Enfamiljshus	2 167	9 909	11 549	46·0	209·6	228·7	224	1 611	1 512	3·3	23·8	24·9
Tvåfamiljshus	357	1 768	2 278	8·6	43·4	55·5	70	408	356	1·0	5·8	5·1
Flerfamiljshus	166	962	1 110	22·0	194·4	232·2	24	185	210	0·9	11·8	7·4
Bostadshus komb. med af-färs- o. kontorslokaler . .	71	332	461	8·2	48·0	44·9	20	123	122	0·9	8·4	6·7
Pensionärshem	2	22	32	1·0	4·6	6·1	—	—	1	—	—	0·0
Sommarstugor	688	2 971	—	1·9	9·2	—	362	1 551	—	1·2	6·0	—
Övriga bostäder	184	588	4 046	3·3	13·9	22·4	18	73	986	0·8	1·1	4·0
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	50	264	488	0·9	3·3	3·4	8	48	54	0·3	0·8	0·5
Industribyggnader	248	1 294	1 616	34·1	102·9	94·0	77	540	256	27·4	77·2	24·4
Malmbrytning o. metallind. .	85	397	449	23·0	51·8	49·8	37	215	73	11·5	34·3	10·7
Jord- o. stenindustri	20	123	128	2·2	7·3	2·8	3	42	19	0·6	2·6	0·9
Träindustri	70	192	276	0·6	4·5	6·9	8	66	46	2·1	5·5	1·4
Pappers- o. grafisk industri .	23	108	114	3·4	15·3	12·4	7	49	18	8·1	13·6	3·3
Livsmedelsindustri	25	207	265	4·0	13·4	7·4	7	41	30	1·9	8·2	1·6
Textil- o. beklädnadsindustri	21	97	140	0·2	4·2	9·6	1	48	17	—	7·2	2·4
Läder-, hår- o. gummivaru-industri	10	39	43	0·1	2·2	0·5	—	21	12	—	2·2	0·7
Kemisk-teknisk industri . . .	8	60	59	0·6	3·1	3·7	12	40	10	3·2	8·6	0·8
Byggnader för småindustri o. hantverk	9	47	88	—	1·1	0·6	—	11	14	—	0·0	2·0
Byggnader för byggnadsind. .	7	24	54	—	0·0	0·3	2	7	17	—	0·0	0·6
Kraft- o. belysningsverk . . .	19	62	74	18·9	33·1	27·1	1	4	—	—	0·1	—
Byggnader för samfärdsel . .	211	899	740	3·9	36·9	37·4	47	262	206	1·3	11·2	4·3
Byggnader för handel	164	879	1 038	8·2	27·4	16·8	43	298	320	15·8	21·6	34·6
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m. . . .	72	272	317	17·1	24·7	17·3	31	61	45	24·9	25·9	3·8
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	203	990	1 201	9·5	80·8	66·8	66	329	302	5·1	25·9	11·9
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	135	717	948	9·3	63·2	59·9	16	101	123	0·8	8·7	10·6
Militära arbeten	22	120	81	3·1	31·7	13·6	—	2	3	—	0·1	0·1
Summa	4 754	22 049	25 979	191·0	927·1	926·1	1 007	5 596	4 496	83·7	228·4	138·3
därav av länsarbetsnämnd .	4 358	20 209	24 296	85·1	528·7	600·7	835	4 916	3 932	8·1	67·3	53·7

Tab. 9. Antal bostadslägenheter i under januari—maj 1951 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostads- lägen- heter	därav lägenheter om					Golv- vyta i 1 000- tal m ²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
<i>Orter med bostadsbyggnadskvot</i>	9 923	1 865	3 328	2 876	1 182	672	710·7
Över 100 000 inv.	2 586	314	961	848	329	134	181·2
30 000—100 000 inv.	2 351	674	675	681	168	153	159·0
3 000—30 000 inv.	4 893	863	1 653	1 324	674	379	363·9
200—3 000 inv.	93	14	39	23	11	6	6·6
<i>Övriga orter</i>	5 295	460	781	1 674	1 433	947	471·0
3 000—30 000 inv.	384	50	72	124	100	38	31·8
200—3 000 inv.	2 589	260	397	790	706	436	227·4
Egentlig landsbygd	2 322	150	312	760	627	473	211·8
Jan.—Maj 1951	15 218	2 325	4 109	4 550	2 615	1 619	1 181·7
» 1950	18 467	2 481	5 584	5 511	3 181	1 710	1 398·3
Maj 1951	2 198	300	448	581	508	361	184·5

Tab. 10. Under januari—maj 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter Jan.—maj 1951
	Jan.—maj 1951	Jan.—maj 1950	Jan.—maj 1951	Jan.—maj 1950	
Bostäder	19 908	25 642	766·3	830·0	21 693
Nybyggnad av bostäder	5 872	9 904	650·5	720·4	21 693
inom kvotorter	2 266	3 886	458·9	486·0	15 453
utom »	3 606	6 018	191·6	234·4	6 240
Om- o. tillbyggnad, rep. o. under- håll av bostäder	10 081	10 581	104·2	96·1	—
Sommarstugor, sportstugor o. se- mesterhem	3 955	5 157	11·6	13·5	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	324	447	3·2	4·1	—
Industri	1 797	1 840	217·8	157·6	—
Kraft- o. belysningsverk	74	86	21·3	38·2	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	1 255	941	56·9	33·6	—
Handel	1 189	1 287	72·4	69·8	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	336	388	37·5	60·8	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	1 390	1 546	135·6	95·2	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	927	1 066	92·5	109·6	—
Militära arbeten	49	24	10·9	0·7	—
Summa	27 249	33 267	1 414·4	1 399·6	21 693

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Royal Social Board in Sweden

1951, no 7

CONTENTS

	Page
Can we limit the expenditure on children's homes? By Göran Tegner . . .	467
The Citizens' Advice Bureaux in England. By Rolf Hagman	485
Short notices:	
Day homes and preparatory schools	491

Periodical Surveys

The trend of the population in the 1st qr. of 1951	494
Road accidents during the 1st qr. of 1951	496
Maternity aid during 1950	497
Housing construction in Sweden in 1950	501
The wage level in agriculture in 1950 and the trend of wages during the period 1939—1950	513
The wage conditions of industrial workers in 1950	519
The Social Board's general consumption price index in May 1951	526
The Labour Market in May 1951	529
Absenteeism in certain industrial firms	534
Literary Survey	549

This Issue in Brief

Can we limit the expenditure on children's homes? The writer, who served as Secretary to the Committee of 1946 on «half-open» child care, accounts in his article for the building and running costs incurred, the State grants and the fee policy in connection with children's homes. P. 467.

The Citizens' Advice Bureaux in England. Citizens' Advice Bureaux were introduced in England at the beginning of the Second World War in order to assist the civil population in the difficult situations brought about by rationing, the housing shortage and the other worries during the emergency. The organization has been kept going since the end of the war and has won popularity and the confidence of the people. P. 485.

The trend of the population in the 1st qr. of 1951. The number of live births declined and the number of deaths increased during the first quarter of 1951 compared with the corresponding quarter of 1950. The consequence has been that the surplus of births went down considerably by comparison with the immediately preceding year; during January there was actually a deficit of births in the rural districts. P. 494.

Maternity aid during 1950. During 1950 the Maternity Aid Boards dealt with 58 501 applications for maternity aid as against 61 463 in the preceding year. This decline, representing about 5 %,

is entirely due to the fall in the birth rate, as the number of births has gone down by just as much. Applications for maternity aid were granted in respect of 39 % of the total number of children born in 1950. P. 497.

Housing construction in Sweden in 1950. Throughout the country there were 43 937 new housing units built in 1950 and 990 rebuilt, making a total of 44 927 units. At the same time 736 housing units were demolished as a result of new construction. Those houses the demolition of which was begun during the year contained in all 1 417 dwellings. The net result of new building and reconstruction minus demolitions thus amounted to an additional 42 774 housing units. Approximately two-thirds of the units contained in new buildings are located in blocks accommodating several families, and well over a quarter of them are single-family and two-family dwellings.

Units comprising two and three rooms and kitchen represent altogether nearly two-thirds of the total new production. 76,6 % of the new housing units have been built with Government aid. P. 501.

The wage level in agriculture in 1950 and the trend of wages during the period 1939—1950. The average hourly wage for time-wage work in respect of all categories of adult male workers increased to 1,91 kr in 1950 from 1,81 kr in

the preceding year. The corresponding figures for women workers were 1,23 and 1,15 kr respectively. The average total annual earnings in 1950 amounted to 4 636 kr for adult males and 2 672 kr for women workers. P. 513.

The wage conditions of industrial workers in 1950. Since 1939 the average hourly earnings of industrial workers have gone up by 105 % for male adults and by 129 % for female adults. In 1939 the male industrial workers' hourly wage was 1,33 kr, and that of female industrial workers 0,84 kr. By 1950 these figures had risen to 2,72 and 1,92 kr respectively. The higher wage increase for women has resulted in a narrowing of the wage gap between male and female workers.

In 1939 the women's average earnings were 63 % of the men's, while the corresponding ratio in 1950 was 71 %. P. 519.

The Labour Market in May 1951. The situation on the Labour Market during May was characterized by an increased demand for labour of different categories. The shortage of staff required for industry was aggravated by the fact that, to a certain extent, the labour force sought employment on open-air jobs of various kinds. According to the Social Board's employment statistics, the number of workers employed in industry proper was 0,4 % lower than in April. Absenteeism on the ground of lack of work was 0,1 % and for other reasons 5,6 %. P. 529.

Sociala Meddelanden

Bulletin officiel publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1951, no 7

INDEX

	Page
Pouvons-nous limiter les dépenses encourues pour les crèches et les garderies?	
Par Göran Tegner	467
Les offices publics de renseignements en Angleterre. Par Rolf Hagman . . .	485
Courtes notices:	
Garderies et écoles pour enfants d'âge préscolaire	491

Aperçus périodiques

Mouvement de la population pendant le premier trimestre 1951	494
Accidents de la route pendant le premier trimestre 1951	496
L'aide aux mères en 1950	497
La construction d'habitations en Suède en 1950	501
Les salaires dans l'agriculture en 1950 et mouvement des salaires durant les années 1939—1950	513
Salaires des ouvriers industriels en 1950	519
L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale pour mai 1951	526
Le marché du travail en mai 1951	529
L'absentéisme dans certaines entreprises industrielles	534
Bibliographie	549

Résumé

Pouvons-nous limiter les dépenses encourues pour les crèches et les garderies? L'auteur, qui a été secrétaire du comité de l'année 1946 pour la protection dite «demi-ouverte» de l'enfance, c'est-à-dire dans les institutions assumant la charge des enfants pendant la journée seulement, rend compte dans l'article du coût de la construction et des frais d'entretien des crèches et des garderies, des subventions allouées en faveur de celles-ci par

l'Etat et de la politique appliquée dans la graduation des droits à payer par les parents. P. 467.

Les offices publics de renseignements en Angleterre. Citizens' Advice Bureaux, les offices publics de renseignements, ont été créés en Angleterre au début de la seconde Guerre Mondiale pour assister la population dans les situations difficiles résultant des rationnements, de la pénurie

de logements et autres soucis du temps de crise. L'organisation a été maintenue après la guerre et jouit de l'appréciation et de la confiance du public. P. 485.

Mouvement de la population pendant le premier trimestre 1951. Le nombre des enfants nés vivants a diminué et les décès ont augmenté pendant le premier trimestre 1951 par rapport au trimestre correspondant de 1950. Il en est résulté que l'excédent des naissances pendant le trimestre est nettement inférieur à celui des récentes années; il y a même eu en janvier à la campagne un déficit des naissances. P. 494.

L'aide aux mères en 1950. Les comités de l'aide aux mères ont en 1950 examiné 58 501 demandes d'aide contre 61 463 pendant l'année précédente. La régression, qui est de 5 %, est due uniquement à la baisse de la natalité, le nombre des naissances a en effet diminué dans la même proportion. Les demandes d'aide ont été accordées pour 39 % du nombre total des enfants nés en 1950. P. 497.

La construction d'habitations en Suède en 1950. Pendant l'année 1950 et dans l'ensemble du pays, 43 937 logements ont été nouvellement construits et 990 reconstruits, soit au total 44 927 logements. En même temps, 736 logements ont disparu par suite des reconstructions. Les maisons dont la démolition a été entreprise en 1950 contenaient ensemble 1 417 logements. L'appoint net de logements dû aux constructions nouvelles et aux reconstructions a donc été de 42 774. Deux tiers environ des logements dans les nouvelles constructions sont situés dans des maisons pour familles nombreuses, et un peu plus d'un quart dans des maisons pour une ou pour deux familles.

Les logements de deux et trois pièces et cuisine constituent ensemble près des deux tiers du total de la production nouvelle. 76,6 % des logements

nouvellement construits l'ont été avec l'aide de l'Etat. P. 501.

Les salaires dans l'agriculture en 1950 et mouvement des salaires durant les années 1939—1950. Le salaire horaire moyen du travail payé à l'heure pour toutes les catégories d'ouvriers hommes est passé de 1,84 couronne en 1949 à 1,91 couronne en 1950. Les chiffres correspondants pour les femmes étaient respectivement 1,15 et 1,23 couronnes. Le salaire annuel moyen s'est élevé en 1950 à 4 636 couronnes pour les ouvriers adultes et à 2 672 pour les ouvrières. P. 513.

Salaires des ouvriers industriels en 1950. Depuis 1939, le salaire moyen des ouvriers industriels a augmenté de 105 % pour les hommes adultes et de 129 % pour les femmes adultes. En 1939, les ouvriers hommes de l'industrie avaient un salaire horaire moyen de 1,33 couronne et les ouvrières de 0,84 couronne. Ces chiffres sont passés en 1950 à 2,72 et 1,92 couronnes, respectivement. La supériorité de la hausse des salaires des femmes a résulté en une diminution de l'écart de la rémunération entre les ouvriers et les ouvrières. Le salaire horaire moyen des femmes en 1939 était 63 % de celui des hommes, tandis que la proportion correspondante a été de 71 % en 1950. P. 519.

Le marché du travail en mai 1951. La situation du marché du travail a été caractérisée en mai par une demande accrue de main-d'œuvre de différentes catégories. La pénurie de personnel dans l'industrie a été aggravée du fait que la main-d'œuvre, dans une certaine mesure, est passée aux travaux de plein air de diverses sortes. Selon la statistique de l'emploi de la Direction générale de la Prévoyance sociale, le nombre des ouvriers engagés dans l'industrie proprement dite était de 0,4 % inférieur à celui d'avril. Les absences par suite de manque de travail étaient de 0,1 % et pour d'autres causes de 5,6 %. P. 529.

Litteraturöversikt

(11 maj—10 juni 1951)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen¹

Allmänna sociala frågor

BORKOWSKY, R. Die Ausgestaltung der Unternehmungsbesteuerung zu einem Mittel der Konjunkturpolitik. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1951, nr 2.

Sverige

ANDERSSON, GUSTAF. Den kommunala självstyrelsen, utveckling eller kris. Landskommunernas tidskrift 1951, nr 5.

HOFSTEN, E. v. Hur tillgär egentligen sparandet? Sv. sparbankstidskrift 1951, nr 3/4.

Norge

RASCH ENGH, R. Skolobespisningen i Norge. Sosialt arbeid 1951, nr 4.

Arbetslön och arbetstid

Sverige

HAGNELL, H. Kris och reallön. Metallarbetaren 1951, nr 21.

RÖSSEL, AGDA [m. fl.]. Kvinnoröster om likalönsbetraktandet. Tjänstemannarörelsen 1951, nr 4.

THYLIN, H. Hur 3-veckorsemestern kom till. Skogsindustriarbetaren 1951, nr 11.

Gallup om svensk semester. Restauratören 1951, nr 11.

Amerikas förenta stater

STEWART, M. G. Economic status of social workers in 1950. Monthly labor review april 1951.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

Finland

VEHILÄ, A. Arbetsrådets avgöranden och ståndpunktstaganden under senaste tid. Industrietidningen 1951, nr 4.

Befolkningsfrågor

Sverige

THORSSON, INGA. Abortfrågans nuvarande läge. Tiden 1951, nr 5.

Finland

SMEDS, H. Är Finlands landsbygd överbefolkad? Ekonomiska samfundets tidskrift 1951, nr 2.

Kina

KEYES, F. Urbanism and population distribution in China. The American journal of sociology maj 1951.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

LUNDBERG, A. Att bygga rationellt. Industria 1951, nr 5.

LUNDQUIST, S. Utvecklingstendenser inom bostadsbyggandet. Svensk handel 1951, nr 10. [MÖLLER, G.] Bostadspolitiska frågor under utredning. Från departement och nämnder 1951, nr 7/8.

RENBORG, U. Byggnadskostnaderna har stigit med 30 à 40 %. Lantmannen 1951, nr 22.

RYDENFELT, S. Bostadsbristen en mörk fläck på Social-Sveriges i övrigt så välputsade fasad. Industria 1951, nr 5.

— Landsbygden i svensk bostadspolitik. Politisk tidskrift 1951, nr 5.

SVENNEGÅRD, C. Tolkningen av 21 § femte stycket hyreslagen. Sv. juristtidning 1951, nr 5.

THYLIN, H. Den statliga bostadspolitiken. Fakta 1951, nr 4.

[ZETTERBERG, H.] Fördelning av lediga lägenheter efter behovsprincipen. Från departement och nämnder 1951, nr 7/8.

Hyreshöjningsfrågan inför statens hyresråd: om kostnadsökningen 3,75 % vid 1949 års slut. Sv. fastighetstidning 1951, nr 10.

Den ofrånkomliga hyresstegringen. Finanstidningen 1951, nr 19.

Norge

SEIP, J. L. Boligforholdene i Norge i slutten av 1940-årene. Sosialt arbeid 1951, nr 4.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Amerikas förenta stater

BAGGER-SJÖBÄCK, B. Fackföreningsrörelsen och sociologin. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 20.

Norge

SKAR, A. Bondestrejk och organisationsstrid i Norge. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 21.

¹ I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Hälso- och sjukvård

STÅHL, H. A. Fattigdom, barnadödlighet och tuberkulos. Status 1951, nr 6.

Sverige

BÄGER, B. Vårdtidens minskning på våra sjukhus. Några synpunkter på effektivitet och rationalisering. Sv. läkartidningen 1951, nr 20.

Norge

KALLESTRUP, L. R. Samfundet og folkesundheden. Sosialt arbeid 1951, nr 4.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

GUSTAFSSON, L. Räkenskapsresultat från den jordbruksekonomiska undersökningen år 1949/50. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 4.

HJELM, L. Jordbrukets prisuppgörelse. Lantmännen 1951, nr 19.

Kooperation

CHAND, M. Co-operation in Asia and the Far East. Review of international co-operation 1951, nr 5.

ODHE, T. Internationella kooperativa alliansen — en världsrörelses aktionscentrum. Kooperatören (Norge) 1951, nr 5.

THE I. C. A. [International co-operative alliance] executive meeting in Paris. Review of international co-operation 1951, nr 5.

Sverige

PERSSON, JOEL. Föreningarnas verksamhet och ekonomi 1950. Kooperatören 1951, nr 9.

Tyskland

SIERAKOWSKY, H. Problems of the German co-operative movement. Review of international co-operation 1951, nr 5.

Nykterhetsfrågan

Sverige

HÖJER, J. A. Motboken har konserverat den farliga »måttlighetssupningen». Reformatorn 1951, nr 22.

WIKLUND, D. Formerna för tillfälligt omhändertagande av berusade och alkoholister hos polismyndigheterna. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 4.

ÅMAN, A., & ÖSTERGREN, S. På alkoholistanstalt intagna år 1950. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 4.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

HELLSTRÖM, V. C-vitaminets hållbarhet vid infördelning av råa vegetabilier. Hygienisk revy 1951, nr 5.

SÄKK, K. Det aktuella läget på den internationella livsmedelsmarknaden. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 4.

Sverige

GATFVE, C. H. Konsumentupplysning i praktiken. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 20.

— Är det ekonomiskt försvarligt att inte ha konsumentupplysning? Fackföreningsrörelsen 1951, nr 19.

LARSSON, FOLKE. 1950 års dyrtortssakkunnigas betänkande. Statsvetenskaplig tidskrift 1951, nr 2.

LARSSON, SVEN. Oro bland löntagarna. Tiden 1951, nr 5.

Amerikas förenta stater

ÄLMERBY, H. Uppläggnings av USA:s priskontroll och marginalreglering. Svensk handel 1951, nr 9.

Danmark

KRISTENSEN, A. Uenighed om pristallets virkninger på inflationen. Arbejdsgiveren 1951, nr 11.

Tyskland

FÜRST, G. Zur Wahl eines einheitlichen Basiszeitraumes für Indexberechnungen. Wirtschaft und Statistik 1951, nr 4.

Socialförsäkring

MÉTALL, R. A. The educational functions of social security. Bulletin of the international social security association 1951, nr 3.

Abkommen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und dem Königreich der Niederlande über Sozialversicherung. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 4.

Sverige

MALM, E. Förslag om förbättringar i den frivilliga sjukförsäkringen. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 2.

De erkända sjukförsäkrarnas organisation och administration enligt den föreslagna reviderade lagstiftningen. Sv. sjukkasse-tidning 1951, nr 5.

Die neue Krankenversicherungsgesetzgebung in Schweden. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1951, nr 1/2.

Ny indexreglering av folkpensionerna. Fakta 1951, nr 4.

Brasilien

ASSIS, A. DE. Die soziale Sicherheit in Brasilien. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1951, nr 1/2.

Frankrike

Financial review of the operation of the French social security system in 1949. International labour review april 1951.

Irland

Die Reform der sozialen Sicherheit in Irland. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1951, nr 1/2.

Socialvård

LARNSTEDT, O. Konventionen mellan de nordiska länderna om vård av nödställda. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 2.

Sverige

- E[DVALL], F. Kan folkpensioneringen ersätta fattigvården? Sv. socialvårds tidning 1951, nr 5.
 [LO-JOHANSSON, I., & WANGSON, O.] Att kritisera ett system. [Ålderdomshem.] Sv. socialvårds tidning 1951, nr 5.
 TÖRNQVIST, H., & GRÖNLUND, B. De sociala nämnderna och styrelserna inför kommunsammanslagningen. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 2.

Danmark

- GREDDSTED, S. Københavns ordenspolitis socialtjeneste. Socialt tidsskrift 1951, nr 4.

Frankrike

- LO-JOHANSSON, I. Ålderdomshem i Paris. Vi 1951, nr 20.

Norge

- CARLSEN, I. B. Norges barnevernsråd. Sosialt arbeid 1951, nr 4.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

- BACKER, K. H., [m. fl.] Samfundet og folkesundheden. Khvn 1951. (Nyt socialt bibliotek.)
 BELGIEN. Institut national de statistique.
 Annuaire statistique de la Belgique et du Congo belge. Tome 71. Brux. 1951. (Ministère des affaires économiques et des classes moyennes.)
 BERGEN. Kommunens statistiske kontor.
 Statistisk årbok. Årg. 6 (1950). Bergen 1951.
 DANMARK. Dansk arbejdsgiverforening.
 Beretning. 1950/51. Khvn 1951.
 — Direktøren for sygekassevesen.
 Beretning. 1949. Khvn 1951.
 — Overinspektionen for børneforsorgen.
 Økonomisk oversigt over anerkendte opdragelseshjem for året 1949/50. Khvn 1951.
 — Retslægeraadet.
 Aarsberetning for 1948. Khvn 1951.
 — Det statistiske departement.
 Statistiske meddelelser. Raekke 4. Khvn 1951.
 Bd 143: H. 4. Befolkningens bevægelser 1949.
 DANSK INDUSTRIBERETNING. Årg. 83 (1949). Khvn 1951.
 FINLAND. Folkpensionsanstalten.
 Årsberättelse. 13 (1950). Hki 1951.
 FOTHERGILL, J. E., & LAMBERTH, D. L. Recruitment to the civil defence services. Lond. 1950. (The social survey.)
 FOULKES, S. H. Introduction to group-analytic psychotherapy. Studies in the social integration of individuals and groups. Lond. 1948.
 FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
 Domestic financing of economic development. Methods of increasing domestic savings and of ensuring their most advantageous use for the purpose of economic development. New York 1950. (Publ. 1951. 2. B. I.)
 — Department of social affairs.
 Probation and related measures. New York 1951. (Publ. 1951. 4. 2.)
 GRAPE, E. Postkontor och postmästare. Sthlm 1951.
 HANSEN, B. A study in the theory of inflation. Lond. (tr. i Upps.) 1951. (The library of economics. Sect. 2. New works. 4.) (Akad. avh., Upps.)
 INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
 Studies and reports. New series. Geneva 1951.
 24. Co-operation in industry. Workers, employers, public authorities.
 INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
 34th session, Geneva, 1951.
 Report. Geneva 1951.
 1. Report of the Director-general.
 3. P. 4. Report of the Committee of experts on the application of conventions and recommendations (articles 19 and 22 of the constitution).
 6. Co-operation between public authorities and employers' and workers' organisations.
 KEMSLEY, W. F. F., & GINSBURG, D. Consumer expenditure series. Betting in Britain. Lond. [1951]. (The social survey.)
 LUTZ, R. R. Graphic presentation simplified. New York 1949.
 NAGABRUSHANAM, K. The primary process of a smoothing relation. Sthlm 1951. (Arkiv för matematik. Bd 1, nr 32.) (Akad. avh.)
 NORGE
 Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951. 45. Meieribruket i Norge 1949.
 57. Syketrygden 1948.
 — Norges landbruksøkonomiske institutt.
 Driftsgranskinger i jordbruket. Regnskapsresultater 1949/50. D. 1. Halden 1951.
 RINMAN, S. Studier i svensk bokhandel. Svenska bokförläggareföreningen 1843—1887. Sthlm 1951 (Akad. avh.)
 SAMORDNING af de nordiske landes statistik vedrørende den sociale lovgivning. Betænkning afg. af den af de nordiske socialministerier nedsatte ekspertkomité. Del 1. Om opstilling af en ensartet oversigt over de sociale udgifter. Khvn 1951.
 SAMUELSSON, K. De stora köpmanshusen i Stockholm 1730—1815. En studie i den svenska handelskapitalismens historia. Sthlm 1951. (Skrifter utg. av Ekonomisk-historiska institutet.) (Akad. avh.)

- SANDSTRÖM, C. I. Orientation in the present space. Sthlm 1951. (Akad. avh., Upps.)
- SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt. Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1951.
224. Bevölkerungsbewegung in der Schweiz. 1945—48. Text.
225. — Tabellen.
- SCHWEIZERISCHE SOZIALGESETZGEBUNG. 1950. Hrsg vom Bundesamt für Industrie, Gewerbe und Arbeit in Verbindung mit dem Bundesamt für Sozialversicherung. Zürich 1951.
- STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.
9. 1945 års universitetsberedning. 6. Den vetenskapliga publiceringsverksamheten, personal-, institutions- och stipendiefrågor m. m., det akademiska befordringsväsendet. [Avg. d. 30 mars 1951.] (E.)
12. Promemoria med förslag till allmän verkstadga. [Avg. d. 31 jan. 1951] av [K. HOLMGREN]. (Ju.)
13. 1944 års allmänna skattekommitté. 5. Betänkande angående studiekostnaders behandling i beskattningshänseende. [Avg. d. 23 maj 1951.] (Fi.)
14. Landsbygdselektrifieringens utbredning år 1950. Redogörelse utarb. av Elkraftutredningen. [Avg. d. 13 april 1951.] (K.)
- STATISTISKA CENTRALBYRÅN.
- Industri- och handelsföretagens intäkter, kostnader och vinster år 1949. Sthlm 1951. [Stencil.]
- STORBRITANNIEN. Central statistical office. Annual abstract of statistics. 87 (1938—1949). Lond. 1951.
- Ministry of labour and national service. Wage incentive schemes. Industrial relations handbook. Suppl. 4. Lond. 1951.
- SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN. Styrelse- och revisionsberättelser för 1950. Sthlm 1951.
- SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.
- Finanser.
- Rusdrycksförsäljningen m. m. år 1949. Av Kontrollstyrelsen.
- Inkomst och förmögenhet. Skattetaxeringarna samt fördelningen av inkomst och förmögenhet inom yrkesgrupper taxeringsåret 1950. Av Statistiska centralbyrån.
- Sparbanker. Allmän sparbanksstatistik år 1949. Av Statistiska centralbyrån.
- Telefon, telegraf och radio 1/7 1949—30/6 1950. Av Telegrafstyrelsen.
- ÅMARK, C. A study in alcoholism. Clinical, social-psychiatric and genetic investigations. Copenhagen 1951. (Acta psychiatrica et neurologica scandinavica. Suppl. 70.) (Akad. avh., Sthlm.)

Häftets huvudinnehåll

Augusti 1951

Likheter och olikheter på skandinavisk arbetsmarknad. När man närmare studerar de olika nordiska ländernas arbetsmarknad, är det inte olikheterna, som främst träder i dagen, utan de många gemensamma drag, som finns. Den officiella administrationen är ganska enhetlig, näringslivets utveckling uppvisar många gemensamma drag etc. På grund av klimatet är emellertid betingelserna för en säsongpräglad arbetsmarknad större i Skandinavien än på de flesta andra håll i världen. För närvarande råder full sysselsättning i alla nordiska länder; arbetslösheten är rekordlåg. Sid. 555.

Sociala frågor vid 1951 års riksdag. Bland frågor, som berörs i artikeln, kan nämnas den nya s. k. skogsförläggningsslagen, de ändringar i semesterlagstiftningen, som syftade till tre veckors semester för alla arbetstagare, utvidgning av lagen för försäkring mot vissa yrkessjukdomar, införande av en avgift på de hittills avgiftsfria sommarresorna för barn och husmödrar, höjning av de värnpliktigas familjebidrag, indextillägg på folkpension och dyrtidstillägg på statstjänstemännens löner samt frågan om avgångsåldern vid pensionering av civila statstjänstemän. Sid. 579.

Arbetskraftsåtgång och utbetalda lönesummor inom jordbruket år 1950. Under år 1950 utfördes i genomsnitt 2 382 dagsverken per 100 ha åker, varav drygt 80 % av vuxna män. Arbetskraftsåtgången per arealenhet var störst på de till arealen minsta gårdarna och sjönk med stigande areal. Det totala antalet dagsverken har från 1949 minskat med 3 % och antalet lejda arbetare med 1 %. Värdet av naturaförmånerna har fortsatt att minska och utgjorde nu ca två tredjedelar av värdet år 1939. Sid. 590.

Levnadskostnadsindex för juni 1951 steg i 1935 års serie med sju enheter från 188

i mars till 195 i juni. Den genomsnittliga höjningen av livsmedelsposten under denna tid var 2,3 %. För bostadsposten noterades en mindre höjning (0,2 %) på grund av hyreshöjning i fastigheter med deltidsanställda portvakter. Posten bränsle och lyse har undergått en höjning med 5,0 % och posten kläder och skor med 4,9 %. Övriga utgifter har ökat med 5,8 %. Index-talet i 1914 års serie utan skatter steg under samma tid med 11 enheter från 290 i mars till 301 i juni. Sid. 596.

Arbetsmarknaden under juni 1951 kännetecknades av god sysselsättning och livlig omsättning. Under senare hälften av månaden konstaterades den inför semester-rarna sedvanliga nedgången i såväl tillgång som efterfrågan på arbetskraft. Jämfört med juni förra året synes bristen på arbetskraft ha skärpts. Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser var 80 mot 81 i maj och 84 i juni 1950. Genom arbetsförmedlingarna tillsattes under juni närmare 110 000 platser, varav ca 40 % hade högst en veckas varaktighet. Förmedlingssiffrorna visar en minskning i jämförelse med maj; antalet tillsatta platser var 0,9 % lägre. Arbetslösheten inom fackförbunden var vid månadsskiftet maj/juni 1,0 % av medlemmarna mot 1,7 % vid månadsskiftet april/maj. Slutligen kan nämnas, att antalet hjälpsökande arbetslösa vid utgången av juni uppgick till 1 275. Sid. 604.

Erkända arbetslöshetskassor 1950. Vid 1950 års slut var 37 kassor i verksamhet med 1,1 milj. medlemmar. Genom ändring i förordningarna om de erkända arbetslöshetskassorna höjdes den 1 juli 1950 den övre gränsen för daghjälp från 7 till 8 kr. De största kassorna var metall-industriarbetarnas med drygt 200 000 medlemmar och byggnadsarbetarnas med drygt 100 000 medlemmar. Sid. 610.

R E G I S T E R

*över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter
i Sociala Meddelanden*

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Samhällets barnavård»)	3, 1951
Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	7, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige år 1950, senast i	7, 1951
Brottsligheten, varje kvartal, senast i	detta nr
Byggnadskostnaderna i Stockholm, varje kvartal, senast i	5, 1951
Byggnadskostnaderna på landsbygden, årligen, senast i	1, 1950
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	6, 1951
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	6, 1951
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	detta nr
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1951
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	6, 1951
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	5, 1950
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	6, 1951
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	4, 1951
Nykterhetsvårdsklienteletets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	7, 1950
Näringsvärde och pris på viktigare födoämnen, årligen, senast i	4, 1950
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1950
Sociala frågor vid årets riksdag, årligen, senast i	detta nr
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Sysselsättningen inom den reglerade byggnads- och anläggningsverksamheten, årligen, senast i	11, 1950
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1950
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	5, 1951
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	8, 1950
Vägrafikolyckor, varje kvartal, senast i	7, 1951

Likheter och olikheter på skandinavisk arbetsmarknad

Av byråchef *Bertil Olsson*

När den gemensamma nordiska arbetsmarknaden varit på tal, har ofta som ett argument för densamma anförts de olikheter, som präglar arbetsmarknaden i de olika länderna, och den utjämning, som därför skulle kunna bli följden av en fri och gemensam nordisk arbetsmarknad. Säkerligen kan exempel på sådana olikheter framdras. Vid ett närmare studium av de olika ländernas arbetsmarknad är det emellertid icke olikheterna, som främst träder i dagen. Tvärtom blir man nästan överraskad över hur likartad utvecklingen varit de senaste åren och över de många gemensamma drag, som de nordiska ländernas arbetsmarknad uppvisar. Den offentliga administrationen av arbetsmarknaden är relativt enhetlig, och de arbetsmarknadspolitiska organen har ganska stort inflytande över arbetslivet. I deras månads- och årsrapporter kan man få en god bild av arbetsmarknaden.¹

Näringslivets utveckling i de nordiska länderna uppvisar de gemensamma drag, som kan sägas vara förutsättningen för en *modern arbetsmarknad*. Skandinavien är högt industrialiserat. Givetvis föreligger skillnader i graden av industrialisering, men tas hela Norden som en enhet är detta generella omdöme berättigat. Den har gått längst i Sverige, tätt följt av Danmark och Norge, under det att Finland ännu har en bit kvar, innan det nått de övriga ländernas industrialiseringsgrad. Ett mycket betydande jordbruk finns dock alltså kvar, i vissa delar också mycket högt mekaniserat. Service-näringarna har utvecklats mot allt större och större betydelse och har lagt beslag på allt mer och mer arbetskraft. Nedanstående tablå ger en god bild över differentieringen av näringslivet i de nordiska länderna.

	Jordbruk, skogs- bruk och fiske	Industri och hantverk	Service- näringar
	%	%	%
Danmark (1940)	29	32	39
Finland (1940)	51	21	28
Norge (1946)	29	32	39
Sverige (1945)	25	36	39

Uppgifterna daterar sig från något olika perioder. En dagsaktuell uppgift från samtliga länder — vilken dock inte finns tillgänglig — skulle med all sannolikhet visa större förskjutning från jordbruk, skogsbruk och fiske till industri och hantverk och framför allt till servicenäringarna.

Två faktorer inverkar i betydande grad på arbetsmarknadens utseende i alla de skandinaviska länderna. De är varandra mycket olikartade. Den ena är utrikeshandeln, den andra klimatet. *Utrikeshandelns* stora betydelse må

¹ Danmark: Socialt Tidsskrift; Finland: Social Tidskrift; Norge: Arbeidsmarkedet; Sverige: Sociala Meddelanden; Arbetsmarknadsstyrelsens årsrapporter.

Den nordiska eller skandinaviska arbetsmarknaden omfattar i denna artikel Danmark, Finland, Norge och Sverige, ej Island, då samarbetet med detta land — ehuru i princip erkänt tillhörande den nordiska arbetsmarknaden — ännu ej tagit några nämnvärda praktiska former.

belysas med följande siffror.¹ Norden hade före andra världskriget 0,8 % av jordens befolkning men 5 % av världshandeln. Som jämförelse kan nämnas att USA hade 12 % och England 11 % av världshandeln. Skandinavien är en av världens största exportörer i fråga om järnmalm, trä, papper och pappersmassa, fisk och animaliska jordbruksprodukter. Före andra världskriget hade Skandinavien 60 % av all världens export av bacon och 25 % av exporten av ägg och smör, vidare 25 % av träexporten och 75 % av handeln med pappersmassa (i det senare fallet har siffran efter kriget sjunkit till ca 60 %, mest på grund av den kanadensiska konkurrensen). Siffrorna på importsidan är också talande. Före 1939 hade endast England, Tyskland och Frankrike större total import än Skandinavien. De skandinaviska länderna har också bland den största per-capita import i världen.

Utrikeshandeln inverkar på arbetsmarknaden huvudsakligen på två sätt. Den skapar en i hög grad *differentierad arbetsmarknad* med många olika yrkesmöjligheter. Men den gör också den skandinaviska arbetsmarknaden mycket beroende av *världskonjunkturen* och dess förändringar. Man kan väl framtida olikheter vad angår utrikeshandelns betydelse för arbetsmarknaden i de fyra nordiska länderna. Om värdet av utrikeshandeln uttrycks i procent av nationalinkomsten, torde den uppgå till ca 15—25 %, något olika i de olika länderna. Den har vissa år för vissa länder uppgått till 30—40 %. Men detta ändrar icke helhetsomdömet, att strukturen på den nordiska arbetsmarknaden är i långt högre grad än i flertalet andra länder beroende av utrikeshandeln. Som jämförelse kan nämnas att värdet av utrikeshandeln i USA före andra världskriget utgjorde 5 % av nationalinkomsten.

De *klimatologiska betingelserna* för näringslivet skapar en rätt särpräglad arbetsmarknad i Norden. Man må betänka, att på inget annat ställe i världen har ett så rikt näringsliv utvecklats sig på dessa breddgrader.² Betingelserna för en *säsongpräglad arbetsmarknad* är därför större i Skandinavien än på de flesta andra håll i världen. Den skandinaviska arbetsmarknaden är också mycket säsongbetonad, och stora skiftningar i sysselsättningen under årets olika säsonger äger rum. Dessa skiftningar tar sig uttryck i en växelverkan i sysselsättningen mellan olika näringsområden, t. ex. jordbruk-skogsbruk. Flera hundratusentals människor skiftar arbete mellan de olika säsongerna. Men det är också så, att sommarhalvåret kräver mycket mer arbetskraft än vinterhalvåret på grund av större tillgång på arbetstillfällen. Den norska arbetskraftsbudgeten t. ex. räknar med en till ca 75 000 personer uppgående större total sysselsättning under sommarhalvåret än vinterhalvåret. I Sverige med dess större folkmängd är denna skillnad säkerligen numerärt större. Några exakta beräkningar finns ej tillgängliga, men det större behovet av arbetskraft under sommarhalvåret torde säkert kunna uppskattas till minst 100 000 personer. Danmark och Finland uppvisar också stora skillnader i den säsongmässiga sysselsättningen.

¹ Uppgifterna hämtade ur Lars Frisk: Nordisk ekonomi och nordiskt ekonomiskt samarbete. Skrifter utgivna av föreningen Norden. Nordens serie nr 23.

² Motsvarande områden på norra halvklotet utgörs av Alaskas och Sibiriens tundror och deras motsvarighet på södra halvklotet är helt täckt av vatten.

I de mest rationaliserade jordbruksdistrikten har uppstått ett problem med arbetslösa lantarbetare under vintersäsongen.

Förr var det inte ovanligt, att den ökade sysselsättningen under sommarhalvåret balanserades med en relativt stor arbetslöshet under vintermånaderna. Den fulla sysselsättningen har emellertid i hög grad minskat arbetslösheten under vintermånaderna och gjort den säsongbetingade arbetsmarknaden mindre elastisk med avseende på tillgången av arbetskraft. Arbetsmarknadens tillgodoseende med arbetskraft under sommarhalvåret har därför blivit ett mera uppmärksammat problem än förut. Särskilt i Norge och Sverige har den säsongmässiga arbetslösheten i hög grad gått ned. I Finland har vinterarbetslösheten gjort sig något starkare gällande, beroende dels på att klimatet i kanske något högre grad än i Norge och Sverige är ägnat att

Tack vare rationalisering med bältre avverkningssmetoder tenderar säsongen för skogsbrukets del att utjämnas.

skärpa säsongolikheterna, dels på att Finland ännu ej nått samma höga grad av industrialisering, som är ägnad att utjämna säsongmotsättningarna. Däremot verkar det mera oförklarligt, att Danmark i jämförelse med Norge och Sverige ej kommit lika långt i säsongutjämning. Danmark dras fortfarande med ganska stor arbetslöshet under vintermånaderna. Såväl vintern 1949/50 som 1950/51 redovisade Danmark 15—20 % arbetslösa fackföreningsmedlemmar, under det motsvarande siffra i Sverige endast uppgick till 4—5 %. Norges och Finlands arbetslöshetssiffror — ehuru icke direkt jämförbara — visade också på mycket mindre arbetslöshet än i Danmark. Orsakerna till den relativt höga säsongarbetslösheten har diskuterats en hel del i Danmark. Arbetslösheten har i stor utsträckning varit koncentrerad till norra och mellersta Jylland. Att bostadsbristen i hög grad hindrat en utflyttning från arbetslöshetsdistrikten är tydligt. Man talar också om en kvarstående restarbetslöshet huvudsakligen bland äldre arbetskraft. Trögrörligheten hos arbetskraften är säkerligen också en orsak, kanske beroende på ett mindre utvecklat offentligt maskineri för förmedling av arbetskraft. Studerar man t. ex. den offentliga arbetsförmedlingens kontakt med olika grupper i näringslivet skall man finna, att denna kontakt är mindre bred i Danmark än övriga nordiska länder. Tvärtom borde ju säsongarbetslösheten i Danmark, i den mån den beror av klimatologiska omständigheter, vara mindre än i de andra nordiska länderna.

Nedanstående tablå ger en översikt över antalet arbetslösa under vintermånaderna de senaste åren.

	Danmark	Finland	Norge	Sverige
Dec. 1949	113 505	58 075	12 039	48 191
Jan. 1950	113 232	52 873	16 652	48 335
Febr. 1950	92 072	54 858	15 686	39 629
Dec. 1950	128 673	11 086	14 565	36 356
Jan. 1951	98 725	14 797	21 227	21 550
Febr. 1951	94 506	17 118	20 951	22 495

I de förut mest säsongbetonade näringsområdena kan iakttagas en intressant utveckling gemensam för de nordiska länderna. Mekaniseringen i *jordbruket* har gått längst i södra Sverige och Danmark men ingalunda stått stilla i övriga delar av Skandinavien, vilket lett till ett minskat behov av fast arbetskraft men ett skärpt behov av tillfällig säsongarbetskraft under jordbrukets arbetstoppar under sommaren och hösten. Improviserade åtgärder, som vidtogs under krigsåren för att lösa jordbrukets arbetskraftsproblem och som då betraktades som krisföreteelser, har blivit permanenta. I alla de nordiska länderna engageras nu skolungdomar och annan frivillig arbetskraft för korttidsarbete inom jordbruket. Samtidigt har i de mest rationaliserade distrikten uppstått ett visst problem med arbetslösa lantarbetare under vintersäsongen.

Skogsbruket synes gå en motsatt utveckling till mötes. Säsongen tenderar att ökas och utjämnas, detta också tack vare rationalisering med bättre avverkningsmetoder och bättre transportanordningar. I Sverige och Norge har arbetskraftsknappheten skyndat på denna tendens, i Finland har den rikli-

Skolungdom och annan frivillig arbetskraft engageras för korttidsarbete inom jordbruket.

gare tillgången på arbetskraft väl hållit utvecklingen något tillbaka, men utströmningen av arbetskraft från skogsdistrikten kommer säkert att stimulera till samma åtgärder som i Norge och Sverige.

Byggnadsindustrin är ett tredje område, där utjämningen av säsongen kommit långt. Genom målmedvetna åtgärder har man lyckats pressa ner vinterarbetslösheten bland byggnadsarbetare till en nivå, som ligger betydligt lägre än under 1920—30-talen. Må vara att utvecklingen inte kommit lika långt i alla de nordiska länderna, strävan är dock densamma. Och det gör ett ganska underligt intryck, att det kalla Norden kommit bra mycket längre i utjämning av byggnadssäsongen än sådana länder som Tyskland och Italien, som har större klimatologiska förutsättningar härför, men där fortfarande en mycket stor säsongarbetslöshet inom byggnadsindustrin gör sig gällande.

Några mer långtidsbetonade tendenser, som berör arbetsmarknadens område och som är gemensamma för de nordiska länderna, ehuru de uppträder med olika styrka, kan anföras. Ett sådant långtidsfenomen är t. ex. den *avtagande befolkningsökningen* och dess inverkan på de arbetsföra åldrarna. Längst har den gått i Norge och Sverige. Den arbetsföra befolkningen i Norge

och Sverige ökar nu endast obetydligt. I Norge har den naturliga nettotillväxten i de arbetsföra åldrarna beräknats uppgå till ca 3 000 per år de senaste åren. I Sverige är den inte stort mera. Därtill kommer ett visst invandringsöverskott till Norge och Sverige. I Danmark är nettotillväxten något större, och Finland kan ännu räkna med ett rätt kraftigt tillskott till de produktiva åldrarna.

Befolkningsstrukturen har i viss mån påverkat frågan om den yttre migrationen. Beträffande *utlänningspolitiken* är emellertid olikheterna stora mellan de nordiska länderna. Sverige har fört den djärvaste politiken med resultatet, att landet nu har omkring 100 000 utlännningar i arbete mot endast ca 12 000 före kriget. Den svenska invandringspolitiken har varit liberal. Sålunda har landet helt öppnat sina gränser för annan nordisk arbetskraft. Norge har också ökat sin utländska arbetskraft efter kriget med några tusental. Totalantalet utlännningar i Norge uppgick 1950 till 43 000, men alla av dessa var inte i arbete. Danmark har fört en restriktiv invandringspolitik; man bör här komma ihåg, att Danmark ännu flera år efter kriget hade över 200 000 tyskar internerade. Huvudparten av dessa lämnade Danmark år 1948, men några tusental har stannat kvar. För närvarande synes Danmark inte hysa något intresse för invandring. Finland har spelat rollen av emigrationsland i den nordiska brödrakretsen. Särskilt under år 1950 var emigrationen stor och uppgick då till 15 000 personer. Under åren 1948 och 1949 registrerades 2 300 resp. 4 300 emigranter. Största antalet utvandrade till Sverige, en mindre del till Canada och USA. Trots att Finland självt för närvarande uppvisar viss knapphet på arbetskraft, pågår denna emigration för fullt. Under första kvartalet 1951 uppgick den till över 3 000 personer. Den utgår främst från mellersta och norra Finlands skogsbygder, där uppenbarligen utkomstförhållandena ej är lika goda som på andra håll. Det är samma slags utvandring, som sedan flera år pågått från Norrland till södra och mellersta Sverige och från Nordnorge till södra Norge, endast med den skillnaden, att den finska vandringen också går utanför landets gränser.

Flyttning av arbetskraft *från landsbygd till städer och stadsliknande samhällen* är en annan långtidsföreteelse uppenbar i alla de nordiska länderna. Detta betyder i stort sett en flyttning från jord- och skogsbruk till industri och servicenäringar. Utvecklingen har emellertid nått olika långt i de fyra länderna. Antalet sysselsatta i jordbruk och skogsbruk i Sverige beräknas för närvarande minska med ca 2 % om året. I Norge redovisas samma siffra.

Ännu några karakteristika för de skandinaviska länderna, som säkerligen övar ett stort inflytande på arbetsmarknadens struktur, må framdras. De är också rätt likartade i alla de nordiska länderna — man har naturligtvis inte kommit lika långt, men utvecklingstendensen är det ingen skillnad på — men skiljer sig i detta avseende från många andra. Jag tänker på sådana ting som den höga levnadsstandarden, den relativt höga produktiviteten, och den väl utvecklade socialpolitiken, som verkar i utjämnande syfte. Säkerligen bidrar dessa omständigheter i hög grad till att göra arbetsmarknaden rörlig.

Utvecklingen efter kriget har i alla de nordiska länderna kännetecknats av i stort sett *full sysselsättning*. Detta är också målet för den ekonomiska politiken. Man syftar till att uppnå och bibehålla full sysselsättning, låt vara med något olika medel i de olika länderna. I Norge och Sverige har den fulla sysselsättningen varit mest utpräglad. Arbetslöshetssiffrorna har varit rekordlåga. Danmark och Finland har, som ovan nämnts, tidvis besvärats av säsongarbetslöshet, men sysselsättningen har dock varit mycket högre än före kriget. Följande tablå över antalet arbetslösa de närmaste åren före och efter kriget må belysa vad ovan sagts.

	Danmark	Finland	Norge	Sverige
1937	95 630	inga	29 881	67 351
1938	97 707	jämför-	30 296	66 990
1939	88 924	bara	28 251	63 722
1946	51 636	siffror	12 246	27 554
1947	51 998		8 514	24 446
1948	51 664		9 026	25 747
1949	59 041	25 683	7 715	26 217
1950	54 829	19 194	8 972	22 124

De närmaste åren efter kriget, 1946—1947, präglades av mycket hög sysselsättning i alla länderna. Tendenser till vad man kallat »överfull sysselsättning» visade sig, och vissa desorganisationsfenomen på arbetsmarknaden uppträdde såsom överrörlighet och ökad frånvarofrekvens, särskilt i Norge och Sverige. Både en norsk och en svensk undersökning från denna tid visar, att frånvaron inom industrin var över 10 % i resp. länder. Normalt brukar man räkna med en frånvaro på 5 å 6 %. Nedgången i den internationella konjunkturen, som var fullt tydlig 1948/49 och som förorsakade stigande arbetslöshet i en hel del länder, lämnade ej heller Skandinavien oberörd. I Norge och Sverige stabiliserades arbetsmarknaden, och en period av ytterlig jämvikt mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft inträdde. I Danmark och Finland ökade arbetslösheten en del. Den relativt stora arbetslösheten i Finland vintern 1949/50, som uppgick till mellan 50 000—60 000 arbetslösa, var inte enbart säsongbetonad. Denna period stimulerade också utvandringen från Finland, som då började ta starkare fart.

Från och med våren 1950 har arbetsmarknaden i samtliga länder utvecklat sig i likartad riktning, därav mest påverkad av den internationella konjunkturen. En allmän knapphet på arbetskraft gör sig gällande, eller rättare sagt en för stor efterfrågan i förhållande till tillgången. Tillgången av yrkesarbetare inom industrin motsvaras inte av efterfrågan. I Sverige och Norge har man sökt att från andra delar i Europa rekrytera yrkesarbetare, vilket väl till en mindre del lyckats. Men bristen är uppenbar överallt. Finland rapporterar brist på yrkesarbetare och sammanfattas gör Danmark. Både Finland, Norge och Sverige har i vinter haft besvär med att tillgodose behovet av skogsarbetare. Det ökade säsongbehovet av arbetskraft har tvingat arbetsmarknadsmyndigheterna i alla länder att vidta särskilda åtgärder för att söka lösa problemen, dvs. stimulerande de ar-

betskraftsreserver, som eventuellt kan finnas att ta arbete, såsom ungdom, kvinnor utan förvärvsarbete, partiellt arbetsföra. Visserligen har det varslats om viss arbetslöshet på grund av råvarubrist, och bland annat har vissa permitteringar ägt rum inom textilindustrin i Danmark. Det torde dock icke bereda någon större svårighet att omplacera denna arbetskraft. Arbetslöshet på grund av råvarubrist kan givetvis uppstå, men i regel är denna en övergångsarbetslöshet på kort sikt. Det ligger närmare till hands att tänka sig större efterfrågan på arbetskraft vid brist på importerade råvaror, då i regel supplementnäringarna inom landet kräver så mycket mer arbetskraft.

För närvarande råder alltså full sysselsättning i alla de nordiska länderna. Man kan då fråga sig, vad nytta man har av en gemensam nordisk arbetsmarknad i ett sådant läge. Och man kan fortsätta med att fråga, om det inte är troligt, att arbetsmarknaden alltid kommer att utveckla sig i ungefär likartad riktning i alla de nordiska länderna. Ja, man kan nog våga detta sista påstående. Som ovan framhållits är våra nordiska länder mycket beroende av den internationella konjunkturutvecklingen. De kan inte isolera sig från den. Länderna var för sig är också för små enheter för att kunna ge sig in på alltför vidlyftiga arrangemang på arbetsmarknadens område för att t. ex. i nedgångstider skapa en sysselsättningskonjunktur. Därmed menas inte, att de olika länderna skulle stå helt försvarslösa mot en arbetslöshet, som kommer utifrån. Mycket kan göras genom offentliga åtgärder för att skapa sysselsättning. Och härutinnan har de nordiska länderna varit förutseende. Omfattande investeringsprogram har upprättats, vilka hålls i beredskap. Men i stort sett är det så, att om det råder dåliga tider med arbetslöshet i ett nordiskt land, så är förhållandet ungefär detsamma i de andra nordiska länderna, och de arbetslösa torde därför inte kunna påräkna någon större framgång i sina strävanden att finna arbete i ett annat nordiskt land. Och om det råder full sysselsättning och efterfrågan på arbetskraft i ett nordiskt land, skall arbetsgivare i detta land icke vänta sig att i någon högre grad få efterfrågan tillfredsställd med arbetskraft från ett annat nordiskt land. Även där råder då i regel full sysselsättning. Jag tror det är viktigt hålla i minnet den likartade utvecklingen på arbetsmarknaden i alla de nordiska länderna. Då kan den nordiska arbetsmarknaden diskuteras utifrån mera realistiska utgångspunkter.

Men då är ju den gemensamma nordiska arbetsmarknaden inte mycket värd, kommer mången att säga. Jo, det ligger säkerligen ändå något mycket värdefullt i densamma. Och den blir icke heller mindre värd, för att man tar den för vad den är och kan bli. Redan nu kan pekats på många konkreta exempel, där samarbetet inom nordisk arbetsmarknad varit av stor betydelse. Kanske har Sverige hittills dragit största nyttan av den. De 50 000 danskar, finnar och norrmän på den svenska arbetsmarknaden inger respekt. Vidare kan pekats på flera exempel, där säsongutjämning på arbetsmarknaden kommit till stånd genom samarbete mellan de nor-

diska ländernas arbetsmarknadsmyndigheter. Även om den nordiska arbetsmarknaden som helhet är starkt säsongpåverkad, föreligger givetvis skillnader mellan de norra delarna av Finland, Norge och Sverige och de södra delarna av Skandinavien. Det är ganska naturligt, att en växelsyssel-sättning mellan dessa landsändar kommer till stånd. Sin största betydelse har kanske dock den fria nordiska arbetsmarknaden med avseende på de möjligheter, som öppnas för den enskilde arbetaren att komma ut och lära av andras erfarenheter och att skapa nya kontakter. Det utbyte av praktikanter, som på initiativ av föreningen Norden just nu håller på att öppnas mellan Norge och Sverige, och som understöds av dessa länders regeringar genom beviljande av resebidrag till praktikanterna — det är att hoppas, att också Danmark och Finland så småningom kommer att ansluta sig till detta praktikantutbyte — har man anledning vänta mycket utav.

Det samarbete på arbetsmarknadens område, som håller på att utvecklas i Skandinavien, har — och med rätta — uppmärksamrats av andra länder, där trögrörligheten över gränserna nu är mera dominerande än någonsin. Kanske har det i Skandinavien förelegat större möjligheter än på annat håll att ge ett vackert exempel på praktiskt internationellt samarbete på arbetsmarknadens område. Orsakerna härtill är många. Här må blott nämnas den stora betydelse det skandinaviska samarbetet på socialpolitikens område haft för att stimulera den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Ömsesidiga rättigheter och skyldigheter på det sociala fältet har helt enkelt varit förutsättningen för samarbetet på arbetsmarknadens område. Man bör emellertid komma ihåg, att den nordiska arbetsmarknaden är en företeelse, som måste has om hand med takt och förutseende. Den ställer krav på både arbetsgivare, arbetare och myndigheter i arbetslöshetstider såväl som i fullsysselsättningstider. Inget fackförbund i något nordiskt land skulle se med blida ögon, att utländsk arbetskraft överförs i tider av arbetslöshet inom det egna facket. Arbetsgivare i de olika nordiska länderna skulle reagera, om arbetsgivare från ett annat land sökte värva arbetskraft från ett land, där behov av arbetskraft föreligger. Vi har många praktiska exempel på denna reaktion. Båda parter skulle inför en sådan utveckling ropa på statliga restriktioner, som tillgodosåge deras intressen. Om vi därför vill behålla en fri nordisk arbetsmarknad, är det nödvändigt, att arbetsmarknadens parter handlar under hänsynstagande till varandras intressen. Det finns en stark känsla hos de nordiska arbetsmarknadsmyndigheterna för ett samarbete under frihet och ansvar, en känsla som också är stark hos arbetarnas och arbetsgivarnas huvudorganisationer. Myndigheterna är beredda att gå så långt det är möjligt för att bistå arbetsmarknadens parter i att lösa deras arbetsmarknadsproblem. Frågorna om den nordiska arbetskraften kan med förtroende överlämnas till dem. Men man måste också hålla begränsningarna i minnet.

Om planering av stickprovsundersökningar

Av fil. lic. *Tore Dalenius*

I fråga om många — dock icke alla — statistiska undersökningar gäller, att de med fördel kan utföras som stickprovsundersökningar. Detta är först och främst fallet med undersökningar, där man kan vara tillfredsställd med approximativa resultat; användningen av stickprovsmetodik resulterar då ofta i betydande besparingar. Särskilt fördelaktig är användningen av stickprovsmetodik i de fall, då den observationsteknik, varmed undersökningsmaterialet införskaffas, är kostsam och/eller tekniskt komplicerad; i så fall kan man under vissa förhållanden med en stickprovsundersökning erhålla bättre resultat till lägre kostnad än med en praktiskt genomförbar totalundersökning.

Det är självklart, att en stickprovsundersökning för att bli praktiskt värdefull måste noggrant planeras. Här skall en översiktlig redovisning ges för planeringen av en stickprovsundersökning. I avdelning I meddelas en syntes av teorin för stickprovsundersökningar; denna framställning meddelar endast de huvuddrag av teorin, som det är önskvärt att känna för att effektivast möjligt delta i planeringen. I avdelning II görs ett försök att »renodla» de problem, för vilkas praktiska lösning den i avdelning I meddelade teorin skall användas. Framställningen i avdelning I resp. II representerar icke planering i egentlig mening men är nödvändig för förståelsen av de problem, som planeringen inrymmer. Denna behandlas därefter i avdelning III.

I. Översikt över stickprovsteorin

Stickprovsteorin presenteras vanligen i anknytning till problemet att skatta medeltalet hos en viss population.

Utgångspunkten tas därvid i en population, som omfattar N stycken individer¹. Med varje individ associerar vi ett visst numeriskt värde av en observationsvariabel Y . (De N individerna är t. ex. detaljhandelsföretag och Y är omsättningen ett visst kvartal.) Populationen representeras alltså av en serie Y -värden,

$$Y_1, Y_2, \dots, Y_j, \dots, Y_N$$

vilkas medeltal är:

$$\bar{Y} = \frac{1}{N} \sum_j^N Y_j$$

och spridning:

$$\sigma^2 = \frac{1}{N} \sum_j^N (Y_j - \bar{Y})^2$$

¹ Vi skall senare införa begreppen *elementära enheter* och *urvalsenheter*.

Obundet slumpmässigt urval. I avsikt att skatta (= beräkna storleken av) $\bar{Y}$ tar vi ett slumpmässigt urval om n individer. Det resulterande urvalet representeras av en serie y -värden:

$$y_1, y_2, \dots, y_j, \dots, y_n$$

(Här används små bokstäver för att icke en förväxling skall ske mellan Y_j , den j :te individen i populationen och y_j , den j :te individen i urvalet.) Vi skattar $\bar{Y}$ medels:

$$\bar{y} = \frac{1}{n} \sum_j^n y_j$$

I den statistiska teorin bevisas, att intervallet:

$$\bar{y} \pm \lambda \cdot \sigma(\bar{y})$$

där $\sigma(\bar{y})$ är kvadratroten ur

$$V(\bar{y}) = \frac{N - n}{N - 1} \frac{\sigma^2}{n}$$

med sannolikheten $P(\lambda)$ innehåller den okända storheten $\bar{Y}$.

Längden av detta intervall anger alltså hur bra skattningen $\bar{y}$ av $\bar{Y}$ är; ju kortare intervallet är, desto bättre kan skattningen $\bar{y}$ antas vara, desto högre är precisionen.

*

Teorin för obundet slumpmässigt urval har nu på olika sätt utbyggts för att tjäna som grundval för praktiska användningar. Man har sålunda anvisat vissa förfaranden, vilkas primära syfte är att möjliggöra, att man med ett urval av n individer skattar $\bar{Y}$ bättre än som är möjligt med användning av obundet slumpmässigt urval. För dessa förfaranden redogörs här nedan i avsnitt A; därefter redovisas i avsnitt B grunddragen av teorin för vissa förfaranden, vilkas användning motiveras av önskvärdheten av att i ekonomiseringssyfte kontrollera den geografiska spridning, som ett urval får. I avsnitt C slutligen diskuteras förfaranden för avvägning mellan kostnaden för och precisionen hos undersökningsresultaten.

A. De viktigaste av de förfaranden, som teoretiskt kommer i fråga för att erhålla skattningar av särskilt stor noggrannhet, är användning av

- A:1 optimala urvalssannolikheter;
- A:2 stratifierat urval;
- A:3 systematiskt urval; samt
- A:4 speciella skattningsförfaranden.

A:1. Vid obundet slumpmässigt urval har alla individer samma sannolikheter att uttas för undersökningen som varje annan. Det är icke nödvändigt att så är fallet. Ett överförenklat exempel anføres:

Antag $N = 4$, och antag, att populationen representeras av $Y_1 = 1$, $Y_2 = 2$, $Y_3 = 3$ och $Y_4 = 4$. Vi önskar skatta $\bar{Y} = 2,5$ med ett urval om $n = 1$ individ.

Med Y_1 associerar vi en sannolikhet $P_1 = 0,1$ att uttas; med Y_2 analogt $P_2 = 0,2$ etc.; m. a. o. vi associerar med Y_j en sannolikhet P_j , proportionell mot Y_j . Vi skattar $\bar{Y}$ med:

$$\bar{y} = \frac{1}{N} \cdot \frac{y_j}{P_j}$$

Som man omedelbart finner, ger vart och ett av de fyra möjliga urvalen en skattning $\bar{y}$, som exakt är lika med $\bar{Y}$. Det existerar m. a. o. en serie P_j -värden, så beskaffade, att $\bar{Y}$ kan skattas utan fel.

A:2. Vid stratifierat urval grupperas först populationens individer med hjälp av en stratifieringsvariabel i R grupper, strata. Det i :te av dessa räknar N_i individer:

$$Y_{i1}, Y_{i2}, \dots, Y_{ij}, \dots, Y_{iN_i}$$

och av dessa uttas n_i för undersökning. Totalt uttas n individer.

Användningen av stratifierat urval bjuder vissa specialproblem:

En särskild stratifieringsvariabel måste finnas. Som allmän regel gäller, att härför bör en sådan variabel utnyttjas, som gör det möjligt att i samma strata placera individer med samma eller nästan samma Y_{ij} -värden (strata måste göras »homogena»).

Antalet strata måste bestämmas. Med många strata är det möjligt att skatta $\bar{Y}$ noggrannare än med få strata. Administrativa hänsyn begränsar dock oftast antalet strata högst väsentligt.

Strata måste därefter konstrueras. Det är teoretiskt möjligt att ange, hur strata skall konstrueras för att göra den precisionsbefrämjande effekten hos stratifierat urval så stor som möjligt (»optimal stratifiering»).

Urvalets storlek n_i i resp. strata måste slutligen fixeras. Enklast är att göra n_i proportionell mot N_i (»Bowley-sampling»). Precisionen hos skattningen:

$$\bar{y} = \frac{1}{N} \sum_i^R N_i \cdot \bar{y}_i$$

där $\bar{y}_i$ är en skattning av medeltalet i det i :te stratum, blir emellertid störst, om n_i görs proportionell mot produkten av N_i och σ_i (»Neyman-sampling»), där σ_i för det i :te stratum är, vad σ är för hela populationen. »Neyman-sampling» kan sägas innebära en approximation till det i A:1 beskrivna förfarandet.

A:3. Systematiskt urval är enklast att definiera, om populationens individer tänks vara numrerade. Då kan n individer uttas genom att man tar ut »varje r :te» individ. Systematiskt urval är oftast i precisionsavseende ekvivalent med stratifierat urval av typen »Bowley-sampling» men kan i vissa fall göras långt effektivare.

A:4. Om man med varje individ i populationen associerar icke endast ett Y -värde utan också ett X -värde, och man känner t. ex. $\bar{X}$, kan detta utnyttjas för speciella skattningsförfaranden, t. ex. kvotskattning eller regressionskattning.

Den teori, som ovan antytts, är i stort sett tillräcklig för planeringen av en stickprovsundersökning, om den geografiska spridning, som de för urvalet uttagna individerna får, är utan betydelse för kostnaderna och de praktiska möjligheterna i övrigt att genomföra undersökningen. Detta är fallet vid t. ex. urval från ett register av statistik kort.

Vid många tillämpningar är det emellertid av främst kostnadsskäl önskvärt och/eller nödvändigt att begränsa urvalets geografiska spridning. Fördens skull har det varit nödvändigt att skapa en teori för urvalsförfaranden, gruppurval, karakteriserade av att *grupper* av individer uttas («cluster-sampling»). Denna teori skall i korthet beröras i avsnitt B.

B. För en diskussion av gruppurval är det nödvändigt att definiera begreppen elementära enheter och urvalsenheter.

De elementära enheterna är de minsta enheter, som kan ha den egenskap, som studeras med undersökningen. — Urvalsenheterna är de enheter, som görs till föremål för ett urvalsförfarande. Vid gruppurval är dessa enheter sammansatta av två eller flera elementära enheter.

Gruppurval kan utformas på flera sätt. I det enklaste fallet uttas ett antal grupper; inom dessa observeras därefter *alla* elementära enheter («enstegs-urval»). Ett mera komplicerat förfarande karakteriseras av att ett sekundärt urval sker inom de uttagna grupperna («tvåstegs-urval») eller att en serie urvalsoperationer successivt görs («flerstegs-urval»). I dessa fall måste man göra en distinktion mellan *primära*, *sekundära* etc. urvalsenheter.

Tydligt kan urvalsoperationen på varje steg utformas som obundet slumpmässigt urval eller med användning av de i avsnitt A:1—3 beskrivna förfarandena. Vidare kan speciella skattningsförfaranden enligt A:4 användas i precisionsbefrämjande syfte.

Om de grupper, som används som (primära) urvalsenheter, konstrueras på lämpligt sätt, kan fältarbetet vid en undersökning i hög grad geografiskt koncentreras. Ett typiskt exempel härpå ges av yturval («area sampling»). Denna koncentration i rummet är vid t. ex. intervjuundersökningar i hög grad kostnadsbesparande. Det pris, som nästan undantagslöst måste betalas för kostnadsbesparingen, är en minskning i den precision, varmed $\bar{Y}$ skattas (vid given urvalsstorlek). Denna minskning i precisionen tar sig uttryck i en ökning i $V(\bar{y})$. Här möter genast problemet med avvägningen mellan kostnad och precision vid urvalsundersökningar; detta problem behandlas i avsnitt C.

C. För att en rationell sådan avvägning skall kunna göras, måste en kostnads- och precisionsmålsättning läggas till grund för undersökningen. Vanligen är denna målsättning av typen: en given budget skall användas så, att högsta möjliga precision erhålls; eller: en viss precision skall erhållas till lägsta möjliga kostnad.

Den teknik, som används för realiserandet av en sådan målsättning, kan i korthet beskrivas på följande sätt.

Undersökningens precision anges av $V(\bar{y})$, som uttrycks som en funktion av vissa handlingsparametrar (vid t. ex. stratifierat urval är fördelningen av de n enheterna på de R strata en av handlingsparametrarna; $V(\bar{y})$ beror uppenbarligen av hur denna fördelning görs).

På analogt sätt kan kostnaden $C(\bar{y})$ för undersökningen uttryckas som funktion av dessa handlingsparametrar.

Beroende på valet av målsättning (jfr ovan) konstruerar man nu en »sample-funktion»:

$$F = V(\bar{y}) + \lambda C(\bar{y})$$

resp.

$$F = C(\bar{y}) + \lambda V(\bar{y})$$

och bestämmer med dess hjälp den optimala utformningen av stickprovet.

Ett enkelt exempel är följande. Om vid stratifierat urval den enda handlingsparameter, som man förfogar över, är fördelningen av urvalet över R strata, och det kostar C_i kr att göra en observation i det i :te stratum, kan kostnadsfunktionen skrivas:

$$C(\bar{y}) = \sum_i^R n_i \cdot C_i$$

och variansfunktionen (i förenklad form):

$$V(\bar{y}) = \sum_i^R \left(\frac{N_i}{N} \right)^2 \cdot \frac{\sigma_i^2}{n_i}$$

Om budgeten är given, dvs. $C(\bar{y})$ måste vara lika med C kr, ser »sample-funktionen» ut på detta sätt:

$$F = \sum_i^R \left(\frac{N_i}{N} \right)^2 \cdot \frac{\sigma_i^2}{n_i} + \left(\sum_i^R n_i \cdot C_i - C \right)$$

Den fördelning, som är bäst, anges då av:

$$n_i = \frac{N_i \cdot \sigma_i \cdot C}{\sqrt{C_i} \left\{ \sum_i^R N_i \cdot \sigma_i \cdot \sqrt{C_i} \right\}}$$

II. Förhållandet mellan teori och tillämpning

För att förstå hur teorin för stickprovsundersökningar kan användas som grundval för planeringen av undersökningarna, är det nödvändigt att jämföra teorins modeller med verkligheten.

Det för teorin karakteristiska är, att den är uppbyggd kring *en enda* parameter, $\bar{Y}$. Teorin anvisar ett i viss mening *bästa* förfarande för skattning av $\bar{Y}$. De storheter (varianser etc.), som krävs härför, förutsätts vara kända.

De undersökningar, som man i praktiken vill utföra, är så gott som alltid långt mera komplicerade. För det första är varianser etc. i regel okända. Vidare syftar man oftast till att skatta, icke *en* parameter utan *flera*; även i andra avseenden är verkligheten mera komplicerad. Här skall ett försök göras att »renodla» de problem, som möter i praktiken; dessa problem kan klassificeras som följer:

1. *Skattning av en enda parameter.* Om man bortser från vissa industriella tillämpningar av stickprovsmetodik, är detta ett endast sällan förekommande problem.

2. *Skattning av en absolut eller relativ fördelning.* I t. ex. lönestatistiken kan det vara önskvärt att skatta löntagarnas fördelning på löneklasser. En planering härför måste grundas på ett annat precisionsmått än ett av typen $V(\bar{y})$.

3. *Skattning av flera parametrar.* Detta är det oftast mötande problemet. Vid t. ex. en konsumtionsundersökning vill man skatta icke endast livsmedelsutgifternas storlek utan också en rad andra utgiftsposter.

4. *Skattningar av parametrar avseende olika steg i urvalsproceduren.* Vid t. ex. spridningsundersökningar för tidskrifter vill man i en och samma plan inrymma en undersökning av »köpare» (vilket begrepp associeras med hushållet) och »läsare» (vilket begrepp associeras med individen).

5. *Konstruktion av ett »general-purpose» urval.* Användningen av stickprovsmetodik kan i många fall avsevärt förbilligas om en organisation skapas, avsedd att komma till användning för en mängd ofta icke närmare angivna undersökningar under en längre period. I de fall, denna idé använts, har den vanligen utformats på grundval av yturval; undersökningar av en rad olika populationer planeras för användning av flerstegsurval; som primära urvalsenheter används (en kombination av) exempelvis administrativa enheter; ett antal sådana uttas och »fixeras» därefter för långvarigt bruk.

*

Av den här givna jämförelsen mellan teori och verklighet framgår, att planeringen av en stickprovundersökning icke kan vara enkel. Man får emellertid akta sig för att överdriva betydelsen av den otillräcklighet, som vidlåder teorin. Erfarenheterna i ett stort antal länder ger klart vid handen, att stickprovsteorin visserligen icke är ensam tillräcklig som grundval för planering av en stickprovundersökning, men den är högst betydelsefull. Rätt använd är teorin för statistikern vad kompass och sjökort är för seglaren.

III. Planeringen av en stickprovundersökning

I denna avdelning skall en redovisning ges av de olika faserna vid planeringen av en stickprovundersökning. Eftersom dessa faser icke är oberoende av varandra, kan icke ett strängt kronologiskt arbetsschema anvisas.

1. Redovisning av undersökningens syften. Planeringen av vilken som helst statistisk undersökning bör inledas med att undersökningens syften uttömmande redovisas.

En sådan redovisning, som icke behöver vara av teknisk natur men icke desto mindre vara koncis, måste ange *undersökningens population* och i vilket *avseende* denna skall studeras samt vidare specificera, om det är populationen i dess helhet eller delar av denna, som är av primärt intresse vid den kommande analysen. Det är exempelvis av direkt avgörande betydelse, om undersökningen primärt

görs för att ge totalsiffror (t. ex. för hela Sverige) eller delsiffror (t. ex. för varje län). Vad som här i fortsättningen sägs gäller både en undersökning för att få totalsiffror och en sådan »del-undersökning».

2. Undersökningens population och elementära enheter. Sedan undersökningens syften klarlagts, tillkommer det statistikern att *detaljplanera* undersökningen. Det första ledet i denna detaljplanering är definierandet av undersökningens population i *teknisk* mening, nämligen genom att:

a) definiera undersökningens elementära enheter. Om flera egenskaper skall studeras vid en och samma undersökning, kan den situationen möta, att en enhet, som i fråga om en viss egenskap är elementär enhet, icke är det i fråga om en annan egenskap. Definierandet av undersökningens elementära enheter kräver tydligen en stringent redovisning av denna eller dessa »egenskaper», undersökningsvariablerna;

b) fixera vilket kollektiv av elementära enheter, som skall göras till föremål för undersökning. Vid angivandet av undersökningens syften specificerades undersökningens population. Denna specificering måste av statistikern betraktas som en målsättning, som skall göras till föremål för kritisk granskning.

Statistikern måste först redovisa konsekvenserna (i fråga om tidsåtgång, kostnader etc.) av ett accepterande av denna målsättning. Om dessa konsekvenser godtas, är populationens omfång fixerat; om inte, måste statistikern föreslå alternativa fixeringar av populationens omfång.

Så snart populationen definierats och till sitt omfång fixerats, är det oftast möjligt att för denna population meddela vissa data; den information, som eventuellt finns om denna population, bör uttömmande framläggas. Det för modern stickprovsmetodik utmärkande är nämligen, att (nästan) varje slag av information om populationen kan utnyttjas för att effektivisera urvalsplaneringen. Av särskild vikt är att — då så kan ske — ställa primärmaterial från tidigare undersökningar till förfogande. För en ringa kostnad är det ofta möjligt att bearbeta detta, så att högst betydande besparingar kan göras på den egentliga undersökningen (t. ex. genom att minska urvalets storlek som konsekvens av att det varit möjligt att bättre än eljest approximera »Neyman-sampling», eller genom att möjliggöra en särskilt verksam stratifiering etc.). I det ideala fallet finns material tillgängligt, som kan läggas till grund för konstruktion av kostnads- och variansfunktioner;

c) fixera undersökningens primära syften på sådant sätt, att det klart framgår, om undersökningen i första hand utförs för att skatta en viss till hela populationen sig hänförande storhet, eller storheter, som hänför sig till *delar* av populationen. I detta senare fall måste i praktiken lika många separata undersökningar planeras, som det är del-populationer i total population. Vad här fortsättningsvis sägs, gäller för såväl det förra fallet som för en viss sådan delundersökning.

3. Redogörelse för undersökningens observationsteknik. Utarbetandet av en redogörelse för hur de observationer skall göras, varpå analysen skall grundas, representerar en viktig fas vid planeringen av en undersökning; tekniken för verkställandet av observationerna är nämligen av avgörande betydelse för kost-

naderna för undersökningen och därför också direkt avgörande för undersökningens detaljutformning.

I det enklaste fallet föreligger observationerna redan färdiga (sekundärstatistiska undersökningar); de är exempelvis instansade på hålkort eller finns i ett register, varifrån undersökningsledaren utan svårighet kan erhålla dem.

I andra fall måste någon form av fältarbete tillgripas (primärstatistiska undersökningar). Den enklaste och i viss mening billigaste typen av fältarbete representeras av »postundersökningen»; metoden har dock stora nackdelar (bristande kontroll över kvaliteten av observationerna, bristande medverkan i undersökningen m. m.), som i praktiken icke sällan gör metoden dyrbar. En mera komplicerad typ representeras av »intervjuundersökningen». Betydelsen för planeringsarbetet av att specificera observationstekniken framträder bl. a., då det gäller att konstruera urvalsenheterna. Det avgörande är härvid icke, hur mycket det kostar att verkställa en observation på ett visst slags enhet, utan *varför* det kostar ett visst belopp vid ett visst utförande. Om kostnaden i hög grad beror av enheternas geografiska spridning, som fallet är t. ex. vid intervjuundersökningar, är detta ett skäl att överväga användning av gruppurval.

4. Konstruktionen av undersökningens urvalsenheter. Av vad ovan sagts är det tydligt, att vid (flertalet) sekundärstatistiska undersökningar kan de elementära enheterna användas som urvalsenheter; i regel är detta fördelaktigt. Vid primärstatistiska undersökningar däremot måste icke sällan en kombination av två eller flera sådana enheter användas som urvalsenheter. Ofta ifrågakommer därvid att använda två- eller flerstegsurval, för vilket ändamål en hierarki av urvalsenheter (primära, sekundära etc.) måste skapas. Det sätt, varpå dessa enheter konstrueras, är av den största betydelse för kostnaderna att erhålla en viss precision.

Konstruktionen av en hierarki av urvalsenheter ställer särskilt stora krav, om de egenskaper, som skall studeras med undersökningen, är sådana, att de mot dem svarande elementära enheterna icke är identiska. I princip bör man skapa en enda hierarki av urvalsenheter; hur detta kan ske, visas i följande exempel.

Vid en »företagsundersökning» skall man studera egenskapen Y, vars elementära enhet är »arbetsstället», och egenskapen Z, vars elementära enhet är »företaget». Man bör då förfara på så sätt, att alla arbetsställen, som tillhör ett och samma företag, också tillhör en och samma urvalsenhet i en hierarki av urvalsenheter. Nedanstående exempel är klagörande:

Urvalshierarki	Egenskapen	
	Y	Z
Primär urvalsenhet	Kommunen	Kommunen
Sekundär urvalsenhet	Företaget	Företaget
Tertiär urvalsenhet	Arbetsstället	—

Vid konstruktion av urvalsenheterna måste man hålla i minnet, att verkställandet av urvalsoperationen förutsätter existensen av en förteckning av något slag över urvalsenheterna, en undersökningsram (vid flerstegsurval måste finnas

en förteckning över alla de primära urvalsenheterna, en förteckning över de sekundära urvalsenheterna i de uttagna primära enheterna etc.). Denna förteckning kan vara synnerligen enkel; vid yturval i t. ex. Indien tjänstgör kartor som förteckningar över de primära urvalsenheterna.

Oavsett valet av undersökningsram måste sådana krav som kompletthet, aktualitet etc. ställas på det som används som ram.

5. Redovisning av populationens parametrar. Redovisningen av systemet av urvalsenheter bör kompletteras med en formelmässig redovisning av populationens parametrar. Denna redovisning ges lämpligen formen av en redovisning av hur parametrarna i fråga skulle beräknas vid en totalundersökning, som skiljer sig från den planerade stickprovsundersökningen endast till omfånget men icke till utförandet, dvs. med ett tydligt angivande av stickprovets planering; man skriver således formeln så, att av densamma framgår, om t. ex. stratifierat urval avses att utnyttjas eller inte och vidare så att systemet av urvalsenheter klarläggs. Genom lämplig omformning erhålls ett uttryck, i vilket ingår en storhet, som direkt kan skattas medels stickprovet.

Det måste noggrant uppmärksammas, att det primära syftet med denna formelmässiga redovisning av populationens parametrar är en kompletterande redovisning av systemet av urvalsenheter; sekundärt resulterar förfarandet i konstruktionen av en för varje parameter tekniskt användbar skattningsformel. Det är dock icke säkert, att det är denna som faktiskt bör komma till användning. Detta är särskilt viktigt att observera vid vissa former av gruppurval, jfr exempel d) nedan.

Några exempel på denna teknik är belysande. De anknyts till problemet att skatta en viss total T .

a) *Obundet slumpmässigt stickprov.*

Populationen består av N elementära enheter, som också är urvalsenheter; med varje enhet associerar vi ett mätvärde Y_j . Vi skall skatta:

$$T = \sum_{j=1}^N Y_j$$

Vi skriver denna total:

$$T = N \left(\frac{1}{N} \sum_{j=1}^N Y_j \right) = N \cdot \bar{Y}$$

I uttrycket $T = N \cdot \bar{Y}$ är N känt; för att skatta T skall vi alltså skatta medeltalet $\bar{Y}$ per urvalsenhet med $\bar{y}$ och utföra multiplikationen $N \cdot \bar{y}$. Vi får som skattning av T :

$$t = N \cdot \left(\frac{1}{n} \sum_{j=1}^n y_j \right) = N \cdot \bar{y}$$

En kontroll av förfarandets riktighet erhålls, om man i formeln för t sätter $n = N$. Då blir i detta fall $t = T$, varför förfarandet är riktigt (men icke säkert det bästa).

b) *Stratifierat urval.*

Populationens N st elementära enheter, fördelade på R strata, används som urvalsenheter. Vi skall skatta:

$$T = \sum_{i=1}^R \sum_{j=1}^{N_i} Y_{ij}$$

Vi skriver denna formel:

$$T = \sum_{i=1}^R N_i \left(\frac{1}{N_i} \sum_{j=1}^{N_i} Y_{ij} \right) = \sum_{i=1}^R N_i \cdot \bar{Y}_i$$

Analogt med fallet a) skall vi nu skatta $\bar{Y}_i$ och därefter utföra den operation, som anges av sista ledet i formeln ovan. Vi skattar $\bar{Y}_i$ med:

$$\bar{y}_i = \frac{1}{n_i} \sum_{j=1}^{n_i} y_{ij}$$

och skattar alltså T medels:

$$t = \sum_{i=1}^R N_i \cdot \frac{1}{n_i} \sum_{j=1}^{n_i} y_{ij} = \sum_{i=1}^R N_i \cdot \bar{y}_i$$

Förfarandets riktighet kontrolleras här genom att sätta $n_i = N_i$.

c) *Gruppurval.*

Populationen består av M primära urvalsenheter, som vardera innehåller N sekundära urvalsenheter. Med varje sekundär enhet associerar vi ett mätvärde Y_{jk} . Vi skall skatta:

$$T = \sum_{j=1}^M \sum_{k=1}^N Y_{jk}$$

Vi skriver T :

$$T = \sum_{j=1}^M N \left(\frac{1}{N} \sum_{k=1}^N Y_{jk} \right) = \sum_{j=1}^M N \cdot \bar{Y}_j = M \frac{1}{M} \sum_{j=1}^M T_j = M \cdot \bar{Y}$$

Här är $\bar{Y}_j$ medeltalet per sekundär urvalsenhet i den j :te primära urvalsenheten. $N \cdot \bar{Y}_j = T_j$ är totalen för den j :te primära urvalsenheten. Medeltalet av dessa T_j är medeltalet $\bar{Y}$ per primär urvalsenhet.

Det är nu klart, hur vi kan skatta T . Vi uttar m st primära urvalsenheter med användning av sannolikheter $1/M$; inom varje sådan uttar vi n st sekundära urvalsenheter med sannolikheter $1/N$. Vi skattar $\bar{Y}$ medels $\bar{y}$; då skattas T av $M \cdot \bar{y}$. Vi har:

$$\bar{y} = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m t_j$$

där t_j är en skattning av T_j . Vi måste alltså skatta T_j , som ju är $N \cdot \bar{Y}_j$, dvs. vi måste skatta $\bar{Y}_j$, medeltalet per sekundär urvalsenhet. Detta gör vi medels:

$$\bar{y}_j = \frac{1}{n} \sum_{k=1}^n y_{jk}$$

$$t_j = N \cdot \bar{y}_j = \frac{N}{n} \sum_{k=1}^n y_{jk}$$

$$\bar{y} = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m \frac{N}{n} \sum_{k=1}^n y_{jk}$$

Vi skattar nu $T = M \cdot \bar{Y}$ medels:

$$M \cdot \bar{y} = \frac{M}{m} \sum_{j=1}^m \frac{N}{n} \sum_{k=1}^n y_{jk}$$

Detta uttryck blir identiskt $M \cdot \bar{Y}$ för $m = M$ och $n = N$.

Om $m = M$, men $n < N$, får vi:

$$t = \sum_{j=1}^M \frac{N}{n} \sum_{k=1}^n y_{jk} = \sum_{j=1}^M N \cdot \bar{y}_j = \sum_{j=1}^M t_j$$

Om $n = N$, men $m < M$, får vi:

$$t = \frac{M}{m} \sum_{j=1}^m \sum_{k=1}^N y_{jk} = \frac{M}{m} \sum_{j=1}^m t_j = M \cdot \bar{y}$$

(Här är $t_j = T_j$, men beteckningen t_j används av naturliga skäl.)

d) Enstegs-sampling med »cluster-sampling». Detta fjärde exempel ges för att illustrera, att redovisningen av populationens parametrar på här föreskrivet sätt icke nödvändigtvis leder fram till de bästa skattningarna av dessa parametrar.

Antag, att populationen består av N urvalsenheter; den j :te räknar L_j elementära enheter Y_{jk} , $k = 1, 2, \dots, L_j$. Populationens total är:

$$T = \sum_{j=1}^N Y_j = \sum_{j=1}^N \sum_{k=1}^{L_j} Y_{jk} = N \cdot \bar{Y}$$

T kan alltså, medels ett urval om n urvalsenheter med sannolikheter $1/N$, skattas med:

$$t = \frac{N}{n} \sum_{j=1}^n y_j = N \cdot \bar{y}$$

Skattningen baseras m. a. o. på medeltalet per urvalsenhet. Om Y_j är (approximativt) proportionellt mot L_j — en vanlig situation — är skattningen $t = N \cdot \bar{y}$ oftast dålig. En i regel bättre skattning fås i detta fall genom att beräkna ett *medeltal per elementär enhet* och multiplicera detta med totala antalet sådana enheter i populationen, dvs. medels:

$$t' = \left(\sum_{j=1}^N L_j \right) \cdot \frac{\sum_{j=1}^n y_j}{\sum_{j=1}^n L_j}$$

Vid enkla stickprovsundersökningar kan redovisningen av populationens parametrar beräknas leda fram till ett fastställande av den formel, varmed dessa parametrar bör skattas. Vid mera komplicerade undersökningar behöver så ej vara fallet, som exempel d) visar. Det är därför nödvändigt att som ett led i planeringen också specificera de skattningsformler, som skall användas.

Ovanstående teknik med redovisning av populationens parametrar fyller en analog funktion, då det gäller att mäta skattningsarnas noggrannhet medels medelfelskalkyler.

6. Precisering av undersökningens noggrannhetskrav. Om en stickprovsundersökning alls skall vara meningsfull, måste den ge representativa resultat. Den enda garantin härför är att planera och genomföra undersökningen som en imitation av stickprovsteorins ideala schema, dvs. söka realisera sannolikhetsurval, »probability-sampling». Det måste redan på ett tidigt stadium av planeringen fastslås, om undersökningen skall inriktas härpå eller icke. Mycket av vad som tidigare sagts i avdelning III av denna redogörelse äger visserligen giltighet också för sådana undersökningar, som icke representerar sannolikhetsurval; men förarbetena för användandet härav drar i regel höga kostnader, som kanske icke bör tas för andra typer av undersökningar.

Om man fastslagit, att undersökningen skall utföras medels sannolikhetsurval, måste garantier ges för att planerna härpå förverkligas. Av särskild vikt är det därvid att anvisa en tillfredsställande lösning av bortfallsproblemet.

7. Sammanfattning av III:1—6. Sammanfattningsvis skall planeringen sålunda omfatta bl. a. följande led:

- 1) redovisning av den planerade undersökningens syften;
- 2) definierandet av undersökningens population och i samband därmed dess elementära enheter;
- 3) redogörelse för undersökningens observationsteknik;
- 4) konstruktion av undersökningens urvalsenheter;
- 5) redovisning av populationens parametrar;
- 6) precisering av undersökningens noggrannhetskrav.

Självfallet täcker dessa punkter icke den fullständiga planeringen av en stickprovsundersökning; de kan snarast betecknas som ett minimiprogram för den del av planeringen, som är specifik för en stickprovsundersökning. En fullständig planering måste dessutom innefatta sådana faser, som beror av den använda mätmetodiken (utarbetandet av frågeformulär, instruktioner etc.) m. m.

Sommarbarnsverksamheten i Göteborg¹

Av folkskollärare *Carl Blomquist*, Göteborg

Sommarbarnsverksamheten i Göteborg startades år 1917 av Göteborgs skolförening, en sammanslutning av lärare vid Göteborgs folkskolor. Anledningen var, som det heter i ett protokoll från ett sammanträde år 1917, »det nödtillstånd som alltmer synes hota vår stads fattigare befolkning». Då sedan förhållandena blev mer normala, framställdes krav om att verksamheten borde läggas ner.

Om den närmaste anledningen till verksamhetens start var att hjälpa barnen att få bättre kosthåll genom att ge dem möjlighet att tillbringa sommaren på landet, så lades med åren även andra synpunkter på verksamheten. Bl. a. yttrade folkskolestyrelsen år 1924 på anmodan av stadsfullmäktige om sommarbarnsverksamheten med anledning av en motion om anslag till verksamheten: »Då förvaltnings-, hälso- och sjukvårdsnämnderna ansåg ett fortsatt bedrivande av Skolföreningens sommarbarnsverksamhet vara ur folkskolans och samhällets synpunkt synnerligen önskvärt och förtjänt av ekonomiskt stöd från kommunens sida, tillstyrkes bifall till den väckta motionen».

Numera behöver inte verksamheten motiveras varje år, när anslag skall begäras. Sedan några år tillbaka har denna form av ferievistelse för stadsbarnen vunnit allmänt erkännande och på sistone även statsmakternas stöd. I stället har nu ett annat bekymmer uppkommit. Hur få tillräckligt många hem?

Vad Göteborg beträffar, anskaffades hemmen det första året 1917 genom att lärare i staden skrev var och en till sina bekanta bland landsbygdslärarna och bad dem intressera lämpliga familjer för saken. Så sent som den 19 maj väcktes förslaget om en aktion för att anskaffa feriehem på landet för skolbarnen, och redan efter tre veckor kunde föreningen skicka ut 790 barn. Trots att biljetter köptes till alla och kläder till många, gick kostnaderna endast till 3 kr 33 öre för ca 9—10 veckors sommarvistelse. Den låga kostnaden under detta och de närmast därpå följande åren berodde på att barnen mottogs kostnadsfritt i lanthemmen, och att allt arbete med att sända ut barnen utfördes gratis på fritid av intresserade lärare.

År 1921 försökte kommittén att stimulera anskaffandet av sommarhem genom att åt varje hem, som mottog ett barn under 12 år betala 25 kr, om lanthemmet så önskade. Detta hade till följd, att man sedan årligen erhöll omkring 500 hem eller det antal, som motsvarade behovet, utom vad pojkar beträffar. För en del pojkar har alltid saknats hem. Då sommarhemmen visade en önskan att hellre ta emot äldre barn bestämdes år 1924, att ersätt-

¹ Inledningsanförande vid storstadskonferens i Göteborg den 4 maj 1951.

ningen endast skulle utgå för barn under 11 år. Denna princip följdes sedan ända till år 1947.

Om arbetet inom kommittén skall här endast nämnas, att den allra största hänsyn alltid tagits till lanthemmens önskningar och att alltid lika stora krav ställts både på barn och lanthem.

Lanthemmen anser sig ha mer besvär med pojkar än med flickor. Finns det något annat att göra än att kompensera hemmen genom att höja ersättningen för pojkarna?

Av största betydelse har kommittén ansett det vara att upprätthålla förbindelsen med de en gång erhållna lanthemmen. Varje år skriver man därför till dessa. Vidare påminns de barn, som varit ute som sommarbarn, dels på hösten att de skall skriva och tacka och dels på våren att de skall skriva och fråga, om de får komma igen.

Vid höstterminens början varje år utsänds en blankett med frågor om hur barnen haft det, vad de sysslat med etc. En sak, som frapperat oss, är den stora frikostighet, som visats barnen. Förra året hade de inte mindre än sammanlagt 19 000 kr med sig hem. En hade fått 250 kr, några 100 kr var osv. Varje år är det också några, som får cyklar, armbandsur o. dyl. »Du ska gå bort till handlarn och hämta en cykel», sade en sommarpappa till en göte-

borgspojke, när denne anlände. »Jag trodde ju, att det var en cykel till familjen det gällde», berättade pojken sedan på hösten, »och jag blev därför förvånad, när handlarn ändrade sitsens höjd efter min längd, och ännu mer förvånad blev jag, när jag kom hem och farbror sade: Var så god, cykeln är din.» Pojken hade varit i sommarhemmet ett år förut, bör kanske nämnas.

Barnens föräldrar och äldre syskon blir ofta bjudna ut på sin semester och i en hel del fall hälsar sommarföräldrarna på i barnens hem under vinterns lopp. Verkliga vänskapsband knyts på detta sätt många gånger mellan sommarhemmet och barnets familj. Många är de barn, som efter genomgångna sjukdomar eller olyckshändelser på vintern fått resa till sina sommarhem för vila och rekreation. Om det goda förhållande, som uppstått mellan från början helt för varandra främmande familjer, kunde mycket berättas.

1947 utökades verksamheten i Göteborg betydligt, och 1 500 barn sändes ut i stället för de vanliga 500, och ersättning utbetalades efter helt nya principer. Nu betalas per dag 2,50 kr för barn under 6 år, 2 kr för skolbarn under 13 år och 1 kr för 14-åringar. Denna sista grupp består i regel av barn, som tidigare varit i samma sommarhem.

Flera omständigheter gör, att ersättningens storlek måste tas upp till diskussion, bl. a. penningvärdets fall. En annan viktig orsak är, att ett flertal samhällen bjuder en högre ersättning. Särskilt i Småland har förespråkarna för göteborgsbarnen i år mötts av svaret: »Kan den och den lilla staden betala en högre ersättning, kan väl det stora Göteborg göra det.» Det är inte lätt att bemöta det påståendet. Det är farligt att för mycket fresta den välvilja, som visats göteborgsbarnen. Andra feriebarnsorganisationer har gjort samma erfarenheter, och det torde vara ofrånkomligt att för år 1952 höja ersättningen.

Men det finns ännu ett problem, vilket inte heller det berör endast Göteborg, nämligen pojkarnas utplacering. Varje år, alltsedan verksamheten började år 1917, har det varit svårt att få hem till pojkarna. I år finns det redan hem till så gott som alla anmälda flickor, men till omkring 1 200 pojkar har man endast lyckats skaffa omkring 200 hem. Vad är att göra? Allt har gjorts för att påverka hemmen att ta pojkar. Man är väl medveten om, att lanthemmen anser sig ha mer besvär och arbete med pojkarna än med flickorna, och det finns sannolikt inte något annat att göra än att kompensera hemmen genom att höja ersättningen för pojkarna. Då ju en överenskommelse finns, att de större städerna bör gå efter samma linjer, när det gäller ersättningen, skulle jag som talesman för Göteborgs skolförenings sommarbarnskommitté vilja föreslå, att en överenskommelse träffas om att den nu utgående ersättningen för flickor höjs med 50 öre och för pojkar med 1 kr per dag, och att vi var och en för sig hos sina huvudmän begär anslag i enlighet därmed. För 1952 skulle vi alltså per dag betala för flickor under 6 år 3 kr och för pojkar 3,50 kr, i åldern 7—13 år resp. 2,50 och 3 kr samt för 14-åringarna resp. 1,50 och 2 kr.

Sociala frågor vid 1951 års riksdag

Arbetsmarknadsfrågor

Den 9 mars 1951 framlade Kungl. Maj:t proposition (152) om anslag för *arbetslöshetens bekämpande* med 17,6 milj. kr för budgetåret 1951/52. Dessutom föreslogs i propositionen bl. a. ett reservationsanslag på 1,35 milj. kr för *överflyttning av arbetskraft* samt för *främjande av företagsverksamhet* med 1,5 milj. kr. Propositionen vann riksdagens bifall (skr. 297).

En motion (II: 207) om viss ändring i lagen om *förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av militärtjänstgöring* syftade till att de inkallade skulle ges bättre garantier än vad de nu har att återfå sitt arbete efter avslutad värnpliktstjänstgöring. Riksdagen avslog motionen liksom två likalydande motioner (I: 65 och II: 87) om snabbare handläggning av frågor om *arbetstillstånd åt arbetssökande utlännningar*.

I andra kammaren motionerades (II: 221) om en undersökning av möjligheten att överflytta utländsk arbetskraft, i första hand västtysk, till det svenska skogsbruket. Motionen föranledde ingen åtgärd från riksdagens sida.

Arbetarskyddsfrågor

I prop. 169 föreslog Kungl. Maj:t, att *skogshärbärgeslagen* av år 1937 och *flottledshärbärgeslagen* av år 1919 skulle fr. o. m. 1952 ersättas av den s. k. *skogsförläggningsslagen*. Riksdagen biföll propositionen (skr. 244). Den nya lagen gäller, utöver de arbeten, som omfattas av tidigare lagstiftning, även skogsvårds- och flottläggningsarbete. Bestämmelserna om arbetsgivares skyldighet att sörja för att tillfälliga bostäder, stall och raststugor står till förfogande på eller i närheten av arbetsplatsen vid skogs- och flottningsarbete m. m. har skärpts. Detaljbestämmelserna om dessa bostäders beskaffenhet har utökats och preciserats. Vissa bestämmelser rörande utrymme, rumshöjd och förvaringsutrymmen skulle gälla alla i lagen avsedda tillfälliga bostäder. Anordningar för gemensam mathållning skulle finnas i alla bostäder, som är avsedda för åtta eller fler arbetstagare, varjämte vissa bestämmelser meddelas rörande kök och matrum samt torkrum. Skogsyrkesinspektionen och arbetarskyddsstyrelsen skulle övervaka, att lagbestämmelserna efterlevs.

Arbetarskyddslagens principiella *förbud mot nattarbete*, som bringar allt nattarbete under statlig kontroll, trädde i kraft den 1 juli 1951, sedan riksdagen 1951 avslagit motionsledes (I: 44 och 59 samt II: 63 och 85) framlagda förslag om uppskov med förbudets ikraftträdande.

Arbetstidsfrågor

1951 års riksdag har, efter proposition av Kungl. Maj:t (72), antagit sådana ändringar i *semesterlagstiftningen*, att den lagstadgade minimisemestern för arbetstagare uppgår till tre veckor (skr. 245). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 1951, från och med vilken dag arbetstagaren intjänar $1\frac{1}{2}$ dags semester för varje månad, som han arbetar under 16 dagar hos arbetsgivaren. Då semestern i allmänhet utgår året efter kvalifikationsåret, blir den för flertalet arbetstagare 15 dagar år 1952 och 18 dagar fr. o. m. år 1953 (vartill kommer söndagar). För de arbetstagare, som arbetar utanför arbetsgivarens kontroll, utgår i stället för semesterledighet semesterlön med 6 % (förut 4 %) av deras arbetsinkomst under kvalifikationstiden.

Arbetstagare och arbetsgivare har frihet att komma överens om att dela upp semestern och t. ex. låta en del av den utgå i form av fria lördagar under sommaren. Utan arbetstagarens samtycke kan arbetsgivaren endast dela semestern i två perioder, varav den ena måste omfatta två veckor.

För arbetstagare inom jordbruket, som tidigare endast hade rätt att få sex semesterdagar i en följd, samt för ungdomar under 18 år m. fl., som redan förut hade tre veckors semester, gäller numera samma bestämmelser som för övriga arbetstagare. Arbetstagare, som i arbetet är utsatta för röntgenstrålning eller strålning från radioaktivt ämne och som förut var tillförsäkrade sex veckors semester, behåller enligt en särskild lag denna förmån.

Bostadsfrågor

Anslag för *den statliga låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål* begärdes i prop. 124. Dessutom framlades förslag om vissa ändringar i villkoren för egnahems-, tertiär- och tillägglån. Sålunda föreslogs att maximigränserna för rätten till egnahemslån skulle sänkas, lån skulle endast beviljas om bottenytan uppgår till högst 90 m² i fråga om enplanshus, till högst 65 m² för $1\frac{1}{2}$ -planshus samt till högst 55 m² för tvåplanshus. Motsvarande jämkningar skulle göras i maximibestämmelserna för lån till tvåfamiljshus. Därutöver föreslogs, att de stegringar av byggnadskostnaderna, som inträffat, inte skulle föranleda någon utvidgning av tillägglångivningen. I propositionen behådas ytterligare utredningar rörande vissa bostadspolitiska frågor, bl. a. om införandet av ett kreditgarantisystem i stället för direkta statliga lån, om frågan angående principerna för hyrespolitiken och hur en eventuellt ändrad målsättning för densamma skulle inverka på behovet av tillägglån och kapitalsubvention till egnahem samt frågan om omfattningen och ändamålsenligheten av de olika bostadsrabatterna. Slutligen föreslogs vissa ändringar i bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas personalorganisation. Statsutskottets majoritet tillstyrkte i alla väsentliga delar propositionen och riksdagen biföll utskottets förslag (skr. 299).

Förlängning av *hyresregleringslagen, bostadsrättskontrollagen och lagen om hyresrätt vid hemskillnad eller äktenskapsskillnad* föreslogs i prop. 168. Riksdagen biföll propositionen (skr. 282).

Hälso- och sjukvård

Förslag till ändringar i *lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus* framlades i prop. 20. Landstingen och städerna utanför landsting skulle åläggas huvudmannaskapet för vården av de kroniskt sjuka och reglera kronikeranstalternas ställning. Riksdagen biföll propositionen (skr. 31) och ändringarna träder i kraft den 1 januari 1952.

I två likalydande motioner (I: 284 och II: 373) föreslogs att reformen med fria läkemedel skulle genomföras från 1 januari 1952. Riksdagen avslag motionerna.

Levnadskostnader

I prop. 111 föreslogs att en ny *dyrortsundersökning* skulle verkställas för att ge underlag till en revision av dyrortsgrupperingen. Riksdagen biföll propositionen (skr. 223).

Motionerna I: 291 och II: 358 krävde en rättvisare beräkning av levnadskostnadsindex samt att de direkta skatterna skulle ingå i den index, som kommer till användning vid beräkning och fastställande av de statsanställdas löner. Motionerna föranledde ingen åtgärd från riksdagens sida.

Nykterhetsfrågor

Kungl. Maj:t framlade i prop. 125 förslag om *ökat statligt stöd till de erkända och enskilda alkoholistanstalterna*. De s. k. garanti- och beläggningsbidragen föreslogs höjda, garantibidraget från 3,50 till 7 kr per dag samt beläggningsbidraget från 3 å 3,50 till 5 kr. Driftskostnadsanslaget beräknades i anledning härav höjt från 2,3 till 2,9 milj. kr. Dessutom begärdes ett anslag på 115 000 kr för vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid Åsbrohemmet samt 50 000 kr som lån till Svenska diakonsällskapet för dess alkoholistanstalt Björknäs. Statsutskottet tillstyrkte men föreslog en höjning av anslaget till Åsbrohemmet till 155 000 kr. Efter en mindre ändring i formuleringen biföll riksdagen utskottets förslag (skr. 294).

En motion (II: 375) om ändring av 10 § *alkoholistlagen* angående läkares anmälningsskyldighet gentemot alkoholister avsågs av riksdagen.

Socialförsäkring

På grund av de höjningar av levnadskostnaderna, som inträtt sedan den nya folkpensioneringslagen beslöts år 1946, har dyrtidstillägg på folkpensionerna utgått sedan den 1 januari 1948. De starka prisstegringarna framtvang

1950 permanenta bestämmelser om indextillägg, vilka vid 1951 års riksdag ändrades i betydelsefulla avseenden. I syfte att möjliggöra tätare utbetalningar av indextillägget på folkpensioner föreslogs i prop. 70 vissa ändringar i *folkpensioneringslagen*. Pensionspristalet skulle i fortsättningen fastställas i varje kvartals första månad med giltighetstid för närmast följande tre månader och indextilläggen skulle utbetalas månadsvis i samband med folkpensionen i övrigt. Vidare förordades i propositionen, att indextillägget lagtekniskt inte längre skulle ha karaktär av fristående tillägg, utan att indexförhöjningen skulle få utgöra en del av pensionsförmånen. Dessutom föreslogs vissa jämkningar i *lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn* samt i *lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen*. För *indextillägg på folkpensioner* på grund av inträffade prisstegringar begärdes ytterligare 34 milj. kr utöver de 68 milj. kr, som tidigare begärts i statsverkspropositionen. Riksdagen biföll propositionen (skr. 117), sedan vederbörande utskott tillstyrkt.

I anledning av en motion (II: 18) tillstyrkte andra lagutskottet, att Kungl. Maj:t ville till omprövning uppta frågan om en minskning av karenstiden för rätt till sjukbidrag enligt *lagen om folkpensionering* samt för 1952 års riksdag framlägga de förslag, som därav kunde föranledas. Riksdagen följde utskottet (skr. 229).

Två likalydande motioner (I: 154 och II: 200) upptog frågan om *avskaffande av bostadskostnadsgrupperingen inom folkpensioneringen m. m.* Utskottet avstyrkte och riksdagen avlog motionerna.

I I:222 och II: 292 motionerades om att riksdagen skulle anhålla hos Kungl. Maj:t om uppdrag åt folkpensionsrevisionen att pröva lämpligheten av att sammanslå i folkpensioneringslagen omnämnda allmänna och särskilda bostadstillägg. Riksdagen avlog motionerna efter vederbörande utskotts avstyrkan.

I prop. 96 föreslogs utvidgning av *lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar*. En ny yrkessjukdom — kronisk kadmiumförgiftning — föreslogs intagen i *lagen*. Riksdagen godkände propositionen (skr. 138). För samma lag föreslogs vissa andra ändringar i två likalydande motioner (I: 94 och II: 125) samt i II: 296. I andra motioner (I: 93 och II: 129) föreslogs utredning och förslag till ändring av *olycksfallsförsäkringslagen*. Ingen av dessa motioner föranledde någon åtgärd från riksdagens sida.

I motion II: 203 hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära en snabbutredning för åstadkommande av en samordning mellan sjuk- och olycksfallsförsäkringarna. I motionen föreslogs bl. a., att arbetsgivaren skulle vara skyldig att försäkra sina arbetare för sjukdom enligt samma grunder, som nu gäller för olycksfallsförsäkring. Motionen avlogs av riksdagen. En annan motion (II: 46) förordade viss ändring i förordningen om tillägg av statsmedel på vissa ersättningar enligt *lagen om försäkring för olycksfall i arbete*. Även denna motion avlogs. Samma lag var föremål för ytterligare motioner (I: 32 och II: 45), där det föreslogs, att även olycksfall vid skötsel och utfodring av häst före och efter arbetets slut för dagen

skulle betraktas som olycksfall i arbete. Riksdagen beslöt i enlighet med andra lagutskottets förslag att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att dessa motioner skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att av denna tas under övervägande.

En motion (II: 64) om viss ändring av bestämmelserna om *statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor* föranledde riksdagen att i skrivelse (163) anhålla hos Kungl. Maj:t, att de framställda önskemålen skulle tas under övervägande vid den i årets statsverksproposition omnämnda utredningen om översyn av bestämmelserna om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Socialvård

I prop. 12 föreslogs att *allmänt barnbidrag*, som inte lyfts före utgången av året efter det under vilket det förfallit till betalning, skulle vara förverkat. Riksdagen biföll (skr. 16).

1951 års riksdag beslöt (skr. 150) mot socialministerns förslag i prop. 78 att införa en avgift på de hittills *avgiftsfria resorna* till enskilt ordnad ferievistelse för barn och husmödrar ur lägre inkomstskikt. Avgiften utgår fr. o. m. 1 juli 1951 med 5 kr för barn i åldern 6—12 år samt för vårdare till barn under 12 år och med 10 kr för barn över 12 år samt för husmödrar.

Kungl. Maj:t uppdrog år 1949 åt fångvårdsstyrelsen att med biträde av sakkunniga utreda frågan om inrättande av en ny sluten ungdomsanstalt för sådant manligt klientel, som nu intas på de provisoriska ungdomsanstalterna i Uppsala och Ystad. Styrelsen och de sakkunniga, som vid bedrivandet av utredningen benämnt sig ungdomsanstaltsutredningen, avlämnade sitt förslag i december 1950 (SOU 1950: 47). Den nya anstalten, som föreslogs placerad vid sjön Roxen och som skulle kallas Røxtuna, beräknas komma att kosta 8,2 milj. kr. Justitieministern föreslog i prop. 122, att vissa förberedelsearbeten för anstalten i form av väg- och vattenanläggningar, ritningar m. m. skulle göras. Kostnaderna härför uppskattades till 500 000 kr. Statsutskottet ansåg emellertid att beloppet kunde reduceras till 300 000 kr, vilket också blev riksdagens beslut (skr. 313).

Bidrag till driften av *anstalter för psykopatiska och nervösa barn* begärdes i prop. 22 med 252 000 kr. Dessutom framlades i prop. 133 förslag om utvidgat statligt stöd till de fyra enskilda psykopathemmen för barn, Mellansjö och Råbylunds skolhem samt Skärsbo och Frölundaborgs barnhem. Detta skulle kräva ett ytterligare anslag av 48 000 kr. Riksdagen biföll (skr. 276) och beviljade sammanlagt 300 000 kr.

I årets statsverksproposition framlades förslag om förflyttning av verksamheten vid Skarvik-Tallåsens skolhem och yrkesskola till Ljungaskogs och Sonestorps yrkesskolor. I prop. 48 föreslogs att kostnaderna för omläggningen, 585 000 kr, skulle *bestridas ur en särskild fond, avsedd för utbyggnad av de statliga ungdomsvårdsskolorna*. Riksdagen godkände förslaget (skr. 64).

Förslag till ändring i *familjebidragsförordningen* framlades i prop. 17. Redan den 26 maj 1950 utfärdades bestämmelser om en provisorisk höjning av familjepénningen för budgetåret 1950/51. I prop. 17 föreslogs dels en slutlig reglering av familjepénningens belopp, dels vissa andra ändringar i familjebidragsförordningen rörande näringsbidrag, begravningsbidrag och bostadsbidrag. Familjepénningens maximum skulle höjas till 3,75 kr för hustru samt till 2 resp. 1,50 kr för annan familjemedlem över resp. under 16 år. Dyrortsgrupperingen föreslogs slopad som grundval för familjepénningen och maximibeloppen skulle vara lika på alla orter. Vederbörande utskott tillstyrkte med den ändringen, att datum för ikraftträdandet sattes till 1 april i stället för till 1 juli 1951, som föreslagits i propositionen; riksdagen följde utskottet (skr. 60).

Två likalydande motioner (I: 292 och II: 379) innehöll förslag till vissa åtgärder i abortförebyggande syfte. Utskottet fann, att motionernas önskemål i det väsentliga redan tillgodosetts genom tillsättandet av 1950 års abortkommitté och avstyrkte. Riksdagen följde utskottet.

Sociala frågor i övrigt

I prop. 59 begärde Kungl. Maj:t yttrande av riksdagen angående en av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1950 antagen rekommendation om *principerna för yrkesutbildning för vuxna*, däri inbegripet partiellt arbetsföra samt de metoder, som borde användas vid olika personalkategorier, utbildningens organisation och administration samt internationellt samarbete på detta område. Kungl. Maj:t förordade, att de i denna rekommendation uppdragna riktlinjerna, i den utsträckning lämpligen kunde ske, skulle beaktas vid yrkesutbildningen i vårt land. Utskottet tillstyrkte och riksdagen biföll rekommendationen (skr. 130).

I anledning av motionerna I: 166 och II: 198 beslöt riksdagen i skrivelse (210) att hos Kungl. Maj:t anhålla, att en utredning måtte verkställas om i vilken omfattning arbetet och arbetsplatsens förhållanden nu är föremål för vetenskaplig forskning och om hur sådan forskning på lämpligaste sätt bör främjas och samordnas.

Riksdagen godkände (skr. 15) propositionen (3) om förlängning av *utlänningsslagen*.

Vissa författningsändringar i anslutning till den föregående år beslutade ändringen av det *kommunala ortsavdragssystemet* föreslogs i prop. 180. Nu gällande skattepliktsgräns vid 600 kronors taxerad inkomst skulle avskaffas och minimibeloppet för påföring av beskattningsbar inkomst höjas från 10 till 20 kr. Vidare föreslogs att skyldigheten att avge självdeklaration skulle inträda vid en bruttointäkt av 1 200 kr i stället för vid nu gällande 600 kr. Slutligen föreslogs att den som inte uppnår 1 200 kr taxerad inkomst, skulle befrias från erläggande av folkpensionsavgift. Riksdagen biföll (skr. 243 och 246).

Kungl. Maj:ts prop. 184 angående ändrade bestämmelser rörande *avgångs-åldern för civila anställningshavare i statens tjänst* innehöll förslag, att systemet med fasta pensioneringsåldersgränser ersätts med en anordning med pensioneringsperioder, omfattande ett, två eller tre år. Under denna period skulle det vara befattningshavarens ensak att bestämma tidpunkten för sin avgång. Denna rätt skulle emellertid motsvaras av en möjlighet för vederbörande myndighet att tillse, att befattningshavarens tjänstgöring inte fortgår längre, än att han på ett tillfredsställande sätt fullgör sitt arbete. Detta nya system skulle gälla för civila befattningshavare i statens tjänst samt för befattningshavare underkastade pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna och folkskolan. För övriga kategorier, som omfattas av det statliga pensionsväsendet, behåddes förslag till 1952 års riksdag. Riksdagen biföll propositionen (skr. 278).

Förslag till en del ändringar i 1947 års *pensionsreglementen* förelades riksdagen i prop. 185. Riksdagen godkände förslagen (skr. 306), som bl. a. innebar ändrade *pensionsunderlag för överläkare vid fångvårdens sinnessjukavdelningar* och statens sinnessjukhus. Vidare beslöts en del specialbestämmelser för viss personal vid lantbrukshögskolan vid Ultuna samt ändringar i pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna. Därjämte beslöts pensionsrätt i statens pensionsanstalt för befattningshavare hos skytteförbundens överstyrelse och hos centralförbundet för befälsutbildning samt om pension åt vissa personer i statsunderstödd verksamhet m. m.

På *statstjänstemännens löner* beviljade riksdagen ett *dyrtidstillägg* av 32—33 % (skr. 50) i enlighet med Kungl. Maj:ts prop. 52. Även det statliga resereglementet debatterades i riksdagen. I prop. 19 föreslogs sådana ändringar, att för så gott som hela statsförvaltningen gällande bestämmelser kan utfärdas i fråga om *resekostnadsersättning vid tjänsteresa*, som företas med förrättningsmannens egen bil. I en senare proposition (178) föreslog civilministern en höjning av *traktamentsersättningen* inom samtliga traktamentsklasser med 2 kr för dag och med 2 kr för natt. Bägge propositionerna godkändes av riksdagen (skr. 48 och 222).

Slutligen kan nämnas, att i två likalydande motioner (I:45 och II:65) yrkades på en översyn av *lagen om förenings- och förhandlingsrätt*, så att innebörden av begreppet »kränkning av föreningsrätten» närmare skulle preciseras. Motionerna föranledde ingen åtgärd.

T. G.

Kortare meddelanden

Tvångsåtgärder vid intagning på ålderdomshem. Socialstyrelsen har hos JK yttrat sig angående ett fall om omhändertagande för vård på ålderdomshem, varvid en äldre man trots protester fördes ut ur sin stuga och fram till en väntande bil för färd till ålderdomshem. Ett sammandrag av yttrandet lämnas här nedan. Socialstyrelsen finner det styrkt, att A den 15 februari 1951 till följd av den låga temperaturen inomhus samt svåra brister i fråga om elementär hygien befann sig i en situation, i vilken han utsatte sig själv för vanvård i så hög grad, att han kunde ådra sig allvarlig och omedelbar skada till sin hälsa. Det synes likaledes vara styrkt, att A mot sin uttalade vilja med milt våld letts ut ur sin stuga till en bil för att föras till ålderdomshemmet.

Vad först principiellt beträffar frågan om tvångsåtgärder vid fall av vanvård har länsstyrelsen uttalat, att enligt dess mening fattigvårdsstyrelsens ingripande varit påkallat av omständigheter, som omförmåls i 1 § fattigvårdslagen, samt att ordalagen i nämnda lagrum täcker fordringarna för ett ingripande. I den mån länsstyrelsen härmed avsett, att förutsättningen för meddelande av fattigvård enligt 1 § fattigvårdslagen förelegat, delar socialstyrelsen denna mening. Däremot är styrelsen av den uppfattningen, att det ifrågavarande lagrummet inte kan åberopas till stöd för ett omhändertagande i direkt strid med vederbörandes egen vilja.

Däremot torde det, såsom länsstyrelsen längre fram i sitt yttrande antytt, finnas fall, då det enligt allmänna rättsgrundsatser kan vara tillåtet att ohändertat en person utan hans medgivande eller till och med mot hans vilja. Var gränsen går för tillåtligheten av ett dylikt ingripande är emellertid svårt att avgöra. Enligt styrelsens mening måste härvid den största restriktivitet iakttas. Tvångsåtgärder bör inte få förekomma annat än då vederbörande på grund av sin sinnesbeskaffenhet, svår fysisk sjukdom, stark utmattning eller an-

nan sådan orsak icke är i stånd att vidta åtgärder, som är nödvändiga för att förebygga allvarlig fara till liv eller hälsa. Det skall sålunda föreligga fall, som motsvarar kraven för utfärdande av vårdattest enligt sinnessjuklagen, och det bör föreligga sådana omständigheter, att dröjsmål, t. ex. för att tillkalla läkare, kan medföra fara.

Frågan om tvångsåtgärder för tillgodo-seende av uppenbara vårdbehov har varit föremål för socialvårdskommitténs utredning i ett betänkande den 28 maj 1948. I ett utlåtande den 22 december 1948 över detta betänkande har socialstyrelsen anslutit sig till kommitténs uppfattning, att tvångsbestämmelser i syfte att hindra en människa, som är vid sina sinnens bruk, att utsätta sig själv för uppenbar vanvård inte bör införas. Styrelsen är fortfarande av denna mening och vill hävda, att tvång är oförenligt med den moderna socialvårdens väsen. De ofrånkomliga undantagen från denna regel bör vara strängt begränsade, i möjligaste mån genom klara lagbestämmelser.

Det pågående genomförandet av 1947 års riksdagsbeslut rörande riktlinjer för anordnande av ålderdomshem innebär, att nya ålderdomshem undan för undan tillskapas i kommunerna. Dessa ålderdomshem har karaktären av trivsamma inackorderingshem, i vilka gamla människor, som är i behov av omvårdnad, kan inackordera sig, om de så önskar. Den växande förekomsten av dylika trivsamma ålderdomshem i förening med ökat antal platser på vårdhem för sinnesabnorma samt ökad tillgång till psykiatriker för diagnos av uppkommande vanvårdsfall leder enligt erfarenheten till att de fall med tiden blir alltmer sällsynta, i vilka personer, som är vid sina sinnens bruk, utsätter sig själva för svår vanvård.

Beträffande det nu ifrågavarande fallet anser styrelsen att, ehuru förhållandena i A:s bostad varit sådana, att det varit synnerligen motiverat för fattigvårdsstyrelsen att söka förmå A att åtminstone temporärt flytta till ålderdomshemmet, det dock inte förelegat sådana omständigheter, att (enligt

vad i det föregående anförts) tvångsåtgärder varit berättigade. Fattigvårdsstyrelsens ordförande har också i första hand försökt använda övertalning, och utredningen ger inte fullt klart besked om, i vilken mån verkligt tvång tillgripits. Enligt chauffören B:s berättelse gjorde A inte något motstånd. Av utredningen såsom helhet har socialstyrelsen emellertid fått det intrycket, att fattigvårdsstyrelsens ordförande i detta avseende överskridit det tillåtnas gräns. Huruvida fattigvårdsstyrelsen i den situation, som förelåg på aftonen den 15 februari 1951, hade möjlighet att hjälpa A genom att skaffa torr ved, varma sängkläder, varm mat och dylikt, undandrar sig socialstyrelsens bedömande. Dylik hjälp hade annars legat nära till hands. Att A befann sig i en mycket svår situation med risk att ådra sig förkylningsskador synes dock styrelsen uppenbart. Med hänsyn härtill och till A:s egna uttalanden till polisrapporten den 12 april 1951, vari han bland annat sagt sig vilja stanna kvar på ålderdomshemmet till längre fram på våren och vilja återkomma nästa höst samt på särskild fråga förklarat, att han inte ämnar ange någon till åtal eller annan åtgärd för att han mot sin vilja intogs på ålderdomshemmet, vill styrelsen föreslå, att vad som förekommit endast må föranleda en erinran till fattigvårdsstyrelsen, att tvång inte får förekomma i samband med vård på ålderdomshem.

Styrelsen vill slutligen tillägga, att hithörande ömtåliga frågor varit föremål för överläggning och instruktioner vid de årligen återkommande konferenserna med statens fattigvårds- och barnvårdskonsulenter. Genom statens inspektör för fattigvård följer styrelsen också hithörande frågor. I detta fall hade sålunda inspektören omedelbart infordrat rapport från vederbörande konsulent. Socialstyrelsen avser vidare, att i de råd och anvisningar rörande ålderdomshemmens uppgifter m. m., som är under arbete och skall distribueras bland annat till samtliga fattigvårdsstyrelser och länsstyrelser, särskilt behandla frågan om vård åt sådana personer, som utsätter sig själva för vanvård.

Socialstyrelsen anser med hänsyn härtill, att särskilda åtgärder i upplysnings syfte inte är påkallade.

1951 års folkräkning i England ger vid handen, att folkmängden i Storbritannien (dvs. England, Wales och Skottland) uppgår till 48,8 milj. personer (år 1931 var motsvarande siffra 44,8 milj.). Om till dessa siffror läggs folkmängden i Nordirland blir siffrorna 50,2 resp. 46,0 milj. Räknar man även med Kanalöarna och Eire kommer man upp till en folkmängd av 53,3 resp. 49,1 milj. Det kan nämnas, att Eires befolkning varit påtagligt stationär; ökningen under de sista 20 åren har endast uppgått till 26 000 personer. Stor-London har sedan 1931 endast ökat med 130 000 personer och folkmängden utgör nu 8,3 milj. Sedan före kriget (1939) har Stor-Londons folkmängd minskat med nära 400 000 personer.

T. G.

Seminarium för socialarbetare. Utifrån tanken att det för socialvårdsmyndigheter och enskilda socialarbetare i många europeiska länder skulle vara av intresse att få tillfälle diskutera huruvida den sociala familjevården bäst tillgodoses av en tjänsteman med uppgifter inom flera socialvårdsgrenar, en s. k. »polyvalent social worker», eller av ett flertal specialiserade socialarbetare, har FN i samverkan med den franska regeringen beslutat att i höst anordna ett seminarium för belysning av denna fråga.

Valet av plats för seminariet har fallit på Frankrike och anledningen härtill är, att man i detta land sedan länge praktiserat och väl utvecklat systemet med inom den allmänna socialvården verksamma tjänstemän och socialarbetare (polyvalent social workers).

Ämnet för seminariet, som blir franskspråkigt och kommer att hållas i »Centre international pédagogique» i Sèvres den 12—19 november, har formulerats sålunda: »*La formation et les fonctions des assistants sociales polyvalentes et la coordination des services sociaux en France.*»

Närmast ansvarig för seminariets organisation är Ecole nationale de la santé publique. Seminariet avses omfatta högst 30 deltagare, alla från länder, vilka är anslutna till FN:s särskilda program för utbyte av socialarbetare. Det förutsätts nämligen, att deltagandet i seminariet finansieras enligt bestämmelserna för detta program.

Genom FN:s förmedling inbjuder franska regeringen 3 svenska deltagare, företrädesvis ur kategorierna rektorer och lärare vid våra socialinstitut eller högre tjänstemän och socialarbetare på ledande poster, alla inom den sociala familjevårdens område. Det framhålls särskilt, att goda kunskaper i franska är nödvändiga. Sverige har anmodats inkomma med namnförslag senast i början av september. En särskild kommitté, sammansatt av representanter för FN:s sociala sektion i Genève och den franska regeringen, kommer att slutgiltigt utvalja deltagarna.

T. G.

Indexbundna löner i USA. Här nedan refereras en artikel i Monthly Labor Reviews majhäfte för innevarande år. (*Wage Escalators and the Adjusted C. P. I.* författad av Lucy M. Kramer och James Nix.) Av artikeln framgår, att närmare 3 milj. arbetare i USA har indexbundna löner; under perioden juni 1950—mars 1951 har antalet 5-dubblats. Indexbundna löner erhållna genom avtal gällande den 25 januari 1951 berörs inte av lönestoppet, som begränsar lönestegringen till högst 10 % över nivå i januari 1951.

Bureau of Labor Statistics' konsumtionsprisindex (C. P. I.) används i avtal för 90 % av arbetarna. F. ö. används C. P. I. för viss stad eller (sällsynt) stats levnads-kostnadsindex. För 84 % av berörda arbetare regleras sambandet mellan index och löner på följande sätt: Lönejustering sker en gång i kvartalet så, att timlönen justeras med en cent antingen för varje enhet C. P. I. ändras, eller då ändringen uppgår till 1,14 enheter. Den senare relationen mellan index och timlön bestämdes i avtal för General Motors 1948. Den erhöles, genom att C. P. I. för april 1948 dividerades med genomsnittstimlönen våren samma år. Vidare kan en procent löneförskjutning motsvara antingen en procent indexändring eller en enhets höjning eller sänkning av index. Metoden att justera timlönen med visst belopp

håller löneskalans nominella spridning konstant och metoden med procentuella justeringar av lönen håller de proportionella lönerelationerna konstanta. Beloppsjustering av lönerna används för 92,5 % av alla arbetare med indexbundna löner.

C. P. I. har omlagts i januari 1950. Den gamla serien publiceras dock till 1951 års slut. Det problem, som genom omläggningen uppstått för indexbundna avtal, har lösts på olika sätt:

1) Den gamla basindexen (index för den tidpunkt från vilken lönerna indexbundits) omräknas till överensstämmelse med den omlagda C. P. I.

2) Överenskommelse görs om hur gamla indexen skall omräknas. Nås inte enighet används förlikningsförfarande.

3) Om C. P. I. fullständigt revideras, upp-tas förhandlingar om ny metod för index-reglering av lönerna.

4) Förhandlingsperiod är fixerad. Nås under denna inte överenskommelse om metod för omräkning av index, kan förhandlingar om helt nytt löneavtal upptas.

Övergångsproblemet är emellertid relativt enkelt. I löpande avtal kan den gamla C. P. I. utbytas mot den nya för samma tidpunkt, varefter lönerna regleras enligt denna. Möjligen bör kvoter av den typ, som används vid General Motors, omräknas genom att vid divisionen med den genomsnittliga timlönen gamla C. P. I. utbyts mot nya.

Av den refererade artikeln framgår att indexbundna löneavtal för närvarande är av relativt ringa betydelse i USA. Det är emellertid troligt att de redan innevarande år kommer att bli dominerande, ty enligt New York Times den 4 augusti 1951 har the Wage Stabilization Board föreslagit att alla arbetslöner under dess jurisdiktion skall bindas vid levnadskostnadsindex. Förslaget, som berör alla timavlönade arbetare och arbetare som är fackförerings-medlemmar, måste godkännas av det federala organet för Economic Stabilization innan det kan träda i kraft.

Å. L.

Brottsligheten under andra kvartalet 1951

Hela antalet under andra kvartalet 1951 till polisens kännedom komma brott översteg med 29 % motsvarande antal för andra kvartalet 1950. Den största brottsgruppen, dvs. brotten enligt strafflagens 20 kap. (stöld m. m.), ökade med 26 %, under det att ökningen för enbart tillgrepp av bilar och motorcyklar uppgick till inte mindre än 52 %. Den relativt taget största ökningen uppvisar bedrägeribrotten, som ökat från 2 943 till 8 732 eller med 197 % (av dessa hade emellertid 4 523 begåtts av 22 personer i en postorderfirma i Göteborg).

Brott, som kommit till polisens kännedom under andra kvartalet år 1951

	Hela antalet	Därav i		
		Stock- holms stad	Göteborgs stad	Malmö stad
Strafflagsbrott				
10 kap. Brott mot allmän verksamhet	816	233	82	21
Därav: våld eller hot mot tjänsteman o. dyl.	162	64	19	3
våldsamt motstånd	463	102	61	16
11 kap. Brott mot allmän ordning (utom fylleri och förgelseväckande beteende)	154	15	—	1
12 kap. Förfalskningsbrott	257	24	20	11
13 kap. Mened, falskt åtal och annan osann ut- saga	96	11	9	5
14 kap. Mord, dråp och annan misshandel . . .	1 984	411	197	131
Därav: mord och dråp	14	—	—	—
vållande till annans död	41	—	1	—
barnamord o. dyl.	6	1	—	—
fosterfördrivning	79	9	—	—
15 kap. Brott mot annans frihet eller frid . .	475	93	37	31
Därav: våldtäkt	97	16	6	—
18 kap. Sedlighetsbrott	607	77	76	43
Därav: otukt med person under 15 år .	189	30	13	2
annan otukt	79	21	9	—
exhibitionism	111	15	4	6
annan sedlighetssårande handling .	219	8	49	35
19 kap. Allmänfarliga brott	725	120	4	—
Därav: mordbrand	33	6	—	—
20 kap. Stöld, rån, egenmäktigt förfarande . .	35 435	7 737	4 324	2 292
Därav: inbrottsstöld	5 849	1 799	854	487
tillgrepp av bilar och motorcyklar .	2 260	798	429	180
rån	52	25	11	1
21 kap. Bedrägeri och dylik oredlighet, utpress- ning, ocker och häleri	8 732	1 310	4 840	171
22 kap. Försakingring och annan trolöshet . .	1 286	303	141	88
23 kap. Gåldenärsbrott	81	9	3	—
24 kap. Skadegörelse, tagande av olovlig väg .	1 440	169	101	89
25 kap. Ambetsbrott	152	5	3	—
Övriga strafflagsbrott (utom fylleri och förgelse- väckande beteende)	1 005	93	96	3
I strafflagen ej upptagna brott, varpå urbota straff kan följa				
Lönnbränning	111	1	2	—
Rattfylleri	1 171	159	84	27
Övriga brott	6 144	272	147	35

Arbetskraftsåtgång och utbetalda lönesummor inom jordbruket år 1950

På grundval av uppgifter till socialstyrelsens årliga statistik rörande lantarbetarnas löneförhållanden m. m. har gjorts vissa beräkningar rörande arbetskraftsåtgång och utbetalda lönesummor inom jordbruket år 1950. Beräkningarna grundas på uppgifter från 2 620 brukningsdelar, för vilka uppgifter lämnats både år 1949 och år 1950. Preliminära resultat av dessa beräkningar meddelas här nedan. Den slutliga redogörelsen kommer att publiceras i Lönestatistisk årsbok för år 1950.

Undersökningen avser ett urval brukningsdelar med i allmänhet över 10 ha åker.¹ En jämförelse med 1944 års jordbruksräkning ger vid handen, att de större brukningsdelarna är starkt överrepresenterade i undersökningsmaterialet. Jämte de i tab. 1 och 2 återgivna indextalen, som grundar sig på enkla (ovägda) medeltal för de redovisade grupperna, har man beräknat »standardvägda» medeltal för indextalen för de olika storleksgrupperna. Härvid har man som vikter använt den sammanlagda åkerarealen inom motsvarande storleksgrupper av brukningsdelar enligt 1944 års jordbruksräkning. Dessa »standardvägda» indextal för arbetarantal, antal dagsverken och utbetald lönesumma år 1950 (med år 1949 som basår) har sammankopplats (enligt den s. k. kedjemetoden) med motsvarande indextal för tidigare år till en serie med år 1939 som basår, vilken återges på sid. 593.

Beräkningarna av sysselsättningens förändringar hänför sig till antalet lejda arbetare samt till antalet dagsverken utgjorda dels av lejda arbetare, dels av brukare och deras familjemedlemmar. Med lejda arbetare avses arbetare tillhörande alla lantarbetarkategorier; arbetare vilka på uppgiftsblanketten betecknats som skogsarbetare, har icke medräknats. Dagsverksuppgifterna avser inte blott jordbruksarbete i egentlig mening och boskapsskötsel utan även i viss utsträckning nyanläggningsarbeten m. m. samt sådant icke ackordsatt skogsarbete, som utförts av lantarbetare. Skogsarbete, som utförts av brukare och deras familjemedlemmar, har medräknats i de fall, då antalet på sådant arbete nedlagda arbetstimmar för den enskilda individen understigit 300.

Arbetskraftsåtgång per arealenhet. Under år 1950 utgjordes på de redovisade brukningsdelarna i genomsnitt 2 382 dagsverken per 100 ha åker, varav 1 958 dagsverken av vuxna män och 424 av kvinnor och minderåriga. Av dessa dagsverken utgjordes 1 270 resp. 191 av lejd arbetskraft. Av tab. 1 framgår, att arbetskraftsåtgången per arealenhet var störst på de till arealen minsta gårdarna och i regel sjönk med stigande areal. Vid bedömande av dessa

¹ I den mån enstaka brukningsdelar med 10 ha åker och därunder redovisats till undersökningen, har de hänförts till storleksgruppen »under 20 ha».

Tab. 1. Medeltal dagsverken per år och 100 ha åker åren 1950 och 1949 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligger för båda åren¹

Personalkategorier och år	Medeltal dagsverken per 100 ha åker vid								
	brukningsdelar med en åkerareal (i ha) av								samtliga brukningsdelar
	under 20	20-29	30-39	40-49	50-99	100-199	200-399	400 o. över	
Vuxna o. minderåriga av båda könen									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1950	4 812	3 519	2 840	2 417	2 054	1 756	1 694	1 445	2 382
» 1949	4 757	3 573	2 909	2 546	2 110	1 840	1 772	1 524	2 448
Index tal om 1949 = 100 . .	101	98	98	95	97	95	96	95	97
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1950	1 258	1 248	1 336	1 371	1 473	1 585	1 678	1 445	1 461
» 1949	1 272	1 312	1 415	1 470	1 536	1 668	1 759	1 524	1 532
Index tal om 1949 = 100 . .	99	95	94	93	96	95	95	95	95
Vuxna män									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1950	3 272	2 589	2 211	2 048	1 757	1 612	1 595	1 290	1 958
» 1949	3 223	2 591	2 202	2 080	1 821	1 680	1 648	1 388	1 998
Index tal om 1949 = 100 . .	102	100	100	98	96	96	97	93	98
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1950	828	966	1 094	1 192	1 288	1 469	1 582	1 290	1 270
» 1949	811	978	1 129	1 251	1 357	1 540	1 637	1 388	1 324
Index tal om 1949 = 100 . .	102	99	97	95	95	95	97	93	96
Kvinnor o. minderåriga									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1950	1 540	929	629	369	296	143	99	.	424
» 1949	1 534	982	708	466	289	160	123	.	450
Index tal om 1949 = 100 . .	100	95	89	79	102	89	80	.	94
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1950	430	282	242	179	186	116	96	.	191
» 1949	461	334	266	219	179	128	122	.	208
Index tal om 1949 = 100 . .	93	84	85	82	104	91	79	.	92

siffror bör ihågkommas, att den redovisade arbetskraftsåtgången inte enbart hänförs till jordbruksarbete (jfr ovan) och att arbetskraftsbehovet påverkas av sådana omständigheter som förhållandet mellan animalisk och vegetabilisk produktion m. m.

Sedan år 1949 har enligt tab. 1 arbetskraftsåtgången — räknad i antal dagsverken per 100 ha åker — minskat med 3 %. Antalet av vuxna män utgjorda dagsverken har minskat med 2 % och antalet av kvinnor och minderåriga utgjorda dagsverken med 6 %. För dagsverken utgjorda av enbart lejd arbetskraft var nedgången 5 % (4 % för vuxna män och 8 % för kvinnor och minderåriga).

Sysselsättning och lönebudget. Tab. 2 innehåller indextal för förändringarna 1949—1950 i sysselsättning och till den lejda arbetskraften utbetalda

¹ Medieval stil anger, att medeltalen grundar sig på uppgifter från mindre än 10 brukningsdelar eller på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare.

Tab. 2. Förändringar i arbetarantal, dagsverken och lönesumma 1949—1950 vid brukningsdelar, varifrån uppgifter föreligger för båda åren

Jordbruksområden, kommungrupper och storleksklasser av jordbruk	Antal brukningsdelar	Indextal för 1950 (1949 = 100) avseende								
		antal lejda arbetare	antal dagsverken				till den lejda arbetskraften utbetald lönesumma			
			totalt	därav utförda av						
				lejda arbetare		brukare och familjemedl.				
				vuxna män	kv. o. minderåriga	vuxna män	kv. o. minderåriga	kontant	in natura	totalt
Egendomar belägna i:										
södra o. mellersta Sveriges slättbygder	1 547	95	97	95	93	102	96	100	95	100
södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder	821	103	98	97	85	104	95	100	94	100
norra Sverige ¹	252	108	99	98	97	98	104	101	99	101
Hela riket	2 620	99	97	96	91	102	97	100	95	100
därav:										
egend. med koll.-avtal	910	98	95	95	89	101	84	100	89	100
» utan »	1 710	99	99	97	93	102	99	101	98	101
Egendomar belägna i:										
jordbrukskommuner	613	86	97	95	94	101	98	99	97	99
blandade kommuner	1 276	103	98	97	86	103	95	101	94	101
industrikommuner	731	103	97	95	99	100	99	100	96	99
Egendomar med en åkerareal av:										
under 20 ha	620	105	101	101	94	101	103	100	96	99
20—49 »	1 177	93	97	97	84	102	93	100	94	99
50—99 »	539	104	97	95	104	101	100	101	97	100
100 ha och över	284	100	95	96	88	103	88	100	97	100

lönesummor (kontant, in natura och totalt). Sysselsättningen mäts i antalet lejda arbetare — inkluderande såväl helårsarbetare som tillfällig arbetskraft — och i antalet dels av lejd arbetskraft, dels av brukare och deras familjemedlemmar utgjorda dagsverken.

Enligt tab. 2 hade antalet lejda arbetare minskat med 1 % från år 1949 till år 1950. Det totala antalet utgjorda dagsverken hade minskat med 3 %. Det kan nämnas, att antalet av enbart lejd arbetskraft utgjorda dagsverken — vilket icke framgår av tabellen — hade minskat med 5 %. Den utbetalda lönesumman var oförändrad.

Enligt de i efterföljande tablå återgivna »standardräknade» indextalerna för förändringarna i sysselsättning och lönesumma (jfr sid 590) skulle antalet lejda lantarbetare ha minskat med 5 % sedan år 1939, medan antalet av dessa arbetare utgjorda dagsverken minskat med 43 %. Minskningen i antalet dagsverken, som utgjorts såväl av lejd arbetskraft som av brukare och deras familjemedlemmar, var 25 % sedan år 1942. Den till lejd arbetskraft utbetalda kontanta lönesumman beräknas från år 1939 till år 1950 ha stigit

¹ Inklusive fjäll- och moränbygden.

med 126 %, under det värdet av naturaförmåner sjunkit med 34 %. Den totala lönesumman (kontant och in natura) beräknas under samma tid ha stigit med 80 %.

Förändringar i sysselsättning och löner 1941—1950

Indextal (1939 = 100)

År	Antal lejda arbetare	Antal dagsverken av		Kontant löne- summa	Värdet av natura- förmåner	Total löne- summa
		lejda arb., brukare o. familjemed- lemmar ¹	enbart lejda arbetare			
1941	109	99	94	119	120	120
1942	117	100	93	138	131	136
1943	122	99	90	154	132	147
1944	123	98	89	166	128	155
1945	119	95	83	183	111	162
1946	97	86	75	193	81	162
1947	95	81	66	197	73	162
1948	100	79	62	221	70	178
1949	95	76	60	225	69	181
1950	95	75	57	226	66	180

I. R.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juni 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som avser att månadsvis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, har i 1935 års serie stigit från 207,2 i mitten av maj till 208,8 i mitten av juni. Sätts prinsnivån i augusti 1939 = 100, blir indextalen för juni 195,5 mot 194,0 för maj. Uppgången är 1,6 respektive 1,5 enheter motsvarande 0,8 %. För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100)²:

	1951				1951		
	april	maj	juni		april	maj	juni
Livsmedel	209·3	212·3	211·2	Bostad	108·1	108·1	108·3
Mjölk, smör, ost, margarin	220·8	220·8	222·2	Bränsle och lyse	231·6	234·5	243·9
Kött	244·1	246·4	245·5	Beklädnad	244·8	248·1	250·4
Fläsk	244·4	249·7	256·0	Kläder	246·0	249·8	252·0
Ägg	286·1	311·7	269·5	Skor	241·6	242·1	245·2
Fisk	199·3	189·5	185·9	Övriga varor och tjänster	225·4	228·0	231·9
Potatis, mjöl, bröd m. m.	201·4	203·3	205·0	Inventarier och husgeråd	213·1	212·3	214·7
Trädgårdsprodukter	189·5	194·6	196·8	Generalindex	204·7	207·2	208·8
Specier, kolonialvaror	249·8	258·5	253·3				
Förtär. utom hem., maltdr.	187·7	187·9	189·0				

¹ År 1942 = 100.

² Motsvarande indextal för tiden fr. o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6 (sid. 438); generalindextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i 1951: 5 (sid. 378).

Detaljhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner december 1950—juni 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Dec. 1950	Mars 1951	Juni 1951	Mars 1951	Juni 1951	Mars 1951	April 1951	Maj 1951	Juni 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	33·2	37·4	37·5	36·7	36·8	37·8	37·8	37·8	37·8
Mejerismör	kg	560	645	645	645	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	»	346	410	410	410	410	410	410	410	410
fetth. 30 +	»	264	330	330	330	329	330	331	331	331
Nötkött: stek	»	407	466	503	457	497	471	480	498	506
soppkött	»	308	354	333	356	340	354	359	350	329
malet (köttfärs)	»	361	391	391	390	390	391	392	392	391
Gödkalvkött, stek	»	621	615	573	594	558	626	609	600	580
Fläskkotlett, huggen	»	466	546	633	534	625	552	584	612	638
Färsk skinka, ej benfri	»	454	456	490	454	486	457	474	484	491
Salt siddfäsk	»	357	407	426	407	425	407	416	417	426
Rökt skinka, rullad	»	646	679	707	680	699	678	689	705	711
Färstek, färsk	»	471	595	634	556	—	614	624	637	634
Hönskött	»	363	395	396	—	—	395	394	405	396
Fläskkorv	»	268	296	312	291	308	299	310	313	314
Falukorv	»	295	321	335	316	333	324	329	335	336
Stångkorv	»	116	130	135	133	135	129	132	137	135
Blodpudding	»	120	141	151	137	147	143	149	152	152
Ägg, färska	»	352	338	343	320	325	347	358	394	351
Färsk fisk: sill	»	127	134	134	128	—	137	144	133	134
strömming	»	139	145	155	142	152	146	157	157	157
gädda	»	327	340	319	306	292	357	360	318	333
torsk	»	204	214	203	184	180	230	229	224	214
Salt sill	»	162	164	165	163	166	165	163	166	165
Knäckebröd	»	133	140	149	140	149	139	147	150	149
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	85	102	102	101	101	103	103	103	103
Matbröd } bakat m. vatten	»	110	125	126	124	124	126	126	126	126
av vete } bakat m. mjölk	»	109	125	125	123	123	125	126	126	126
Kaffebröd (bullar o. d.)	»	187	219	223	215	220	221	224	224	224
Skorpor av vete	»	231	268	273	257	267	273	275	275	275
Småkakor	hg	55	58	59	57	57	59	60	60	61
Vetemjöl	kg	67	72	77	73	77	72	74	75	77
Rågsikt mjöl	»	61	66	70	66	70	66	67	68	70
Havregryn, ångprep.	»	79	99	117	100	119	99	101	114	117
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	268	292	290	292	290	292	289	289	290
Bitsocker	kg	90	109	109	109	109	108	109	109	109
Strösocker	»	83	101	102	102	102	101	102	102	102
Gula ärtor	»	77	79	79	78	79	80	79	79	79
Ärtor på burk	1/3 brk	79	83	89	83	87	82	84	87	90
Apelsinmarmelad	450 g	114	121	128	120	126	122	124	126	128
Nyponmust	1/1 pkt	90	90	90	90	89	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	26·5	31·9	37·8	29·0	34·7	33·4	37·0	39·1	39·3
Morötter, gamla	»	42	49	59	48	56	49	52	55	61
Kälrötter	»	31	35	44	35	—	35	38	41	44
Vitkål	»	37	46	84	46	—	46	55	65	84
Lök, gul	»	93	103	121	102	118	104	108	112	122
Tomater	»	—	—	559	—	580	—	—	—	548
Spenat	»	—	—	293	—	320	—	—	374	280
Ätäpplen, svenska	»	128	130	—	121	—	135	142	141	—
Apelsiner	»	146	148	181	148	181	149	150	173	180
Pilsner	1/3 l	35	37	37	38	38	37	37	37	37
Svagdricka	5 l	137	155	157	154	156	156	157	157	158
Pjörkved, helved, hemk.	m³	2 498	3 155	3 668	2 669	3 160	3 398	3 457	3 582	3 923
Barrved	»	2 081	2 472	2 945	2 171	2 459	2 623	2 691	2 780	3 188
Koks, ca 40–80 mm,	hl	602	703	748	720	760	695	687	686	742

Livsmedelsposten är praktiskt taget oförändrad. Prisstegringar på fläskvaror har motverkats av lägre pris på kött, ägg och fisk. Nettoresultatet av dessa prISRörelser har blivit en genomsnittlig sänkning av livsmedelsposten med 0,5 %.

Bostadsposten har stigit med 0,2 % på grund av att den hyreshöjning, som medgetts i fastigheter med deltidsanställda portvakter, nu medräknats.

Posten *bränsle och lyse* har stigit med 4,0 % beroende på höjda priser på ved och koks.

Posten *beklädnad* har stigit med 1,0 % (kläder med 0,9 % och skor med 1,3 %). Inom gruppen kläder har prishöjningarna fördelat sig jämnt på de olika varuslagen. Inom gruppen skor är det huvudsakligen P-stämplade skor, som orsakat höjningen, medan övriga varuslag har stigit obetydligt eller ej alls.

Posten *övriga varor och tjänster* har stigit med 1,7 %. Prisstegringen har varit tämligen jämnt fördelad på de olika varorna och tjänsterna med undantag av dagstidningar, taxifärd, postporto och radiolicens, som har stigit kraftigt, samt njutningsmedel, som inte har ändrats i pris.

De procentuella förändringarna mellan december 1950 och juni 1951 samt mellan maj och juni 1951 framgår av nedanstående sammanställning.

Prisförändringar i %	Dec. 1950— juni 1951	Maj— juni 1951	Prisförändringar i %	Dec. 1950— juni 1951	Maj— juni 1951
Livsmedel	+12·04	— 0·52	Beklädnad	+21·02	+ 0·98
Mjöl, smör, ost, margarin	+16·28	+ 0·64	Kläder	+17·87	+ 0·88
Kött	+10·54	— 0·87	Skor	+41·57	+ 1·28
Fläsk	+21·79	+ 2·52	Övriga varor och tjänster	+12·19	+ 1·71
Ägg ¹	+12·43	—13·54	Inventarier och husgeråd	+14·75	+ 1·13
Fisk	+ 1·42	— 1·90	Hygien och sjukvård	+13·88	+ 1·04
Potatis, mjöl, bröd m. m.	+16·74	+ 0·84	Lektyr och nöjen m. m.	+14·73	+ 3·12
Trädgårdsprodukter ¹	+ 4·90	+ 1·13	Resor, telefon, porto	+15·27	+ 4·89
Specerier, kolonialvaror	+ 9·84	— 2·01	Arbets hjälp i hemmet	+13·07	+ 1·01
Förtär. utom hem., maltdr.	+11·77	+ 0·59	Vin, sprit och tobak	+ 7·17	— 0·01
Bostad	+ 0·65	+ 0·19	Samtliga varor och tjänster +12·80		+ 0·77
Bränsle och lyse	+16·87	+ 4·01			

¹ Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

Levnadskostnadsindex för juni 1951

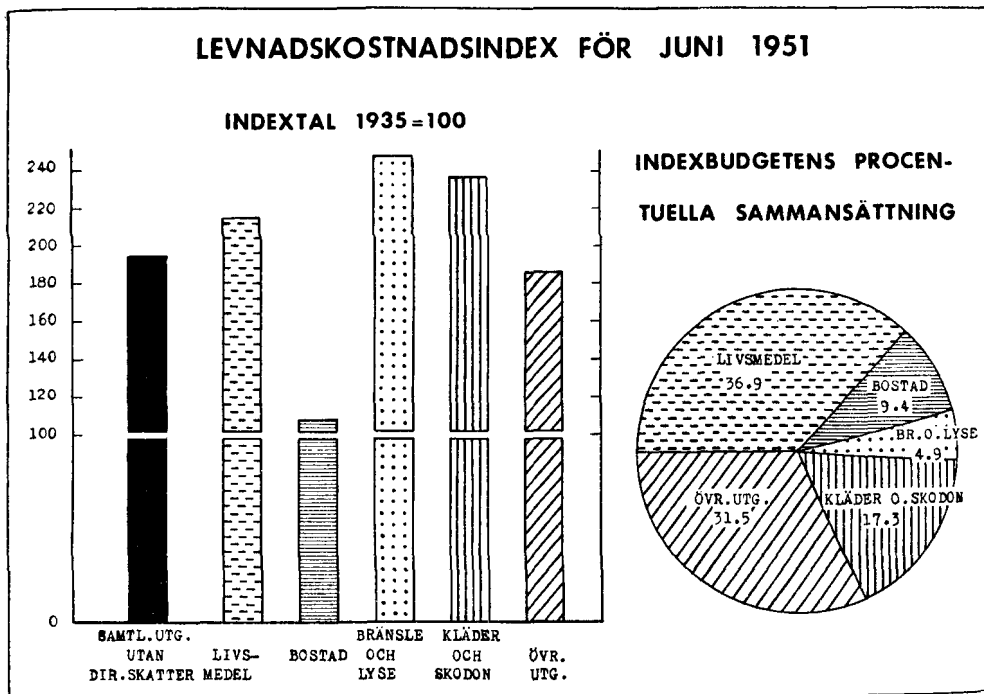
Levnadskostnadsindex utan skatter med 1935 som bas

Beräkningens huvudresultat. Beräkningen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex för juni 1951 har gett till resultat, att totalindexen i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner steg med 7 enheter sedan mars 1951, från 188 till 195 (med decimaler resp. 188,00 och 195,08).

Indextalen för de olika budgetposterna blev (indextalen för mars 1951 anges inom parentes): livsmedel 215 (210), bostad 108 (108), bränsle och lyse 248 (236), kläder och skor 237 (226) samt övriga utgifter 186 (176).

De olika delposterna. Detaljerade uppgifter om levnadskostnadernas förändringar återfinns i tab. 2 a och 2 b liksom i diagrammet här nedan. Rörande de förändringar, som inträffat mellan mars och juni 1951 inom de olika delposterna, kan följande nämnas.

Den genomsnittliga höjningen av *livsmedelspriserna* mellan mitten av mars och mitten av juni uppgår till 2,3 %. De varor, som stigit mest i pris, är köttvaror såsom stek av nötkött, fläsk och charkuterivaror, specerier och kolonialvaror såsom mjöl och gryn, knäckebröd, kex, hushållsärter på burk, apelsinmarmelad, sötmandel och te. Även margarin och karameller uppvisar

Tab. 1. Levnadskostnadsindex (1935 = 100)¹

	Livsmedel	Bostad	Bränsle och lys	Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lys	Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
1935	100	100	100	100	100	100	1944 mars . . .	159	102	182	178	149	151
1935 dec.	103	100	101	100	100	101	juni . . .	159	102	181	178	149	151
1936 mars	104	99	102	101	100	101	sept. . . .	161	102	182	178	149	152
juni	104	99	101	101	100	101	dec.	158	102	181	178	149	151
sept.	103	99	102	101	100	101	årsmedeltal	159	102	182	178	149	151
dec.	104	99	102	102	100	102	1945 mars . . .	159	102	181	178	149	151
årsmedeltal	104	99	102	101	100	101	juni	157	102	180	178	149	151
1937 mars	106	98	104	104	101	103	sept.	159	102	181	177	149	151
juni	107	98	103	107	102	104	dec.	157	102	182	175	149	150
sept.	110	98	112	108	102	106	årsmedeltal	158	102	181	177	149	151
dec.	111	98	113	109	103	106	1946 mars . . .	157	102	182	175	149	150
årsmedeltal	108	98	108	106	102	104	juni	161	103	181	173	149	151
1938 mars	110	99	112	109	103	106	sept.	161	102	179	174	149	151
juni	111	99	111	108	103	106	dec.	161	103	178	187	150	154
sept.	113	99	108	108	103	107	årsmedeltal	159	102	180	177	149	151
dec.	113	99	108	108	104	107	1947 mars . . .	165	106	179	177	148	154
årsmedeltal	112	99	110	108	103	106	juni	166	106	179	178	150	155
1939 mars	113	100	108	108	104	108	sept.	172	106	185	179	150	158
juni	114	100	107	109	105	108	dec.	172	106	186	180	150	158
sept.	117	100	114	110	106	110	årsmedeltal	167	105	181	180	150	156
dec.	120	100	120	118	112	114	1948 mars . . .	180	107	191	182	157	163
årsmedeltal	115	100	111	111	106	109	juni	181	107	191	182	159	164
1940 mars	127	100	138	125	114	119	sept.	185	107	199	184	159	166
juni	133	100	146	132	119	124	dec.	183	107	195	186	160	166
sept.	134	100	152	140	121	126	årsmedeltal	180	107	192	183	157	163
dec.	140	102	155	148	124	131	1949 mars . . .	181	107	196	186	160	166
årsmedeltal	131	100	142	133	119	123	juni	181	107	194	187	160	166
1941 mars	153	102	158	163	129	140	sept.	183	107	196	188	160	167
juni	149	102	161	166	131	140	dec.	182	107	182	189	161	166
sept.	149	100	173	171	133	141	årsmedeltal	182	107	193	187	160	166
dec.	156	100	173	174	136	145	1950 mars . . .	183	107	181	189	161	167
årsmedeltal	149	101	164	164	131	139	juni	184	107	181	190	160	167
1942 mars	161	101	175	179	140	149	sept.	186	107	181	191	161	168
juni	163	101	175	182	143	151	dec.	189	107	204	194	165	171
sept.	163	101	181	187	145	152	årsmedeltal	185	107	186	191	162	168
dec.	161	101	180	186	146	152	1951 mars . . .	210	108	236	226	176	188
årsmedeltal	161	101	177	182	142	150	juni	215	108	248	237	186	195
1943 mars	162	102	180	184	147	153							
juni	161	102	182	184	148	152							
sept.	159	102	180	179	148	151							
dec.	160	102	182	178	148	152							
årsmedeltal	161	102	181	182	147	152							

markerade prishöjningar. Betydande prissänkningar har förekommit på soppkött, gödkalkvött och färsk fisk utom strömming, som har stigit i pris. Sänkningen för fisk är emellertid närmast av säsongmässig karaktär. Övriga varors priser har varit så gott som oförändrade med endast smärre priströrelser uppåt och nedåt.

¹ Årsmedeltalen i tab. 1 och övriga tabeller i denna redogörelse, som gäller levnadskostnadsindex, är ovägdga medeltal för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.).

Tab. 2 a. Indextal för olika delposter samt dessas andel i levnadskostnadsförändringen december 1950—juni 1951. Livsmedel, bränsle och lyse

Varuposter	Indextal (1935 = 100)							Utgift, kr per år, enl. pris i		Differens, kr	Procentuell förändring dec. 1950—juni 1951
	Juni (1/7) 1939	1948	1949	1950	Juni 1950	Mars 1951	Juni 1951	dec. 1950	juni 1951		
Livsmedel	114	180	182	185	184	210	215	2 812.39	3 204.19	+391.80	+13.9
Mjök	117	155	155	155	155	175	175	268.18	301.70	+33.52	+12.5
Grädde								60.94	66.02	+5.08	+8.3
Ost	119	211	211	176	153	223	223	74.77	89.78	+15.01	+20.1
Mejerismör	119	193	203	209	209	241	241	257.85	296.42	+39.07	+15.2
Ägg	130	256	224	225	225	241	255	136.65	154.69	+18.04	+13.2
Margarin	118	220	204	192	192	255	266	88.98	123.21	+34.23	+38.5
Mjölk	114	178	185	185	183	197	209	79.82	90.86	+11.04	+13.8
Bröd	110	156	161	162	162	181	184	297.74	338.60	+40.86	+13.7
Kött	122	191	195	197	194	222	230	541.70	622.03	+80.33	+14.8
Fisk	97	206	204	200	193	235	221	127.81	130.65	+2.74	+2.1
Rotsaker, frukt o. grönsaker	106	196	189	198	210	207	219	348.19	385.39	+37.20	+10.7
Specerier	108	173	176	189	188	231	235	425.40	486.33	+60.93	+14.3
Maltdrycker	103	140	145	146	146	163	165	45.88	50.79	+4.91	+10.7
Förtäring utom hemmet	114	167	179	182	180	210	211	58.98	67.82	+8.84	+15.0
Bränsle och lyse . .	107	192	193	186	181	236	248	852.38	428.38	+76.00	+21.6
Elektrisk ström . .	91	91	91	91	91	91	91	48.86	48.86	—	—
Kokgas	100	140	144	147	147	147	149	28.62	28.90	+0.28	+1.0
Ved	121	.	.	.	.	.	.	52.61	75.66	+23.05	+43.8
Kol	107	.	.	.	.	.	.	49.45	64.90	+15.45	+31.2
Koks	114	.	.	.	.	.	.	144.53	179.82	+35.29	+24.4
Eldningsolja	.	.	.	.	.	.	.	28.81	30.74	+1.93	+6.7

För *bostadsposten* noterades en mindre höjning (0,2 %) på grund av att den hyreshöjning, som medgetts i fastigheter med deltidsanställda portvakter, medtagits i beräkningen.

Posten *bränsle och lyse* har stigit med 5,0 % på grund av höjda priser på ved, antracit, koks och eldningsolja.

Posten *kläder och skor* har ökat med 4,9 %. Ökningen av klädespriserna (5,3 %) är tämligen jämnt fördelad på de olika varuslagen. De största prisstegringarna visar överaller, arbetsblusar, herrkalsonger, klänningstyg och babybyxor. Även skoprisernas ökning (3,3 %) är tämligen jämnt fördelad på de olika varuslagen. Den starkaste prisstegringen har noterats för damstövletter av gummi.

Posten *övriga utgifter* har sedan mars stigit med 5,8 %. Nästan alla i gruppen ingående varor har stigit i pris. Höjningen är emellertid mycket ojämnt fördelad med mycket små ändringar på många varuslag och höjningar på omkring 25 % på andra. Kraftiga prisökningar har förekommit på av det allmänna tillhandahållna tjänster, såsom järnvägsresor, postbefordran och telefonsamtal. Även priserna på vävnader (främst lakansväv), husgeråd, pap-

Tab. 2 b. Indextal för olika delposter samt dessas andel i levnadskostnadsförändringen december 1950—juni 1951

Varuposter	Indextal (1935 = 100)							Utgift, kr per år, enl. pris i		Differens, kr	Procentuell förändring dec. 1950—juni 1951
	Juni (1/7) 1939	1948	1949	1950	Juni 1950	Mars 1951	Juni 1951	dec. 1950	juni 1951		
Livsmedel	114	180	182	185	181	210	215	2 812.39	3 204.19	+391.80	+13.9
Bostad	100	107	107	107	107	108	108	809.32	815.00	+ 5.68	+ 0.7
Bränsle och lyse . .	107	192	193	186	181	236	248	352.38	428.38	+76.00	+21.6
Kläder och skor . .	109	183	187	191	190	226	237	1 232.50	1 507.13	+274.63	+22.3
Herrkostym	108	172	180	184	183	201	212	208.17	239.01	+30.84	+14.8
Herröverplagg . . .	108	171	175	176	175	195	200	210.63	237.16	+26.53	+12.6
Arbetskläder . . .	106	227	235	236	235	285	326	51.91	71.85	+19.44	+37.4
Skjorta	119	271	274	274	272	310	327	47.71	56.70	+ 8.99	+18.8
Underkläder . . .	110	221	228	234	236	273	297	96.56	121.64	+25.08	+26.0
Herrstrumpor . . .	114	208	206	208	207	243	258	49.78	59.98	+10.20	+20.5
Damstrumpor . . .	94	155	156	157	157	160	162	32.99	33.90	+ 0.91	+ 2.8
Barnstrumpor . . .	105	207	221	232	233	275	295	11.87	14.51	+ 2.64	+22.2
Damjumper								16.16	19.07	+ 2.91	+18.0
Hattar, mössor m. m.	101	137	138	138	137	145	151	87.39	95.42	+ 8.03	+ 9.2
Klänningssty: ylle .	108	201	214	222	221	259	280	27.47	34.07	+ 6.60	+24.0
bomull, cellull .	107	155	162	166	167	185	198	67.80	78.81	+11.01	+16.2
Ullgarn	112	239	238	289	277	511	522	51.61	73.44	+21.83	+42.3
Sybehör m. m. . . .		205	197	208	207	230	234	52.77	57.48	+ 4.71	+ 8.9
<i>S:a kläder</i>	108	186	192	196	195	223	235	1 012.82	1 192.54	+179.72	+17.7
Herrskor, grövre . .	110	178	178	178	178	280	290	8.50	13.85	+ 5.35	+62.9
Do av boxkalv . . .	109	162	163	163	163	251	255	14.73	22.82	+ 8.09	+54.9
Damskor	109	172	173	174	174	247	253	48.74	70.06	+21.32	+43.7
Barnskor	114	174	174	174	174	265	273	37.69	59.23	+21.54	+57.2
Skor med gummisula								27.21	33.85	+ 6.64	+24.4
Halvsula. o. klackn.	111	149	155	156	156	219	231	45.97	67.84	+21.87	+47.6
Skintofflor								11.50	16.24	+ 4.74	+41.2
Damstövletter . . .	102	144	144	148	144	173	188	25.34	30.70	+ 5.36	+21.2
<i>S:a skor</i>	111	170	172	173	172	241	249	219.68	314.59	+94.91	+43.2
Övriga utgifter . . .	105	157	160	162	160	176	186	2 427.38	2 736.94	+309.61	+12.8
Möbler	114	186	189	189	188	210	220	183.62	211.60	+27.98	+15.2
Hushållstextilier . .	102	221	231	232	230	271	297	119.75	150.01	+30.26	+25.3
Husgeråd, verktyg .	109	161	167	167	164	187	197	130.18	148.79	+18.66	+14.3
Tvål och såpa . . .	105	209	204	197	195	252	259	91.27	115.97	+24.70	+27.1
Tvätt	102	148	149	149	149	168	177	24.48	29.18	+ 4.65	+19.0
Kroppsvård	105	139	139	138	138	154	157	116.57	132.24	+15.67	+13.4
Sjukvård	94	103	104	103	103	104	108	112.41	117.61	+ 5.20	+ 4.6
Intell. ändamål . .	103	136	143	149	149	159	168	164.02	182.13	+18.11	+11.0
Fören.- o. förs.-avg.	112	123	124	125	124	129	135	188.73	200.88	+11.65	+ 6.2
Nöjen	104	140	140	142	141	160	169	215.10	246.99	+31.89	+14.8
Resor	98	141	147	148	148	148	169	247.21	281.37	+34.16	+13.8
Ränta å lån	91	91	91	93	91	102	102	8.74	8.74	—	—
Tel., post, skrivm. .	100	136	147	148	147	152	192	61.74	79.14	+17.40	+28.2
Arbetshj. i hemmet .	106	222	247	261	261	291	299	32.88	37.17	+ 4.29	+13.0
Tobak	98	194	198	198	198	234	234	164.21	194.00	+29.79	+18.1
Spritdrycker	112	273	282	292	282	333	333	183.15	183.15	—	—
Viner								17.48	17.46	— 0.02	— 0.1
Diverse utgifter . .								200.81	214.21	+13.40	+ 6.7
Övriga ej spec. utg.								165.08	186.85	+21.82	+13.2
Samtliga utgifter . .	108	163	166	168	167	188	195	7 633.92	8 691.64	+1057.72	+13.9

Tab. 3. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1950			1951		Prisför- ändring i % sedan	
		49 orter			Års- medel- tal	Juni	Dec.	Mars	Juni	år 1945	juni 1950
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	21.5	25.2	29.2	33.6	33.6	33.6	37.8	37.8	+ 29	+13
Grädde	dl	.	.	.	24.0	24.0	24.0	26.0	26.0	.	+ 8
Mejerismör	kg	268	341	455	560	560	560	645	645	+ 42	+15
Ost: fetth. 45 +	.	.	.	.	345	345	345	410	410	.	+19
fetth. 30 +	.	177	215	*300	228	195	265	330	331	+ 10	+70
Bordsmargarin, ej smörbl.	.	135	170	270	260	260	260	345	360	+ 33	+38
Nötkött: stek	.	179	218	328	435	463	407	471	506	+ 54	+ 9
soppkött	.	143	169	260	291	279	308	354	329	+ 26	+18
malet (köttfärs)	.	172	208	301	361	361	361	391	391	+ 30	+ 8
Gödkalvkött: stek	.	217	269	357	578	523	624	626	580	+ 62	+11
bog	.	.	.	319	449	387	501	509	464	+ 45	+20
Fläskkotlett	.	.	.	446	501	533	464	552	638	+ 43	+20
Färsk skinka, ej benfri .	.	.	.	.	412	389	453	457	491	.	+26
Salt sidfläsk	.	182	230	377	348	345	357	407	426	+ 13	+24
Rökt skinka, rullad	.	312	369	565	655	647	650	678	711	+ 26	+10
Färstek, färsk	.	205	260	436	486	481	482	614	634	+ 45	+32
Hönskött	.	124	157	398	362	365	363	395	396	0	+ 9
Fläskkorv	.	.	172	259	251	247	270	299	314	+ 21	+27
Falukorv	.	.	.	295	299	300	296	324	336	+ 14	+12
Stångkorv	.	.	.	.	119	116	116	129	135	.	+17
Leverpastej	.	.	.	.	413	407	442	475	497	.	+22
Blodpudding	.	.	.	125	119	116	122	143	152	+ 22	+32
Ägg, färska	.	154	172	365	341	307	358	347	351	- 4	+14
Färsk fisk: sill	.	62	74	122	*119	118	127	137	134	+ 10	+14
strömming	.	57	64	125	126	116	140	146	157	+ 26	+35
makrill	.	.	.	141	163	136	155	-	148	+ 5	+ 9
abborre	.	110	112	190	189	172	202	204	186	- 2	+ 9
gädda	.	153	168	332	320	308	341	357	333	0	+ 8
torsk	.	89	90	85	*194	197	216	230	214	.	+ 9
kolja	.	116	116	150	*188	184	227	263	212	.	+15
Ansjovis, hel	1/2 burk	.	.	132	118	118	118	130	133	+ 1	+12
Fiskbullar i buljong . . .	.	.	.	76	83	83	83	96	100	+ 31	+20
Salt sill	kg	62	55	193	155	152	163	165	165	- 14	+ 9
Spisbröd	.	59	66	81	*100	100	100	107	114	+ 41	+14
Knäckebröd	.	82	85	107	133	133	133	139	149	+ 39	+12
Sötlimpa (V-R-bröd) . . .	.	58	66	72	86	86	86	103	103	+ 43	+20
Grovt rågbröd	.	45	51	58	64	65	65	75	76	+ 30	+18
Matbröd (bakat m. vatten	.	72	82	94	111	111	111	126	126	+ 34	+14
av vete /bakat m. mjölk	.	85	96	102	110	110	110	125	126	+ 23	+14
Kaffebröd (bullar o. d.) .	.	97	113	153	188	188	189	221	224	+ 46	+19
Kex	hg	.	.	.	29	29	29	31	34	.	+17
Skorpor av vete	kg	132	144	198	234	234	234	273	275	+ 39	+17
Småkakor	hg	.	.	.	57	57	57	59	61	.	+ 6
Vetemjöl	kg	38	43	46	67	67	67	72	77	+ 67	+14
Rågsiktmjöl ¹	.	33	36	*37	62	62	61	66	70	.	+13
Havregryn, ångprep. . . .	.	35	43	68	74	74	79	99	117	+ 72	+58
Makaroner	.	.	.	78	104	103	104	113	120	+ 53	+16
Kaffe, mest gångbara sort	.	.	.	547	829	780	1 072	1 168	1 160	+112	+49
Te	.	.	.	.	1 733	1 700	1 700	1 700	1 900	.	+12
Kakao i paket	.	.	.	403	545	512	612	671	671	+ 67	+31
Bitsocker	.	46	48	69	89	89	89	108	109	+ 56	+21
Strösocker	.	.	.	62	82	83	83	101	102	+ 64	+23
Karameller	.	.	.	619	627	620	700	800	850	+ 37	+37

¹ Uppgifterna för år 1945 avser samsiktmjöl.

för socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter 1935—juni 1951

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1950			1951		Prisför- ändring i % sedan		
		49 orter			Års- medel- tal	Juni	Dec.	Mars	Juni	år 1945	juni 1950	
Chokladkola	kg	.	.	651	781	738	962	1 087	1 087	+ 67	+ 47	
Tabletter	ask	.	.	.	20	20	20	25	25	.	+ 25	
Salt	kg	15	15	26	*44	45	45	50	51	.	+ 16	
Gula ärtor	»	48	41	63	75	75	78	80	79	+ 25	+ 6	
Bruna bönor	»	62	113	140	147	146	141	148	156	+ 12	+ 7	
Ärtor på burk	1/2 burk	46	53	78	80	80	79	82	90	+ 15	+ 12	
Apelsinmarmelad	450 g	.	.	.	116	114	115	122	128	.	+ 12	
Katrinplommon	kg	101	84	—	172	170	203	209	211	.	+ 23	
Nyponmust	1/1 pkt	.	.	.	90	90	90	90	90	.	0	
Lingonsylt i burk	1/2 kg	.	.	.	140	139	143	144	149	.	+ 8	
Potatis, gammal	kg	12.2	15.7	21.5	27.7	30.9	27.4	33.4	39.3	+ 83	+ 27	
Morötter, gamla	»	27	36	33	58	—	42	49	61	+ 86	.	
» färska	»			89	174	345	—	—	419	+ 372	+ 21	
Kålrötter	»	.	.	22	36	—	31	35	44	+ 100	+ 4	
Vitkål	»	24	29	39	51	—	37	46	84	+ 115	- 34	
Lök, gul	»	.	.	172	123	163	94	104	122	- 29	- 25	
Tomater	»	.	90	320	382	495	—	—	548	+ 71	+ 11	
Spenat	»	.	.	233	224	224	—	—	280	+ 20	+ 25	
Lingon	»	.	.	154	154	—	—	—	—	.	.	
Ätäpplen: svenska	»	101	94	166	140	—	133	135	—	.	.	
» importerade	»			203	188	185	—	192	247	+ 22	+ 33	
Apelsiner	»	76	82	155	167	206	150	149	180	+ 17	- 13	
Citroner	»	.	.	199	189	168	191	190	201	+ 1	+ 20	
Pilsner	1/3 l	24	24	32	33	33	34	37	37	+ 18	+ 11	
Svagdricka	5 l	77	81	129	136	136	137	156	158	+ 22	+ 16	
Sockerdricka	1/3 l	.	.	.	28	28	29	30	30	.	+ 9	
Elström (inkl. div. avg.)	kWh	35	32	32	* 17	17	17	17	17	- 3	—	
Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	17	17	20	21	21	21	21	21	+ 5	+ 1	
Björkved, helved, hemk.	»	945	1 125	2 040	2 495	2 441	2 699	3 398	3 923	+ 92	+ 61	
Barrved	»	730	885	1 828	2 155	2 114	2 252	2 623	3 188	+ 74	+ 51	
Kol: antracit, hemkört	hl	614	637	977	995	963	1 211	1 428	1 516	+ 55	+ 58	
hushålls-, prima }	hemk.	»	291	325	573	783	767	824	1 178	1 110	+ 94	+ 45
Koks: ca 20—40 mm }		»	230	263	512	524	513	630	748	799	+ 56	+ 56
ca 40—60 el. 60—80 mm }	»	215	249	476	491	484	601	695	742	+ 56	+ 53	

Anmärkning till tabellen. Asterisk (*) vid ett pris betecknar, att en företagen ändring i fråga om den noterade kvaliteten inverkat på de i tabellen medtagna medeltalen fr. o. m. ifrågasvarande noteringstillfälle, varigenom full jämförbarhet med medeltal av äldre datum icke ernås.

persvaror, medicin samt dags- och veckotidningar har stigit starkt. Vidare har bl. a. såpa, leksaker och filmrullar blivit avsevärt dyrare. Cykeldäck är den enda vara på vilken en nämnvärd prissänkning inträffat.

Vissa andra indexberäkningar

Levnadskostnadsindex utan skatter med juli 1914 som bas. Generalindex-talet i denna serie steg mellan mars och juni 1951 med 11 enheter till 301. Gruppindex-talen blev (index-talen för mars anges inom parentes): livsmedel

¹ Medeltal av julipriserna på gammal och augustipriserna på färsk potatis.

² Sänkningen av priset på elström har orsakats av en ökning av den noterade förbrukningskvantiteten från 100 till 300 kWh.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner

År	Juli 1914 = 100 ¹			1935 = 100		Månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter		Index utan skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter
1935	155	181	156	100	100	1948 mars .	252	319	256	176	164
1936	157	172	158	96	101	juni .	253	330	258	183	165
1937	161	171	162	99	104	sept. .	257	333	262	184	168
1938	165	178	166	105	106	dec. .	256	367	264	203	169
1939	169	189	171	107	109	1949 mars .	256	378	264	209	169
1940	190	213	192	118	123	juni .	256	393	265	218	170
1941	215	254	218	141	139	sept. .	257	397	266	220	170
1942	232	295	236	164	151	dec. .	256	393	265	218	170
1943	235	308	239	171	153	1950 mars .	257	393	266	218	170
1944	234	346	241	192	154	juni .	258	424	268	235	172
1945	233	365	241	202	154	sept. .	259	426	269	236	172
1946	234	380	243	210	155	dec. .	265	452	276	251	177
1947	240	517	257	286	164	1951 mars .	290	574	308	318	197
1948	252	387	261	214	167	juni .	301	630	322	349	206
1949	256	386	265	214	170						
1950	259	418	269	232	172						

Tab. 5. Prisutvecklingen i Sverige

	Socialstyrelsens lev- nadskostnadsindex (1935 = 100)	Socialstyrelsens allmänna kon- sumtionspris- index		Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)										Finansstiftningens partiprisindex (1913/14 = 100)
		1935 = 100	aug. 1939 = 100	Santliga varor	Konsumtions- varor	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Gruv-, metall- o. maskinind. v.	Härlar och lädervaror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånådsämen o. textilvaror		
1935 . . .	100	100.0	.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	111	
1944 . . .	151	158.2	148.1	196	185	194	189	356	178	171	136	192	203	
1945 . . .	151	157.5	147.5	194	181	190	185	352	177	170	134	190	202	
1946 . . .	151	160.3	150.1	186	179	191	182	265	175	161	124	190	201	
1947 . . .	156	162.1	151.8	199	188	203	196	256	183	162	109	195	206	
1948 . . .	163	172.4	161.4	214	200	217	208	303	192	163	111	212	216	
1949 . . .	166	175.9	164.6	216	202	219	205	324	197	161	109	224	219	
1950 . . .	168	177.7	166.4	227	210	222	218	338	207	171	151	242	228	
Aug. 1939	%(108)	103.8	100.0	111	108	121	103	120	117	110	77	99	127	
Juni 1950	167	176.7	165.4	223	210	216	225	327	203	160	138	234	224	
Mars 1951	188	201.0	207.4	287	253	244	254	399	252	309	232	342	277	
April "	.	204.7	213.1	297	262	246	260	410	257	309	236	376	282	
Maj "	.	207.2	212.3	302	265	248	262	411	265	310	214	389	285	
Juni "	195	203.8	214.7	305	266	247	266	426	269	310	211	389	291	

¹ Indextal för åren 1914—1934 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (med skatter, kvartalssiffror).

² Avser juni 1939.

276 (270), bostad 214 (214), bränsle och lyse 341 (325), kläder och skor 397 (379) samt övriga utgifter 322 (305).

Levnadskostnadsindex med direkta skatter och sociala förmåner. Beräkningarna har utförts enligt den nya metod, som redovisades i Sociala Meddelanden nr 5, 1951.

Skattebeloppet utan frändrag av värdet av sociala förmåner var i juni 1951 1 918,⁸⁴ kr (i mars 1 800,³⁷ kr). Värdet av fria skolmåltider och barnbidrag var vid båda tidpunkterna (50,³⁰ + 520,⁰⁰ =) 570,³⁰ kr. Det kvarstående skattebeloppet i indexberäkningarna blev i juni 1 348,⁵⁴ kr (i mars 1 230,⁰⁷ kr). Enligt de så verkställda beräkningarna har levnadskostnadsindex inkl. skatter och sociala förmåner i 1935 års serie stigit till 206 i juni mot 197 i mars. I 1914 års serie har indexen stigit från 308 i mars till 322 i juni. (Se tab. 4.)

Partiprisindex. I tab. 5 har socialstyrelsens indexserier sammanställts med partiprisindexar, beräknade dels av kommerskollegium och dels av Finanstidningen. I förhållande till mars har kommerskollegii partiprisindex för juni stigit med 18 enheter (6 %) och Finanstidningens samtidigt med 14 enheter (5 %). Socialstyrelsens levnadskostnadsindex utan skatter samt allmänna konsumtionsprisindex har stigit med 7 resp. 7,8 enheter (i båda fallen motsvarande 4 %).

Pristalet. Det s. k. pristalet, som tillkom i samband med 1947 års lönereglering för statstjänstemän, har mellan mars och juni 1951 stigit från 138 till 143. I följande sammanställning redovisas pristalen från mars 1946 till juni 1951.

År	Pristal				År	Pristal			
	Mars	Juni	Sept.	Dec.		Mars	Juni	Sept.	Dec.
1946	110	111	111	113	1949	121	122	122	122
1947	113	114	116	116	1950	122	122	123	126
1948	120	120	122	122	1951	138	143		

Pensionspristalet, som används vid beräkning av indextillägget för folkpensionerna, och som grundar sig på levnadskostnadsindex i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner (se Kungl. Maj:ts kungörelse år 1950, nr 391) har fastställts till 127 för tiden augusti—oktober 1951.

C. Ö.

S. K.

Arbetsmarknaden under juni 1951

Läget på arbetsmarknaden under juni månad kännetecknades av god sysselsättning och livlig omsättning. Under senare hälften av månaden konstaterades emellertid den inför semestrarna sedvanliga nedgången i såväl tillgång som efterfrågan på arbetskraft. Jämfört med juni föregående år synes bristen på arbetskraft ha skärpts. Antalet ansökningar om arbete var i juni i år lägre men antalet lediga platser högre.

Socialstyrelsen inhämtar icke några uppgifter för juni månad angående sysselsättningen inom industri och angränsande verksamhetsområden. På grundval av föreliggande uppgifter från länsarbetsnämnderna och på annat sätt inhämtade upplysningar lämnas här nedan en översikt över förhållandena under juni inom vissa områden av näringslivet.

Jordbrukets behov av fast anställda arbetare minskade något, men brist förelåg fortfarande i ett flertal län. Under månadens senare del efterfrågades tillfällig arbetshjälp för höskörden. Denna efterfrågan kunde delvis tillgodoses med semesterfirare och annan tillfällig hjälp. Sommarskötseln av betorna slutfördes under månaden trots svårigheter att fylla arbetskraftsbehovet. Efter överenskommelse mellan arbetsmarknadsmyndigheterna i Sverige och Finland överfördes 900 finska arbetare till betskötseln. Dessutom deltog ca 600 danskar i betarbetet. Jordbruksläger för skolungdom, huvudsakligen för rotfruktsgallring o. dyl., hade anordnats på olika håll i södra och mellersta Sverige.

Beträffande *skogsbruket* gjorde vattenbristen i övre Norrland flottningen särskilt arbetskrävande, varför svårigheter att tillgodose behovet av arbetskraft uppstod. Fritidshuggningen av brännved hade i en del län en betydande omfattning, och arbetsförmedlingarna medverkade genom att anvisa arbetsplatser, där ved kunde avverkas på fritid. I skogsvårdsarbeten deltog under månaden ca 1 000 skolungdomar.

Byggnadsverksamheten var livlig. Brist på framför allt murare och grov-arbetare förelåg på ett stort antal platser.

Vid *järnbruken* ökade bristen på arbetskraft, och enligt tillgängliga uppgifter synes även avgången ha ökat, medan nyrekryteringen ytterligare minskade under månaden. Här liksom inom *metall- och verkstadsindustrin* torde den allmänt sett goda arbetstillgången och arbetssökandenas önskemål om utearbete under den varmare årstiden spela en stor roll. Brist förelåg inom sistnämnda verksamhetsområde på såväl yrkeskunnig som okvalificerad arbetskraft.

En säsongsmässigt stegrad efterfrågan på arbetskraft till konservfabrikerna kunde konstateras. För övriga yrkesgrupper inom *livsmedelsindustrin* var behovet av arbetskraft genomgående lägre än föregående månad.

För *samfärdseln* kan noteras, att arbetstillgången inom stuveriverksamheten var ovanligt hög och att stor brist på tillfällig personal tidvis förelåg.

Inom sjöfarten rådde fortfarande brist på befaret sjöfolk. Bristen gällde huvudsakligen däcksavdelningarna. En viss knapphet på maskinpersonal förmärktes även. Antalet vid sjömanshusen påmönstrade var 7 458 och antalet avmönstrade 7 102. Motsvarande siffror för juni månad föregående år var 6 155 och 5 808. Även inom landtransportyrkena var sysselsättningen god. På sina håll förelåg svårigheter att anskaffa yrkesvana chaufförer med trafikort.

Den för årstiden kyliga väderleken under juni medverkade till att efterfrågan inom *restaurangfacket* var av mindre omfattning än vid motsvarande tid föregående år. Trots detta kvarstod bristen på framför allt kvalificerad personal av alla kategorier.

Sjukvårdsanstalternas behov av sjukvårdsbiträden för semestervikariat kunde i allmänhet tillgodoses. Svårigheter förelåg att i erforderlig utsträckning rekrytera personal till sinnessjukhusen samt olika slag av vårdhem på landsbygden. Skolungdom och andra studerande med sommarledighet anmälde sig i stor utsträckning för tjänstgöring på sjukhus under feriernas första del.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under juni ca 108 600 platser, varav 70 900 platser med manliga och 37 700 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser hade ca 40 % högst en veckas varaktighet. I jämförelse med maj visar förmedlingssiffrorna en minskning. Antalet arbetsansökningar sjönk med i genomsnitt 4,6 % (manliga sjönk med 7,5 %, medan antalet kvinnliga steg med 0,9 %). Platstillgången minskade med 3,6 %. Antalet tillsatta platser var genomsnittligt 0,9 % lägre än under maj (manliga 2,6 % lägre, men kvinnliga 2,5 % högre).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 80 mot 81 i maj. För enbart manlig arbetskraft var motsvarande siffror 81 mot 84 och för enbart kvinnlig arbetskraft 79 mot 75. Motsvarande relationstal för enbart industri och byggnadsverksamhet var 55 mot 67. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under juni månad 59 (manliga 62, kvinnliga 55) mot 58 i maj. — I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 10 442 platser, varav 7 741 med manliga och 2 701 med kvinnliga sökande.

Enligt senast tillgängliga siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 1,0 % av de rapporterade förbundens medlemmar arbetslösa vid månadsskiftet maj/juni mot 1,7 % vid månadsskiftet april/maj. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av juni rapporterade *hjälpökande arbetslösa* uppgick till 1 275, varav 370 utlänningar.

En jämförelse med läget i juni 1950 visar, att antalet ansökningar om arbete på 100 lediga platser i år var lägre, nämligen 80 mot 84; motsvarande jämförelsetal för enbart industri och byggnadsverksamhet var 55 mot 73. Arbetslösheten inom fackförbunden utgjorde som ovan nämnts 1,0 % vid månadsskiftet maj/juni mot 1,4 % ett år tidigare.

I tabellavdelningen (sid. 613) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

M. E.

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Arbetsblockorganisationen. Kungl. Maj:t har genom kungörelse den 29 juni 1951 (SFS nr 562) upphävt dels kungörelsen angående organisation av arbetsblock inom jordbruket (SFS 1942: 639), dels instruktionerna för riksblockmyndigheten och länsblockmyndigheterna (SFS 1943: 53 och 54) och dels kungörelsen om förskott av statsmedel i samband med arbetsblockverksamheten (SFS 1943: 626).

I skrivelse till arbetsmarknadsstyrelsen samma dag (SFS 1951: 563) har Kungl. Maj:t ålagt styrelsen att i samråd med statens jordbruksnämnd *förbereda* upprättandet inom rikets jordbruksnäring av en organisation, som skall ha till syfte att i ett krisläge utnyttja vad som för jordbruksnäringen finns tillgängligt av arbetskraft, dragare och maskinell utrustning på sådant sätt, att bästa möjliga produktionsresultat erhålls. Till grund för organisationen skall ligga en uppdelning på arbetsblock av de bruksningsdelar, på vilka jordbruk och trädgårdsskötsel bedrivs. Arbetsblocken skall vara sammanförda till överblock, därvid i regel de inom samma kommun belägna arbetsblocken skall utgöra ett överblock.

Länsarbetsnämnden skall i samråd med länsstyrelsen fastställa indelning i överblock. För varje överblock skall länsarbetsnämnden utse en person jämte ersättare, vilken, därest organisationen enligt Kungl. Maj:ts beslut skall träda i verksamhet, skall inträda som överblockledare med uppgift att leda verksamheten inom överblocket.

Kungl. Maj:t har vidare uppdragit åt överbefälhavaren att efter samråd med därav berörda myndigheter till försvarsdepartementet avge förslag till de åtgärder, som anses erforderliga för att, efter arbetsblockorganisationens avveckling, säkerställa krigsmaktens uttagning av hästar, traktorer m. m. i fredstid.

Änkepensioneringen. I anledning av remiss har arbetsmarknadsstyrelsen den 29 juni 1951 avgett yttrande över änkepensioneringskommitténs förslag till korttidshjälp vid makes död. Styrelsen har funnit det motiverat, att samhället vidtar åtgärder för att minska de ekonomiska svårigheterna för änkor, men då många frånskilda kvinnor är i samma försörjningsläge som änkor, anser styrelsen, att dylik korttidshjälp också skall kunna lämnas de kvinnor, som genom äktenskapets upplösning kommer i en liknande ekonomisk situation, som vad fallet kan bli vid familjeförsörjarens bortgång, en synpunkt, som icke beaktats av kommittén. I all synnerhet i nuvarande arbetskraftssituation framstår som ett primärt önskemål, att hjälp lämnas i form av omskolning eller yrkesutbildning syftande till att inpassa arbetsföra änkor i förvärvslivet något som även för vederbörande själva i regel synes vara den lyckligaste lösningen.

Kommitténs förslag innebär, att änkor och i vissa fall även änklingsarna utan inkomstprövning skulle kunna få ett visst bidrag under en begränsad tid efter makens död, vilket bidrag skulle utbetalas av sjukkassorna. I ett

provisoriskt förslag har kommittén emellertid föreslagit, att hjälpen tillsvidare skall inkomstprövas, varvid sjukkassorna skulle verkställa jämväl inkomstprövningen. Styrelsen har framhållit, att hjälpbeloppen bör avpassas så, att andra former av kontanthjälp icke skall behöva anlitas, t. ex. eventuell änkepension, änkebidrag eller barnbidrag genom pensionsnämnd och kanske därutöver begravningshjälp genom socialvården. Styrelsen, som ifrågasätter lämpligheten av att sjukkassorna handhar inkomstprövning och utbetalning av korttidshjälpen, har ansett, att handläggningen av dessa ärenden bäst skulle ske genom familjebidragsnämnderna, som finns i alla kommuner och har kompetens att sköta sådana frågor. För övrigt anser styrelsen, att det kan diskuteras, om icke korttidshjälpen borde utgå efter samma normer och med samma belopp till änkor och fränskilda och deras minderåriga barn som bidrag till de värnpliktigas familjer. Härmed skulle möjligheter öppnas att inom ramen för en organisation, som redan finns, och efter principer, som ansetts böra vara vägledande vid bestämmande av bidragsbeloppens storlek för personer i liknande situation, lösa försörjningsproblemen för behövande änkor och fränskilda kvinnor under första tiden efter det att de blivit ensamstående.

Statliga och statsunderstödda investeringar. I anledning av remiss har arbetsmarknadsstyrelsen den 29 juni 1951 avgett utlåtande över en skrivelse med vissa förslag från 1949 års investeringskommitté, i vad detta rör statliga och statsunderstödda investeringar m. m. I sitt utlåtande anför styrelsen bl. a. följande.

Det framgår icke av kommitténs förslag, huruvida de föreslagna åtgärderna skulle, i vad avser statliga och statsunderstödda företag, helt ersätta regleringen av byggnads- och anläggningsverksamheten eller om denna reglering skulle kvarstå i en eller annan form. Arbetsmarknadsstyrelsen förutsätter, att denna fråga sedermera kommer att upptas till behandling av kommittén. I detta sammanhang vill styrelsen endast framhålla, att byggnadsregleringen i sin ursprungliga form icke längre tillämpas på elektriska distributionsanläggningar och följaktligen icke på statens vattenfallsverks stamlinjebyggnader samt ej heller på företag inom det statliga vägväsendet.

Såsom kommittén anför, har de rent *statliga investeringarna* till betydande del utgjorts av arbeten och anskaffningar för kommunikationsverken. Med hänsyn till den inverkan dessa företag har på arbetsmarknaden, har från kommunikationsdepartementet sedan år 1946 i regel till arbetsmarknadsstyrelsen för yttrande remitterats vederbörande verksamhets framställningar angående anslag till investeringsändamål. Såsom av kommitténs promemoria vidare framgår, har under år 1950 jämväl investeringar för försvarets räkning, isynnerhet materialanskaffning, utgjort en stor andel i de statliga investeringarna. Nämnvärd möjlighet att påverka sistnämnda investeringar med hänsyn till arbetsmarknads-synpunkter har emellertid förelegat endast i enstaka fall. De statliga investeringarna har under de senaste åren uppgått till så betydande belopp, att även procentuellt ringa förändringar i desamma kan ha avsevärd inverkan i ett ansträngt arbetsmarknadsläge som det nuvarande.

Förutom sin allmänna inverkan på samhällsekonomin har nu ifrågavarande arbeten ofta en mera direkt inverkan på de särskilda orternas och landsdelarnas näringsliv och arbetsmarknad. Detta gäller isynnerhet större anläggningsarbeten,

men även större industribeställningar kan dels direkt, dels indirekt genom de utvidgningar av en industrianläggning, som de föranleder, medföra liknande verkningar.

I utredningen framhålls, att praktiskt taget hela den statliga investeringsverksamheten i princip kan regleras med budgetära medel, men att detta är förenat med svårigheter av rent praktisk art. Kommitténs uttalande att dessa svårigheter framför allt gör sig gällande under högkonjunkturskeden synes grundat på de senare årens erfarenheter.

Till 1948 års prisnivå reducerade investeringar för statens vattenfallsverk, telegrafverket och statens järnvägar har i stort sett följt kurvan för produktionsindex i Sverige. Detta har ägt rum, trots att ifrågavarande investeringar begränsats i vissa fall i betydande grad i jämförelse med vad som av vederbörande verksledningar ansetts önskvärt. Det är tydligt, att den nuvarande högkonjunktursens långvarighet vållat svårigheter att genomföra en efter konjunkturläget konsekvent anpassad minskning av investeringarna.

Hittills har dock en viss anpassning av kommunikationsverkens investeringar kunnat ske, i det att vissa mera genomgripande ny- och ombyggnadsarbeten kunnat ställas på framtiden utan alltför stor olägenhet. Såsom kommittén framhåller, torde emellertid vid en fortsatt högkonjunktur dessa ingripanden komma att medföra olägenheter av olika slag. I händelse av en avmattning i konjunkturerna skulle emellertid en stor del av de företag, som tills vidare uppskjutits, kunna disponera tillräcklig arbetskraft för att på relativt kort tid komma till utförande.

Om man med utgångspunkt från förhållandena under budgetåret 1949/50 söker bilda sig en uppfattning om vilka budgetmässiga åtgärder, som kan bli erforderliga för att under högkonjunktur eller relativt livlig konjunktur motverka lokal arbetslöshet, synes de av kommittén föreslagna i stort sett tillfyllest. Erforderlig elasticitet hos de statliga investeringarna för en mera normal situation skulle sålunda kunna erhållas antingen genom att investeringsanslagen kompletteras med förstärkning av vissa grupper av anslag, främst avseende arbeten av grov-arbetskaraktär, eller genom att till berörda ändamål uppföras förslagsanslag.

Beträffande *den statsunderstödda verksamheten* framhålls i utredningen, att *statsbidragen* till kommunala investeringar för närvarande är av liten omfattning i jämförelse med hela den kommunala investeringsverksamheten. I detta sammanhang bör framhållas, att den statsunderstödda byggnadsverksamheten givetvis är av betydligt större omfattning än vad som av bidragets storlek framgår.

I princip finns två tillvägagångssätt att medelst statsbidrag utöva inflytande över investeringsverksamhetens omfång. Enligt det ena sättet ändras bidragets storlek med hänsyn till konjunkturläget, enligt det andra bibehåller man oavsett konjunkturläge en enhetlig grund för beräkning av statsbidragets storlek. Regleringen sker i detta fall genom antalet beviljade statsbidrag.

Den förstnämnda metoden medför vissa praktiska svårigheter. Sålunda bör bidragets storlek för att tjänstgöra som stimulans eller broms på investeringsverksamheten bestämmas med hänsyn till tidpunkten för byggandet, icke med hänsyn till tidpunkten för anslagets beviljande. Eventuellt kan bidragen beviljas med begränsad giltighetstid. Vidare måste det jämfört med nu rådande förhållanden anses vara en nackdel, att en generell reglering icke ger möjlighet att ta hänsyn till det lokala arbetsmarknadsläget.

Den andra metoden, vilken för en arbetslöshetssituation principiellt förordades av 1943 års investeringsutredning, ger möjlighet att ta hänsyn till arbetsmarknadsläget på orten men förutsätter en individuell prövning av den art, som kommittén anser böra undvikas.

Arbetsmarknadsstyrelsen vill framhålla, att i vad gäller beredskapsarbete må enligt 38 § kungörelsen den 27 maj 1949 angående vissa statliga och statsunderstödda åtgärder vid arbetslöshet storleken av arbetsbidraget i särskilda fall jäm-

kas. Styrelsen kan sålunda, där särskilda skäl föreligger, i en lågkonjunktur bevilja högre bidrag än som eljest skulle utgå. I dylikt fall erfordras alltså en individuell prövning. — När statsbidrag till beredskapsarbete utgår efter s. k. normalbidragsprocent blir statsbidraget genom bidragssystemets konstruktion större, allteftersom det kommunala skattetrycket ökas, exempelvis i ett lågkonjunkturläge.

Mot vad kommittén uttalat om den statliga utlåningsverksamheten, vilket enligt vad som framhålls, icke gäller bostadsbyggandet, har arbetsmarknadsstyrelsen i princip ingen erinran. Styrelsen vill dock framhålla, att vad ovan anförts om bidragsverksamheten i allmänhet synes tillämpligt även på låneverksamheten och att sålunda en individuell prövning torde bli svår att undvika.

Lärarinneutbildningen på det husliga området. I anledning av remiss har arbetsmarknadsstyrelsen den 29 juni 1951 avgett utlåtande över utredningens rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området betänkande (SOU 1950: 46). I utlåtandet framhöll styrelsen bl. a., att utredningens förslag, att samtliga seminarier för utbildning av lärarinnor på det husliga området bör sortera under en och samma centrala instans, överstyrelsen för yrkesutbildning, synes välbetänkt. Styrelsen kan likaledes tillstyrka utredningens förslag om central antagning av elever till samtliga seminarier. Ett sådant förfarande skulle sannolikt underlätta för ungdomarna att överblicka utbildningsvägarna samt skapa större rättvisa vid fördelningen av utbildningsplatserna.

Det arbetsområde, som utredningen vill ge barnavårdslärlarinna, skulle kräva sådana kvalifikationer och så betydande praktisk såväl som teoretisk begåvning, att rekryteringen till yrket måste bli mycket svår.

Den av utredningen föreslagna benämningen lantbrukshushållningslärlarinna synes styrelsen vara något oegentlig. Utbildningstiden för denna kategori skulle möjligen också kunna förkortas. Beträffande vävlärlarinnor kan ifrågasättas, om det från arbetsmarknadssynpunkt är motiverat med denna självständiga lärarinnekategori. Många vävlärlarinnor går för närvarande inte till pedagogiska uppgifter i egentlig mening utan ägnar sig åt produktion och försäljning inom hemslöjdsföreningarna och hantverket. Det synes principiellt felaktigt, att den nya seminarieorganisationen påtar sig utbildningsuppgifter för dessa ändamål. Den kategori lärarinnor, som enligt utredningen skall undervisa i såväl sömnad som vävning, slöjdlärlarinnorna, synes motsvara arbetsmarknadens behov av vävlärlarinnor. Av liknande skäl kan det antas, att behovet av hushållnings-sömnadslärlarinnor kommer att bli relativt stort, då många skoldistrikt torde sakna möjligheter att ge full systerställning åt de mer specialiserade kategorierna hushållningslärlarinna, respektive sömnadslärlarinna.

Utredningen har utgått ifrån, att realexamen eller normalskolekompetens skall vara grundläggande för lärarinneutbildning på det husliga området. Det synes, som om utredningen därvidlag förbiser, att en värdefull breddning av rekryteringsbasen kan ske genom att i större utsträckning än hittills bereda lämpliga elever från folkhögskolornas högre årskurser möjlighet att vinna inträde.

Styrelsen vill slutligen rekommendera, att man före genomförandet av den slutliga seminarieorganisationen gör nya beräkningar av lärarinnebehovet.

Erkända arbetslöshetskassor 1950

Lagstiftning. Genom ändring den 1 juli 1950 i förordningarna om erkända arbetslöshetskassor och om statsbidrag till dessa höjdes den övre gränsen för daghjälp från 7 till 8 kr. Samtidigt erhöll kassorna i grundstatsbidrag till daghjälp 75 öre för varje understödsdag. Sistnämnda belopp utgick tidigare såsom ett av statsmedel helt bekostat kristillägg till daghjälp, och ändringen innebar sålunda endast en omvandling av detta kristillägg till en permanent statsbidragsform.

Medlemsrörelsen. Vid utgången av år 1950 var 37 kassor i verksamhet med ett sammanlagt medlemsantal av 1 085 173, varav 899 076 män och 186 097 kvinnor, vilket innebär en ökning med 2,1 % under året. Antalet år 1950 nyinskrivna medlemmar uppgick till 154 653 eller 14,5 % av medlemsantalet vid årets början (1 063 177). Under året avfördes från kassorna 124 478 medlemmar, eller 11,7 % av medlemsantalet vid årets början. Motsvarande procenttal för år 1949 var för nyinskrivna 14,1 och för avförda 11,4. Antalet mellan olika kassor överflyttade uppgick till 4,8 % av hela medlemsantalet mot 4,4 % året förut.

Kassornas fördelning efter storleksordning vid utgången av år 1950 var följande.

Medlemsantal	Antal kassor	Medlemsantal	Antal kassor
100 000—	2	5 000—10 000	3
50 000—100 000	4	2 000— 5 000	4
25 000—50 000	7	— 2 000	2
15 000—25 000	7		
10 000—15 000	8		
			Summa 37

De största kassorna var metallindustriarbetarnas med 216 330 och byggnadsarbetarnas med 110 142 medlemmar.

Understödsförmåner och avgifter. Understöd utges i form av ett för dag beräknat belopp, daghjälp, jämte familjetillägg för make eller husföreståndarinna (1,25 kr per dag) och för barn under 16 år (1 kr per barn och dag). Till daghjälp utgick fram till den 1 juli 1950 ett av statsmedel helt bekostat kristillägg av 75 öre. I samband med det ovan nämnda borttagandet av kristillägget och införandet av ett grundstatsbidrag om 75 öre höjdes daghjälp med motsvarande belopp.

Medelbeloppet av tillförsäkrad daghjälp uppgick för samtliga kassor den 31 december 1950 till 6,74 kr, medan motsvarande belopp närmast föregående år var 6,24 kr. Ökningen, som får hänföras till genom stadgeändringar vidtagna höjningar av daghjälpbeloppen samt i någon mån överflyttning av medlemmar till högre daghjälpklasser, utgjorde sålunda 50 öre eller 8,0 %.

Det i genomsnitt utbetalade daghjälsbeloppet, vilket kan bli något högre eller lägre än det tillförsäkrade, beroende på vilka grupper, som uppburit understöd, uppgick under året till 6,55 kr.

Medlemmarnas fördelning per den 31 december 1950 efter tillförsäkrad daghjälp samt veckoavgift framgår av följande tablå.

Daghjälps- belopp, kr	Antal medlemmar				Vecko- avgift, kr	Antal medlemmar			
	31/12 1949 antal	%	31/12 1950 antal	%		31/12 1949 antal	%	31/12 1950 antal	%
8·00	—	—	376 785	34·7	—0·24 . .	107 385	10·1	111 917	10·3
7·00—7·99 . .	524 474	49·3	281 969	26·0	0·25—0·49 . .	186 203	17·5	185 472	17·1
6·00—6·99 . .	244 875	23·0	196 633	18·1	0·50—0·74 . .	472 229	44·4	450 332	41·5
5·00—5·99 . .	113 776	10·7	114 061	10·5	0·75—0·99 . .	158 259	14·9	191 988	17·7
4·00—4·99 . .	160 273	15·1	104 023	9·6	1·00—1·49 . .	109 906	10·3	115 297	10·6
3·00—3·99 . .	17 135	1·6	11 578	1·1	1·50—	29 195	2·8	20 167	2·8
2·00—2·99 . .	2 644	0·3	124	0·0	Summa	1 063 177	100·0	1 085 173	100·0
Summa	1 063 177	100·0	1 085 173	100·0					

Av tablå framgår, att en förskjutning mot högre daghjälsbelopp ägt rum under året, medan avgiftsförändringarna varit relativt obetydliga.

Försäkringsrörelsen. I det följande ges en kortfattad översikt över kassornas utgifter, inkomster och fonder år 1950.

Understödsutgivningen under året blev av något mindre omfattning än år 1949. Sammanlagt utgavs sålunda understöd för 2 804 937 dagar mot 2 948 112 föregående år. Per medlem räknat var antalet understödsdagar 2,6 år 1950 mot 2,8 år 1949. Drygt åtta tiondelar av understödet utgavs under första halvåret. Av understödsdagarna hänförde sig cirka 43 % till byggnadsarbetarnas, murarnas och målarnas kassor, medan medlemsantalet i dessa kassor endast utgjorde 13 % av totala medlemsantalet.

Räknas antalet understödsdagar i procent av hela antalet redovisade arbetslöshetsdagar, befinner sig 24,2 % av den redovisade arbetslösheten ha föränlett understödsutgivning.

I understöd utgavs sammanlagt 22,6 milj. kr, varav 2,1 milj. kr såsom barn-tillägg och ett lika stort belopp såsom make- och husföreståndarintillägg. Det sammanlagda understödet år 1949 uppgick till 23,2 milj. kr.

Förvaltningskostnaderna belöpte sig för kassorna till sammanlagt 5,4 milj. kr, vilket per medlem utgör 5,03 kr mot 5,04 kr år 1949.

Avgiftsinbetalningen till kassorna steg från 28,6 milj. kr år 1949 till 29,6 milj. kr år 1950, således med 3,6 %. Som jämförelse kan nämnas, att medlemsantalet under år 1950 ökade med 2,1 %.

Statsbidraget, som innefattar dels bidrag till det utgivna understödet, dels förvaltningsbidrag, belöpte sig till sammanlagt 12,7 milj. kr, varav 9,9 milj. kr utgjorde bidrag till understöd och 2,8 milj. kr avsåg förvaltningsbidrag. Per medlem räknat uppgick statsbidraget år 1950 till 9,24 kr i understödsbidrag och 2,63 kr i förvaltningsbidrag, medan motsvarande belopp år 1949 var 10,41 kr resp. 2,64 kr.

Fonderna steg under året från 139,9 milj. kr till 157,2 milj. kr och uppgick den 31 december 1950 till 144,87 kr per medlem. Fondökningen skulle ha blivit något större, därest icke kassorna med hänsyn till det av räntehöjningen framkallade kursfallet på obligationer nödgats skriva ned sitt obligationsinnehav med sammanlagt 0,7 milj. kr.

En sammanfattning av räkenskaperna för år 1950 ges i följande tablå.

Fonder ¹ / ₁ 1950 139 919 705			
Inkomster		Utgifter	
Avgifter	29 625 496	Understöd	22 577 895
Räntor m. m.	3 643 788	Förvaltning m. m.	5 413 587
Statsbidrag		Nedskrivning av obligationer	713 786
till understöd	9 902 591	Överskott	17 284 464
till förvaltning	2 817 857		
	45 989 732		45 989 732
Fonder ⁸¹ / ₁₂ 1950 157 204 169			

*

Slutligen lämnas en översikt över arbetslöshet och understödsverksamhet inom de erkända arbetslöshetskassorna under 10-årsperioden 1941—1950.

År	Arbets- löshets- procent ¹	Under- stöds- procent ²	Antal under- stödda dagar per årsmedlem	Genom- snittligt dagunder- stöd, kr	Utbetalat understöd per års- medlem, kr	Erlagda avgifter per års- medlem, kr	Stats- bidrags- procent ³
1941	8·6	27·9	7·4	3·26	24·12	16·48	51·0
1942	5·2	30·0	5·1	4·88	22·52	22·54	55·1
1943	4·9	17·9	2·7	4·68	12·82	23·02	35·5
1944	5·1	17·1	2·7	4·96	13·41	23·58	28·9
1945	5·1	18·9	3·0	6·19	18·72	23·41	43·5
1946	4·0	15·4	1·9	6·63	12·74	25·85	38·4
1947	3·9	14·2	1·7	6·99	12·17	25·01	38·8
1948	4·4	17·0	2·3	7·38	17·17	26·10	46·0
1949	3·9	22·9	2·8	7·87	22·17	27·32	47·0
1950	3·5	24·2	2·6	8·05	21·06	27·68	43·9

¹ Antalet redovisade arbetslöshetsveckor i procent av antalet av medlemmarna genomlevda veckor.

² Antalet understödda dagar i procent av antalet arbetslöshetsdagar.

³ Statsbidrag till understöd i procent av summa utgett understöd.

H. Sm

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling¹

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under juni 1951

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansök- ningar per 100 led. pl.
	Ansök- ningar om arbete	Lediga platser	Till- satta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansök- ningar om arbete	Lediga platser	Till- satta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	27 714	33 618	21 799	14 706	11 279	15 607	8 768	5 785	82
Stockholms län	3 839	6 231	2 420	668	1 771	2 702	1 200	506	61
Uppsala län	2 750	3 030	1 236	273	1 265	1 515	514	160	91
Södermanlands län	4 046	5 464	2 664	422	1 498	2 070	998	163	74
Östergötlands län	6 925	8 443	4 542	1 811	2 397	3 231	1 550	391	82
Jönköpings län	3 398	4 856	2 212	434	1 548	2 204	981	275	70
Kronobergs län	2 452	3 116	1 858	495	932	1 192	681	160	79
Kalmar län	3 524	4 031	2 380	446	1 317	1 342	761	165	87
Gotlands län	548	1 190	715	44	232	540	351	16	46
Blekinge län	3 095	2 898	2 227	983	1 466	1 464	1 110	576	107
Kristianstads län	3 706	4 550	2 679	719	1 579	1 948	1 035	235	81
Malmö stad	7 353	8 117	6 511	4 113	2 205	2 997	1 980	1 089	91
Malmöhus län i övrigt	8 482	10 313	7 192	2 054	3 396	4 181	2 782	732	82
Hallands län	2 178	3 149	1 687	361	1 026	1 609	713	198	69
Göteborgs stad	16 046	19 192	14 340	9 228	3 660	5 156	3 355	2 164	84
Gbg o. Boh. län i övrigt	2 358	2 947	1 502	363	910	1 399	607	163	80
Älvsborgs län	3 990	5 789	2 523	526	1 467	2 467	979	282	69
Skaraborgs län	2 910	3 557	1 558	241	1 156	1 461	605	135	82
Värmlands län	4 455	5 863	3 107	806	1 828	1 811	1 112	231	76
Örebro län	4 293	5 530	2 640	748	1 659	2 211	997	280	78
Västmanlands län	3 367	4 315	1 816	166	1 341	1 431	749	92	78
Kopparbergs län	3 816	5 966	2 417	252	1 511	1 921	900	194	64
Gävleborgs län	4 947	6 496	4 196	1 738	1 803	2 006	1 359	482	76
Västernorrlands län	7 102	8 209	5 295	2 047	2 007	1 611	1 003	336	87
Jämtlands län	2 245	3 787	1 699	159	615	873	474	95	59
Västerbottens län	4 414	5 208	3 255	425	1 658	1 641	1 023	232	85
Norrbottnens län	6 062	6 947	4 212	505	2 060	1 587	1 124	225	87
Summa juni 1951	146 015	182 862	108 682	44 763	53 606	68 177	37 741	15 362	80
„ maj 1951	152 994	189 760	109 677	48 575	53 141	71 138	36 820	17 474	81
„ juni 1950	148 951	176 812	108 807	44 418	53 143	73 236	38 167	16 815	84
„ 1949	143 059	154 628	97 399	35 519	47 259	69 367	34 727	15 333	93
„ 1948	136 612	178 240	103 082	37 112	46 059	75 111	35 511	15 709	77

¹ En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under juni 1951¹

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	6 149	6 765	20 248	8 707	613	296	319	1 895	1 647	134
Jordbruk	3 133	3 502	6 881	3 814	275	208	229	788	661	84
Trädgårdsskötsel	385	476	2 573	2 129	285	88	90	969	849	45
Fiske	75	129	17	10	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	2 556	2 659	10 777	2 754	53	—	—	143	137	5
Industri o. hantverk	24 730	28 408	51 702	21 265	489	2 963	3 352	9 970	2 859	49
Malmbr. o. metallind.	5 913	7 027	17 123	4 656	19	285	290	1 449	390	—
Jord- o. stenind.	745	797	2 549	988	14	63	68	308	106	2
Träindustri	1 277	1 413	3 148	1 157	38	32	32	88	50	—
Pappers- o. graf. ind.	690	875	2 250	788	19	159	186	538	192	—
Livsmedelsindustri	1 671	1 981	3 072	1 641	67	687	797	1 395	765	23
Textil- o. bekl.-ind.	2 011	2 246	6 850	1 440	27	1 465	1 637	5 183	1 101	24
Läder-, hår- o. gum- miindustri	969	1 054	1 449	415	4	246	255	746	158	—
Kemisk-teknisk ind.	187	221	748	278	3	76	87	263	97	—
Byggnadsverksamhet	11 237	12 753	14 947	9 863	298	—	—	—	—	—
Kraft- o. vattenverk	30	41	66	39	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	9 577	18 525	26 039	23 442	16 952	330	428	442	290	85
Landtransp. Luftfart	8 960	11 251	20 388	13 685	16 756	216	224	222	102	8
Sjöfart	5 617	7 274	5 651	4 757	196	114	204	220	188	77
Handel	9 378	15 325	26 252	16 279	8 073	5 935	9 581	18 729	11 044	5 300
Affärsverksamhet	3 888	3 562	4 795	1 929	125	1 965	2 047	3 641	1 540	68
Lagerarbete	1 161	1 866	2 814	1 852	261	158	174	451	315	26
Bank- o. försäkringsv.	94	94	252	166	25	16	16	42	33	7
Hotell, rest., storkush.	4 735	9 803	18 391	12 332	7 662	3 796	7 344	14 595	9 156	5 199
Förvaltn. o. fria yrken	13 806	16 942	13 572	8 821	3 977	5 294	5 667	6 207	3 082	376
Allmän tjänst	447	623	204	97	—	11	11	6	5	—
Socialvård	112	114	174	126	—	80	80	129	92	—
Tekniska arbetsomr.	3 120	3 217	1 388	727	—	214	224	154	67	—
Kontorsarbete	4 589	4 734	6 748	3 191	24	2 823	2 918	5 120	2 279	18
Undervisning m. m.	2 471	2 508	787	479	4	1 624	1 636	409	251	1
Konstnärlig verks.	3 067	5 746	4 271	4 201	3 949	542	798	390	388	357
Hälso- o. sjukvård	1 892	2 181	3 592	1 967	127	1 753	2 032	3 233	1 819	126
Husligt arbete	9 200	16 096	24 077	14 300	8 799	9 192	16 088	24 056	14 282	8 791
Genomgående yrken, div. arb.	5 760	10 420	13 625	10 688	4 719	885	1 183	2 515	1 739	226
Genomgående yrken	2 864	4 289	8 967	6 226	1 272	874	1 172	2 470	1 695	199
Diversearbete	2 896	6 131	4 658	4 462	3 447	11	11	45	44	27
Annat arbete	30 361	31 353	3 755	3 213	1 014	14 567	14 956	1 130	979	275
Extra skördehjälp m. m.	2 449	2 508	3 222	2 798	1 014	959	1 002	1 112	966	275
Eleverpraktikarbete	649	703	533	415	—	59	61	18	13	—
Utan avsl. utbildn.	27 263	28 142	—	—	—	13 549	13 893	—	—	—
Summa	110 853	146 015	182 862	108 682	44 763	41 215	53 606	68 177	37 741	15 362
Därav under 18 år	28 733	29 533	24 897	18 078	1 169	14 237	14 551	11 348	8 277	475

¹ Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab.3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under juni 1951¹

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg- skötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappers- industri			Byggnadsverk- samhet		
Stockholm . .	47	243	149	1	7	3	1 248	2 038	569	161	536	132	1 360	896	473
Stockholms l.	210	451	205	63	100	26	247	1 146	234	42	117	18	433	720	297
Uppsala l. . .	100	142	49	9	158	25	128	287	71	30	139	28	179	231	167
Södermanl. l.	197	322	123	45	197	95	528	1 374	389	82	183	63	367	542	394
Östergöt. l. .	221	750	425	19	211	44	267	1 159	223	90	215	50	351	506	287
Jönköpings l.	97	282	115	28	60	23	181	547	155	105	285	83	297	501	264
Kronobergs l.	105	261	149	34	144	41	89	157	55	94	204	83	248	328	220
Kalmar l. . .	193	431	309	19	126	38	157	354	131	135	253	104	384	517	369
Gotlands l. .	29	264	222	—	2	2	15	28	10	2	3	3	33	84	28
Blekinge l. .	58	179	154	4	20	3	155	288	128	39	34	15	334	283	244
Kristianst. l.	162	573	352	13	23	2	92	276	86	75	133	62	238	274	156
Malmö . . .	212	374	367	1	—	—	273	508	178	42	88	40	326	196	188
Malmöh. l. i ö.	833	2 596	2 101	4	1	—	287	604	241	59	97	31	356	526	297
Hallands l. .	110	328	235	8	6	1	74	207	87	10	76	25	202	232	179
Göteborg . .	159	109	71	19	5	1	628	2 324	348	169	232	102	1 118	794	545
Gbg Boh. l. i ö.	58	85	52	8	34	2	130	223	114	57	248	49	290	306	175
Älvsborgs l. .	124	252	82	25	162	24	278	510	132	73	199	66	486	790	459
Skaraborgs l.	174	397	166	11	53	10	178	388	96	71	177	54	217	258	152
Värmlands l.	83	210	73	160	1 226	149	264	452	173	96	269	99	515	596	419
Örebro l. . .	85	219	61	47	323	38	259	602	213	46	121	39	355	511	318
Västmanl. l. .	125	243	93	47	132	37	573	1 245	247	60	98	40	343	370	208
Kopparbergs l.	116	232	133	186	934	275	375	939	229	84	304	94	436	755	357
Gävleborgs l.	87	177	93	103	677	156	151	466	184	57	290	129	534	709	494
Västernorr. l.	110	78	46	435	1 598	462	160	357	80	416	541	263	847	981	759
Jämtlands l. .	85	72	32	211	1 555	220	51	34	8	33	50	17	676	728	605
Västerb. l. .	139	108	41	384	1 107	396	89	170	61	84	256	146	767	952	748
Norrbottns l.	187	93	55	775	1 916	681	150	440	214	76	250	110	1 061	1 361	1 061
Summa	4 106	9 471	5 953	2 659	10 777	2 754	7 027	17 123	4 656	2 288	5 398	1 945	12 753	14 947	9 863
Arbetsförmedlingen i	Övriga industri- grupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
Stockholm . .	532	1 269	337	1 003	1 654	1 270	3 888	3 579	1 814	3 363	5 299	3 235	7 016	3 207	2 367
Stockholms l.	128	513	130	334	814	277	186	248	86	834	1 467	799	1 362	705	348
Uppsala l. . .	102	392	116	278	513	221	510	243	130	346	673	262	1 068	252	167
Södermanl. l.	156	404	130	413	970	603	426	254	120	419	705	362	1 413	513	385
Östergöt. l. .	332	1 016	226	1 302	1 984	1 487	1 500	772	617	775	1 262	726	2 068	568	457
Jönköpings l.	248	690	223	329	791	377	249	326	219	510	958	465	1 354	416	288
Kronobergs l.	153	506	295	208	380	216	359	335	312	376	569	317	786	232	170
Kalmar l. . .	211	392	169	518	806	523	331	277	179	382	582	321	1 194	293	237
Gotlands l. .	27	122	31	71	290	117	37	34	17	78	108	48	256	255	237
Blekinge l. .	204	162	112	540	963	847	367	151	105	655	602	416	739	216	203
Kristianst. l.	171	600	220	466	877	539	212	181	113	559	747	342	1 718	866	807
Malmö . . .	300	590	239	2 265	3 210	3 000	810	862	665	768	1 312	932	2 356	977	902
Malmöh. l. i ö.	429	1 196	652	1 661	2 477	1 890	465	336	227	1 043	1 265	650	3 345	1 215	1 103
Hallands l. .	144	433	137	299	818	488	142	140	73	294	589	230	895	270	232
Göteborg . .	544	735	219	7 797	9 400	8 646	1 551	1 393	904	1 616	2 166	1 760	2 445	2 034	1 744
Gbg Boh. l. i ö.	544	555	101	328	732	505	178	163	132	240	406	248	525	145	124
Älvsborgs l. .	492	1 399	349	405	733	387	485	297	171	478	984	489	1 144	463	364
Skaraborgs l.	209	708	169	322	516	288	366	167	116	377	612	276	985	281	231
Värmlands l.	221	257	153	521	755	502	834	708	582	658	909	586	1 103	481	371
Örebro l. . .	301	746	202	431	722	252	1 251	790	579	562	947	490	956	549	448
Västmanl. l. .	105	269	97	379	622	333	374	294	180	426	592	303	935	450	278
Kopparbergs l.	134	349	93	345	850	381	327	278	164	516	866	388	1 297	459	303
Gävleborgs l.	183	303	109	1 318	1 651	1 266	641	880	781	562	791	538	1 811	552	446
Västernorr. l.	134	190	80	1 824	2 579	2 212	467	297	205	704	907	577	2 005	681	611
Jämtlands l. .	51	79	39	270	463	265	155	122	52	241	407	222	472	277	239
Västerb. l. .	202	214	120	572	754	579	390	182	130	688	1 008	593	1 099	457	441
Norrbottns l.	83	95	53	556	1 027	800	441	263	148	807	936	692	1 926	566	398
Summa	6 310	14 234	4 801	33 850	52 291	39 721	16 942	13 572	8 821	18 277	27 669	16 267	41 773	17 380	13 901

¹ Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Uppgifter inhämtas inte för juni månad

C. Arbetslöshet

Tab. 4. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 maj 1951

Fackförbund	31/5 1951 (preliminära uppgifter)					30/4 1951			31/5 1950	
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %	
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%		
<i>Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)</i>										
Gravindustriarbetareförb.	58	8 988	145	76	0·8	10 929	119	1·1	1·2	
Metallindustriarb.-förb. .	344	222 384	15 960	1 391	0·6	222 721	1 406	0·6	0·9	
Järnbruksarbetare . . .	66	41 734	1 527	254	0·6	41 730	259	0·6	0·7	
Verkstadsarbetare . . .	288	180 650	14 433	1 137	0·6	180 991	1 147	0·6	1·0	
Gjutareförbundet. . . .	131	11 753	75	81	0·7	12 119	95	0·8	1·0	
Stenindustriarbetareförb.	140	5 039	—	68	1·3	5 183	106	2·0	2·4	
Fabriksarbetareförbundet	530	58 510	11 874	640	1·1	61 514	826	1·3	1·8	
Byggnadsämmesind.-arb.	271	18 710	1 741	158	0·8	18 571	297	1·6	1·1	
Glasbruksarbetare . . .	46	5 082	486	33	0·6	5 089	45	0·9	1·3	
Sockerfabriksarbetare . .	19	3 898	589	75	1·9	3 849	98	2·4	3·0	
Övriga	194	30 820	9 058	374	1·2	34 005	391	1·1	2·1	
Träindustriarbetareförb. .	542	56 798	1 548	644	1·1	58 273	632	1·1	1·3	
Pappersindustriarb.-förb.	131	38 055	2 544	218	0·6	39 375	191	0·5	0·7	
Bokbindareförbundet . .	69	11 327	6 350	15	0·1	11 363	28	0·2	0·4	
Litografförbundet . . .	24	4 018	181	9	0·2	4 000	10	0·2	0·2	
Typografförbundet . . .	108	13 893	410	5	0·0	13 739	9	0·1	0·1	
Livsmedelsarbetareförb. .	139	38 459	10 334	601	1·6	38 571	1 009	2·6	2·2	
Bryggeriindustriarb.-förb.	113	7 673	1 493	24	0·3	7 684	52	0·7	0·9	
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 714	1 212	15	0·9	1 718	23	1·3	1·0	
Textilarbetareförbundet .	123	49 620	25 790	254	0·5	49 621	187	0·4	0·7	
Beklädnadsarbetareförb. .	147	39 270	31 866	143	0·4	38 992	165	0·4	0·9	
Sko- o. läderindustriarb.-f.	74	12 154	4 650	57	0·5	12 288	89	0·7	0·6	
Sadelm.- o. tapetseraref. .	77	5 844	1 508	96	1·6	5 854	121	2·1	1·8	
De förenade förbunden .	67	15 062	4 235	56	0·4	15 381	149	1·0	0·8	
<i>Byggnads- o. anläggningsverksamhet</i>										
Byggnadsarbetareförb. .	585	103 253	1 125	2 394	2·3	106 762	4 733	4·4	3·4	
Grovarbetare		48 728	1 125	788	1·6	51 294	1 661	3·2	2·2	
Träarbetare		39 754	—	1 397	3·5	40 502	2 683	6·6	5·1	
Rörarbetare		14 771	—	209	1·4	14 966	389	2·6	2·6	
Murareförbundet	195	13 443	—	282	2·1	13 647	590	4·3	2·7	
Målareförbundet	217	10 039	—	315	3·1	17 824	1 880	10·5	2·4	
Elektrikerförbundet . . .	151	17 920	3	147	0·8	18 040	203	1·1	1·0	
Bleck- o. plåtslagareförb.	64	3 204	—	16	0·5	3 309	28	0·8	0·6	
Vägarbetareförbundet . .	248	14 077	8	502	3·6	15 540	873	5·6	4·0	
<i>Övriga</i>										
Lantarbetareförbundet ¹ .						43 934	1 992	4·5		
Transportarbetareförb. .	231	42 809	4 046	667	1·6	42 836	994	2·3	2·1	
Handelsarbetareförb. . .	288	75 253	33 641	496	0·7	73 178	408	0·6	0·8	
Kommunalarbetareförb. .	534	86 406	37 215	471	0·5	86 950	594	0·7	0·5	
Summa ²	5 372	966 875	196 343	9 683	1·0	1 031 345	17 512	1·7	1·4	

¹ Förbundet lämnar arbetslöshetsrapport endast varannan månad.² Exkl. lantarbetareförbundet ifråga om 31/5 1951.

Tab. 5. Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under 2-månadersperioden mars och april 1951

Arbetslöshetskassor	Antal medlemmar vid slutet av april 1951	Arbetslöshetsprocent ¹				Antal understödda dagar per medlem i genomsnitt				Utbetalat understöd under mars och april 1951 kr
		mars 1951	mars 1950	april 1951	april 1950	mars 1951	mars 1950	april 1951	april 1950	
<i>Jordbruk och skogsbruk</i>										
Lantarbetarnas	41 425	8·5	7·8	4·9	4·8	0·36	0·76	0·18	0·40	145 137
Skogs- och flottningsarb. .	20 419	11·4	13·1	13·7	20·9	0·15	0·88	0·15	0·81	41 612
<i>Industri m. m.</i>										
Gjuteriarbetarnas	12 322	1·2	1·5	1·0	1·4	0·09	0·17	0·10	0·14	21 940
Gruvindustriarbetarnas . .	10 356	2·3	2·5	2·3	2·9	0·24	0·26	0·16	0·16	33 843
Metallindustriarbetarnas .	221 151	0·6	1·2	1·0	1·2	0·04	0·12	0·04	0·11	164 818
Stenindustriarbetarnas . .	4 607	11·5	6·3	5·0	4·4	0·94	0·92	0·22	0·29	35 238
De kem.-tekn. industriarb.	14 878	0·5	1·2	0·8	1·2	0·04	0·17	0·06	0·15	11 012
Fabriksarbetarnas	61 525	3·1	4·0	2·7	4·0	0·23	0·59	0·17	0·32	169 233
Träindustriarbetarnas . .	58 350	3·2	3·3	2·8	3·3	0·17	0·43	0·13	0·30	140 235
Bokbinderiarbetarnas . .	11 210	0·1	0·4	0·1	0·7	0·01	0·08	0·02	0·06	2 502
Typografernas	13 839	0·2	0·3	0·2	0·3	0·02	0·02	0·01	0·01	3 641
Beklädnadsarbetarnas . .	40 504	0·8	1·4	1·2	2·1	0·02	0·17	0·02	0·14	11 366
Bryggeriarbetarnas	7 093	0·9	1·9	0·9	1·6	0·14	0·18	0·08	0·12	11 961
Livsmedelsarbetarnas . .	38 832	3·3	4·3	3·9	4·6	0·84	0·44	0·34	0·40	216 474
Sadelmakarnas etc.	5 883	4·2	3·6	4·9	3·6	0·14	0·45	0·24	0·39	18 247
Sko- och läderarbetarnas .	12 053	2·7	2·1	1·8	2·0	0·35	0·29	0·18	0·16	52 063
Textilarbetarnas	49 112	1·0	1·1	1·3	1·5	0·04	0·08	0·04	0·07	28 675
Försvarsverkens civ.-pers.	19 658	1·3	1·6	0·9	1·1	0·09	0·16	0·09	0·10	27 523
<i>Byggnads- o. anlägg.-v.</i>										
Bleck- och plåtslagarnas .	3 293	3·1	4·1	2·5	3·6	0·38	0·93	0·26	0·58	19 789
Byggnadsarbetarnas	109 738	9·3	12·8	10·6	11·5	0·65	1·47	0·63	1·00	1 235 174
Elektrikernas	18 546	1·6	2·2	1·5	2·2	0·12	0·25	0·10	0·22	29 678
Murarnas	12 551	17·4	23·7	15·3	15·3	1·39	2·01	0·93	0·89	252 994
Målarnas	17 071	19·8	21·7	16·7	17·5	1·93	2·28	1·99	2·05	575 749
Vägarbetarnas	15 500	9·9	7·2	11·0	9·6	0·25	0·22	0·28	0·45	65 838
<i>Samfärdsel</i>										
Järnvägsmännens	26 493	1·4	2·5	1·4	1·9	0·08	0·41	0·09	0·30	44 271
Sjöfolkets	18 177	6·0	8·7	7·9	11·2	0·14	0·35	0·10	0·28	33 919
Transportarbetarnas . . .	36 335	4·5	5·4	4·0	4·4	0·36	0·49	0·41	0·39	244 886
<i>Handel</i>										
Handelsanställdas m. fl. .	69 682	1·2	1·4	1·1	1·3	0·04	0·08	0·04	0·06	45 576
Handelsresandenas	523	0·4	0·4	1·0	0·4	0·07	0·12	0·14	0·11	1 036
Handelstjänstemännens . .	14 009	0·8	1·6	0·6	1·6	0·05	0·10	0·02	0·07	6 751
<i>Arbetsledning m. m.</i>										
Arbetsledarnas	26 729	0·2	0·2	2·0	0·2	0·01	0·02	0·01	0·03	2 756
Industritjänstemännens .	62 927	0·3	0·5	0·5	0·7	0·02	0·03	0·02	0·01	21 867
Maskinbefälets	2 647	2·0	2·0	2·0	2·0	0·02	0·05	0·02	0·04	685
<i>Övriga</i>										
Frisörernas	4 138	0·6	0·9	1·2	1·0	0·03	0·04	0·04	0·01	2 250
Hotell-, kafé- o. rest.-anst.	22 742	2·2	3·9	2·2	2·2	0·18	0·16	0·09	0·11	37 479
Musikernas	6 790	9·2	11·0	9·8	13·8	0·39	0·43	0·31	0·25	32 736
Teateranställdas	407	4·6	8·1	4·4	7·6	0·36	0·48	0·36	0·73	1 892
Summa	1 111 515	3·5	4·3	3·5	4·2	0·22	0·43	0·19	0·30	3 790 841

¹ = antal arbetslöshetsveckor i % av antalet genomlevda veckor under månaden.² På grund av avgiftsreglernas utformning framträder ej all arbetslöshet i denna statistik.

Tab. 6. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa¹

Månad m. m.	Städer med öfver 100 000 inv.	Väster- norr- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlän- ningar
<i>a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa ⁸⁰/o 1950—⁸⁰/o 1951</i>							
<i>1950</i>							
Juni	478	317	146	264	408	1 613	.
Juli	459	265	96	134	365	1 319	.
Augusti	462	247	66	110	369	1 254	.
September	495	255	75	143	378	1 346	.
Oktober	723	256	117	239	561	1 896	412
November	729	277	167	407	585	2 165	418
December	727	294	152	515	590	2 278	409
<i>1951</i>							
Januari	757	313	183	543	607	2 403	400
Februari	804	272	146	483	622	2 327	399
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	36	184	512	1 508	379
Juni	574	76	22	119	484	1 275	370
<i>b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform ⁸⁰/o 1951</i>							
<i>Ålder</i>							
16—25 år	9	—	—	—	—	9	—
26—50 „	74	10	4	36	104	228	77
öfver 50 „	491	66	18	83	380	1 038	293
<i>Yrke</i>							
Jordbruk och skogsbruk	20	4	3	17	10	54	9
Industri och hantverk	26	44	12	58	192	332	4
stenindustri	1	—	—	—	185	136	—
sågverksindustri	—	—	3	2	6	11	—
byggnadsverksamhet	18	34	7	54	24	132	—
Landtransport	4	3	—	2	2	11	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	6	—	1	—	2	9	2
Handel	126	7	4	—	41	178	48
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	353	3	1	—	186	543	270
Hälsöfård och sjukvård	19	—	—	—	6	25	19
Arbete ej hänfört till annan grupp .	20	15	1	42	45	123	18
<i>Hjälpform</i>							
Hela antalet hjälpta	573	64	22	118	462	1 239	366
Statligt beredskapsarbete	—	45	6	113	180	344	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi . .	—	3	6	44	85	88	—
i annan myndighets regi	—	42	—	69	145	256	—
Statskommunalt beredskapsarbete . .	10	6	10	3	2	31	—
Arkivarbete och musikerhjälp . . .	512	10	6	1	248	777	364
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	3	—	1	30	34	—
Dagunderstöd	15	—	—	—	1	16	2
Kommunalt understöd	1	—	—	—	1	2	—
Utbildningshjälp	35	—	—	—	—	35	—
<i>Nationalitet</i>							
Svenskar	373	76	22	119	315	905	—
Utlänningar	201	—	—	—	169	370	—

¹ Fr. o. m. okt. 1950 ingår även utlänningar i hjälpsökandetalen.

D. Byggnadstillstånd

Tab. 7. Under januari—juni 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Juni 1951	Jan-juni 1951	Jan-juni 1950	Juni 1951	Jan-juni 1951	Jan-juni 1950	Juni 1951	Jan-juni 1951	Jan-juni 1950	Juni 1951	Jan-juni 1951	Jan-juni 1950
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	2 895	19447	23 747	105·7	628·8	723·1	786	4 737	3 743	12·3	69·2	54·5
Enfamiljshus	1 755	11664	14 018	39·9	249·5	283·1	377	1 988	1 755	5·7	29·5	25·4
Tvåfamiljshus	317	2 085	2 700	8·1	51·5	66·8	81	489	434	1·1	6·9	7·8
Flerfamiljshus	209	1 171	1 332	44·2	238·6	287·9	58	243	247	3·0	14·8	12·2
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler . .	70	402	526	7·6	55·6	53·1	28	151	147	1·7	10·1	7·1
Pensionärshem	18	85	39	3·2	7·8	7·3	—	—	1	—	—	0·2
Sommarstugor	379	3 350	—	0·8	10·0	—	230	1 781	—	0·6	6·6	—
Övriga bostäder	152	740	5 132	1·9	15·8	24·9	12	85	1 159	0·2	1·3	1·8
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	41	305	554	0·5	3·8	4·1	3	51	55	0·1	0·9	8·8
Industribyggnader	222	1 516	1 857	15·7	118·6	115·5	84	624	237	18·0	95·2	59·4
Malmbrytning o. metallind. .	75	472	520	3·2	55·0	63·1	26	241	84	11·2	45·5	13·7
Jord- o. stenindustri	14	137	146	0·5	7·8	3·4	7	49	20	1·5	4·1	3·4
Träindustri	30	222	317	0·7	5·2	7·6	21	87	50	1·8	7·3	5·6
Pappers- o. grafisk industri .	25	133	138	2·5	17·8	15·7	7	56	19	0·9	14·5	3·0
Livmedelsindustri	20	227	297	3·5	16·9	9·1	7	48	34	0·6	3·8	18·2
Textil- o. beklädnadsindustri	28	125	167	3·1	7·3	10·5	7	55	23	1·2	8·4	6·9
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	7	46	48	0·1	2·3	0·5	5	26	12	0·7	2·9	1·7
Kemisk-teknisk industri . . .	9	69	74	2·1	5·2	4·8	2	42	11	0·1	3·7	0·8
Byggnader för småindustri o. hantverk	10	57	94	—	1·1	0·6	—	11	16	—	—	5·8
Byggnader för byggnadsind. .	4	28	56	—	—	0·3	2	9	18	—	—	0·3
Kraft- o. belysningsverk . . .	10	72	91	6·9	40·0	31·5	2	6	1	0·1	0·2	7·2
Byggnader för samfärdsel . .	213	1 112	920	18·5	55·4	47·6	59	321	228	3·0	14·2	23·2
Byggnader för handel	168	1 047	1 196	6·5	33·9	19·4	82	380	390	13·5	35·1	59·2
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m. . . .	60	332	384	7·1	31·8	23·4	7	68	57	2·3	28·2	71·0
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	254	1 244	1 482	14·6	95·4	77·9	85	414	375	5·5	31·4	41·5
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	133	850	1 136	6·2	69·4	92·1	21	122	147	1·8	10·5	44·7
Militära arbeten	10	130	97	3·8	35·5	17·2	—	2	3	—	0·1	—
Summa	4 006	26055	31 464	185·5	1112·6	1 151·8	1 129	6 725	5 286	56·6	285·0	369·5
därav av länsarbetsnämnd .	3 597	23806	29 391	103·7	632·6	733·4	956	5 872	4 614	13·9	81·2	73·5

Tab. 8. Antal bostadslägenheter i under januari—juni 1951 beviljade nybyggnads-företag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostadslägenheter	därav lägenheter om					Golv- yta i 1 000- tal m²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
<i>Orter med bostadsbyggnadskvot</i>	12 141	2 296	4 092	3 473	1 454	826	863.4
Över 100 000 inv.	3 196	476	1 181	1 035	361	143	216.0
30 000—100 000 inv.	3 052	822	917	823	280	210	212.9
3 000—30 000 inv.	5 771	982	1 951	1 572	800	466	425.8
200—3 000 inv.	122	16	43	43	13	7	8.7
<i>Övriga orter</i>	6 229	598	927	1 908	1 671	1 125	552.4
3 000—30 000 inv.	438	56	89	139	110	44	36.2
200—3 000 inv.	3 068	351	486	911	795	525	266.8
Egentlig landsbygd	2 723	191	352	858	766	556	249.4
Jan.—Juni 1951	18 870	2 894	5 019	5 381	3 125	1 951	1 415.8
» 1950	23 021	3 093	6 914	6 978	3 931	2 105	1 742.8
Juni 1951	3 151	569	910	831	510	332	234.1

Tab. 9. Under januari—juni 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter Jan.—juni 1951
	Jan.—juni 1951	Jan.—juni 1950	Jan.—juni 1951	Jan.—juni 1950	
Bostäder	23 030	29 771	916.1	956.6	25 686
Nybyggnad av bostäder	6 526	11 272	782.7	828.4	25 686
inom kvotorter	2 561	4 489	560.1	564.8	18 571
utom »	3 965	6 783	222.6	263.6	7 115
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostäder	11 862	12 460	120.0	112.8	—
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	4 642	6 039	13.4	15.4	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	374	515	3.6	4.7	—
Industri	2 131	2 172	249.9	188.3	—
Kraft- o. belysningsverk	86	98	32.1	41.6	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	1 517	1 175	74.7	38.6	—
Handel	1 416	1 516	80.3	83.9	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	404	453	45.1	67.1	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	1 689	1 849	153.5	111.3	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	1 101	1 292	110.6	131.5	—
Militära arbeten	69	27	12.4	0.8	—
Summa	31 817	38 868	1 678.3	1 624.4	25 686

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Royal Social Board in Sweden

1951, no 8

CONTENTS

	Page
Similarities and dissimilarities on the Scandinavian labour market. By Bertil Olsson	555
The planning of the examination of random samples. By Tore Dalenius . . .	564
Summer employment for children in Gothenburg. By Carl Blomquist . . .	576
Social questions debated during the Parliamentary session of 1951	579
Short notices:	
Compulsory steps on admission to Old-age institutes	586
The 1951 census in England	587
Training School for Social Workers	587

Periodical Surveys

Criminality during the second quarter of 1951	589
Labour used and wages paid within the sphere of agriculture during 1950 .	590
The Social Board's general consumption price index for June 1951	593
The cost-of-living index for June 1951	596
The Labour Market in June 1951	604
Recognized unemployment benefit funds for 1950	610
Literary Survey	624
Reviews	628

This Issue in Brief

Similarities and dissimilarities on the Scandinavian labour market. If one closely studies the Labour Market of the different Northern Countries one will notice that it is not the differences which come to the foreground but rather the common characteristics that exist. The official administration is somewhat uniform, the development of industrial life show many common characteristics and so on. The climate, however, contributes to the fact that there is a far greater seasonal labour market in Scandinavia than in most other parts of the world. At the present time all the Northern countries are fully occupied. Unemployment is low to the degree of being a record. Page 555.

Social questions debated during the Parliamentary session of 1951. Among the questions dealt with in the article, are the new so-called forest location law, the changes in holiday legislation which aimed at three weeks holiday for all employees, the expansion of the law governing insurance against certain occupational diseases, the introduction of fees for the hitherto free summer journeys for children and housekeepers, the increasing of the subsidy allowance paid to the families of those called to the colours, an index supplementary payment for public pensions and an increased cost of living supplement to the salaries of state officials, and an age for retirement for Civil Servants who retire on pension. Page 579.

Labour used and wages paid within the sphere of agriculture during 1950. During 1950 an average of 2 382 days labour was carried out per 100 ha arable land, of which 80 % was performed by adult men. The labour expenditure per areal unit was greatest on the farms with the smallest areas, and fell with rising areas. The total number of day's labour has decreased by 3 % as from 1949, and the number of hired labourers by 1 %. The value of benefits in kind has continued to decrease, and now amounted to about two thirds of what it was in 1939. Page 590.

The cost-of-living index for June 1951 rose in relation to the series for 1935 by seven units from 188 in March to 195 in June. The average rise in foodstuff items during this time was 2,3 %. A lesser increase in regard to dwelling houses (0,2 %) was noted on account of an increase in rents for houses having part-time door-keepers. Fuel and light have been subjected to an increase of 5,0 % whereas clothes and footwear have increased in price by 4,9 %. Miscellaneous expenses have increased by 5,8 %. The index figure in the 1914 series without taxes increased during the same time by 11 units from 290 in March to 301 in June. Page 596.

The Labour Market in June 1951 was notable for full occupation and lively returns. During the latter half of the month, the usual decline on account of holidays was noted in both

available employees and the demand for labour. Compared with June last year there seems to be an increase in the scarcity of labour. The number of applications for employment per hundred vacancies was 80 as against 81 in May, and 84 in June 1950. The Labour Exchange was able to fill almost 110 000 vacancies, of which 40 % were of at the most one week's duration. The Exchange figures show a decrease in comparison with May; the number of filled vacancies was 0,9 % lower. Unemployment within trade associations was 1,0 % of the members at the turn of the months May/June, as against 1,7 % at the turn of the months April/May. Finally it may be said that the

number of unemployed who applied for assistance at the end of June amounted to 1 275. Page 604.

Recognized unemployment benefit funds for 1950. At the end of 1950 there were 37 funds in activity with a total number of 1,1 million members. By a change in the regulations governing recognized unemployment benefit funds, the upper margin for daily assistance was raised from 7 kr to 8 kr as from the 1st July 1950. The largest fund was that for workers in the metal industry which has a good 200 000 members, and that for workers in the building trade with a good 100 000 members. Page 610.

Sociala Meddelanden

Bulletin officiel publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.)
en Suède

1951, no 8

INDEX

	Page
Ressemblances et différences dans le marché du travail en Scandinavie. Par Bertil Olsson	555
Sur la planification d'enquêtes par sondages. Par Tore Dalenius	564
Le placement à la campagne des enfants de Gothembourg pendant les vacances. Par Carl Blomquist	576
Questions sociales traitées par le Riksdag de 1951	579
Courtes notices:	
Placement par contrainte dans les asiles de vieillards	586
Le recensement de la population de 1951 en Angleterre	587
Ecole pour le personnel des œuvres sociales	587

Aperçus périodiques

La criminalité pendant le second trimestre 1951	589
Main-d'œuvre employée et sommes des salaires payés dans l'agriculture en 1950	590
L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale pour juin 1951	593
L'indice du coût de la vie pour juin 1951	596
Le marché du travail en juin 1951	604
Caisses de chômage reconnues en 1950	610
Bibliographie	624
Compte rendu des livres	628

Résumé

Ressemblances et différences dans le marché du travail en Scandinavie. Lorsqu'on étudie de près le marché du travail des différents pays nordiques, ce n'est pas par des dissemblances que l'on est frappé mais par l'existence d'un grand nombre de traits communs. L'administration officielle est assez identique, le développement de la vie économique présente beaucoup de similitudes, etc. Le climat a créé des conditions qui donnent au marché du travail un caractère plus saisonnier

dans les pays scandinaves qu'ailleurs dans le monde. Pour le moment, le plein emploi règne dans tous les pays nordiques. Le chômage y est tombé à un chiffre record. P. 555.

Questions sociales traitées par le Riksdag de 1951. Parmi les questions dont s'occupe l'article on peut mentionner la nouvelle loi dite du cantonnement dans les forêts; les modifications à la législation des congés payés qui stipule désormais trois se-

maines de congé pour tous les salariés; des modifications touchant l'assurance contre certaines maladies professionnelles; l'introduction d'un tarif à payer pour les voyages de vacances, jusque là gratuits, des enfants et des mères de famille; le relèvement des allocations familiales des hommes faisant leur service militaire; le supplément aux pensions nationales d'après l'indice du coût de la vie et le supplément de vie chère aux traitements des employés de l'Etat; les modifications des dispositions touchant l'âge de la retraite des employés civils de l'Etat, etc. P. 579.

Main-d'œuvre employée et sommes des salaires payés dans l'agriculture en 1950. Pendant l'année 1950 ont été effectuées en moyenne 2 382 journées de travail par 100 hectares de terres cultivées, dont un peu plus de 80 % l'ont été par des hommes adultes. L'emploi de main-d'œuvre par unité de superficie était le plus élevé dans les fermes des superficies les plus faibles et s'abaissait à mesure que la superficie augmentait. Le nombre total des journées de travail a diminué de 3 % depuis 1949 et le nombre des ouvriers engagés de 1 %. La valeur des salaires en nature n'a cessé de décroître et n'avait plus qu'environ les deux tiers de leur valeur en 1939. P. 590.

L'indice du coût de la vie pour juin 1951 sur la base 100 en 1935 a monté de sept unités et est passé de 188 en mars à 195 en juin. La hausse moyenne du poste alimentation pendant cette période a été de 2,3 %. Une légère augmentation (0,2 %) du poste habitation a été notée, due à la hausse des loyers dans les immeubles ayant des concierges travaillant à temps partiel. Le poste chauffage et éclairage a monté de 5 %, le poste habillement et chaussures de 4,9 % et le poste « dépenses diverses » de 5,8 %. L'indice sur la base 100 en 1914, calculé

sans les impôts, a monté pendant la même période de 11 unités et est passé de 290 en mars à 301 en juin. P. 596.

Le marché du travail en juin 1951 a été caractérisé par un bon emploi et une circulation active. Pendant la seconde moitié du mois, qui est pour beaucoup l'époque des congés payés, on a constaté la baisse habituelle tant de l'offre que de la demande de main-d'œuvre. Par comparaison au mois de juin de l'année dernière, la pénurie de main-d'œuvre semble s'être accentuée. Le nombre de demandes de travail pour 100 places disponibles a été de 80 contre 81 en mai et 84 en juin 1950. Par l'intermédiaire des offices publics de placement, il a été pourvu en juin à près de 110 000 places, dont environ 40 % ont eu au plus une durée d'une semaine. Les chiffres des offices de placement montrent une diminution par rapport à mai: le nombre des places auxquelles il a été pourvu en juin était de 0,9 % inférieur. La proportion du chômage parmi les ouvriers affiliés à des syndicats était de 1,0 % à la fin de mai contre 1,7 % à la fin d'avril. On peut nommer finalement que le nombre des chômeurs demandant un secours était à la fin de juin de 1 275. P. 604.

Caisses de chômage reconnues en 1950. A la fin de 1950 il y avait 37 caisses de chômage en activité, comptant 1,1 million de membres. Une modification des règlements des caisses de chômage a porté le montant maximum de l'indemnité journalière de 7 à 8 couronnes à partir du 1er juillet 1950. Les caisses les plus importantes étaient celle des ouvriers des industries métallurgiques, qui compte un peu plus de 200 000 membres, et celle des ouvriers du bâtiment dont les membres dépassent légèrement 100 000. P. 610.

Litteraturoversikt

(11 juni—10 juli 1951)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen¹

Allmänna sociala frågor

- BENDIX, R., & LIPSET, S. M. Social status and social structure: a re-examination of data and interpretations. *The British journal of sociology* juni 1951.
- BORBERG, L. P. Fællesnordisk samvirke indenfor sociallovgivningens rammer. *Nordisk tidskrift* 1951, nr 1.
- FORSSTRÖM, I. Individ, gruppen och arbetet. *Fackföreningsrörelsen* 1951, nr 25/26.

Sverige

- LINDWALL, L. Det sociala avdraget för försäkringspremier i Sverige och inflationen. *Nordisk försäkringstidskrift* 1951, nr 3.

Belgien

- ROCH, R. La sécurité sociale considérée du point de vue du droit social. *Revue du travail* 1951, nr 5.

- WORONOFF, A. Le mouvement social en 1950. *Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales* 1951, nr 3.

Danmark

- JENSEN, ORLA. Socialkontoret og dets instrumenter. *Socialt tidsskrift* 1951, nr 6.

Israel

- EISENSTADT, S. N. Youth, culture and social structure in Israel. *The British journal of sociology* juni 1951.

Norge

- AASLAND, AASLAUG. Aktuelle problemer i sosialpolitikken. (Föredrag.) *Sosialt arbeid* 1951, nr 5.

Storbritannien

- MEIER, R. L. Research as a social process: social status, specialism, and technological advance in Great Britain. *The British journal of sociology* juni 1951.

Arbetarskydd

- Safety institutions, associations and museums. *Industrial safety survey* 1951, nr 6.
- Die Schweiz und der internationale Arbeiterschutz. *Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung* 1951, nr 23.

Sverige

- E[RIKS]SON, [PER R.]. Hur arbetarskyddet bygges upp. *Byggnadsarbetaren* 1951, nr 6.
- LJUNGGREN, G., RYLANDER, G., & STRANDELL, B. Är bergverkstäder hälsofarliga? *Fackföreningsrörelsen* 1951, nr 23.
- ZETTERMAN, N. Arbetarskydd och olycksfallsvård A och O. *Arbetarskyddet* 1951, nr 4.

Arbetslön och arbetstid

Sverige

- HENRIKSSON, S. Statistjänstemännens löner under full sysselsättning. *Tiden* 1951, nr 6.

Norge

- KJÖNSTAD, O. Lönnsutviklingen i forskjellige næringer 1910—1950. *Statistiske meldinger* 1951, nr 6.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

- SJAASTAD, G. Noen tanker omkring full sysselsetting. *Tiden* 1951, nr 6.
- Utvecklandet av praktikantutbytet mellan Finland och utlandet. *Social tidskrift* 1951, nr 3/4.

Sverige

- WAHLSTRÖM, K.-O. Utländsk arbetskraft av tveklaktigt värde. *Metallarbetaren* 1951, nr 27/28.

Norge

- BOJER, H. Fraværsproblemet i industrien. *Sosialt arbeid* 1951, nr 5.

Tyskland

- ERDMANN. Die Bundesanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. *Recht der Arbeit* 1951, nr 6.

Befolkningsfrågor

- BERG, G. Dödlighetens utveckling i Sverige och Nya Zeeland. En jämförande undersökning. *Sv. läkartidningen* 1951, nr 25.
- BOURGEOIS-PICHAT, J. La mesure de la mortalité infantile. *Principes et méthodes. Population* 1951, nr 2.

¹ I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

VINCENT, P. La mortalité des vieillards. Population 1951, nr 2.
 Les problèmes statistiques de la mortalité infantile. Bulletin mensuel de statistique april/juni 1951 (suppl.).

Finland

Den finlandssvenska befolkningsfrågan. Svensk tidskrift 1951, nr 5.
 Grunderna för vår yrkes- och näringsstatistik vid folkräkningen år 1950. Statistiska översikter 1951, nr 5/6.

Japan

ROBIN, J. Le problème démographique au Japon. Population 1951, nr 2.

Norge

BACKER, JULIE. Befolkningsutviklingen i Norge i 1946—1950. Statistiske meldinger 1951, nr 6.

Storbritannien

CARR-SAUNDERS, A., M. FL. A discussion on the reports of the Royal commission on population. Journal of the Royal statistical society 1951, nr 1.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

LUNDQUIST, S. Modernt bostadsbyggande i Sverige. Byggnadsindustrin 1951, nr 12.

Danmark

CHRISTENSEN, A. Non-profit and co-operative housing in Denmark. Review of international co-operation 1951, nr 6.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Finland

LINDBLOM, O. Den politiska kampen inom Finlands fackföreningsrörelse. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 24.

Hälso- och sjukvård

BRISMAN, S. Medicin och ekonomi. Sjukhuset 1951, nr 5.

HOLMSTRAND, O. Sjukhusansluten hemsjukvård. Sjukhuset 1951, nr 5.

SECHER, K. Bemärkningar om lungetuberkulosens prognose og smittefare. Nordisk försäkrings-tidskrift 1951, nr 3.

1950: Year of co-operation for WHO. Annual report of the director-general. Chronicle of the world health organization 1951, nr 4.

Sverige

BJÖRKMAN, L.-E. Tillsyn över anstalter för sinnesslöa m. fl. Från departement och nämnder 1951, nr 10.

GÄRDSTAM, R. Förslag till plan över försöksvis anordnad hälsokontroll. Social-medicinsk tidskrift 1951, nr 6.

HUSS, R. Taxorna för utomlänspatienter och undervisningssjukhusens beläggning. Sv. läkartidningen 1951, nr 26.

SRÖVALL, B. Medicin, ekonomi och humanitet. Sv. läkartidningen 1951, nr 27.

Finland

LÄNSIÖ, E. Den nya lagen om allmän läkarvård. Finsk kommunaltidskrift 1951, nr 4.

Norge

KNUDSEN, C. L. Omsorgen for de sinnslidende og nervøse. Sosialt arbeid 1951, nr 6.

Nya Zeeland

FULTON, J. T. Experiment in dental care: results of New Zealand's use of school dental nurses. Bulletin of the world health organization 1951, nr 1.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

GRABÖ, P. Jordbrukarhustrurnas arbetsinsats. Lantmannen 1951, nr 23.

JURÉN, L. Jordbrukskalkylen som underlag för prissättningen. Ekonomisk revy 1951, nr 3.

— Prissättningen på jordbruksprodukter för tiden september—december 1951. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 5.

SÖDERSTRÖM, O. Jordbruksregleringen och dess samhällsekonomiska verkningar. Från departement och nämnder 1951, nr 11.

ZETTERBERG, O., & LINDMAN, K. Jordbrukarnas taxerade kontanta inkomster, utgifter och nettointäkter år 1949. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 5.

Kooperation

COLE, G. D. H. Co-operation and the state. Review of international co-operation 1951, nr 6.

Sverige

MOBACK, O. De förtroendevalda i konsumtionsföreningarna. Kooperatören 1951, nr 11/12.

PEHRZON, L. E. Co-operative oil trade in Sweden. Review of international co-operation 1951, nr 6.

Storbritannien

PEDDIE, J. M. Co-operation and nationalisation in Great Britain. Review of international co-operation 1951, nr 6.

Nykterhetsfrågan

Alkoholkonsumtionen i de nordiska länderna. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 5.

Sverige

EWERTH, E. G. Tjänstemän är försiktigare med sprit än de flesta andra grupper. Industrietjänstemannen 1951, nr 7.

HELLGREN, B. Svagdricksbryggerierna och pilsnerhandeln. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 5.

NORDSTRÖM, G. Detaljhandeln med pilsnerdricka. Sv. bryggeritidskrift 1951, nr 6.
 WIKLUND, D. Förbättrade statsbidrag till icke statliga alkoholistanstalter. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 5.
 Bryggarna och samhället. Reformatorn 1951, nr 26/27.

Finland

FORSIUS, Å. Ett intressant experiment. Tidskrift för alkoholpolitik 1951, nr 2.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

STRÖMBÄCK, P. Om kalorier och överflödigt fetma. Vårt röda kors 1951, nr 3.

Sverige

HORSTEN, E. v. Om utformningen av index-klausuler. Sv. juristtidning 1951, nr 6.
 WAHLFISK, K.-O. Konsumtionen av födo- och njutningsämnen år 1950. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 6.

Amerikas förenta stater

TROLLE, U. AF. Skälighetsprissättning. Några reflexioner i anslutning till priskriget i USA. Svensk handel 1951, nr 11.

Socialförsäkring

Sverige

Ändrade förutsättningar för tillhörighet till och sjukhjälp från erkänd sjukkasse. Sv. sjukkasse-tidning 1951, nr 6/7.

Amerikas förenta stater

HALSEY, OLGA S. Dependents' allowances under state unemployment insurance laws. Social security bulletin 1951, nr 2.
 HAMNER, F. J., & PERKINS, ELLEN J. Assistance expenditures per inhabitant, 1940—50. Social security bulletin 1951, nr 3.

Belgien

LEEN, W. Quelques considérations en rapport avec le financement de la sécurité sociale. Revue du travail 1951, nr 4.

Danmark

Sygekassernes medicinydelse fra 1. juli 1951. Maanedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1951, nr 6.

Egypten

DATIN, J. La sécurité sociale en Egypte. Revue française du travail 1951, nr 1/2.

Frankrike

BISKUP, G. Die Altersversorgung der Selbständigen in Frankreich. Recht der Arbeit 1951, nr 6.

Norge

FLORENTZ, M. R. Ulykkestrygd for sjömenn på norske skip. Sosialt arbeid 1951, nr 6.

HOLST, P. M. Om syketrygd og ansvarsfølelse. Arbeidsgiveren 1951, nr 15.
 Morspensjonens ytelser i byer. Kommunalt tidskrift 1951, nr 5/6.
 Morspensjonens ytelser i landkommuner. Kommunalt tidsskrift 1951, nr 5/6.

Storbritannien

LUNDSKOG, S. Privat engelsk personförsäkring (liv- och sjuk-) — engelsk socialförsäkring. Nordisk försäkringstidskrift 1951, nr 3.

Socialvård

HURTADO, I. DE. Les tendances modernes de la protection de l'enfance. Les cahiers du musée social 1951, nr 2/3.

MOHR, T. Norsk og svensk forsorgslov. Kommunalt tidsskrift 1951, nr 5/6.

Sverige

E[DVALL], F. »De mycket bristfälliga sociala mödrahemmen». Sv. socialvårds tidning 1951, nr 6.

LARSSON, SIXTEN. Åldringvården. Några kommunalekonomiska synpunkter. Landskommunernas tidskrift 1951, nr 6.

MOSSBERG, N. Eftermiddagshem för skolbarn — några synpunkter. Folkskolan — sv. lärartidning 1951, nr 5/6.

TÖRNQUIST, H., & GRÖNLUND, B. De sociala nämnderna och styrelserna inför kommun-sammanslagningen. Landskommunernas tidskrift 1951, nr 6.

Dragkampen om barnresorna. Fakta 1951, nr 5.

Danmark

HORSTEN, H. Dansk børneforsorg i støbeskeen. Socialt tidsskrift 1951, nr 5.
 STEINCKE, K. K. Fattiglovgivningen for 60 år siden. Socialt tidsskrift 1951, nr 5.

Finland

Kommunalhemmen och deras interner. En statistisk undersökning. Social tidskrift 1951, nr 3/4.

Storbritannien

RAMSEY, DOROTHEA. The national old people's welfare committee. Social service juni/aug. 1951.
 WHIDBORNE, J. The children's (school) care committees. Social service juni/aug. 1951.

Ut- och invandring

LIEBERZ-WYGODZINSKI, HILDEGARD. Kampleben in der Emigration. Kölner Zeitschrift für Soziologie 1950/51, nr 3.

Finland

HALMINEN, U. V. Emigrationen åren 1949—1950. Statistiska översikter 1951, nr 5/6.

Frankrike

GUERARD, L. Le problème de la stabilisation de la main-d'œuvre étrangère en France. Revue française du travail 1951, nr 1/2.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

- AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor.
Strengthening the economy. Annual report of the Secretary of labor. 38 (1949/50). Wash. 1951.
- BETÄNKANDE angående fri sjukhusvård. Avg. [d. 7 mars 1951] av sakkunniga för fria sjukhusvården. [Sthlm 1951. Stencil.]
- BOLDING, P. O. Bevisbörden och den juridiska tekniken. Upps. 1951. (Akad. avh.)
- DANMARK. Den af Arbejdsministeriet d. 8. dec. 1948 nedsatte ferielovskommission.
Betænkning. Khvn 1951.
- FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1951.
22. Försäkringsväsendet.
A. 55. Berättelse angående försäkringsbolagens verksamhet under år 1949.
- Centralhandelskammaren.
Årsberättelse. 33 (1950). Hfors 1951.
- FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Economic survey of Europe in 1950. Prep. by the Research and planning division.
Economic commission for Europe. Geneva 1951. (Publ. 1951. 2. E. 1.)
Measures for the economic development of under-developed countries. New York 1951. (Publ. 1951. 2. B. 2.)
- Food and agriculture organization.
Yearbook of food and agricultural statistics. Vol. 4 (1950). P. 1. Production. Wash. 1951.
- GEIJERSTAM, S. AF. Flyktningarna i Sverige. Sthlm 1951. (Bra att veta. 6.)
- INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
34th session, Geneva. 1951.
Report. Geneva 1951.
3: P. 1. Summary of reports on ratified conventions (article 22 of the constitution).
- INTERNATIONELLA REGLERINGSBANKEN.
Annual report. 21 (1950/51). Basle 1951.
- JORDBRUKSKASSERÖRELSEN år 1950. Statistiska uppgifter meddelade av Svenska jordbrukskreditkassan. Sthlm 1951.
- LINDERS, J., [utg.] Lag om fattigvården d. 14 juni 1918 med förklaringar, hänvisningar, prejudikat och sakreg. 10 uppl. utg. av E. Wahlberg. Sthlm 1951.
- LINKÖPING. Linköpings stads statistik- och planeringskontor.
Statistisk årsbok. 2 (1950). Linköping 1951.
- MALMÖ STADS ÅRSBOK. Utg. av Malmö stads årsboks-nämnd. Årg. 37 (1949). Malmö 1951.
- MÄNNISKAN och samhället. En bok till Tage Erlander på 50-årsdagen. Sthlm 1951.
- NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Regelingen van lonen en andere arbeidsvoorwaarden in Nederland op 31 dec. 1950. Utrecht 1951.
- Statistiek der werkstakingen en uitsluitingen 1950. Utrecht 1951.
- NORDISK BYGGNADSDAG. 5, Stockholm 1950. Red.: Chr. Bring. Sthlm 1950.
- NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1950—51.
42. Skogavvirking 1936/37—1945/46.
49. Norges sivile, geistlige, rettslige og militære inndeling 1. jan. 1951.
50. Folketellingen i Norge 3. des. 1946. H. 4. Folkemengden etter kjønn, alder og ekteskabelig stilling. Riket og fylkene. — Fremmede statsborgere.
54. Arbeidslønninger 1949.
63. Fortegnelse over Norges offisielle statistikk 1828—1950.
65. Statistisk sentralbyrå gjennom 75 år. Tre 25-årsmedlinger.
- NORRKÖPING. Norrköpings stads statistiska kontor.
Statistisk årsbok. 15 (1950). Norrköping 1951.
- NÅGRA fakta om lastbilstrafiken i Sverige 1950. En undersökning av den icke yrkesmässiga lastbilstrafikens struktur. Sthlm 1951. (Industriens utredningsinstitut.)
- OHLSSON, L. G., & STARLAND, H., [utg.] Arbetarskyddslagstiftningen. Kommenterande redogörelse för 1949 års arbetarskyddslag och därtill hörande författningar jämte författningstexter m. m. Sthlm 1951.
- PERSONALEN och företaget. Den anställda och arbetsmiljön. — Företagens personalproblem. Red.: G. Westerlund. Sthlm 1951. (Människan och arbetet. Vol. 2.)
- SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Beiträge zur schweizerischen Statistik. Bern 1951.
24. Finanzen und Steuern von Bund, Kantonen und Städten. 1949/50.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1951.
228. Steuerbelastung in der Schweiz. 1950.
229. Bundessubventionen und gesetzliche Anteile. 1948.
- STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.
15. Daghem och förskolor. Betänkande om barnstugor och barntillsyn avg. [d. 30 nov. 1950] av 1946 års kommitté för den halvöppna barnvården. (S.)
16. Filmcensuren. Betänkande 1 avg. [i maj 1951] av 1949 års filmkommitté. (E.)
- SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.
Folkmängden och dess förändringar.
Folkmängden inom administrativa områden d. 31 dec. 1950. Av Statistiska centralbyrån.

Handel. Berättelse för år 1949 av Kommerskollegium.

Hälsö- och sjukvård.

Det civila veterinärväsendet år 1948. Av Veterinärstyrelsen.

Industri och bergshantering.

Bergshantering. Berättelse för år 1949 av Kommerskollegium.

Jordbruk med binärningar.

Jordbruk och boskapsskötsel år 1950. Av Statistiska centralbyrån.

Sparbanker.

Allmän sparbanksstatistik år 1949. Av Statistiska centralbyrån.

SVERIGES RIKSBANK.

Årsbok utarb. av Riksbankens ekonomiska sekretariat. Statistikgruppen. Årg. 43 (1950). Sthlm 1951.

TSONGAS, A. G. Nutrition work in Greece. Rome 1951. (FAO nutritional studies. 7.)

YRKESUTBILDNINGEN i Sverige. Redogörelse utarb. år 1951 inom Överstyrelsen för yrkesutbildning. Sthlm 1951.

Recensioner

UNESCO: A Selected Inventory of Periodical Publications. Paris 1951. Ingår i serien *Bibliographies in the Social Sciences.*

Socialvetenskapen går för närvarande igenom en rik utveckling. Metod och teknik har blivit effektivare och den internationella räckvidden har blivit utsträckt. Resultatet av denna utveckling har emellertid fört med sig svårigheter för den enskilde socialarbetaren att överblicka fältet av tidskriftsartiklar. Det har därför länge varit önskvärt med en katalogisering av sådant material.

Ett antal experter, som samlats på initiativ av UNESCO, har sysslat med problemet. Resultatet föreligger nu i form av en publikation, som utgetts av UNESCO, *A Selected Inventory of Periodical Publications*. Boken ger upplysning om de mest användbara och spridda tidskrifterna på det sociala området. Man har inte försökt få med alla sociala tidskrifter utan har inskränkt sig till de viktigaste.

80 tidskrifter från 14 länder på sex språk har utvalts. Dessa tidskrifter har katalogiserats med avseende på innehåll, utgivare, periodicitet, land, språk etc. Boken täcker ämnesområdena: antropologi, demografi, uppfostran, historia, sociallagstiftning, ekonomi, statsvetenskap, socialpsykologi, sociologi och statistik.

I sammanhanget kan erinras om den översikt över tidskrifter med socialt, samhälls-ekonomiskt eller befolkningsstatistiskt innehåll, som publicerats i olika häften av Sociala Meddelanden under åren 1949 och 1950. Denna översikt var emellertid begränsad till tidskrifter, som finns tillgängliga i Sverige, och huvudsakligen i socialstyrelsens bibliotek.

UNESCO: Trade Barriers to Knowledge. Paris 1951.

»Handelsspärrar för vetandet» är titeln på en ny handbok, som utgetts av UNESCO. Handboken är avsedd som vägledare genom den labyrint av lagar och förordningar, som reglerar utbytet av undervisningsmaterial samt vetenskapligt och kulturellt material länderna emellan. I handboken tas en del företeelser upp till kritisk behandling, bl. a. det märkliga faktum, att 80 % av 43 länder, som behandlas i boken, har tull och skatt på papper, som dock är det grundläggande materialet för spridande av idéer. Vidare har 30 % av dessa länder alltså skatt på böcker, tidningar och tidskrifter.

T. S-r

Häftets huvudinnehåll

September 1951

Livsmedlens näringsvärde och pris. Genom att studera födoämnesvalet vid sjunkande välstånd får man en bild av vilka födoämnen, som uppfattas som billiga och dyra. Det visar sig då, att folk i stort sett köper sådana livsmedel, som är billiga per kalori. Den omständigheten att åtminstone den fattige vid sina livsmedelsinköp i hög grad handlar som om han vägledes av födoämnenas pris per 1 000 kalorier är en anledning till intresset att jämföra marknadspriset per viktsenhet av ett livsmedel och priset per kalori i samma livsmedel. Dessutom har livsmedlens pris per kalori eller enhet av de olika näringsämnena praktisk betydelse, då man inom en snäv ekonomisk ram har att uppgöra utspisningsstater för allmänna inrättningar samt för den enskilda familjen. Sid. 631.

Tillgången på ungdomlig arbetskraft. Antalet ungdomar i åldern 13—14 t. o. m. 17—18 år beräknas stiga från ca 415 000 år 1950 till ca 625 000 år 1960. Denna ökning kommer givetvis att minska den nu aktuella bristen på ungdomlig arbetskraft. En tendens att allt flera ungdomar söker sig till högre skolor kommer emellertid sannolikt att reducera tillskottet på arbetsmarknaden. Sid. 637.

Siffrorna bakom beslutet om generell hyreshöjning kallar i år författaren sin årliga redogörelse över fastighetsomkostnadernas förändringar. Hyreshöjningen blev som bekant 2 % för Stockholm och närliggande orter och 5 % för övriga orter och gäller fastigheter byggda före år 1942. Statens hyresråd hade emellertid föreslagit högre höjning. Sid. 644.

Byggnadsverksamheten under andra kvartalet 1951. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare var 26 % högre under andra kvartalet 1951 i förhållande till motsvarande period föregående år. I stä-

der med 10 000—30 000 invånare redovisas däremot en minskning på 9 % under motsvarande period. Sid. 662.

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1951. Hela antalet utlänningar i Sverige uppgick vid halvårsskiftet till omkring 243 000. Den 1 juli utgjorde antalet arbetsanmälda utlänningar i riket 102 968, vilket innebär en ökning sedan föregående kvartalsskifte med 2 336 personer. Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen med 27 816, följd av danskarna med 19 585, balterna med 13 984 och norrmännen med 13 062. Sid. 666.

Omsättningen inom detaljhandeln under andra kvartalet 1951 var genomgående högre än under motsvarande kvartal föregående år. Ökningen uppgick för samtliga livsmedelsbranscher till 9 %, för beklädnadsbranschen till 11 %, för skor till 5 % och för inventarier till 25 %. Den största ökningen noteras för fotoaffärer med 41 %, därefter kommer päls- och skinnvaror med 33 %. Sid. 670.

Arbetsmarknaden under juli 1951. Under juli månad inträdde en sedvanlig avmatning i såväl utbud som efterfrågan på arbetskraft i samband med semestrarna inom industri och andra verksamhetsområden. Bortsett härifrån undergick arbetsmarknadsläget inga nämnvärda förändringar i jämförelse med föregående månad. Sysselsättningen var alltså mycket god och bristen på arbetskraft kvarstod inom de flesta yrkesområden. Sid. 675.

Löner och sysselsättning inom industrin i maj 1951. Mellan november 1950 och maj 1951 har den genomsnittliga timförtjänsten för arbetare inom industrin stigit med 18 %. Den största ökningen noteras för pappers- och grafisk industri med 25,8 %, därefter kommer livsmedelsindustri med 21,7 %. Sid. 679.

R E G I S T E R

*öfver regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter
i Sociala Meddelanden*

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Samhällets barnavård»)	3, 1951
Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	7, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige år 1950, senast i	7, 1951
Brottsligheten, varje kvartal, senast i	8, 1951
Byggnadskostnaderna i Stockholm, varje kvartal, senast i	5, 1951
Byggnadskostnaderna på landsbygden, årligen, senast i	1, 1950
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1951
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i . . .	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	detta nr
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i . . .	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	8, 1951
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i . . .	detta nr
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	4, 1951
Nykterhetsvårdsklientelelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	7, 1950
Näringsvärde och pris på viktigare födoämnen, årligen, senast i	4, 1950
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1950
Sociala frågor vid årets riksdag, årligen, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Sysselsättningen inom den reglerade byggnads- och anläggningsverksamheten, årligen, senast i	11, 1950
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1950
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	detta nr
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	8, 1950
Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	7, 1951

Livsmedlens näringsvärde och pris

Av professor *Ernst Abramson*, Statens institut för folkhälsan

Sedan långt tillbaka har i Sociala Meddelanden årligen publicerats en artikel jämte en tabellarisk sammanställning av näringsvärde och pris på viktigare födoämnen. Där anges konsumentpriset för olika livsmedel, deras kalorivärde samt priset per 10 000 kalorier. Det sistnämnda uppfattas som ett uttryck för livsmedlens »dyrhet». Som utgångspunkt för bedömandet av om ett livsmedel är dyrt eller billigt i förhållande till sitt »näringsvärde» jämför man därefter dess dyrhet med medeldyrheten per 10 000 kalorier i en vanlig arbetarkost, vars sammansättning har uttrönts genom socialstyrelsens konsumtionsundersökningar.

En anledning till att Sociala Meddelanden årligen meddelar dessa beräkningar torde vara ett beslut, som fattades vid tredje internationella konferensen för socialstatistiker i Genève år 1926, att »det är önskvärt att ange näringsvärdet på de viktigaste livsmedlen jämte priset per tusen kalorier av varje artikel». Denna mening, vilken icke fanns i det resolutionsförslag, som förelagts konferensen, framlades under diskussionen av den finske delegaten Harmaja, som understöddes av Sjöstrand, Sverige. Den franske statistikchefen Huber framhöll, att ehuru födans kalorivärde icke är det enda måttet på dess näringsvärde, har det dock stort intresse. Kännedom om livsmedlens pris per 1 000 kalorier borde vara av värde för husmödrarna för att visa dem, vilka födoämnen som gav det största näringsvärdet för minsta kostnaden. Förslaget, som vidare understöddes av Mayeda, Japan och Nyström, Sverige, antogs därefter. Det må här tilläggas, att den antagna resolutionen gällde metoder för budgetundersökningar i hushåll. Något önskemål om årliga redogörelser för livsmedelspris per 1 000 kalorier torde åtminstone endast indirekt kunna inläggas däri.

Innan vi går vidare, är det nödvändigt att klargöra några fakta. Födoämnenas fysiologiska uppgift är att tillföra kroppen ett antal oundgängliga näringsämnen i åtminstone vissa minimimängder. Dessa bestäms av de olika näringsämnenas specifika uppgifter och av nödvändigheten att vid deras förbränning frigöra den för livsverksamheten erforderliga energin, kalorierna.

Alla i kroppen förbrännbara näringsämnen kan ur energisynpunkt ersätta varandra i, som man säger, isodynamiska mängder. Ett gram fett frigör vid förbränningen i kroppen 9,3 kcal, ett gram kolhydrat resp. äggvita omkring 4,1. Ur energetisk synpunkt motsvarar därför t. ex. varje gram fett 2,25 g kolhydrat. Praktiskt taget hela energiomsättningen härleds ur förbränningen av tre näringsämnen, äggvita, fett och kolhydrat. De övriga ger tillsammans icke 1 pro mille. Mot bakgrunden härav är det tydligt, att man

kan tala om ett livsmedels kalorivärde, representerat av vid förbränningen i kroppen frigjorda kalorier, per t. ex. 100 g av ämnet i fråga. Vad som bör förstås med ett livsmedels näringsvärde är däremot dunkelt. Inget av våra vanliga naturliga födoämnen kan, om det tillförs i en mängd, som svarar mot kaloribehovet, tillgodose den fullvuxna människans behov av samtliga näringsämnen och kalorier. Det fysiologiska värdet av ett livsmedel kan därför endast bedömas mot bakgrunden av kosten i övrigt. På en kost, som innehåller tillräckliga mängder av alla oundgängliga näringsämnen utom ett, på vilket fullständig brist antas råda, kan i längden ingen leva. Är kosten däremot fullvärdig i alla avseenden, är det betydelselöst och kan t. o. m. vara skadligt att öka tillförseln av ett eller flera näringsämnen. På t. ex. en C-vitaminfri kost får man förr eller senare skörbjugg, som så småningom leder till döden, om vitaminet eller livsmedel innehållande detta ämne icke tillförs. I den situationen är apelsiner, hjortron eller nypon ovärderliga. Om kosten däremot redan innehåller önskvärda mängder C-vitamin, är en ökad tillförsel utan betydelse ur näringssynpunkt. Om man likväl förtär ett C-vitaminrikt livsmedel, är det andra skäl än näringsfysiologiska som bör åberopas. Med uttrycket »näringsvärde» hos ett födoämne förstår man dess alla olika egenskaper ur näringssynpunkt. Dessa kan inte sammanfattas i ett enda tal. Därtill kommer att ett födoämnes betydelse icke är absolut utan beroende av kostens sammansättning i övrigt, så att t. ex. två i och för sig ofullständiga födoämnen, om de kombineras, kan ge en fullvärdig kost.

Ur energetisk synpunkt kan näringsämnena alltså utbytas mot och ersätta varandra i bestämda förhållanden. Men därtill har — åtminstone teoretiskt — varje näringsämne sin specifika uppgift, i vilken det icke kan ersättas av andra. För att tillgodose kolhydratens och fettens specifika uppgifter behövs emellertid relativt obetydliga mängder av dessa näringsämnen. I den vanliga kosten bestäms därför i praktiken behovet av fett och kolhydrat av kaloribehovet. För äggvitan ligger saken något annorlunda till, i det behovet av dess specifika beståndsdelar är relativt stort. Den av Food and Nutrition Board rekommenderade minsta dagliga äggvitemängden för en fullvuxen man är 70 g motsvarande omkring 280 kcal. I vårt land liksom i alla områden av den västerländska civilisationen med relativt högt välstånd ligger tillförseln i allmänhet avsevärt över detta tal. På grund härav har där i praktiken oftast en kost med ett tillräckligt högt kalorital också en nödig mängd av äggvita, fett och kolhydrat. Eftersom kalorierna i viss mån kan uppfattas som ett sammanfattande uttryck för dessa tre näringsämnegrupper, var det naturligt, att man på en tid, då dessa tre var de enda kända brännbara näringsämnena, särskilt intresserade sig för kalorierna.

Vid fritt val av föda bestäms efterfrågan på olika livsmedel av åtskilliga faktorer av subjektiv och objektiv art. Man måste emellertid lägga märke till att vi har ett naturligt behov av daglig näringstillförsel. Får vi icke våra måltider på rätta tider och är de icke tillräckliga, påminns vi härom av en känsla av hunger. Möjligheten att tillgodose hungerns krav är i det västerländska civiliserade samhället en ekonomisk fråga. För huvuddelen

av befolkningen i ett land som vårt åtgår i genomsnitt omkring en tredjedel av den enskildes utgifter till mat. Ju fattigare en person är, desto större del av utgifterna kommer på matanskaffningens konto. Det har därför sitt stora intresse att följa födoämnesvalets samband med välståndet. Genom att studera födoämnesvalet vid sjunkande välstånd får man en bild av vilka födoämnen som uppfattas som billiga och dyra. Det visar sig då, att människorna i stort sett köper sådana livsmedel, som är billiga per kalori. Uppenbarligen är den normala känslan av hunger huvudsakligen och i första hand ett begär efter kalorier. Billiga födoämnen per kalori är som bekant i första rummet åtskilliga vegetabilier, framför allt cerealier. Den omständigheten, att åtminstone den fattige vid sina livsmedelsinköp i hög grad handlar, som om han vägledes av födoämnenas pris per 1 000 kalorier, är ytterligare en anledning till intresset att jämföra marknadspriset per viktenhet av ett livsmedel och priset per kalori i samma livsmedel.

Frågan om födoämnenas näringsämnespris diskuterades av Krämer i Zürich redan 1876. Han behandlade de animala och de vegetabla livsmedlen var för sig och resonerade på följande sätt. Kött består huvudsakligen av äggviteämnen och fett. Detaljhandelspriset för djurfett var 1,10 francs per pund. Känner man köttets pris och halt av äggvita och fett, beräknar man först det ingående fettets värde och drar detta från köttets totala pris. Resten är priset på äggvitan. Han beräknade på så sätt, att 1 kg äggvita i oxkött kostade 3,21 francs. På motsvarande sätt kan man givetvis beräkna äggvitevärdet för vilket animalt födoämne som helst, om det i födoämnet endast ingår fett och äggvita. För mjölk tillkommer också ett kolhydrat, nämligen mjölksocker. Krämer anslog dess pris till detsamma som stärkelsens i potatis; för fettet tog han priset på smörfett. Mjölkäggvita skulle då kosta 1 franc per pund.

Då det gällde de vegetabla livsmedlen utgick Krämer för kolhydrater från marknadspriset för potatisstärkelse. Han antog fettets värde i sådana vegetabilier, som icke innehöll någon nämnvärd mängd fett, motsvara det lägsta priset för djurfett och beräknade därefter priset per pund äggvita.

Samtidigt med Krämer och oberoende av honom gjorde König 1876 ett försök att beräkna näringsämnespriset på livsmedel. Även han behandlade de animala och vegetabla ämnena var för sig. För fett i de animala livsmedlen tog han marknadspriset i Münster på rent ister och beräknade sedan priset på oxköttets äggvita. För de vegetabla livsmedlen utgick König i likhet med Krämer från potatisen för beräkning av kolhydratets värde. Då det gällde fett, tog han den mängd stärkelse, som han antog motsvara 100 g fett ur kalorisynpunkt, och överförde på det sättet fett till stärkelse vid prisberäkningen. Därefter beräknades äggvitepriset ur rågmjöl. De tre näringsämnenas pris blev då följande för de valda typfödoämnenas ister, oxkött, potatis och rågmjöl: äggvita 6,5 för de animala livsmedlen och 1,5 för de vegetabla, fett 2,0 respektive 0,45 och kolhydrat 0 respektive 0,25 mark/kg. Med utgångspunkt från de funna talen beräknade König sedan näringsämnespriset hos olika livsmedel. Det är klart, att dessa tal på prisvärdheten

endast är relativa. De är ju för animala livsmedel satta i relation till priset på ister och oxkött, för de vegetabila i förhållande till potatis och rågmjöl, men de ger i alla fall möjligheter att jämföra olika livsmedel inbördes.

I Sverige har Aug. Almén 1879 utförligt diskuterat dessa problem. Han utgick beträffande fett från amerikanskt fläsk. Äggvitans värde beräknade han sedan i olika animala livsmedel och fann, att det växlade från t. ex. 60 öre per kg i blod och stockfisk, 220 öre i sötmjölk till 360 öre i kött. I fråga om vegetabilierna måste man för att beräkna priset på äggvitan samtidigt känna även priset på kolhydrat. Efter åtskilliga diskussioner och beräkningar av priset på de viktigaste livsmedlen värderar Almén genomsnittligt i både animala och vegetabila livsmedel 1 kg äggvita till 40 öre, 1 kg fett till 80 öre och 1 kg kolhydrat till 15 öre. Förhållandet mellan marknadspriset och det med hjälp av dessa tal beräknade näringsämnespriset anger prisvärdheten eller »billigheten».

1887 upptog König frågan på nytt och nu ur en helt annan synpunkt. Han föreslog, att man vid beräkningen av priset på de olika näringsämnena skulle använda minsta kvadratmetoden, som med fördel tillämpats vid motsvarande beräkningar på fodermedel. Då det gäller livsmedel begränsas emellertid metodens användbarhet av att de flesta animala livsmedel endast innehåller äggvita och fett och de vegetabila äggvita och kolhydrat, medan däremot fodermedlen är mera likartade inbördes. König avstod därför vid den tidpunkten från minsta kvadratmetoden och använde i stället en likartad beräkningsmetod som tidigare. Denna gav till resultat att prisförhållandet mellan kolhydrat, fett och äggvita i genomsnitt blev ungefär som 1:2—3:4—5. König försökte också rättfärdiga denna proportion på allmänna grunder och menade slutligen, att man borde räkna med förhållandet 1:3:5.

Mot dessa och andra likartade beräkningar har riktats mycket vägande invändningar. Framför allt måste understrykas att priset på de olika näringsämnena blir helt beroende på det godtyckliga valet av de födoämnen, som ligger till grund för dem. Detta framstår klart, när man ser att enligt König priset på äggvita förhåller sig till priset på fett som 5:3, medan Almén finner det omvända, 3:5.

Intressanta vägar att lösa de uppkomna svårigheterna diskuterades 1891 av Hultgren och Landergren. De beräknade för vart födoämne för sig hur många kalorier man fick från varje näringsämne och representerade denna mängd i en grafisk tabell med rött för äggvita, gult för fett, grönt för kolhydrat, blått för alkohol och svart för summan. På så sätt kunde man med en blick jämföra olika livsmedel med varandra.

Som nämnts hade König icke funnit minsta kvadratmetoden användbar för beräkning av näringsämnespriset, om man utgick från de enskilda födoämnena, vilket uppenbarligen sammanhänger med att födoämnena är alltför olika till sammansättning och pris. Hultgren och Landergren utgick i stället från ett antal olika arbetarkoster, vilka de noga analyserat, och fann priset där per kg vara 202 ± 38 , 70 ± 42 och 22 ± 10 öre för resp.

äggvita, fett och kolhydrat. Pristförhållandet var sålunda 9:3:1. Som man ser, var felen, åtminstone för fett och kolhydrat, ganska stora. Till grund för Hultgren och Landergrens beräkningar ligger 9 koster. Två hade utslutits, emedan man, om de medräknas, får ett negativt värde på kolhydratens pris. Detta är, vilket senare utförda beräkningar visar, i själva verket mycket vanligt. Innebörden härav är också lätt att förstå, då det gäller näringsämnenas pris i koster. Hultgren och Landergren använde de funna värdena för att därmed beräkna olika normala födoämnenas näringsämnespris, vilka rimligen icke kan vara negativa.

Diskussionen om livsmedlens näringsämnespris och billighet tog ny fart i Tyskland under första världskriget. Även om den ledde till en doktorsavhandling, införde den inga nya synpunkter och gav ej heller några resultat av värde. Vid denna tidpunkt började kunskapen om att näringsämnen var fler än tre att bli allmän. Att ej ens äggvitorna i olika födoämnen ur närings-synpunkt var likvärdiga utan har olika »biologiskt värde» visades av Thomas redan 1909. Numera betraktar man ur närings-synpunkt termen äggvita närmast som en rubrik för ett tiotal oumbärliga aminosyror jämte vissa andra kvävehaltiga ämnen. Beteckningen vitaminer är rubriken på en annan grupp innehållande ett betydande antal oumbärliga näringsämnen med ytterst växlande sammansättning och egenskaper. Allt detta har bidragit till att göra den gamla problemställningen inaktuell.

Det är naturligtvis fullt berättigat att tala om ett födoämnes pris per 1 000 kalorier eller per lämplig enhet av enskilda näringsämnen. Men kalori är icke synonymt med näringsvärde, lika litet som äggvita eller vitaminer är det. Begreppet näringsvärde bör helt enkelt icke användas i detta sammanhang, vilket icke hindrar att det i andra kan vara berättigat. Det bör emellertid konstateras, att man vid dylika beräkningar över livsmedels billighet i vart enskilt fall endast tar hänsyn till en enda näringsfaktor, som ställs i relation till priset. Mot bakgrunden av allt detta frestas man fråga, om dylika beräkningar över huvud har något värde.

Kännedom om livsmedlens pris per kalori eller enhet av de olika näringsämnen har praktisk betydelse, då man inom en snäv ekonomisk ram har att sammansätta en fullvärdig kost. Detta är ofta fallet vid uppgörandet av utspisningsstater för allmänna inrättningar samt för den enskilda familjen. I princip går man därvid till väga på följande sätt. Först sammansätter man, med ledning av allmän erfarenhet om hur en kost bör konstrueras för att bli fullvärdig, livsmedelsvanorna m. m., på känn en kost, som näringsvärdesberäknas, och som sedan till äventyrs justeras så, att kalori-innehållet blir det avsedda. Befinns kosten nu vara för dyr, utbyts i första hand per kalori dyra livsmedel mot billigare, så att kalorimängden kan ökas inom kostnadsramen. Därefter övergår man till de olika näringsämnen. Orsaken till att man börjar injusteringen av kalorierna är i huvudsak följande. I en blandad västerländsk kost med högt kalorital blir i regel behovet av vitaminer och övriga näringsämnen automatiskt tillgodosett. Detta sammanhänger med bl. a., att nedre gränsen för den önskvärda till-

förseln av de flesta näringsämnen icke växer med kaloribehovet utan har ett bestämt värde, samt att i flertalet fall mängden av alla näringsämnen ökar med kalorimängden. I en kost med lågt kalorital kan man däremot icke räkna med att behovet av olika näringsämnen automatiskt blir tillgodosett. Nu tillgodoser man sig den omständigheten, att inget livsmedel per 100 g kan ge mer än omkring 900 kalorier, dvs. ej fullt en tredjedel av en »medelarbetares» dagliga kaloribehov, medan däremot samma mängd oxlever ger låt oss säga det dubbla dagsbehovet av vitamin A och 100 g tor-kade nypon kanske minst det 10-dubbla dagsbehovet av vitamin C. Genom att vid injusteringen av de olika näringsämnena välja lämpliga födoämnen kan man oftast finna sådana, av vilka endast smärre kvantiteter erfordras för att komplettera kosten, och som därför påverkar kostens totala pris relativt obetydligt.

Vid en relativ stegring av livsmedelspriserna antingen i förhållande till andra varor eller nyttigheter eller i förhållande till inkomsten söker många husmoder motverka fördyringen. Härvid kan hon få hjälp av en tabell över födoämnenas pris per 1 000 kalorier. Som nämnts löper hon därvid faran, att kosten genom det därav framkallade ensidigare födoämnesurvalet kan bli sämre ur näringstfysiologisk synpunkt, även om dess kalorimängd förblir oförändrad. Resultatet bör därför kontrolleras med en fullständig näringsvärdesberäkning. Injusteringen av de olika näringsämnesmängderna skulle underlättas, om en tabell över olika livsmedels pris per enhet av dessa funnes tillgänglig. Gjordes strängt privatekonomiska och näringstfysiologiska synpunkter till de enda ledstjärnorna för livsmedelsinköpen, skulle säkerligen matkontot nedbringas avsevärt för de flesta. Men då hade man väl också lämnat det mänskliga planet. Slutligen må tilläggas, att när här talats om livsmedlens pris, har avsetts konsument-(detaljhandels-)priset. Diskuterar man frågan ur andra synpunkter än relativt kortsiktiga privatekonomiska, kan det vara nödvändigt att använda andra priser. Prisrelationerna mellan livsmedlen inbördes kan i detaljhandeln vara påverkade av subventioner, acciser, tullar etc., vilket givetvis måste beaktas, om diskussionen förs på det samhällsekonomiska planet.

Kostkontroll med hjälp av näringsvärdesberäkning och pristabeller före-kommer säkerligen mycket litet i praktiken. Relativt få torde ha fått lära sig, hur dylika beräkningar utförs. De är också ganska besvärliga. Någon lättnad skulle kunna åstadkommas, om i tabellerna födoämnenas halt av olika näringsämnen uttrycktes i procent av dagsbehovet i stället för i vikt-mått. Sådana tabeller torde knappast finnas i allmänna marknaden, men har sedan länge använts t. ex. vid institutet för folkhälsan och av vissa myn-digheter. Men det är osannolikt, att det skulle räcka med en förändrad tabell-uppställning, för att husmödrarna skulle använda den i större utsträck-ning. Sammanställningar över livsmedlens sammansättning och pris har stort pedagogiskt värde, som borde tillvaratas bättre än hittills skett. Rätt brukade har de också sin givna praktiska betydelse.

Tillgången på ungdomlig arbetskraft

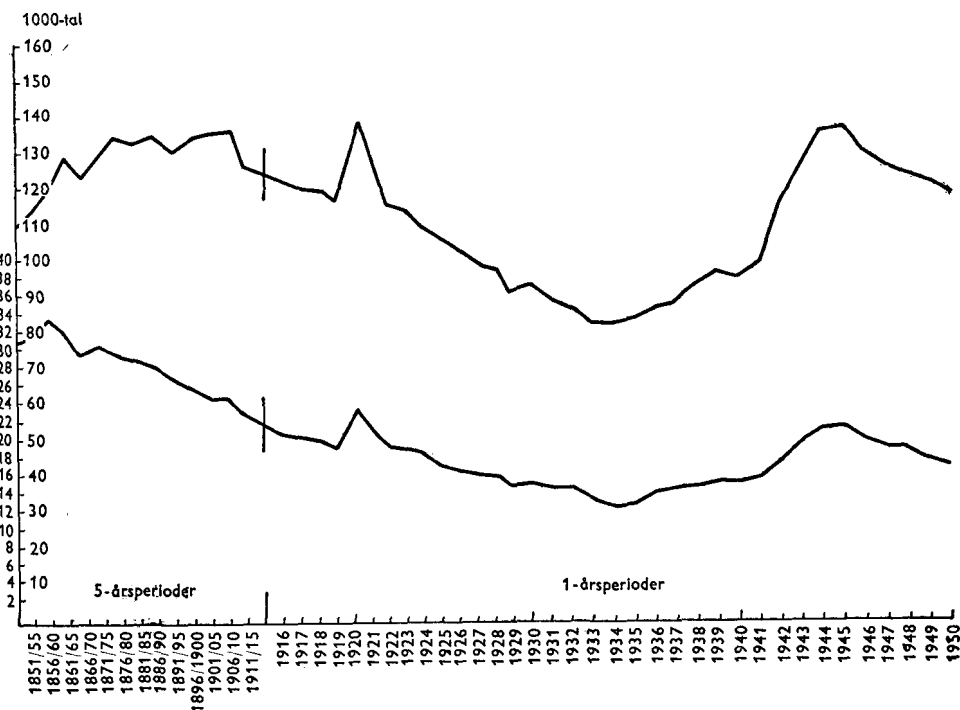
Av byråsekreterare *Gunnar Olderin*, Arbetsmarknadsstyrelsen

Att det är brist på ungdomar på arbetsmarknaden kan väl knappast undgå någon i dessa dagar. Bristen på varubud är så akut, att det knappast finns några att få ens för rundligt tilltagna veckolöner och »motorecykel, som även får begagnas på fritid». Kontoren har anställt pensionärer som kontorsbud och många affärer, som ger sina kunder sådan sällsynt service som hem-sända varor, håller sig med chaufförer eller organiserar egna expressfirmor.

Situationen är knappast ljusare inom hantverket eller industrin. Lärlingarna är tunnsådda, och företagarna söker på alla sätt förbättra sin rekrytering. Man startar egna yrkesskolor inom industrin, bygger lärlingshem, ger ungdomarna ledigt på arbetstiden, så att de kan bevista teoretiska kurser, delta i gymnastik och idrott m. m. Men ungdomen ser sin chans till bättre

Diagram 1.

FÖDELSETALET (NEDRE KURVAN) VÄNSTRA SKALAN. ANTALET FÖDDA
1851—1950 (ÖVRE KURVAN) HÖGRA SKALAN.

Tab. 1. Antal personer i åldrarna 13—14 t. o. m. 17—18 år vid slutet av vart och ett av åren 1930—1943

(Obs! Siffrorna för åren 1948—1963 är beräknade.)

År	Antal personer i åldern					Summa
	13—14 år	14—15 år	15—16 år	16—17 år	17—18 år	
1930.....	107 242	107 075	106 957	111 774	112 832	545 880
1931.....	104 518	107 065	106 915	106 743	111 474	536 715
1932.....	103 215	104 361	106 939	106 721	106 482	527 718
1933.....	124 711	103 348	104 300	106 819	106 577	545 755
1934.....	115 550	124 525	103 150	104 149	106 690	554 064
1935.....	105 918	115 443	124 376	102 998	103 929	552 664
1936.....	103 287	105 807	115 226	124 100	102 754	551 174
1937.....	99 951	103 152	105 671	115 055	123 891	547 720
1938.....	97 574	99 868	103 020	105 525	114 851	520 838
1939.....	93 419	97 547	99 841	102 943	105 429	499 179
1940.....	89 921	93 387	97 555	99 723	102 947	483 533
1941.....	90 237	89 880	93 337	97 469	99 654	470 577
1942.....	86 022	90 202	89 817	93 264	97 391	456 696
1943.....	86 974	86 004	90 176	89 796	93 254	446 204
1944.....	84 899	87 043	86 066	90 215	89 850	438 073
1945.....	85 746	84 472	86 014	86 109	90 162	432 503
1946.....	79 987	84 121	85 175	87 369	86 384	423 036
1947.....	80 440	80 316	84 241	85 296	87 484	417 777
1948.....	81 954	81 093	80 939	85 380	86 520	415 886
1949.....	84 847	81 868	81 008	80 854	85 290	413 867
1950.....	86 216	84 758	81 783	80 922	80 769	414 448
1951.....	89 624	86 125	84 669	81 697	80 837	422 952
1952.....	92 901	89 531	86 035	84 580	81 611	434 658
1953.....	91 372	92 803	89 437	85 945	84 491	444 048
1954.....	95 140	91 276	92 706	89 343	85 854	454 319
1955.....	108 719	95 040	91 181	92 608	89 249	476 797
1956.....	119 624	108 605	94 940	91 085	92 511	506 765
1957.....	128 781	119 499	108 491	94 840	90 889	542 500
1958.....	129 146	128 646	119 373	108 377	94 741	580 283
1959.....	126 498	129 010	128 511	119 248	108 263	611 530
1960.....	122 857	126 365	128 875	128 376	119 122	625 595
1961.....	120 578	122 728	126 232	128 740	128 241	626 519
1962.....	115 383	120 452	122 600	126 100	128 604	613 139
1963 ¹	109 710	115 262	120 325	122 471	125 967	593 735

lönerna på annat håll och skjuter yrkesutbildningsproblemet åt sidan så länge — för att många gånger efter några år få finna sig i en löneminskning, då de förstår att yrkesutbildning är nödvändig, om man skall komma någon vart.

Andra yrkesområden, där stor brist råder på ungdomlig arbetskraft, är t. ex. skogsbruket, militärväsendet och sjukvården, inom vilka områden man i tidningsspalterna talar om katastrofsituation.

¹ Preliminära antalet levande födda har för år 1950 beräknats till ca 115 000.

Den genomgående linjen på den svenska arbetsmarknaden är sålunda f. n., att stora svårigheter föreligger att rekrytera yngre arbetskraft. Vissa yrkesområden hävdar sig bättre, andra sämre. Många arbetsgivare betalar mycket höga löner för att därigenom locka till sig ungdomarna, men därmed förvärras ju endast bristen inom andra yrkesområden.

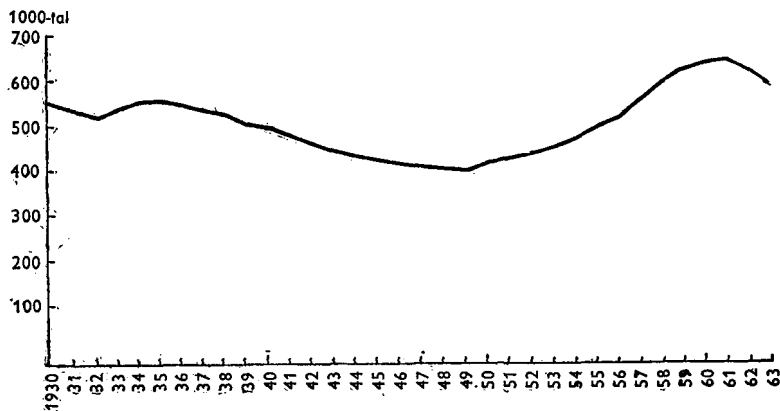
Sådan är alltså arbetsmarknadssituationen just nu. Orsakerna kan sägas vara två. För det första den högkonjunktur, som f. n. råder i landet med den minsta arbetslöshet, som någonsin noterats, för det andra befolkningsutvecklingen. Den sistnämnda skall här närmare analyseras, särskilt vad gäller åldersklasserna 13—18 år.

Tillbakablick. Antalet levande födda barn i vårt land nådde strax efter mitten av 1800-talet upp till en genomsnittlig nivå av ca 130 000 per år. Tack vare välståndsutvecklingen och hygieniska och medicinska framsteg hade dödligheten något tidigare börjat sjunka markant, och resultatet blev en kraftig folkökning. Trots denna ökning av befolkningens totala storlek (5 milj. uppnåddes 1898, 6 milj. 1924)¹ höll sig emellertid antalet födelser t. v. konstant. Saken kan också uttryckas så, att *födelse-talet* (dvs. antalet under ett år levande födda barn per 1 000 av den totala medelfolkmängden under året) sjönk kontinuerligt från omkring 30 på 1860-talet till 13,68 år 1934 (det lägsta födelse-tal, som noterats i vårt land i »statistisk tid», dvs. sedan mitten av 1700-talet). Därefter gjorde en stegring sig gällande, till en början svag men småningom allt starkare.

Dödstalet (antalet under ett år avlidna personer per 1 000 av medelfolkmängden under året) har, som antytts, länge befunnit sig i sjunkande och är f. n. omkring 10 (men kommer småningom åter att stiga, beroende på

Diagram 2.

ANTALET UNGDOMAR I ÅLDERN 13—14 T. O. M. 17—18 ÅR
VID SLUTET AV VART OCH ETT AV ÅREN 1930—1963. SIFFRORNA
FÖR ÅREN 1948—1963 ÄR BERÄKNADE.

¹ Sveriges invånareantal är f. n. ca 7 milj.

framtida förskjutningar i åldersfördelningen, då de stora kullar, som nu befinner sig i medelåldern, kommer upp i de högre åldersklasserna, där dödsriskerna är större). Dödstalet har hela tiden hållit sig under födelse-talet. Skillnaden var dock icke stor i mitten av 30-talet (1935: 13,76 — 11,67 = 2,09), då den naturliga folkökningen — dvs. utan hänsyn till ut- och in-vandring — icke uppgick till mer än 13 000, den lägsta siffran sedan 1813. Från mitten av 1800-talet och fram till första världskriget höll sig den na-turliga folkökningen i regel omkring 30 000 à 60 000 personer per år. (Att den verkliga folkökningen icke gick snabbare, än den gjorde, berodde på emigrationen — under 1800-talets sista decennier lämnade varje år 30 000 —50 000 personer landet.)

Antalet födda höll sig på en konstant nivå fram till sekelskiftet. Därefter började en nedgång, som med ett tillfälligt avbrott för 1920 och 1921 fort-satte fram till mitten av 30-talet. Åren 1933—1935 föddes endast omkring 85 000 barn per år. (Det var i detta läge, då både födelse-talet och antalet födda per år såg ut »att rasa ned mot nollpunkten», som befolkningsfrågan i modern mening blev aktuell. Den debatt, som då började — bl. a. tack vare makarna Myrdals bok: *Kris i befolkningsfrågan* — pågår i viss utsträckning alltjämt.) Redan efter ett par år kunde emellertid en förbättring i läget skönjas. Antalet födelser började åter stiga. Stegringen fortsatte, och i mit-ten av 40-talet var man uppe i samma nivå som före första världskriget, i vad det gäller antalet födelser. Slutet på 40-talet innebar en långsam minsk-ning av antalet födda.

I *diagram 1* återges variationerna i födelse-talet och antalet födda per år under de senaste hundra åren.

Efter denna allmänna inledning skall närmare granskas de siffror, som rör tillgången på den ungdomliga arbetskraften; den aktuella situationen jämförs med förhållandena ett drygt decennium bakåt och framåt.

Av uppgifter ur »Befolkningsrörelsen» för olika år (siffrorna publiceras även i Statistisk årsbok) kan man sammanställa den del av tab. 1, som vi-sar antalet personer i åldrarna 13—14 t. o. m. 17—18 år vid slutet av vart och ett av åren 1930—1947. Man kan (diagonalt) följa en och samma års-kull upp genom de fem åldersklasserna. Se t. ex. de kursiverade siffrorna, som markerar den årskull, som år 1933 var i åldern 13—14 år. Dödlighe-ten minskar årskullarnas storlek för varje år framåt i tiden. På grund av inflyttning kan emellertid under vissa år en ökning äga rum. Se t. ex. den årskull, som år 1943 var i 13—14 års åldern.

Den framtida tillgången på ungdomar. Man kan ta de årskullar, som fötts år 1935 och senare, och beräkna, hur många av dem som kan antas befinna sig i livet vid 13—14 års ålder, 14—15 års ålder osv. Enligt »Dödlighets- och livslängdstabeller för åren 1941—1945» kan man räkna med följande »kvar-levandeprocent».

I åldern	13—14	14—15	15—16	16—17	17—18
Kvarlevande, %	95,4	95,3	95,2	95,1	95,0

Resultatet av dessa beräkningar återfinns i den del av tab. 1, som visar det sannolika antalet ungdomar i åldern 13—14 t. o. m. 17—18 år vid slutet av vart och ett av åren 1948—1963.

En överblick över utvecklingen 1930—1963 ges i *diagram 2*. Den tillfälliga ökningen av antalet ungdomar i början av 30-talet härrör sig från de stora årskullarna omkring 1920. Kurvan nådde sitt minimum år 1949. Härfter sker en snabb stegring fram till 1960, då vi får de högsta siffror, som någonsin noterats. Antalet ungdomar minskar därefter ånyo.

Stegringen i antalet ungdomar från ca 415 000 år 1950 till ca 625 000 år 1960 kommer givetvis att påverka arbetsmarknaden och minska bristen på ungdomlig arbetskraft till viss grad. Men det är främst två orsaker, som bidrar till att göra effekten av det ökade antalet ungdomar mindre.

För det första får vi räkna med att avgången från arbetsmarknaden på grund av åldersskäl under de närmaste åren framåt blir särskilt stor. Svenska folkets ålderssammansättning är sådan, att antalet personer i pensionsåldern 65—70 år ökar från ca 270 000 år 1950 till ca 350 000 år 1965. Denna stora avgång måste givetvis först ersättas, innan man på arbetsmarknaden får ett tillskott av ny arbetskraft genom ungdomarna. Dessa kan då direkt ersätta dem som avgår, om det gäller okvalificerat eller mindre tungt arbete. Men regeln är väl annars, att det så att säga sker en successiv uppflyttning genom åldersklasserna, så att ungdomarna inträder som elever eller lärlingar och sålunda indirekt ersätter pensionsavgångna yrkesarbetare.

För det andra måste man även ta hänsyn till den pågående utbyggnaden av skolväsendet. F. n. vinner över 30 % av våra ungdomar inträde i högre skolor (realskolor och liknande); i Stockholm är siffran uppe i 70 %, och det föreligger en tydlig tendens, att allt flera ungdomar söker sig till dessa skolor.

Nya realskolor och gymnasier med allt flera parallellavdelningar har måst inrättas för att kunna ta emot de inträdessökande ungdomarna.

En allt större del av hantverkets och industrins yrkesutbildning förläggs till verkstadsskolor och liknande. Verkstadsskolorna har sålunda utbyggs, och hösten 1950 fanns ca 6 000 elever vid dessa skolformer. Verkstadsskolorna i Norrland har dock ej ännu kunnat utbyggas i den takt, som antalet ungdomar där ökat.

Att så många ungdomar söker sig till högre skolformer hänger givetvis samman med högkonjunkturen, som ger så många föräldrar möjlighet att hålla sina barn i skolan till uppåt 16—17 års ålder. En annan orsak är demokratiseringen av utbildningsväsendet med sänkta skolvgifter samt relativt goda möjligheter till stipendier.

Möjligheterna att vinna inträde i de högre skolformerna för det ökade antal ungdomar, som nu kommer upp i inträdesåldern, blir givetvis beroende på, om vi kan bygga skollokaler och anskaffa lärare, två aktuella problem redan nu.

Till denna tendens — att ungdomarna söker sig till högre skolor — kan emellertid även läggas effekten av en förlängd folkskola. 8-klassig folkskola

förekommer på ett stort antal orter, och den 9-åriga enhetsskolan har redan börjat genomföras i ett 20-tal försöksdistrikt. Enhetsskolan kommer dock sannolikt ej att mera allmänt genomföras förrän under 60—70-talet.

Dessa ungdomar, som sålunda stannar kvar en längre eller kortare tid i skolan, undandras emellertid näringslivet endast tillfälligt. Man får förmoda, att de — när de söker sig ut på arbetsmarknaden — genom sin större mognad, genom sina bättre kunskaper och genom den utvidgade yrkesvägledningsverksamheten snabbare skall finna ett yrke, där de kan göra en god insats.

En sammanfattning av det ovan sagda skulle alltså visa, att vi det närmaste decenniet får en relativt stor ökning av antalet ungdomar. Hur många av dessa som kommer att utgöra ett direkt nytillskott, är f. n. omöjligt att uttala sig om. Bristen på ungdomar på arbetsmarknaden kommer dock givetvis att minska, och för de ungdomar, som söker sig till skolmässiga utbildningsformer, realskolor, verkstadsskolor eller motsvarande, kan man förvänta en skärpt konkurrens. Vissa yrkesområden, särskilt de som rekryterar ungdomar i 14—15 års åldern, varubud, kontorsbud och liknande, kommer dock, främst på grund av utbyggnaden av skolväsendet, att sannolikt även under 60-talet få svårigheter med rekryteringen.

Emigranter efter nationalitet åren 1949 och 1950

I sin statistik över utrikes omflyttning har statistiska centralbyrån sedan några år haft att utgå från primäruppgifter av delvis annat slag än de tidigare använda, vilket står i samband med den omläggning av befolkningsstatistiken, som blev en följd av det nya folkbokföringssystemets genomförande. Det har därvid bl. a. blivit möjligt att såsom en nyhet för åren 1949 och 1950 fördela emigranterna efter nationalitet. Särskilt med hänsyn till att emigrantströmmen under denna tid starkt ökade, ligger det nära till hands att ställa frågan, i vilken utsträckning svenska medborgare ingick

Tab. 1. Procentuell fördelning efter nationalitet av emigranter åren 1949 och 1950

Medborgarskapsland	1949 %	1950 %	Medborgarskapsland	1949 %	1950 %
Sverige	26	26	Brittiska riket	1	1
Norge	9	11	Frankrike	1	1
Danmark	19	18	Italien	1	1
Finland	7	10	Övriga Europa	3	4
Baltiska staterna	18	14	Amerika (USA)	2	2
Polen	7	6	Övriga utom Europa	.	.
Tyskland	4	4	Summa	100	100
Österrike	.	.			
Ungern	3	2			

Tab. 2. Emigranter åren 1949 och 1950 efter nationalitet, kön och civilstånd

Medborgarskapsland år	Samtliga	Barn under 15 år		Ogifta över 15 år		Gifta		Änkl. o. änkor	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Sverige 1949	3 744	323	312	693	719	637	830	59	171
1950	3 400	297	296	546	650	577	819	69	146
Norge 1949	1 262	140	95	196	470	163	171	3	24
1950	1 462	117	138	208	604	182	179	7	27
Danmark 1949	2 665	180	169	713	817	356	346	41	43
1950	2 278	173	148	617	677	308	280	37	38
Finland 1949	985	190	231	95	201	109	125	3	31
1950	1 230	164	161	219	363	145	132	6	40
Baltiska staterna . . . 1949	2 591	283	290	385	210	686	638	33	66
1950	1 752	232	214	190	138	453	435	20	70
Polen 1949	969	64	71	140	179	212	231	19	53
1950	810	65	63	119	111	195	193	9	55
Tyskland 1949	589	90	138	57	68	70	128	5	33
1950	531	81	84	54	101	66	102	4	39
Österrike 1949	66	5	10	9	9	15	10	4	4
1950	60	5	4	6	10	19	8	—	8
Ungern 1949	353	68	38	23	45	80	92	1	6
1950	278	31	37	43	51	51	56	3	6
Brittiska riket 1949	92	15	11	8	7	21	26	—	4
1950	109	13	12	13	19	22	24	1	5
Frankrike 1949	48	5	11	5	7	11	8	—	1
1950	77	10	10	15	12	13	14	1	2
Italien 1949	75	2	5	31	3	23	9	2	—
1950	94	8	7	25	9	29	14	—	2
Övriga Europa 1949	419	26	25	86	132	58	76	5	11
1950	512	46	22	130	118	83	84	4	25
Amerika (USA) 1949	290	31	36	36	50	62	57	7	11
1950	224	21	20	42	28	53	43	6	11
Övriga utom Europa . . 1949	26	2	4	8	1	5	6	—	—
1950	43	7	2	7	7	9	9	—	2
Summa 1949	14 174	1 424	1 446	2 485	2 918	2 508	2 753	182	458
1950	12 860	1 270	1 218	2 234	2 898	2 205	2 392	167	476

bland dessa emigranter. Men även fördelningen i övrigt av emigranterna efter nationalitet, kön, civilstånd och ålder (under 15 år; vuxna) torde vara av intresse.

I tab. 1 framläggs en procentuell fördelning efter nationalitet och i tab. 2 är resultaten av statistiken sammanställda i absoluta tal. Några siffror ur tab. 1 har tidigare omnämnts i centralbyråns berättelse Folkmängden inom administrativa områden för åren 1949 och 1950.

De relativa fördelningarna för de båda åren är påfallande lika inbördes. De absoluta talen för könen visar i allmänhet övertalighet av kvinnor.

Det bör i detta sammanhang betonas, att den officiella befolkningsstatistiken såsom emigranter redovisar de i riket kyrkobokförda personer, som efter vederbörlig anmälan om avflyttning till annat land blir strukna i kyrkoböckerna. Personer, som lämnar landet utan att ha varit här kyrkobokförda, ingår därför icke i nämnda statistik.

H. G.

Siffrorna bakom beslutet om generell hyreshöjning

Av notarie *Stina Thornell*, Statens hyresråd

Statens hyresråd beslöt vid sammanträde den 22 juni i år att, enligt 5 § hyresregleringslagen, medge generell hyreshöjning för fastigheter byggda före år 1942 med 5 % för Stockholm, 6 % för Göteborg och Malmö jämte städer med 30 000—100 000 invånare samt 8 % för övriga orter, för tiden 1 oktober 1951—30 september 1952. Mot detta beslut reserverade sig en av hyresrådets opartiska ledamöter med instämmande av priskontrollnämndens representant i hyresrådet samt fastighetsägare- och hyresgästrepresenterarna.

Sedan hyresrådets beslut överklagats av Sveriges fastighetsägareförbund och Hyresgästernas riksförbund har Kungl. Maj:t den 27 augusti i år med ändring av beslutet medgett generell hyreshöjning med 2 % för Stockholm och närliggande orter och med 5 % för övriga orter. Hyreshöjningen gäller för fastigheter byggda före år 1942 och skall beräknas på grundval av hyror exkl. totala bränslekostnader.

Hyresrådet har, sedan hyresregleringslagen trädde i kraft den 1 juli 1942, för varje hyresår tagit ställning till frågan om generell hyreshöjning men icke förrän i år funnit anledning att lämna medgivande härtill. Till grund för hyresrådets beslut har därvid legat statistiska undersökningar visande fastighetsomkostnadernas förändringar sedan år 1938, vilka undersökningar utförts dels av socialstyrelsen åren 1942, 1943, 1945 och 1947 i fråga om tiden till och med 1946, dels därefter av hyresrådet.¹

I beslut den 9 juni 1950 angav hyresrådet — beträffande resultaten av då föreliggande undersökning, som avsåg omkostnadsutvecklingen 1938—1949 — att utgifterna (hyresförluster, onera exkl. bränsleutgifter, reparationer och underhåll samt $\frac{7}{10}$ av kommunal fastighetsskatt) hade i genomsnitt för samtliga bearbetade fastigheter ökat med sammanlagt $6\frac{1}{2}$ %, medan hyrorna ökat med drygt $2\frac{1}{4}$ % och ränteutgifterna minskat med i verkligheten 4 % men under förutsättning av oförändrad skuldsumma $2\frac{3}{4}$ %. De för olika orter och ortsgrupper redovisade talen företedde vissa avvikelser i förhållande till rikstalet, men dessa avvikelser var icke, då hänsyn togs till materialets beskaffenhet, av sådan art, att de kunde anses motivera ett särskilt hänsynstagande.

Inom hyresrådet diskuterades redan under hösten 1950 en ny fastighetsomkostnadsundersökning av större omfattning och enligt delvis andra riktlinjer än de som tidigare utförts. Med hänsyn till att beslut om generell hyreshöjning för hyresåret 1951/1952 måste fattas i god tid före den 1 oktober 1951, ansåg hyresrådet emellertid, att rådet även denna gång skulle

¹ Redogörelser för dessa undersökningar finns i Soc. Medd. 1942: 8, sid. 567; 1943: 9, sid. 664; 1945: 6, sid. 479; 1948: 7, sid. 546; 1949: 8, sid. 590, samt 1950: 9, sid. 690.

genom sitt kansli låta inhämta uppgifter om omkostnadsutvecklingen på samma sätt som för tidigare år, dvs. en komplettering fram till och med år 1950 av de uppgifter, som lämnats till tidigare undersökningar.

I jämförelse med de undersökningar, som åren 1948 och 1949 utfördes inom hyresrådets kansli, skulle denna komplettering dock omfatta ett större material och i huvudsak avse:

- komplettering av 1947 års fastighetsomkostnadsundersökning med uppgifter för tiden 1946—1950. (Häri ingår en komplettering av 1950 års undersökning, som emellertid enbart avser tiden 1949—1950; uppgifter för tiden 1946—1948 har tidigare inhämtats av hyresrådet);
- särskild undersökning om lånens bindningstider, räntesatser m. m. per den 31 december 1950;
- undersökning av vissa fastigheter, färdigställda efter år 1941;
- undersökning av vissa fastigheter, ägda eller förvaltade av bokförings-skyldiga juridiska personer.

I början av februari 1951 utsändes frågeformulär jämte missivskrivelse till ägarna av 3 454 fastigheter, varav 923 byggts efter 1941, inom 180 orter, samt till 50 bokföringsskyldiga juridiska personer med tillhopa 335 fastigheter inom 17 orter. För att bedöma i vilken utsträckning kommunala myndigheter skulle kunna lämna uppgifter om av kommun ägda eller förvaltade företag utsändes, även i februari, en förfrågan jämte förslag till formulär till bostadsstyrelsens förmedlingsorgan (fastighetskontor eller drätselkammare) i 17 orter (med 30 000 invånare och däröver). Sedan i stort sett positiva svar inkommit från 12 orter, begärdes i början av maj månad 1951 uppgifter om 10 à 15 fastigheter i varje ort.

För att i någon mån belysa verkan av de kostnadsstegringar beträffande onera och reparationer, som inträtt sedan den 1 januari 1951, har vissa uppgifter inhämtats. Under maj månad har hyresnämnderna tillfrågats om inträdda ökningarna sedan den 1 januari av de kommunala taxorna för vatten, sotning, skötsel av hiss, elektrisk ström, sophämtning samt gatuhållning. Vidare har olika fackorganisationer, såsom murareförbundet, byggnadsarbetareförbundet, målarmästarnas riksorganisation m. fl., tillfrågats om inträdda förändringar beträffande materialpriser och löner.

Fastighetsomkostnadsundersökningen i sin helhet, avseende samtliga ovan nämnda delar, kommer icke att kunna färdigställas förrän omkring den 15 november 1951. Till hyresrådets sammanträde den 22 juni framlades endast vissa delresultat, nämligen *dels* uppgifter om de fastigheter som ingick i närmast föregående (1950 års) undersökning, *dels* en särskild beräkning av räntehöjningens, i slutet av år 1950, inverkan på fastighetsomkostnaderna *och dels* en sammanställning av de uppgifter, som lämnats av hyresnämnderna om förändringar i de kommunala taxorna, och av myndigheter, organisationer och företag om prisutvecklingen för olika element i reparationsposten.

I den av hyresrådet år 1950 utförda undersökningen, som avsåg tiden

Tab. 1. Taxeringsvärden, hyresvärden och

		Stockholm			Göteborg		
		Fas- tigh. utan c.v.	Fas- tigh. med c.v.	Samtl. fas- tigh.	Fas- tigh. utan c.v.	Fas- tigh. med c.v.	Samtl. fas- tigh.
1	Antal fastigheter	18	60	78	62	68	130
2	Taxeringsvärdet 1 jan. (1 000 kr) . . .	1938	5 135	36 241	41 376	5 880	13 398
3		1950	5 066	36 125	41 191	6 034	13 842
4	Skuldsomma 1 jan. (1 000 kr)	1938	3 043	28 525	31 568	3 646	11 511
5		1950	3 280	26 257	29 537	3 760	11 378
6	I % av taxeringsvärdet 1 jan. 1938 . .	1938	59·26	78·71	76·80	62·02	85·91
7		1950	63·87	72·45	71·39	62·11	84·92
8	Nettohyresvärdet (1 000 kr)	1938	458	2 641	3 099	611	1 136
9		1942	461	2 639	3 100	615	1 091
10		1946	462	2 689	3 151	619	1 114
11		1948	462	2 714	3 176	621	1 121
12		1950	463	2 709	3 172	623	1 138
13	I % av nettohyresvärdet 1938	1942	100·70	99·91	100·08	100·81	96·07
14		1946	100·91	101·80	101·67	101·82	98·04
15		1948	100·95	102·75	102·48	101·47	98·65
16		1950	101·06	102·58	102·35	101·98	100·18
17		1938	3·92	3·84	3·84	3·98	3·97
18	Räntor i % av skuldsumman 1 jan. . .	1950	3·42	3·55	3·54	3·43	3·62
19	Räntor i % av nettohyresvärdet 1938 .	1938	26·04	41·43	39·15	23·49	40·24
20		1950	24·46	35·30	33·70	21·09	36·29
21	Hyresförluster i % av nettohyresvärdet 1938	1938	0·94	0·11	0·23	0·45	2·63
22		1950	0·11	0·01	0·02	0·27	0·05
23	Onera exkl. bränsleavgifter i % av netto- hyresvärdet 1938	1938	10·81	12·51	12·18	9·88	12·24
24		1942	10·67	14·25	13·72	12·29	15·09
25		1946	11·74	15·58	15·01	12·88	16·61
26		1948	12·63	15·82	15·35	12·70	17·39
27		1950	12·84	16·93	16·33	14·18	18·04
28	Utgifter för reparationer och under- håll i % av nettohyresvärdet 1938 . .	1938	18·97	10·00	11·33	23·77	13·54
29		1942	14·29	7·55	8·54	17·36	11·67
30		1946	16·82	10·61	11·53	22·78	15·72
31		1948	18·27	12·76	13·58	27·00	16·33
32		1950	21·89	13·86	15·05	27·07	17·52
33	⁷ / ₁₀ av kommunal fastighetsskatt i % av nettohyresvärdet 1938	1938	2·68	3·28	3·19	2·91	3·56
34		1950	3·01	3·72	3·62	3·84	4·12
35	Summa hyresförluster, onera exkl. bränsleavgifter, utgifter för repara- tioner och underhåll samt ⁷ / ₁₀ av kommunal fastighetsskatt i % av nettohyresvärdet 1938	1938	32·91	25·90	26·93	37·01	31·97
36		1942	28·86	26·44	26·80	35·25	34·01
37		1946	31·62	29·90	30·16	39·13	36·28
38		1948	33·99	32·87	32·61	43·12	37·52
39		1950	37·86	34·53	35·02	44·86	39·73
40	Nettohyresvärde minus samtliga utgifter (räntor, hyresförluster, onera, repara- tioner och underhåll samt ⁷ / ₁₀ av kom- munal fastighetsskatt) i % av tax- värdet minus skuldsumman 1 jan. .	1938	8·99	11·19	10·72	10·80	16·73
41		1950	9·94	8·76	8·94	9·67	11·14
42	Bränsleavgifter i % av nettohyresvärdet 1938	1938	—	8·45	—	—	9·12
43		1950	—	17·60	—	—	19·41

¹ Dessa fastigheter innehöll sammanlagt 7 314 bostads- och blandade lägenheter och 702 övriga

utgifter för 514 undersökta fastigheter¹

Malmö			Städer med 30 000—100 000 inv.			Orter med 10 000—30 000 inv.			Samtliga orter utom Stockholm	Samtliga orter
Fas- tigh. utan c.v.	Fas- tigh. med c.v.	Samtl. fas- tigh.	Fas- tigh. utan c.v.	Fas- tigh. med c.v.	Samtl. fas- tigh.	Fas- tigh. utan c.v.	Fas- tigh. med c.v.	Samtl. fas- tigh.	Samtliga fastigh.	Samtliga fastigh.
43	26	69	56	55	111	58	68	126	436	514
3 506	5 695	9 201	2 784	5 126	7 910	1 966	5 602	7 568	43 957	85 333
3 570	5 861	9 431	2 889	5 523	8 412	2 111	5 895	8 006	45 725	86 916
2 325	4 546	6 871	1 780	4 048	5 828	1 115	4 058	5 173	33 029	64 597
2 296	4 034	6 330	1 826	3 727	5 553	1 177	4 104	5 281	32 302	61 839
66:33	79:82	74:68	63:93	78:98	73:68	56:71	72:45	68:86	75:14	75:70
65:49	70:84	68:80	65:69	72:70	70:20	59:86	73:26	69:78	73:49	72:47
329	444	773	277	419	696	187	448	635	3 851	6 950
326	447	773	283	418	701	189	436	625	3 805	6 905
326	471	797	277	421	698	192	457	649	3 877	7 028
328	461	789	288	431	719	194	466	660	3 910	7 086
326	455	781	287	436	723	197	465	662	3 927	7 099
99:27	100:54	100:00	102:14	99:85	100:77	101:38	97:42	98:59	98:87	99:39
99:10	105:99	103:66	99:82	100:58	100:27	102:62	102:05	102:22	100:66	101:11
99:68	103:62	101:94	103:69	103:01	103:28	103:81	104:09	104:01	101:53	101:95
99:07	102:80	100:98	103:67	104:10	103:93	105:50	103:82	104:31	101:97	102:14
3:87	3:43	3:58	3:83	3:74	3:77	3:33	3:53	3:48	3:77	3:81
3:41	3:22	3:29	3:35	3:26	3:29	3:21	3:40	3:36	3:43	3:48
27:37	35:12	31:33	24:58	36:20	31:57	19:84	31:96	28:39	32:38	35:40
23:84	29:19	26:91	22:07	28:98	26:23	20:25	31:15	27:94	28:80	30:99
4:20	0:14	1:86	0:57	0:55	0:56	1:07	0:93	0:97	1:48	0:93
0:03	0:12	0:08	0:31	0:01	0:13	0:61	0:12	0:26	0:14	0:09
8:88	19:27	14:64	11:11	11:59	11:40	9:94	12:24	11:56	12:08	12:13
10:84	19:73	15:74	13:86	13:93	13:70	11:55	13:55	12:96	14:17	13:97
10:46	20:29	16:11	14:68	15:18	14:98	11:38	15:88	14:56	15:29	15:16
11:75	22:84	18:12	15:70	16:15	15:97	12:15	15:70	14:66	16:09	15:76
12:36	24:39	19:27	16:48	16:42	16:44	13:30	16:82	15:79	17:02	16:71
14:59	15:15	14:91	23:49	11:91	16:52	21:68	13:51	15:91	16:37	14:12
14:75	12:18	13:27	17:84	10:27	13:28	14:88	11:46	12:45	13:82	11:19
17:78	14:30	15:78	24:30	12:04	16:92	30:18	14:49	19:11	17:61	14:90
20:94	16:68	18:49	24:56	18:08	20:63	31:86	20:91	24:13	20:52	17:42
19:54	18:12	18:73	23:52	18:10	20:26	22:29	19:55	20:36	20:24	17:98
3:21	3:41	3:33	3:42	4:07	3:81	4:26	4:72	4:58	3:62	3:48
3:42	3:65	3:55	3:76	4:72	4:34	4:69	5:56	5:80	4:11	3:89
30:38	37:97	34:74	38:59	28:11	32:29	36:95	31:40	33:03	33:56	30:60
31:04	36:40	34:12	36:31	29:47	32:20	31:67	31:49	31:54	33:49	30:51
31:77	38:30	35:52	43:07	32:07	36:45	46:51	36:26	39:28	37:10	34:01
36:18	43:73	40:52	44:16	39:02	41:07	49:36	42:35	44:41	40:79	37:14
35:36	46:28	41:63	44:07	39:25	41:17	40:89	42:05	41:71	41:51	38:62
11:77	10:41	11:09	10:17	13:87	12:08	9:48	10:64	10:23	12:01	11:40
10:29	6:53	8:08	9:79	8:36	8:89	8:87	7:66	8:07	9:08	9:02
—	11:39	—	—	15:12	—	—	15:66	—	—	—
—	27:48	—	—	31:68	—	—	32:90	—	—	—

lägenheter.

1938—1949, ingick uppgifter om sammanlagt 638 fastigheter. Till nu pågående undersökning har ägarna till dessa fastigheter tillfrågats om intäkter och utgifter för åren 1949—1950. Uppgifter om 533 av dessa fastigheter har hitintills inkommit och kunnat bearbetas för 514, utgörande 80,6 % av det antal för vilka uppgifter begärts.

På samma sätt som i 1950 års undersökning har, såvitt avser Göteborg och Malmö, uppgifter för hela tidsperioden 1938—1950 endast funnits för ett mindre antal fastigheter (34 i Göteborg och 12 i Malmö). För de övriga fastigheterna har för år 1938 värden måst framräknas med ledning av talen för det mindre antalet fastigheter. En bedömning av utvecklingen på grundval av ett så begränsat material är tyvärr svår att göra; i vad mån de redovisade uppgifterna är riktiga torde komma att framgå, då resultaten av bolagsundersökningen och undersökningen om kommunägda företag redovisas.

I samband med den slutliga redogörelsen för undersökningen kommer de olika bortfallsanledningarna, antalet kompletterande skrivelser m. m. att anges.

Vid granskningen av de inkomna uppgifterna och vid bearbetningen har, liksom i 1949 och 1950 års undersökningar, samma principer tillämpats som vid 1947 års fastighetsomkostnadsundersökning. Här må särskilt framhållas att i de fall, då *reparationskostnaderna* varit särskilt höga och ej specificerade eller särskilt låga, har fastighetsägaren tillfrågats om orsaken och har därefter, om så varit erforderligt, uppgifterna korrigerats. *Bränsleutgifterna* har, då de varit ojämnt fördelade mellan två eller tre redovisningsår, utjämnats. *Avlöning till fastighetsskötare* har i förevarande undersökning för åren 1938—1950 redovisats med de faktiska belopp, som uppgetts av fastighetsägarna; i närmast föregående undersökning gjordes en beräkning med ledning av gällande kollektivavtal.

De redovisade fastigheterna har i bearbetningen fördelats inom olika orter och ortsgrupper — Stockholm, Göteborg, Malmö, städer med 30 000—100 000 invånare samt orter med 10 000—30 000 invånare — efter förekomsten av centralvärme. För att möjliggöra en bedömning av de genomsnittliga förändringarna i *samtliga orter utom Stockholm* har i förevarande undersökning en särskild redovisning utförts med hänsyn härtill.

Vid indelningen i ortsgrupper har, för jämförelse med tidigare fastighetsomkostnadsundersökningar, den administrativa indelningen och folkmängdsförhållanden den 31 december 1939 legat till grund.

I tab. 1 anges taxeringsvärden, hyresvärden och huvudgrupper av utgifter samt beräknat netto (hyresvärden minus samtliga utgifter) för samtliga 514 fastigheter.

Det sammanlagda *taxeringsvärdet* för i tab. 1 redovisade fastigheter uppgick den 1 januari 1938 till 85,3 milj. kr och den 1 januari 1950 till 86,9 milj. kr.

Innebörden av begreppen »nettohyresvärde», »skuldsumma», »räntor», »hyresförluster», »onera exklusive bränsleutgifter», »utgifter för reparatio-

ner och underhåll» samt »bränsleutgifter» är densamma som enligt närmast föregående undersökningar (jfr Soc. Medd. 1949: 8, sid. 594—597).

I samband med beräkning av *nettohyresvärdet* (hyresvärdet exkl. totala bränslekostnader) har bränslekostnader utjämnats, då dessa varit ojämnt fördelade mellan två eller tre redovisningsår. De för år 1938 redovisade bränslekostnaderna har i regel icke korrigerats; i jämförelse med år 1939 har några större avvikelser icke funnits. Kostnaderna för år 1950 har endast kunnat utjämnas med motsvarande belopp för år 1949. Den ökning av hyresvärdena, som redovisats för år 1950 i jämförelse med år 1938 — i genomsnitt 2,1 % av 1938 års nettohyresvärde — kan därför icke sägas motsvara faktiska förhållanden.

Den totala *skuldsumman* för samtliga bearbetade fastigheter uppgick den 1 januari 1938 till 64,6 milj. kr, men hade den 1 januari 1950 sjunkit till 61,8 milj. kr, vilket uttryckt i procent av 1938 års taxeringsvärde innebär en sänkning med 3,2 %. De sammanlagda *ränteutgifterna* hade under samma tid sjunkit med i genomsnitt 4,4 % av 1938 års nettohyresvärde. Vid en beräkning med oförändrad skuldsumma (1938 års) skulle motsvarande sänkning uppgå till 3,1 %.

Hyresförlusterna har från 1938 till 1950 minskat med 0,8 % av 1938 års nettohyresvärde.

Onera exklusive bränsleutgifter, som i förevarande undersökning beräknats på grundval av uppgifter från fastighetsägarna, utvisade en ökning från 1938 till 1950 med i genomsnitt 4,6 %.

Utgifter för reparationer och underhåll har från år 1938 till år 1950 ökat med 3,8 % av 1938 års nettohyresvärde.

På samma sätt som i föregående undersökningar har *skatterna* beräknats med ledning av uppgifter om den kommunala utdebiteringen i Årsbok för Sveriges kommuner och upptagits till $\frac{7}{10}$ av beloppen. I jämförelse med år 1938 har dessa, i procent av 1938 års nettohyresvärde, ökat med 0,5 %.

De sammanlagda utgifterna för hyresförluster, onera exklusive bränsleutgifter, reparationer och underhåll samt $\frac{7}{10}$ av kommunal fastighetsskatt har år 1950 i förhållande till år 1938 genomsnittligt ökat med 5,9 % för fastigheter utan centralvärme, med 8,8 % för fastigheter med centralvärme och med 8 % för båda kategorierna tillhopa; allt uttryckt i procent av 1938 års nettohyresvärde.

Nettohyresvärde minus samtliga utgifter har även beräknats i denna undersökning (jfr Soc. Medd. 1949: 8, sid. 597 samt 1950: 9, sid. 696). Av tab. 1 framgår att »nettot», som för år 1938 i genomsnitt uppgick till 11,4 % på beräknat eget kapital (taxeringsvärdet minus skuldsumman), år 1950 sjunkit till 9,02 %. Det måste emellertid framhållas, att dessa tal icke representerar ett verkligt netto för fastighetsägarna utan endast en beräknad förräntning på det kapital, som utgör skillnaden mellan taxeringsvärde och skuldsumma resp. år. Denna förräntning skall emellertid räcka till avskrivningar samt andra utgifter, t. ex. förbättringsarbeten, och till ränta på det kapital, som ligger över taxeringsvärdet.

Tab. 2. Fastighetsomkostnadernas ökning eller minskning åren 1938—1950 i procent av hyressummor

	Hyressummor i % av totala hyresbeloppet enl. 1939 års hyresräkning ¹	Ökning (+) resp. minskning (—) år 1950 i relation till år 1938					
		ovägda tal			vägda tal på grundval av hyressummornas fördelningsprocent i 1939 års hyresräkning		
		nettohyresvärde	räntor vid beräknad oförändrad skuldsumma	övriga omkostnader ²	nettohyresvärde	räntor vid beräknad oförändrad skuldsumma	övriga omkostnader ²
<i>Stockholm</i>							
Fastigheter utan c.v.	10·10	+ 1·06	— 3·32	+ 4·95			
Fastigheter med c.v.	38·90	+ 2·58	— 3·09	+ 8·63			
Samtliga fastigheter	49·00	+ 2·35	— 3·09	+ 8·09	+ 2·27	— 3·14	+ 7·87
<i>Göteborg</i>							
Fastigheter utan c.v.	4·20	+ 1·98	— 3·00	+ 7·85			
Fastigheter med c.v.	10·77	+ 0·18	— 3·56	+ 7·76			
Samtliga fastigheter	14·97	+ 0·81	— 3·41	+ 7·79	+ 0·69	— 3·40	+ 7·79
<i>Malmö</i>							
Fastigheter utan c.v.	1·88	— 0·93	— 3·25	+ 4·98			
Fastigheter med c.v.	4·21	+ 2·30	— 2·19	+ 8·31			
Samtliga fastigheter	6·09	+ 0·93	— 2·59	+ 6·89	+ 1·30	— 2·52	+ 7·28
<i>Städer med 30 000—100 000 inv.</i>							
Fastigheter utan c.v.	5·57	+ 3·67	— 3·08	+ 5·48			
Fastigheter med c.v.	9·89	+ 4·10	— 4·68	+ 11·14			
Samtliga fastigheter	15·46	+ 3·93	— 4·02	+ 8·88	+ 3·95	— 4·10	+ 9·10
<i>Städer med 10 000—30 000 inv.</i>							
Fastigheter utan c.v.	5·77	+ 5·50	— 0·68	+ 3·94			
Fastigheter med c.v.	8·71	+ 3·82	— 1·16	+ 10·65			
Samtliga fastigheter	14·48	+ 4·31	— 1·01	+ 8·68	+ 4·49	— 0·97	+ 7·98
<i>Samtliga orter</i>							
Fastigheter utan c.v.	27·52	+ 1·84	— 2·91	+ 5·88			
Fastigheter med c.v.	72·48	+ 2·25	— 3·05	+ 8·80			
Samtliga fastigheter	100·00	+ 2·14	— 3·05	+ 8·02	+ 2·55	— 2·97	+ 8·03

Utgifter för skyddsrum har icke beräknats i förevarande undersökning. Uppgifter härom kan lämpligen erhållas från 1947 års fastighetsomkostnadsundersökning (jfr Soc. Medd. 1948: 7, sid. 546).

I tab. 2 har, uttryckt i procent av 1938 års nettohyresvärde, sammanställts förändringar av hyresvärden, räntor och övriga utgifter år 1950 i relation till år 1938. Dessutom har en vägning företagits på grundval av hyressummornas fördelningsprocent i 1939 års hyresräkning (hyresrådets omkostnadsundersökning avser endast äldre fastigheter färdigställda före den 1 januari 1939). Uppgifterna från hyresräkningen, som avser hyresbeloppen för samtliga orter med lägst 10 000 invånare, har omräknats att gälla exkl. bränslekostnader. Räntorna i tab. 2 är beräknade med hänsyn till oförändrad (1938 års) skuldsumma.

¹ Hyressummorna har omräknats att gälla exklusive bränsleutgifter.

² Till denna grupp har hänförts hyresförluster, onera exklusive bränsleutgifter, utgifter för reparationer och underhåll samt $\frac{7}{10}$ av kommunal fastighetsskatt.

Av de vägda procenttalen i tabellen framgår att sedan 1938 har i genomsnitt nettohyresvärdet ökat med 2,6 %, räntorna minskat med 3,0 % och övriga utgifter ökat med 8,0 %, allt uttryckt i procent av 1938 års nettohyresvärde.

Vad beträffar *förändringarna efter år 1950* har för att belysa dessa, *dels* utförts en särskild ränteundersökning om verkan av den i december 1950 genomförda räntehöjningen och *dels* sammanställts uppgifter från hyresnämnderna om förändringar i de kommunala taxorna och från myndigheter, organisationer m. fl. om prisförändringarna för olika element av reparationsposten. *Den särskilda ränteundersökningen*, som tills vidare endast utförts för en begränsad del av materialet, redovisas i tab. 3. Räntekostnaderna redovisas i procent av 1942 års, och icke i procent av 1938 års, nettohyresvärde, enär uppgifter om 1938 års värde saknas för de i undersökningen ingående fastigheterna. Skillnaden mellan 1938 års och 1942 års nettohyresvärde är emellertid, såsom framgår av tab. 1, icke stor. Av tab. 3 framgår att vid ingången av det nya hyresåret den 1 oktober i år kommer räntehöjningen att ha medfört en ökning i fastighetsomkostnaderna av 0,3 % i Stockholm, 0,9 % i Göteborg, 1,4 % i Malmö samt 1,1 % i städer med 30 000—100 000 invånare.

Av de uppgifter, som hyresnämnderna lämnat om efter den 1 januari 1951 *inträffade eller väntade förändringar i de kommunala taxorna*, har framgått, att i åtskilliga orter höjningar i taxorna, i vissa fall relativt avsevärda, beslutats eller är beroende på prövning. Dessa taxehöjningars inverkan på fastighetsomkostnaderna i sin helhet har ännu ej närmare beräknats, men torde ej komma att bli av större betydelse.

Den av *elskatten* föranledda kostnadsökningen torde uppgå till omkring 0,15 % per år i genomsnitt för hela riket.

Vad angår den ökning i fastighetsomkostnaderna, som sedan den 1 januari 1951 föranletts av nytt kollektivavtal för fastighetsarbetare, var denna vid tidpunkten för hyresrådets beslut icke känd. Hyresrådet beräknade emellertid med utgångspunkt från det medlingsförslag, som var framlagt i avtalstvisten angående fastighetsarbetarlönerna, att förslagets godkännande skulle medföra en merutgift av omkring 1 % i Stockholm, Göteborg och Malmö och omkring 2 % i övriga orter; allt uttryckt i procent av hyror exkl. bränslekostnader.

De uppgifter, som hyresrådet införskaffat om *prisförändringarna på vissa element i reparationsposten*, har icke gett några säkra hållpunkter för en beräkning av de kostnadsförändringar, som förväntas under tiden intill den 1 oktober 1951. De höjningar i arbetslöner och materialpriser, som i uppgifterna redovisats, är emellertid så avsevärda, att det även utan genomförda beräkningar är uppenbart, att de ifrågavarande kostnaderna måste komma att avsevärt stiga. Vid en kostnadsstegring med enbart 10 % i genomsnitt för år 1951 skulle sålunda med utgångspunkt från de under år 1950 redovisade reparationskostnaderna en kostnadsökning av mellan 1,5 och 2 % av 1938 års hyresvärde inträda. Med en antagen kostnadsstegring

Tab. 3. Beräknad ökning av räntekostnaden sedan 1950 i % av hyresvärdet 1942. Vägda tal på grundval av hyressummornas fördelningsprocent i 1939 års hyresräkning

O r t	Antal fastigheter	Beräknad ökning av räntekostnaden sedan 1950 i % av hyresvärdet 1942				
		1 9 5 1				t. o. m. 1952
		t. o. m. $81/2$	t. o. m. $80/6$	t. o. m. $80/9$	t. o. m. $81/12$	
Stockholm	274	0·05	0·13	0·30	0·44	1·14
Göteborg	96	0·16	0·46	0·87	1·28	1·96
Malmö	78	0·35	0·81	1·35	1·73	1·99
Vissa städer med 30000—100000 inv.	218	0·42	0·69	1·10	1·30	1·56
Vissa städer med 10000—30000 inv.	118	0·49	1·05	1·65	2·34	2·50
Samtliga städer	784	0·21	0·44	0·77	1·05	1·58

av 15 %, vilken synes mera sannolik, skulle motsvarande siffror bli 2,2—3 %. Det är emellertid möjligt, att de stora prisstegringarna och eventuellt andra medverkande orsaker kommer att föranleda en minskning i reparationsernas omfattning. Hyresrådet har tidigare ansett sig böra grunda sina beräkningar på de faktiska reparationskostnaderna, varvid sålunda en minskning i reparationsvolymen verkat som en kostnadsminskning. Med hänsyn härtill har stor försiktighet iakttagits vid bedömandet av pris- och löneökningarnas verkningar på fastighetsägarnas reparationskostnader under nästa hyresår.

Sammanfattningsvis kan sägas att *hyresrådets majoritet* vid sitt ställningstagande i frågan om generell hyreshöjning utgått ifrån att i *genomsnitt för samtliga hyresreglerade orter* vid 1950 års utgång ökningarna för posterna hyresförluster, onera exkl. bränsle, reparationer och underhåll samt $7/10$ av kommunal fastighetsskatt uppgick till sammanlagt 8 %, uttryckt i procent av 1938 års hyresvärde exkl. bränsle. Härtill kommer 1 % för skyddsrumskostnader, vilka hyresrådet ansett skola medräknas för åtminstone ytterligare ett hyresår. Summan av ökningen i de särskilda utgiftsposterna skulle följaktligen uppgå till 9 %. Härifrån skall emellertid dras minskningen i ränteutgifterna (för oförändrad skuldsumma) 3 %, samt för hyresökningar (fram till den 1 januari 1942 samt hyror för uthyrda skyddsrum) 1,5 %. Nettoökningen vid 1950 års ingång skulle följaktligen uppgå till 4,5 %.

Hyresrådets majoritet har emellertid ansett, att vid bedömande av läget för hyresåret 1951/1952 hänsyn även skall tas till sådana under 1951 inträffade kostnadsökningar, som veterligen gör sig gällande under nämnda hyresår. Till nämnda 4,5 % skall därför läggas *dels* ökningen i fastighets-skötarnas löner med ca 1,5 %, *dels* skatten på elektrisk ström med 0,15 %, *dels* räntestegringen per den 1/10 1951 med 0,8 %. Därest reparationsvolymen antas oförändrad, skulle under året hittills inträffade höjningar i priserna för däri ingående material och arbetslöner, även om de i genomsnitt ej beräknades till mer än 10 %, medföra en höjning i förhållande till 1938 års hyresvärde av 1,8 %. Sammanlagt skulle kostnadsökningen per den 1/10

1951 i genomsnitt för samtliga orter komma att uppgå till $(4,5 + 1,5 + 0,15 + 0,8 + 1,8)$ 8,8 %.

Av den verkställda utredningen framgår emellertid att väsentliga avvikelser från det nämnda medeltalet föreligger de olika ortsgrupperna emellan, och majoriteten har därför ansett det ofrånkomligt att fasthålla olika procentsatser för olika grupper av de hyresreglerade orterna.

Såsom ovan (sid. 644) framhållits var hyresrådets beslut icke enhälligt. Förutom *reservationer* från fastighetsägare- och hyresgästrepresentanter reserverade sig även en av rådets opartiska ledamöter mot detsamma. Denne ansåg att, beträffande *Stockholm*, andra utgifter än räntor vid 1950 års utgång hade ökat med 8 %, vilken stegring delvis uppvägdes av en minskning av de faktiska ränteutgifterna av 5,45 %; allt uttryckt i % av 1938 års hyresvärde exkl. bränslekostnader. Därjämte borde även beaktas den hyreshöjning som ägt rum för hela tiden sedan 1938, vilken enligt utredningen uppgick till 2,35 %. Behovet av hyreshöjning i Stockholm skulle alltså vid 1951 års ingång uppgå till 0,29 %. Med hänsyn till de förändringar som inträtt under tiden efter 1950 — ökade ränteutgifter och fastighetsskötarelöner — skulle fastighetsomkostnaderna i sin helhet för tiden fram till och med den 30 september 1951 beräknas ha ökat med knappt 2 % sedan 1938, uttryckt i % av 1938 års hyresvärde.

Siffrorna för landet i dess helhet, med undantag för Stockholm, gav följande resultat. Andra utgifter än räntor utvisade en stegring, motsvarande 7,95 % av 1938 års hyresvärde. Minskningen av de faktiska ränteutgifterna motsvarade 3,58 %. Omkostnadsstegringarna skulle alltså kunna motivera en hyreshöjning på 4,37 %. Hyresglidningen hade emellertid redan resulterat i en hyreshöjning på 1,97 %. Behovet av en ytterligare hyreshöjning uppgick alltså vid 1951 års ingång till 2,40 %. Med hänsyn till förändringarna därefter skulle den totala omkostnadsstegringen uppgå till omkring 5 % av 1938 års hyresvärde.

Vad beträffar differentieringen olika orter emellan har i reservationen framhållits att Stockholm bör upptas till särskild behandling men att, bl. a. på grund av det statistiska materialets beskaffenhet, det knappast är försvarligt att göra en längre gående differentiering.

Skillnaden mellan de siffror, som hyresrådets majoritet lagt till grund för sitt avgörande och de som reservanten anför, hänför sig främst till ränteutgifterna, hyresvärdena och skyddsrumskostnaderna. Vad beträffar ränteutgifterna har majoriteten räknat med förändringarna vid oförändrad skuldsumma men reservanten med den faktiska kostnadsminskning (i anslutning till en förändrad skuldsumma), som inträtt. Höjningen i hyresvärdena har av majoriteten endast medräknats till den del denna ansetts belöpa på tiden före den 1 januari 1942 och med viss hänsyn till numera uthyrda skyddsrum; reservanten har räknat med hela den hyreshöjning, som inträtt under tidsperioden 1938—1950. Skyddsrumskostnaderna har, såsom i huvudsak hänförliga till tiden före hyresregleringslagens ikraftträdande, icke beaktats av reservanten.

Kortare meddelanden

Prisstegringens inverkan på olika inkomstnivåer och familjetyper september 1950—juni 1951. Socialstyrelsen har utfört vissa beräkningar i syfte att klargöra, om de sedan september 1950 inträffade prisförhöjningarna har drabbat vissa folkgrupper hårdare än andra. Undersökningen har omfattat prisförändringarnas inverkan på levnadskostnaderna dels i olika inkomstlägen, det ena lägre och det andra högre än indexbudgetens nivå, dels i hushåll av olika sammansättning. I samtliga fall rör det sig om befolkning bosatt i städer och andra tätorter. Materialet till budgetarnas sammansättning för de olika hushållsgrupperna har hämtats ur 1948 års konsumtionsundersökning. Prisförändringarna för de undersökta hushållsgrupperna har — med stark förenkling av verkligheten — mätts med hjälp av de i den officiella indexberäkningen ingående varuslagen. Resultaten framgår av tablån.

	Indextal (sept. 1950 = 100)	
	Mars 1951	Juni 1951
<i>Inkomstgrupper (utan skatter)</i>		
Budget 5 000—5 999 kr . .	111·8	116·1
Indexbudgeten (7 500 kr) . .	112·0	116·2
Budget 12 000 kr och däröver	110·1	115·0
<i>Familjegrupper</i>		
Ensamstående	111·1	115·5
Makar utan barn	111·0	115·4
Prisökningarna på livsmedel samt kläder och skor har sålunda drabbat de lägre inkomstgrupperna hårdast. Likaså synes barnfamiljerna ha fått vidkännas en något större ökning av dessa kostnader än barnlösa familjer. Däremot har de under senare delen av perioden inträffade taxe- och avgiftshöjningarna kraftigast påverkat hushållen i det högre inkomstläget. Mellan totalindexarna är skillnaderna dock så små,	111·4	115·9
Makar med $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ barn} \\ 2 \text{ ,} \\ 3 \text{ ,} \end{array} \right.$	111·4	115·9
	111·2	115·9

Mellan de olika indextalerna förekommer, som synes, endast små variationer. Däremot föreligger något större skillnader mellan stegringstalen för de olika delposterna. Prisökningarna på livsmedel samt kläder och skor har sålunda drabbat de lägre inkomstgrupperna hårdast. Likaså synes barnfamiljerna ha fått vidkännas en något större ökning av dessa kostnader än barnlösa familjer. Däremot har de under senare delen av perioden inträffade taxe- och avgiftshöjningarna kraftigast påverkat hushållen i det högre inkomstläget. Mellan totalindexarna är skillnaderna dock så små,

att de redovisade uppgifterna ej kan ge något belägg för att vissa inkomst- eller familjegrupper skulle ha drabbats hårdare av prisstegringen än andra under den undersökta perioden.

F. B.

Korttidshjälp till änkor (Socialstyrelsens yttrande). I fråga om samhällets stöd åt ankorna genom änkepensioner, änkebidrag och särskilda barnbidrag har man vid avvägningen av förmånerna utgått från läget, då familjen har hunnit anpassa sin livsföring till den nya situation, vari den blivit försatt på grund av mannens död. Till följd härav tar nämnda åtgärder sikte uteslutande på familjens fortlöpande försörjningsbehov. På sistone har emellertid uppmärksamheten alltmer riktats på det speciella och akuta behov av hjälp, som erfarenhetsmässigt föreligger under den allra närmaste tiden efter försörjarens frånfälle. Den allmänna begravningshjälpsförsäkringen (SOU 1951:23) torde komma att väsentligt lätta det omedelbara trycket på de efterlevandes ekonomi. Men även om de utgifter, som direkt sammanhänger med dödsfallet, till stor del kommer att täckas av begravningshjälpen, kvarstår dock behovet av stöd åt änkan under den följande, ofrånkomliga omställningsprocessen. Detta behov avser ett förslag från änkepensionseringskommittén om korttidshjälp vid makes död att i görligaste mån fylla.

Änkepensionseringskommitténs förslag, som på väsentliga punkter anknyter till den allmänna sjukförsäkringen, innebär i huvudsak följande. Korttidshjälp av statsmedel skall utgå dels med 3 kr/dag till änka eller änking, som åtnjuter folkpension i form av ålders- eller invalidpension eller sjukbidrag, dels med 4 kr/dag till annan änka, allt under en tid av fyra månader från dödsfallet. Finns ett eller flera barn under sexton år, skall för varje barn utges barn-tillägg med 50 öre/dag. Hjälpen skall utbetalas inom kortast möjliga tidrymd efter dödsfallet och administreras av de allmänna sjuk-kassorna.

Att i allmänhet stora försörjningssvårigheter föreligger under den närmaste tiden efter dödsfallet — speciellt för änkor med minderåriga barn — måste anses dokumenterat genom den undersökning av nyblivna änkors ekonomiska förhållanden, som socialstyrelsen år 1949 utförde för änkepen-sioneringskommitténs räkning.¹ Då en stöd-form av korttidshjälpens karaktär otvivel-aktigt skulle underlätta dessa svårigheter, tillstyrker styrelsen i princip dess snara genomförande. Styrelsen har dock vissa er-inringar att framställa gentemot korttids-hjälpens närmare utformning enligt betän-kandet.

Kommitténs definitiva förslag innebär, att korttidshjälp skall utgå utan inkomstprövning, vilket under nuvarande förhållanden har beräknats medföra en årlig kostnad av 10 milj. kr. Då denna kostnad enligt kommitténs bedömande sannolikt skulle lägga hinder i vägen för förslaget omedelbara genomförande, har kommittén ehuru med tvekan förordat inkomstprövning, varvid in-komststreckets dragits vid en på visst sätt beräknad årsinkomst på 1 000 kr, om efterlevande maken är folkpensionär, och eljest 2 000 kr. Härmed skulle en besparing på 4,5 milj. kr kunna uppnås. Inkomstprövning av korttidshjälp är avsedd som ett provisorium.

Under arbetet med det slutliga förslaget har kommittén upptagit frågan om inkomst-prövning till ingående diskussion. Fyra tänkbara alternativ har undersökts, men samtliga har på mycket goda grunder förkastats. Vid utformningen av det proviso-riska förslaget har kommittén likväl accepterat ett av de förut avfärdade alternativen. I enlighet härmed föreslås, att inkomst-prövning skall verkställas med hänsyn ute-slutande till den efterlevandes faktiska in-komst vid tiden för själva dödsfallet. Om änkan i detta ögonblick saknar stadigva-rande inkomster eller då åtnjuter en in-komst, som för år räknat ej överskrider inkomststrecket, skall sålunda korttidshjälp utgå med fullt belopp, eljest icke alls. Mot den valda metoden måste de enligt social-styrelsens mening avgörande invändningar- na riktas, att förhandenvaron av inkomster för den efterlevande vid den fixerade

tidpunkten i alltför hög grad kan vara be-roende av tillfälligheter samt att regeln skulle avskära alla förvärvsarbetande gifta kvinnor med tämligen obetydlig inkomst från hjälpen, under det att andra kvinnor med god yrkesutbildning, som en kort tid efter mannens död får vävlavlönad anställning, skulle bli delaktiga därav. Dessa syn-punkter har kommittén för övrigt själv del-vis anlagt tidigare i betänkandet (sid. 19, alt. 1). Styrelsen anser sålunda, att en be-stämmelse, som gör den efterlevandes in-komstförhållanden vid dödsfallet normeran-de för rätten till korttidshjälp, icke är god-tagbar. Övriga av kommittén diskuterade möjligheter att anställa inkomstprövning synes, av orsaker, som kommittén har an-gett, än mindre acceptabla.

Bortsett från de utomordentliga svårighe-terna av rent teknisk art att finna en nöj-aktig metod för inkomstprövning av kort-tidshjälpens talar flera vägande skäl mot tanken att över huvud taget inkomstpröva denna hjälpform. Här må framhållas, att korttidshjälpens för att nå avsedd effekt måste utbetalas med största skyndsamhet. Det ligger i sakens natur, att detta icke låter sig förena med föreskrifter om in-komstprövning annat än möjligen om en ytterst schematisk sådan, något som här på redan anförda grunder måste betraktas som uteslutet. Kravet på snabbhet framträder med särskild skärpa i belysning av det kända förhållandet, att övriga aktuella stödfor-mer — änkepensioner, änkebidrag och sär-skilda barnbidrag — vanligen icke kan ut-betalas förrän omkring tre månader efter ansökan. Till familjens fortlöpande under-håll under den mest kritiska perioden står sålunda änkan nu i realiteten utan annat stöd från samhällets sida än det som fat-tigvårdsstyrelsen kan lämna. Sett i ett större sammanhang innebär slutligen in-komstprövningen, att man frångår den in-om socialpolitiken nu accepterade universa-litetsprincipen.

Resultatet av styrelsens överväganden blir, att korttidshjälpens redan från början bör utgå utan inkomstprövning. Den kost-nadsökning på 4,5 milj. kr, som detta med-för, är visserligen betydande. I betraktande av det angelägna ändamålet synes ökning-

¹ Se Soc. Medd. 1950: 10, sid. 770, och 1950: 11, sid. 841.

en dock icke böra avskräcka från att man omedelbart genomför reformen i slutgiltigt skick.

Därest socialstyrelsens förslag vinner beaktande, är det naturligt att anförtro administrationen av korttidshjälpen åt sjuk-kassorna. Om man däremot till en början skulle anordna hjälpformen med inkomst-prövning, blir läget annorlunda. Man måste konstatera, att sjuk-kassorna åtminstone för närvarande icke är rustade att verkställa inkomstprövning i någon av de former, som kommittén har behandlat. Under sådana förhållanden torde snarare pensions-nämnderna böra ifrågakomma som lokal-organ, då dessa redan har erfarenhet av mer ingående inkomstprövning. Även vissa andra skäl talar härför. Nyblivna änkor, som befinner sig i det inkomstläge, att änkepension, änkebidrag eller särskilt barnbidrag kan utgå, har att göra ansökan hos vederbörande pensionsnämnd för att komma i åtnjutande av nämnda hjälpformer. Då det i huvudsak är dessa änkor, som skulle bli berättigade till inkomstprövad korttidshjälp, ligger det nära till hands att låta dem vända sig till pensionsnämnden med framställning jämväl härom.

Vid avvägningen av korttidshjälpens belopp har kommittén jämfört läget för familjen under tiden närmast efter mannens död med det som råder under tid, då mannen är sjuk och vårdas på sjukhus. Mot denna bakgrund har dagbeloppen utmätts i anslutning till hempenning och maketillägg i den obligatoriska sjukförsäkringen. Socialstyrelsen ifrågasätter, huruvida detta betraktelsesätt är riktigt, åtminstone såvitt angår förhållandena, då mannen icke befinner sig i hög ålder. Situationen efter mannens död, då i allmänhet en fullständig omläggning av familjens försörjning måste genomföras, företer i sådana fall väsentliga olikheter mot sjukdomstiden, under vilken familjen in i det sista hoppas på försörjarens återkomst och inrättar sitt liv därefter. Sjukförsäkringsförmånerna torde i första hand ha avvägt så, att familjen skall hjälpas fram över en period, vars normala slutfas består av mannens tillfrisknande och återgång till arbetet.

Vägleddande vid bestämningen av korttidshjälpens belopp bör helt naturligt vara de efterlevandes behov i den situation,

för vilken hjälpen är avsedd. Från denna utgångspunkt kan flera skäl anföras för att man bör göra större skillnad mellan dagbeloppen för folkpensionärer och för andra änkor. De förra, vilka från arbets-synpunkt brukar betecknas som passiva, är genom folkpensioneringen tillförsäkrade ett stöd, som motsvarar åtminstone en minimistandard. För dem betyder övergångsperioden efter makens frånfalle från ekonomisk synpunkt, att de i fullständig avsaknad av andra inkomster måste inrätta sina levnadsförhållanden efter denna garanterade standard. För de aktiva gäller åter, att änkepensionerna respektive änkebidragen och de särskilda barnbidragen endast har formen av tillskott till familjens försörjning. Här utgår man, i princip med rätta, från att dessa stödformer skall kompletteras med arbetsinkomst — man förutsätter med andra ord, att änkan i viss utsträckning inträder i förvärvslivet. Jämfört med läget för pensionären innefattar övergångsperioden för en sådan nybliven änka avsevärt större osäkerhetsmoment och flera svårigheter, som fördröjer hennes möjligheter att förvärva medel till försörjningen. De yngre änkor har i övervägande antalet fall minderåriga barn, för vilkas dagliga omvårdnad de ofta i någon form måste sörja, innan de över huvud taget kan lämna hemmet. De änkor, som utan att vara berättigade till ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag uppnått mognare ålder, har i regel på grund av yrkesovana speciella svårigheter att inom några månader från dödsfallet finna lämplig sysselsättning. Från behovssynpunkt motiverar dessa omständigheter ett avsevärt kraftigare stöd åt yngre änkor än åt pensionärer. Då de föreslagna dagbeloppen för de senare synes skäligen avvägda och någon sänkning därav sålunda icke bör ifrågakomma, skulle följaktligen en höjning för de yngre änkor vara påkallad. Under förutsättning att korttidshjälpen genomförs utan inkomstprövning, anser sig styrelsen dock med hänsyn till den rådande statsfinansiella situationen icke kunna påyrka en dylik höjning. En inbördes fördelning av dagbeloppen mellan de båda kategorierna, som bättre svarar mot det faktiska behovet, bör dock vidtas, så snart läget tillåter.

Naturaförmånens värde vid beräkning av preliminärskatten år 1952. I de tabeller, som tillställts de skattskyldiga för bestämning av den preliminära A-skattens belopp, ingår bl. a. uppgifter om de värden, som vissa ofta förekommande naturaförmåner bör åsättas vid beräkningen av vederbörandes inkomst. Förslag till dylika värden för år 1952 har socialstyrelsen nyligen tillställt finansdepartementet. De värden, som oförändrade tillämpats åren 1949—1951, grundar sig på prisläget vid mitten av år 1948, och styrelsen har därför i sitt förslag tagit hänsyn till den sammanlagda förändringen av priserna sedan mitten av år 1948. I fråga om livsmedel har stegringen sedan dess varit omkring 20 %, medan uppgången för bränsle varit ännu något större. Beträffande bostadsvärdena framhåller styrelsen, att de, förutom av medgivna hyresändringar, påverkats av den fortgående förnyelsen av lägenhetsbeståndet. Både för kosthåll och bostäder gäller i detta fall, att inträdda höjningar av standarden bör beaktas vid värdesättningen, och styrelsen framhåller, att de under senare år inträffade lönehöjningarna otvivelaktigt har medfört rätt avsevärda standardhöjningar, inte minst i fråga om livsmedelsförsörjningen.

I anslutning till dessa omständigheter har socialstyrelsen föreslagit åtskilliga höjningar av de i år gällande värdena. Fritt livre för hemmasöner och hemmadöttrar i jordbruk samt hembiträden m. fl., som un-

der år 1951 värderats till lägst 80 kr i månaden i ortsgrupperna 1 och 2 och högst 120 kr i Stockholms stad, har höjts till resp. 105 och 145 kr. Enbart fri kost, som nu upptas till 60—75 kr i månaden, har ökats till 75—90 kr osv. Höjningarna av bostadsvärdena har varit mest markerade för lägenheter med centralvärme, där de starka stegringarna av bränslepriserna påverkar bruttohyrorna. Dylika lägenheter om t. ex. 2 rum och kök har höjts i ortsgrupp 1 från 600 till 660 kr per år och i Stockholm från 1 500 till 1 620 kr.

C. Ö.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1951. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällits under andra kvartalet 1951, tillhoppa 9 370, av vilka 9 236 begåtts av män och 134 av kvinnor. Detta antal kommer att ökas genom efteranmälningar.

Antalet förseelser var 9,1 % högre än under första kvartalet 1951 och 2,4 % högre än under fjärde kvartalet 1950.

I efterföljande tablå återges vissa huvudsiffror för år 1950 samt för de två första kvartalen 1951. Uppgifterna avser genom dom eller godkänt strafföreläggande avdömda förseelser samt förseelser, som av militär befälhavare belagts med disciplinstraff.

	Antal avdömda fylleri- förseelser	Därav begångna av					
		män	kvinnor	personer		personer i åldern	
				med motbok	utan motbok	25 år och däröver	under 25 år
1950: 1 kv.	8 378	8 248	130	2 244	6 134	6 285	2 093
2 »	9 283	9 139	144	2 572	6 711	7 067	2 216
3 »	10 500	10 332	168	3 073	7 427	8 129	2 371
4 »	9 153	8 988	165	2 386	6 767	6 978	2 175
Hela året	37 314	36 707	607	10 275	27 039	28 459	8 855
1951: 1 kv.	8 587	8 430	157	2 256	6 331	6 635	1 952
2 »	9 370	9 236	134	2 455	6 915	7 185	2 185

Från generaltullstyrelsens statistiska avdelning har uppgifter erhållits om antalet beivrade fall av spritsmuggling under andra kvartalet 1951. Under denna tid gjordes tillhoppa 447 beslag, som helt eller del-

vis avsåg sprit; den beslagtagna kvantiteten utgjorde 1 089 liter. Under motsvarande tidsperiod 1950 gjordes tillhoppa 424 beslag om 686 liter.

K.-E. F.-g

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Kollektivavtalen under andra halvåret 1950 och första halvåret 1951

Sedan LO:s representantskap i augusti månad 1949 beslutat rekommendera avtalsprolongation med fortsatt lönestopp ytterligare ett år och liknande uttalanden gjorts av tjänstemännens topporganisationer godkändes i mitten av december 1949 LO:s rekommendation av samtliga fackförbund. Förhandlingar upptogs i detta sammanhang mellan LO och Svenska arbetsgivareföreningen om ett s. k. kompensationsavtal, vilket avsåg att kompensera arbetarna för eventuella stegringar i levnadskostnaderna under avtals-tiden. Den uppgörelse, som härvid nåddes i mitten av januari 1950, innebar bl. a. att huvudorganisationerna skulle verka för en prolongation på ett år av de avtal, vilkas giltighetstid var angiven att utlöpa under tiden den 31 december 1949—30 juni 1950. En garantiregel för stegrade levnadskostnader tillfördes avtalen. Beträffande tjänstemannaorganisationerna träffades kompensationsavtal dock utan angivande av någon fixerad kompensationsregel. På avtalsmarknaden rådde därför relativt lugn under förra delen av år 1950, för vilket tidigare redogjorts. Under senare hälften av år 1950 blev det till följd av lönestoppets hävande livligt på avtalsfronten. Bland de större uppgörelserna var de rörande skogsbruket i Norrland och Dalarna och i södra och mellersta Sverige i mitten av november månad. Dessa avtal hade uppsagts att utlöpa den 30 september 1950. De berörde omkring 125 000 arbetare och medförde löneökningar på omkring 12—17 %.

I mitten av december träffades uppgörelse om nytt riksavtal för jordbruket. Löneökningarna blev här i genomsnitt 13,5 % för manliga arbetare och 19 % för kvinnliga arbetare. Timlönerna höjdes generellt med 25 öre. Förbättringar genomfördes i fråga om särskild ersättning och ackord. Avtals-tiden ändrades till kalenderår — tidigare gällde tiden 1 november—31 oktober. Direkt berördes omkring 50 000 arbetare och indirekt lika många. Uppgörelsen innebär även, att företagsnämnder skall inrättas. I december skedde även uppgörelser inom gruvindustrin — avtalen mellan Järnbruksförbundet och Mellansvenska gruvförbundet. Lönerna höjdes för omkring 5 000 berörda arbetare med i genomsnitt 8 %. Uppgörelse för skoindustrins ca 10 000 arbetare nåddes i mitten av december. Denna uppgörelse var den mest betydelsefulla inom industrin före årsskiftet. Skoarbetarnas löner höjdes med i genomsnitt 11 % för manliga och 13 % för kvinnliga arbetare. Ackordspriserna justerades.

Efter årsskiftet 1950/51 följde efter intensiva förhandlingar, oftast inför statligt medlingsorgan, uppgörelser slag i slag inom ett stort antal områden. Som vanligt blev det riksavtalet för den mekaniska verkstadsindustrin med

dess i runt tal 135 000 arbetare, som föregick de övriga större uppgörelserna — denna gång dock icke så markerat som under tidigare år. Verkstadsindustrins tidlöner höjdes med 14 % för manliga och 17 % för kvinnliga arbetare, medan ackordslönerna höjdes med 11 resp. 14 %. Vidare höjdes minimilönerna och riktpunkterna för ackordssättningar. I mitten av januari månad förelåg även uppgörelserna för textilindustrins omkring 45 000 arbetare samt konfektionsindustrins ca 30 000 arbetare. Uppgörelsen för textiltacket medförde bl. a. höjningar av timlönerna med 14 % för manliga och 17 % för kvinnliga arbetare (såväl tidlöner som ackord höjdes med 23 öre för manliga och 25 öre för kvinnliga arbetare, vartill kom 2 öre på dyrtidstillägget). För konfektionsindustrin blev det höjning av såväl tidlöner som ackord i likhet med uppgörelser för textilindustrin, motsvarande 12—13 % höjning. Avtalet för järnbruken, som slöts i slutet av januari, berörde i runt tal 50 000 arbetare och här höjdes bl. a. minimilönerna med mellan 13 och 30 öre per timme. Skiftlönerna höjdes med 12 öre för nattskiftet vid treskiftsgång, medan ökningen blev 3 öre resp. 6 öre för andra skiftet vid treskifts- respektive tvåskiftsarbete. I genomsnitt motsvarar höjningarna omkring 12 %. Under februari månad träffades ytterligare en del större uppgörelser dock icke i den omfattning som skett under januari. Bl. a. kan framhållas uppgörelsen vid bilreparationsverkstäderna i början av månaden med dess omkring 12 000 arbetare. Höjning av utgående löner utgjorde 14 %, medan ackorden höjdes med 11 %. Sågverksindustrins avtal förelåg klart i mitten av februari. För denna industris ca 20 000 arbetare blev löneökningarna omkring 20 %.

I slutet av denna månad nåddes även uppgörelser för sjöfartsnäringen, omfattande däck-, maskin- och kökspersonal med omkring 13 000 anställda. Här blev löneökningarna 17 % för manliga och 22 % för kvinnliga arbetare. I övrigt blev det förbättring i de allmänna bestämmelserna bl. a. rörande ålderstillägg och fridagar för viss personal. Avtalstvisterna inom stuverifacket blev under februari månad föremål för stor uppmärksamhet. Förhandlingar inom detta område hade pågått sedan november 1950 men strandade i mitten av februari. Inför förhandlingsstoppet utbröt en serie spontana strejker bl. a. i hamnarna i Stockholm och Göteborg. Inför en av Kungl. Maj:t tillsatt medlingskommission träffades under senare delen av februari uppgörelse. Denna medförde lönehöjning med 20 % för fackets ca 7 000 arbetare.

Nytt riksavtal för träindustrin samt nya avtal för pappersbruken och pappersmassefabrikerna träffades i början av mars månad. Träindustrins omkring 40 000 arbetare erhöll lönehöjningar med ca 14 %. För pappersbruks- och pappersmasseindustrin innebar uppgörelserna en löneökning med 21—22 % för dess omkring 35 000 arbetare. 42-timmars arbetsvecka skulle senast den 1 oktober införas vid kemisk-tekniska avdelningarna vid vissa fabriker samt vid vissa avdelningar med kontinuerlig drift. Uppgörelser om nya kollektivavtal för de grafiska facken skedde även i början av mars. Veckolönerna höjdes med 20 kr för utlärda arbetare och med 21 kr för vissa

kvinnliga arbetare, motsvarande 14 %. Nytt riksavtal träffades likaledes i början av mars för mjukbrödsindustrins omkring 11 000 anställda, innebar lönehöjningar med 21—28 %. Försvarsverkens civilpersonal erhöll i den uppgörelse, som träffades i mitten av månaden, en genomsnittlig höjning av lönerna med 17 %. För tidlönearbetarna utgjorde lönehöjningen 21 % och för ackordsarbetarna 11 %. Definitiv uppgörelse för mejeriindustrin inom landet nåddes under senare delen av mars månad. Som regel höjdes veckolönerna med 23 kr. Avtalen berörde omkring 6 300 anställda. Bland statliga avtalsuppgörelser i mars månad kan märkas nytt avtal för Statens järnvägars verkstads- och förrådsarbetare, omfattande ca 5 000 arbetare. Tidlöne- och ackordshöjningarna blev för denna grupp 18 %.

I början av mars månad strandade de centrala förhandlingarna, som förts inför en särskild medlingskommission, mellan Svenska stadsförbundet och Svenska kommunalarbetsförbundet om nya avtal, omfattande allmänna bestämmelser och gemensamma specialbestämmelser för kommunalarbetsfacket. Varsel om arbetsnedläggelse utfärdades beträffande vissa arbeten i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg. Härjämte utfärdades varsel om blockad för all nyanställning och allt övertidsarbete i ett 25-tal städer. Sedan socialstyrelsen härefter förordnat särskilda medlare att lokalt söka lösa tvisten i de städer, där arbetsnedläggelse varslats och dylik medling icke lett till resultat, utbröt öppen konflikt i dessa städer. Genom den öppna konflikten blev det stopp i spårvägsdriften i Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg. I Stockholm innebar den öppna konflikten, att vissa s. k. punktstrejker sattes i verket. Konflikten löstes först den 20 april, sedan den pågått en månad. Uppgörelsen, som berörde omkring 30 000 arbetare, innebar löneförhöjningar med mellan 15 och 20 %. 42-timmarsvecka infördes för gasverksarbetare med skiftarbete liksom för kommunalarbetsmed kontinuerligt nattarbete. Den centrala överenskommelsen förutsatte, att lokala förhandlingar skulle föras angående inplacering i lönegrupper m. m. för de flesta kommunalarbetsmed. Sedermera har lokala uppgörelser härom efter hand träffats.

I slutet av mars förelåg ännu en uppgörelse, som här kan nämnas, nämligen inom byggnadsämnesindustrin med dess omkring 18 000 arbetare. I genomsnitt höjdes timlönerna med omkring 38 öre, vilket motsvarar en höjning av 15 %.

Sedan förhandlingsverksamheten under första kvartalet 1951 varit synnerligen intensiv och antalet träffade uppgörelser varit rekordartat stor, blev det under andra kvartalet något lugnare, ehuru flera betydande kollektivavtal träffades, särskilt under kvartalets tidigare del. Nämnas må avtalet för den egentliga byggnadsindustrin med dess omkring 120 000 arbetare, vilket träffades i början av april. Denna uppgörelse medförde en timlönehöjning med 44 öre, vilket motsvarar 14 å 15 % för byggnadsträarbetarna och murarna, medan grovarbetarnas höjning motsvarade omkring 20 %. De övriga avtalen inom byggnadsbranschen — rörledningsfacket, elektriska installationsfacket, målerifacket samt bleck- och plåtslagerifacket slöts först under maj månad mot i huvudsak liknande löneförhöjningar som för den egentliga

byggnadsbranschen; för målerifacket blev dock den genomsnittliga höjningen 17 %.

Bland uppgörelserna under april kan även märkas några på det statliga området. För statens järnvägars ban- och byggnadsarbetare — omkring 9 000 arbetare — blev löneyftningen omkring 19,3 % (i genomsnitt höjdes timlönerna med 38 öre). Avtalet rörande telegrafverkets linjearbeten träffades i slutet av april. Uppgörelsen, som berörde omkring 7 000 arbetare, innebar en ökning av tidlönerna med 29,7 % eller på både ackords- och tidlön 20,6 %.

Utöver kommunalkonflikten inträffade under första halvåret 1951 ytterligare en öppen konflikt av stor betydelse, nämligen inom fastighetsarbetarfacket. De segslitna förhandlingarna, som pågått i dessa tvister sedan augusti månad 1950, ledde icke till någon uppgörelse mellan parterna — under mars månad tillsattes en medlingskommission — och i mitten av april utbröt strejk i ett antal orter — Stockholm med dess intilliggande städer samt Göteborg, Malmö och Norrköping. Konflikten, som omfattade omkring 4 500 fastighetsarbetare, löstes först i slutet av juni och det nya avtalet skulle gälla från och med den 1 juli. Uppgörelsen innebar, att en löneökning skulle ske för 1:a halvåret 1951 med 12,5 % för den tid fastighetsarbete utförts. För 3:e kvartalet 1951 garanterades en höjning på 1950 års utgående lön med 12,5 % och för 4:e kvartalet med 15 %.

Förhandlingar har pågått sedan november 1950 om nytt avtal för sjuksköterskor, anställda hos städernas och landstingens sjukvårdsinrättningar. Under senare skede har förhandlingar förts inför en av Kungl. Maj:t tillsatt medlingskommission. Förhandlingarna hade under 2:a kvartalet ännu icke lett till något resultat. Från personalsidan har uppsägning av anställningen skett i stort antal som följd av de resultatlösa förhandlingarna. Från statsmakternas sida har utarbetats ett förslag om lagstiftning i form av obligatorisk skiljedom i tvisten, därest uppgörelse icke kan träffas. Under juli månad förda förhandlingar har icke heller lett till resultat. Förhandlingarna har sedermera ajournerats till de sista dagarna i augusti. Från personalsidan har man förbundit sig att icke vidta några stridsåtgärder före den 18 september.

Den 28 augusti upptog kommissionen nya förhandlingar, vilka emellertid förklarades strandade den 31 augusti, då någon sammanjämkning av parternas ståndpunkter icke var möjlig och personalsidan avvisat tanken på frivillig skiljedom. På anmodan av chefen för inrikesdepartementet kallades emellertid parterna till nya förhandlingar inför kommissionen med början den 6 september. Dessa förhandlingar ledde påföljande dag till preliminär uppgörelse, vilken blev definitiv den 10 september. Uppgörelsen innebar bl. a. att samtliga befattningshavare uppflyttades två lönegrader eller erhöll motsvarande personliga tillägg. Vidare infördes ett rörligt tillägg av 33 resp. 32 %. Förbättringar skedde därjämte avseende övertidsersättningar samt rörande vissa allmänna bestämmelser. Omkring 8 000 sjuksköterskor berördes av uppgörelsen.

K.-A. N.

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under andra kvartalet 1951

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och ett antal köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

De nedan lämnade uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.¹

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1950 samt under första och andra kvartalen år 1951 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare, flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och vissa köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer² under tiden januari 1944—juni 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	
1:a kvartalet	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 893
2:a , 	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 194	4 548	5 389
3:e , 	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	
4:e , 	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	
Januari	.	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803
Februari	.	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329
Mars	.	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 761
April	.	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 903
Maj	.	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 463
Juni	.	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 023
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	

¹ Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

² De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader under andra kvartalet och under första halvåret åren 1950 och 1951 samt under hela året 1950

	1 9 5 0			1 9 5 1	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Städer med mer än 30 000 inv. . . .	3 124	7 055	18 622	3 950	7 462
Städer med 10 000—30 000 inv. . . .	1 945	3 409	8 436	1 767	3 713
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv.	447	992	2 954	495	1 041
Vissa köpingar	624	1 175	3 003	559	1 231
Summa	6 140	12 631	33 015	6 771	13 447

Antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga nybyggnader i hela riket uppgick år 1949 till ungefär 41 500 och under år 1950 till närmare 44 000. De av uppgifterna i tab. 1 omfattade 53 städerna svarade för något mer än hälften och samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna för ungefär tre fjärdedelar av bostadsproduktionen i riket dessa år.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var under andra kvartalet 1951 större än under andra kvartalet 1950. Sålunda blev i de 53 städer, som ingår i de i tab. 1 redovisade uppgifterna, 5 389 lägenheter inflyttningsfärdiga under andra kvartalet 1951, under det att motsvarande antal under andra kvartalet 1950 uppgick till 4 548. Detta innebär en ökning med 18 %. Utsträcks jämförelsen till att avse samtliga de av tab. 2 omfattade städerna och köpingarna, blir ökningen relativt mindre. För samtliga dessa städer och köpingar tillhoppa ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 6 140 under andra kvartalet 1950 till 6 771 under andra kvartalet 1951 eller med 10 %.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var under första kvartalet 1951 av ungefär samma storlek som under första kvartalet 1950. För första halvåret kan därför konstateras en ökning i jämförelse med föregående år. I

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader under andra kvartalet och under första halvåret 1950 och 1951 samt under hela året 1950 i städer med mer än 30 000 invånare

	1 9 5 0			1951			1 9 5 0			1951	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.		2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Stockholm . .	913	2 473	6 205	1 145	2 578	Karlskrona . .	29	31	273	8	23
Göteborg . .	498	1 166	3 178	738	1 301	Karlstad . .	54	120	352	43	78
Malmö . . .	440	795	1 640	563	853	Linköping . .	52	204	636	229	329
Borås . . .	116	181	504	74	228	Lund . . .	40	68	256	51	83
Eskilstuna . .	43	194	531	82	197	Norrköping . .	117	301	723	41	65
Gävle . . .	21	85	178	116	208	Solna . . .	43	161	556	133	249
Halmstad . .	45	108	326	107	151	Uppsala . .	60	176	679	148	179
Hälsingborg .	215	289	512	93	174	Västerås . .	128	190	699	214	356
Jönköping . .	107	174	381	41	165	Örebro . . .	44	99	508	109	157
Karlskoga . .	159	240	485	15	88	Tillhoppa	3 124	7 055	18 622	3 950	7 462

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—juli 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	
1:a kvartalet	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 100
2:a ,	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 800	5 600	3 800
3:e ,	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	
4:e ,	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 800	

flertalet städer och vissa köpingar tillhopa ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 12 631 första halvåret 1950 till 13 447 första halvåret 1951 eller med 6 %.

En jämförelse med andra kvartalet 1950 för olika grupper av kommuner visar en ökning med icke mindre än 26 % för städer med mer än 30 000 invånare. Antalet under första kvartalet inflyttningsfärdiga lägenheter i dessa städer var emellertid mycket litet i jämförelse med år 1950. För första halvåret uppgår ökningen därför till endast 6 %. I städer med 10 000—30 000 invånare, vilka under första kvartalet hade ett stort antal inflyttningsfärdiga lägenheter, kan för andra kvartalet konstateras en minskning med 9 % i jämförelse med samma kvartal år 1950. Under första halvåret 1951 blev emellertid antalet inflyttningsfärdiga lägenheter 9 % större än under första halvåret 1950. För mindre städer och köpingar tillhopa var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under andra kvartalet 1951 något mindre än under andra kvartalet 1950, men för första halvåret 1951 5 % större än för första halvåret 1950.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under andra kvartalet 1951, uppgick till 3 800, vilket är mindre än under första kvartalet 1951 och endast ungefär två tredjedelar av antalet lägenheter i hus påbör-

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 juli 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
1:a kvartalet	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500
2:a ,	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800
3:e ,	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 200
4:e ,	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	

Tab. 6. Golvytan (m²) i lokaler för andra än bostadsändamål, vilka fullbordats under andra kvartalet och under första halvåret åren 1950 och 1951 samt under hela året 1950. (7 städer)

Städer	1 9 5 0			1 9 5 1	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Stockholm	54 758	178 273	265 659	34 905	93 414
Göteborg	19 410	47 735	169 755	32 535	80 385
Malmö	15 410	37 102	54 063	11 262	66 037
Norrköping	7 763	8 358	15 235	16 488	23 658
Hälsingborg	5 176	8 443	17 348	1 710	5 055
Örebro	2 982	5 212	22 558	917	3 563
Borås	3 366	4 869	9 547	7 234	25 397
Tillhopa	108 965	289 992	554 165	105 051	297 509

jade under andra kvartalet 1950. Igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag under första halvåret har icke under något av de år, för vilka uppgifter föreligger, varit så ringa som under första halvåret 1951.

Då emellertid företag med ett jämförelsevis stort antal lägenheter var pågående vid årsskiftet 1950/51, är trots den ringa igångsättningen antalet lägenheter i pågående företag den 1 juli 1951 av ungefär samma storleksordning som motsvarande antal den 1 juli 1950 (tab. 5).

Lokaler för andra än bostadsändamål. En sammanställning av uppgifter avseende sju städer om golvytan i lokaler för andra än bostadsändamål, vilka fullbordats under andra kvartalet resp. första halvåret åren 1950 och 1951 samt under hela år 1950, redovisas i tab. 6 och 7. Sammanställningarna bygger huvudsakligen på uppgifter, som lämnats av byggnadsnämnderna. I uppgifterna ingår icke byggnader, som uppförts eller ombyggt för statliga myndigheters räkning.

Under andra kvartalet 1951 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt ca 105 000 m². Motsvarande areal under andra kvartalet 1950 uppgick till ca 109 000 m².

Tab. 7. Golvytan (m²) i lokaler för andra än bostadsändamål, vilka fullbordats under andra kvartalet 1951, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål. (7 städer)

Städer	I nybyggda hus	I till- o. på- byggda hus	I om- byggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verk- städer, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	33 024	271	1 610	10 089	14 078	10 738	34 905
Göteborg	29 675	120	2 740	18 530	6 375	7 630	32 535
Malmö	7 786	663	2 813	3 516	4 728	3 018	11 262
Norrköping	11 758	4 517	213	2 192	5 022	9 274	16 488
Hälsingborg	291	1 385	34	468	332	910	1 710
Örebro	917	—	—	232	—	685	917
Borås	7 074	57	103	4 372	109	2 753	7 234
Tillhopa	90 525	7 013	7 513	39 399	30 644	35 008	105 051

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1951

Utlänningar med uppehållstillstånd. Uppgifterna i tab. 1 avser endast utlänningar, som innehar eller ansökt om uppehållstillstånd, gällande den 1 juli 1951. Då utlänningar av ett stort antal nationaliteter numera får vistas här under kortare tid än tre månader utan såväl visering som särskilt uppehållstillstånd, omfattar tabellens siffror långt ifrån alla utlänningar i landet. För vistelse utöver tre månader erfordras emellertid uppehållstillstånd även för utlänningar, som är befriade från viseringsplikten. Barn under 16 år påverkar ej siffrorna i någon större utsträckning, emedan de i allmänhet är införda på någondera av sina föräldrars pass och då ej behöver särskilt tillstånd. — Å andra sidan innebär ett beviljat tillstånd icke alltid, att ifrågasvarande utlänning vid beräkningstillfället befinner sig i riket.

Enligt de i tab. 1 sammanställda siffrorna uppgick antalet utlänningar med uppehållstillstånd den 1 juli 1951 till 103 606, varav 53 685 män och 49 921 kvinnor. Under andra kvartalet har en ökning skett med 1 295. Mänens antal har ökat med 1 059 och kvinnornas med 236. Den starkaste stegringen företer finnarna med 1 899, tyskarna med 1 103 och danskarna med 425, medan minskningen är störst bland balterna med 1 202, polackerna med 598 och tjeckoslovakerna med 146.

För att erhålla en fullständig bild av hela utlänningsstocken måste man beakta de betydande kategorier, för vilka särskilt uppehållstillstånd icke

Tab. 1. Utlänningar med uppehållstillstånd

Nationalitet	1946	1 9 5 0					1 9 5 1				
	1	1	1	1	1	1	1	1	Därav		
	januari	januari	april	juli	oktober	januari	april	juli	män	kvinnor	
Dansk	2 729	15 928	15 808	16 075	15 292	14 643	14 661	15 086	9 737	5 349	
Finsk	6 293	13 404	13 998	14 557	14 861	16 839	19 659	21 558	9 319	12 239	
Isländsk	179	117	127	114	98	96	121	127	75	52	
Norsk	4 537	12 741	12 746	12 976	12 203	12 121	12 062	12 078	5 240	6 838	
Baltisk	25 977	21 537	21 821	21 687	21 871	21 926	21 862	20 660	11 515	9 145	
Belgisk	82	69	73	76	76	74	69	65	30	35	
Brittisk	901	819	828	850	870	915	884	887	495	392	
Fransk	509	544	648	607	589	615	588	598	364	234	
Holländsk	679	793	806	809	836	904	964	1 011	680	331	
Italiensk	332	1 678	1 824	1 607	1 832	1 960	1 986	1 886	1 213	673	
Polsk	3 822	6 342	6 409	6 370	6 354	6 146	5 830	5 232	3 132	2 100	
Schweizisk	316	710	731	730	802	894	836	796	577	219	
Tjeckoslov.		1 216	1 161	1 161	1 268	1 262	1 268	1 122	642	480	
Fysk	6 250	9 735	10 314	10 496	11 218	11 527	12 107	13 210	5 329	7 881	
Ungersk	805	1 391	1 347	1 330	1 313	1 388	1 387	1 351	698	653	
USA-medb.	669	1 212	1 233	1 195	1 139	1 258	1 235	1 211	764	447	
Österrikisk		1 096	1 147	1 102	1 226	1 167	1 162	1 179	627	552	
Övriga	4 565	5 681	5 883	5 769	5 809	5 853	5 630	5 549	3 248	2 301	
Samtliga	58 645	95 013	96 904	97 511	97 657	99 588	102 311	103 606	53 685	49 921	

Tab. 2. Arbetsanmälda utlännningar i Sverige, fördelade efter yrkesgrupper per den 1 juli 1951

Yrkesgrupp	Samtliga	D ä r a v		
		Danskar	Norrmän	Finnar
I. Jordbruk	4 712	2 029	263	1 346
Trädgårdsskötsel	1 117	254	111	389
Fiske	84	22	2	36
Skogsbruk	4 254	1 139	826	1 699
Tillhoppa	10 167	3 444	1 202	3 470
II. Malmbrytning o. metallindustri	20 306	3 212	1 665	5 182
Jord- o. stenindustri	1 942	708	128	318
Träindustri	1 986	445	244	633
Pappers- o. grafisk industri	2 107	400	225	599
Livsmedelsindustri	2 615	1 022	383	472
Textilindustri	7 813	1 020	529	1 479
Beklädnadsindustri	5 573	592	840	1 269
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2 425	740	246	308
Kemisk-teknisk industri	1 040	120	122	205
Byggnadsverksamhet	1 673	601	311	313
Kraft-, belysn.- o. vattenverk	34	1	13	5
Tillhoppa	47 514	8 861	4 706	10 783
III. Landtransport	1 028	123	131	175
Luftfart	138	44	76	2
Sjöfart	5 005	1 281	324	1 615
Tillhoppa	6 171	1 448	531	1 792
IV. Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	1 654	317	435	399
Lagerarbete	1 258	202	179	395
Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	438	9	38	107
Hotell, restauranger o. storköshåll	9 937	1 515	1 917	4 341
Tillhoppa	13 287	2 043	2 569	5 242
V. Allmän tjänst	94	15	12	15
Socialvård	90	20	16	15
Tekniska arbetsområden	2 133	289	318	256
Kontorsarbete	3 089	241	319	664
Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	493	32	41	49
Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	30	5	5	6
Konstnärlig verksamhet	1 136	357	41	52
Tillhoppa	7 085	959	752	1 057
VI. Hälso- o. sjukvård, hygien	5 924	836	1 315	1 858
VII. Husligt arbete	8 988	1 399	1 543	2 488
VIII. Genomgående yrken	1 858	333	247	646
Diversearbete	1 059	206	119	257
Tillhoppa	2 917	539	366	903
IX. Extra skördehjälp m. m.	—	—	—	—
Elevepraktikarbete	660	56	78	221
Arbetskraft utan särskild yrkesutbildning	—	—	—	—
Tillhoppa	660	56	78	221
X. Beredskaps- o. reservarbete	275	—	—	2
Summa	102 968	19 585	13 062	27 816

Tab. 3. Resandefrekvensen till och från Sverige under andra kvartalet 1951

Nationalitet	April		Maj		Juni		Summa inresor under andra kvartalet	Summa utresor under andra kvartalet
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor		
Dansk	51 354	49 854	81 150	75 845	91 274	91 081	223 778	216 780
Finsk	9 316	8 609	19 994	16 921	31 478	28 241	60 788	53 771
Isländsk	170	133	230	215	395	385	795	733
Norsk	38 179	37 628	70 152	70 633	89 449	87 703	197 780	195 964
Belgisk	136	128	363	289	388	386	887	803
Brittisk	1 991	1 901	3 692	3 182	5 570	4 912	11 253	9 995
Fransk	569	572	1 009	1 003	1 322	1 202	2 900	2 777
Holländsk	697	606	1 297	1 114	1 837	1 646	3 831	3 366
Italiensk	276	245	564	484	436	431	1 276	1 160
Polsk	78	103	84	118	101	129	263	350
Schweizisk	426	342	937	690	1 383	1 434	2 746	2 466
Sovjetrysk	83	87	124	83	95	111	302	281
Tjeckoslovakisk	13	9	21	30	42	32	76	71
Tysk	1 906	1 155	2 824	1 954	3 476	2 859	8 206	5 968
Ungersk	18	22	46	38	36	55	100	115
USA-medborgare	2 032	1 342	3 888	2 951	5 623	4 555	11 543	8 848
Österrikisk	293	237	294	214	378	342	965	793
Övriga	1 266	1 914	2 135	2 753	2 619	3 239	6 020	7 906
Samtliga	108 803	104 887	188 804	178 517	235 902	228 743	533 509	512 147

erfordras: beledsagade barn utan egen legitimationshandling, personer av nationaliteter, som ej är ålagda viseringsskyldighet, samt utlänningar med gällande visering.

Antalet barn, införda på faderns eller moderns pass, utgjorde den 1 juli 1951 omkring 17 000; antalet finska och kontinentaleuropeiska konvalescentbarn uppgick vid samma tidpunkt till ca 6 000.

Den grupp, som utgörs av utlänningar, för vilka uppehållstillstånd icke erfordras, omfattade den 1 juli 1951 — förutom de ovannämnda kategorierna barn — omkring 116 400 personer. Däribland märks främst norrmän (ca 56 500), finnar (ca 24 200), danskar (ca 22 000), briter (ca 3 000) och USA-medborgare (ca 2 900).

Hela antalet utlänningar i riket uppgick alltså den 1 juli 1951 till omkring 243 000, vilket innebär en ökning under andra kvartalet med ca 29 800 personer. Ökningen faller huvudsakligen på danskar, finnar, USA-medborgare, tyskar och norrmän.

På arbetsmarknadsstyrelsens och medicinalstyrelsens olika förläggningar för utlänningar vistades vid halvårsskiftet sammanlagt 255 personer, av vilka 222 tillhörde medicinalstyrelsens verksamhetsområde.

Utlänningar på den svenska arbetsmarknaden. Den 1 juli 1951 utgjorde (enligt tab. 2) antalet arbetsanmälda utlänningar i riket 102 968, vilket innebär en ökning sedan föregående kvartalsskifte med 2 336 personer (ökning 2,3 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen med 27 816 (ökning 4,6 %), följt av danskarna med 19 585 (ökning 2,6 %), balterna med 13 984 (minskning 3,0 %) norrmännen med 13 062 (minsk-

Tab. 4. Den utländska turistfrekvensen — med undantag av danskar och norrmän — under andra kvartalet 1951

Hemland	Inresta turister	Utresta turister	Av utresta turister tillbragta vistelsedagar	
			totalt	genom- snittligt
Belgien	586	475	4 312	9·1
Canada	505	353	5 936	16·8
England	8 553	5 686	72 744	12·8
Finland	26 291	18 002	222 942	12·4
Frankrike	1 839	1 524	22 199	14·6
Holland	2 256	1 486	19 115	12·9
Island	305	205	6 692	32·6
Italien	640	462	7 846	17·0
Polen	61	32	499	15·6
Schweiz	1 847	1 271	15 953	12·6
Spanien	193	168	1 882	11·2
Tjeckoslovakien	35	13	360	27·7
Tyskland	3 583	2 572	48 208	18·7
Ungern	52	43	1 401	32·6
USA	9 063	5 132	100 690	19·6
Österrike	423	285	5 090	17·9
Övriga samt statslösa	2 574	1 939	23 244	12·0
Summa	58 806	39 648	559 113	14·1

ning 0,6 %), tyskarna med 11 244 (ökning 14,2 %), polackerna med 4 778 (minskning 2,1 %) och italienarna med 1 918 (ökning 2,3 %). Geografiskt sett förekom de arbetsanmälda utlänningarna talrikast i Stockholm med 22 683 (ökning 1,8 %), i Göteborgs och Bohus län med 11 937 (ökning 6,0 %), i Malmöhus län med 11 447 (ökning 10,8 %), i Stockholms län med 7 508 (ökning 2,5 %), i Älvsborgs län med 6 502 (ökning 0,2 %) och i Västmanlands län 5 314 (minskning 1,0 %). Med hänsyn till yrkesfördelningen ssyselsattes inom industri och hantverk 47 514 (minskning 0,06 %) samt inom handel m. m. 13 287 (ökning 5,3 %), medan 10 167 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk (ökning 2,8 %), 8 988 åt husligt arbete (ökning 1,5 %), 7 065 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken (ökning 6,7 %), 6 171 åt samfärdsl (ökning 8,1 %) samt 5 924 åt hälso- och sjukvård (ökning 4,9 %).

Av utlänningar företagna in- och utresor. I tab. 3 redovisas samtliga in- och utresor, som företagits av utlänningar till och från Sverige under andra kvartalet 1951. I dessa siffror ingår även direkta genomresor samt resor företagna av utlänningar med kollektivpass. Siffrorna ligger i jämförelse med motsvarande kvartals 1950 något under dessa senare (2,5 %).

Turiststatistik. Med undantag av danskar och norrmän har av de under andra kvartalet 1951 inresta utlänningarna 58 806 betecknats som turister. Under samma period utresta icke-skandinaviska turister hade tillbragt 559 113 vistelsedagar i landet (tab. 4). Vid jämförelse med motsvarande siffror föregående år uppvisar årets en mindre ökning (4,5 % resp. 6,9 %).

G. M.

Omsättningen inom detaljhandeln under andra kvartalet 1951

Socialstyrelsen inhämtar kvartalsvis uppgifter från företag inom den enskilda detaljhandeln rörande deras försäljning under kvartalet.¹ Från konsumentkooperativa föreningar erhålls liknande uppgifter månadsvis. På grundval av dessa uppgifter beräknas indextal för försäljningen inom dels den enskilda, dels den kooperativa handeln. Uppgifterna för den enskilda handeln grupperas efter de olika företagens branschtillhörighet. Beträffande den kooperativa handeln fördelas uppgifterna om försäljningen på »avdelningar» i enlighet med det redovisningssystem, som tillämpas inom konsumentkooperationen.

Tab. 1. Indextal för försäljningen inom den enskilda detaljhandeln under andra kvartalet 1951 (andra kvartalet 1950 = 100) samt under första halvåret 1951 (första halvåret 1950 = 100)

Bransch	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen	
		2:a kv. 1951 (2:a kv. 1950 = 100)	1:a halvåret 1951 (1:a halvåret 1950 = 100)
Kött o. charkuterier	277	106	110
Fisk	61	109	107
Mjök o. mejerivaror	158	107	106
Mjök o. specier	70	116	112
Bagerier o. konditorier	269	110	108
Specier	183	114	113
Frukt o. konfektyrer	76	104	103
Samtl. livsmedelsbranscher	1 094	109	109
Lanthandel	295	113	113
Vävnader o. sybehör	255	111	108
Herrkonfektion	208	107	108
Damkonfektion	130	113	110
Modister	117	111	107
Skrädderier	169	111	108
Päls- och skinnvaror	53	133	129
Samtl. beklädnadsbranscher	932	111	109
Skor	402	105	107
Bosättningsaffärer	160	121	118
Möbler o. mattor	112	117	115
Elektriska artiklar	40	114	118
Järnhandel	180	130	129
Samtl. inventariebranscher	492	125	124
Guldsmeder, urmakare	119	113	116
Musik, konst, blommor, antikviteter	65	113	115
Böcker o. papper	148	121	114
Färger, sjukvårdsartiklar, parfym	118	115	118
Fotoaffärer	68	141	135
Varuhus, basarer	157	121	119

¹ Uppgifterna lämnas kvartalsvis, men är på blanketterna specificerade för kvartalets månader.

I tab. 1 återges preliminära indextal för försäljningen inom den enskilda handeln under andra kvartalet 1951 med andra kvartalet 1950 som bas. Dessa indextal har beräknats på grundval av uppgifter från företag, som insänt svar för såväl andra kvartalet 1950 som andra kvartalet 1951. Vidare meddelas indextal för försäljningen under första halvåret 1951 med första halvåret 1950 som bas. Sistnämnda indextal har beräknats enligt den s. k. kedjemetoden.

De redovisade företagen har, liksom vid tidigare uppgiftstillfällen, fördelats på branscher med utgångspunkt från arbetsmarknadskommissionens år 1946 verkställda inventering av företag inom varuhandeln. I föreliggande redogörelse har emellertid branschen »bilar, cyklar, sportartiklar, maskiner» uteslutits i tab. 1; för cykel- och sportartiklar återfinns emellertid i den nedanstående tablan ett indextal utvisande omsättningsförändringen mellan andra kvartalet 1950 och andra kvartalet 1951. Då större företag är starkare företrädare inom urvalet av uppgiftslämnare än mindre företag, har man vid beräkningen av indextalen för olika branscher och branschgrupper sammanvägt uppgifterna för större och mindre företag i anslutning till de vid nyssnämnda inventering redovisade frekvenstalen för olika storleksgrupper. Indextalen för de i nedanstående tablå redovisade specificerade verksamhetsgrenarna inom branscherna är däremot icke vägda på detta sätt.

Redovisningen för andra kvartalet 1951 (tab. 1) baseras på 3 890 försäljningsuppgifter från enskilda handelsföretag. Sammanlagt har frågeformulären utgått till ca 7 900 företag (exkl. »bilar, cyklar, sportartiklar»). Med hänsyn till den synnerligen otillfredsställande svarsprocenten bör sålunda de anförda beräkningarna användas med försiktighet.

Nedanstående indextal utvisar förändringen i försäljningen under andra kvartalet 1951 (andra kvartalet 1950 = 100) inom vissa specificerade grenar av de i tab. 1 redovisade branscherna »guldsmeder, urmakare» och »färger, sjukvårdsartiklar, parfym» samt inom branschen »cyklar och sportartiklar».

	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 2:a kv. 1951 (2:a kv. 1950 = 100)
Cyklar och sportartiklar	101	120
Guldsmeder, juvelerare	41	113
Ur, optik	71	121
Färghandel	80	117

Beträffande den kooperativa handeln har indexberäkningarna för april, maj och juni 1951 baserats på uppgifter från resp. 156, 185 och 183 konsumtionsföreningar med ca 5 000 försäljningsställen. I tab. 2 återges indextal för försäljningen under andra kvartalet 1951 med andra kvartalet 1950 som bas och för första halvåret 1951 med första halvåret 1950 som bas. Dessa indextal har beräknats efter likartade grunder som indextalen för den enskilda handeln. Härvid har de redovisade föreningarna fördelats

på storleksgrupper efter antalet försäljningsställen, och uppgifterna för de olika storleksgrupperna har sammanvägts med hänsyn till totala antalet konsumtionsföreningar inom resp. storleksgrupp. I tab. 2 meddelas vidare indextal för antalet försäljningsställen, beräknade på liknande sätt som indextalen för försäljningen.

Tab. 2. Indextal för detaljförsäljningen och antalet försäljningsställen vid konsumtionsföreningarna under andra kvartalet 1951 (andra kvartalet 1950 = 100) samt under första halvåret 1951 (första halvåret 1950 = 100). F. st. = försäljningsställen

Avdelning	Indextal för			
	2:a kv. 1951 (2:a kv. 1950 = 100)		1:a halvåret 1951 (1:a halvåret 1950 = 100)	
	Detaljför- säljning	Antal f.-st.	Detaljför- säljning	Antal f.-st.
Charkuteri	110	99	111	99
Fisk	112	100	112	100
Mjölkl och bröd	110	101	108	101
Speceri, diverse	121	102	120	102
Specialbutiker, varuhus	120	105	120	106
Skor	111	102	119	102
Serveringar	115	100	109	99

E. H-r

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juli 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som avser att månadsvis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, har i 1935 års serie stigit från 208,8 i mitten av juni till 209,5 i mitten av juli. Uppgången är 0,7 enheter motsvarande 0,3 %. Sätts prisenivån i augusti 1939 = 100, blir indextalet för juli 196,2 mot 195,5 för juni. För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100)¹.

	1951				1951		
	maj	juni	juli		maj	juni	juli
Livsmedel	212·8	211·2	211·8	Bostad	108·1	108·8	108·8
Mjölkl, smör, ost, margarin	220·8	222·2	222·2	Bränsle och lyse	234·5	243·9	251·6
Kött	246·4	245·5	245·4	Beklädnad	248·1	250·4	249·6
Fläsk	249·7	256·0	257·2	Kläder	249·8	252·0	250·9
Ägg	311·7	269·5	273·4	Skor	242·1	245·2	245·7
Fisk	189·5	185·9	197·1	Övriga varor och tjänster	228·0	231·9	232·5
Potatis, mjölkl, bröd m. m.	203·8	205·0	201·2	Inventarier och husgeråd	212·8	214·7	215·4
Trädgårdsprodukter	194·6	196·8	199·7	Generalindex	207·2	208·8	209·5
Specerier, kolonialvaror	258·5	253·8	255·7				
Förtär. utom hem., maltdr.	187·9	189·0	189·5				

¹ Motsvarande indextal för tiden fr o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6 (sid. 438); generalindextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i Soc. Medd. 1951: 5 (sid. 378).

Detaljhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner december 1950—juli 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Dec. 1950	Mars 1951	Juni 1951	Mars 1951	Juni 1951	April 1951	Maj 1951	Juni 1951	Juli 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	33.2	37.4	37.5	36.7	36.8	37.8	37.8	37.8	37.8
Mejerismör	kg	560	645	645	645	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	„	346	410	410	410	410	410	410	410	410
fetth. 30 +	„	264	330	330	330	329	331	331	331	331
Nötkött: stek	„	407	466	503	457	497	480	498	506	508
soppkött	„	308	354	333	356	340	359	350	329	325
malet (köttfärs)	„	361	391	391	390	390	392	392	391	392
Gödkalvkött, stek	„	621	615	573	594	558	609	600	580	577
Fläskkotlett, huggen	„	466	546	633	534	625	584	612	638	643
Färsk skinka, ej benfri	„	454	456	490	454	486	474	484	491	496
Salt siddfläsk	„	357	407	426	407	425	416	417	426	427
Rökt skinka, rullad	„	646	679	707	680	699	689	705	711	716
Färstek, färsk	„	471	595	634	556	—	624	637	634	625
Hönskött	„	363	395	396	—	—	394	405	396	381
Fläskkorv	„	268	296	312	291	308	310	313	314	315
Falukorv	„	295	321	335	316	333	329	335	336	338
Stångkorv	„	116	130	135	133	135	132	137	135	135
Blodpudding	„	120	141	151	137	147	149	152	152	153
Ägg, färska	„	352	338	343	320	325	358	394	351	369
Färsk fisk: sill	„	127	134	134	128	—	144	133	134	152
strömming	„	139	145	155	142	152	157	157	157	158
gädda	„	327	340	319	306	292	360	318	333	341
torsk	„	204	214	203	184	180	229	224	214	222
Salt sill	„	162	164	165	163	166	163	166	165	165
Knäckebröd	„	133	140	149	140	149	147	149	149	153
Sötlimpa (V-R-bröd)	„	85	102	102	101	101	103	103	103	103
Matbröd } bakat m. vatten	„	110	125	126	124	124	126	126	126	126
av vete } bakat m. mjölk	„	109	125	125	123	123	126	126	126	125
Kaffebröd (bullar o. d.)	„	187	219	223	215	220	224	224	224	224
Skorpor av vete	„	231	268	273	257	267	275	275	275	275
Småkakor	hg	55	58	59	57	57	60	60	61	60
Vetemjöl	kg	67	72	77	73	77	74	75	77	78
Rågsikt mjöl	„	61	66	70	66	70	67	68	70	71
Havregryn, ångprep.	„	79	99	117	100	119	101	114	117	117
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	268	292	290	292	290	289	289	290	290
Bitsocker	kg	90	109	109	109	109	109	109	109	119
Strösocker	„	83	101	102	102	102	102	102	102	111
Gula arter	„	77	79	79	78	79	79	79	79	79
Arter på burk	1/2 brk	79	83	89	83	87	84	87	90	90
Apelsinmarmelad	450 g	114	121	128	120	126	124	126	128	128
Nyponmust	1/1 pkt	90	90	90	90	89	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	26.5	31.9	37.8	29.0	34.7	37.0	39.1	39.3	36.1
Morötter, gamla	„	42	49	59	48	56	52	55	61	—
Kålrotter	„	31	35	44	35	—	38	41	44	77
Vitkål	„	37	46	84	46	—	55	65	84	93
Lök, gul	„	93	103	121	102	118	108	112	122	145
Tomater	„	—	—	559	—	580	—	—	548	367
Spenat	„	—	—	293	—	320	—	374	280	244
Ätapplen, svenska	„	128	130	—	121	—	142	141	—	—
Apelsiner	„	146	148	181	148	181	150	173	180	181
Pilsner	1/3 l	35	37	37	38	38	37	37	37	37
Svagdricka	5 l	137	155	157	154	156	157	157	158	158
Björkved, helved, hemk.	m ³	2 498	3 155	3 668	2 669	3 160	3 457	3 582	3 923	4 121
Barrved „ „	„	2 081	2 472	2 945	2 171	2 459	2 691	2 780	3 188	3 388
Koks, ca 40–80 mm, „	hl	602	703	748	720	760	687	686	742	752

Livsmedelsposten har stigit med 0,3 % (från 211,2 till 211,8). Under perioden har på de flesta varorna i posten inga eller blott obetydliga prisförändringar inträffat. Markerade prisstegringar har förekommit endast på fisk, hårt bröd och socker. Priserna på vissa livsmedel och bränslen redovisas i tabellen på sid. 673.

Bostadsposten har ej omräknats för juli.

Posten *bränsle och lyse* har stigit med 3,2 % (från 243,9 till 251,6) beroende på höjda priser på alla i posten ingående varuslag utom flytande bränslen, som har blivit billigare.

Posten *beklädnad* har sjunkit med 0,3 % (från 250,4 till 249,6). Delposten kläder har sjunkit med 0,4 %, medan skor stigit med 0,2 %. Inom gruppen kläder har läderplagg stigit rätt kraftigt i pris, medan arbetskläder, ullgarn samt bomullstyg sjunkit betydligt. Övriga i gruppen ingående varors priser har ändrats obetydligt eller ej alls. Inom gruppen skor har mycket få och små prisförändringar förekommit. Den noterade höjningen har i huvudsak orsakats av att skoreparation fördyrats.

Posten *övriga varor och tjänster* har stigit med 0,3 % (från 231,9 till 232,5). Lakansväv är den enda vara som sjunkit i pris. Matbestick, emalj-kärl, en del järnvaror, elektriskt strykjärn och leksaker har blivit avsevärt dyrare. På övriga varor har endast obetydliga prisförändringar inträffat.

De procentuella förändringarna av de olika delposterna och vissa varugrupper mellan december 1950 och juli 1951 samt mellan juni och juli 1951 framgår av nedanstående sammanställning.

Prisförändringar i %	Dec. 1950— juli 1951	Juni— juli 1951	Prisförändringar i %	Dec. 1950— juli 1951	Juni— juli 1951
Livsmedel	+12'36	+ 0'28	Beklädnad	+20'64	— 0'32
Mjölk, smör, ost, margarin .	+16'27	—	Kläder	+17'35	— 0'44
Kött	+10'49	— 0'04	Skor	+41'86	+ 0'20
Fläsk	+22'36	+ 0'47	Övriga varor och tjänster . .	+12'48	+ 0'26
Ägg ¹	+14'06	+ 1'45	Inventarier och husgeråd .	+15'13	+ 0'33
Fisk	+ 7'53	+ 6'02	Hygien och sjukvård . . .	+14'10	+ 0'19
Potatis, mjöl, bröd m. m. .	+14'58	— 1'85	Lektyr och nöjen m. m. . .	+16'08	+ 1'18
Trädgårdsprodukter ¹ . . .	+ 6'45	+ 1'47	Resor, telefon, porto . . .	+15'27	—
Specerier, kolonialvaror . .	+10'88	+ 0'95	Arbetshjälp i hemmet . . .	+13'64	+ 0'50
Förtär. utom hem., maltdr. .	+12'06	+ 0'26	Vin, sprit och tobak . . .	+ 7'17	—
Bostad	+ 0'65	—	Samtliga varor och tjänster	+13'18	+ 0'34
Bränsle och lyse	+20'56	+ 3'16			

¹ Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

Arbetsmarknaden under juli 1951

Under juli månad inträdde i samband med semestrarna en sedvanlig avmattning i såväl utbud som efterfrågan på arbetskraft. Bortsett härifrån undergick arbetsmarknadsläget inga nämnvärda förändringar i jämförelse med föregående månad. Sysselsättningen var alltså mycket god och bristen på arbetskraft kvarstod inom de flesta yrkesområden.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 0,3 % lägre än vid närmast föregående rapporttillfälle i slutet av maj. Antalet manliga arbetare var oförändrat, under det att antalet kvinnliga minskade med 1,6 %. Antalet *i arbete varande* arbetare minskade med 18,2 % främst till följd av semesterledigheterna. På grund av arbetsbrist var 0,1 % frånvarande, medan frånvarofrekvensen på grund av andra orsaker var 22,5 %.

Inom *metallindustrin* återverkade de sedvanliga julisemestrarna på förmedlingsverksamheten på så sätt, att efterfrågan på fast personal något minskade, samtidigt som industrier, vilka icke helt inställde driften under semesterperioden, sökte tillfällig arbetskraft i större utsträckning än tidigare under året. — Inom *träindustrins* olika grenar var arbetstillgången mycket god. Bristen på maskin- och karosserisnickare samt varvstimmermän gjorde sig särskilt märkbar. Likaså förelåg fortfarande underskott på kvalificerad arbetskraft till sågverken. — Sysselsättningsförhållandena inom *pappers- och grafisk industri* var ävenledes mycket goda. Till bokbinderier och tryckerier kunde arbetskraftsbehovet ej tillgodoses.

Sysselsättningen inom *byggnadsverksamheten* var mycket hög, och på de flesta orter förelåg brist på arbetskraft av samtliga kategorier.

Inom *jordbruket* var efterfrågan på extra arbetskraft till höskörden något mindre än under motsvarande tid förra året. Behovet av dylik personal kunde i allmänhet helt fyllas genom medverkan av semesterfirare och skolungdomar samt värnpliktiga, vilka hade s. k. skördeuppehåll eller deltog i skördearbete på fritid. På grund av väderleksförhållandena försköts höbärgningen i stora delar av landet ett par veckor. Intill juli månads slut hade i det närmaste 8 000 personer placerats i tillfälligt jordbruksarbete på enskilda gårdar eller i jordbruksläger. I sådana läger placerades huvudsakligen skolungdomar samt omkring 200 utländska studenter och medlemmar av utländska ungdomsorganisationer.

Skogsavverkningarna pågick i för årstiden ovanligt stor omfattning över hela landet. Då det samtidigt rådde stor efterfrågan på arbetskraft för skogskulturarbeten, blev arbetskraftsunderskottet inom skogsbruket påfallande. Framför allt förelåg svårigheter att erhålla personal i tillräcklig utsträckning till vissa skiljeställen. För avverkning av brännved förekom s. k. fri-

tidshuggning i betydande omfattning särskilt kring tätorterna i Mellan-sverige.

Inom *sjöfarten* påverkade semestrarna tillgången på behörigt befäl, varigenom det tidigare underskottet på befälspersonal ytterligare accentuerades. I fråga om manskap till handelsflottan rådde under månaden i stort sett balans mellan tillgång och efterfrågan. Av de lediga platserna tillsattes emellertid en betydande del med nybörjare inom yrket. — För *stuveriarbetarna* medförde den livliga sjöfarten full och jämn arbetstillgång. Framför allt i Norrlandshamnarna var sysselsättningen av sådan omfattning, att extra arbetskraft måste anlitas i stor utsträckning. — Vid sjömanshusen redovisades under juli sammanlagt 6 146 påmönstringar och 6 271 avmönstringar mot 7 458 resp. 7 102 under juni.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under juli ca 88 800 platser, varav 60 100 med manliga och 28 700 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser hade ungefär hälften högst en veckas varaktighet. I jämförelse med juni utvisar förmedlingssiffrorna en nedgång. Sålunda minskade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 18,0 % (manliga 15,3, kvinnliga 22,6 %), platstillgången med 13,2 % och antalet tillsatta platser med 18,3 % (manliga 15,3, kvinnliga 23,9 %).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 75 mot 80 i juni. För enbart manlig arbetskraft var antalet 77 mot 81 i juni och för enbart kvinnlig arbetskraft 72 mot 79. Motsvarande relationstal för enbart industri var 50 och 43. För enbart byggnadsverksamhet var jämförelsetalen 83 och 85. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde 56 (manliga 59, kvinnliga 50) mot 59 i juni. — I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 7 644 platser, varav 5 367 med manliga och 2 277 med kvinnliga sökande.

Enligt senast tillgängliga siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var denna oförändrad i jämförelse med månadsskiftet maj/juni och utgjorde 1,1 %. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av juli rapporterade *hjälpökande arbetslösa* uppgick till 1 179, varav 365 utlänningar.

En jämförelse med läget i juli 1950 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var något lägre, nämligen 75 mot 80; motsvarande jämförelsetal för enbart industri var 50 och 68 samt för enbart byggnadsverksamhet 83 och 87. Arbetslösheten inom fackförbunden utgjorde, som ovan nämnts, 1,1 % vid månadsskiftet juni/juli mot 1,5 % ett år tidigare.

I tabellavdelningen (sid. 685) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Näringslivets lokalisering. I anledning av remiss har arbetsmarknadsstyrelsen den 29 juni 1951 avgivit utlåtanden dels över betänkande avgivet av utredningen angående näringslivets lokalisering, dels över betänkande avgivet av kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation.

I sitt yttrande över det förstnämnda betänkandet redogör styrelsen för de synpunkter, som varit vägledande vid den av styrelsen sedan 1945 i samråd med Industriens produktionsråd bedrivna lokaliseringsrådgivningen, vilken till sina verkningar synes styrelsen väl överensstämma med de sociala, ekonomiska och försvarspolitiska synpunkter, som i betänkandet anläggs på lokaliseringsfrågan.

Arbetsmarknadsförhållandena måste, framhåller styrelsen, vid en praktiskt inriktad lokaliseringsverksamhet tillmätas stor betydelse men kan icke isoleras från andra förhållanden. Sålunda är bostadstillgången en lokaliseringsfaktor av betydelse.

Såsom principiell utgångspunkt för de lokaliseringspolitiska åtgärder, som ur arbetsmarknadssynpunkt kan vara behövliga, ansluter sig styrelsen till 1950 års långtidsutredning, när den uttalar, att en aktiv lokaliseringspolitik, utformad i samarbete mellan statsmakterna och näringslivets organisationer, bör vara ett väsentligt inslag i en ekonomisk politik, som syftar till att åstadkomma ett effektivt utnyttjande av landets arbetskraftsresurser.

Styrelsen delar lokaliseringsutredningens uppfattning, att en fristående nämnd bör inrättas för att handha lokaliseringsfrågorna. Den föreslagna avgränsningen av nämndens arbetsuppgifter gentemot byggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen anses vara ändamålsenlig. Styrelsen understryker särskilt, att det i byggnadsstadgan bör fastslås, att nämnden skall yttra sig i ärenden, som rör general- och regionplaner. En förutsättning för ett framgångsrikt arbete anses vidare vara, att organet tillförsäkras medinflytande över lokaliseringen av olika statliga verksamheter. Arbetsmarknadsstyrelsen bör vara representerad i nämnden.

Med anledning av utredningens förslag, att nämnden till sitt förfogande skall ha ett beredande och verkställande organ i form av ett fristående kansli, uttalas betänksamhet gentemot att skapa ett helt nytt sådant organ. Enligt styrelsens uppfattning bör kanslifrågan enklast ordnas genom att kansliet förläggs till arbetsmarknadsstyrelsen. Därigenom blir det även möjligt för nämnden att i sin verksamhet utnyttja den offentliga arbetsförmedlingen, vilken har kontor, expeditioner och ombud över hela landet. Lokala kontaktorgan är under alla omständigheter nödvändiga för lokaliseringsnämnden. De argument utredningen anfört gentemot en samordning med arbetsmarknadsstyrelsen, synes icke vara tillämpliga om organisationsfrågan löses på detta sätt. Nämndens fria och auktoritativa ställning blir icke mindre, därför att den kan utnyttja arbetsmarknadsorganen i sitt arbete,

och dess befogenheter att leda arbetet vid sitt kansli blir desamma som enligt utredningens förslag. Samarbetet med byggnadsstyrelsen tryggas bland annat genom att densamma är representerad i nämnden. Arbetsmarknadsstyrelsen bör sålunda erhålla i uppdrag att ställa kansli till lokaliseringsnämndens förfogande. Detta innebär, att den rådgivningsverksamhet, som hittills bedrivits av styrelsens sociala planläggningssektion, utbyggs och att ledningen av verksamheten anförs till lokaliseringsnämnden.

Styrelsen anser, att länsarbetsnämnderna tills vidare bör fungera som regionala lokaliseringsorgan. Det bör ankomma på lokaliseringsnämnden att sedermera med stöd av vunna erfarenheter framlägga förslag, hur den regionala lokaliseringsverksamheten skall organiseras.

I sitt utlåtande över betänkandet om stadsplaneväsendets omorganisation understryker styrelsen, att en samordning av arbetet inom olika grenar av den allmänna samhällsplaneringen är angelägen. Beträffande de planfrågor, som sammanhänger med näringslivets lokalisering, hänvisar styrelsen till sitt utlåtande härom.

Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna i maj 1951. De erkända arbetslöshetskassorna hade vid redovisningsmånadens utgång ca 1 113 500 medlemmar, varav 912 200 män och 201 300 kvinnor.

Arbetslöshetsprocenten för maj 1951 utgjorde 2,4 mot 3,5 närmast föregående månad och 2,6 för maj 1950. Arbetslöshetsprocenten beräknad för en tolv månadersperiod (med den aktuella månaden som slutmånad), där säsongarbetslösheten således utjämnats, uppgick till 3,0 mot 3,9 för perioden juni 1949—maj 1950.

Antalet understödsdagar under maj 1951 utgjorde 134 392 eller per medlem i genomsnitt 0,12 mot 0,19 under närmast föregående månad och 0,19 under maj 1950.

Av de erkända arbetslöshetskassorna utbetalades i maj 1951 ett sammanlagt understödsbelopp av 1 116 052 kr, varav 908 958 kr som daghjälp, 102 495 kr som barntillägg och 104 599 kr såsom make- och husföreståndarinnetillägg. Per understödsdag motsvarar detta ett daghjälsbelopp av 6,76 kr, under det att familjetilläggen tillhoppa uppgår till 1,54 kr. Det genomsnittliga dagunderstödet under månaden utgjorde således 8,30 kr. Motsvarande belopp var för närmast föregående månad 6,82, 1,49 och 8,31 kr samt för maj 1950 resp. 6,26, 1,53 och 7,79 kr.

Löner och sysselsättning inom industrin i maj 1951

På grundval av den månatliga sysselsättningsstatistiken och kvartalsstatistiken rörande lönesummor och arbetstimmar har uppgjorts de här nedan lämnade sammanställningarna i fråga om löne- och sysselsättningsförhållandena inom industrin i maj 1951.

Beträffande använda beräkningsmetoder, förklaringar till tabellerna samt generella anmärkningar rörande lönedeltal hänvisas till redogörelserna för de i februari och augusti 1948 utförda undersökningarna (Soc. Medd. 1948: 6, sid. 475 och 1948: 12, sid. 974).

De här redovisade sammanställningarna angående sysselsättningens förändringar berör beträffande jämförelsen maj 1950—maj 1951 6 569 företag med 501 851 arbetare samt i fråga om jämförelsen november 1950—maj 1951 6 544 företag med 480 514 arbetare. Antal företag i redovisningen av utbetald lönesumma och utgjorda arbetstimmar var 6 068 för maj 1950—maj 1951 samt 5 905 för november 1950—maj 1951.

Sysselsättningsförhållandena i maj 1951. I tab. 1 kol. b—d anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från maj 1950 till maj 1951. Jämförelsen avser endast företag, som vid båda redovisningstillfällena rapporterade till socialstyrelsen. Bland industrigrenar med ökat antal anställda kan nämnas gruvor och anrikningsverk, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, låd- och wallboardfabriker, fiskberedningsanstalter och konservindustri, sömnadsindustri, linne- och juteindustri, päls- och skinnvarufabriker, gummivarufabriker samt hela gruppen kemisk-teknisk industri. Minskat antal anställda redovisas bl. a. av skeppsvarv, stenindustri, tegelbruk, sågverk och hyvlerier, choklad- och konfektindustri samt garverier och skoindustri. I genomsnitt för samtliga industrigrenar har antalet anställda ökat med 2,5 %. För enbart vuxna män var ökningen 2,0 % och för vuxna kvinnor 4,6 %.

I tab. 2 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper. De i tabellen angivna index-talen för samtliga industrigrupper har i efterföljande tablå sammanställts med motsvarande uppgifter fr. o. m. augusti 1946.

	Företag, vilka sysselsatte							
	1-10 arb.	11-25 arb.	26-50 arb.	51- 100 arb.	101- 200 arb.	201- 500 arb.	501- 1 000 arb.	över 1 000 arb.
Aug. 1946/47 (Aug. 1946 = 100)	109·3	102·6	100·6	98·0	98·3	97·5	97·4	96·3
Febr. 1947/48 (Febr. 1947 = 100)	105·4	100·8	100·5	100·3	100·6	100·2	98·6	98·2
Aug. 1947/48 (Aug. 1947 = 100)	108·3	99·2	99·0	102·5	100·3	102·4	101·6	103·5
Febr. 1948/49 (Febr. 1948 = 100)	105·4	99·3	99·5	99·4	101·1	99·4	101·9	101·5
Maj 1948/49 (Maj 1948 = 100)	102·8	98·1	99·0	99·2	100·1	100·1	101·5	102·7
Aug. 1948/49 (Aug. 1948 = 100)	102·8	98·0	99·2	100·1	100·6	99·7	99·8	102·0
Nov. 1948/49 (Nov. 1948 = 100)	103·4	99·0	98·0	99·8	100·2	100·5	100·2	100·6
Febr. 1949/50 (Febr. 1949 = 100)	102·2	99·6	97·6	100·2	100·5	100·2	101·1	99·9
Maj 1949/50 (Maj 1949 = 100)	102·8	100·4	98·6	99·5	99·0	100·4	101·0	98·8
Aug. 1949/50 (Aug. 1949 = 100)	103·9	100·3	98·9	100·8	99·0	100·4	101·0	99·2
Nov. 1949/50 (Nov. 1949 = 100)	105·1	101·8	101·0	101·6	101·9	101·2	102·1	99·5
Febr. 1950/51 (Febr. 1950 = 100)	107·6	102·8	103·2	102·0	102·2	101·7	103·1	100·6
Maj 1950/51 (Maj 1950 = 100)	104·9	101·6	103·7	102·1	102·4	102·6	102·8	101·9

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i maj 1951

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i maj 1951 ¹			Genomsnittlig timförtjänst i maj 1951 ²		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna manliga arbetare inom dyrorts- grupp ³				
	Indextal (maj 1950 = 100)					2	3	4	5	1-5
	båda könen	män	kvin- nor	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinn- liga arbetare					
<i>Malmbrytning o. metallind.</i>	103·2	102·9	108·5	118·2	119·8	3·08	3·14	3·48	3·82	3·26
Gruvor o. anrikningsverk	106·8	106·6	.	116·2	.	3·44	3·41	3·85	4·67	3·79
Järn-, stål- o. kopparverk	103·2	103·0	113·7	118·9	117·7	3·10	3·11	.	3·97	3·17
Järn- o. stålmanufaktur	102·8	101·9	111·8	117·7	121·5	3·00	3·08	3·33	4·18	3·13
Mekaniska verkstäder . .	103·8	103·7	106·5	118·7	120·9	2·92	3·19	3·89	3·79	3·25
Reparationsverkstäder . .	103·7	103·7	.	119·4	.	2·58	2·98	3·32	3·71	3·23
Skeppsvarv	99·5	99·5	.	116·3	—	2·83	3·12	3·61	.	3·39
Elektroteknisk industri . .	101·7	101·6	101·9	118·5	116·9	.	2·94	3·34	3·56	3·26
Annan metallindustri . .	105·1	103·7	111·9	117·9	119·4	2·77	3·11	3·87	3·79	3·26
<i>Jord- och stenindustri . .</i>	98·8	97·9	108·2	119·8	123·9	2·84	2·96	3·33	3·34	2·88
Kolgruvor	88·9	88·9	.	123·0	.	3·05	—	—	—	3·04
Torvindistri	102·2	103·4	.	131·2	.	2·80	.	—	—	2·78
Stenindustri	95·4	95·5	.	115·5	.	2·91	2·59	.	.	2·80
Kalk- och kritbruk	98·3	98·5	.	123·3	.	2·93	.	.	.	2·91
Cementfabriker	103·4	103·3	.	.	.	.	.	—	—	.
Cementvarufabriker	100·6	100·6	.	119·6	.	3·01	3·20	3·66	.	3·26
Tegelbruk	95·3	95·4	.	119·2	.	2·69	2·88	.	.	2·71
Porslins-, kakel- o. lergods-f.	104·6	101·4	112·5	117·8	122·5	.	.	.	—	2·92
Glasindustri	97·6	96·7	105·6	120·8	127·4	2·89	3·15	.	.	2·88
Annan jord- o. stenindustri	104·2	104·3	.	125·1	.	.	.	.	.	3·29
<i>Träindustri</i>	100·4	100·2	106·3	123·0	123·5	2·74	2·85	3·00	3·08	2·84
Sågverk o. hyvlerier	96·7	96·4	111·8	123·5	.	2·71	2·77	2·89	2·97	2·80
Låd- o. wallboardfabriker	107·4	107·4	106·1	128·6	.	2·83	2·95	3·19	.	3·07
Byggnadssnickerifabriker	103·0	102·9	.	122·4	.	2·72	2·90	2·80	.	2·81
Möbelfabriker	101·9	101·9	100·9	121·1	.	2·84	3·00	.	.	2·90
Svarveri- o. skidfabriker . .	103·1	102·3	.	119·5	.	2·59	2·74	.	.	2·75
Annan trävaruindustri . .	103·0	103·7	99·7	115·7	120·6	2·76	2·77	.	.	2·76
<i>Pappers- o. grafisk ind. .</i>	103·0	103·2	101·3	126·7	129·3	3·11	3·19	3·42	3·73	3·29
Pappersmassfabriker	103·4	103·3	108·9	129·9	137·8	3·09	3·19	3·36	.	3·24
Pappersbruk o. pappfabr.	103·2	103·1	104·4	132·9	131·1	3·13	2·94	.	—	3·07
Papp- o. pappersvaruind.	103·3	105·2	100·7	123·8	131·1	2·98	3·26	.	.	3·18
Grafisk industri	102·1	103·0	98·5	116·9	126·4	3·07	3·48	3·75	3·99	3·73
<i>Livsmedelsindustri</i>	99·2	99·5	98·4	121·2	123·0	2·66	2·83	3·10	3·40	2·96
Kvarnar	103·1	101·9	112·1	127·8	.	.	2·78	.	—	2·90
Bageriindustri	99·0	98·0	101·2	120·0	128·1	.	3·01	3·29	3·30	3·11
Sockerindustri	109·7	111·2	99·4	119·5	124·7	.	.	.	.	2·77
Choklad- o. konfek-tind. . .	87·3	90·3	85·2	115·6	117·9	.	2·76	2·97	3·63	2·96
Mejeriindustri	100·2	100·1	101·3	130·4	125·6	2·76	2·91	.	.	3·15
Slakterier o. charkuterier	103·4	101·8	113·4	121·2	124·2	2·81	2·86	3·12	3·47	3·01
Fiskber.-anst. o. konservf.	112·6	104·5	118·5	121·7	119·9	.	2·54	.	.	2·72
Margarinindustri	102·7	107·0	92·6	.	.	—	.	.	.	.
Bryggerier o. läskedrycksf. ³	94·5	95·3	90·7	117·9	119·9	2·57	2·59	2·98	3·09	2·80

¹ För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.² Uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst meddelas endast, då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej sjuklön, semesterlön och naturaförmåner.³ Fr. o. m. 1949 redovisas icke den provisionsavlönade personalen i uppgifterna rörande löne-summor och arbetstimmar.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I MAJ 1951

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i maj 1951			Genomsnittlig timförtjänst i maj 1951		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupp				
	Indextal (maj 1950 = 100)									
	båda könen	män	kvin- nor	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinn- liga arbetare	2	3	4	5	1-5
Tobaksfabriker	97.7	94.7	99.0	.	.	.	.	.	.	.
Annan livsmedelsindustri	91.6	91.3	92.3	117.0	130.2	2.76	.	.	.	2.82
<i>Textil- o. beklädnadsind. .</i>	<i>103.9</i>	<i>102.1</i>	<i>105.1</i>	<i>118.9</i>	<i>120.4</i>	<i>2.70</i>	<i>2.84</i>	<i>2.95</i>	<i>3.32</i>	<i>2.88</i>
Ylleindustri	100.4	98.8	102.2	119.2	120.7	2.64	2.76	.	—	2.74
Bomullsindustri	100.8	100.0	101.8	119.8	122.0	2.71	2.73	.	.	2.75
Linne- o. juteindustri	105.1	103.2	107.1	120.1	123.8	.	.	.	—	2.66
Trikåfabriker	104.4	106.1	103.9	118.0	120.2	2.66	2.86	2.87	.	2.83
Sömnadsindustri	106.7	104.6	107.3	116.8	119.8	2.66	2.88	3.04	3.55	2.94
Hatt- o. mössfabriker	103.7	103.2	103.8	110.3	121.2	.	2.85	.	.	2.91
Annan hithörande industri	105.1	104.8	105.4	120.9	119.1	2.88	3.00	2.97	3.02	2.96
<i>Läder-, hår- o. gummiv-ind.</i>	<i>101.9</i>	<i>100.8</i>	<i>103.9</i>	<i>116.2</i>	<i>118.0</i>	<i>2.95</i>	<i>3.07</i>	<i>3.08</i>	<i>3.61</i>	<i>3.06</i>
Garverier	96.8	96.9	96.0	118.3	.	.	3.15	.	—	3.02
Päls- o. skinnvarufabriker	112.9	107.5	119.2	114.6	114.7	.	3.08	.	.	3.12
Skoindustri	97.1	96.4	98.2	114.1	114.7	2.80	3.02	.	.	3.00
Andra lädervarufabriker	98.6	97.9	99.8	113.0	112.4	.	2.82	3.18	.	3.01
Gummivarufabriker	106.2	106.1	106.6	116.9	120.5	.	.	.	.	3.17
Annan hithörande industri	107.7	106.9	110.0	122.6	130.2	.	2.90	.	.	2.95
<i>Kemisk-teknisk industri .</i>	<i>105.5</i>	<i>103.6</i>	<i>112.5</i>	<i>118.0</i>	<i>120.8</i>	<i>2.89</i>	<i>3.07</i>	<i>3.18</i>	<i>3.38</i>	<i>3.10</i>
Färg-, olje- o. parfymfabr.	106.5	104.3	112.9	119.4	120.5	.	2.97	3.18	3.51	3.20
Sprängämnesfabriker	105.5	103.6	110.4	115.6	118.4	.	.	.	—	3.43
Tändsticksfabriker	106.6	107.1	106.0	122.7	126.0	.	.	.	—	2.72
Annan kemisk-tekn. ind.	104.8	102.8	117.0	117.5	119.2	2.99	2.99	3.20	3.25	3.05
Samtl. industrigrupper	102.5	102.0	104.6	120.0	121.1	2.92	3.06	3.35	3.68	3.13

Vid studiet av uppgifterna måste beaktas, att den här redovisade statistiken bygger på uppgifter från företag, som besvarat de utsända rapportkorten vid båda de tillfällen, mellan vilka jämförelse görs. Detta har till följd,

Tab. 2. Indextal (maj 1950 = 100) för sysselsättningen inom företag av olika storlek i maj 1951

Industrigrupper	Företag, vilka 1950 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51— 100 arb.	101— 200 arb.	201— 500 arb.	501— 1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samt- liga grupper
Malmbrytning o. metallind.	104.1	101.4	104.3	104.5	105.2	102.9	104.0	102.0	103.2
Jord- och stenindustri	90.0	98.5	97.0	94.6	100.4	100.9	100.3	.	98.8
Träindustri	110.6	99.8	100.8	100.5	96.4	102.5	.	—	100.4
Pappers- o. grafisk industri	105.7	102.7	109.2	101.8	102.1	103.5	102.4	.	103.0
Livsmedelsindustri	104.5	98.8	99.1	101.7	98.6	98.2	94.8	—	99.2
Textil- o. bекlädnadsindustri	105.2	107.4	108.9	103.8	104.0	103.8	104.2	94.9	103.9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	103.9	102.3	102.2	100.0	100.4	97.9	.	.	101.9
Kemisk-teknisk industri	116.1	108.1	110.7	106.8	100.8	106.3	.	.	105.5
Samtliga industrigrupper	104.9	101.6	103.7	102.1	102.4	102.6	102.8	101.9	102.5

Tab. 3. Indextal (maj 1950 = 100 och nov. 1950 = 100) för utbetald lönesumma, antal utförda arbetstimmar och antal i arbete varande arbetare i maj 1951

Industrigrupper	Utbetald lönesumma		Antal utförda arbetstimmar		Antal i arbete varande arbetare	
	maj 1950 = 100	nov. 1950 = 100	maj 1950 = 100	nov. 1950 = 100	maj 1950 = 100	nov. 1950 = 100
Malmbrytning o. metallindustri	122·9	115·3	104·1	99·7	103·1	100·0
Jord- o. stenindustri	119·4	121·3	99·6	101·8	98·4	102·2
Träindustri	123·6	119·7	100·4	99·7	100·1	103·5
Pappers- o. grafisk industri . .	129·0	125·0	101·7	99·4	103·1	101·5
Livmedelsindustri	120·4	106·1	98·9	87·1	99·5	89·1
Textil- o. beklädnadsindustri .	125·2	117·4	104·8	100·2	104·1	99·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	118·8	109·4	102·2	96·0	102·0	99·3
Kemisk-teknisk industri . . .	125·7	115·6	106·6	99·5	106·7	101·1
Samtliga industrigrupper	123·6	116·4	103·0	98·6	102·5	99·7

att man inte kan ta hänsyn till tillkomsten av nya företag eller avgången av gamla företag. Då denna omsättning självfallet är större bland småföretagen, får indextalen för denna grupp en något annan karaktär än för större företag.

Tab. 3 belyser hur den utbetalda lönesumman, antalet utförda arbetstimmar och antalet i arbete varande arbetare (dvs. antalet anställda minus de som varit frånvarande på grund av semester, sjukdom eller andra personliga skäl) förändrats sedan maj 1950 och november 1950.

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat en anställning, anges i nedanstående tablå. Av de arbetare, som under loppet av en vecka i maj 1951 slutat sin anställning, hade 18 % slutat på grund av uppsägning från arbetsgivaren. Motsvarande antal för maj 1950 och februari 1951 var 10 resp. 9 %.

Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda

Industrigrupper	Avgångna arbetare					Anställda arbetare				
	maj 1951	febr. 1951	nov. 1950	aug. 1950	maj 1950	maj 1951	febr. 1951	nov. 1950	aug. 1950	maj 1950
Samtliga industrigrupper . .	1·1	0·6	0·7	1·0	1·0	0·8	0·7	0·9	0·9	0·8
Därav:										
Skeppsvarv	1·4	0·9	0·7	1·3	1·2	1·1	0·9	0·9	1·0	0·8
Trikåfabriker	1·2	1·1	0·8	1·2	1·3	1·1	1·4	1·0	1·5	0·7
Elektroteknisk industri . .	1·1	0·9	1·0	1·3	1·2	0·8	1·1	1·5	1·4	0·7
Ylleindustri	1·1	0·6	0·6	0·9	1·1	0·7	0·8	0·8	1·0	0·8
Sömnadsindustri	1·1	0·7	0·6	1·1	1·0	0·6	1·0	1·0	1·3	0·7
Järn-, stål- o. kopparverk	1·0	0·4	0·4	0·8	0·8	0·7	0·6	0·7	0·7	0·5
Järn- och stålmanufaktur .	1·0	0·6	0·7	1·1	0·9	0·8	0·8	1·1	1·1	0·5
Mekaniska verkstäder . .	1·0	0·6	0·7	0·9	0·8	0·7	0·7	0·8	0·9	0·7
Bomullsindustri	1·0	0·8	0·6	1·0	0·9	0·7	0·7	1·0	1·0	0·6
Sågverk och hyvlerier . .	0·9	0·4	1·2	1·3	1·1	1·4	0·7	0·7	0·6	1·5

Tab. 4. Indextal (maj 1950 = 100) för genomsnittlig timförtjänst¹ i olika dyrtorsgrupper i maj 1951

Industrigrupper	Vuxna manliga arbetare inom dyrtorsgrupp					Vuxna kvinnliga arbetare inom dyrtorsgrupp				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
<i>Malmbrytning o. metallindustri</i>	119·5	118·0	118·8	117·0	119·1	·	122·6	121·5	121·8	116·6
Därav: gruvor o. anrikningsverk	—	117·0	113·2	112·9	116·4	—	·	·	—	·
järn-, stål- o. kopparverk	—	117·2	120·1	·	121·3	—	·	118·9	—	·
mekaniska verkstäder . .	120·1	119·0	118·1	119·1	120·4	·	121·7	126·2	120·0	117·2
metallindustri i övrigt .	118·8	118·8	117·8	116·1	118·0	·	124·5	120·0	127·9	116·4
<i>Jord- och stenindustri</i>	118·8	120·1	119·7	122·6	117·4	·	124·2	124·4	·	·
<i>Träindustri</i>	122·3	121·7	123·0	126·3	122·9	·	·	124·8	·	·
<i>Pappers- o. grafisk industri . .</i>	134·5	134·8	123·9	128·2	118·6	·	130·5	132·1	129·5	124·8
<i>Livsmedelsindustri</i>	127·1	120·7	121·6	121·4	120·8	·	124·4	124·9	124·4	120·8
<i>Textil- o. beklädnadsindustri .</i>	115·6	119·5	119·7	117·3	113·1	118·8	121·8	120·2	121·4	119·0
<i>Läder-, hår- o. gummivaruind.</i>	120·6	116·4	116·3	110·7	118·5	·	118·4	115·6	110·7	119·3
<i>Kemisk-teknisk industri</i>	·	114·2	119·0	119·1	118·7	·	125·5	120·2	122·1	118·9
Samtliga industrigrupper	121·7	121·0	119·5	120·4	119·4	121·3	122·9	121·2	121·8	119·2

I nedanstående tablå anges för undersökningstillfällena fr. o. m. februari 1947 det genomsnittliga procentuella antalet anställda och avgångna arbetare under en vecka för samtliga industrigrenar.

	Februari		Maj		Augusti		November	
	av-gångna	an-ställda	av-gångna	an-ställda	av-gångna	an-ställda	av-gångna	an-ställda
1947	0·8	1·0	1·3	1·2	1·3	1·3	0·9	1·1
1948	0·7	0·8	1·1	1·0	1·1	1·0	0·8	0·9
1949	0·7	0·7	1·0	0·9	0·9	1·0	0·7	0·7
1950	0·6	0·7	1·0	0·8	1·0	0·9	0·7	0·9
1951	0·6	0·7	1·1	0·8				

Löneförhållanden. I tab. 1 lämnas i kol. e och f uppgift om den procentuella förändringen i genomsnittlig timförtjänst mellan maj 1950 och maj 1951 inom olika industrigrupper oavsett dyrtort. I kol. g—k anges den genom-

Tab. 5. Indextal (maj 1950 = 100) för genomsnittlig timförtjänst¹ i Stockholm i maj 1951

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för		Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för	
	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinnliga arbetare		vuxna manliga arbetare	vuxna kvinnliga arbetare
Malmbrytning o. metallind. .	118·6	116·4	Textil- o. beklädnadsindustri	113·1	118·5
Jord- o. stenindustri	117·4	·	Läder-, hår- o. gummivaruind.	119·9	117·4
Träindustri	120·1	·	Kemisk-teknisk industri . .	119·6	119·1
Pappers- o. grafisk industri .	117·7	125·2	Samtliga industrigrupper	118·8	119·4
Livsmedelsindustri	121·5	123·5			

¹ Se not 2 till tab. 1.

snittliga timförtjänsten för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupperna 2—5 samt i kol. I genomsnitt för samtliga fem dyrorter. Den genomsnittliga förändringen av timförtjänsten mellan maj 1950 och maj 1951 för vuxna manliga och kvinnliga arbetare i olika dyrortsgrupper redovisas i tab. 4.

I nedanstående tablåer lämnas en översikt av den genomsnittliga timförtjänstens förändringar inom olika industrigrupper sedan februari 1947 och november 1950 samt beträffande gruppen malmbrytning och metallindustri även sedan februari 1951. I fråga om övriga grupper kan någon jämförelse med februari 1951 icke göras, enär beräkningar av den genomsnittliga timförtjänsten vid detta tillfälle på grund av eftersläpningar av avtalsuppgörelserna icke utfördes.

Indextal (febr. 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin

	maj 1948	aug. 1948	nov. 1948	febr. 1949	maj 1949	aug. 1949	nov. 1949	febr. 1950	maj 1950	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951
Malmbrytning o. metallindustri . . .	120.5	120.7	123.0	123.9	126.3	126.2	127.6	128.4	131.7	131.4	134.7	149.8	155.7
därav: verkstads- industri m. m. ¹	119.7	120.2	122.2	122.9	125.0	125.0	126.3	127.2	129.9	130.2	132.9	148.8	153.5
Jord- o. stenind. . .	131.7	131.6	130.9	130.9	132.7	135.2	134.4	133.9	138.2	139.2	139.2	—	165.8
Träindustri . . .	120.5	121.2	121.8	121.3	122.8	123.8	124.8	123.7	127.8	129.8	131.5	—	157.8
Pappers- o. graf. ind.	121.0	121.6	122.0	122.0	123.3	123.1	124.5	124.5	129.1	128.7	131.1	—	164.9
Livsmedelsindustri	119.2	118.6	119.1	119.1	121.0	120.9	120.4	122.0	124.8	124.2	124.8	—	151.9
Textil- o. beklädnadsindustri . . .	121.0	122.1	122.6	124.7	126.3	126.3	127.2	128.2	130.0	130.9	132.2	—	155.1
Läder-, hår- o. gum- mivaruindustri . .	123.3	125.8	126.1	128.0	130.0	130.8	131.6	132.9	135.6	136.0	138.2	—	157.4
Kemisk-teknisk ind.	121.1	120.9	120.9	121.4	123.0	124.2	125.3	125.4	129.4	130.0	131.8	—	153.0
Samtl. ind.-grupper	121.0	121.4	122.7	123.6	125.5	125.8	126.8	127.6	130.9	130.9	133.4	—	157.4

Indextal (nov. 1950 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i maj 1951

	Samt- liga arb.	Vux- na män	Vux- na kv.		Samt- liga arb.	Vux- na män	Vux- na kv.
Malmbrytning o. metallind.	115.6	115.2	116.9	Jord- o. stenindustri . . .	119.1	118.9	121.3
därav: verkstadsind. m. m.	115.5	115.0	117.0	Träindustri	120.0	119.7	119.7
järn- o. stålmanufaktur	115.8	115.5	116.5	Pappers- o. grafisk industri	125.8	125.8	126.8
mekaniska verkstäder .	115.7	115.2	117.2	Livsmedelsindustri	121.7	121.5	121.2
reparationsverkstäder .	117.0	116.1	—	Textil- o. beklädnadsind. .	117.3	116.5	117.9
skeppsvarv	112.7	112.6	—	Läder-, hår- o. gummivaruind.	113.9	113.2	114.0
elektroteknisk industri	116.3	115.6	117.8	Kemisk-teknisk industri . .	116.1	115.8	117.1
annan metallindustri .	114.1	113.5	115.9	Samtliga industrigrupper	118.0	117.6	118.6

Indextal (febr. 1951 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i maj 1951

	Samtliga arbetare	Vuxna män	Vuxna kvinnor
Malmbrytning och metallindustri	104.0	103.9	102.4
därav: verkstadsindustri m. m.	103.5	103.3	102.4
järn- och stålmanufaktur	104.1	104.1	100.8
mekaniska verkstäder	103.0	102.9	101.9
reparationsverkstäder	104.1	104.3	—
skeppsvarv	103.5	103.5	—
elektroteknisk industri	102.8	102.6	104.3
annan metallindustri	102.1	102.1	101.0

¹ Här ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling¹

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under juli 1951

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Till-satta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Till-satta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	22 880	27 122	17 382	12 744	8 536	12 540	6 502	4 844	84
Stockholms län	2 862	5 802	2 202	571	1 129	2 407	928	360	49
Uppsala län	2 279	2 889	977	148	937	1 203	415	97	79
Södermanlands län	3 063	4 701	1 898	329	1 079	1 680	590	98	65
Östergötlands län	5 578	7 419	3 646	1 805	1 671	2 590	910	270	75
Jönköpings län	2 703	4 045	1 636	359	1 164	1 818	699	216	67
Kronobergs län	2 057	2 830	1 567	450	763	1 034	539	152	73
Kalmar län	2 760	3 487	1 887	421	1 013	1 174	623	169	79
Gotlands län	568	755	352	76	235	326	140	25	75
Blekinge län	2 560	2 553	1 976	897	1 296	1 313	1 080	551	100
Kristianstads län	3 305	4 103	2 269	769	1 416	1 896	930	275	81
Malmö stad	6 190	7 522	5 173	3 336	1 970	2 628	1 651	904	82
Malmöhus län i övrigt	7 023	8 383	5 489	1 702	2 525	3 411	1 982	561	84
Hallands län	1 752	2 639	1 229	408	876	1 487	553	226	66
Göteborgs stad	15 029	18 600	14 133	10 186	2 935	4 297	2 611	1 737	81
Gbg o. Boh. län i övrigt	1 922	2 542	1 160	326	758	1 143	423	118	76
Älvsborgs län	3 571	4 840	1 914	340	1 228	2 160	698	184	74
Skaraborgs län	2 304	2 936	1 145	290	868	1 247	411	98	78
Värmlands län	3 719	5 490	3 071	766	1 334	1 408	879	184	68
Örebro län	3 003	5 143	2 252	339	1 291	2 465	1 322	211	58
Västmanlands län	2 672	3 920	1 509	146	1 042	1 297	574	78	68
Kopparbergs län	3 166	5 405	1 925	190	1 254	1 789	698	152	59
Gävleborgs län	4 450	6 036	3 777	1 940	1 341	1 707	1 006	382	74
Västernorrlands län	4 804	6 273	3 281	1 205	1 383	1 276	665	192	77
Jämtlands län	1 776	3 606	1 424	144	541	811	450	85	49
Västerbottens län	3 177	3 884	2 161	304	1 242	1 347	705	165	82
Norrbottnens län	4 570	5 872	3 378	470	1 669	1 264	790	131	78
Summa juli 1951	119 743	158 797	88 813	40 661	41 496	57 718	28 724	12 465	75
„ juni 1951	146 015	182 862	108 682	44 763	53 606	68 177	37 741	15 362	80
„ juli 1950	120 132	149 429	83 945	36 169	41 694	61 799	28 300	13 024	80
„ „ 1949	123 672	138 805	83 926	34 379	39 651	61 363	28 221	13 566	89
„ „ 1948	113 986	153 534	82 779	30 881	36 697	63 948	27 451	13 692	74

¹ En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under juli 1951¹

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	4 719	5 269	16 319	5 871	549	127	145	911	661	78
Jordbruk	2 601	2 935	5 858	2 814	845	58	75	353	221	42
Trädgårdsskötsel . .	855	445	1 458	1 098	165	69	70	553	435	36
Fiske	81	110	13	7	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	1 682	1 779	9 490	1 952	39	—	—	5	5	—
Industri o. hantverk .	23 548	27 732	46 656	16 798	541	3 347	3 737	9 060	2 259	141
Malmbr. o. metallind.	5 993	7 476	16 084	2 969	14	262	321	1 184	182	2
Jord- o. stenind. . .	762	832	2 108	833	22	79	83	210	79	5
Träindustri	1 348	1 491	2 612	863	26	45	48	65	31	—
Pappers- o. graf. ind.	684	861	1 916	557	6	166	184	397	97	3
Livsmedelsindustri .	1 616	1 908	3 257	1 804	185	666	763	1 619	913	83
Textil- o. bekl.-ind.	2 573	2 855	5 684	1 085	51	1 774	1 957	4 667	793	47
Läder-, hår- o. gum- miindustri	1 082	1 258	1 246	281	4	273	286	686	98	—
Kemisk-teknisk ind.	228	256	713	262	10	81	94	232	66	1
Byggnadsverksamhet	9 241	10 772	13 001	8 114	223	1	1	—	—	—
Kraft- o. vattenverk	21	23	40	30	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	9 868	18 164	26 244	24 323	18 182	346	393	383	248	87
Landtransp. Luftfart	4 168	11 136	21 255	19 895	17 999	240	252	191	75	3
Sjöfart	5 700	7 028	4 989	4 428	183	106	141	192	173	84
Handel	8 965	14 159	22 190	13 267	7 153	5 569	8 754	16 081	9 059	4 830
Affärsverksamhet . .	3 326	3 492	3 979	1 378	48	1 945	1 984	2 967	1 085	32
Lagerarbete	1 143	1 835	2 212	1 376	260	177	188	317	172	10
Bank- o. försäkringsv.	100	103	121	38	2	14	14	22	10	—
Hotell, rest., storkush.	4 396	8 729	15 878	10 480	6 843	3 433	6 568	12 775	7 792	4 788
Förvalt. o. fria yrken	13 409	15 957	11 624	6 732	3 404	5 400	5 678	5 425	2 304	371
Allmän tjänst . . .	493	619	199	85	1	9	10	1	1	—
Socialvård	111	111	176	81	3	77	77	117	54	1
Tekniska arbetsomr.	2 760	2 875	1 056	417	—	205	207	137	55	—
Kontorsarbete . . .	4 353	4 514	5 425	2 105	29	2 750	2 824	4 180	1 547	26
Undervisning m. m.	2 688	2 710	1 160	550	2	1 823	1 837	635	295	1
Konstnärlig verks. .	3 004	5 128	3 608	3 494	3 369	536	723	355	352	313
Hälso- o. sjukvård . .	1 658	1 860	2 937	1 395	77	1 536	1 706	2 648	1 299	76
Husligt arbete	7 729	13 055	19 830	10 248	6 399	7 727	13 053	19 826	10 245	6 398
Genomgående yrken, div. arb.	5 548	9 639	10 632	7 927	3 809	751	1 007	2 078	1 370	325
Genomgående yrken	2 707	4 160	6 901	4 442	1 149	740	996	2 058	1 356	319
Diversearbete	2 841	5 479	3 731	3 485	2 660	11	11	20	14	6
Annat arbete	13 301	13 908	2 365	2 252	547	6 733	7 023	1 306	1 279	159
Extra skördehjälp m. m.	1 143	1 169	2 272	2 180	547	297	320	1 297	1 275	159
Elevpraktikarbete . .	412	483	93	72	—	299	303	9	4	—
Utan avsl. utbildn. .	11 746	12 256	—	—	—	6 137	6 400	—	—	—
Summa	88 745	119 743	158 797	88 813	40 661	31 536	41 496	57 718	28 724	12 465
Därav under 18 år	13 904	14 371	14 942	8 546	617	7 153	7 395	6 916	3 994	311

¹ Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under juli 1951¹

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädskötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	20	93	29	2	4	1	1 287	1 407	258	218	478	96	1 328	829	447
Stockholms l.	187	492	301	37	108	26	280	1 129	148	51	137	19	451	633	262
Uppsala l. . .	93	145	64	15	450	135	147	398	46	40	121	20	125	219	97
Södermanl. l.	199	330	151	40	198	77	529	1 293	288	61	133	39	280	428	226
Östergötl. l.	194	444	183	27	189	21	327	991	111	92	182	36	347	502	341
Jönköpings l.	74	229	84	15	80	37	231	472	113	115	227	61	313	506	240
Kronobergs l.	87	159	66	25	149	34	98	207	51	100	198	103	257	299	196
Kalmar l. . .	90	230	97	19	102	20	191	338	130	180	231	93	291	433	276
Gotlands l. .	55	49	18	1	2	2	18	23	4	4	6	3	44	54	31
Blekinge l. .	52	75	47	12	10	—	159	243	99	36	23	7	301	281	236
Kristianst. l.	202	444	273	10	26	7	121	267	72	119	123	58	240	252	162
Malmö . . .	178	227	226	1	3	3	293	1 229	118	55	84	36	264	212	193
Malmöh. l. i ö.	537	1 329	1 009	10	3	2	284	465	117	88	97	35	347	493	251
Hallands l. .	123	196	107	12	19	1	128	168	57	23	60	15	139	169	127
Göteborg . .	204	57	38	28	7	2	948	2 164	161	191	159	53	913	573	423
Gbg Boh. l. i ö.	68	58	32	3	33	2	94	187	67	41	252	53	200	228	117
Älvsborgs l. .	149	241	122	28	186	24	296	461	105	94	152	50	408	595	351
Skaraborgs l.	152	250	83	15	110	57	186	325	78	62	128	38	151	226	122
Värmlands l.	101	262	158	133	1 388	439	222	373	122	91	278	101	453	553	384
Örebro l. . .	69	249	96	39	319	26	241	560	115	43	103	33	263	449	254
Västmanl. l. .	106	210	117	44	127	36	455	1 232	188	60	66	19	251	266	151
Kopparbergs l.	84	151	79	218	957	196	349	801	151	71	256	73	406	697	362
Gävleborgs l.	71	326	208	101	623	93	160	362	106	44	173	43	385	561	356
Västernorr. l.	84	86	52	120	127	120	153	376	55	277	412	149	648	726	488
Jämtlands l. .	60	144	77	166	1 510	161	49	43	15	42	74	24	494	622	453
Västerb. l. .	95	157	83	213	686	144	85	165	46	73	141	77	528	731	557
Norrbotens l.	156	196	119	445	1 074	286	145	405	148	81	234	86	945	1 464	1 011
Summa	3 490	6 829	3 919	1 779	9 490	1 952	7 476	16 084	2 969	2 352	4 528	1 420	10 772	18 001	8 114
Arbetsförmedlingen i	Övriga industrigrupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
Stockholm . .	546	1 079	252	9 610	13 996	11 222	3 593	2 957	1 229	2 674	3 970	2 235	3 602	2 309	1 613
Stockholms l.	138	530	148	270	750	267	147	180	54	602	1 265	565	699	578	412
Uppsala l. . .	117	306	94	287	367	158	515	175	75	266	542	184	674	166	104
Södermanl. l.	152	351	119	385	783	437	339	209	93	336	649	222	742	327	246
Östergötl. l.	432	913	147	1 225	2 052	1 550	1 399	684	459	602	1 053	508	933	409	290
Jönköpings l.	319	500	137	312	634	269	242	222	100	474	829	364	608	346	231
Kronobergs l.	197	430	210	192	333	179	342	377	353	314	495	246	445	183	129
Kalmar l. . .	213	494	236	482	681	474	333	264	155	352	513	258	609	201	148
Gotlands l. .	28	111	18	81	279	145	58	69	52	83	111	42	196	51	37
Blekinge l. .	196	278	242	414	737	649	256	151	117	619	521	364	515	234	215
Kristianst. l.	236	519	166	473	762	434	196	157	77	432	701	244	1 276	852	776
Malmö . . .	324	597	270	2 024	2 495	2 253	844	861	664	711	1 189	842	1 496	625	568
Malmöh. l. i ö.	537	1 140	700	1 739	2 487	1 896	529	377	232	869	1 138	506	2 083	854	741
Hallands l. .	176	443	69	286	725	480	186	74	28	302	598	199	377	187	146
Göteborg . .	734	869	316	7 572	10 699	10 052	1 824	1 262	864	1 115	1 526	1 142	1 500	1 284	1 082
Gbg Boh. l. i ö.	562	583	97	308	633	446	160	129	101	175	318	161	311	121	84
Älvsborgs l. .	649	1 067	255	415	680	302	450	235	107	420	853	326	662	370	272
Skaraborgs l.	243	588	110	294	434	237	322	147	80	319	517	183	560	211	157
Värmlands l.	167	208	94	495	686	505	850	669	547	470	660	374	737	413	347
Örebro l. . .	310	661	142	382	637	223	702	392	144	437	763	346	517	1 010	873
Västmanl. l. .	111	229	79	358	629	322	259	181	87	356	529	214	692	451	296
Kopparbergs l.	146	331	64	337	786	323	347	276	106	498	784	303	710	366	268
Gävleborgs l.	167	300	89	1 764	1 979	1 642	691	714	596	451	612	348	616	386	296
Västernorr. l.	135	179	69	1 402	2 046	1 553	481	235	124	566	685	378	938	401	293
Jämtlands l. .	58	99	39	284	488	318	152	192	63	187	330	185	284	104	89
Västerb. l. .	112	126	64	476	603	459	287	166	93	592	890	448	716	219	190
Norrbotens l.	127	112	69	476	1 053	795	453	269	132	693	726	456	1 049	339	276
Summa	7 132	13 043	4 295	32 323	48 434	37 590	15 957	11 624	6 732	14 915	22 767	11 643	23 547	12 997	10 179

¹ Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av juli 1951 i jämförelse med slutet av maj 1951
(Inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i juli 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (maj 1951 = 100) ¹			Arbete varande arb.	Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)				arbetsbrist	andra orsaker
					Män	Kvinnor	S:a			
Malmbrytning o. metallind.	1 918	181 125	12 795	193 920	99·5	97·8	99·4	76·5	0·1	27·8
Gruvor o. anrikningsverk	45	7 480	135	7 615	100·2	.	100·0	63·4	—	40·8
Järn-, stål- o. kopparverk	50	31 495	807	32 302	99·6	104·9	99·8	75·0	0·4	29·9
Järn- o. stålmanufaktur	349	19 530	2 360	21 890	99·5	97·8	99·8	83·2	0·1	20·8
Mekaniska verkstäder . .	746	73 101	3 175	76 276	99·4	98·2	99·8	74·4	.	29·4
Reparationsverkstäder . .	262	6 022	65	6 087	98·8	.	99·4	80·7	—	22·4
Skeppsvarv	65	19 118	2	19 120	99·0	.	99·0	81·3	0·1	24·8
Elektroteknisk industri . .	144	14 191	4 132	18 323	100·2	97·1	99·5	73·7	0·1	30·6
Annan metallindustri . .	255	10 188	2 119	12 307	99·4	95·7	98·7	84·2	.	19·3
Jord- o. stenindustri . . .	549	24 898	2 185	27 083	101·7	100·7	101·6	87·7	0·1	17·6
Kolgruvor	14	690	1	691	98·9	.	98·9	97·8	—	9·6
Torvindistri	48	899	153	1 052	112·0	.	116·9	111·2	—	6·6
Stenindustri	121	4 049	19	4 068	99·1	.	99·2	92·9	—	10·6
Kalk- o. kritbruk	34	1 449	21	1 470	95·5	.	95·5	82·5	0·1	17·5
Cementfabriker	8	1 788	31	1 819	104·8	.	104·7	94·5	—	13·4
Cementvarufabriker	74	2 242	54	2 296	99·2	.	99·6	89·4	—	14·9
Tegelbruk	141	6 113	130	6 243	106·1	.	105·9	97·9	.	11·7
Porslins-, kakel- o. lergods-f.	20	2 456	1 204	3 660	101·1	96·4	99·5	68·2	0·2	34·3
Glasiindustri	65	4 502	557	5 059	99·6	100·2	99·6	80·3	0·2	23·1
Annan jord- o. stenindustri	24	710	15	725	101·1	.	100·7	77·1	—	28·1
Träindustri	1 045	39 289	1 164	40 453	100·0	105·7	100·1	83·6	0·1	19·6
Sågverk o. hyvlerier . . .	385	18 079	345	18 424	100·7	123·7	101·1	83·6	0·1	20·3
Låd- o. wallboardfabriker	42	4 079	153	4 232	101·9	.	101·9	68·7	—	35·8
Byggnadssnickarfabriker	170	6 287	74	6 361	97·8	.	97·9	80·3	—	21·1
Möbelfabriker	279	6 696	253	6 949	98·7	107·2	98·9	90·3	0·1	11·5
Svarveri- o. skidfabriker .	91	2 633	156	2 789	102·0	.	101·6	91·8	—	13·4
Annan trävaruindustri . .	78	1 515	183	1 698	97·5	.	96·6	90·4	0·4	9·4
Pappers- o. grafisk ind. .	612	48 285	7 312	55 597	101·4	99·1	101·1	82·3	0·2	23·0
Pappersmassfabriker . . .	61	18 192	366	18 558	102·5	106·1	102·6	83·9	0·3	22·4
Pappersbruk o. pappfabr.	58	14 854	2 252	17 106	100·7	97·2	100·2	86·5	0·2	18·5
Papp- o. pappersvaruind.	88	2 067	1 430	3 497	101·9	98·7	100·5	89·8	0·2	14·4
Grafisk industri	405	13 172	3 264	16 436	100·8	99·8	100·6	74·6	—	30·1
Livsmedelsindustri	914	27 270	10 963	38 233	102·0	103·5	102·4	87·2	0·7	20·6
Kvarnar	45	1 412	208	1 620	99·8	97·2	99·4	82·0	0·1	21·5
Bageriindustri	229	5 008	2 523	7 531	102·0	109·0	104·2	88·1	0·4	20·2
Sockerindustri	25	2 984	243	3 227	98·7	67·1	95·3	80·6	3·2	19·5
Choklad- o. konfektind. . .	71	1 682	2 421	4 103	101·2	101·2	101·2	72·1	2·4	32·6
Mejeriindustri	75	2 553	323	2 876	104·9	107·7	105·2	100·0	—	12·7
Slakterier o. charkuterier .	161	5 744	1 138	6 882	99·9	101·9	100·2	90·4	0·1	16·5
Fiskber.-anst. o. konserve-f.	58	888	1 364	2 252	115·8	116·0	115·9	94·1	0·8	23·7
Margarinindustri	10	462	170	632	93·1	.	95·8	77·7	—	23·3
Bryggerier o. läskedrycks-f.	177	5 382	1 176	6 558	105·0	107·4	105·4	94·5	—	17·2
Tobaksfabriker	9	465	1 100	1 565	101·1	96·0	97·4	74·8	—	34·5
Annan livsmedelsindustri	54	690	297	987	99·8	94·0	97·6	84·3	2·0	17·1

¹ Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV JULI 1951

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i juli 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (maj 1951 = 100)			I arbete varande arb.	Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)				arbetsbrist	andra orsaker
					Män	Kvinnor	S:a			
Textil- o. beklädnadsind. . .	939	31 650	49 625	81 275	98.6	97.5	97.9	88.0	0.1	14.7
Ylleindustri	83	5 819	5 682	11 501	97.1	97.1	97.1	91.2	0.2	10.7
Bomullsindustri	66	9 867	8 361	18 228	99.2	97.3	98.3	92.5	—	11.6
Linne- o. juteindustri . . .	11	1 469	1 404	2 873	98.3	96.6	97.5	94.5	—	11.2
Trikåfabriker	143	2 573	7 098	9 671	99.3	99.6	99.5	90.1	—	14.7
Sömnadsindustri	429	5 741	21 690	27 431	99.8	96.9	97.5	83.2	0.1	18.3
Hatt- o. mössfabriker . . .	40	392	1 256	1 648	94.9	97.2	96.7	85.4	0.4	16.0
Annan hithörande industri	167	5 789	4 184	9 923	95.2	97.9	98.0	86.3	0.2	15.9
Läder-, hår- o gummi- ind.	350	13 128	7 020	20 148	97.8	97.8	97.8	86.8	—	15.4
Garverier	31	2 494	189	2 683	99.4	—	99.3	78.1	—	25.4
Päls- o. skinnvarufabr. . .	83	1 118	946	2 064	99.8	99.2	99.5	86.1	0.2	16.1
Skoindustri	129	4 225	2 860	7 085	98.9	97.4	98.3	93.0	—	9.3
Andra lädervarufabriker . .	52	946	668	1 614	95.3	105.7	99.3	83.5	—	19.8
Gummivarufabriker	13	3 559	2 131	5 690	96.1	95.9	96.0	84.4	—	17.3
Annan hithörande industri	42	786	226	1 012	95.3	95.3	95.4	86.5	—	12.7
Kemisk-teknisk industri . .	268	13 547	3 680	17 227	99.8	95.6	98.8	79.8	—	24.6
Färg-, olje- o. parfymfabr.	93	3 509	1 054	4 563	98.7	91.3	96.9	73.0	—	28.9
Sprängämnesfabriker	7	1 086	454	1 540	99.8	100.9	100.1	87.1	—	20.5
Tändsticksfabriker	7	1 232	916	2 148	98.7	98.4	98.6	97.4	—	8.0
Annan kemisk-tekn. ind. . .	161	7 720	1 256	8 976	100.4	95.5	99.7	77.9	0.1	27.0
Samtl. industrigrupper	6 593	379 192	94 744	473 936	100.0	98.4	99.7	81.8	0.1	22.5
Statl. verk o. byggnadsarb.	239	48 886	1 641	50 507	105.3	100.6	105.2	80.7	0.2	28.4
Mek. o. elektr. verkstäder	89	12 338	434	12 772	99.6	101.4	99.7	68.7	—	36.1
Skeppsvarv	2	2 090	15	2 105	100.1	—	100.1	55.1	—	50.2
Beklädn.verkst., förråd o.d.	55	788	474	1 262	102.9	103.3	103.0	71.7	—	34.5
Sprängämnesfabriker	3	591	415	1 006	100.3	98.3	99.5	93.1	—	10.6
Byggnads- o. anläggn.-arb.	90	33 059	303	33 362	108.2	98.4	108.1	87.3	0.3	24.4

Tab. 5. Förändringen i antalet industriarbetare juli 1950—juli 1951. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1 9 5 0						1 9 5 1					
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli
Malmbrytning o. metallind.	100.0	99.8	100.6	101.7	103.1	103.2	103.5	104.3	104.6	104.5	103.5	102.9
Jord- och stenindustri	100.0	98.9	97.5	96.4	96.5	94.2	94.1	94.1	93.6	96.2	98.7	100.3
Träindustri	100.0	98.9	97.7	97.3	97.1	95.1	94.8	96.4	97.4	100.0	101.1	101.2
Pappers- o. grafisk industri	100.0	99.7	100.0	100.4	100.9	100.8	101.4	101.7	102.0	102.9	102.9	104.0
Livsmedelsindustri	100.0	98.3	99.3	104.9	105.4	98.8	95.3	95.5	94.8	95.0	95.7	98.0
Textil- o. beklädnadsind.	100.0	99.7	101.8	103.6	104.9	104.3	104.9	106.2	106.2	106.7	105.3	103.1
Läder-, hår- o. gummi- o. ind.	100.0	100.7	102.2	103.8	104.7	105.4	104.7	105.6	106.0	105.6	105.1	102.8
Kemisk-teknisk industri	100.0	100.2	101.8	103.3	104.2	103.3	104.6	105.3	105.5	105.7	104.9	103.6
Samtliga industrigrupper	100.0	99.6	100.3	101.6	102.6	101.7	101.7	102.5	102.7	103.2	102.8	102.5

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 30 juni 1951

Fackförbund	30/6 1951 (preliminära uppgifter)					31/5 1951			30/6 1950
	Redo- visade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Med- lemmar	Arbetslösa		Arbets- lösa %
		Samt- liga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
<i>Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)</i>									
Gruvindustriarbetareförb.	58	10 685	150	87	0·8	10 880	96	0·9	1·0
Metallindustriarb.-förb. .	332	219 969	15 812	1 312	0·6	222 384	1 391	0·6	0·9
Järnbruksarbetare . . .	54	41 078	1 588	203	0·5	41 784	254	0·6	0·5
Verkstadsarbetare . . .	278	178 891	14 274	1 109	0·6	180 650	1 137	0·6	1·0
Gjutareförbundet . . .	128	11 674	74	87	0·7	12 003	83	0·7	1·0
Stenindustriarbetareförb.	130	4 760	—	81	1·7	5 130	77	1·5	1·6
Fabriksarbetareförbundet	526	59 158	12 109	645	1·1	61 904	685	1·1	1·4
Byggnadsämnesind.-arb.	272	19 024	1 787	140	0·7	18 745	158	0·8	1·4
Glasbruksarbetare . . .	46	5 053	482	58	1·1	5 082	33	0·6	1·4
Sockerfabriksarbetare . .	19	3 881	587	59	1·5	3 898	75	1·9	2·4
Övriga	189	31 200	9 253	390	1·3	34 179	419	1·2	1·2
Träindustriarbetareförb. .	537	55 243	1 359	342	0·6	58 148	651	1·1	1·2
Pappersindustriarb.-förb.	130	38 055	2 458	132	0·3	40 022	237	0·6	0·7
Bokbindareförbundet . .	69	11 425	6 421	17	0·1	11 327	15	0·1	0·4
Litografförbundet . . .	24	4 031	178	6	0·1	4 018	9	0·2	0·3
Typografförbundet . . .	108	13 934	423	8	0·1	13 803	5	0·0	0·1
Livsmedelsarbetareförb. .	138	37 916	10 196	444	1·2	38 655	604	1·6	1·6
Bryggeriindustriarb.-förb.	114	7 690	1 494	22	0·3	7 673	24	0·3	1·0
Tobaksindustriarb.-förb.	11	1 599	1 126	11	0·7	1 714	15	0·9	1·1
Textilarbetareförbundet .	125	49 556	25 828	192	0·4	49 620	254	0·5	0·5
Beklädnadsarbetareförb. .	147	38 634	31 268	212	0·5	39 270	143	0·4	1·5
Sko- o. läderindustriarb.-f.	74	12 157	4 579	49	0·4	12 228	57	0·5	0·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	74	5 480	1 363	87	1·6	5 844	96	1·6	2·8
De förenade förbunden .	65	14 767	4 237	49	0·3	15 305	58	0·4	0·9
<i>Byggnads- o. anlägg- ningsverksamhet</i>									
Byggnadsarbetareförb. . .	594	106 436	1 110	1 749	1·6	107 106	2 589	2·4	2·5
Grovarbetare		51 104	1 110	619	1·2	51 162	912	1·8	2·0
Träarbetare		40 601	—	1 014	2·5	40 950	1 463	3·6	3·7
Rörarbetare		14 731	—	116	0·8	14 994	214	1·4	1·0
Murareförbundet	194	13 181	—	204	1·5	13 664	289	2·1	2·6
Målareförbundet	226	10 262	—	183	1·8	17 866	567	3·2	2·0
Elektrikerförbundet . . .	152	18 022	3	114	0·6	18 162	149	0·8	0·6
Bleck- o. plåtslagareförb.	66	3 288	—	5	0·2	3 215	18	0·6	0·4
Vägarbetareförbundet . .	278	16 024	9	361	2·3	15 403	554	3·6	3·4
<i>Övriga</i>									
Lantarbetareförbundet . .	791	43 522	2 901	1 244	2·9	43 655	1 500	3·4	3·1
Transportarbetareförb. .	260	42 931	4 069	459	1·1	42 879	667	1·6	1·8
Handelsarbetareförb. . .	287	75 557	33 845	441	0·6	75 253	496	0·7	1·2
Kommunalarbetareförb. .	516	84 152	36 299	2 206	2·6	87 906	481	0·5	2·6
Summa	6 154	1 010 108	197 311	10 749	1·1	1 035 037	11 810	1·1	1·5

Tab. 7. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa¹

Månad m. m.	Städer med öfver 100 000 inv.	Väster- norr- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Riket i öfrigt	Hela riket	Därav utlän- ningar
<i>a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa ^{31/7} 1950—^{31/7} 1951</i>							
<i>1950</i>							
Juli	459	265	96	134	365	1 319	.
Augusti	462	247	66	110	369	1 254	.
September	495	255	75	143	378	1 346	.
Oktober	723	256	117	239	561	1 896	412
November	729	277	167	407	585	2 165	418
December	727	294	152	515	590	2 278	409
<i>1951</i>							
Januari	757	313	183	543	607	2 403	400
Februari	804	272	146	483	622	2 327	399
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	86	184	512	1 508	379
Juni	574	76	22	119	484	1 275	370
Juli	561	70	10	77	461	1 179	365
<i>b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform ^{31/7} 1951</i>							
<i>Ålder</i>							
16—25 år	12	—	—	3	4	19	—
26—50 ,	72	10	1	18	92	193	73
öfver 50 ,	477	60	9	56	365	967	292
<i>Yrke</i>							
Jordbruk och skogsbruk	18	3	2	5	10	38	9
Industri och hantverk	24	43	4	47	186	304	4
stenindustri	2	—	—	—	135	137	—
sågverksindustri	—	1	—	2	5	8	—
byggnadsverksamhet	9	30	4	42	21	106	—
Landtransport	4	4	—	2	2	12	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	6	—	—	—	2	8	2
Handel	127	7	3	—	39	176	47
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	345	3	1	2	180	531	268
Hälsöfver och sjukvård	19	—	—	—	6	25	19
Arbete ej hänfört till annan grupp .	18	10	—	21	36	85	16
<i>Hjälpform</i>							
Hela antalet hjälpta	557	56	10	71	445	1 139	362
Statligt beredskapsarbete	—	41	5	71	171	288	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi . .	—	1	5	29	33	68	—
i annan myndighets regi	—	40	—	42	138	220	—
Statskommunalt beredskapsarbete . .	10	2	—	—	2	14	—
Arkivarbete och musikerhjälp . . .	496	10	5	—	240	751	357
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	3	—	—	30	33	—
Dagunderstöd	18	—	—	—	2	20	5
Kommunalt understöd	1	—	—	—	—	1	—
Utbildningshjälp	32	—	—	—	—	32	—
<i>Nationalitet</i>							
Svenskar	362	70	10	77	295	814	—
Utlänningar	199	—	—	—	166	365	—

¹ Fr. o. m. okt. 1950 ingår även utlänningar i hjälpsökandetalen.

D. Byggnadstillstånd

Tab. 8. Under januari—juli 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Juli 1951	Jan.-juli 1951	Jan.-juli 1950	Juli 1951	Jan.-juli 1951	Jan.-juli 1950	Juli 1951	Jan.-juli 1951	Jan.-juli 1950	Juli 1951	Jan.-juli 1951	Jan.-juli 1950
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	3 259	22706	27 491	186·8	815·1	888·9	513	5 250	4 248	5·5	74·7	59·6
Enfamiljshus	2 148	18807	16 159	48·0	292·5	332·8	271	2 259	1 950	8·0	32·5	30·8
Tvåfamiljshus	484	2 519	3 078	10·2	61·7	75·1	87	576	501	0·9	7·8	6·9
Flerfamiljshus	295	1 466	1 634	96·9	385·5	383·4	30	273	282	0·9	15·7	8·2
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	67	469	604	38·5	89·1	62·0	13	164	168	0·3	10·4	8·5
Pensionärshem	9	44	52	2·0	9·8	8·7	—	—	1	—	—	—
Sommarstugor	153	3 503	4 846	0·4	10·4	11·6	96	1 877	1 243	0·3	6·9	4·8
Övriga bostäder	158	898	1 118	0·3	16·1	15·3	16	101	103	0·1	1·4	0·4
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	55	360	601	0·4	4·2	4·8	3	54	58	—	0·9	0·5
Industribyggnader	253	1 769	2 172	7·5	126·1	148·8	63	687	342	4·2	99·4	30·5
Malmbrytning o. metallind.	80	552	622	3·9	58·9	76·1	22	263	94	1·4	46·9	12·3
Jord- o. stenindustri	24	161	174	0·4	8·2	5·7	8	57	27	0·8	4·9	1·4
Träindustri	49	271	377	0·6	5·8	13·8	14	101	64	0·6	7·9	3·4
Pappers- o. grafisk industri	27	160	161	1·1	18·9	17·7	2	58	24	0·1	14·6	3·7
Livsmedelsindustri	26	253	334	0·3	17·2	14·1	—	48	48	—	8·8	2·4
Textil- o. beklädnadsindustri	15	140	187	0·8	7·9	11·9	4	59	26	0·8	9·2	2·8
Läder-, hår- o. gummitvaruindustri	10	56	57	0·1	2·4	1·0	4	30	15	0·1	3·0	0·9
Kemisk-teknisk industri	9	78	87	0·4	5·6	5·2	6	48	12	0·4	9·1	0·8
Byggnader för småindustri o. hantverk	10	67	113	0·1	1·2	2·5	3	14	19	—	—	2·2
Byggnader för byggnadsind.	3	31	60	—	—	0·3	—	9	18	—	—	0·6
Kraft- o. belysningsverk	22	94	107	2·0	42·0	33·3	—	6	3	—	0·2	0·2
Byggnader för samfärdsel	218	1 330	1 087	2·1	57·5	51·5	69	390	274	2·2	16·4	5·1
Byggnader för handel	169	1 216	1 379	3·2	37·1	25·6	72	452	447	3·0	38·1	48·4
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	65	397	450	4·4	36·2	30·4	11	79	113	14·9	43·1	16·7
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	242	1 486	1 696	13·5	108·9	90·2	88	502	441	3·9	35·3	23·8
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	142	992	1 312	9·5	78·9	102·9	23	145	172	1·3	11·8	15·6
Militära arbeten	6	136	105	0·3	35·8	17·4	—	2	3	—	0·1	0·1
Summa	4 431	30456	36 400	220·2	1341·8	1 333·3	842	7 567	6 101	35·0	320·0	200·5
därav av länsarbetsnämnd	4 132	27938	33 874	180·7	813·3	908·1	717	6 589	5 292	7·5	88·7	67·0

Tab. 9. Antal bostadslägenheter i under januari—juli 1951 beviljade nybyggnads-företag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostads- lägen- heter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000- tal m ²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
<i>Orter med bostadsbyggnadskvot</i>	17 176	3 727	6 096	4 620	1 739	994	1 168·1
Över 100 000 inv.	5 836	1 258	2 309	1 637	446	186	368·2
30 000—100 000 inv.	4 023	1 199	1 283	977	325	239	265·1
3 000—30 000 inv.	7 169	1 254	2 459	1 952	943	561	523·8
200—3 000 inv.	148	16	45	54	25	8	11·0
<i>Övriga orter</i>	7 306	744	1 176	2 227	1 906	1 253	637·3
3 000—30 000 inv.	559	76	144	177	117	45	43·7
200—3 000 inv.	3 634	435	625	1 079	914	581	310·9
Egentlig landsbygd	3 113	233	407	971	875	627	282·7
Jan.—Juli 1951	24 482	4 471	7 272	6 847	3 645	2 247	1 805·4
» 1950	28 753	3 881	8 822	8 826	4 775	2 449	2 181·1
Juli 1951	6 112	1 577	2 253	1 466	520	296	389·6

Tab. 10. Under januari—juli 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökuingar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter Jan.—juli 1951
	Jan.—juli 1951	Jan.—juli 1950	Jan.—juli 1951	Jan.—juli 1950	
Bostäder	25 350	33 229	1 080·9	1 073·0	30 239
Nybyggnad av bostäder	7 043	12 438	933·6	930·5	30 239
inom kvotorter	2 784	4 984	689·4	638·5	22 431
utom »	4 259	7 454	244·2	292·0	7 808
Om- o. tillbyggnad, rep. o. under- håll av bostäder	13 241	14 125	132·9	125·9	—
Sommarstugor, sportstugor o. se- mesterhem	5 066	6 666	14·4	16·6	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	449	573	3·9	5·1	—
Industri	2 428	2 497	279·3	214·8	—
Kraft- o. belysningsverk	99	114	41·0	45·5	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	1 772	1 388	81·0	49·0	—
Handel	1 582	1 714	87·7	95·8	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	470	528	52·6	78·4	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	1 908	2 103	165·8	140·8	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	1 252	1 458	166·8	144·6	—
Militära arbeten	78	35	13·2	1·1	—
Summa	35 388	43 639	1 972·2	1 848·1	30 239

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Royal Social Board in Sweden

1951, no 9

CONTENTS

	Page
The alimential value and prices of foodstuffs. By <i>Ernst Abramson</i>	631
The supply of youthful labour. By <i>Gunnar Olderin</i>	637
Emigrants by nationalities in 1949 and 1950	642
The figures behind the decision on an all-round rise in rents. By <i>Stina Thornell</i>	644
Short notices:	
The effect of the rise in prices on different income levels and types of family in September 1950—June 1951	654
Short-term aid to widows	654
The value of benefits in kind in the calculation of the preliminary tax in 1952	657
Offences committed under the influence of drink and spirits smuggling during the 2nd quarter of 1951	657

Periodical Surveys

Collective agreements during the second half of 1950 and the first half of 1951	658
Building operations in the second quarter of 1951	662
Aliens in Sweden in the second quarter of 1951	666
The retail trade turnover in the second quarter of 1951	670
The Social Board's general consumption price index for July 1951	672
The Labour Market in July 1951	675
Wages and industrial employment in May 1951	679
Literary Survey	697

This Issue in Brief

The alimential value and prices of foodstuffs. By studying the choice of food at a time when prosperity is declining one can form some idea as to which foods are regarded as cheap and which was expensive. It is then found that people in general buy such foods as are cheap per calorie. The fact that the poor man at any rate, when buying his food, acts largely as if he were guided by the price of the food substances per thousand calories explains the interest shown in comparing the market price per unit of weight of an article of food and the price per calorie of the same article. Moreover, the price of articles of food per calorie or unit of the different alimential substances is of practical importance when it comes to drawing up within the framework of a slender economy feeding budgets for public establishments and for the private family. Page 631.

The supply of youthful labour. The number of youths of ages between 13—14 and 17—18 is expected to rise from 415 000 in 1950 to about 625 000 in 1960. This increase will, of course, reduce the present shortage of youthful labour. However, a tendency for an ever-growing number of young people to seek admission to high schools will probably have the effect of reducing the additional numbers on the labour market. Page 637.

The figures behind the decision on an all-round rise in rents. This is the title of the author's annual

account for this year of the changes in the costs connected with housing. The rise in rents was 2 % for Stockholm and adjacent localities and 5 % for other localities and applies to houses built before the year 1942. However, the State Rents Council had recommended a higher increase. Page 644.

Building operations in the second quarter of 1951. The number of housing units ready for occupation in towns of more than 30 000 inhabitants was 26 % higher in the second quarter of 1951 than in the corresponding period of last year. In towns of 10 000—30 000 inhabitants, on the other hand, there was a reduction of 9 % during the corresponding period. Page 662.

Aliens in Sweden in the second quarter of 1951. The total number of aliens in Sweden at the turn of the half year amounted to about 243 000. On the 1st July the number of aliens in the country registered as having employment was 102 968, implying an increase of 2 336 persons since the turn of the preceding quarter. Of those registered as having jobs the Finns formed the biggest group with 27 816, followed by the Danes with 19 585, the Balts with 13 984 and the Norwegians with 13 062. Page 666.

The retail trade turnover in the second quarter of 1951 was higher throughout than in the corre-

sponding quarter of last year. The increase in respect of all branches of the food trade amounted to 9 %, the clothing trade to 11 %, the shoe trade to 5 % and furniture and household articles to 25 %. The biggest increase is recorded in the case of photographic shops at 41 %, followed next by furrier's goods at 33 %. Page 670.

The labour market in July 1951. In that month there set in a normal decline in both offers and demand for labour in conjunction with the holidays in industry and other fields of activity. Apart from this, the labour market situation underwent no appreciable changes compared with the preceding month. Employment was still very good and there continued to be a shortage of labour in most occupational spheres.

According to the Social Board's employment

statistics, the number of workers engaged in industry proper was 0,3 % lower than at the time of the immediately preceding report at the end of May. The number of male workers remained unchanged, while the number of women workers was reduced by 1,8 %. The number of workers actually at work fell by 18,2 %, chiefly owing to the holidays. Absenteeism on the grounds of lack of work was 0,1 %, while that accounted for on other grounds was 22,5 %. Page 675.

Wages and industrial employment in May 1951. Between November 1950 and May 1951 the average hourly earnings of industrial workers went up by 18 %. The biggest increase is recorded for the paper and printing industry at 25,8 %, the foodstuffs industry, at 21,7 %, coming next. Page 679.

Sociala Meddelanden

Bulletin officiel publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.)
en Suède

1951, no 9

INDEX

	Page
Valeur nutritive et prix des denrées alimentaires. Par <i>Ernst Abramson</i> . . .	631
L'offre de main-d'œuvre mineure. Par <i>Gunnar Olderin</i>	637
Emigrants d'après leur nationalité pendant les années 1949 et 1950	642
Les chiffres qui motivent la décision d'une hausse générale des loyers. Par <i>Stina Thornell</i>	644
Courtes notices:	
Effets de la hausse des prix sur les différents niveaux de revenus et types de familles entre septembre 1950 et juin 1951	654
Aide temporaire aux femmes devenues veuves	654
Valeur des salaires en nature dans le calcul de l'impôt préliminaire pour l'année 1952.	657
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le deuxième trimestre 1951 . . .	657

Aperçus périodiques

Les conventions collectives pendant la seconde moitié de 1950 et la première moitié de 1951	658
L'activité du bâtiment pendant le deuxième trimestre 1951	662
Etrangers en Suède pendant le deuxième trimestre 1951	666
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le deuxième trimestre 1951	670
L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale	672
Le marché du travail en juillet 1951	675
Niveau des salaires et volume de l'emploi dans l'industrie en mai 1951 . . .	679
Bibliographie	697

Résumé

Valeur nutritive et prix des denrées alimentaires. En étudiant quelles denrées alimentaires sont choisies de préférence lorsque l'aisance diminue, on se fait une idée de celles qui sont estimées chères ou celles bon marché. Il apparaît alors que le public achète en général les denrées qui sont bon marché relativement à leur valeur en calories. Le fait que tout au moins les économiquement faibles, lorsqu'ils font leurs provisions, semblent être guidés par le prix des denrées par 1 000 calories rend intéressante la comparaison entre le prix du marché par unité de poids d'une denrée et le prix par calorie de cette même denrée. Le prix des denrées par calorie ou unité des différentes denrées a en outre une importance pratique quand, dans un cadre économiquement étroit, on doit établir le menu des repas des établissements publics ou celui des familles privées. P. 631.

L'offre de main-d'œuvre mineure. Le nombre des jeunes gens dans les âges allant de 13—14 ans jusqu'à 17—18 ans est escompté passer d'environ 415 000 en 1950 à environ 625 000 en 1960. Cette augmentation contribuera sans doute à réduire la pénurie actuelle de main-d'œuvre mineure. La tendance croissante des jeunes gens à poursuivre leurs études dans des écoles supérieures diminuera vraisemblablement l'apport de cette main-d'œuvre sur le marché du travail. P. 637.

Les chiffres qui motivent la décision d'une hausse générale des loyers est le titre que donne l'auteur à son compte rendu annuel sur les variations des dépenses des propriétaires pour l'entretien de leurs immeubles locatifs. La hausse des loyers a été, comme l'on sait, fixée à 2 % à Stockholm et à 5 % dans le reste des localités et s'applique aux immeubles construits avant l'année 1942. Le conseil officiel des loyers avait cependant proposé des hausses supérieures. P. 644.

L'activité du bâtiment pendant le deuxième trimestre 1951. Le nombre de logements prêts à être occupés dans les villes de plus de 30 000 habitants a été de 26 % plus élevé pendant le deuxième trimestre 1951 par rapport au trimestre correspondant de l'année précédente. Dans les villes de 10 000—30 000 habitants, une diminution de 9 % a été par contre enregistrée pendant la même période. P. 662.

Etrangers en Suède pendant le deuxième trimestre 1951. Le nombre total des étrangers en Suède

était, au 1er juillet, d'environ 243 000. A la même date, le nombre des étrangers en possession d'un permis de travail était de 102 968, ce qui signifie une augmentation de 2 336 depuis la fin du trimestre précédent. De ces derniers étrangers, les Finlandais formaient le groupe le plus nombreux (27 816), venaient ensuite les Danois (19 585), les Baltes (13 984) et les Norvégiens (13 062). P. 666.

Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le deuxième trimestre 1951 a été, d'une manière générale, supérieur à celui du trimestre correspondant de l'année dernière. L'augmentation a été pour toutes les branches de denrées alimentaires de 9 %, pour la confection de 11 %, pour les chaussures de 5 % et pour les effets mobiliers et articles de ménage de 25 %. La plus forte augmentation du chiffre d'affaires, 41 %, a été notée pour les magasins de photographie et ensuite, 33 %, pour les fourrures et articles de cuir. P. 670.

Le marché du travail en juillet 1951. En juillet s'est produite l'accalmie coutumière tant dans l'offre que dans la demande de main-d'œuvre, due aux congés payés dans l'industrie et autres domaines d'activité. La situation sur le marché du travail n'a pas, d'autre part, présenté de modification sensible depuis le mois précédent. L'emploi a continué à être très bon et la pénurie de main-d'œuvre a subsisté dans la plupart des branches. Selon la statistique de l'emploi de la D. G. P. S., le nombre des ouvriers *engagés* dans l'industrie proprement dite a été de 0,3 % inférieur à celui du rapport immédiatement précédent, daté de la fin de mai. Le nombre des ouvriers hommes était inchangé tandis que celui des ouvrières avait baissé de 1,6 %. Le nombre des ouvriers *effectivement au travail* avait diminué de 18,2 %, principalement en raison des congés payés. Par suite du manque de travail, 0,1 % des ouvriers étaient absents, mais l'absentéisme pour d'autres causes avait été de 22,5 %. P. 675.

Niveau des salaires et volume de l'emploi dans l'industrie en mai 1951. Entre novembre 1950 et mai 1951, le salaire horaire moyen des ouvriers de l'industrie a monté de 18 %. La plus forte augmentation, 25,8 %, est enregistrée pour l'industrie du papier et l'industrie graphique; puis vient l'augmentation, de 21,7 %, de l'industrie des produits alimentaires. P. 679.

Litteraturöversikt

(11 juli—10 augusti 1951)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen¹

Allmänna sociala frågor

- ASKGAARD, P. V. F. N:s virksomhed i 1950. Økonomi og politik 1951, nr 1.
 BÖHM, F. Das Kartellproblem. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1951, nr 3.
 MALMSTRÖM, C. G. Människans värde ur ekonomisk synpunkt. Försäkringstidningen 1951, nr 6.
 NIMKOFF, M. F. Technology, biology, and the changing family. The American journal of sociology juli 1951.
 VITRAY, LAURA. The flowering of Fiorello's dream. United Nations world 1951, nr 5.

Sverige

- BREDAL-BAUER, J. Kommunalskatterna år 1951. Landskommunernas tidskrift 1951, nr 7.
 HALLSTEN, O. Sociala perspektiv. Byggnadsarbetaren 1951, nr 7.
 SCHMIDT, E. Finanzen und Steuern in Schweden. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1951, nr 29/30.
 AKERMAN, J. Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd. Statsvetenskaplig tidskrift 1951, nr 3.

Afrika

- BRIEY, P. DE. Industrialisation and social problems in Central Africa. International labour review maj 1951.

Amerikas förenta stater

- ANGELL, R. C. The moral integration of American cities. The American journal of sociology juni 1951.

Schweiz

- MARBACH, F. Das Kartellproblem in schweizerischer Sicht. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1951, nr 3.

Tyskland

- GRALLERT, ELSA. Die Frau im sozialen und wirtschaftlichen Leben der Bundesrepublik. Wirtschaft und Statistik 1951, nr 7.
 RITSCHL, H. Wirtschaftliche und soziale Gesichtspunkte im deutschen Steuersystem. Wirtschaftsdienst 1951, nr 7.

- SCHMUCKER, HELGA. Nachholbedarf und Lebensstandard in Westdeutschland. Allgemeines statistisches Archiv 1951, s. 97.
 WIESE, L. v. The place of social science in Germany today. The American journal of sociology juli 1951.

Arbeterskydd

Sverige

- GELJER, A. Arbeterskyddslagen — nattarbetet. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 28.
 JUNGBECK, A. Arbetsolycksfallen och trafikolyckorna. Arbeterskyddet 1951, nr 5/6.
 LUNDBERG, A. Nya regler för lokal arbetskyddsverksamhet. Arbeterskyddet 1951, nr 5/6.

Amerikas förenta stater

- SIMONDS, R. H. Uninsured costs of industrial accidents. Monthly labor review juni 1951.

Schweiz

- HEROLD, H. Das neue Arbeitsgesetz. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1951, nr 31/32.

Storbritannien

- Factory inspection in Great Britain. The labour gazette 1951, nr 6.

Arbetslön och arbetstid

- ULMAN, L. Union wage policy and the supply of labor. The quarterly journal of economics maj 1951.

Sverige

- Naturaförmåns- och indexuppgörelse för järnbruken. Metallarbetaren 1951, nr 29/30.

Amerikas förenta stater

- MUELLER, F. W. Trends in wages in 1950. Monthly labor review juni 1951.

Canada

- The normal work week in Canadian manufacturing industries October 1950. The labour gazette 1951, nr 6.

¹ I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Nederländerna

AHLSTRÖM, E. Lönekontroll och arbetsvärdering i Holland. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 31/32.

Österrike

NEUMANN, R. Lönepolitiken i Österrike. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 30.

Arbetsmarknad och arbetslöshet*Sverige*

SJÖBERG, F. Deutsche Arbeitskräfte auf dem schwedischen Arbeitsmarkt. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 7.

Amerikas förenta stater

WUNDERLICH, FRIEDA. Die erwerbstätigen Frauen in den Vereinigten Staaten. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 7.

Tyskland

MOLLE, F. Die Frauenarbeitslosigkeit im Bundesgebiet. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 7.

Befolkningsfrågor

MACKENROTH, G. Bevölkerungswissenschaft ohne Bevölkerungstheorie? (Rec.) Weltwirtschaftliches Archiv 1951, s. 49*.

MORIYAMA, I. M. Recent mortality trends and differentials. Journal of the American statistical association juni 1951.

Tyskland

HORSTMANN, K. Bevölkerungsverschiebungen und Bevölkerungsdichte im Bundesgebiet 1939 bis 1950. Wirtschaft und Statistik 1951, nr 7.

Österrike

Die Volkszählung vom 1. Juni 1951. Statistische Nachrichten 1951, nr 7.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering*Sverige*

STENDAHL, G. Idétävlingen om lägenhetstyper i Göteborg och dess bakgrund. Sv. stadsförbundets tidskrift 1951, nr 5.

STERNER, R. Utrymme åt bostadsbygget! Hysesgästen 1951, nr 15/16.

Finland

Bostadsproduktionen i städerna och köpingarna år 1950. Social tidskrift 1951, nr 5/6.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

PUYSÉGUR, G. J. Employers' associations in Europe and North America. International labour review maj 1951.

Frankrike

POWELL, W. Activities of French labor unions in 1949—51. Monthly labor review juni 1951.

Hälsa- och sjukvård

BAGGER-SJÖBÄCK, B. Sjöfolkets hälsovårdsförhållanden — ett internationellt problem. Maskinbefälet 1951, nr 7.

Sverige

GÄRDÖ, G. Fri sjukhusvård i framtiden. Från departement och nämnder 1951, nr 13/14.

HANSEGÅRD, L. Kropp och själ — och andlig vård. Status 1951, nr 8.

Husmors hälsa. Försäkringstidningen 1951, nr 6. En yrkesåkomma som ofta förbises. [Epikondylit.] Sv. järnvägstidningen 1951, nr 15.

Översikt över tuberkulosjukvårdsanstaltarnas och dispensärernas verksamhet under år 1950. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1951, nr 2.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

SVÄRDSTRÖM, K.-F. Internationell handel med jordbruksprodukter. Lantmannen 1951, nr 30.

Amerikas förenta stater

MORTENSEN, E. De Forenede Staters subsidier til landbruget. Økonomi og politik 1951, nr 1.

Irland

Agricultural output for 1950. Irish trade journal and statistical bulletin 1951, nr 2.

Norge

Jordbrukstelingen 20. juni 1949. Statistiske meldinger 1951, nr 7.

Kooperation

PÄHLMAN, A. Den farliga Kooperationen. Kooperatören 1951, nr 13/14.

Schweiz

Die schweizerische Konsumgenossenschaftsbewegung im Lichte der Zahlen. Schweiz. Konsum-Verein 1951, nr 31.

Nykterhetsfrågan

MC CARTHY, R. G. Group therapy in alcoholism. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1951.

STRAUS, R., & BACON, S. D. Alcoholism and social stability. A study of occupational integration in 2 023 male clinic patients. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1951.

WEXBERG, L. E. Alcoholism as a sickness. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1951.

Sverige

GRÖNQVIST, T. Verksamheten inom nykterhetsnämnderna under år 1949. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 6.

Danmark

RÖGIND, S. Alkohol og trafik i Danmark. Norsk tidsskrift om alkoholspørsmålet 1951, nr 2.

Norge

JENSSEN, A. Alkollovstiftningen og alkoholist-forsorgen i støpeskjeen. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 6.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

NEUMAN, A. M. DE, & MORGAN, D. J. Economic aspects of dual pricing. Cartel juli 1951.

SCHMÖLDERS, G. Die Umsatzsteuer in den wichtigsten ausländischen Steuersystemen. Wirtschaftsdienst 1951, nr 7.

Norge

Beregning av husleien — til bruk for levekostnadsberegningene. Statistiske meldinger 1951, nr 7.

Ryssland

BOETTCHER, E. Veränderte Begriffsinhalte im sowjetischen Steuersystem. Wirtschaftsdienst 1951, nr 7.

Storbritannien

Britain's cost of living index. Labor and industry in Britain 1951, nr 2.

Socialförsäkring*Sverige*

FAUGERT, R. På väg mot social trygghet. Arbetarskyddet 1951, nr 3—5/6.

Amerikas förenta stater

COHEN, W. J., & BOYER, EVELYN F. Federal civil defense act of 1950: summary and legislative history. Social security bulletin 1951, nr 4.

MÄRDELL, BIRGIT. Olycksfallsförsäkringslagstiftning i Förenta staterna. Arbetarskyddet 1951, nr 5/6.

PERLMAN, J. The continuous work-history sample: The first 12 years. Social security bulletin 1951, nr 4.

Socialvård*Sverige*

TEGNER, G. Barntillsynen och samhället. Från departement och nämnder 1951, nr 13/14.

UNELL, M. Försörjningsskyldigas ersättningsskyldighet enligt den föreslagna socialhjälpslagen och enligt barnavårdslagen. Sv. socialvårds tidning 1951, nr 7.

VALENTIN-ISRAEL, MIRJAM. Daghemmen — en trygg värld? Vi 1951, nr 29/30.

Amerikas förenta stater

SCHMIDT, J. F. Patterns of poor adjustment in old age. The American journal of sociology juli 1951.

Indien

CHAUDHURI, K. C. Child protection in India. Courrier [du] centre international de l'enfance 1951, nr 7.

Norge

Forsorgsvesenet i 1950. Statistiske meldinger 1951, nr 7.

Undervisning och yrkesutbildning*Sverige*

SÄVBORG, T. Några synpunkter på de högre skolornas utrustning för fritidsverksamhet. Aktuellt från skolöverstyrelsen 1951, nr 15.

Ut- och invandring*Irland*

Statistics of emigration and passenger movement. Irish trade journal and statistical bulletin 1951, nr 2.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of commerce.

Foreign commerce and navigation of the United States. 1946. Vol. 1. Wash. 1951.

ARONSON, R. L. Layoff policies and practices. Recent experience under collective bargaining. Princeton 1950. (Princeton university. Department of economics and social institutions. Industrial relations section.)

BAKER, HELEN, & FRANCE, R. R. Personnel administration and labor relations in department stores. An analysis of developments and practices. Princeton 1950. (Princeton university. Department of economics and social institutions. Industrial relations section.)

DANMARK. Det statistiske departement.

Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1951. Bd 139: H. 4. Det statistiske departement 1920—1950.

» 144: » 3. Elektricitetsværkerne 1949/50.

DELEGATIONEN FÖR DET INTERNATIONELLA SOCI-ALPOLITISKA SAMARBETET.

Internationella arbetsorganisationen. 25. Arbetskonferensens 33:e sammanträde m. m. (1950). Sthlm 1951.

FINLAND.

Finlands officiella statistik. Hki 1950.

21. A. Vårdstatistik.

5. Fattigvården, barnskyddet, lösdri-
var- och alkoholist- samt nykter-
hetsvården åren 1947—48.

— Oy alkoholililike Ab.

Arsberättelse. 19 (1950). Hfors 1951.

- FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
World economic report 1949—50. New York 1951. (Publ. 1951; 2. C. 1.)
— Suppl. Review of economic conditions in the Middle East. New York 1951. (Publ. 1951; 2. C. 3.)
- INDUSTRIENS UTREDNINGSGENSKAP.
Det svenska jordbrukets arbetskraft 1949. Sthlm 1951.
- INTERNATIONELLA ARBETSRÅDET.
Lasting peace. The I. L. O. way. The story of the International labour organisation. Geneva 1951.
Studies and reports. New series. Geneva 1951.
21 (A). Freedom of association and conditions of work in Venezuela. Observations of the government of Venezuela on the report of the mission of the International labour office.
- INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
33rd session, Geneva, 1950.
Record of proceedings. Geneva 1951.
35th session, 1952.
Report. Geneva 1951.
8 (1). Protection of the health of workers in places of employment.
- INTERNATIONELLA ARBETSGENSKAPEN.
Asian regional conference, Nuwara Eliya (Ceylon), Jan. 1950.
Record of proceedings. Geneva 1951.
5th report of the International labour organisation to the United Nations. Geneva 1951.
- JUSTITIEKANSLERSÄMBETET.
Utredning rörande påståenden om illegal telefonavlyssning i den s. k. Kejneaffären samt vissa påståenden mot ledamöter av Kejnekommisionen m. m. Sthlm 1951.
- KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1951.
1. Kommunalkalender.
Stockholms kommunalkalender. 45 (1951).
- LESTER, R. A., & ARONSON, R. L. Job modifications under collective bargaining. A survey of company experience and four case studies. Princeton 1950. (Princeton university. Department of economics and social institutions. Industrial relations section.)
- NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951.
55. Norges bergverksdrift 1949.
58. Norges fiskerier 1948.
62. Fiskeritelling 1. okt. 1948. H. 1.
— Alkoholistforsorgskomiteen.
Innstilling. Oslo 1951.
2. Om utbygging av vår alkoholistforsorg med forslag om endringer i lov av 26. febr. 1932 om edruelighetsnevnder og behandling av drikkfeldige og i lov av 31. mai 1900 om løsgjengeri, betleri og drukken-skab, m. fl.
— Rikstrygdeverket.
Arsmelding. 53 (1949). Oslo 1951.
- OSLO. Oslo trygdekasse.
Årsberetning. 39—40. (1949—50). Oslo 1951.
- RENBORG, U. Jordbrukets byggnadskostnadsindex samt nybyggnadsverksamheten inom jordbruket under åren 1939 och 1950. Lund 1951. (Meddelanden från Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader. 21.)
- SLAVICK, F. The operation of sickness benefit plans in collective bargaining. Princeton 1951. (Princeton university. Department of economics and social institutions. Industrial relations section.)
- STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.
17. Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 6. Redogörelse för arbetsstudier vid kroppssjukhusens vårdavdelningar m. m. [Avg. d. 20 jan. 1951.] (I.)
18. Betänkande med förslag till förordning angående upphandling och arbeten för statens behov m. m. Avg. [d. 14 mars 1951] av 1946 års upphandlingssakkunniga. (Fi.)
19. SOS. Samhällets olycksfalls- och säkerhetstjänst. Betänkande avg. [d. 18 april 1951] av SOS-utredningen. (I.)
20. Betänkande med förslag till ny ägofredslagstiftning. Avg. [d. 9 maj 1951] av 1949 års ägofredsutredning. (Jo.)
21. Utredning angående myndigheternas förhållande i den s. k. Kejneaffären m. m. Avg. [d. 28 juni 1951]. (Ju.)
- STATENS KOMMITTÉ FÖR BYGGNADSFORSKNING.
Rapporter. Sthlm 1951.
23. Krav på golvbeläggningar. Komplement till rapporten »Golv litteratur» av B. Blomgren.
- SVENSKA KOMMUNALTEKNISKA FÖRENINGEN.
Handlingar 1950. Sthlm 1951.
- SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.
Folkmängden och dess förändringar.
Folkmängden inom administrativa områden d. 31 dec. 1950. Av Statistiska centralbyrån.
Folkräkningen d. 31 dec. 1945. Av Statistiska centralbyrån. 8: 2. Partiella undersökningar (bottensamplingen) behandlar delar av statistiken över förmögenhet.
Jordbruk med binärningar.
Fiske år 1949. Av Statistiska centralbyrån.
Jordbruk och boskapsskötsel år 1950. Av Statistiska centralbyrån.
- SYDAFRIKA. The South African institute for medical research.
Annual report for the year 1950. Johannesburg 1951.
- TJÄNSTMÄNNENS CENTRALORGANISATION.
Skriftserie. Sthlm 1951.
2. Ingenjörsutbildningen och samhället.
3. Statstjänstemännens löne- och pensionsvillkor.

Häftets huvudinnehåll

Oktober 1951

Socialvårdskommitténs verksamhet. Chefen för socialdepartementet tillkallade den 3 januari 1938 en kommitté för att utföra en översyn över lagstiftningen rörande samhällets hjälpverksamhet. Denna kommitté, som antog namnet socialvårdskommittén, avlämnade nyligen sitt sista betänkande. En sammanfattning av kommitténs arbete ges i artikeln av generaldirektör Karl J. Höjer, som varit ledamot av kommittén och under det sista året tjänstgjort som ordförande. Sid. 703.

Likalönsfrågan inför sin internationella reglering. Internationella arbetsorganisationen har till sin internationella lagsamling fogat en konvention angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Frågan behandlades vid arbetskonferensens 33:e och 34:e sammanträden 1950 och 1951 under livliga debatter, som uppenbarade åtskilliga meningsskiljaktigheter, huvudsakligen mellan regeringsgrupp och arbetargrupp å ena och arbetsgivargrupp å andra sidan. En redogörelse om vad den nya konventionen innehåller ges i artikeln. Sid. 718.

Klientelblandningen på ålderdomshemmen. Socialstyrelsen har just slutfört en undersökning om förhållandena vid de svenska ålderdomshemmen. Uppgifter har inhämtats om samtliga vårdtagare på ålderdomshem, drivna av kommuner eller kommunalförbund. Undersökningen visar, att inblandningen av kroniskt sjuka, sinnesabnorma och lytesbehäftade personer bland vårdtagarna på ålderdomshemmen är stor. Av de 27 822 personer, som vårdades på de egentliga ålderdomshemmen (inkl. icke godkända sjukavdelningar), var nämligen ca 6 600, 25 %, i behov av vård på specialanstalter. 3 677 personer behövde vård på kronikerhem, 538 på sinnessjukhus, 1 806

på vårdhem för lättskötta sinnessjuka, 1 067 på sinnesslöanstalt och 277 på annan specialanstalt. Sid. 723.

Kommunalhemmen i Finland. Ungefär samtidigt med att socialstyrelsen företagit en undersökning av ålderdomshemmen, som publiceras i detta häfte, har i Finland en liknande undersökning gjorts av de finska kommunalhemmen. Av den finska undersökningen framgår, att största delen av vårdtagarna på kommunalhemmen var varaktigt sjuka eller led av någon varaktig sjukdom. Bland dem som var 65 år och äldre hänfördes 75 % till dessa kategorier och bland de yngre inte mindre än 94 %. Sid. 732.

Trädgårdsarbetarnas löner år 1950. Timförtjänsten var för vuxna manliga arbetare 1,5 % högre än under 1949. För vuxna kvinnliga arbetare var motsvarande stegringstal 2,0 %. Årsförtjänsten var för männen 2,3 % och för kvinnorna 4,2 % högre än under 1949. Sid. 733.

Befolkningsutvecklingen under andra kvartalet 1951. Antalet levande födda var under andra kvartalet 1951 lägre än under motsvarande kvartal föregående år. Även antalet dödsfall visar under motsvarande period en mindre nedgång. Överskottet av födda, som under de senaste åren visat en nedåtgående tendens, har även under andra kvartalet 1951 fortsatt att sjunka såväl på landsbygden som i städerna. Sid. 736.

Arbetsmarknaden under augusti 1951. Liksom tidigare rådde på arbetsmarknaden riklig tillgång på arbete och stor knapphet på arbetskraft. Sysselsättningen inom industri och angränsande verksamhetsområden ökade som en följd av att semesterledigheterna i allmänhet avslutats. Jordbrukets behov av extra arbetskraft för skörden var av mindre omfattning än föregående år. Sid. 740.

R E G I S T E R

*över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter
i Sociala Meddelanden*

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Samhällets barnavård»)	3, 1951
Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	detta nr
Bostadsbyggandet i Sverige år 1950, senast i	7, 1951
Brottsligheten, varje kvartal, senast i	8, 1951
Byggnadskostnaderna i Stockholm, varje kvartal, senast i	5, 1951
Byggnadskostnaderna på landsbygden, årligen, senast i	1, 1950
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	9, 1951
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1951
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	9, 1951
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	8, 1951
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	9, 1951
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	4, 1951
Nykterhetsvårdsklienteletets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	7, 1950
Näringsvärde och pris på viktigare födoämnen, årligen, senast i	4, 1950
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1950
Sociala frågor vid årets riksdag, årligen, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Sysselsättningen inom den reglerade byggnads- och anläggningsverksamheten, årligen, senast i	11, 1950
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	detta nr
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	9, 1951
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	8, 1950
Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	detta nr

Socialvårdskommitténs verksamhet

En tillbakablick

Av generaldirektör *Karl J. Höjer*

Under 1920-talet rådde i hög grad stiltje på de socialpolitiska reformernas område. Det följande decenniet fick en helt annan karaktär. År 1931 beslöts en sjukkassereform, som förvandlade sjukkasseverksamheten till en frivillig, social sjukförsäkring. Sedan en svår ekonomisk kris genomlidits och det socialdemokratiska partiet fått sitt stora politiska genombrott, företogs 1933 en viktig omläggning av arbetslöshetspolitiken, varjämte 1934 vår frivilliga arbetslöshetsförsäkring kom till. På ett för socialpolitiken helt nytt område, det bostadspolitiska, vidtogs 1933 vissa åtgärder, och det tillsattes en kommitté, bostadssociala utredningen, vars förslag successivt föranledde en rad reformer. Folkpensioneringen förbättrades genom beslut 1935 och 1937. Sistnämnda år bröts de barntillägg för invaliders barn, som fanns inom folkpensioneringen, ut ur denna och utvidgades till barnbidrag för invaliders och änkers m. fl. barn, varjämte bidragsförskott infördes. Sedan det allvarliga befolkningspolitiska läget ådragit sig allmän uppmärksamhet i mitten på decenniet, tillsattes befolkningskommissionen, vars förslag bl. a. ledde till vissa förmåner åt mödrar vid barnsbörd (moderskapshjälp, moderskapspenning, mödrahjälp) ävenledes beslutade 1937. Beträffande fattigvården företogs inga egentliga ändringar, ehuru det väl framfördes yrkanden i dylikt avseende, en del syftande till en verklig fattigvårdsreform, andra åter endast till detaljändringar av närmast skärpande slag.

De organisatoriska frågorna i avseende på den samhälleliga hjälpverksamheten hade redan 1929 uppdragits åt organisationssakkunniga. Dessa framlade 1934 ett förslag, som i huvudsak gällde obligatoriskt sammanförande av alla socialvårdsuppgifter i en kommun till en enda nämnd, den sociala nämnden. Förslaget ledde ej till annan åtgärd än att en lag om socialregister antogs 1936.

Ehuru sålunda omfattande socialpolitiska reformer kommit till stånd under 30-talets sju första år var det uppenbart, att ett fortsatt reformarbete förestod. Arbetet hade varit splittrat och i mycket måste det som skulle ske, få formen av en översyn av vad som redan gjorts. 1937 års riksdag begärde också en översyn av lagstiftningen rörande samhällets hjälpverksamhet, varvid frågan om en rationell organisation av denna verksamhet särskilt borde beaktas. Den 17 december samma år beslöt Kungl. Maj:t tillsätta en kommitté för att utföra denna översyn och den 3 januari 1938 tillkallade chefen för socialdepartementet ledamöterna i kommittén. Ordförande blev landshövding Bernhard Eriksson. Kommittén antog namnet *socialvårdskommittén*.

I direktiven för kommittén framhöll statsrådet Möller, att han delade riksdagens uppfattning, att en allmän översyn av socialvården, däri inräknat fattigvården, borde äga rum, men att denna översyn icke kunde begränsas till att avse endast åtgärder för att skapa enhetlighet utan också borde uppta socialvårdens materiella innehåll till granskning. Fyra huvuduppgifter angavs, nämligen 1) revision av fattigvårdslagen, vilken revision i vissa delar kunde antas komma att beröra även barnavårdslagen, 2) granskning av lagstiftningen rörande såväl socialförsäkringen som övriga socialpolitiska stödåtgärder, framförallt ur synpunkten av dess effektivitet och tillräcklighet, 3) samordnande i görlig mån av socialvårdens olika grenar samt 4) omprövning av socialvårdsutgifternas fördelning mellan stat och kommun.

I praktiken blev kommitténs program ej fullt så jättelikt som dessa uttalanden i direktiven kunde ge anledning förmoda. Bostadssociala utredningen bedrev alltjämt sitt arbete och detta område var sålunda ej avsett att behandlas av socialvårdskommittén, ehuru kommittén ej kunde undgå att komma in på detsamma i samband med ålderdomshemmen. Befolkningskommissionen — i sinom tid efterföljd av befolkningsutredningen — behandlade de speciellt befolkningspolitiska problemen, varvid visserligen gränsdragningen gentemot socialvårdskommitténs område emellanåt hade sina svårigheter. Även på vissa andra speciella områden arbetade särskilda kommittéer. I stort kan man säga, att kommittén ansåg sig böra framförallt syssla med socialförsäkringen i vidsträckt bemärkelse samt med fattigvården och andra former av understödsverksamhet, dock att kommittén fann sig böra ta upp ett område av annan art, nämligen fosterbarnsvården och barnhemmen. Härtill kom självfallet frågor om socialvårdens organisation, om huvudmannaskap och finansiering. Om man betänker, att socialförsäkringen med alla dess grenar ensam är ett synnerligen vidlyftigt kapitel, inser man, att kommitténs uppgifter även med den angivna begränsningen var synnerligen omfattande och måste ta lång tid. Det torde ha varit insikten härom, som föranledde statsrådet Möller att i direktiven uttala, att arbetet borde bedrivas etappvis.

Under 1938 behandlades inom kommittén de allmänna principerna för en socialvårdsreform och samtidigt planlades vissa statistiska utredningar. Dessa preliminära överbäganden utmynnade redan under våren i att arbetet i första hand borde inriktas på sjukförsäkringen, fattigvården samt den kommunala socialvårdsorganisationen inkl. finansieringen. En statistisk undersökning beträffande kommunernas ålderdomshem och de på dessa hem intagna igångsattes liksom en liknande undersökning beträffande nyrekryteringen till de erkända sjukvårdskassorna. Våren 1939 påbörjades en tredje större undersökning, nämligen om fattigvårdens understödsverksamhet. Hösten 1938 tillsattes en delegation för behandling av sjukförsäkringsfrågan och i denna ingick av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga. För behandling av fattigvårds- och organisationsfrågorna tillsattes även en delegation. Våren 1939 företog kommittén en studieresa till Danmark. Arbetet hade sålunda kommit väl i gång vid tiden för världskrigets utbrott. Kriget föranledde ett av-

brott med undantag för att de nämnda tre undersökningarna fullföljdes. De bildar i serien av kommitténs betänkanden de tre första volymerna (I—III). Först hösten 1940 kunde kommittén åter ta upp arbetet, som alltjämt inriktades på de nyss angivna frågorna. Redan det följande året (1941) tog man emellertid upp tvenne nya områden, nämligen arbetslöshetsförsäkring-
en samt fosterbarnsvården och barnhemmen, för vilka frågor delegationer tillsattes, i vilka ingick av Kungl. Maj:t tillsatta sakkunniga. Beträffande barnhemmen gjorde kommittén en undersökning, som blev färdig 1942 och fick nr V i kommitténs serie.

Det behöver inte sägas, att socialvårdskommittén tidigt blev en flitigt anlita remissinstans ej bara för frågor, som låg inom dess direkta uppdrag utan även för andra sociala problem och för kommunala eller skattefrågor m. m., som på ett eller annat sätt berörde kommitténs uppgifter. Detta har under hela tiden i rätt hög grad betungat kommittén och tagit mycken tid i anspråk men har varit nödvändigt för att de synpunkter, som gjorde sig gällande inom kommittén, skulle kunna bli beaktade i de aktuella samman-

Socialminister Möller tar emot folkpensionsbetänkandet av socialvårdskommitténs ordförande förre landshövdingen Bernhard Eriksson (i mitten). Bakom statsrådet Möller skymtar konsul O. Wallén. Mellan statsrådet och landshövdingen syns från vänster chefredaktör J. L. Hartmann, fru O. Nordgren, generaldirektör Karl J. Höjer och riksdagsman M. Skoglund. Till höger om landshövdingen står byråchef J. Östlind, barnvårdsdirektör O. Wangson, riksdagsman A. Hagård och generaldirektör E. Bexelius.

hangen. En annan form för ingripanden i det planlagda och löpande arbetet har varit, att det aktuella läget beträffande viss lagstiftning ansetts kräva en omedelbar reform, varvid kommittén genom särskilt uppdrag ålagts att utan dröjsmål komma med förslag just i denna fråga. Så var fallet hösten 1941, då Kungl. Maj:t särskilt uppdrog åt kommittén att verkställa en översyn av bidragsförskottslagen, som enligt erfarenheterna fått en ur praktiska synpunkter olämplig utformning. I maj 1942 avlämnades kommitténs betänkande IV med förslag till överarbetning av denna lag. Någon djupgående reform beträffande innehållet i lagstiftningen var det sålunda här icke fråga om. Betänkandet lades till grund för proposition till 1943 års riksdag och resulterade i 1943 års bidragsförskottslag.

Det bör nämnas, att kommitténs förslag i mera speciella frågor icke blivit tryckta i SOU-serien utan i stället, när de lett till proposition, vilket varit regeln, tryckts som bilaga till propositionen. Sålunda avgav exempelvis kommittén hösten 1941 förslag om höjning av den avdragsfria inkomsten för folkpension m. m., vilket återfinns i proposition nr 242 till 1942 års riksdag.

Det hade varit kommitténs önskan att kunna lägga fram förslag om en fattigvårdsreform samtidigt med förslag om den kommunala socialvårdsorganisationen. Denna önskan var motiverad av det enligt kommitténs uppfattning intima sambandet mellan utformningen av en lagstiftning om behovsprövad hjälp, avsedd att träda i fattigvårdens ställe, och förefintligheten av lokala samfälligheter av en storlek, lämplig för att kunna fungera som huvudmän för en sådan hjälpverksamhet. I synnerligen stor utsträckning var kommunerna för små, och andra lämpliga lokala samfälligheter fanns icke. Man stod sålunda inför valet att skapa nya samfälligheter i så fall för inte bara fattigvårdens utan för hela socialvårdens behov eller att försöka få den sedan länge aktuella frågan om en ändrad kommunal indelning upptagen till avgörande. 1939 års riksdag hemställde hos Kungl. Maj:t, att frågan om en lagstiftning, som syftade till en mera rationell kommunal indelning, skulle göras till föremål för en allsidig utredning. Då så inte skedde, anhöll 1942 års riksdag på nytt, att en sådan utredning snarast måtte företas. En sådan kunde därför förväntas och måste självfallet komma att spänna över ett mycket vidare fält än socialvårdens, nämligen över all kommunal verksamhet. Under sådana förhållanden fann kommittén det synnerligen betydelsefullt, att innan den av riksdagen begärda utredningen verkställdes, de resultat, vartill kommittén med sina utgångspunkter kommit i organisationsfrågorna, komme under offentlig debatt. Kommittén fann sig därför böra utan dröjsmål lägga fram ett betänkande i huvudsak avseende den kommunala socialvårdsorganisationen. Beträffande fattigvården och än mera beträffande socialvården i övrigt uppdrogs endast allmänna riktlinjer för de reformer, vilka kommittén hade under arbete. Detta kommitténs betänkande VI avgavs i december 1942 och var kommitténs första större saktänkande.

Betänkande VI. Socialvårdens organisation m. m. (SOU 1942: 56). Kommittén framlade i betänkandet förslag till lösning av tvenne huvudspörsmål

beträffande den kommunala organisationen, nämligen dels om lösning av problemet om lämplig kommunal samfällighet för socialvårdens del, dels om den inre kommunala organisationen.

I den första frågan uttalades, att kommittén »för sin del icke känt någon tvekan att livligt förorda en kommunal nyindelning, syftande till att avlägsna alla de betydande olägenheter som ligga inneslutna i ordet småkommunsproblemet. Det är uppenbart att vårt samhälle, när det gäller den borgerliga kommunens angelägenheter, helt vuxit ur den gruppering av medborgarna i lokala enheter, som kom till stånd i samband med kristendomens införande. Denna indelning har i själva verket för länge sedan överlevat sig själv.» Emellertid fann kommittén, att en fullständig nyindelning måste föregås av en omfattande och tidskrävande utredning och att det vore ovisst, när man skulle kunna komma till positiva resultat. Kommittén ville därför icke göra sitt reformprogram helt beroende av att en ändrad lagstiftning angående den primärkommunala indelningen komme till stånd, vilket skulle innebära, att betydelsefulla reformer på socialvårdens område skulle för obestämd tid undanskjutas. Den stannade därför för att föreslå, att kommuner, som vore för små för att kunna sköta socialvården, skulle tvångsvis sammanföras till specialkommuner för skötandet av socialvård och hälsovård (socialvårdskommuner). Kraftigt underströks att kommittén betraktade detta som nödfallsutväg och hoppades på att bildandet av socialvårdskommuner skulle bli ett verksamt medel att främja den fullständiga kommunala nyindelningen av småkommunsområdena och utgöra en smidig övergång till denna nyindelning. Kommittén framlade alltså ett förslag till lag om socialvårdskommuner. Två reservanter tillstyrkte, att man skulle gå direkt på en nyindelning.

Även i den andra frågan framlades ett utarbetat lagförslag, nämligen till lag om socialnämnd m. m.

Förslaget om socialvårdskommuner mötte emellertid ett starkt motstånd. På de håll, där man intresserade sig för en nyindelning, ansåg man i allmänhet, att den rätta vägen vore en kommunal nyindelning överhuvud taget. Kommitténs farhågor om den tid en sådan skulle ta betecknades såsom överdrivna. Resultatet blev, att Kungl. Maj:t i juni 1943 tillsatte en kommitté för utredning av frågan om en mera rationell kommunal indelning. Man kunde därmed anse avgjort, att förslaget om socialvårdskommuner inte skulle komma under fortsatt prövning, förrän försöken att lösa den större indelningsfrågan slutförts. Då vidare kommittén ansåg, att en fattigvårdsreform ej borde genomföras, förrän bärkraftiga kommunala enheter skapats, fann kommittén sig nödsakad att låta arbetet på en sådan reform tills vidare vila. Först hösten 1945, då linjerna för en kommunal nyindelning kunde skönjas, återupptogs arbetet i denna del. Utredningen om den kommunala indelningen har som bekant så småningom lett till resultat och den 1 januari 1952 träder en sådan nyindelning i kraft.

Under angivna förhållanden lät Kungl. Maj:t även frågan om den inre kommunala organisationen vila.

Det här ifrågavarande betänkandet ledde sålunda icke till lagstiftning men blev ändå betydelsefullt, enär, såsom föredragande statsrådet uttalade vid tillsättandet av kommunindelningskommittén, därigenom »frågan om åstadkommande av någorlunda stora enheter såsom bärare av kommunala självförvaltningsuppgifter kommit i det läget, att ett avgörande måste träffas, huruvida man bör söka omedelbart taga steget fullt ut och på en gång genomföra en kommunal nyindelning, som då givetvis icke får taga hänsyn allenast till socialvårdens behov, eller om man bör söka under ett övergångsskede få till stånd en partiell lösning av småkommunsproblemet i den form socialvårdskommittén tänkt sig». Man kan med någon tillspetsning säga, att betänkandet ledde fram till den kommunala nyindelning, som nu står inför sitt förverkligande.

Parallellt med arbetet angående organisationsfrågorna bedrevs arbetet med sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och fosterbarnsvården (samt barnhemmen). 1943 tillsattes ytterligare en delegation, nämligen för att uppta arbetet på en ny folkpensioneringslag och sakkunniga för detta område ställdes till kommitténs förfogande. Under åren 1944 och 1945 avlämnades i rask följd en serie betänkanden, nämligen nr VII om sjukförsäkringen och nr VIII om kostnaderna för en sjukförsäkringsreform, vidare nr IX om en revision av lagstiftningen om barnavårdsanstalter och fosterbarnsvård samt till sist dels nr X, innefattande en utredning om folkpensionärernas bostadsförhållanden m. m., dels nr XI om ny folkpensioneringslag. Frågan om folkpensioneringens administrativa handhavande kunde ej slutbehandlas i omedelbart samband med det föregående utan förslag i denna del framlades i ett särskilt betänkande (nr XIII) 1946. Utredningen om arbetslöshetsförsäkringen hade visat sig kräva ett flertal undersökningar. Då därjämte denna försäkringsfråga visade sig innebära särskilt svårbedömbara problem, hade arbetet i denna del dragit ut på tiden. Av skäl, som senare skall beröras, blev framläggandet av kommitténs förslag beträffande arbetslöshetsförsäkringen ytterligare förskjutet. År 1944 mottog kommittén särskilt uppdrag angående förbättring av olycksfallsförsäkringen. Frågan om en effektivare hjälp vid moderskap upptogs till övervägande i kommittén, sedan sjukförsäkringsbetänkandet avlämnats. I februari 1946 avgavs dels betänkande XII om moderskapsbidrag, dels ett stencilerat betänkande om provisorisk höjning av vissa olycksfallsersättningar m. m. Det senare förelades omedelbart riksdagen och ledde till förbättrade förmåner.

Betänkande VII. Lag om allmän sjukförsäkring (SOU 1944: 15). Förslaget karakteriserades av att det i hög grad byggde på den frivilliga sjukförsäkring, som förefanns genom det statsunderstödda sjukkasseväsendet, de erkända sjukkassorna. Kommittén angav, att dess förslag i stort sett endast gick ut på att tvångsvis utsträcka den gällande frivilliga försäkringen i de erkända kassorna till att gälla hela folket. Likväl föreslogs betydelsefulla förändringar, delvis som en nödvändig följd av att försäkringen blev obligatorisk. Längre gående önskemål borde enligt kommitténs mening få anstå till dess erfarenhet vunnits om den nya lagens verkningar.

Med vissa undantag skulle alla i landet bosatta personer vara sjukförsäk-

rade antingen såsom medlemmar i kassa med åtföljande skyldighet att erlägga avgifter till kassan eller såsom familjemedlemmar till sådan medlem utan avgiftsplikt. Förmånerna i form av sjukhusvård och läkarvård förbättrades i vissa avseenden. Sjukpenningen skulle som förut utgå med högst 6 kr och det borde åligga kassorna att placera in medlemmarna i sjukpenningklass allt efter deras inkomst (6 kr för alla med minst 4 000 kr inkomst). Som nyhet föreslogs familjetillägg med 1 kr för hustru och 50 öre för barn. Inkomstgraderad sjukpenning föreslogs alltså vara obligatorisk.

Efter remissbehandling upptogs inom socialdepartementet till övervägande, huruvida inte förslaget borde omarbetas i vissa viktiga avseenden. Här avsågs dels att sjukhusvård och läkemedel borde försvinna som prestation från kassornas sida och i stället tillhandahållas medborgarna kostnadsfritt eller i fråga om läkemedel alternativt till låg kostnad, dels att sjukpenningförsäkringen borde vara obligatorisk endast för ett visst minimibelopp, under det att det bleve medlemmens egen sak att avgöra, om han med hänsyn till sin inkomst önskade ta försäkring för högre sjukpenning; i varje fall borde en höjning av den kontanta förmånen ifrågasättas men däremot en sänkning av avgifterna till kassan. Promemorior i dessa avseenden utarbetades och remitterades och proposition efter dessa linjer avlämnades till 1946 års höstriktsdag.

Propositionen följde alltså i allt väsentligt kommittéförslaget i fråga om organisationen och förmånerna med de nämnda avvikelserna. Den obligatoriska sjukpenningen sattes normalt till 3,50 kr, vartill kunde komma en frivillig sjukpenning på högst 4,50 kr samt maketillägg på 2 kr och barn-tillägg på 50 öre per barn. Då samtidigt avgifterna beräknades lägre än enligt kommittéförslaget, blev statens bidrag enligt propositionen mycket högre än enligt förslaget (resp. 170 milj. och 80 milj. kr).

En annan principiellt viktig nyhet i propositionen var en följd av den skatteuppbördsreform, som blivit klar efter det att kommitténs förslag avlämnats och som innebar genomförandet av källskatt. Det föreslogs, att avgifterna till den obligatoriska delen av försäkringen skulle uppbäras i samband med källskatten, varför sambandet mellan medlemmens avgiftsbetalning och hans rätt till förmåner måste borttagas, en ordning, som socialvårdskommittén förordat beträffande folkpensionsavgifterna.

Inom riksdagen visade sig meningarna vara delade framförallt beträffande frågan, huruvida det inte borde vara obligatoriskt för medborgaren att ha en inkomstgraderad sjukpenning, men propositionen godtogs dock med endast smärre jämkningar. Den nya lagen, som utfärdades det följande året (1947), skulle träda i kraft den 1 juli 1950.

Av flera skäl blev ett uppskov till den 1 juli 1951 sedan nödvändigt, och därefter har på grund av statsfinansiella skäl uppskov på obestämd tid beslutats. Det har under dessa förhållanden efter hand blivit alltmer sannolikt, att 1947 års lag ej är sista ordet i denna viktiga fråga och den osäkerhet beträffande formerna för vår sjukförsäkring, som sålunda uppstod, kom självfallet att i hög grad försvåra socialvårdskommitténs arbete i fortsättningen. Även med hänsyn till innebörden av 1946 års beslut såg sig kom-

mittén nödsakad att för sin del ta upp frågan på nytt i samband med sitt förslag om arbetslöshetsförsäkring (se nedan).

Trots att kommitténs här ifrågavarande betänkande ledde till lagstiftning är sålunda hela frågan om en obligatorisk och allmän sjukförsäkring alltså svävande.

Betänkande IX. Revision av lagstiftningen om barnavårdsanstalter och fosterbarnsvård (SOU 1944: 34). Förslag framfördes om lösning av den viktiga frågan om huvudmannaskapet för barnhemmen. Det borde åligga landstingen att svara för att barnhem funnes i tillräcklig utsträckning samt att ställa erforderliga medel till förfogande. Tillsyn m. m. över andra slag av barnavårdsanstalter borde regleras i barnavårdslagen. Andra förslag syftade till en effektivare fosterbarnskontroll. Betänkandet lades till grund för proposition till 1945 års riksdag, vilken antogs av riksdagen. Ändringarna i barnavårdslagen m. m. trädde i kraft den 1 januari 1946.

Betänkande XI. Lag om folkpensionering (SOU 1945: 46). Betänkandet innebar en djupgående omarbetning av folkpensioneringen, syftande till att göra denna både enklare och effektivare. Pensionsavgifter skulle erläggas men föreslogs förlora sin inverkan på pensionens storlek. Pensionerna skulle vara enhetliga över hela landet (1 000 kr för ensamstående, 800 kr för var och en av samboende, gifta pensionärer), dock att bostadstillägg skulle utgå på orter med högre bostadskostnader (fem ortsgrupper). Utom invalid- och ålderspension skulle kunna utgå sjukbidrag samt änkepension för den som blivit änka efter fyllda 55 år. Frågan om i vilken utsträckning pensionen skulle utgå utan inkomstprövning hade visat sig kunna splittra kommittén. Enighet rådde om att pensionen borde vara inkomstprövad utom i fråga om ett visst grundbelopp till invalidpension (sjukbidrag) och ålderspension samt att detta grundbelopp för de förstnämnda slagen av pension borde vara 200 kr. I fråga om ålderspensionen åter ansåg hälften av kommitténs ledamöter, att grundbeloppet borde vara 600 kr, under det att de övriga ville göra hela den enhetliga ålderspensionen fri från inkomstprövning; dylik skulle sålunda i fråga om ålderspension förekomma endast för bostadstillägg. Båda förslagen men framförallt det senare innebar, att man i en utsträckning, som tidigare ej ens ifrågasatts, skulle ge bidrag eller pensioner av skattemedel utan att fordra, att vederbörande erlagt vissa avgifter och utan att fråga efter hans ekonomiska ställning. Den nya lagen föreslogs träda i kraft den 1 januari 1948.

Proposition förelades 1946 års riksdag och anslöt sig i det väsentliga till kommittéförslaget, varvid Kungl. Maj:t i fråga om ålderspensionernas befriande från inkomstprövning följde den sist berörda, längre gående linjen. Riksdagen godtog i huvudsak propositionen och lagen trädde sedermera i kraft vid den av kommittén föreslagna tidpunkten.

Betänkande XII. Moderskapsbidrag (SOU 1946: 23). Det föreslogs en fullständig omläggning av den direkta ekonomiska hjälpen vid havandeskap och nedkomst. Moderskapshjälpen resp. moderskapspenningen samt den behovsprövade mödrahjälpens skulle samtliga försvinna. Moderskapsbidrag föreslogs utgå av statsmedel till varje kvinna vid nämnda tillfällen. Bidraget

bestod av dels vissa engångsbelopp, dels ett löpande bidrag, för hemarbetande kvinnor under högst 90 dagar med ett lågt belopp per dag, för förvärvsarbetande kvinnor under högst 180 dagar med belopp, beroende av kvinnans förlorade inkomst. Förslaget hade upplagts så att det kunde träda i kraft oberoende av tiden för sjukförsäkringsreformens genomförande.

Förslaget blev föremål för stark kritik från vissa kvinnoorganisationer, enär det ansågs missgynna de hemarbetande kvinnorna och förelades ej riksdagen. Hela reformfrågan blev därigenom uppskjuten på obestämd tid.

Såsom redan berörts hade kommittén återupptagit arbetet på en fattigvårdsreform hösten 1945. I fortsättningen sysslade kommittén sålunda med tre huvuduppgifter, nämligen reform av fattigvården jämte därmed sammanhängande frågor, arbetslöshetsförsäkringen och olycksfallsförsäkringen. Kommittén hade i flera av de föregående betänkandena berört frågorna om en samordning av särskilt socialförsäkringens olika grenar och återkom här till i det följande, särskilt i samband med arbetslöshetsförsäkringen och olycksfallsförsäkringen.

På fattigvårdsområdet avlämnades 1946 betänkande nr XIV angående ålderdomshemmen. Under 1948 avlämnades ett stencilerat betänkande angående frågan om tvångsåtgärder för tillgodoseende av uppenbara vårdbehov. Detsamma syftade endast till att ge ökade möjligheter till tvångsåtgärder gentemot sinnessjuka personer, vilka höggradigt vanvårdade sig själva, samt gentemot personer, vilka på grund av smittofarlig tuberkulos eller bristande förmåga att sköta sig själva vållade uppenbar fara för andras liv. Betänkandet har ännu ej föranlett åtgärd. Till sist avlämnades i april 1950 kommitténs slutliga betänkande i fattigvårdsfrågan, nämligen angående lag om socialhjälp m. m. (nr XVII).

Då det var särskilt angeläget att snarast komma till ett resultat beträffande ersättningsbeloppen inom olycksfallsförsäkringen, framlades i december 1947 i stencil ett särskilt förslag i denna del av det stora komplexet angående denna försäkring. Förslaget föranledde proposition till 1948 års riksdag, som godtog densamma. I övrigt avgavs under 1948 och 1949 tre stencilerade betänkanden om ersättningstillägg i äldre skadefall samt om ny militärsättningsförfordning m. m., vilka alla efter proposition blev i det väsentliga godkända av riksdagen. Till sist följde i augusti 1951 det slutliga förslaget om yrkesskadeförsäkringslag (XIX), som blev kommitténs sista betänkande.

Arbetet med arbetslöshetsförsäkringen hade i början av 1946 framskridit så långt, att ett förslag till obligatorisk dylik lag var i det närmaste färdigt. Det blev emellertid då känt, att propositionen om sjukförsäkringen skulle i viktiga avseenden komma att avvika från vad kommittén föreslagit och det blev därför nödvändigt att omarbete kommitténs preliminära förslag. Detta inriktades på att den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen borde helt uppbäras av samhälleliga organ. På ett relativt sent stadium framfördes emellertid i kommittén tanken, att man borde pröva möjligheten att behålla de erkända arbetslöshetskassorna som alternativa organ och det be-

slöts, att ett dylikt alternativ skulle utarbetas. På grund av dessa omständigheter kunde betänkandet framläggas först hösten 1948 (nr XVI).

Vid sidan av de berörda tre huvudfrågorna behandlade kommittén i denna senare fas av sin verksamhet även en del mindre vidlyftiga problem. Efter slutbehandlingen av folkpensioneringen togs de särskilda barnbidragen och bidragsförskotten upp och förslag avgavs 1947 i betänkande XV. På särskilt uppdrag lämnades även 1947 i stencil ett förslag om dyrtidstillägg åt folkpensionärer, vilket föranledde proposition om dylika tillägg för 1948, vilken blev av riksdagen godtagen. Under de senaste åren tog kommittén till sist upp frågan om en allmän begravningshjälpsförsäkring och framlade förslag därom 1951 (betänkande nr XVIII).

Betänkande XIV. Ålderdomshem m. m. (SOU 1946: 52). Det underströks starkt, att en kraftig utbyggnad av olika slag av sjukvårdsanstalter var nödvändig, för att man verkligen skulle kunna förbehålla de anstalter, som var avsedda för åldringar, för detta klientel. Vidare framhölls, att ytterligare uppmärksamhet behövde ägnas bostadsfrågan för sådana gamla, vilkas hälsotillstånd medgav dem att bo på egen hand. Detta borde underlättas inte bara genom att bygga flera pensionärshem utan även genom att subventionera gamlingars bostadskostnader i andra sammanhang. Ålderdomshemmen borde vara till uteslutande för sådana som behövde en anstalts omvårdnad men för alla av denna kategori, alltså inte enbart för personer med behov av understöd. De borde därför organisatoriskt brytas ut från understödsverksamheten och kommunerna borde ha till uppgift att fristående från annan verksamhet vara huvudmän för ålderdomshemmen. Avgifterna på hemmen föreslogs nära överensstämma med folkpensionerna. Standarden borde vara liknande den på pensionärshemmen och minst hälften av platserna vara i enkelrum, resten i huvudsak i dubbelrum. Yngre, icke sjuka vårdtagare på fattigvårdens anstalter borde som regel tas om hand på av landstingen inrättade försörjningshem, under det att staten skulle svara för det mycket lilla behovet av hem för störande vårdtagare. Arbetshemmen, avsedda för försumliga försörjare, borde förstärkas.

I fråga om ålderdomshemmen godtogs kommitténs förslag i princip i den proposition, som förelades 1947 års riksdag. Då den nya ordningen ej kunde formellt träda i kraft förrän i samband med fattigvårdsreformen i övrigt, uppsköts frågan om författningsbestämmelser och likaså uppsköts frågan om huvudmannaskap för försörjningshemmen och arbetshemmen. Riksdagen godkände de föreslagna principerna och ehuru frågan ännu icke återkommit till riksdagen, kan man säga, att väsentliga delar av beslutet oavsett bristen på författningsbestämmelser redan börjat förverkligas av kommunerna. Förslagen om bättre stöd åt de gamlas bostadsfråga har behandlats av riksdagen senare i samband med andra bostadspolitiska frågor.

Betänkande XV. Särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. (SOU 1947: 21). Barnbidragen omdöptes med hänsyn till tillkomsten av allmänna barnbidrag till särskilda barnbidrag och kretsen av bidragsberättigade vidgades i viss mån. Bl. a. skulle bidrag utgå till barn, för vilket faderskapet ej kunnat fastställas, dock först när barnet fyllt tre år. Ortsgraderingen

försvann och inkomstprövningen förenklades. Motsvarande ändringar föreslogs i bidragsförskottslagen, men i fråga om inkomstprövningen gick kommittén där mycket längre och föreslog avskaffandet av inkomstprövningen. Vidare föreslogs en ny lag om bidrag till änklingar och änkor med barn, som utgjorde en form för komplettering av de särskilda barnbidragen. Betänkandet lades till grund för proposition till 1947 års riksdag, vilken i de väsentliga delarna överensstämde med förslaget, och denna godkändes av riksdagen.

Betänkande XVI. Lag om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 1948: 39). Kommittén föreslog enhälligt, att obligatorisk och allmän arbetslöshetsförsäkring skulle införas. Från denna utgångspunkt behandlades utförligt frågan om en sådan försäkrings ställning i socialförsäkringssystemet och kommittén upptog till principdiskussion hela frågan om samordningen mellan socialförsäkringens olika grenar. Kommittén stannade för att avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen borde vara lika för hela riket och uppbäras med preliminärskatten och därmed skulle man få ett likartat uppbörds-system för folkpensioneringen, sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Dessa skilda avgifter borde sammanslås till en och denna socialförsäkringsavgift utvidgas till att avse även moderskapsförsäkring. För att denna avgift skulle bli enhetlig för hela riket måste dock avgiften till sjukförsäkringen, i motsats till vad som vore fallet enligt 1947 års lag, göras enhetlig och detta kunde vinnas endast om sjukförsäkringskassornas ställning av självförvaltande organ upphörde. Med hänsyn till att enligt den utformning, statsmak-

Socialvårdskommitténs ordförande förre landshövdingen Bernhard Eriksson överlämnar förslaget till lag om socialhjälp till socialministern.

terna gett sjukförsäkringsreformen, avgifterna till kassorna måste bli mycket små, betvivlade kommittén, att självförvaltningssystemet hade något egentligt värde och föreslog därför, att sjukkassorna skulle få försvinna och för samtliga nämnda fyra socialförsäkringsgrenar i samband med skatten upptas en enhetlig socialförsäkringsavgift. Den lokala förvaltningen borde överlämnas åt ett enda kommunalt organ, socialförsäkringsnämnden, och finansieringen ske genom nämnda avgifter och i övrigt genom statliga skattemedel. I detta samband framhölls även vikten av att man lämnade den obligatoriska sjukförsäkringens begränsning till ett visst standardbelopp och övergick till att obligatoriskt avväga sjukpenningen efter inkomsten. Kommittén ville med dessa uttalanden söka få till stånd en omprövning av sjukförsäkringsreformen och menade, att endast i samband med en dylik omprövning vore en verklig samordning av socialförsäkringens olika grenar möjlig. Dess inställning till sjukförsäkringens organisatoriska problem hade sålunda, sedan betänkande VII avlämnades, under inverkan av 1946 års riksdagsbeslut och i övrigt vunna erfarenheter radikaliserats. Tre ledamöter motsatte sig dock, att kommittén uttalade sig för sjukkassasystemets avskaffande.

Beträffande arbetslöshetsförsäkringen innebar förslaget i övrigt, att alla förvärvsarbetande skulle omfattas av försäkringen. Enligt kommitténs huvudalternativ skulle arbetslöshetskassorna beredas tillfälle att fortsätta sin verksamhet vid sidan av socialförsäkringsnämnderna och dessa sålunda sköta försäkringen för alla, vilka ej tillhörde kassa. Daghjälp skulle i första hand utgå med ett enhetsbelopp, motsvarande det som beslutats för sjukförsäkringen; kassornas huvuduppgift skulle emellertid vara att bereda högre understöd än detta. Enligt ett annat alternativ skulle kassorna upphöra och daghjälpn alltid graderas efter inkomsten.

Detta betänkande har hittills icke föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida vare sig i avseende på en omprövning av sjukförsäkringsfrågan och samordningsfrågorna i deras helhet eller i fråga om arbetslöshetsförsäkringen.

Betänkande XVII. Lag om socialhjälp m. m. (SOU 1950: 11). Behovet av en generell och behovsprövad hjälpform bör enligt förslaget tillgodoses genom en lag om socialhjälp. Dylik bör för varje medborgare i ett faktiskt nödläge vara en rättighet. Socialhjälpn avlöser inte bara fattigvården utan även kommunala pensionstillskott, kontanta arbetslöshetsunderstöd m. m. Dess huvuduppgift blir kontanthjälp till uppehälle och vård samt bidrag till förebyggande åtgärder. Hjälpn bör bli utformad på ett personligt sätt. Kommunerna omhänderhar verksamheten genom en socialnämnd. Återbetalningsskyldighet skall föreligga, endast när dylik med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet beslutats. Återkrav kan beslutas även mot vissa underhållsskyldiga anhöriga, men kretsen av dessa föreslås trängre än kretsen av dem som enligt fattigvårdslagen har försörjningsplikt. Vistelsekommun skall meddela hjälpen med återkravs rätt mot mantalsskrivningskommunen. Betydande statsbidrag föreslogs, differentierade efter kommunernas bärkraft och utgående till socialhjälpkostnaderna i deras helhet.

I betänkandet lämnades även slutligt förslag beträffande socialvårdsanstalterna samt om organisationen. I sistnämnda avseende framlades en överarbetning av kommitténs förslag av år 1942. — Detta betänkande har ännu icke lett till proposition.

Betänkande XVIII. Begravningshjälpsförsäkring (SOU 1951: 23). En allmän begravningshjälpsförsäkring bör genomföras efter samma linjer som folkpensioneringen, alltså med obligatoriska avgifter på debetsedlarna för samma kategori som betalar pensionsavgift. Genomförs kommitténs förslag om en socialförsäkringsavgift, bör denna nya avgift inarbetas i denna. Begravningshjälp bör utgå för alla medborgare med ett enhetligt belopp, dock i viss mån differentierat efter ålder. Sjukförsäkringarna bör handha utbetalningen. Kommittén anser inte, att denna nya hjälpform bör förverkligas omedelbart, utan finner, att sjukförsäkringen bör gå före. Då det sålunda kommer att dröja, innan förslaget kan genomföras, har kommittén inte framlagt slutligt förslag om hjälpens storlek, men räknar från nu kända utgångspunkter med ett hjälpbelopp av 500 kr för vuxen. Kostnaderna skulle från denna och vissa andra utgångspunkter för 1950 ha uppgått till 38 milj.

Socialvårdskommitténs två sista betänkanden överlämnas till socialministern av generaldirektör Karl J. Höjer. Från vänster riksdagsman F. Persson, barnavårdsdirektör O. Wangson, fru O. Nordgren, generaldirektör E. Bexelius, statsrådet Möller, förste byråsekreterare A. Lundberg, generaldirektör Karl J. Höjer, byrådirektör M. Engström och riksdagsman A. Hagård.

kr, varav då en del skulle täckas av avgifterna (förslagsvis 15 milj. kr, eventuellt mera).

Betänkande XIX. Yrkesskadeförsäkringslag m. m. (SOU 1951:25). På grund av sjukförsäkringsfrågans läge var kommittén förhindrad att göra ett förslag, som tillgodosåg det enligt kommitténs mening synnerligen angelägna behovet av samordning mellan sjukförsäkringen och olycksfallsförsäkringen; det borde helst vara så att den förras organ handhade de kortvariga, till antalet mycket omfattande olycksfallsersättningarna. Härtill kommer att Kungl. Maj:t överlämnat frågan om olycksfallsförsäkringens organisation till försäkringsutredningen, vilken kommitté dock aldrig tagit itu med saken (den är f. n. »förpuppad»). Socialvårdskommittén har därför i sitt betänkande utgått från den nuvarande organisationen.

En av arbetsgivarna bekostad obligatorisk försäkring för skada i arbetet bibehålls och omfattar såsom hittills arbetstagare m. fl. Den nya lagen ersätter både olycksfallsförsäkringslagen och lagen om försäkring för yrkessjukdomar och benämnes lag om försäkring för yrkesskada m. m. (yrkesskadeförsäkringslag). Bestämmelserna om försäkringstillhörigheten har fått en ny utformning, avsedd att underlätta tillämpningen men också ledande till att relativt betydande nya grupper kommer in under försäkringen (vissa grupper av dem vilka visserligen inte är anställda men arbeta enligt andra arbetsavtal än anställningsavtal). Den väsentliga utvidgningen föreslår, att alla offentliga förtroendemän skall omfattas av försäkringen. Yrkesutbildningselever skall som nu omfattas av försäkringen, men detta görs icke beroende av att vederbörande anstalt av Kungl. Maj:t upptagits på en särskild förteckning utan anknyts på visst sätt till skaderisken och arbetarskyddet. För sådana elever, som icke utför arbete för annans räkning i avsevärd omfattning, föreslås 14 dagars karenstid för sjukpenning. Gällande undantag för den som av tillfällig anledning används till arbete av någon som eljest ej använder arbetare utgår. Undantaget för hemmavarande familjemedlemmar däremot kvarstår med vissa justeringar. Till sist undanröjs regeln, att den som utför arbete i sitt hem eller på plats, som av honom bestäms, ej omfattas av lagen. Härigenom kommer det hemindustriella arbetet med i försäkringen och därmed en arbetargrupp av betydande storlek. Emellertid har kommittén av försiktighetsskäl föreslagit, att för dylikt arbete skall gälla en karenstid av 14 dagar, under vilken tid ingen ersättning utgår.

Beträffande försäkringsskyddets omfattning föreslås, att olycksfall i skogs-härbärgen och andra förläggningar skall jämföras med olycksfall på arbetsområdet, samt att vissa uppmjukningar i fråga om färdolycksfalls ersättningsbarhet skall vidtas. En avsevärt vidgad anslutning till den frivilliga försäkringen för olycksfall utom arbete hoppas kommittén kan vinnas, genom att arbetstagarorganisationerna skall kunna ta kollektiv sådan försäkring för sina medlemmar.

Beträffande själva skadebegreppet har kommittén haft till utgångspunkt, att det principiellt är rimligt att med olycksfallsskadorna jämföras andra hälsorubbningar till följd av arbetet och arbetsförhållandena, oavsett om

sjukdomen är specifik för yrket eller inte. Av praktiska skäl har kommittén dock ansett, att systemet med en förteckning över de ersättningsberättigande skadorna bör bibehållas, men väsentliga ändringar föreslås i principerna för förteckningen. Bl. a. skall möjligheterna till ersättning för hudsjukdomar utvidgas. Det må även nämnas, att ersättning i ökad utsträckning avses skola utgå för ryggåkommor.

Försäkringsförmånernas storlek hade omreglerats på grundval av förslag av kommittén 1948. Nu återkommer kommittén till denna fråga och föreslår, att maximum för ersättningsunderlagets beräkning höjs från 7 200 till 9 000 kr samt att detta i fortsättningen automatiskt indexregleras. Vidare föreslås beträffande ersättningsunderlagets beräkning åtskilliga nya detaljregler till de försäkrades förmån. För sjukpenningen föreslås nya skalor, skilda för ensamstående och för familjeförsörjare. Maximisjukpenningen föreslås höjd från 14 till 16 kr för de förstnämnda och från 15,50 till 18 kr för de sistnämnda. Livräntor till efterlevande skall utgå efter i flera avseenden ändrade regler, i allmänhet innebärande utvidgningar. Bl. a. föreslås att kvinna, som sammanbott med den avlidne under äktenskapsliknande förhållanden och har barn med honom skall jämsställas med änka.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1953.

Även frågan om försäkringsskydd för dem som faller utanför yrkesskadeförsäkringslagen, behandlar främst självständiga yrkesutövare, husmödrar och arbetstagare, vilka i egenskap av barn till arbetsgivaren är undantagna. Kommittén anser, att för dessa bör tillskapas en särskild, frivillig försäkring, avseende främst invaliditet och dödsfall, dock att den bör vara obligatorisk för vissa familjemedlemmar. Statsbidrag föreslås. Den nya försäkringen, som bör byggas på en allmän sjukförsäkring, bör ej träda i kraft förrän vi fått en sådan. Då detta synes dröja och kommittén finner det angeläget, att försäkring snarast skapas för företagares barn, föreslås en provisorisk dylik lagstiftning, innebärande försäkringsplikt för fadern (modern)-arbetsgivaren. Till sist föreslås, att den som under skolgång eller andra studier vid utbildningsanstalt blir mera allvarligt skadad, skall erhålla ersättning av statsmedel, om skadan består efter 90 dagar. Båda dessa senare ersättningsformer föreslås träda i kraft samtidigt med yrkesskadeförsäkringslagen.

Det synes sannolikt, att detta betänkande läggs till grund för proposition till 1952 års riksdag.

Med avlämnande av sistnämnda betänkande har socialvårdskommittén avslutat sitt arbete. Den har avlämnat förslag angående samtliga de grenar av socialförsäkring, som vi enligt dess mening bör ha, och därjämte till en reform av de behovsprövade hjälpformerna, organisationen m. m. I ett avseende har emellertid kommittén, som framgår av det föregående, stött på svårigheter, vilka för dess del varit oöverstigliga, nämligen i avseende på en tillfredsställande samordning av socialvårdens och särskilt socialförsäkringens olika delar. Kommittén har i missivskrivelsen till sitt sista betänkande framhållit, att dessa frågor alltjämt för kommittén framstår som synnerligen angelägna och uttalat förhoppningen, att de bringas till en lösning så fort ske kan.

Likalönsfrågan inför sin internationella reglering

Av fru *Inga Thorsson*, Stockholm

Lönerna för industrins kvinnliga arbetare uppgår till i genomsnitt 70 % av lönerna för de manliga arbetarna. Kvinnliga tjänstemän i enskild tjänst når upp till en lön, som i genomsnitt — grovt och antagligen något för högt räknat — utgör 80 % av de manliga tjänstemännens. Kvinnliga tjänstemän i stat och kommun åtnjuter lika lön för lika befattning, men den stora majoriteten av dem är i verkligheten hänvisad till en dold kvinnlig löneplan.

Sådant är läget på den svenska arbetsmarknaden vid den tidpunkt, då Internationella arbetsorganisationen till sin internationella lagsamling fogat en konvention angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Frågan behandlades i s. k. dubbel diskussion vid arbetskonferensens

Internationella arbetskonferensen 1950. Diskussion i kommittén för likalönsfrågans behandling. Regeringsrepresentanter för (från vänster) USA: Frieda Miller (tillika rapportör i kommittén), Norge: Rakel Seweriin, Sverige: Inga Thorsson, Finland: Tyne Leivo-Larsson.

33:e och 34:e sammanträden 1950 och 1951 under livliga debatter, som uppenbarade åtskilliga meningsskiljaktigheter, huvudsakligen mellan regeringsgrupp och arbetargrupp å ena och arbetsgivargrupp å andra sidan.

Till grund för diskussionerna framför allt under 1950 års konferens låg en av arbetsbyrån utarbetad rapport med ett frågeformulär till medlemsstaternas regeringar rörande den planerade internationella regleringens utformning samt ett av byrån på basis av regeringarnas svar utarbetat textförslag. När man i konferensens utskott för likalönsfrågan övergick från en tämligen intetsägande generaldebatt till en behandling av diskussionstexten punkt för punkt, var det framför allt kring tre avgörande principfrågor, som diskussionerna kom att utspinna sig. Den första: Vilken form bör den internationella regleringen av denna fråga få, den bindande lagstiftande konventionen eller den opinionsbildande, riktgivande rekommendationen? Den andra: Vilken definition av likalönsbegreppet skall ligga till grund för den internationella regleringen? Den tredje: Vilka åtgärder för att uppskatta arbetsuppgiften i avsikt att fastställa vad som är »arbete av lika värde» bör den internationella regleringen föreskriva?

1950 års konferens formulerade ett textutkast, vilket skulle ligga som underlag för frågans andra behandling i juni 1951. Däremot avvisade man förra året helt att ta ståndpunkt i valet mellan konvention och rekommendation. Detta års konferens hade alltså att dels formulera en definitiv text, dels avgöra frågan om regleringens form.

Meningarna gick på denna sista punkt vitt isär inom konferensens likalönsutskott. Medan arbetargruppen av sakliga och taktiska skäl avböjde att låta hela regleringen enbart ta formen av konvention, gick den å andra sidan hårt in för att få en konvention i själva principfrågorna med en kompletterande rekommendation beträffande tillämpningsföreskrifterna. Arbetsgivargruppen ville med få undantag — framför allt arbetsgivarrepresentanterna från östblocksstaterna — endast tänka sig en rekommendation, om de alls ville acceptera en internationell reglering av likalönsfrågan. Regeringsgruppen slutligen var mest splittrad. Östblocksstaternas representanter ville givetvis ha en ren konvention, som föreskrev bindande åtaganden för medlemsstaterna att garantera ett omedelbart hundra procentigt genomförande av likalönsprincipen för hela arbetsmarknaden. Andra regeringsrepresentanter var mera nyanserade, men från bl. a. franskt, belgiskt och sydamerikanskt håll understöddes arbetargruppens krav på en konvention beträffande själva principerna. Två stora grupper regeringsrepresentanter gick emellertid av olika skäl bestämt emot tanken på en konvention, medan de ville understryka sin uppfattning om det rättvisa och riktiga i likalönsprincipen som sådan genom att vara beredda till en kraftfull rekommendation. Denna ståndpunkt intog bl. a. Sverige, Norge och Danmark tillsammans med övriga länder, där man enligt den allmänt godtagna principen om arbetsmarknadens frihet bestämt avböjer samhällsingripanden genom lagstiftning i lönefrågor. Samma hållning deklarerades av en grupp regeringsrepresentanter från s. k. underutvecklade länder, där ett omedelbart genomförande

av likalönsprincipen konventionsvägen uppgavs vara omöjligt på grund av dess ekonomiska konsekvenser.

Medan valet mellan konvention och rekommendation på ett tidigt stadium av utskottets arbete avgjordes genom en omröstning, där en tämligen stark majoritet — 59 jaröster mot 39 nej röster med fyra nedlagda röster — uttalade sig för en konvention jämte en kompletterande rekommendation, kom intresset att knyta sig till den ståndpunkt, som konferensen själv skulle inta, eftersom arbetsorganisationens stadgar fordrar tvåtredjedelsmajoritet för antagande av en konvention. När konventionstexten förelades konferensen, uppnådde den emellertid — till en viss överraskning — det erforderliga röstetalet genom att 105 jaröster avgavs mot 33 nej röster (flertalet arbetsgivardelegater) medan 40 ombud lade ned sina röster. Till denna sista grupp hörde de svenska regeringsombuden. Den tillhörande rekommendationen antogs med ännu något större majoritet. För konsekvensens skull avstod ett antal regeringsdelegater, bland dem Sveriges, från att rösta även beträffande rekommendationen.

Och vad innehåller den nya konventionen om »lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde»? Ja, de livligaste debatterna utspänn sig kring själva definitionen av det begrepp, som konventionens namn anger, och kring bestämningen av »arbete av lika värde». Om dessa två problem sysslar alltså två av de viktigaste artiklarna i konventionen.

Debatten kring definitionen kom att till största delen föras på föregående års konferens. Utskottet avvisade då en rad av arbetsgivargruppen framlagda förslag, som syftade till att få likalönsbegreppet definierat såsom lika höga genomsnittliga produktionskostnader för arbetsgivaren vid användande av såväl kvinnlig som vid användande av manlig arbetskraft. Från arbetargruppen fördes gentemot dessa förslag med kraft det resonemanget, att härigenom alla kvinnliga arbetstagare genom lägre lön skulle få betala de högre produktionskostnader, som arbetsgivarna hade för någon grupp kvinnliga arbetstagare, vilket icke har någon motsvarighet beträffande de manliga arbetstagarna. Man avvisade därför bestämt alla förslag, som avsåg att i en internationell konvention, vars principtext ju måste representera framtidsmålet, skriva in en tankegång, som måste betraktas som reaktionär och orättvis. Häri understöddes arbetargruppen av en majoritet av regeringsrepresentanterna.

Den svenska regeringen hade redan i sitt första svar till arbetsbyrån framhållit, att ett realiserande av likalönsprincipen borde innebära, att samma totala ersättning skulle betalas för arbete av samma kvalitet och kvantitet oberoende av arbetstagarens kön. Frågan, huruvida användande av kvinnlig arbetskraft orsakar högre produktionskostnader, var att anse som ett sekundärt problem, som icke borde behandlas i samband med en definition av likalönsbegreppet. För de svenska regeringsdelegaterna var det därför följderiktigt att rösta för den text, som även blev den av konferensen slutgiltigt antagna definitionen i konventionens artikel 1: I denna konvention hänför sig uttrycket »lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde» till

lönesatser, som fastställts utan någon åtskillnad, grundad på arbetstagarens kön.

Genom att definitionen på grund av denna formulering endast anger hur lönesatserna *icke* får fastställas, nämligen »med åtskillnad grundad på arbetstagarens kön», blev det nödvändigt att komplettera den med en artikel, som anger hur de *bör* fastställas. Konventionens artikel 3, som berör sättet att värdera arbetsuppgifterna, blev föremål för lång debatt framför allt under årets konferens. Meningsskiljaktigheterna mellan arbetar- och arbetsgivargruppen på denna punkt koncentrerades på frågan, om värderingen skulle gälla den föreliggande uppgiften (the work to be performed) eller den utförda arbetsprestationen (the work performed). Den senare formuleringen — som föreslogs från arbetsgivarhåll — skulle ha öppnat möjlighet för att i värderingen inlägga en uppskattning även av de extra produktionskostnader, som ett användande av kvinnlig arbetskraft enligt gjorda erfarenheter ansågs medföra. Den slutliga, av konferensen antagna texten använder uttrycket work to be performed och anger därmed att värderingen skall avse den föreliggande arbetsuppgiften. I en följande paragraf i samma artikel sägs, att skillnaden mellan lönesatser, vilka, oavsett kön, motsvarar differenser härrörande från en sådan objektiv värdering av den föreliggande arbetsuppgiften, icke skall anses strida mot likalönsprincipen. Även här sökte man på arbetsgivarhåll få värderingen att avse den utförda prestationen (the work performed); formuleringen blev emellertid den här angivna. Orsaken till att man inom arbetargruppen reste motstånd mot arbetsgivarnas synpunkter och att majoriteten av regeringsrepresentanterna därvid förenade sig med arbetargruppen var, att man vägrade att i en konventionstext acceptera andra bedömningsgrunder för den kvinnliga arbetskraften i allmänhet än de som är brukliga för den manliga arbetskraften i allmänhet; för att citera den svenska statliga likalönskommitténs remissvar: »så fort man överhuvud taget reducerar den enskilda kvinnans arbetslön på grund av förhållanden som icke har samband med det av henne själv utförda arbetet, kan — — — icke begreppsmässigt göras gällande att lika lön för likvärdigt arbete utgår.»

Den kompletterande rekommendationen innehåller en rad paragrafer med detaljföreskrifter rörande principens tillämpning inom olika områden av arbetslivet. Ytterligare en paragraf inrymmer föreskrifter rörande användande av olika arbetsvärderingsmetoder. I den för likalönsfrågan kanske viktigaste paragrafen uppmanas medlemsstaternas regeringar att vidta alla tänkbara åtgärder för att höja kvinnliga arbetstagares arbetsproduktivitet. Härigenom fästs uppmärksamheten på att likalönsproblemet icke är enbart en principiell enkel lönefråga, utan att det måste ses som en del, ibland orsak till, ibland följd av alla de många problem, som möter kvinnorna i arbetslivet. Bland åtgärderna nämns särskilt: Att garantera samma eller likvärdig tillgång till yrkesvägledning eller yrkesrådgivning, yrkesutbildning och arbetsförmedling för kvinnliga och manliga arbetstagare, att uppmuntra kvinnorna att begagna de möjligheter, som sålunda erbjuds dem, att genom-

föra sådana sociala anordningar, som underlättar för kvinnliga arbetstagare att förena hem- och förvärvsarbete, att främja likställighet mellan kvinnliga och manliga arbetstagare i fråga om tillträde till yrken eller befattningar.

Denna sista punkt är naturligtvis den givna förutsättningen för att en genomförd »likalön» inte skall kunna göras till en »likalön» blott på papperet.

I vilken utsträckning kommer likalönskonventionen att kunna påverka lönesättningen för de kvinnliga arbetstagarna i riktning mot ett realiserande av likalönsprincipen? Åsikterna härom skiftade på arbetskonferensen. Den brittiske regeringsrepresentanten uttalade sitt tvivel om att mer än två eller tre stater skulle komma att ratificera konventionen och ansåg ett dylikt internationellt instrument skäligen värdelöst; många talare instämde med honom. Av både kvinnliga och manliga arbetarombud och av flera regeringsombud deklarerades emellertid en stark förvisning om att konventionen skulle komma att påskynda lösningen av detta gamla sociala rättvisekrav, inskrivet såväl i arbetsorganisationens stadga som i den av FN:s generalförsamling antagna förklaringen om de mänskliga rättigheterna.

För Sveriges del torde konventionen icke komma att få annan betydelse än den en rekommendation i frågan också skulle haft: opinionsbildande och stimulerande. Av svenska regeringen väntar man sig givetvis, att den skall låta den statliga likalönskommitténs väntade betänkande vara anledning till ett fullständigt genomförande av likalönsprincipen i den statliga förvaltningen — konvention eller icke konvention. De stora grupperna kommunalanställda kvinnor borde väl ha rätt att räkna med samma resultat. För den privata arbetsmarknadens del bör det finnas anledning att räkna med att förekomsten av en internationell likalönskonvention verkar uppmuntrande och stimulerande på de kvinnliga arbetstagarnas fackliga aktivitet och därmed deras möjligheter att fortsätta och påskynda den utveckling mot en utjämning av lönedifferenserna mellan män och kvinnor, som redan är i gång. Härvid kan man utgå från vad som fastslagits i ett uttalande av arbetsmarknadskommitténs kvinnoutredning: »Lönesättning efter kön är givetvis en principiell orimlighet.»

Klientelblandningen på ålderdomshemmen

Socialstyrelsens undersökning 15 maj 1950

Undersökningens ändamål och uppläggning. Förhållandena vid ålderdomshemmen har varit föremål för en statistisk undersökning, som socialstyrelsen påbörjade våren 1950. Undersökningen har tillkommit för att ge ledning vid genomförande av den av riksdagen år 1947 beslutade ålderdomshemsreformen.

Undersökningen är den första mera omfattande, som företagits, sedan socialvårdskommittén verkställde sin ålderdomshemsundersökning år 1938 (SOU 1940: 22). Sedan dess har ålderdomshemmen ett par gånger varit föremål för undersökningar, men dessa har endast avsett vissa specialfrågor, nämligen ena gången (1947) vårdkostnaderna vid ålderdomshemmen och den andra (1948) ålderdomshemsföreståndarinnornas utbildning. Vad gäller klientelet på ålderdomshemmen, dess hälsotillstånd och vårdbehov, har undersökningar företagits i en del län, där åldringsvården haft särskild aktualitet, men någon undersökning avseende hela riket har icke verkställts sedan 1938.

För undersökningen har ett mycket omfattande uppgiftsmaterial inhämtats från samtliga av kommuner eller kommunalförbund drivna ålderdomshem i riket. Till skillnad från socialvårdskommitténs undersökning omfattar den nu företagna undersökningen även Stockholm, Göteborg och Malmö samt inte bara de egentliga ålderdoms- och försörjningshemmen utan också de godkända vårdhem och vårdavdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka, vilka drivs av fattigvårdsstyrelser eller kommunalförbund. Uppgifter av två olika slag har inhämtats, nämligen dels vissa allmänna data om anstalterna (om hemmens ålder, byggnadernas art och platsutrymme, vårdtagarnas antal och omsättning, driftkostnaderna vid anstalterna m. m.), dels individuella uppgifter om vårdtagarna (om deras kön, ålder och civilstånd, deras hälsotillstånd och behov av vård på specialanstalter m. m.).

Utvecklingen av förhållandena vid ålderdomshemmen skall enligt en av socialstyrelsen för Kungl. Maj:t framlagd plan följas fortlöpande. Undersökningar skall sålunda företas varje år, ehuru deras innehåll och omfattning skall varieras från år till år. Allmänna uppgifter om anstalterna skall sålunda inhämtas varje år. Individuella uppgifter om klientelet däremot är av den omfattningen och karaktären, att det ansetts vara tillräckligt, att de införskaffas endast vart femte år.

Sedan den inledande undersökningen numera är i det närmaste färdigställd, kommer i det följande som en första redogörelse för dess resultat att lämnas en del preliminära uppgifter till belysning av den aktuella frågan om klientelblandningen på ålderdomshemmen, vilken utgör en av huvudfrågorna vid denna undersökning. Redogörelsen begränsas huvudsakligen

till de egentliga ålderdomshemmen och de icke godkända sjukavdelningar, som finns vid en del ålderdomshem. Vissa uppgifter kommer dock att lämnas även rörande de godkända sjukavdelningarna.

Till en början må här vissa huvudsiffror lämnas rörande anstalterna och vårdtagarna.

Antalet ålderdomshem och vårdplatser. Antalet av kommuner drivna ålderdomshem, som var i bruk den 15 maj 1950, var 1 385 med sammanlagt 38 494 platser. En översikt av ålderdomshemmens antal och platsutrymme på landsbygd och i städer samt förekomsten av olika avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka lämnas i tab. 1.

Av hela platsantalet kom 82 % på de egentliga ålderdomshemmen, 3 % på de för statsbidrag godkända avdelningarna för sinnessjuka, 8 % på kronikeravdelningar, godkända för statsbidrag, 2 % på kronikeravdelningar, godkända för landstingsgottgörelse och 5 % på ej godkända sjukavdelningar. De sistnämnda bildade en synnerligen heterogen grupp; dels ingick i den en hel del småavdelningar, som inrättats vid mindre ålderdomshem, huvudsakligen för att ge en möjlighet till isolering vid hastigt påkommande sjukdomsfall, dels ingick stora, från det övriga ålderdomshemmet klart avgränsade sjukavdelningar av sådan kvalitet, att de torde kunna jämföras i varje fall med de för landstingsgottgörelse godkända avdelningarna. Den senare typen förekom framför allt i Stockholm och Malmö.

Av de undersökta ålderdomshemmen var 1 232 hem med 24 148 platser förlagda på landsbygden och 153 hem med 14 346 platser belägna i städerna. Av de förra upptog platserna på specialavdelningar 5 % och av de senare 39 %.

Sedan 1946 har platsantalet minskat vid de egentliga ålderdomshemmen (inräknat de icke godkända sjukavdelningarna) och likaså vid de godkända sinnessjukavdelningarna men ökat vid kronikeravdelningarna på sätt, som framgår av nedanstående tablå.

	Antal vårdplatser		Ökning (+) el. minskning (-)	
	1950	1946	antal platser	%
Egentl. ålderdomshem (inkl. ej godk. sjukavd.) . . .	33 563	34 964	- 1 401	- 4
Godkänd avdelning för sinnessjuka	1 193	1 591	- 398	- 25
» » » kroniskt sjuka	3 738	2 630	+ 1 108	+ 42
Tillsammans	38 494	39 185	- 691	- 2

Minskningen av antalet vårdplatser vid de egentliga ålderdomshemmen torde huvudsakligen bero på en med ålderdomshemsreformen sammanhängande övergång från flerpersonsrum till en- och tvåpersonsrum. Antalet ålderdomshem har nämligen endast minskat med 6 (från 1 391 år 1946 till 1 385 år 1950). Nedgången i antalet platser vid de godkända sinnessjukavdelningarna sammanhänger däremot med ett nedläggande av dessa avdelningar eller ett överförande av dem till landsting. Antalet dylika avdelningar

Tab. 1. Antal ålderdomshem på landsbygden och i städerna, antal avdelningar av olika slag samt platsantalet på dessa den 15 maj 1950

	Landsbygd	Städer	Hela riket
Antal hem	1 232	153	1 385
därav med			
egentligt ålderdomshem	1 229	150	1 379
sinnessjukavdelning	8	24	32
kronikeravdelning med landstingsgottgörelse	13	14	27
kronikeravdelning med statsbidrag	62	48	110
annan sjukavdelning	22	36	58
Antal platser	24 148	14 346	38 494
därav på			
egentligt ålderdomshem	22 888	8 752	31 640
sinnessjukavdelning	153	1 040	1 193
kronikeravdelning med landstingsgottgörelse	128	690	818
kronikeravdelning med statsbidrag	631	2 289	2 920
annan sjukavdelning	348	1 575	1 923

har minskat från 40 till 32. Det trängande behovet av vårdplatser för kroniskt sjuka har, såsom framgår av tablån, medfört en mycket kraftig ökning av vårdplatserna vid de godkända kronikeravdelningarna. Samtidigt har dock antalet dylika avdelningar minskat något (från 144 till 137).

Antal vårdtagare. Hela antalet vårdtagare (i alla förekommande åldrar) på ålderdomshemmen den 15 maj 1950 utgjorde 32 652. Av dessa vårdades på de egentliga ålderdomshemmen 26 094 personer och på icke godkända sjukavdelningar 1 728 personer. De återstående 4 830 vårdtagarna vårdades på de godkända sjukavdelningarna.

Antalet män och kvinnor var ungefär lika stort. I städerna var männen däremot i majoritet (56 %) och på landsbygden kvinnorna (52 %). Likaså var männen i majoritet på de egentliga ålderdomshemmen (51 %) och kvinnorna på sjukavdelningarna (63 %).

Av samtliga vårdtagare var 49 % ogifta, 40 % änkor eller änklingar, 8 % gifta och 3 % fränskilda. Civilståndsfördelningen avviker väsentligt från den som gäller för åldringarna inom befolkningen. Olikheterna framgår av följande tablå.

Civilstånd	Vårdtagare på egentl. åld.-hem ¹		Befolkningen över 65 år 1945	
	antal	%	antal	%
Ogifta	13 569	49	108 996	17
Gifta	2 223	8	297 604	45
Änkor el. änklingar	11 131	40	237 445	36
Fränskilda	899	3	11 330	2
Summa	27 822	100	655 375	100

Ålderdomshemmens vårdtagare består sålunda till en mycket stor del av ensamstående. En jämförelse mellan det procentuella antalet på ålderdoms-

¹ Inkl. icke godkänd sjukavdelning.

hem vårdade bland åldringar med olika civilstånd visar också, att de ogifta i betydligt större utsträckning än andra återfinns på ålderdomshemmen.

	Procentuella antalet på ålderdomshem vårdade bland		
	ogifta	gifta	förut gifta
Över 60 år	6·9	0·5	4·1
» 70 »	12·0	1·2	6·0

En mycket stor del av vårdtagarna på ålderdomshemmen utgörs alltså av sådana som inte kan ordna för sig i sina hem, dels därför att de saknar anhöriga, som kan åta sig detta, och dels därför att de kräver ständig vård och tillsyn, vilket icke kan ordnas vid hemvård.

En stor del av vårdtagarna på ålderdomshemmen var inte åldringar. 21 % var nämligen, som tablån nedan visar, under 67 år, på landsbygden var antalet lägre än i städerna, 20 resp. 24 %. 39 % var mellan 67 och 80 år och 40 % över 80 år. Kvinnornas genomsnittsålder var högre än männens. I hela riket fanns på ålderdomshemmen inalles 7 minderåriga personer (under 16 år), därav en under 3 år.

Ålder, år	Män		Kvinnor		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
—16	2	0·0	5	0·0	7	0·0
17—29	42	0·3	44	0·3	86	0·3
30—39	160	1·1	119	0·9	279	1·0
40—49	461	3·3	446	3·2	907	3·3
50—59	1 061	7·6	841	6·1	1 902	6·8
60—66	1 523	10·8	1 194	8·7	2 717	9·8
67—69	863	6·1	701	5·1	1 564	5·6
70—74	2 128	15·1	1 720	12·5	3 848	13·8
75—79	2 799	19·9	2 500	18·2	5 299	19·1
80—89	4 310	30·7	5 142	37·4	9 452	34·0
90—	714	5·1	1 047	7·6	1 761	6·3
Summa	14 068	100·0	13 759	100·0	27 822	100·0

Den genomsnittliga vårdtiden var kortare på de icke godkända sjukavdelningarna än på de egentliga ålderdomshemmen. Omkring två tredjedelar av vårdtagarna hade intagits under den senaste femårsperioden, medan ca 6 % funnits på hemmen i mer än 20 år.

Intagningsår	Antal	%	Intagningsår	Antal	%
—1899	35	0·1	1935—1939	2 145	7·7
1900—1909	140	0·5	1940—1944	4 474	16·1
1910—1919	392	1·4	1945—1950	18 379	66·1
1920—1924	364	1·3	okänt	40	0·2
1925—1929	623	2·2			
1930—1934	1 230	4·4	Summa	27 822	100·0

Vanligen skedde intagningen direkt från vårdtagarens hem. Endast 14 % kom från annat håll. Att observera är emellertid att de här redovisade siffrorna endast avser de egentliga ålderdomshemmen och de icke godkända sjukavdelningarna. Omkring 5 % kom, som tablån nedan visar, från lasarett och 4 % från sinnessjukhus; i Västernorrlands län var den senare siff-

ran 7 %. En liten grupp vagabonder, 1 %, hörde också till ålderdomshemsklientelet; i Göteborgs och Bohus län utgjorde de dock 11 %.

	Vårdtagare på			
	egentliga ålderdomshemmet		ej godkänd sjukavdelning	
	antal	%	antal	%
Intogs från				
hemmet	22 403	85·9	1 409	81·5
lasarett	1 140	4·4	128	7·4
sinnessjukhus	919	3·5	68	3·9
sinnesslöanstalt	86	0·3	5	0·3
kroniskt sjukhem	173	0·7	8	0·5
annan specialanstalt	171	0·6	9	0·5
annat ålderdomshem	706	2·7	93	5·4
utlandet	125	0·5	—	—
landsvägen	333	1·3	6	0·4
födda på hemmet	7	0·0	—	—
okänd vistelseort	31	0·1	2	0·1
Summa	26 094	100·0	1 728	100·0

Hälsotillstånd. En av huvudfrågorna vid denna undersökning avser vårdtagarnas hälsotillstånd och behov av vård på specialanstalter av olika slag. Det har därvid gällt att få en aktuell översikt av i vilken utsträckning kroppssjuka, sinnesabnorma och lytesbehäftade personer vårdas på ålderdomshemmen. I arbetet på att skapa effektiv vård för dylika kategorier av sjuka och befria ålderdomshemmen från den nuvarande klientelblandningen är det av utomordentlig vikt att få en belysning av dessa förhållanden.

För denna del av undersökningen har uppgifter inhämtats från ålderdomshemmets läkare eller — där särskild sådan icke var anställd vid hemmet — av tjänsteläkaren på orten. Det har stundom varit förenat med stora svårigheter att erhålla fullständiga och noggranna uppgifter i detta avseende. Det har därför från styrelsens sida fått ägnas mycket arbete åt att få uppgifterna tillfredsställande.

Från läkarnas sida skulle för varje person, som vårdades på ålderdomshem den 15 maj 1950, uppges *dels* om vederbörande var sinnessjuk, sinnesslö, dövstum, blind eller led av tuberkulos, kräfta eller annan kronisk kroppssjukdom och uppges lytets eller sjukdomens art, *dels* anges om han (hon) egentligen var i behov av vård på sinnessjukhus, vårdhem för lätt-skötta sinnessjuka, sinnesslöanstalt, vårdhem för kroniskt sjuka eller annan specialanstalt.

Det ligger i sakens natur, att de uppgifter, som lämnats om vårdtagarnas behov av vård på specialanstalter, i viss utsträckning är subjektiva. Det har icke varit möjligt att utfärda några enhetliga normer för bedömningen i olika fall, utan läkarna har efter sitt eget gottfinnande fått avgöra, vilken vård som för en vårdtagare var den mest lämpliga.

Kombinationer av sjukdomar förekom ganska ofta hos vårdtagarna. Av bearbetningstekniska skäl har emellertid endast en sjukdom kunnat beaktas för varje vårdtagare. Som allmän princip har vid bearbetningen följts de reglerna att i de fall, då det kunde avgöras, vilken sjukdom som var den

Tab. 2. Antal sjuka vårdtagare och antalet vårdtagare i behov av vård på specialanstalt

	Egentligt ålderdomshem						Icke godkänd sjukavdelning					
	Absoluta tal			%			Absoluta tal			%		
	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket	Lands- bygd	Stä- der	Hela riket
Antal vårdtagare . . .	18 729	7 365	26 094	100·0	100·0	100·0	281	1 447	1 728	100·0	100·0	100·0
därav:												
a) sinnessjuka	2 115	866	2 981	11·3	11·8	11·4	44	215	259	15·7	14·9	15·0
sinnesslöa	1 784	504	2 288	9·5	6·8	8·8	16	37	53	5·7	2·5	3·1
kroniskt sjuka	4 990	2 181	7 171	26·6	29·6	27·5	152	966	1 118	54·1	66·8	64·7
blinda	457	127	584	2·5	1·7	2·2	6	15	21	2·1	1·0	1·2
dövstumma	110	33	143	0·6	0·4	0·5	1	3	4	0·4	0·2	0·2
med annat lyte	885	255	1 140	4·7	3·5	4·4	22	97	119	7·8	6·7	6·9
sociala vårdfall	75	382	457	0·4	5·2	1·8	—	1	1	—	0·1	0·1
med okänd sjukdom	39	59	98	0·2	0·8	0·4	—	2	2	—	0·1	0·1
utan sjukdom eller												
lyte	8 274	2 958	11 232	44·2	40·2	43·0	40	111	151	14·2	7·7	8·7
b) i behov av vård på												
sinnessjukhus	399	80	479	2·1	1·1	1·8	15	44	59	5·4	3·0	3·4
vårdhem för lättskötta												
sinnessjuka	1 215	462	1 677	6·5	6·3	6·4	20	109	129	7·1	7·5	7·5
sinnesslöanstalt	768	268	1 036	4·1	3·6	4·0	6	25	31	2·1	1·7	1·8
kroniskt sjukhem	2 313	863	3 176	12·4	11·7	12·2	118	383	501	42·0	26·5	29·0
annan specialanstalt	167	103	270	0·9	1·4	1·0	3	4	7	1·1	0·3	0·4
Utan behov av vård på												
specialanstalt	13 867	5 589	19 456	74·0	75·9	74·6	119	882	1 001	42·3	61·0	57·9

väsentligaste, har denna angetts, och i de fall, då den ena sjukdomen kunde antas vara en följd av den andra, angavs den ursprungliga. Gränsdragningen mellan normalt ålderdomssvaga och kroniskt sjuka har många gånger varit svår att göra. Avgörande för huruvida en vårdtagare skulle betecknas som kroniskt sjuk blev i dessa fall väsentligen om han uppgivits vara i behov av vård på kronikerhem.

På grund av detta tillvägagångssätt har antalet sjuka av en viss kategori blivit något för lågt, men hela antalet sjuka har icke påverkats.

En översikt av vårdtagarnas fördelning med avseende på hälsotillstånd och behov av vård på specialanstalt dels på egentliga ålderdomshemmen, dels på de icke godkända sjukavdelningarna lämnas i tab. 2. Det erinras om att vårdtagarna på de godkända sjukavdelningarna icke medtagits här.

Av samtliga 26 000 vårdtagare på de egentliga ålderdomshemmen har i runt tal 15 000 eller 57 % angetts vara kroniskt sjuka, sinnesabnorma eller ha något lyte. På de icke godkända sjukavdelningarna hade ca 1 600 av samtliga 1 728 vårdtagare sjukdomar och lyten av angiven art.

Den största gruppen utgörs av de kroniskt sjuka. Dessa uppgick på de egentliga ålderdomshemmen till ca 7 200 och på de icke godkända sjukavdelningarna till ca 1 100. De utgjorde 28 resp. 65 % av samtliga vårdtagare. Den vanligaste av de kroniska sjukdomarna var åderförkalkning (arteriosclerosis, arteriosclerosis cerebri och cardiosclerosis), som 2 177 vårdtagare uppgavs lida av. Denna siffra är med all sannolikhet avsevärt för låg, bl. a. därför att hithörande hjärtsjukdomar icke medräknats. I en följande redo-

görelse skall emellertid åderförkalkningens roll bli föremål för särskild uppmärksamhet. Ofta förekommande var även tumörer, hjärtfel och reumatiska sjukdomar. Det procentuella antalet vårdtagare, som led av kronisk sjukdom, var såväl på de egentliga ålderdomshemmen som på icke godkända sjukavdelningar vanligare i städerna än på landsbygden.

De sinnessjukas antal uppgick till 2 981 på de egentliga ålderdomshemmen och 259 på de icke godkända sjukavdelningarna. I förra fallet utgjorde de sinnessjuka 11 % och i det senare 15 % av samtliga vårdtagare. Någon skillnad mellan landsbygd och städer har icke kunnat konstateras.

Sinnesslöa var 2 288 eller 9 % av vårdtagarna på de egentliga ålderdomshemmen och 53 eller 3 % på sjukavdelningarna. Begreppet sinnesslö har i denna undersökning blivit mycket vidsträckt; hit har nämligen förts såväl lätt debila som högggradigt sinnesslöa. Att uppställa en klar gräns mellan debila och sociala vårdfall har inte heller låtit sig göra. Som sociala vårdfall har nämligen sådana betecknats, som, utan att lida av något konstaterbart fysiskt eller psykiskt fel, saknar förmågan att reda sig på egen hand; orsaken till denna oförmåga torde emellertid i en hel del fall vara en viss grad av debilitet. De sociala vårdfallen var betydligt vanligare i städerna än på landsbygden; för de sinnesslöa var förhållandet det motsatta.

Blinda var ca 2 % av vårdtagarna, dövstumma knappt 1 %, medan 4 % på de egentliga ålderdomshemmen och 7 % på sjukavdelningarna led av annat lyte, vanligen lamhet.

Antalet vårdtagare, som icke uppgetts vara sinnesabnorma, kroniskt sjuka eller lytta, utgjorde 43 % av vårdtagarna på de egentliga ålderdomshemmen och 9 % på sjukavdelningarna. De senare bestod till större delen av åldringar, som vid undersökningstillfället var akut sjuka, och därför tillfälligtvis vårdades på ålderdomshemmets isoleringsavdelning.

Vårdtagare i behov av vård på specialanstalt. Enligt läkarnas bedömning ansågs ca 6 600 eller 25 % av vårdtagarna på de egentliga ålderdomshemmen icke lämpade för vården där utan i behov av vård på olika specialanstalter. Dessa utgör 46 % av samtliga redovisade sinnesabnorma, kroniskt sjuka och lytesbehäftade på hemmen. I övriga fall var sjukdomen av den lindrigare beskaffenhet, att de ansetts kunna vårdas på ålderdomshemmen.

Av vårdtagarna på de icke godkända sjukavdelningarna har 727 eller 42 % uppgetts böra remitteras till specialanstalt, medan övriga 1 001 eller 58 % ansågs få en tillfredsställande vård på vederbörande avdelningar.

Antalet vårdtagare på de egentliga ålderdomshemmen och de icke godkända sjukavdelningarna, som var i behov av vård på olika specialanstalter, framgår av tab. 2. Vård på kronikerhem behövde 3 176 personer på de egentliga ålderdomshemmen och 501 vårdtagare på sjukavdelningarna; dessa utgjorde i förra fallet 12 och i det senare 29 % av samtliga vårdtagare.

Högggradigt sinnessjuka, dvs. i behov av vård på sinnessjukhus, var 479 (2 %) på de egentliga ålderdomshemmen och 59 (3 %) på sjukavdelningarna, lindrigare sinnessjuka och i behov av vård på vårdhem för lättskötta

Tab. 3. Antal vårdtagare länsvis fördelade efter vårdbehov

L ä n	Antal vård- tagare	Därav i behov av vård på				
		sinnes- sjukhus	vårdhem för lättskötta sinnessjuka	sinnesslö- anstalt	kroniskt sjukhem	annan special- anstalt
Absoluta tal						
Stockholms stad	1 645	8	54	10	248	5
Stockholms län	1 446	20	76	41	177	7
Uppsala	634	10	43	15	79	10
Södermanlands	1 264	16	41	33	134	4
Östergötlands	1 726	31	114	61	156	10
Jönköpings	814	10	58	30	137	13
Kronobergs	773	18	68	21	104	6
Kalmar	1 263	22	95	63	225	17
Gotlands	86	—	1	—	9	2
Blekinge	676	14	65	34	89	10
Kristianstads	1 065	18	99	29	122	11
Malmöhus	2 637	42	141	77	225	20
Hallands	720	14	25	24	66	4
Göteborgs o. Bohus	1 703	23	117	80	263	35
Älvsborgs	1 486	26	140	54	144	14
Skaraborgs	1 307	24	88	35	190	7
Värmlands	1 325	42	119	63	197	7
Örebro	1 017	36	57	65	172	10
Västmanlands	932	22	51	51	139	16
Kopparbergs	965	34	61	57	153	15
Gävleborgs	1 080	41	76	69	154	13
Västernorrlands	1 391	18	132	69	255	21
Jämtlands	524	12	25	13	55	5
Västerbottens	752	14	25	35	99	8
Norrbottens	586	23	35	38	85	7
Samtliga	27 822	538	1 806	1 067	3 677	277
Procentuell fördelning						
Stockholms stad	100·0	0·5	3·3	0·6	15·1	0·3
Stockholms län	100·0	1·4	5·3	2·8	12·2	0·5
Uppsala	100·0	1·6	6·8	2·4	12·4	1·6
Södermanlands	100·0	1·3	3·2	2·6	10·6	0·3
Östergötlands	100·0	1·8	6·6	3·5	9·1	0·6
Jönköpings	100·0	1·2	7·1	3·7	16·8	1·6
Kronobergs	100·0	2·3	8·8	2·7	13·5	0·8
Kalmar	100·0	1·7	7·5	5·0	17·8	1·3
Gotlands	100·0	—	1·2	—	10·5	2·3
Blekinge	100·0	2·1	9·6	5·0	13·2	1·5
Kristianstads	100·0	1·7	9·3	2·7	11·5	1·0
Malmöhus	100·0	1·6	5·3	2·9	8·5	0·8
Hallands	100·0	1·9	3·5	3·3	9·2	0·6
Göteborgs o. Bohus	100·0	1·3	6·9	4·7	15·4	2·1
Älvsborgs	100·0	1·8	9·4	3·6	9·7	0·9
Skaraborgs	100·0	1·8	6·7	2·7	14·6	0·5
Värmlands	100·0	3·2	9·0	4·7	14·9	0·5
Örebro	100·0	3·5	5·6	6·4	16·9	1·0
Västmanlands	100·0	2·4	5·5	5·5	14·9	1·7
Kopparbergs	100·0	3·5	6·3	5·9	15·9	1·6
Gävleborgs	100·0	3·8	7·0	6·4	14·3	1·2
Västernorrlands	100·0	1·3	9·5	5·0	18·3	1·5
Jämtlands	100·0	2·3	4·8	2·5	10·5	0·9
Västerbottens	100·0	1·9	3·3	4·6	13·2	1·1
Norrbottens	100·0	3·9	6·0	6·5	14·5	1·2
Samtliga	100·0	2·0	6·5	3·8	13·2	1·0

sinnessjuka var 1 677 (6 %) resp. 129 (8 %). Vård på sinnesslöanstalt erfordrades för 1 036 (4 %) resp. 31 (2 %).

Vård på annan specialanstalt än de nu nämnda ansågs erforderlig för 277 personer. De typer av vårdhem, som angetts, var följande:

	Antal vårdbe- hövande		Antal vårdbe- hövande
Epileptikerhem	81	Lasarett	17
Alkoholistanstalt	49	Dövtumanstalt	14
Arbetshem	45	Övriga	13
Blindhem	28		
Sanatorium	22		
Vilohem	8		
		Summa	277

Delade meningar rådde om var en epileptiker lämpligen bör vårdas; sjukdomens svårighetsgrad var givetvis en bidragande orsak härtill. Epilepsi i förening med sinnesslöhet ansågs i ett flertal fall kräva vård på sinnesslöanstalt. Enstaka epileptiker ansågs även passa på arbetshem. Den kategori, som eljest företrädesvis hänvisats till sådana hem, var de mera svårartat debila. Alkoholisterna ansågs i en del fall behöva vård på sinnessjukhus, i en del fall på alkoholistanstalt och i något fall på arbetshem. På blindhem önskade man framför allt placera yngre blinda personer, under det att de äldre, hos vilka blindheten betraktades som ett ålderssymtom, ansågs passa på ålderdomshemmen. Vilohem rekommenderades för 8 lindrigt sinnessjuka (nervösa) personer. Lasarettsvård behövdes för ett litet antal svårt sjuka personer.

Klientelblandningens omfattning är rätt olika i olika län. Detta framgår av tab. 3, som visar länsvis absoluta och relativa antalet vårdtagare på de egentliga ålderdomshemmen (inkl. de icke godkända sjukavdelningarna), vilka var i behov av vård på olika specialanstalter.

Av tabellen framgår att andelen sinnessjuka på ålderdomshemmen är särskilt stor i Värmlands (12,2 %), Blekinge (11,7 %), Älvsborgs (11,2 %), Kronobergs (11,1 %), Kristianstads (11,0 %) och Västernorrlands län (10,8 %), andelen sinnesslöa i Norrbottens (6,5 %), Örebro (6,4 %) och Gävleborgs län (6,4 %) samt andelen kroniskt sjuka i Västernorrlands (18,3 %), Kalmar (17,8 %) och Örebro län (16,9 %). Att märka är emellertid, att sedan tiden för undersökningen har en hel del vårdplatser för sjuka tillskapats i olika landstingsområden. Särskilt må uppmärksammas åtgärderna i Norrbottens län, varvid bl. a. ett hem med 150 platser för obildbara äldre sinnesslöa tagits i bruk efter den 1 juni 1950.

Även på de godkända sjukavdelningarna förekom vårdtagare, som icke ansågs få en tillfredsställande vård där utan borde remitteras till annan specialanstalt. Detta var fallet med omkring 930 vårdtagare på dessa avdelningar. Behov av vård på andra specialanstalter förelåg alltså för inalles 8 300 vårdtagare på ålderdomshemmen och dess sjukavdelningar. 4 060 behövde vård på kronikerhem, 730 på sinnessjukhus, 2 030 på vårdhem för lättskötta sinnessjuka, 1 140 på sinnesslöanstalt och 340 på annan specialanstalt.

Kortare meddelanden

Kommunalhemmen i Finland. Ungefär samtidigt med att socialstyrelsen företagit en undersökning av ålderdomshemmen, har i Finland en liknande undersökning gjorts av de finska kommunalhemmen. Då det kan vara av intresse att jämföra en del uppgifter från de båda länderna, ges här nedan ett kort referat av redogörelsen för den finska undersökningen, som publicerats i Social tidskrift 1951, nr 3—4. Vissa resultat från den svenska utredningen publiceras på annan plats i detta häfte (sid. 723).

Undersökningen avsåg oktober 1950 och vid denna tidpunkt fanns det i Finland 345 kommunalhem, 34 i städerna och 311 på landsbygden. Alla hem hade en allmän avdelning, 55 % dessutom sjukavdelning, 44 % sinnessjukavdelning, 11 % tuberkulosavdelning och 4 % barnavdelning. Den vanligaste rumstypen var dubbelrum; denna typ fanns vid 300 hem med ialles 2 134 rum (32 % av samtliga). Rum för 3—4 personer fanns vid 315 hem med tillsammans 1 964 rum (29 % av samtliga). Rum för 5 och flera vårdtagare var fortfarande i bruk vid omkring två tredjedelar av hemmen; sammanlagt fanns 1 096 rum av denna typ. Enpersonsrummen slutligen var 1 083 och förekom på 229 hem.

Antalet vårdplatser och antalet intagna vårdtagare visas i följande sammanställning.

	Godkänt platsantal	Vård- tagare
Allmän avdelning	13 433	11 588
Sjukavdelning	3 690	3 816
Sinnessjukavdelning	2 637	2 825
Tuberkulosavdelning	226	127
Barnavdelning	92	52
Annan avdelning	26	12

Antalet vårdtagare, som fanns på hemmen i oktober 1950, var 18 526. Hur dessa fördelade sig (procentuellt) på kön och ålder framgår av nedanstående sammanställning.

Ålder	Män	Kvinnor	Samtliga
Under 2 år	0·8	0·4	0·6
2—15 >	1·6	0·8	1·1
16—19 >	1·3	0·6	0·9
20—29 >	5·4	3·5	4·2
30—39 >	8·2	6·1	6·8
40—49 >	13·6	9·1	10·8
50—59 >	16·2	12·0	13·6
60—66 >	13·4	11·5	12·3
67—69 >	6·6	6·1	6·3
70—79 >	21·7	28·5	25·9
80— >	11·2	21·4	17·5
Summa 100	100	100	100

Knappt 2 % var under 16 år, 49 % mellan 16 och 66 år och lika många 67 år och däröver. Männen utgjorde ialles 7 059 (38 %) och kvinnorna 11 467 (62 %). Ehuru majoriteten av vårdtagarna består av åldringar, utgör kommunalhemmen i stor utsträckning även hemvist för yngre åldersklasser. I detta avseende föreligger en markant skillnad mot de svenska ålderdomshemmen. Över en tredjedel av vårdtagarna i Finland var i den bästa arbetsåldern, 20—59 år.

Efter sitt hälsotillstånd har vårdtagarna graderats i fyra grupper, gott, svagt, med akut sjukdom och med kronisk sjukdom. Här nedan visas den procentuella andelen av dessa grupper för dels yngre, dels äldre vårdtagare.

Hälsotillstånd	16—64 år		65 år o. högre		Samtliga	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Gott	3	5	14	11	8	9
Svagt	1	1	13	11	6	7
Akut sjukdom	1	1	1	1	1	1
Kronisk sjukdom	95	93	72	77	85	83
Summa 100	100	100	100	100	100	100

Största delen av vårdtagarna på kommunalhemmen var varaktigt sjuka eller led av någon långvarig sjukdom. Bland dem som var 65 år och äldre hänfördes 75 % till dessa kategorier och bland de yngre inte mindre än 94 %. Då de yngre (un-

der 65 år) utgjorde närmare hälften av samtliga, har kommunalhemmen i stor utsträckning blivit vårdanstalter för kroniskt sjuka i yngre årsklasser.

En del av de sjuka vårdades på särskilda godkända sjukavdelningar, men på grund av den bristande tillgången på vårdplatser på dessa avdelningar var inblandningen av sjuka mycket stor även på de allmänna avdelningarna. I nedanstående tablå redo-

visas antalet vårdtagare över 64 år med olika sjukdomar fördelade efter de avdelningar, på vilka de vistades.

Slutligen kan nämnas, att i den finska utredningen även gjorts en undersökning av vårdtagarnas andliga vård, deras sysselsättning, förekomsten av radio, bibliotek, andaktsstunder, gruppbesök, klubbverksamhet etc.

	Allmän avdelning		Sjuk-avdelning		Sinnessjuk-avdelning		Annan avdelning		Summa	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Antal vårdtagare över 64 år	4 168	100	2 622	100	646	100	32	100	7 468	100
Därav med nedanstående sjukdomar:										
Lung- eller annan tuberkulos	68	1·6	62	2·4	1	0·2	26	.	157	2·1
Sjukdomar i andningsorganen	133	3·2	47	1·8	—	—	—	—	180	2·4
Hjärt- och blodkärlsjukdomar	890	21·3	463	17·7	5	0·8	—	—	1 358	18·2
Kräfta	57	1·4	67	2·6	1	0·1	1	.	126	1·7
Matsmältningsstörningar, tarm-, lever-, njur- o. urinsjukdomar	202	4·8	100	3·8	1	0·2	—	—	303	4·1
Kroniskt bensår	90	2·2	32	1·2	—	—	—	—	122	1·6
Kronisk ledgångsreumatism	319	7·7	260	9·9	1	0·1	1	.	581	7·8
Hjärnblödning	195	4·7	350	13·3	4	0·6	—	—	549	7·4
Blindhet	250	6·0	154	5·9	2	0·3	—	—	406	5·4
Dövhhet, dövstumhet	145	3·5	31	1·2	3	0·5	—	—	179	2·4
Vanförhet	146	3·5	69	2·6	—	—	—	—	215	2·9
Sinnessjukdom, sinnesslöhet, fallandesot	931	22·3	160	6·1	609	94·3	4	.	1 704	22·8
Ålderdomssvaghet	475	11·4	624	23·8	15	2·3	—	—	1 114	14·9
Övriga sjukdomar	267	6·4	203	7·7	4	0·6	—	—	474	6·3

T. G.

Trädgårdsarbetarnas löner år 1950. Här nedan lämnas vissa uppgifter om trädgårdsarbetarnas löneförhållanden år 1950 enligt den undersökning som socialstyrelsen utfört. En utförligare redovisning lämnas i Meddelande från socialstyrelsens utredningsbyrå, som kan erhållas efter hänvändelse till socialstyrelsen, samt sedermera i Lönestatistisk årsbok 1950.

Uppgifter infordrades från 1 290 trädgårdsodlare om varje under 1950 anställd trädgårdsarbetare. Bl. a. begärdes uppgift om ålder, yrkesspecialitet, antal arbetstimmar och dagsverken samt den kontanta lönen och naturaförmånernas värde. Uppgifter om arbetstid och arbetslön skulle lämnas med fördelning på arbete mot tidlön

och mot ackordslön. Uppgifter begärdes även om företagens specialitet, trädgårdens totala areal samt växthusens och drivbänkarnas areal.

Bearbetningsbara blanketter erhöles från 685 arbetsgivare med tillsammans 4 279 arbetare. Antalet arbetare med nominativa uppgifter utgjorde 3 500 eller 82 %.

I tab. 1 redovisas de genomsnittliga tim- resp. årsförtjänsterna för olika grupper av trädgårdsarbetare. Årsförtjänsterna har endast uträknats för arbetare med minst 250 dagsverken under året. I förtjänsttalen ingår indextillägg, värdet av naturaförmåner, lön för övertidsarbete och vakttjänstgöring, semesterlön, resp. semesterersättning, sjukersättning, gratifikationer o. dyl.

Tab. 1. Genomsnittliga tim- och årsförtjänster för trädgårdsarbetare 1950

Kön Yrken	Antal arbetare		Timförtjänst		Årsförtjänst	
	med tim- uppgifter	med minst 250 dags- verken	Kr	Index (1949= 100)	Kr	Index (1949= 100)
Män¹	1 833	1 120	2·05	101·5	5 026	102·8
Trädgårdsarbetare	1 697	1 008	2·04	102·0	4 994	103·1
Därav: förmän	152	230	2·59	102·8	6 300	103·4
yrkesarbetare	1 023	631	2·02	101·5	4 743	101·9
grovarbetare	301	68	1·82	99·5	4 194	99·8
elever o. lärlingar	221	79	1·72	98·9	3 883	103·8
Specialarbetare	100	92	2·23	103·7	5 393	104·2
Kvinnor¹	550	56	1·55	102·0	3 450	104·2
Minderåriga¹						
Män	216	47	1·23	106·0	2 785	110·0
Kvinnor	56	4	1·19	96·0	.	.

Tabellen visar, att timförtjänsten för vuxna manliga arbetare var 1,5 % högre och för vuxna kvinnliga arbetare 2,0 % högre än under 1949. Årsförtjänsten var för männen 2,3 % och för kvinnorna 4,2 % högre än under 1949.

Tab. 2 visar timförtjänsternas variationer för vuxna trädgårdsarbetare. Uppgifterna lämnas dels för arbetare vid gårdar, som tillämpar kollektivavtal, och dels för arbetare vid gårdar, som ej tillämpar kollektivavtal.

Tab. 2. Trädgårdsarbetare fördelade efter timförtjänstens storlek 1950

Arbetargrupp	Antal arbeta- re	Därav (i %) med en timförtjänst av kr										Me- del- lön, kr	Me- dian- lön, kr	Lönnernas normala varia- tions- gränser, kr
		in till 1·20	1·20-1·39	1·40-1·59	1·60-1·79	1·80-1·99	2·00-2·19	2·20-2·39	2·40-2·59	2·60-2·79	2·80 o. över			
Vuxna män¹	1 833	2·0	2·7	6·0	15·2	29·8	22·7	10·5	5·6	2·5	3·5	2·05	1·96	1·79-2·17
Därav: med koll.-avtal	1 422	1·0	1·5	4·7	14·1	30·3	24·2	11·3	6·4	2·5	4·0	2·09	1·98	1·83-2·19
utan koll.-avtal	411	5·3	6·8	10·5	19·0	25·8	17·8	7·8	2·9	2·4	1·7	1·91	1·85	1·65-2·03
Vuxna kvinnor¹	550	5·3	36·0	41·6	11·6	3·3	0·7	0·4	0·2	0·5	0·4	1·55	1·43	1·35-1·53
Därav: med koll.-avtal	411	2·2	35·0	42·6	13·6	3·9	0·7	0·5	0·3	0·7	0·5	1·59	1·44	1·37-1·55
utan koll.-avtal	139	14·4	38·8	38·9	5·8	1·4	0·7	—	—	—	—	1·39	1·38	1·28-1·50

¹ Exklusive anläggningsarbetare.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Vägtrafikolyckor, som föranlett polisundersökning

Preliminär redogörelse för andra kvartalet år 1951

Antalet till statistiska centralbyrån under redogörelseperioden genom vägtrafikolyckor omkomna personer är 7 % större än antalet för andra kvartalet 1950. För omkomna eller skadade biltrafikanter redovisas minskning (12 %) jämfört med andra kvartalet 1950. Motsvarande siffra för mc-trafikanterna visar ökning med 17 %.

Tab. 1. Antal olyckor

Områden	Dödlig utgång	Annan personskada		Endast egendoms-skada	Summa	Därav vid trafik med motorfordon
		Svår	Lindrig			
Stockholm	13	79	326	566	984	909
Göteborg	7	40	177	368	592	544
Malmö	1	37	116	192	346	317
Övriga städer	45	119	362	656	1 182	1 138
Samtliga städer	66	275	981	1 782	3 104	2 908
Landsbygden	86	215	456	915	1 672	1 648
Summa: 2 kv. 1951	152	490	1 437	2 697	4 776	4 556
1 , ,	99	290	935	4 024	5 348	5 252
4 , 1950	148	634	1 466	3 862	6 110	5 901
3 , ,	173	625	1 943	2 775	5 516	5 173
2 , ,	144	480	1 464	2 074	4 162	3 820
1 , ,	86	275	804	2 583	3 748	3 605

Tab. 2. Antal vid olyckorna skadade personer

Skador	Bilförare	Bilpassagerare	Förare av yngre motorecykel	Passagerare på yngre motorecykel	Lättviktsmotorcyklister	Cyklister	Fotgängare	Andra	Summa
Dödsskada	11	9	31	5	2	44	50	6	158
Annan svår skada	31	64	140	20	9	152	117	7	540
Lindrig skada	157	227	345	76	14	595	297	26	1 737
Summa: 2 kv. 1951	199	300	516	101	25	791	464	39	2 435
1 , ,	270	425	83	19	12	241	390	185	1 625
4 , 1950	373	561	294	41	35	717	575	158	2 754
3 , ,	331	630	605	142	53	1 189	430	60	3 440
2 , ,	206	359	435	75	37	857	426	69	2 464
1 , ,	174	317	99	11	16	286	363	137	1 403

¹ Därav 14 spårvagnsrafikanter, 8 hästfordonsrafikanter, 5 passagerare på cykel, 3 barn på 3-hjulig cykel, 3 sparkstöttingtrafikanter, 2 spädbarn i vagn.

S. G.

Befolkningsutvecklingen under andra kvartalet 1951

Av statistiska centralbyrån har följande preliminära uppgifter sammanställts rörande antalet vigda par samt antalet levande födda och döda under andra kvartalet 1951 med jämförelsetal för de närmast föregående åren.

Antalet vigda, födda och döda åren 1939—1951

Period	Vigda par			Levande födda			Döda			Överskott av födda		
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket
1939 . . .	32 399	28 974	61 373	64 104	33 276	97 380	48 552	24 324	72 876	15 552	8 952	24 504
1940 . . .	30 766	28 400	59 166	60 691	35 087	95 778	47 692	25 056	72 748	12 999	10 031	23 030
1941 . . .	29 879	28 223	58 102	61 783	37 944	99 727	47 325	24 585	71 910	14 458	13 359	27 817
1942 . . .	32 213	31 446	63 659	68 856	45 105	113 961	41 615	22 126	63 741	27 241	22 979	50 220
1943 . . .	31 331	31 472	62 803	72 837	52 555	125 392	42 213	23 892	66 105	30 624	28 663	59 287
1944 . . .	31 113	33 514	64 627	75 313	59 678	134 991	45 178	27 111	72 284	30 140	32 567	62 707
1945 . . .	30 416	33 864	64 280	74 276	61 097	135 373	44 125	27 776	71 901	30 151	33 321	63 472
1946 . . .	29 591	34 209	63 800	72 025	60 572	132 597	43 111	27 524	70 635	28 914	33 048	61 962
1947 . . .	27 349	32 321	59 670	68 071	60 708	128 779	44 410	29 169	73 579	23 661	31 539	55 200
1948 . . .	25 360	31 349	56 709	66 259	60 133	126 392	39 871	27 809	67 740	26 388	32 264	58 652
1949 . . .	24 067	30 363	54 430	63 382	57 565	120 947	40 441	28 781	69 222	22 941	28 784	51 725
1950 . . .	23 032	31 005	54 037	60 363	55 050	115 413	40 952	29 137	70 089	19 411	25 913	45 324
1950 1 kv.	3 562	5 095	8 657	15 424	14 500	29 924	11 046	7 608	18 739	4 378	6 807	11 185
2 " "	7 563	9 562	17 125	16 617	14 964	31 581	10 159	7 311	17 470	6 458	7 658	14 111
3 " "	5 663	7 759	13 422	14 547	12 937	27 483	9 364	6 696	16 060	5 183	6 240	11 423
4 " "	6 244	8 589	14 833	13 775	12 650	26 425	10 383	7 437	17 820	3 392	5 213	8 605
1951 1 kv.	4 291	6 252	10 543	14 549	13 729	28 278	12 200	8 209	20 409	2 349	5 520	7 869
Jan.	876	1 277	2 153	4 774	4 416	9 190	5 054	3 227	8 281	— 280	1 189	909
Febr.	1 012	1 609	2 621	4 611	4 325	8 936	3 494	2 362	5 856	1 117	1 963	3 080
Mars	2 403	3 366	5 769	5 164	4 988	10 152	3 652	2 620	6 272	1 512	2 368	3 880
2 kv.	6 627	8 276	14 903	15 684	14 580	30 264	9 994	7 161	17 155	5 690	7 419	13 109
April	1 256	1 737	2 993	5 196	4 993	10 189	3 506	2 498	6 004	1 690	2 495	4 185
Maj	2 296	2 841	5 137	6 394	5 025	10 419	3 276	2 432	5 708	2 118	2 593	4 711
Juni	3 075	3 698	6 773	5 094	4 562	9 656	3 212	2 231	5 443	1 882	2 331	4 213
På 1000 inv. ¹												
1939 . .	8.0	12.7	9.7	15.9	14.6	15.4	12.0	10.7	11.5	3.9	3.9	3.9
1945 . .	7.9	12.4	9.7	19.2	22.3	20.5	11.4	10.1	10.9	7.8	12.2	9.6
1946 . .	7.7	12.1	9.6	18.7	21.5	19.9	11.2	9.8	10.6	7.6	11.7	9.3
1947 . .	7.2	11.0	8.8	17.8	20.6	19.0	11.6	9.9	10.9	6.2	10.7	8.2
1948 . .	6.7	10.3	8.3	17.5	19.7	18.6	10.5	9.1	9.9	7.0	10.6	8.6
1949 . .	6.4	9.6	7.9	16.8	18.2	17.5	10.7	9.1	10.0	6.1	9.1	7.5
1950 . .	6.1	9.6	7.8	16.0	17.1	16.5	10.9	9.1	10.0	5.1	8.0	6.5
1949 1 kv.	4.2	6.7	5.3	17.5	18.7	18.1	11.4	9.7	10.6	6.1	9.1	7.5
1950 " "	3.8	6.4	5.0	16.6	18.2	17.4	11.9	9.7	10.9	4.7	8.5	6.5
1951 " "	4.6	7.7	6.1	15.7	16.9	16.3	13.2	10.1	11.7	2.5	6.8	4.6
1949 2 kv.	8.2	11.6	9.7	18.3	20.2	19.1	10.9	9.3	10.1	7.4	10.9	9.0
1950 " "	8.1	11.9	9.8	17.7	18.6	18.1	10.8	9.1	10.0	6.9	9.5	8.1
1951 " "	7.1	10.3	8.6	16.8	17.7	17.2	10.7	8.7	9.8	6.1	9.0	7.4

¹ Relationstalen är beräknade per år på 1000 av folkmängden vid resp. års början.

Av tabblån framgår bl. a., att antalet *ingångna äktenskap* under andra kvartalet 1951 är avsevärt lägre än motsvarande kvartal föregående år, vilket dock huvudsakligen beror på att påsken i år inföll i mars men år 1950 i april. Om man, för att eliminera helgernas inverkan, utsträcker jämförelsen till hela första halvåret, visar det sig nämligen, att nedgången från år 1950 till 1951 är helt obetydlig.

Även siffrorna för *levande födda* för andra kvartalet år 1951 visar lik- som föregående kvartal nedgång i jämförelse med samma kvartal år 1950 såväl absolut som relativt. Nedgången fördelar sig ganska jämnt på landsbygd och städer.

Antalet *dödsfall* är för andra kvartalet något lägre än under motsvarande kvartal år 1950, medan däremot halvårssiffran överstiger 1950 års siffra, beroende på det ovanligt stora antalet dödsfall under första kvartalet 1951.

Överskottet av födda, som under de senaste åren visat en nedåtgående tendens, har även under andra kvartalet 1951 fortsatt att sjunka såväl på landsbygden som i städerna.

H. G.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för augusti 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som avser att månads- vis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet har i 1935 års serie stigit från 209,5 i mitten av juli till 210,6 i mitten av augusti. Sätts prisnivån i augusti 1939 = 100, blir indextalet för augusti 197,2 mot 196,2 för juli. Uppgången är 1,1 respektive 1,0 enheter, vilket motsvarar 0,5 %. För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100).¹

	1951				1951		
	juni	juli	aug.		juni	juli	aug.
Livsmedel	211.2	211.8	214.1	Bostad	108.3	108.3	108.3
Mjölk, smör, ost, margarin	222.2	222.2	222.2	Bränsle och lyse	243.9	251.6	256.5
Kött	245.5	245.4	248.8	Beklädnad	250.4	249.6	250.1
Fläsk	256.0	257.2	259.6	Kläder	252.0	250.9	251.4
Ägg	269.5	273.4	276.0	Skor	245.2	245.7	245.9
Fisk	185.9	197.1	195.4	Övriga varor och tjänster	231.9	232.5	232.6
Potatis, mjöl, bröd m. m.	205.0	201.2	207.5	Inventarier och husgeråd	214.7	215.4	215.4
Trädgårdsprodukter	196.8	199.7	210.4	Generalindex	208.8	209.5	210.6
Specier, kolonialvaror	253.8	255.7	256.1				
Förtär. utom hem., maltdr.	189.0	189.5	189.8				

Livsmedelsposten har stigit med 1,1 % (från 211,8 till 214,1). De flesta köttvarorna har stigit i pris, men fårkött och hönskött har blivit något bil-

¹ Motsvarande indextal för tiden fr. o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6 (sid. 438); general- indextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i Soc. Medd. 1951: 5 (sid. 378).

Detaljhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner december 1950—augusti 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Dec. 1950	Mars 1951	Juni 1951	Mars 1951	Juni 1951	Maj 1951	Juni 1951	Juli 1951	Aug. 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	33·2	37·4	37·5	36·7	36·8	37·8	37·8	37·8	37·8
Mejerismör	kg	560	645	645	645	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	»	346	410	410	410	410	410	410	410	410
fetth. 30 +	»	264	330	330	330	329	331	331	331	330
Nötkött: stek	»	407	466	503	457	497	498	506	508	516
soppkött	»	308	354	333	356	340	350	329	325	328
malet (köttfärs)	»	361	391	391	390	390	392	391	392	392
Gödkalkv kött, stek	»	621	615	573	594	558	600	580	577	615
Fläskkotlett, huggen	»	466	546	633	534	625	612	638	643	641
Färsk skinka, ej benfri	»	454	456	490	454	486	484	491	496	503
Salt sidfläsk	»	357	407	426	407	425	417	426	427	435
Rökt skinka, rullad	»	646	679	707	680	699	705	711	716	721
Färstek, färsk	»	471	595	634	556	—	637	634	625	616
Hönskött	»	363	395	396	—	—	405	396	381	377
Fläskkorv	»	268	296	312	291	308	313	314	315	315
Falukorv	»	295	321	335	316	333	335	336	338	340
Stångkorv	»	116	130	135	133	135	137	135	135	136
Blodpudding	»	120	141	151	137	147	152	152	153	154
Ägg, färska	»	352	338	343	320	325	394	351	369	396
Färsk fisk: sill	»	127	134	134	128	—	133	134	152	143
strömming	»	139	145	155	142	152	157	157	158	158
gädda	»	327	340	319	306	292	318	333	341	348
torsk	»	204	214	203	184	180	224	214	222	234
Salt sill	»	162	164	165	163	166	166	165	165	166
Knäckebröd	»	133	140	149	140	149	149	149	153	153
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	85	102	102	101	101	103	103	103	103
Matbröd } bakat m. vatten	»	110	125	126	124	124	126	126	126	126
av vete } bakat m. mjölk	»	109	125	125	123	123	126	126	125	126
Kaffebröd (bullar o. d.)	»	187	219	223	215	220	224	224	224	225
Skorpor av vete	»	231	268	273	257	267	275	275	275	275
Småkakor	hg	55	58	59	57	57	60	60	60	60
Vetemjöl	kg	67	72	77	73	77	75	77	78	78
Rågsiktmjöl	»	61	66	70	66	70	68	70	71	71
Havregryn, ångprep.	»	79	99	117	100	119	114	117	117	117
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	268	292	290	292	290	289	290	290	290
Bitsocker	kg	90	109	109	109	109	109	109	119	118
Strösocker	»	83	101	102	102	102	102	102	111	111
Gula ärtor	»	77	79	79	78	79	79	79	79	80
Ärtor på burk	1/2 brk	79	83	89	83	87	87	90	90	90
Apelsinmarmelad	450 g	114	121	128	120	126	126	128	128	132
Nyponmust	1/1 pkt	90	90	90	90	89	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	26·5	31·9	37·8	29·0	34·7	39·1	39·3	36·1	—
Morötter, gamla	»	42	49	59	48	56	55	61	—	—
Kälrötter	»	31	35	44	35	—	41	44	77	55
Vitkål	»	37	46	84	46	—	65	84	93	82
Lök, gul	»	93	103	121	102	118	112	122	145	133
Tomater	»	—	—	559	—	580	—	548	367	293
Spenat	»	—	—	293	—	320	374	280	244	246
Ätappplen, svenska	»	128	130	—	121	—	141	—	—	182
Apelsiner	»	146	148	181	148	181	173	180	181	201
Pilsner	1/2 l	35	37	37	38	38	37	37	37	37
Svagdricke	5 l	137	155	157	154	156	157	158	158	162
Björkved, helved, hemk.	m ³	2 498	3 155	3 668	2 669	3 160	3 582	3 923	4 121	4 152
Barrved	»	2 081	2 472	2 459	2 171	2 459	2 780	3 188	3 888	3 405
Koks, ca 40–80 mm, »	hl	602	703	748	720	760	686	742	752	793

ligare. Utländsk frukt har blivit dyrare, och priserna på inhemska grönsaker är väsentligt högre än vid samma tidpunkt föregående år. För övrigt har inga prisrörelser av betydelse förekommit. Priserna på vissa livsmedel och bränslen redovisas i tabellen på sid. 738.

Bostadsposten har ej omräknats för augusti.

Posten *bränsle och lyse* har stigit med 1,9 % (från 251,6 till 256,5) beroende på markerad uppgång av priset på kol och koks samt något höjda vedpriser.

Posten *beklädnad* har stigit med 0,2 % (från 249,6 till 250,1). Prishöjningarna faller nästan helt på delposten kläder. De inträffade prisförändringarna är genomgående små.

Inom posten *övriga varor och tjänster* har under perioden endast få och små prisförändringar förekommit.

De procentuella förändringarna för de olika delposterna och vissa varugrupper mellan december 1950 och augusti 1951 samt mellan juli och augusti 1951 framgår av nedanstående sammanställning.

Prisförändringar i %	Dec. 1950— aug. 1951	Juli— aug. 1951	Prisförändringar i %	Dec. 1950— aug. 1951	Juli— aug. 1951
Livsmedel	+ 13·58	+ 1·09	Beklädnad	+ 20·88	+ 0·20
Mjöl, smör, ost, margarin	+ 16·27	—	Kläder	+ 17·59	+ 0·20
Kött	+ 12·02	+ 1·39	Skor	+ 41·97	+ 0·08
Fläsk	+ 23·50	+ 0·93	Övriga varor och tjänster	+ 12·53	+ 0·04
Ägg ¹	+ 15·14	+ 0·95	Inventarier och husgeråd	+ 15·13	—
Fisk	+ 6·60	— 0·86	Hygien och sjukvård	+ 13·50	— 0·53
Potatis, mjöl, bröd m. m.	+ 18·17	+ 3·13	Lektyr och nöjen m. m.	+ 16·59	+ 0·44
Trädgårdsprodukter ¹	+ 12·15	+ 5·36	Resor, telefon, porto	+ 15·44	+ 0·15
Specerier, kolonialvaror	+ 11·06	+ 0·16	Arbetshjälp i hemmet	+ 14·21	+ 0·50
Förtär. utom hem., maltdr.	+ 12·24	+ 0·16	Vin, sprit och tobak	+ 7·17	—
Bostad	+ 0·65	—	Samtliga varor och tjänster	+ 13·78	+ 0·53
Bränsle och lyse	+ 22·90	+ 1·95			

Detaljprisernas procentuella förändring enligt konsumtionsprisindex sedan december 1950 framgår av följande sammanställning.

Dec. 1950—jan. 1951	+ 3·3 %	April 1951—maj 1951	+ 1·2 %
Jan. 1951—febr. »	+ 1·7 »	Maj » —juni »	+ 0·8 »
Febr. » —mars »	+ 3·3 »	Juni » —juli »	+ 0·3 »
Mars » —april »	+ 1·8 »	Juli » —aug. »	+ 0·5 »

¹ Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

Arbetsmarknaden under augusti 1951

Liksom tidigare rådde på arbetsmarknaden riklig tillgång på arbete och stor knapphet på arbetskraft. Sysselsättningen inom industri och angränsande verksamhetsområden ökade som en följd av att semesterledigheterna i allmänhet avslutats. Jordbrukets behov av extra arbetskraft för skörden var av mindre omfattning än föregående år.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 0,4 % lägre än i juli. Antalet manliga arbetare minskade med 0,4 % och antalet kvinnliga likaså med 0,4 %. Antalet *i arbete varande* arbetare ökade med 18,8 %. På grund av arbetsbrist var 0,1 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 7,2 %.

Från att tidigare under året ha undergått en kraftig minskning förblev arbetsstyrkan vid *järnbruken* under augusti i stort sett oförändrad i jämförelse med juli. Trots en minskning med ca 1 000 man under tiden januari—augusti i år var järnbrukens totala arbetsstyrka vid augusti månads utgång ca 450 man större än vid motsvarande tidpunkt i fjol. Då minskningen emellertid drabbat företagen ojämnt, hade en del företag svårigheter att hålla driften i gång på vissa avdelningar. — Tillgången på arbetskraft till *verkstadsindustrin* var knappare än under augusti förra året. Sålunda tillsattes i år ca $\frac{1}{4}$ av de lediga platserna mot $\frac{1}{8}$ i augusti 1950. Personalavgången efter semestrarna var på sina håll besvärande, och rörligheten föreföll överhuvud taget att ha ökat. Bristen på arbetskraft, som alltså synes ha skärpts, avsåg såväl yrkesutbildad som mera okvalificerad arbetskraft. Vid *gjuterierna* var arbetskraftsbehovet särskilt framträdande. Beträffande yrkesutbildad personal kan framhållas underskottet på bilmontörer samt på grovplåtslagare och svetsare till skeppsvarven. — Inom *träindustrin* förelåg alltså underskott på bl. a. möbel- och maskinsnickare samt ytbehandlare. Sågverksdriften pågick på vissa håll i oförändrad omfattning även under augusti, medan i övrigt arbetskraft efterfrågades i mindre utsträckning än tidigare. Vid *pappersbruken* rådde full sysselsättning med kännbart underskott på arbetskraft. — *Konservindustrin* för grönsaker, inom vilken tidigare rådde brist på personal, fick under månaden sitt arbetskraftsbehov tillgodosett. Inom fiskkonservindustrin i Bohuslän förekom alltså tillståndet vid vissa företag, medan vid andra företag arbetskraft efterfrågades.

Inom *byggnadsverksamheten* rådde full sysselsättning med underskott på framför allt murare och grovarbetare på ett flertal orter. I vissa Norrlands-län förelåg svårigheter att i konkurrens med skogsbruket tillgodose vägbyggnads- och andra anläggningsföretag med arbetskraft.

Behovet av arbetskraft till *skördearbetet* var under augusti i år av betydligt mindre omfattning än under motsvarande tid tidigare år beroende dels

på den ökade mekaniseringen inom jordbruket och dels på den försening på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden, som uppstått i skördearbetet över så gott som hela landet men främst i Mellansverige. Under månaden placerades ca 1 250 personer i tillfälligt skördearbete.

Inom *skogsbruket* pågick gagnvirkeshuggningarna under augusti i väsentligt större omfattning än normalt för årstiden. Det av arbetsgivarna anmälda arbetskraftsbehovet kunde blott till en mindre del tillgodoses. Enligt en i ett par Norrlandslän företagen undersökning synes emellertid storskogsbruket i Norrland avsevärt ha ökat antalet huggare i jämförelse med föregående år.

Vid *sjömanshusen* redovisades under augusti sammanlagt 6 165 påmönstringar och 6 196 avmönstringar mot 6 146 resp. 6 271 under juli.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under augusti ca 94 000 platser, varav 60 000 med manliga och 34 000 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser hade ungefär 45 % högst en veckas varaktighet. I jämförelse med juli månad utvisar förmedlingssiffrorna en ökning. Således steg antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 9 % (manliga 3,5, kvinnliga 20,4 %), och antalet lediga platser med 6,1 %. Ökningen i antalet tillsatta platser hänförde sig helt till kvinnliga avdelningen, där den utgjorde 18,9 %.

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 78 mot 75 i juli. För enbart manlig arbetskraft var antalet 79 mot 77 i juli och för enbart kvinnlig arbetskraft 75 mot 72. Motsvarande relationstal för enbart industri var 52 och 50 samt för enbart byggnadsverksamhet 85 och 83. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga var oförändrat i jämförelse med föregående månad och utgjorde 56 (manliga 59, kvinnliga 51). — I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 7 065 platser, varav 5 180 med manliga och 1 885 med kvinnliga sökande.

Enligt senast tillgängliga siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 1,3 % av de rapporterade förbundens medlemmar arbetslösa vid månadsskiftet juli/augusti mot 1,1 % vid månadsskiftet juni/juli. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av augusti rapporterade *hjälpökande arbetslösa* uppgick till 1 128, varav 353 utlännningar.

En jämförelse med läget i augusti 1950 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var något lägre, nämligen 78 mot 83; motsvarande jämförelsetal för enbart industri var 52 och 60 samt för enbart byggnadsverksamhet 85 och 92. Arbetslösheten inom fackförbunden utgjorde, som ovan nämnts, 1,3 % vid månadsskiftet juli/augusti mot 1,5 % ett år tidigare.

I tabellavdelningen (sid. 748) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Erkända arbetslöshetskassor. Under första halvåret 1951 kunde en märkbar nedgång i understödsverksamheten inom de erkända arbetslöshetskassorna jämfört med första halvåret 1950 konstateras. Totala antalet understödsdagar minskade sålunda med 46 %. Inom de s. k. byggnadskassorna¹ var nedgången ca 42 %, medan övriga kassor visade en nedgång med ca 50 % av antalet understödsdagar under samma tid 1950. Över hälften av det utbetalade understödet hänförde sig till byggnadskassorna, vars medlemsantal utgjorde endast 15 % av totala medlemsantalet inom arbetslöshetskassorna.

I nedanstående tablå visas fördelningen av antalet understödsdagar och utbetalat understödsbelopp på de s. k. byggnadskassorna och övriga erkända arbetslöshetskassor under första halvåret 1950 resp. 1951.

	Januari—juni 1950			Januari—juni 1951		
	Byggnads- kassorna	Övriga kassor	Samtliga	Byggnads- kassorna	Övriga kassor	Samtliga
<i>Understödsdagar</i>						
Antal	1 120 897	1 241 717	2 362 614	644 779	619 569	1 264 348
% av samtliga	47·4	52·6	100·0	51·0	49·0	100·0
dagar per medlem	7·16	1·36	2·21	3·99	0·66	1·14
<i>Utbetalat understöd</i>						
Summa kronor	9 796 948	9 165 179	18 962 127	5 620 495	4 853 192	10 473 687
% av totalsumma	51·7	48·3	100·0	53·7	46·3	100·0
kronor per medlem	62·59	10·04	17·74	34·78	5·15	9·48

Beträffande verksamheten inom arbetslöshetskassorna under maj och juni 1951 hänvisas till tab. 7 på sid. 754.

Sjuksköterskebyråerna under 1950. Inom medicinalstyrelsen, som utövar överinseendet över de godkända sjuksköterskebyråerna, har uppgifter sammanställts rörande de tjugotvå byråer, som var i verksamhet under 1950.

Vid slutet av 1950 var 13 171 sjuksköterskor inskrivna vid byråerna, därav 8 126 anställda på fasta tjänster, 1 895 disponibla för privatvård och vikariat samt 3 151 för tillfälligt arbete. I sistnämnda antal ingår även pensionerade m. fl. Antalet sjuksköterskor i aktiv tjänst var 10 021 mot 9 825 vid 1949 års utgång. Under 1950 ha nytillkommit 821 inskrivna sköterskor och avgått 427. Antalet under året förmedlade fasta tjänster utgjorde 1 451, varjämte 3 465 vikariat och 1 109 privatvårdsanställningar förmedlades. Antalet tjänstgöringsdagar i privatvård och vikariat utgjorde 379 787. Vidare förmedlades 43 000 kortare sjukbesök, därav 42 000 av Göteborgs sjuksköterskebyrå. — Beträffande verksamheten under 1948 och 1949 se Soc. Medd. 1949, sid. 535 och 1950, sid. 638.

¹ Bleck- och plåtslagarnas, byggnadsarbetarnas, elektrikernas, murarnas och målarnas kassor.

Svenskt-norskt arbetarutbyte i studiesyfte

Av byråchefen *Sven Skogh*, Arbetsmarknadsstyrelsen

Under årtiondena närmast före det första världskriget rådde i regel fullständigt fritt folkutbyte mellan alla civiliserade länder. I Europa förekom passviseringstvång endast för resande till ryska kejsardömet. USA stod alltfjämt öppet för alla europeiska invandrare, medan Australien för att undvika konkurrens på arbetsmarknaden försvårat invandringen av vit arbetskraft. De vita staterna i transoceana länder hade med nämnda undantag endast gjort avsteg i sin öppna inresepolitik genom att i allmänhet söka utesluta asiatiska invandrare.

Den folkförflyttning, som då rådde, hade inte endast karaktär av emigrationsströmmar — så landsteg t. ex. under år 1913 i New York inemot en miljon invandrare — eller säsongvandringar — varje sommarhalvår mottog Tyskland cirka 700 000 lantarbetare av slavisk nationalitet, och Sverige införskrev för betskötseln i Skåne under årtiondet före första världskriget årligen omkring ett tusental »galizier», dvs. polska och ruteniska jordbruksarbetare från det dåvarande österrikiska kronlandet Galizien. Vid sidan av dessa folkförflyttningar reste nämligen arbetskraft mellan olika länder för att studera och öka sin yrkeskunskap genom att praktisera i ett annat land. Speciellt mellan de skandinaviska länderna ägde ett sådant folkutbyterum, och det var i många yrken regel, att man under sin utbildnings- och gesälltid vistades ett eller annat år i ett grannland. Det var en tid, då man inte endast bytte yrkeserfarenhet utan under sin studietid också hämtade kulturella, politiska och fackliga impulser från varandra. Ur svensk synpunkt kan som exempel nämnas, att många arbetare inom hantverk och industri liksom jordbruksfolk, som sökte högre utbildning, fick sin yrkeskunskap trimmad genom arbete i Danmark, att svenska trädgårdsarbetare och vägbyggare gärna sökte sig till Norge och att åtskilliga svenska byggnadsarbetare lärde yrket i Finland. Krigsutbrottet 1914 bröt dessa mångåriga kontakter över gränserna. Under mellankrigsåren gjordes emellertid successiva ansatser till ett friare folkutbyte mellan Nordens länder.

I mitten på 1930-talet kom man i diskussionen om ett livligare nordiskt samarbete i ekonomiska och sociala frågor också in på tanken om ett organiserat utbyte av arbetare i studie- och utbildningssyfte. Arbetsgivar- och arbetarorganisationerna anslöt sig till förslaget om praktiska åtgärder, och i vart och ett av de fyra nordiska länderna bildades med stöd från regeringarnas sida s. k. nämnder för nordiskt arbetarutbyte. I den svenska nämnden ingick dåvarande direktören i arbetsgivareföreningen Gustaf Söderlund och landsorganisationens ordförande August Lindberg, och sekretariatet låg i socialstyrelsen. Utbytesverksamheten kom i gång 1939 men avbröts av krigsutbrottet på hösten.

På grund av krigsutvecklingen kom Sverige att få ta emot flyktingströmmar från grannländerna, och vårt land fick i själva verket under kriget en nordisk arbetsmarknad. Skogsbruk samt verkstads- och textilindustri fick ta emot de största grupperna. Under kriget kom till vårt land 46 000 norrmän, 18 000 danskar och 32 000 finnar, av vilka flertalet vuxna försörjde sig genom eget arbete.

Efter krigsslutet återvände flertalet nordiska flyktingar till sina hemland, men tanken på en gemensam nordisk arbetsmarknad hade blivit väckt, och regeringarna och arbetsmarknadsmyndigheterna i de nordiska länderna har i olika former sökt tillgodose behovet av ett ordnat samarbete över gränserna. Vid det nordiska socialministermötet i Köpenhamn i september 1945 enades man om att förelägga sina regeringar ett utkast till konvention om gemensam nordisk arbetsmarknad i syfte att överflytta icke sysselsatt arbetskraft mellan länderna, och denna konvention har hittills undertecknats av Sverige och Danmark. Vid sidan av konventionen har mellan arbetsmarknadsmyndigheterna i Nordens fyra länder — således även Norge och Finland — träffats överenskommelser om nordisk arbetsförmedlingssamverkan, och denna samverkan erhöi en mera preciserad utformning vid ett möte i Stockholm i maj 1950. En av myndigheterna planlagd överflyttning av arbetskraft, närmast av säsongkaraktär, har sålunda bland annat ägt rum.

Vad man emellertid länge haft i tankarna har varit ett mera systematiskt utbyte av arbetskraft, där en tids ordnad vistelse i ett annat nordiskt land skulle ingå som ett led i arbetskraftens yrkesförkovran. Ända sedan 1946 har ett sådant utbyte ägt rum inom jordbruket, i det att ärligen med arbetsförmedlingens medverkan och jordbruksorganisationernas effektiva stöd jordbrukare, jordbrukarsöner och jordbruksarbetare kunnat under ett halvår delta i jordbruksarbete i ett annat nordiskt land. Regeringarna har här ekonomiskt medverkat genom att betala resekostnaderna för utbytesdeltagarna. I Sverige finns vid länsarbetsnämnderna inom jordbruksdistriktet en av lantarbetsgivar- och lantarbetarorganisationerna utsedd kontaktman, som biträder länsarbetsnämnden i dess arbete med urval av svenska deltagare och val av arbetsplats för de nordiska utbytesdeltagarna. Utbytesströmmen har i regel gått i den riktningen, att jordbruksfolk i Norge och Finland sökt sig till Sverige, att svenskar velat komma till Danmark och danskarna gått till Norge.

Diskussionen har återkommande rört sig om att utsträcka detta utbyte till att omfatta arbetare och tjänstemän inom alla yrken. Vad man därvid eftersträvat är att kunna förankra detta utbyte hos organisationerna inom näringsliv och arbetsmarknad och därigenom skapa garantier för ett mera personligt omhändertagande av utbytesdeltagarna. Detta har man vunnit genom att föreningarna Norden, dit de stora huvudorganisationerna är anknutna, tagit initiativet till ett arbetarutbyte, som — även om det står öppet för alla — skulle anknytas till de kontakter, som byggts upp genom vänortsrörelsen.

Sommaren 1949 gjorde föreningarna Norden en hänvändelse till regeringarna i respektive länder angående organiserandet av ett arbetarutbyte i utbildnings- och studiesyfte mellan de nordiska länderna. På svensk sida stöddes hänvändelsen av Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund samt Kooperativa förbundet. Dessa organisationer utsåg samtidigt en central utbyteskommitté, som skulle planlägga verksamheten. Till ordförande utsågs byråchefen Sven Skogh i arbetsmarknadsstyrelsen samt direktören i föreningen Norden, Arne F. Andersson, som sekreterare. På liknande sätt organiserade kommittéer kom till stånd i de andra nordiska länderna. Den praktiska utbytesverksamheten skulle åvila lokala utbyteskommittéer i vänorterna, där arbetsförmedlingen skulle inkopplas såsom verkställande organ.

Sedan arbetsmarknadsstyrelsen och utlänningskommissionen avgett utlåtanden över förslaget, medgav Kungl. Maj:t genom brev den 22 juni 1950, att arbetsmarknadsstyrelsen finge medverka vid ett organiserat arbetarutbyte i utbildnings- och studiesyfte mellan de nordiska länderna.

Vidare bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen att beträffande svenska deltagare i utbytet bestrida kostnaderna för resa från hemorten till svensk gränsstation eller i förekommande fall till landstigningshamn i det land, där studieanställning skulle tillträdas, ävensom att beträffande danska, finska och norska deltagare ersätta kostnaderna för resa från svensk gränsstation eller landstigningshamn till anställningsorten, under förutsättning att svenska deltagare erhåller motsvarande förmåner i berörda grannländer.

Sedan den norska regeringen fattat ett liknande beslut, har efter överläggningar mellan föreningarna Norden och de centrala arbetsmarknadsmyndigheterna i Sverige och Norge överenskommelse träffats om ett arbetarutbyte i utbildnings- och studiesyfte mellan de båda länderna. Det svensk-norska utbytet har tagit sin början i september 1951. Arbetarutbytet väntas senare kunna utbyggas till att omfatta även Danmark och Finland.

Studieutbytena skall främst äga rum mellan de närmare hundra vänorterna i vardera Sverige och Norge och där handhas av särskilda utbyteskommittéer, som har att i samarbete med varandra självständigt leda verksamheten. Om föreningen Nordens lokalavdelning på en ort, som ingår i vänortsrörelsen, efter samråd med den norska vänorten önskar medverka i arbetarutbytet, har lokalavdelningen att vända sig till länsarbetsnämnden för att i samarbete med nämnden organisera en utbyteskommitté. En sådan kommitté skall bestå av representanter för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, föreningen Nordens lokalavdelning och arbetsförmedlingen. Kommittén kan efter egen önskan kompletteras med representanter för speciella närings-, yrkes- och ungdomsorganisationer. Det åligger arbetsförmedlingens representant att för kommitténs räkning handlägga de praktiska uppgifterna i samband med placeringsverksamheten.

Arbetarutbytet skall i princip omfatta alla yrkesområden; dock bör prak-

tikanter inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna i regel hänvisas till den särskilda utbytesverksamhet, som pågår inom dessa yrken genom samarbete mellan arbetsförmedlingen och jordbruksorganisationerna.

För att även sökande från rena landsbygden och från orter, som står utanför vänortsrörelsen, skall ha möjlighet att delta i arbetarutbytet, skall varje kommitté förutom på den egna orten även verka inom den omkringliggande trakten. Verksamhetsområdet skall fastställas i samråd med länsarbetsnämnden, varvid skall tillses, att man så långt möjligt täcker hela länet.

Såväl arbetstagare som arbetsgivare, som önskar medverka i arbetarutbytet, kan vända sig till närmaste arbetsförmedling. Denna vidarebefordrar ansökningarna till närmaste utbyteskommitté. Arbetsförmedlingens representant i kommittén har att genomföra placeringen i direkt samverkan med arbetsförmedlingen på vederbörande vänort i grannlandet.

På grund av de olikheter, som vanligen föreligger beträffande vänorternas näringsliv, torde det icke vara möjligt att inom varje yrke få till stånd ett utbyte man mot man. Det är därför inte nödvändigt att upprätthålla reciprocitet inom de särskilda yrkesområdena, utan man bör endast tillse, att antalet utbytesdeltagare från den egna orten ungefärligen motsvarar antalet deltagare, som placeras från grannländerna.

Utväxlingen skall inte begränsas till de yrken, som finns i de två vänorterna. Utbyteskommittén kan därför också uppta till behandling ansökningar till andra yrkesområden. Om det inte finns placeringsmöjligheter inom kommitténs eget verksamhetsområde, skall arbetsförmedlingen söka finna lämpligt arbete på annan ort. Finns utbyteskommitté där, skall denna givetvis underrättas och uppmanas att medverka vid placeringen.

Utbyteskommittén granskar och uttar deltagarna i utbytet samt ansvarar för att de personer, som mottas från grannländerna, placeras på lämpliga arbetsplatser. Sedan studieanställning kommit till stånd, skall utbyteskommittén hålla kontinuerlig kontakt med både utbytesdeltagare och arbetsgivare. I samråd med intresserade organisationer skall man uppmuntra initiativ — t. ex. kontakt med svenskt föreningsliv samt studiebesök — som bidrar till ett lyckligt genomförande av utbytestanken. Uppstår anledning till missnöje av något slag, skall kommittén undersöka förhållandena och vidta erforderliga åtgärder.

Arbetarutbytet omfattar både män och kvinnor. För att kunna delta skall vederbörande vara fullt frisk och vara sysselsatt inom det yrkesområde, som studieanställningen avser. Deltagare skall ha fyllt 18 år.

Utbytet skall gälla anställning i minst tre månader och i regel inte över sex månader. Efter anställningsperiodens utgång förutsätts deltagaren återvända till hemlandet.

Vid placering skall kommittén tillse, att deltagare får tillfredsställande husrum och utspisningsmöjligheter. På grund av svårigheterna att skaffa bostäder kan gift deltagare i regel inte påräkna att få medföra familj.

Deltagare skall under sin vistelse erhålla lön enligt gällande avtal eller

— i avsaknad av avtal — ersättning enligt samma normer som för motsvarande inhemsk arbetskraft. För utbytesdeltagare gäller samma bestämmelser om olycksfalls- och sjukförsäkring som för besökslandets egna medborgare.

Sökande får ej hänvisas till arbetsplats, där arbetskonflikt råder. Uppstår konflikt efter det att utbytesplats tillträtts, får deltagare inte utföra sådant arbete, som omfattas av konflikten. Om deltagare på grund av arbetskonflikt ej kan kvarstå i sin anställning och ej har möjlighet att beredas annat arbete, skall studievistelsen anses avslutad och vederbörande återvända hem.

Person, som deltar i arbetskonflikt, kan ej anvisas studieanställning i grannlandet.

Utbytesdeltagare erhåller genom arbetsförmedlingen fri resa från hemorten till arbetsplatsen i det andra landet. Återresan efter slutad anställning får var och en själv bekosta.

I såväl Norge som Sverige finns medel anslagna för ett begränsat antal stipendier att utdelas till utbytesdeltagare från grannlandet. Dessa stipendier söks hos och utbetalas av föreningen Norden.

Norsk utbytesdeltagare behöver inte arbetstillstånd men måste efter tre månader ha svenskt uppehållstillstånd, vilket ordnas av polismyndigheten på vistelseorten. För svensk utbytesdeltagare ordnar den norska arbetsförmedlingen uppehålls- och arbetstillstånd. Utbytesdeltagare kan sända hem skälig del av arbetsinkomsten.

Den som är intresserad av studieutbytet kan vända sig till närmaste arbetsförmedling, som står till tjänst med upplysningar och mottar ansökningar.

Det svensk-norska arbetarutbytet har till uppgift att främja den folkliga och yrkesmässiga kontakten mellan länderna genom att ge yrkesutövare av alla slag, män och kvinnor, arbetare och tjänstemän, möjlighet att under kortare tid arbeta i sitt yrke i ett grannland. Det är av vikt, att utbytet kommer att avse medborgare, som både yrkesmässigt och personligt kan representera sitt land på ett värdigt sätt samt tillgodogöra sig vistelsen i grannlandet. För ett lyckligt genomförande av arbetarutbytet fordras framförallt medverkan från arbetsgivar- och arbetstagarhåll. Man räknar sålunda från föreningen Nordens och arbetsmarknadsmyndigheternas sida med att svenska arbetsgivare inom industri, hantverk och handel — givetvis även kommunala och andra offentliga myndigheter — skall ställa platser för studieanställning till förfogande och låta sina arbetare och tjänstemän delta i utbytet. Arbetarnas och tjänstemännens organisationer kan propagera för deltagande i utbytet bland sina medlemmar och genom att ta hand om deltagare från grannländerna göra vistelsen här givande och stimulerande. Det gäller att genom arbetarutbytet knyta och befästa vänskapsband inom olika yrken och verksamhetsfält i Norden.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling¹

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under augusti 1951

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	25 643	31 902	19 476	14 273	9 784	15 740	7 709	5 664	80
Stockholms län	3 779	6 472	2 679	757	1 686	2 950	1 278	573	58
Uppsala län	2 781	3 676	1 393	323	1 260	1 620	596	235	76
Södermanlands län	3 992	5 239	2 424	427	1 567	2 006	889	149	76
Östergötlands län	6 447	8 071	4 044	1 926	2 192	3 032	1 268	386	80
Jönköpings län	3 105	4 374	1 930	438	1 431	2 070	907	270	71
Kronobergs län	2 319	3 004	1 748	534	806	1 149	576	146	77
Kalmar län	3 160	3 890	2 305	640	1 154	1 251	713	221	81
Gotlands län	563	756	371	54	228	300	117	21	74
Blekinge län	2 841	2 693	2 068	947	1 412	1 375	1 045	612	105
Kristianstads län	3 723	4 366	2 489	831	1 536	1 948	984	254	85
Malmö stad	7 013	8 548	5 870	3 564	2 436	3 263	2 019	1 079	82
Malmöhus län i övrigt . .	7 076	8 407	5 293	1 691	2 544	3 110	1 752	576	84
Hallands län	2 158	2 666	1 305	358	1 148	1 496	635	185	81
Göteborgs stad	13 846	17 233	12 603	8 506	3 988	5 072	3 203	2 167	80
Gbg o. Boh. län i övrigt .	2 486	2 861	1 435	461	952	1 250	500	176	87
Älvsborgs län	3 952	5 064	2 377	406	1 592	2 457	1 061	282	78
Skaraborgs län	2 751	3 108	1 372	270	1 202	1 486	659	136	89
Värmlands län	4 193	5 491	3 034	875	1 705	1 732	1 097	303	76
Örebro län	3 462	4 887	1 966	317	1 550	2 144	911	236	71
Västmanlands län	3 310	4 151	1 768	198	1 439	1 475	789	131	80
Kopparbergs län	3 569	5 816	2 217	223	1 424	1 916	839	183	61
Gävleborgs län	4 375	5 953	3 544	1 338	1 561	1 870	1 189	363	73
Västernorrlands län . . .	5 099	6 896	3 606	1 262	1 583	1 579	989	385	74
Jämtlands län	2 063	3 533	1 516	142	676	888	499	93	58
Västerbottens län	3 139	4 009	2 272	389	1 461	1 695	973	214	78
Norrbottnens län	4 089	5 478	2 981	356	1 609	1 490	961	193	75
Summa aug. 1951	130 934	168 544	94 086	41 506	49 946	66 364	34 158	15 233	78
» juli 1951	119 743	158 797	88 813	40 661	41 496	57 718	28 724	12 465	75
» aug. 1950	133 402	161 485	91 680	39 181	49 171	69 999	33 895	16 121	83
» 1949	139 531	152 443	95 078	38 508	48 527	69 516	34 621	17 752	92
» 1948	125 503	162 534	90 153	32 854	43 329	70 898	32 446	15 622	77

¹ En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därefter han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under augusti 1951¹

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	5 911	6 494	16 873	4 811	571	149	180	583	411	78
Jordbruk	8 616	8 958	5 661	2 418	389	90	96	278	201	36
Trädgårdsskötsel . .	428	584	885	614	171	59	84	302	207	40
Fiske	125	180	11	9	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	1 748	1 827	10 816	1 770	61	—	—	3	3	2
Industri o. hantverk .	26 731	30 077	49 460	20 154	410	4 251	4 697	10 127	3 105	45
Malmbr. o. metallind.	6 955	8 010	17 758	4 732	28	405	475	1 511	464	—
Jord- o. stenind. . .	788	866	1 722	649	4	86	86	231	66	—
Träindustri	1 582	1 701	2 553	918	16	55	57	101	42	—
Pappers- o. graf. ind.	812	903	2 126	748	17	252	279	508	181	19
Livsmedelsindustri .	1 870	2 161	2 920	1 418	111	709	793	1 272	527	24
Textil- o. bekl.-ind.	3 028	3 823	6 666	1 960	27	2 243	2 458	5 507	1 580	—
Läder-, hår- o. gum- miindustri	1 219	1 820	1 446	500	—	391	408	759	222	—
Kemisk-teknisk ind.	257	297	782	275	—	106	137	237	67	—
Byggnadsverksamhet	10 184	11 458	18 440	8 915	201	4	4	6	6	2
Kraft- o. vattenverk	36	43	52	44	11	—	—	—	—	—
Samfärdsel	10 169	16 645	22 179	20 218	14 472	410	502	444	315	149
Landtransp. Luftfart	4 198	9 201	17 169	15 806	14 264	283	298	280	131	69
Sjöfart	5 971	7 444	5 010	4 412	208	127	204	214	184	80
Handel	11 080	16 756	23 738	14 478	8 254	7 084	10 292	16 149	8 923	4 726
Affärsverksamhet . .	4 805	4 471	4 267	1 686	123	2 795	2 854	3 196	1 384	79
Lagerarbete	1 411	1 946	2 605	1 692	258	274	298	395	285	16
Bank- o. försäkringsv.	108	109	130	56	11	16	16	22	14	1
Hotell, rest., storhush.	5 256	10 280	16 786	11 044	7 862	3 999	7 124	12 536	7 290	4 630
Förvalt. o. fria yrken	14 972	17 918	13 039	8 889	3 659	6 717	7 069	6 276	3 782	314
Allmän tjänst . . .	456	573	145	38	—	11	16	2	1	—
Socialvård	121	126	190	90	—	84	84	147	70	—
Tekniska arbetsomr.	2 908	2 967	1 129	467	3	234	236	139	66	—
Kontorsarbete . . .	5 515	5 670	5 353	2 437	26	3 760	3 866	4 108	1 900	24
Undervisning m. m.	3 076	3 137	2 810	2 040	19	2 140	2 180	1 555	1 426	13
Konstnärlig verks. .	2 901	5 445	3 912	3 822	3 611	488	687	325	319	277
Hälso- o. sjukvård .	2 396	2 619	2 885	1 489	92	2 250	2 446	2 603	1 377	90
Husligt arbete . . .	9 912	17 076	27 785	14 517	9 531	9 905	17 069	27 763	14 496	9 511
Genomgående yrken, div. arb.	6 212	10 671	11 493	8 492	3 999	924	1 232	2 063	1 418	220
Genomgående yrken	3 829	4 859	7 504	4 659	1 069	919	1 227	2 056	1 407	213
Diversearbete . . .	2 883	5 812	3 989	3 833	2 930	5	5	12	11	7
Annat arbete	12 346	12 678	1 092	1 038	518	6 314	6 459	351	331	100
Extra skördehjälp m. m.	948	952	992	954	518	225	225	334	323	100
Eleverpraktikarbete .	122	159	100	84	—	24	24	17	8	—
Utan avsl. utbildn. .	11 276	11 567	—	—	—	6 065	6 210	—	—	—
Summa	99 729	130 934	168 544	94 086	41 506	38 004	49 946	66 364	34 158	15 233
Därav under 18 år	14 822	15 086	16 064	9 226	608	7 542	7 668	7 365	4 847	275

¹ Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under aug. 1951¹

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg-skötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	32	67	7	1	3	—	1 183	1 951	431	240	533	119	1 228	743	484
Stockholms l.	330	495	288	71	175	48	396	1 145	265	68	131	27	514	743	379
Uppsala l. . .	156	199	58	25	568	164	175	417	92	64	136	39	171	222	122
Södermanl. l.	367	418	121	40	183	73	560	1 476	474	85	137	52	314	417	255
Östergöt. l.	322	534	125	34	182	23	362	1 018	177	99	205	55	348	534	347
Jönköpings l.	104	188	49	20	105	55	227	484	132	133	219	68	354	552	320
Kronobergs l.	100	143	54	31	135	27	118	227	100	109	182	86	282	360	255
Kalmar l. . .	153	204	62	27	120	43	246	405	174	175	241	118	373	494	366
Gotlands l. .	51	35	15	1	—	—	19	27	12	5	5	3	58	84	54
Blekinge l. .	78	51	22	4	11	1	191	311	193	52	42	29	262	274	232
Kristianst. l.	318	591	372	12	43	4	156	269	85	131	112	53	262	314	176
Malmö . . .	248	216	207	5	2	2	323	1 262	208	116	110	57	280	267	202
Malmöh. l. i ö.	708	1 428	843	14	2	1	294	546	216	107	113	51	415	511	312
Hallands l. .	160	247	123	7	23	9	116	220	75	27	58	16	146	145	105
Göteborg . .	175	49	30	22	12	8	757	2 217	310	156	177	83	945	581	407
Gbg Boh. l. i ö.	93	64	25	17	40	5	124	225	86	90	254	65	318	389	220
Älvsborgs l. .	160	137	64	40	172	31	311	485	156	110	139	70	440	587	392
Skaraborgs l. .	195	288	73	21	65	21	198	283	64	56	109	34	221	256	145
Värmlands l. .	109	152	61	159	1 096	162	304	463	181	116	222	112	444	573	389
Örebro l. . .	113	223	68	46	400	53	282	638	202	54	113	35	293	413	259
Västmanl. l. .	164	172	51	74	146	43	510	1 318	295	60	64	13	327	315	220
Kopparbergs l.	88	98	33	218	1 169	249	406	961	243	84	249	97	501	751	426
Gävleborgs l.	97	197	134	91	868	149	234	472	207	99	346	86	462	588	421
Västernorr. l.	87	53	17	160	1 726	139	230	361	97	160	364	146	646	821	625
Jämtlands l. .	61	116	82	183	1 459	186	55	44	15	33	61	10	587	605	505
Västerb. l. . .	74	89	56	174	626	105	101	187	76	81	187	70	465	595	442
Norrbottnens l.	129	103	56	330	985	169	132	341	166	94	220	67	797	1 306	855
Summa	4 667	6 557	3 041	1 827	10 316	1 770	8 010	17 753	4 782	2 604	4 679	1 661	11 453	13 440	8 915
Arbetsförmedlingen i	Övriga industri-grupper			Samfärdsl o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
Stockholm . .	645	1 273	294	1 073	1 564	1 165	4 128	3 115	1 646	3 359	6 095	3 116	4 089	2 458	1 727
Stockholms l.	159	528	132	336	703	276	222	205	87	1 017	1 816	877	666	531	350
Uppsala l. . .	184	382	108	325	494	188	520	174	78	417	811	361	744	273	183
Södermanl. l.	201	310	110	581	898	598	455	257	147	517	801	339	872	342	255
Östergöt. l. .	453	944	191	1 300	1 755	1 340	1 736	961	786	868	1 490	729	925	445	271
Jönköpings l.	349	516	141	416	597	291	397	353	241	603	1 052	446	502	308	187
Kronobergs l.	211	343	171	209	344	193	481	456	438	347	609	266	431	205	158
Kalmar l. . .	207	486	236	529	714	519	350	354	279	442	586	312	658	286	196
Gotlands l. .	28	109	32	96	218	115	52	67	42	93	146	47	160	65	51
Blekinge l. .	199	223	124	557	832	747	276	106	82	678	604	444	544	239	194
Kristianst. l.	278	534	225	476	680	362	320	253	183	613	794	332	1 162	776	697
Malmö . . .	451	751	317	2 246	2 692	2 465	849	797	582	857	1 617	1 069	1 638	834	761
Malmöh. l. i ö.	518	914	470	1 872	2 359	1 771	614	465	358	899	1 383	693	1 635	686	578
Hallands l. .	246	552	221	375	456	284	244	146	103	436	639	230	401	180	139
Göteborg . .	744	867	353	6 206	8 312	7 695	1 479	1 118	724	1 715	2 445	1 741	1 647	1 455	1 252
Gbg Boh. l. i ö.	619	610	142	423	574	467	178	149	113	246	422	212	378	134	100
Älvsborgs l. .	636	1 253	425	489	665	337	538	326	194	574	970	468	654	330	240
Skaraborgs l. .	279	534	118	370	377	213	393	214	171	482	713	325	536	269	208
Värmlands l. .	181	228	152	503	610	432	878	721	616	780	1 049	637	719	377	292
Örebro l. . .	335	709	196	509	606	246	771	440	230	603	1 016	467	456	329	215
Västmanl. l. .	163	272	94	470	573	336	360	261	168	497	614	270	685	416	278
Kopparbergs l.	184	297	86	423	702	266	365	300	186	611	944	390	689	345	241
Gävleborgs l.	246	399	213	1 171	1 332	1 039	707	700	616	586	691	412	682	360	267
Västernorr. l.	180	194	99	1 362	1 815	1 449	505	276	207	759	914	551	1 010	372	276
Jämtlands l. .	67	128	58	292	347	211	219	225	158	272	441	212	294	104	79
Västerb. l. . .	121	131	73	607	628	523	383	298	226	688	1 117	552	445	201	149
Norrbottnens l.	126	101	65	520	970	681	498	302	228	736	888	508	727	262	186
Summa	8 010	13 588	4 846	33 401	45 917	34 696	17 918	13 039	8 889	19 695	30 670	16 006	23 349	12 585	9 530

¹ Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av augusti 1951 i jämförelse med slutet av juli 1951 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redo- visade företag	Antal i augusti 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (juli 1951 = 100) ¹			I arbe- te va- rande arb.	Antal arbe- tare i %, som var frånva- rande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)				arbets- brist	andra orsaker
					Män	Kvin- nor	S:a			
Malmbrytning o. metallind.	1 989	196 017	14 279	210 296	99·9	99·3	99·9	126·7	0·1	7·3
Gruvor o. anrikningsverk	50	6 231	147	6 378	98·9	.	99·2	152·2	0·7	9·9
Järn-, stål- o. kopparverk	53	33 714	810	34 524	100·5	99·6	100·4	129·7	0·3	9·4
Järn- o. stålmanufaktur	355	20 708	2 408	23 116	99·5	99·5	99·5	117·9	0·1	6·1
Mekaniska verkstäder . .	759	76 446	3 126	79 572	100·2	98·5	100·1	133·8	.	6·5
Reparationsverkstäder . .	277	6 794	23	6 817	101·8	.	101·2	123·0	—	6·6
Skeppsvarv	69	19 065	2	19 067	99·1	.	99·1	119·8	0·1	9·1
Elektroteknisk industri	157	22 699	5 822	28 521	99·2	99·8	99·3	118·8	.	7·2
Annan metallindustri . .	269	10 360	1 941	12 301	99·6	99·4	99·6	115·8	0·1	6·4
Jord- o. stenindustri . . .	567	26 272	2 730	29 002	99·1	98·6	99·1	111·9	0·1	6·0
Kolgruvor	14	717	1	718	103·9	.	103·9	105·4	—	8·2
Torvindustri	49	822	84	906	87·7	.	81·8	83·6	1·4	2·7
Stenindustri	123	3 616	19	3 635	100·1	.	100·1	108·0	0·1	5·2
Kalk- o. kritbruk	40	1 610	21	1 631	100·8	.	100·8	115·0	0·1	7·2
Cementfabriker	8	1 788	30	1 818	100·0	.	99·9	109·7	—	5·0
Cementvarufabriker	74	2 148	54	2 202	100·0	.	100·0	111·2	0·1	5·4
Tegelbruk	146	6 150	140	6 290	98·4	.	98·6	103·8	—	7·0
Porlins-, kakel- o. lergods	21	3 860	1 731	5 591	99·3	101·6	100·0	125·4	—	5·0
Glasindustri	67	4 840	631	5 471	99·1	101·9	99·4	117·6	0·2	6·6
Annan jord- o. stenindustri	25	721	19	740	101·1	.	101·6	131·1	1·5	7·1
Träindustri	1 069	38 829	1 287	40 116	99·0	97·9	99·0	117·3	0·1	4·7
Sågverk o. hyvlerier . . .	385	17 680	331	18 011	98·0	91·9	97·9	116·9	0·2	4·8
Låd- o. wallboardfabriker	42	3 543	176	3 719	98·3	.	98·8	149·7	0·1	7·2
Byggnadssnickarfabriker	181	6 472	85	6 557	100·4	.	100·4	122·4	—	3·6
Möbelfabriker	286	6 886	237	7 123	100·5	93·3	100·3	108·4	0·1	4·2
Svarveri- o. skidfabriker .	90	2 525	166	2 691	98·8	.	99·1	110·8	.	4·2
Annan trävaruindustri . .	85	1 723	292	2 015	100·1	100·0	100·1	104·8	0·3	4·4
Pappers- o. grafisk ind. .	641	51 714	7 802	59 516	99·6	98·7	99·5	118·2	.	8·9
Pappersmassfabriker . . .	66	19 306	378	19 684	99·2	100·5	99·2	114·8	—	10·4
Pappersbruk o. pappfabr.	65	16 570	2 511	19 081	100·2	100·8	100·3	113·7	.	8·0
Papp- o. pappersvaruind.	95	2 216	1 509	3 725	98·8	97·5	98·3	109·9	0·2	5·6
Grafisk industri	415	13 622	3 404	17 026	99·6	97·6	99·2	130·9	.	9·0
Livsmedelsindustri	932	27 989	11 239	39 228	98·5	101·3	99·3	112·6	0·2	9·9
Kvarnar	43	1 336	228	1 564	99·1	110·7	100·6	120·0	—	7·5
Bageriindustri	229	4 829	2 331	7 160	97·2	92·8	95·7	109·3	.	9·1
Sockerindustri	24	2 987	368	3 355	102·0	151·4	105·9	123·9	—	6·9
Choklad- o. konfektind. .	70	1 603	2 552	4 155	96·2	106·5	102·3	142·5	0·6	7·5
Mejeriindustri	83	3 426	417	3 843	98·4	97·4	98·3	100·3	—	12·0
Slakterier o. charkuterier .	165	5 916	1 264	7 180	99·7	108·0	101·0	107·8	—	10·6
Fiskber.-anst. o. konservf.	61	925	1 376	2 301	102·2	100·1	101·0	118·2	0·8	8·6
Margarinindustri	8	397	134	531	93·6	.	90·6	106·9	—	10·0
Bryggerier o. läskedrycksf.	182	5 299	1 152	6 451	96·1	95·4	96·0	100·5	0·1	13·2
Tobaksfabriker	9	465	1 106	1 571	100·0	100·5	100·4	137·2	0·5	10·4
Annan livsmedelsindustri	58	806	311	1 117	102·3	105·4	103·1	118·1	1·1	6·4

¹ Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV AUGUSTI 1951

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i augusti 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (juli 1951 = 100)			I arbetet varande arb.	Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)				arbetsbrist	andra orsaker
					Män	Kvinnor	S:a			
Textil- o. beklädnadsind. .	955	30 785	49 622	80 407	100·0	99·6	99·8	109·4	0·1	6·1
Ylleindustri	85	5 623	5 452	11 075	98·5	98·5	98·5	103·5	.	6·3
Bomullsindustri	60	8 552	7 051	15 603	98·9	101·4	100·0	102·9	.	6·7
Linne- o. juteindustri . . .	11	1 405	1 422	2 827	95·6	101·8	98·4	100·4	—	9·5
Triåfabriker	141	2 805	7 366	10 171	99·8	98·7	99·0	108·6	0·1	6·0
Sömnadsindustri	440	6 094	22 667	28 761	103·7	99·4	100·3	115·9	0·2	5·5
Hatt- o. mössfabriker . . .	40	393	1 273	1 666	100·5	101·0	100·9	114·2	0·4	5·1
Annan hithörande industri	178	5 913	4 891	10 804	100·6	99·9	100·8	111·8	0·2	6·1
Läder-, hår- o. gummi-ind.	345	13 911	7 369	21 280	98·8	99·3	98·9	108·2	.	6·5
Garverier	30	2 419	186	2 605	98·5	.	98·5	118·5	—	9·4
Päls- o. skinnvarufabr. . . .	78	1 088	1 042	2 130	101·0	104·2	102·6	117·8	—	3·9
Skoindustri	127	4 148	2 798	6 946	98·8	98·7	98·7	103·7	0·1	4·7
Andra lädervarufabriker . .	55	944	676	1 620	97·0	94·4	95·9	110·5	0·8	7·1
Gummivarufabriker	15	4 526	2 410	6 936	98·5	99·3	98·8	106·1	—	8·2
Annan hithörande industri	40	786	257	1 043	100·0	101·2	100·8	109·7	—	4·2
Kemisk-teknisk industri .	282	13 977	4 161	18 138	99·2	99·5	99·3	122·8	0·1	8·0
Färg-, olje- o. parfymfabr. .	103	3 670	1 189	4 859	98·8	101·1	99·0	128·5	0·1	7·6
Sprängämnesfabriker	8	1 372	609	1 981	98·1	98·2	98·2	114·1	—	7·8
Tändsticksfabriker	7	1 256	930	2 186	101·9	101·5	101·8	102·2	—	7·6
Annan kemisk-tekn. ind. . .	164	7 679	1 433	9 112	99·4	97·4	99·1	128·0	.	8·4
Samtl. industrigrupper	6 780	399 494	98 489	497 983	99·6	99·6	99·6	118·8	0·1	7·2
Statl. verk o. byggnadsarb.	248	51 218	1 846	53 064	100·2	99·7	100·2	126·0	0·2	9·8
Mek. o. elektr. verkstäder . .	90	12 542	439	12 981	100·2	101·2	100·2	143·6	—	8·4
Skeppsvarv	3	3 184	28	3 212	100·4	.	100·3	159·1	—	12·9
Beklädn.verkst., förråd o.d. .	60	873	668	1 541	97·5	100·1	98·7	137·3	—	8·0
Sprängämnesfabriker	3	599	423	1 022	101·4	101·9	101·6	105·5	—	7·2
Byggnads- o. anläggn.-arb.	92	34 020	288	34 308	100·2	94·4	100·2	118·5	0·8	10·2

Tab. 5. Förändringen i antalet industriarbetare augusti 1950—augusti 1951. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1 9 5 0					1 9 5 1							
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	100·8	101·9	103·3	103·4	103·7	104·5	104·8	104·7	103·7	103·1	103·0	
Jord- och stenindustri . . .	100·0	98·6	97·5	97·6	95·2	95·1	95·1	94·6	97·2	99·7	101·3	100·4	
Träindustri	100·0	98·8	98·4	98·2	96·1	95·8	97·4	98·4	101·1	102·2	102·3	101·3	
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	100·3	100·7	101·2	101·1	101·7	102·0	102·3	103·2	103·2	104·3	103·8	
Livsmedelsindustri	100·0	101·0	106·7	107·2	100·4	96·9	97·1	96·4	96·6	97·8	99·6	98·9	
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	102·1	103·9	105·3	104·7	105·3	106·6	106·6	107·1	105·7	103·5	103·3	
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	101·5	103·1	104·0	104·7	104·0	104·9	105·3	104·9	104·4	102·1	101·0	
Kemisk-teknisk industri . . .	100·0	101·6	103·1	104·0	103·1	104·4	105·1	105·3	105·5	104·7	103·4	102·7	
Samtliga industrigrupper	100·0	100·7	102·0	103·0	102·1	102·1	102·9	103·1	103·6	103·2	102·9	102·5	

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 juli 1951

Fackförbund	31/7 1951 (preliminära uppgifter)					30/6 1951			31/7 1950
	Redo- visade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Med- lemmar	Arbetslösa		Arbets- lösa %
		Samt- liga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
<i>Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)</i>									
Gruvindustriarbetareförb.	60	10 856	150	54	0.5	10 810	87	0.8	1.3
Metallindustriarb.-förb. .	346	222 718	15 942	1 337	0.6	222 178	1 316	0.6	0.9
Järnbruksarbetare . . .	56	41 469	1 560	215	0.5	41 494	203	0.5	0.5
Verkstadsarbetare . . .	290	181 249	14 382	1 122	0.6	180 684	1 113	0.6	1.0
Gjutareförbundet . . .	132	11 987	74	114	1.0	11 975	89	0.7	1.3
Stenindustriarbetareförb.	132	4 810	—	86	1.8	5 147	84	1.6	1.4
Fabriksarbetareförbundet	527	58 317	11 662	789	1.4	61 211	659	1.1	1.2
Byggnadsämbesind.-arb.	271	19 024	1 789	125	0.7	19 077	140	0.7	0.9
Glasbruksarbetare . . .	46	5 042	482	135	2.7	5 053	56	1.1	1.5
Sockerfabriksarbetare . .	19	3 843	584	74	1.9	3 881	59	1.5	1.7
Övriga	191	30 408	8 807	455	1.5	33 200	404	1.2	1.4
Träindustriarbetareförb. .	537	55 876	1 322	661	1.2	57 524	408	0.7	1.3
Pappersindustriarb.-förb.	133	38 521	2 423	187	0.5	40 168	135	0.3	0.7
Bokbindareförbundet . .	69	11 364	6 361	19	0.2	11 425	17	0.1	0.4
Litografförbundet . . .	24	4 035	176	9	0.2	4 031	6	0.1	0.3
Typografförbundet . . .	108	13 934	423	8	0.1	13 934	8	0.1	0.1
Livsmedelsarbetareförb. .	139	38 623	10 405	457	1.2	38 618	444	1.1	1.2
Bryggeriindustriarb.-förb.	115	7 702	1 495	20	0.3	7 690	22	0.3	0.8
Tobaksindustriarb.-förb.	11	1 704	1 231	19	1.1	1 599	11	0.7	1.2
Textilarbetareförbundet .	125	49 213	25 656	673	1.4	49 556	192	0.4	0.8
Beklädnadsarbetareförb. .	149	38 506	31 139	526	1.4	38 639	212	0.5	1.2
Sko- o. läderindustriarb.-f.	76	12 116	4 641	147	1.2	12 231	52	0.4	0.7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	76	5 709	1 457	243	4.3	5 827	110	1.9	2.4
De förenade förbunden .	68	15 087	4 289	98	0.6	15 212	55	0.4	1.1
<i>Byggnads- o. anlägg- ningsverksamhet</i>									
Byggnadsarbetareförb. .	589	104 453	1 062	1 445	1.4	108 459	1 875	1.7	2.1
Grovarbetare		49 697	1 062	536	1.1	52 289	712	1.4	1.8
Träarbetare		39 836	—	848	2.1	41 149	1 046	2.5	2.9
Rörlarbetare		14 920	—	61	0.4	15 071	117	0.8	0.6
Murareförbundet	199	13 492	—	188	1.4	13 623	208	1.5	1.8
Målarförbundet	216	10 006	—	114	1.1	17 899	362	2.0	1.6
Elektrikerförbundet . .	154	17 961	6	97	0.5	18 320	131	0.7	0.5
Bleck- o. plåtslagareförb.	63	3 232	—	5	0.2	3 288	5	0.2	0.4
Vägarbetareförbundet . .	250	14 286	—	328	2.3	16 024	361	2.3	2.6
<i>Övriga</i>									
Lantarbetareförbundet ¹ .						44 000	1 264	2.9	3.8
Transportarbetareförb. .	257	42 256	4 041	572	1.4	42 961	461	1.1	1.9
Handelsarbetareförb. . .	287	75 557	33 845	441	0.6	75 557	441	0.6	1.2
Kommunalarbetareförb. .	507	83 289	34 139	3 982	4.8	87 562	2 879	3.3	3.2
Summa ²	5 349	965 610	191 939	12 619	1.3	1 035 468	11 894	1.1	1.5

¹ Förbundet lämnar arbetslöshetsrapport endast varannan månad.² Exkl. lantarbetareförbundet ifråga om 31/7 1951.

Tab. 7. Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under maj och juni 1951

Arbetslöshetskassor	Antal medlemmar vid slutet av juni 1951	Arbetslöshetsprocent ¹				Antal understödda dagar per medlem				Utbetalat understöd under maj och juni 1951 kr
		maj 1951	maj 1950	juni 1951	juni 1950	maj 1951	maj 1950	juni 1951	juni 1950	
<i>Jordbruk och skogsbruk</i>										
Lantarbetarnas	41 469	4·4	3·9	2·5	2·7	0·06	0·48	0·00	0·22	16 463
Skogs- och flottningsarb. . .	² 21 595	14·0	17·1	² 9·4	11·1	0·34	0·70	² 0·22	0·47	86 157
<i>Industri m. m.</i>										
Gjuteriarbetarnas	12 192	1·0	1·1	0·9	1·2	0·09	0·11	0·06	0·09	16 560
Gruvindustriarbetarnas . . .	10 367	2·2	2·3	1·6	2·2	0·18	0·16	0·11	0·09	24 050
Metallindustriarbetarnas . .	220 741	0·8	1·0	0·8	1·0	0·04	0·07	0·04	0·06	145 319
Stenindustriarbetarnas . . .	4 599	3·0	2·9	2·2	2·5	0·10	0·08	0·02	0·04	3 318
De kem.-tekn. industriarb.	14 740	0·7	1·0	0·6	1·5	0·04	0·08	0·03	0·06	7 822
Fabriksarbetarnas	61 579	2·0	2·2	1·7	2·3	0·08	0·18	0·06	0·11	51 751
Träindustriarbetarnas . . .	58 473	2·2	2·3	1·3	2·1	0·06	0·16	0·03	0·09	38 232
Bokbinderiarbetarnas	11 243	0·2	0·3	0·2	0·3	0·01	0·05	0·01	0·02	1 367
Typografernas	13 949	0·2	0·2	0·2	0·2	0·01	0·02	0·00	0·01	2 026
Beklädnadsarbetarnas	40 416	1·0	1·1	1·6	2·2	0·02	0·12	0·02	0·12	12 435
Bryggeriarbetarnas	7 116	0·6	1·2	0·6	1·0	0·06	0·09	0·04	0·07	6 071
Livsmedelsarbetarnas	38 691	3·3	3·2	2·7	2·8	0·23	0·25	0·10	0·12	103 689
Sadelmakarnas etc.	5 853	5·0	3·3	4·0	3·5	0·13	0·29	0·07	0·23	9 919
Sko- och läderarbetarnas . .	11 986	1·8	1·8	1·1	1·5	0·06	0·12	0·04	0·09	9 245
Textilarbetarnas	49 061	2·4	1·1	1·3	1·1	0·03	0·05	0·04	0·05	26 243
Försvarsverkens civ.-pers.	19 737	0·9	0·9	0·7	0·8	0·04	0·07	0·06	0·05	16 962
<i>Byggnads- o. anlägg-</i> <i>ningsverksamhet</i>										
Bleck- och plåtslagarnas . .	3 313	2·5	1·5	0·9	0·7	0·08	0·18	0·05	0·03	3 787
Byggnadsarbetarnas	109 805	5·5	6·4	5·3	5·0	0·39	0·50	0·18	0·18	500 241
Elektrikernas	18 483	1·3	1·4	0·9	0·9	0·07	0·12	0·03	0·05	13 377
Murarnas	12 679	9·1	5·9	5·8	5·1	0·22	0·21	0·06	0·06	28 626
Målarnas	17 140	8·6	5·4	3·3	2·9	1·11	0·72	0·14	0·11	178 275
Vägarbetarnas	15 679	5·2	5·1	4·1	5·3	0·24	0·22	0·09	0·15	41 315
<i>Samfärdsel</i>										
Järnvägsmännens	26 394	0·7	0·7	0·4	0·4	0·07	0·19	0·03	0·05	27 525
Sjöfolkets	18 978	6·4	8·9	7·2	9·8	0·02	0·14	0·02	0·04	5 867
Transportarbetarnas	36 509	2·4	3·1	1·7	2·7	0·23	0·34	0·08	0·22	102 233
<i>Handel</i>										
Handelsanställdas m. fl. . . .	69 937	0·9	1·0	1·4	1·2	0·03	0·05	0·02	0·04	29 951
Handelsresandenas	524	1·1	0·6	³ 0·0	0·2	0·26	0·12	0·11	0·08	1 759
Handelstjänstemännens . . .	14 550	0·5	1·1	0·6	1·4	0·03	0·05	0·02	0·05	4 963
<i>Arbetsledning m. m.</i>										
Arbetsledarnas	27 011	0·1	0·1	0·1	0·3	0·01	0·02	0·00	0·02	2 631
Industritjänstemännens . . .	63 685	0·4	0·6	0·4	0·7	0·02	0·03	0·02	0·03	19 173
Maskinbefälets	2 668	³ 0·0	³ 0·0	³ 0·0	³ 0·0	0·00	0·10	0·00	0·08	65
<i>Övriga</i>										
Frisörernas	4 128	0·9	0·3	0·8	0·2	0·01	0·00	0·01	0·00	529
Hotell-, kafé- o. rest.-anst.	22 576	1·8	1·7	1·5	1·8	0·14	0·08	0·05	0·05	33 756
Musikernas	6 906	8·6	9·5	10·5	13·2	0·25	0·21	0·33	0·37	26 699
Teateranställdas	405	7·9	7·2	8·4	11·8	0·49	0·67	0·68	1·10	3 313
Summa	1 115 177	2·5	2·6	2·0	2·3	0·12	0·19	0·05	0·10	1 601 714

¹ = antal arbetslöshetsveckor i % av antalet genomlevda veckor under månaden. — ² Preliminära siffror.
— ³ På grund av avgiftsreglernas utformning framträder ej all arbetslöshet i denna statistik.

Tab. 8. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa¹

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Väster- norr- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlän- ningar
<i>a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa ^{31/8} 1950—^{31/8} 1951</i>							
<i>1950</i>							
Augusti	462	247	66	110	369	1 254	.
September	495	255	75	143	378	1 346	.
Oktober	723	256	117	239	561	1 896	412
November	729	277	167	407	585	2 165	418
December	727	294	152	515	590	2 278	409
<i>1951</i>							
Januari	757	313	183	543	607	2 403	400
Februari	804	272	146	483	622	2 327	399
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	36	184	512	1 508	379
Juni	574	76	22	119	484	1 275	370
Juli	561	70	10	77	461	1 179	365
Augusti	570	46	13	57	442	1 128	353
<i>b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform ^{31/8} 1951</i>							
<i>Ålder</i>							
16—25 år	12	—	—	—	4	16	—
26—50 „	75	7	1	13	83	179	67
över 50 „	483	39	12	44	355	933	286
<i>Yrke</i>							
Jordbruk och skogsbruk	19	4	2	3	9	37	9
Industri och hantverk	25	22	5	33	167	252	4
stenindustri	2	—	—	—	120	122	—
sågverksindustri	—	—	1	2	5	8	—
byggnadsverksamhet	11	17	4	29	20	81	—
Landtransport	4	3	—	2	2	11	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	5	—	—	—	2	7	2
Handel	123	7	3	—	38	171	47
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	358	3	1	—	179	541	257
Hälsovård och sjukvård	20	—	—	—	6	26	20
Arbete ej hänfört till annan grupp .	16	7	2	19	39	83	14
<i>Hjälpform</i>							
Hela antalet hjälpta	545	38	10	56	422	1 071	353
Statligt beredskapsarbete	—	26	5	56	153	240	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi . .	—	1	5	17	82	55	—
i annan myndighets regi	—	25	—	39	121	185	—
Statskommunalt beredskapsarbete . .	10	2	—	—	—	12	—
Arkivarbete och musikerhjälp . . .	489	10	5	—	238	742	350
Kommunalt arbete utan statsbidrag .	—	—	—	—	30	30	—
Dagunderstöd	15	—	—	—	1	16	3
Kommunalt understöd	—	—	—	—	—	—	—
Utbildningshjälp	31	—	—	—	—	31	—
<i>Nationalitet</i>							
Svenskar	376	46	13	57	283	775	—
Utlänningar	194	—	—	—	159	353	—

¹ Fr. o. m. okt. 1950 ingår även utlänningar i hjälpsökandetalen.

D. Byggnadstillstånd

Tab. 9. Under januari—augusti 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Aug. 1951	Jan.- aug. 1951	Jan.- aug. 1950	Aug. 1951	Jan.- aug. 1951	Jan.- aug. 1950	Aug. 1951	Jan.- aug. 1951	Jan.- aug. 1950	Aug. 1951	Jan.- aug. 1951	Jan.- aug. 1950
Bostadshus (inkl. personalbo- städer)	2 373	25 079	30 473	139.5	954.6	1 013.9	293	5 543	4 619	5.7	80.4	62.7
Enfamiljshus	1 534	15 841	17 948	28.8	821.3	869.3	162	2 421	2 097	2.1	34.6	32.5
Tvåfamiljshus	267	2 786	3 420	6.6	68.3	83.1	43	619	533	0.4	8.2	7.2
Flerfamiljshus	257	1 728	1 893	79.5	415.0	443.5	87	810	814	1.4	17.1	8.6
Bostadshus komb. med af- färs- o. kontorslokaler	69	538	682	17.4	106.5	75.3	15	179	177	1.7	12.1	8.6
Pensionärshem	15	59	71	3.6	13.4	11.9	1	1	1	—	—	—
Sommarstugor	73	3 576	5 196	0.1	10.5	12.2	27	1 904	1 332	0.1	7.0	5.4
Övriga bostäder	158	1 056	1 268	8.6	19.6	18.6	8	109	115	—	1.4	0.4
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	27	387	661	0.1	4.3	5.4	6	60	62	0.2	1.1	0.5
Industribyggnader	193	1 962	2 431	4.9	131.0	177.2	40	727	413	2.4	101.8	36.6
Malmbrytning o. metallind. Jord- o. stenindustri	62	614	714	2.0	60.9	90.8	9	272	126	0.6	47.5	14.6
Träindustri	13	174	196	0.2	8.4	9.2	5	62	30	0.4	5.3	1.5
Pappers- o. grafisk industri	37	308	419	0.7	6.5	15.1	14	115	73	1.1	9.0	3.7
Livsmedelsindustri	9	169	185	0.7	19.6	20.0	—	58	32	—	14.6	4.7
Textil- o. beklädnadsindustri	31	284	355	0.7	17.9	16.5	5	53	47	0.1	3.9	2.4
Läder-, hår- o. gummivaru- industri	9	149	206	—	7.9	14.1	2	61	31	—	9.2	4.4
Kemisk-teknisk industri	9	65	68	0.1	2.5	2.5	1	31	16	0.2	3.2	0.9
Byggnader för småindustri o. hantverk	9	87	100	0.3	5.9	6.2	1	49	17	—	9.1	1.2
Byggnader för byggnadsind. Kraft- o. belysningsverk	9	76	123	0.1	1.3	2.5	1	15	22	—	—	2.6
Byggnader för samfärdsel	5	36	65	0.1	0.1	0.3	2	11	19	—	—	0.6
Byggnader för handel	8	102	122	0.5	42.5	36.1	—	6	5	—	0.2	0.2
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	219	1 549	1 287	6.3	63.8	58.4	22	412	327	0.2	16.6	7.6
Skolor, kyrkor, övriga sam- lingslokaler m. m.	124	1 340	1 568	2.3	39.4	36.1	39	491	531	1.2	39.3	80.2
Vägar o. gator, vatten o. av- lopp m. m.	50	447	532	8.1	44.3	46.8	5	84	117	0.4	43.5	17.1
Militära arbeten	143	1 629	1 885	11.5	120.4	110.4	40	542	473	1.0	36.3	25.0
Summa	3 316	33 802	40 542	188.0	1 529.8	1 623.7	460	8 027	6 749	12.2	332.2	247.0
därav av länsarbetsnämnd	3 030	30 968	37 485	135.5	948.8	1 029.3	408	6 997	5 785	7.1	95.8	71.2

Tab. 10. Antal bostadslägenheter i under januari—augusti 1951 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostads- lägen- heter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000- tal m ²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
<i>Orter med bostadsbyggnadskvot</i>	20 668	4 648	7 523	5 378	2 002	1 117	1 388·7
Över 100 000 inv.	6 620	1 383	2 765	1 768	490	214	416·8
30 000—100 000 inv.	5 178	1 460	1 818	1 242	397	261	340·7
3 000—30 000 inv.	8 662	1 789	2 858	2 311	1 088	616	615·5
200—3 000 inv.	208	16	82	57	27	26	16·2
<i>Övriga orter</i>	8 344	987	1 393	2 498	2 039	1 387	713·9
3 000—30 000 inv.	723	164	161	221	128	49	52·9
200—3 000 inv.	4 144	564	763	1 189	1 003	625	346·1
Egentlig landsbygd	3 477	259	469	1 088	968	693	314·9
Jan.—Augusti 1951	29 012	5 635	8 916	7 876	4 101	2 444	2 102·6
» 1950	33 074	4 718	10 039	10 070	5 403	2 844	2 499·1
Augusti 1951	4 530	1 164	1 644	1 029	456	237	297·2

Tab. 11. Under januari—augusti 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter Jan.—aug. 1951
	Jan.—aug. 1951	Jan.—aug. 1950	Jan.—aug. 1951	Jan.—aug. 1950	
Bostäder	27 377	36 486	1 175·3	1 237·3	32 415
Nybyggnad av bostäder	7 544	13 520	1 016·2	1 080·6	32 415
inom kvotorter	2 962	5 378	750·6	758·7	23 992
utom »	4 582	8 142	265·6	321·9	8 423
Om- o. tillbyggnad, rep. o. under- håll av bostäder	14 441	15 683	143·9	138·7	—
Sommarstugor, sportstugor o. se- mesterhem	5 392	7 283	15·2	18·0	—
Jordbruk, skogsbruk o. fläke	501	640	4·2	5·7	—
Industri	2 719	2 835	304·4	249·1	—
Kraft- o. belysningsverk	109	131	43·7	47·6	—
Samfärdsl (utom vägbyggnad)	2 033	1 628	87·7	55·7	—
Handel	1 770	1 914	96·4	110·7	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	542	613	118·3	93·7	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	2 085	2 343	181·4	169·3	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	1 397	1 631	184·4	166·3	—
Militära arbeten	97	43	14·6	2·4	—
Summa	38 630	48 264	2 210·4	2 137·8	32 415

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Royal Social Board in Sweden

1951, no 10

CONTENTS

	Page
The activities of the Social Welfare Committee. By <i>Karl J. Höjer</i>	703
The problem of equal wages pending its settlement by international agreement. By <i>Inga Thorsson</i>	718
Mixed inmates in homes for the aged	723
Short notices:	
Municipal homes for the aged in Finland	732
Gardeners' wages in 1950	733

Periodical Surveys

Road accidents during the 2nd qr. of 1951	735
The trend of the population in the 2nd qr. of 1951	736
The Social Board's general consumer price index for August 1951	737
The Labour Market in August 1951	740
Swedish-Norwegian exchange of workers for training and study. By <i>Sven Skogh</i>	743
Literary Survey	761
Press notice	764

This Issue in Brief

Activities of the Social Welfare Committee. On the 3rd January 1938 the Head of the Ministry of Social Affairs appointed a committee to survey the legislation governing social relief work. This committee, which called itself the Social Welfare Committee, has recently submitted its final report. A summary of the Committee's work is given in an article by Karl J. Höjer, who has been a member of the Committee and has acted as its chairman during the last year. P. 703.

The problem of equal wages pending its settlement by international agreement. The I. L. O. has added to its collection of international laws a convention relating to equal wages for men and women engaged on work of equal value. The question was dealt with by the Labour Conference at its 33rd and 34th meetings in 1950 and 1951, and the lively discussions revealed wide divergences of view principally between the Government group and the workers' group on the one hand and the employers' group on the other. The article explains the purport of the new convention. P. 718.

Mixed inmates in homes for the aged. The Social Board has just concluded an investigation into the conditions obtaining in Swedish homes for the aged. Data have been collected concerning all inmates of homes for the aged conducted by local authorities or municipal associations. The inquiry gives evidence that among these inmates there is a large admixture of persons who are either chronically sick, mentally abnormal or suffering from physical disabilities. Out of 27 822 persons looked after in homes for the aged in the strict sense of

the term (including non-approved sick wards), about 6 600, i. e., 25 %, were in need of care in special institutions. 3 677 persons needed care in homes for chronic invalids, 538 in mental hospitals, 1 806 in homes for easily tended mental cases, 1 067 in homes for the feeble minded, and 277 in special institutions of other kinds. P. 723.

Municipal homes for the aged in Finland. At about the same time as the Social Board was undertaking an investigation into the homes for the aged, the results of which are published in this issue, a similar inquiry had been made in Finland into the Finnish municipal homes for the aged. It appears from the Finnish investigations that the great majority of inmates in municipal homes were chronic invalids or were suffering from some chronic disease. Among those aged 65 and over there were 75 % who belonged to those categories, and among the younger inmates no less than 94 %. P. 732.

Gardeners' wages in 1950. The hourly earnings of adult male workers was 1,5 % higher than in 1949. The corresponding rise in the wages of adult women workers was 2,0 %. The annual earnings were: for men 2,3 % and for women 4,2 % above the 1949 level. P. 733.

The trend of the population in the second quarter of 1951. The number of live births in the second quarter of 1951 was lower than in the corresponding quarter of last year. The death rate likewise shows a slight decline. The surplus of births, which has had a falling tendency in recent years, also

continued to decline during the second quarter of 1951, both in the rural and in the urban districts. P. 736.

The Labour Market in August 1951. As in previous months, there were an abundant supply of work on the labour market and a serious shortage of man-power. Employment in industry and allied fields of activity increased in consequence of the close of the holiday season. The need for extra labour on the farms in the harvest season was smaller than last year.

According to the employment statistics of the Social Board the number of workers engaged by industry proper was 0,4 % lower than in July. The number of male workers fell by 0,4 % and the number of women workers likewise by 0,4 %. The

number of employees *actually at work* increased by 18,8 %. Absenteeism owing to lack of work was 0,1 %, while that for other reasons was 7,2 %. The number of applicants for 100 vacant jobs was 78 as against 75 in July. The number of filled places per 100 vacancies remained unchanged in comparison with the preceding month at 56. According to the latest available figures of unemployment in the trade unions, 1,3 % of the members of the reporting trade unions were unemployed at the turn of the month July/August as against 1,1 % at the turn of the month June/July. The number of those reported by the Unemployment Boards at the end of August as being out of work and seeking relief amounted to 1 128, of whom 353 were aliens. P. 740.

Sociala Meddelanden

Bulletin officiel publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.)
en Suède

1951, no 10

INDEX

	Page
Activité du Comité de Protection sociale. Par <i>Karl J. Höjer</i>	703
La question de l'égalité des salaires va être l'objet d'une réglementation internationale. Par <i>Inga Thorsson</i>	718
La clientèle mélangée des asiles de vieillards	723
Courtes notices:	
Les foyers communaux en Finlande	732
Salaires des ouvriers jardiniers en 1950	738

Aperçus périodiques

Accidents de la route pendant le deuxième trimestre 1951	735
Mouvement de la population pendant le deuxième trimestre 1951	736
L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale	737
Le marché du travail en août 1951	740
Echange suédo-norvégien d'ouvriers dans des buts de formation professionnelle et d'étude. Par <i>Sven Skogh</i>	743
Bibliographie	761
Compte rendu des livres	764

Résumé

Activité du Comité de Protection sociale. Le chef du département des Affaires sociales a nommé, le 3 janvier 1938, un comité chargé d'effectuer une étude de la législation relative aux œuvres de prévoyance et d'assistance de la société. Le comité, qui a pris le nom de Comité de Protection sociale, a remis récemment son dernier rapport. Le directeur-général Karl J. Höjer, qui a été membre du Comité et qui l'a présidé au cours de la dernière année, résume dans l'article l'œuvre du Comité. P. 703.

La question de l'égalité des salaires va être l'objet d'une réglementation internationale. L'Organisation internationale du Travail a introduit dans son code international une convention touchant l'égalité des salaires pour les hommes et pour les femmes pour un travail de valeur égale. La question a été traitée dans les 33e et 34e réunions de la Conférence du Travail, en 1950 et 1951, au cours de débats animés qui ont fait apparaître des divergences d'opinion, principalement entre le groupe gouvernemental et le groupe ouvrier, d'une part,

et le groupe patronal, d'autre part. L'article rend compte de la teneur de la convention. P. 718.

La clientèle mélangée des asiles de vieillards. La Direction générale de la Prévoyance sociale vient de terminer une enquête sur les conditions existantes dans les asiles de vieillards de la Suède. Des données ont été recueillies sur tous les pensionnaires des asiles à la charge des communes ou de collectivités de communes. L'enquête révèle que parmi les pensionnaires se trouvent en grand nombre des malades chroniques, des malades mentaux et des infirmes. Des 27 822 personnes soignées dans les asiles de vieillards proprement dits (y compris des services, non reconnus satisfaisants, pour malades) 6 600 environ, soit 25 %, nécessitaient des soins dans des établissements spéciaux, dont 3 677 personnes dans des hospices de malades chroniques, 538 dans des asiles d'aliénés, 1 806 dans des asiles pour malades atteints d'aliénation légère, 1 067 dans des asiles d'arriérés et anormaux et 277 dans d'autres établissements spéciaux. P. 723.

Les foyers communaux en Finlande. Presque simultanément avec l'enquête de l'A.T.P.S. sur les asiles de vieillards, au sujet de laquelle un exposé est publié dans le présent Bulletin, une enquête similaire a été effectuée en Finlande sur les «foyers communaux» finlandais. Il ressort de cette enquête que la majeure partie des pensionnaires de ces foyers étaient chroniquement malades ou atteints d'une maladie chronique. Parmi ceux qui étaient âgés de 65 ans ou plus, 75 % appartenaient à ces catégories de malades et parmi ceux qui étaient plus jeunes, la proportion atteignait 94 %. P. 732.

Salaires des ouvriers jardiniers en 1950. Le salaire des ouvriers hommes adultes a été de 1,5 % supérieur à celui de l'année 1949. Pour les ouvrières adultes, la hausse des salaires a été de 2,0 %. Le salaire annuel des hommes était de 2,3 % et celui des femmes de 4,2 % plus élevé qu'en 1949. P. 733.

Mouvement de la population pendant le deuxième trimestre 1951. Le nombre des enfants nés vivants pendant le deuxième trimestre 1951 a été inférieur à celui du trimestre correspondant de l'année précédente. Le nombre des décès avait légèrement baissé pendant le trimestre. L'excédent des naissances, qui au cours des dernières années a marqué une tendance à la régression, a aussi, pendant le deuxième trimestre 1951, continué à diminuer, à la campagne aussi bien que dans les villes. P. 736.

Le marché du travail en août 1951. De même que les mois précédents, le marché du travail a continué à offrir une abondance d'emplois et une grande pénurie de main-d'œuvre. Il y a eu accroissement de l'emploi dans l'industrie et domaines d'activité connexes, dû à ce que la période des congés payés a généralement pris fin. Le besoin de main-d'œuvre supplémentaire dans l'agriculture pour les travaux de la moisson a été moins important que l'an dernier.

Selon la statistique de l'emploi de la D.G.P.S., le nombre des ouvriers engagés dans l'industrie était de 0,4 % plus bas qu'en juillet. Le nombre des ouvriers hommes a diminué de 0,4 % et celui des femmes également de 0,4 %. Le nombre des ouvriers effectivement au travail avait augmenté de 18,8 %. Par suite du manque de travail, 0,1 % des ouvriers étaient absents mais l'absentéisme pour d'autres causes était de 7,2 %. Le nombre de demandes de travail pour 100 places disponibles a été de 78 contre 75 en juillet. Sur 100 places disponibles, le nombre de places occupées a été de 56, ce qui est un nombre égal à celui du mois précédent. Selon les derniers chiffres disponibles sur le chômage parmi les ouvriers affiliés à des syndicats, le nombre des chômeurs appartenant à des syndicats ayant fourni des données à l'enquête était de 1,3 % au 31 juillet contre 1,1 % au 30 juin. Le nombre des chômeurs demandant un secours aux comités du chômage à la fin d'août s'élevait à 1 128, dont 353 étrangers. P. 740.

Litteraturoversikt

(11 augusti—10 september 1951)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen ¹

Allmänna sociala frågor

- CENTERS, R. Toward an articulation of two approaches to social class phenomena: The index of status characteristics and class identification. *International journal of opinion and attitude research* 1951, nr 2.
- DANIELSSON, G. Anslagen till socialdepartementets verksamhetsområde. *Sv. socialvårdsförbundets tidskrift* 1951, nr 3.
- ERIKSSON, RUNE. Unescos generalkonferens 1951. *Folkskollärarnas tidning* 1951, nr 36.
- GRÜNHUT, M. Statistics in criminology. (Med diskussion.) *Journal of the Royal statistical society* 1951, nr 2.
- HENRIKSEN, K. Den 34. internasjonale arbeidskonferanse. *Arbeidsgiveren* (Norge) 1951, nr 19.
- ODHE, T. De icke-statliga internationella organisationerna och F.N. Mellanfolkligt samarbete 1951, nr 6/7.
- TOUSSAINT-BUTENUTH, WANDA. Weibliche Sozialtypen des Berufs. *Kölners Zeitschrift für Soziologie* 1950/51, nr 4.

Sverige

- LUNDBERG, A. S. Den nya långtidsutredningen. *Sv. sparbankstidskrift* 1951, nr 6.
- NYVANDER, B. Produktionen per arbetstimme inom den svenska industrin åren 1935—1948. *Kommersiella meddelanden* 1951, nr 8.
- Ö[MAN], I. Väljarkårens sociala struktur. *Statistisk månadsskrift* 1951, nr 7.
- Debat om levnadsstandard och arbetstid. *Förbundskamraten* 1951, nr 8.

Storbritannien

- MARSHALL, T. H. The welfare state — the next phase. *Social service* sept./dec. 1951.

Arbetslön och arbetstid

- SJÖBERG, S. Lönepolitik under full sysselsättning. *Fackföreningsrörelsen* 1951, nr 34.

Sverige

- Dyrtdistillägget. *Verkstäderna* 1951, nr 8.

Amerikas förenta stater

- WEINFELD, W. Income of physicians, 1929—49. *Survey of current business* 1951, nr 7.

Tyskland

- WITTING, U. Das Gesetz über die Lohnzahlung an Feiertagen. *Bundesarbeitsblatt* 1951, nr 8.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

- AROUGHANEM, A. Les statistiques du chômage dans quelques pays étrangers. *Revue française du travail* 1951, nr 3/4.
- Employment of married women and mothers of families. *International labour review* juni 1951.

Amerikas förenta stater

- Tværsnit af arbejdsmarkedet i U. S. A. *Arbejdsgiveren* (Danmark) 1951, nr 16.

Storbritannien

- Young persons entering employment. *Ministry of labour gazette* 1951, nr 8.

Tyskland

- DERSCH. Das Gesetz über die Errichtung einer Bundesanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. *Recht der Arbeit* 1951, nr 8.

Befolkningsfrågor

Belgien

- Mouvement de l'état civil au cours de l'année 1950. *Bulletin de statistique* 1951, nr 6.

Finland

- Folkmängden i det Svenska Finland. *Utlands-svenskarna* 1951, nr 9.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

- LINDBERG, P. G., & ENGKVIST, O. Billigare byggt. *Sunt förnuft* 1951, nr 6.
- THYLIN, H. Möllers bostadsprogram. *Skogsindustriarbetaren* 1951, nr 17.
- Bygg i kapp bostadsbristen! *Byggnadsindustrin* 1951, nr 13.
- Störningar i bostadsproduktionen på grund av kreditåstramning och byggnadskostnadsstegring. *Byggnadsvärlden* 1951, nr 33.

¹ I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Amerikas förenta stater

- RUDNEY, G. G. Family income and new rental housing. Monthly labor review juli 1951.
 SHAPIRO, S. Purchasers' incomes and new-home financing. Monthly labor review juli 1951.
 Features and costs of new 1-family houses. Monthly labor review juli 1951.

**Föreningsväsen, kollektivavtal och
arbetskonflikter**

- RENNING, A. Intresseorganisationerna, partierna, staten. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 36.
 STOLPE, H. Fackföreningsrörelsen i moderna samhället. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 35.

Sverige

- RYTTERBRANT, O. Fackföreningsrörelsen och samhället. Skogsindustriarbetaren 1951, nr 18.
 Organisationerna och samhället. Folkskollärarnas tidning 1951, nr 35.

Norge

- Arbetsledernes organisasjonsrett. Arbeidsgiveren 1951, nr 20/21.

Hälso- och sjukvård

- BORGSTRÖM, G. Ägg och åderförkalkning. Samtid och framtid 1951, nr 7.
 KNUTSON, D. Världsläkarförbundet och de internationella välfärdsorganisationerna. Sv. läkartidningen 1951, nr 36.
 MILLER, F. J. W. The home care of premature infants. Courier [du] centre international de l'enfance 1951, nr 8.

Sverige

- BERLIN, V. »Folk tandvård och folkhälsa». Sv. läkartidningen 1951, nr 34.
 BURING, E. Något om munhygienens betydelse. Sv. läkartidningen 1951, nr 34.
 BURMAN, B. Om karies och kariesprofylax. Sv. läkartidningen 1951, nr 34.
 HÖJER, SIGRID. Vanförevården i Sverige. Sv. vanföretidskrift 1951, nr 8.
 ODELBORG, A. Sjukhusen och deras rationalisering. Sunt förnuft 1951, nr 6.
 STAPELMOHR, S. v. Läkare — präst — patient. Social-medicinsk tidskrift 1951, nr 7/8.

Jordbruks- och egnahemsfrågor*Sverige*

- ANDERSSON, SVEN. Svenska FAO-kommittén och dess verksamhet. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 8.
 ANDERSSON, ÅKE. Jordbruksplanering. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1951, nr 7/8.
 WETTERHALL, H. Jordbruksplaneringen. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 8.

Storbritannien

- BJÄRSDAL, J. Engelskt jordbruk av i dag — besök hos farmare. Lantmannen 1951, nr 11.

Kooperation

- Den internationale andelskongres i Köbenhavn 17.—27. september. Andelsbladet 1951, nr 34.

Nykterhetsfrågan

- RAUTAVAARA, T. Den nya alkoholfria dryckeskulturen och dess utveckling i olika länder. Tirfing 1951, nr 3.

Sverige

- H[OLM]B[ER]G, T. Kvinnofylleriet — en tankeställare. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 7.
 NELKER, G. Om några nya undersökningar. Tirfing 1951, nr 3.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

- BORGSTRÖM, G. Förändringar i kost och dryckesvanor under det gångna halvseklet. Tirfing 1951, nr 3.
 WATTS, O. Slapp priskontroll är den bästa. Samtid och framtid 1951, nr 7.

Sverige

- DAVIDSSON, D. Prisutvecklingen i år och närmaste tidens utsikter. Svensk handel 1951, nr 15/16.
 KLEMENS, K. De farliga livsmedlen. Byggnadsarbetaren 1951, nr 8.
 LUNDIN, H. Något om livsmedelssituationen i världen och betydelsen av vissa syntetiskt och biotekniskt framställda näringsämnen och grupper av näringsämnen. Kungl. lantbruksakademiens tidskrift 1951, nr 2/3.
 Standardhöjningen sedan förkrigstiden. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 33.

Socialförsäkring

- MÉTALL, A. Die erzieherischen Aufgaben der sozialen Sicherheit. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1951, nr 3.

Sverige

- Arbetslöshetsförsäkringen. Sv. sjukkasse-tidning 1951, nr 8.

Amerikas förenta stater

- Uncle Sam's folkpensioner. Sunt förnuft 1951, nr 6.

Belgien

- FUSS, H. Les fraudeurs de la sécurité sociale. Revue du travail 1951, nr 6/7.

Brasilien

- ASSIS, A. DE. Die soziale Sicherheit in Brasilien. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1951, nr 3.

Tyskland

- MÜLLER. Sind die Spruch- und Beschlussbehörden der Sozialversicherung als Verwaltungsgerichte anzusehen? Recht der Arbeit 1951, nr 8.
 TEUTSCH, A. Die Heimarbeit im Sozialversicherungsrecht. Recht der Arbeit 1951, nr 9.

Socialvård

OLSSON, GUNNAR. Nordisk socialvård. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 34.

Services organisés pour les familles par les mouvements familiaux. Familles dans le monde 1951, nr 1/2.

Sverige

BERG, G. Åldringvården går mot katastrof. Sv. läkartidningen 1951, nr 32.

BOLIN, L., LANTHÉN, MARIANNE, & NORDIN, Å. Sexualproblemen på flickhemmen. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1951, nr 4.

HOLMSTEDT, G. Fattigvårdens omfattning 1918—1949. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 3.

HULT, L.-E. Unga biltjuvar återvänder till samhället via bilverkstad. Försäkringstidningen 1951, nr 7.

JONSHAGEN, K. Årdala ålderdomshem. Landskommunernas tidskrift 1951, nr 8.

LO-JOHANSSON, I. [M. FL.]. Mörkläggningen av ålderdomshemmen. Sv. socialvårds tidning 1951, nr 8.

OLSSON, GERTRUD. Familjerna och barntillsynen. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1951, nr 4.

SVENSSON, S. O. Korttidshjälp vid makes död. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 3.

TEGNER, G. Städerna och barntillsynen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1951, nr 6.

THORELL, G. Åldringvårdens katastrof. Sv. läkartidningen 1951, nr 35.

Förslag till lag om korttidshjälp vid makes död. Sv. sjukkasse-tidning 1951, nr 8.

Polisen och parktanten. Finanstidningen 1951, nr 31/32.

Amerikas förenta stater

HARTMANN, M. Blindeforsorg i U. S. A. Socialt tidskrift 1951, nr 7.

Norge

KLUGE, LIV. Mödrehemmene. Sosialt arbeid 1951, nr 7.

Ut- och invandring*Australien*

COPLAND, D. Australian development and immigration. International labour review juni 1951.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

ALBINSSON, G., & ELOFSSON, A. När och hur samhället hjälper. Redogörelse för statens och kommunens socialvårdande och kulturfrämjande verksamhet... Sthlm 1951. (Medborgarens bok.)

AN APPRAISAL METHOD for measuring the quality of housing; a yardstick for health officers, housing officials and planners. P. 1—3. New York 1945—50. (American public health association. Committee on the hygiene of housing.)

BETÄNKANDE avg. av Arbetsmarknadskommitténs kvinnoutredning. Sthlm 1951. (Svenska arbetsgivareföreningen & Landsorganisationen.)

CANADA. Department of labour. Annual report on wage rates and hours of labour. 32 (Oct. 1949). Ottawa 1951.
Strikes and lockouts in Canada during 1950. Ottawa 1951.

CEDERBLAD, C. Kamratskap. D. 1—3. Sthlm 1951.

EEK, H. Socialpolitiken inför internationellt forum. Förenta nationernas ekonomiska och sociala råd. Sthlm 1951. (Internationell politik. Skrifter utg. av Utrikespolitiska institutet. 28.)

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.

Economic survey of Europe in 1950. Prep. by the Research and planning division. Economic commission for Europe. Geneva 1951. (Publ. 1951: 2. E. 1.)

Review of economic conditions in Africa. Suppl. to World economic report, 1949—50. New York 1951. (Publ. 1951: 2. C. 2.)

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.

Studies and reports. New series. Geneva 1951. 27. Payment by results.

KEMSLEY, W. F. F., & GINSBURG, D. Consumer expenditure series. Expenditure on hairdressing, cosmetics, and toilet necessities. Lond. [1950]. (The social survey.)

MUDGETT, B. D. Index numbers. New York & Lond. 1951.

MÜLLER, H. Bostäder för vanföra. Sthlm 1951. (Svenska vanförevårdens centralkommittés skriftserie. 3.)

NANNESON, L. Räkenskapsresultat från svenska jordbruk. 36 (bokföringsåret 1949—50). Norrtälje 1951. (Lantbruksstyrelsen. Meddelande. Ser. B: 8.)

NORGE.

Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951.

60. Norges handel 1949.

64. Norges industri. Produksjonsstatistikk 1949.

66. Alkoholstatistikk 1949—50.

SCHWEIZ. Eidg. Volkswirtschaftsdepartement.

Die Volkswirtschaft. Sonderheft. Bern 1951.

55. Zur Frage steuerlich begünstigter Arbeitsbeschaffungsreserven. Veröffentlichung Nr. 29 der Preisbildungskommission des E.V.D.

SOCIOMETRY in group relations. A work guide for teachers. [By] Helen H. Jennings in association with... Wash. 1949. (American council on education. Intergroup education in cooperation schools. Work in progress ser.)

STATENS KOMMITTÉ FÖR BYGGNADSFORSKNING.

Rapporter. Sthlm 1951.

24. Utvändig målning av trä. Diskussionsinlägg vid en konferens d. 26 febr. 1951.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.

22. Förslag till sjömanslag m. m. Betänkande avg. [d. 10 aug. 1951] av 1946 års sjömanskommitté. (H.)
23. Socialvårdskommitténs betänkande 18: Utredning och förslag angående begravningshjälpförsäkring. [Avg. i juli 1951.] (S.)
24. Betänkande med förslag rörande utformningen av åtgärder för ökad skattefinansiering av kommunala investeringar. Avg. [d. 15 aug. 1951] av Kommunlänutredningen (Fi.).
25. Socialvårdskommitténs betänkande 19: Utredning och förslag angående yrkes-skadeförsäkringslag m. m. [Avg. i aug. 1951.] (S.)

SWEDEN in the world. A comparative graphic survey. Publ. by the Swedish institute and AB Svenska Shell. Sthlm 1951.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.

Arbetsmarknad samt arbets- och löneförhållanden.

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1949. Utg. av Socialstyrelsen.

Folkmängden och dess förändringar.

Folkräkningen d. 31 dec. 1945. Av Statistiska centralbyrån. 8: 1. Partiella undersökningar (bottensamplingen) behandlar delar av statistiken över inkomst.

Sjöfart. Berättelse för år 1949 av Kommerskollegium.

ÅRSBOK för Sveriges landsting 1951. Utg. av Svenska landstingsförbundets byrå. Sthlm 1951.

Recension

Gillis Albinsson & Axel Elofsson: När och hur samhället hjälper (kompletterande del till Gustav A. Aldéns tidigare utgivna Medborgarens bok). Hökerbergs. Stockholm 1951. Häft. kr 5:75.

Av denna boks titel torde man lätt bringas den uppfattningen, att det här skulle röra sig om en redogörelse enbart för samhällets social- och sjukvårdande verksamhet i egentlig mening. Så är emellertid icke fallet. Visst beskrivs fattigvården, barn- och ungdomsvården, nykterhetsvården, sjuk- och abnormvården av olika slag etc., men detta sker ganska knapphändigt, ehuru såvitt vid en hastig granskning kan bedömas korrekt, medan de allmänna socialpolitiska åtgärderna särskilt bostadspolitiken, stöd åt olika former av folkbildningsarbetet och framförallt de näringspolitiska åtgärderna speciellt i fråga om jordbruket ägnas det dominerande utrymmet. Boken utgör i detta avseende ett nytt exempel på den svårighet, som tycks möta författare av upplysningskrifter av detta slag att balansera och sovra bland alla fakta man av en eller annan anledning tillägger bestämmningen »sociala». Detta är naturligtvis en följd av den allt starkare interventionistiska tendensen i samhällsutvecklingen. Det allmänna griper in på ett eller annat sätt i allt vidare omfattning inom allt flera sektorer av samhällslivet.

Att skilja ut det man kan kalla »socialt» från det övriga i samhällsverksamheten blir därför allt svårare.

Liksom några andra nyligen utgivna böcker av denna typ skulle föreliggande arbete nog ha vunnit på en koncentration på de mera individuellt inriktade människovårdande hjälpåtgärderna från samhällets sida. Kriminalvården med dess viktiga »öppna» stödverksamhet har f. ö. helt förbigåtts. Det övriga stoffet i boken skulle lämpa sig för ett par speciella handböcker, t. ex. en om offentligt och enskilt stöd åt folkbildningsverksamheten och en om samhället och näringslivet.

Ganska detaljerade notiser om enskilda stipendiefonder i denna bok är i och för sig värdefulla. T. o. m. med den vida innebörd författarna gett åt bokens titel faller väl dock dylika uppgifter helt utanför ramen för deras framställning. I annat fall borde den relativt omfattande enskilda socialhjälpverksamheten också ha beretts utrymme.

På bokens framsida finner man samma kliché med bistra symboler för polis- och rättsväsendet, som tidigare använts till föregående delar av Medborgarens bok (ett par spöknippen och vågskålar). Till en framställning om samhällelig omvårdnad och välvilja är denna kliché föga adekvat.

D. W.

Häftets huvudinnehåll

November 1951

Socialläkarens verksamhet. Författaren till denna artikel är anställd som socialläkare vid Stockholms stads barnavårdsnämnd. Han redogör här för socialläkarverksamheten överhuvud taget och ger exempel på några fall ur sin egen verksamhet. Sid. 767.

Mödrahjälpen omprövas. 1950 års besparingsutredning gjorde vissa erinringar mot de stora olikheterna av verksamhetens omfattning inom olika mödrahjälpsområden. Socialstyrelsen har nu gjort en utredning om orsakerna till dessa ojämnheter. Denna utredning visar, att det beviljade mödrahjälpsbeloppet varierar på landsbygden från lägst 160 till högst 286 kr samt i städerna mellan 144 och 290 kr. Antalet beviljade ansökningar per 100 födda varierade från 26,1 till 80,7 på landsbygden samt mellan 13,2 och 43,4 i städerna. Man finner anmärkningsvärt stora olikheter vid en jämförelse mellan olika mödrahjälpsområden, där levnadsförhållandena av allt att döma inte borde uppvisa några större variationer. Socialstyrelsen föreslår, att en omprövning av tidigare utfärdade normer verkställs och med hänsyn till penningvärdets försämring under senare år föreslås en höjning av bidragsgränserna och bidragsbeloppen. Sid. 784.

Nykterhetsvårdsklienteletets omfattning och sammansättning under år 1949. Antalet personer, på vilka 1 § alkoholistlagen varit tillämplig och som varit föremål för åtgärder enligt denna lag, var 12 358. Av dessa var 37 % ogifta, 51 % gifta, knappt 10 % fränskilda samt resten änklingar och änkor. Ca 75 % har varit föremål för förebyggande åtgärder, ca 30 % har vårdats på alkoholistanstalt. För de intagna, som under år 1949 utskrivits från alkoholistanstalt, har an-

staltsvården i genomsnitt varat i 17,7 månader. Sid. 793.

Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1951. Antalet utlänningar med uppehållstillstånd den 1 oktober 1951 var ca 107 000, innebärande en ökning under tredje kvartalet med ca 3 400 personer. Den starkaste stegringen företer tyskarerna med 1 609, danskarna med 678 samt finnarna med 507. Balternas antal har minskat med 299. Antalet arbetsanmälda utlänningar var den 1 oktober 1951 drygt 111 000, varav ca 45 000 kvinnor. Detta innebär en ökning sedan föregående kvartalsskifte med ca 8 700 personer (8,4 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen, ca 30 000. Inom industri och hantverk sysselsattes drygt 51 000 utlänningar, inom handel ca 15 000 samt inom gruppen jordbruk, skogsbruk och fiske ca 10 000. Sid. 803.

Levnadskostnadsindex för september 1951 steg i 1935 års serie med 5 enheter till 200. Index för livsmedel steg med 9 enheter till 224, för bränsle och lyse med 18 enheter till 266, för kläder och skor med 3 enheter till 240 samt för övriga utgifter med 3 enheter till 189. Bostadsposten var oförändrad 108. Indexet i 1914 års serie steg under samma tid med 8 enheter till 309. Det s. k. pristallet, som tillkom i samband med 1947 års lönereglering för statstjänstemän, har mellan juni och september stigit från 143 till 147. Sid. 807.

Arbetsmarknaden under september 1951. Bristen på yrkesvan arbetskraft var mest kännbar inom skogsbruk och metallindustri. Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser var 85 mot 78 i augusti. Vid månadsskiftet augusti/september var arbetslöshetsprocenten inom fackförbunden 1,1 %, mot 1,4 % en månad tidigare. Sid. 817.

R E G I S T E R

*över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter
i Sociala Meddelanden*

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Sam- hällets barnavård»)	3, 1951
Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige årligen, senast i	7, 1951
Brottsligheten, varje kvartal, senast i	detta nr
Byggnadskostnaderna i Stockholm, varje kvartal, senast i	5, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	9, 1951
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1951
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	9, 1951
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom in- dustrin, årligen, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	9, 1951
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	4, 1951
Nykterhetsvårdsklientelelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	detta nr
Näringsvärde och pris på viktigare födoämnen, årligen, senast i	4, 1950
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	detta nr
Sociala frågor vid årets riksdag, årligen, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	detta nr
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	detta nr
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	detta nr
Vägrafrikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

Socialläkarens verksamhet¹

Av socialläkare *John Takman*, Stockholms stads barnavårdsnämnd

Det kan vara motiverat att först beröra några undersökningar och frågeställningar, som föregick socialläkarinstitutionen. På uppdrag av Stockholms stadskollegiums understödskommitté hade stadsdistriktsläkaren A. Rülcker i samarbete med nuvarande byråchefen i socialstyrelsen A. Berggren gjort en socialmedicinsk undersökning, i vilken lämnats vissa siffror rörande understödskostnaderna (inkl. fri sjukhusvård) för de i undersökningen ingående 2 086 personerna under 10-årsperioden 1928—1937.² Det sammanlagda understödsbeloppet uppgick till 5,3 milj. kr; i medeltal 2 550 kr per person. Under åren 1938—1948 utbetalades genom fattigvårdsnämnden i Stockholm understöd med sammanlagt cirka 138 milj. kr, varav i runt tal 30 milj. i form av kommunalt pensionstillskott. Det säger sig självt, att det fanns ett stort ekonomiskt intresse att utreda på vad sätt och i vilken utsträckning understödsbehov skulle kunna förebyggas. På samma gång, och detta är inte mindre viktigt än de ekonomiska synpunkterna, framstod det allmänt som en humanitär nödvändighet att söka behålla och återinpassa de partiellt arbetsföra resp. arbetsoförmögna i produktiv verksamhet.

Mer och mer gjorde sig den iakttagelsen gällande, att de sociala problemfallen hade medicinska aspekter, som för litet beaktats inte endast bland socialvårdsfolk utan också bland läkarna. I sin översikt över »Socialläkarens uppgifter i samhället», som utkom 1941 och utgjorde ett viktigt bidrag till debatten i dessa frågor, påpekade Olof Kinberg, att läkarna i allmänhet var alltför upptagna med sjukvårdande uppgifter för att kunna ägna sig åt den sociala verksamhet, som de på grund av sin tjänsteställning egentligen borde befatta sig med.

»Dessutom är de genom utbildning och yrkesrutin vana att framför allt betrakta de mänskliga individer som de i sin yrkesverksamhet har att göra med såsom biologiska entiteter, medan de däremot, genom bristande träning och bristande kunskaper i sociologiska discipliner, lätt förbiser att den biologiska individen också är en social individ, d. v. s. en varelse som tillhör en bestämd social grupp och som är infogad i ett bestämt socialt struktursammanhang.» (S. 6.)

I själva inledningen till detta arbete har Kinberg i några koncentrerade satser gjort ett programutkast, som alltjämt, efter de erfarenheter, som vunnits genom socialläkarinstitutionen i praktiken, täcker det väsentligaste.

»Samhället behöver läkarens medverkan för att fullgöra å ena sidan vissa, med rena sjukvårdsuppgifter icke identiska människovårdande uppgifter, såsom alkoholistvård, lösdrivarvård, kriminalvård i detta ords vidsträcktaste mening, å andra sidan vissa uppgifter av socialhygienisk och sjukdomsprofylaktisk art, såsom

¹ Vid ev. omnämnande i pressen bör citat ur de refererade fallen undvikas.

² Utredningen har publicerats i »Stadskollegiets utlåtanden och memorial». Bih. nr 10/42.

eugenisk verksamhet, åtgärder att förhindra social missanpassning och i samband härmed brottslighet, medicinsk-pedagogisk verksamhet för psykiskt abnorma och psykoneurotiska barn, allmänt sociala åtgärder ägnade att förebygga sjuklighet, understöd i en eller annan form åt socialt insufficianta.» (S. 5.)

Många läkare har delvis fyllt motsvarande uppgifter tidigare. Den gamla familjeläkaren var, när han var som bäst, en medicinsk personlighet, som väl kände alla familjer inom sitt distrikt, hade blick för vars och ens möjligheter och behov och, så långt medicinskt kunnande och sociala resurser tillät, sökte inte bara behandla kroppsliga och psykiska sjukdomstillstånd utan också förebygga arbetsoförmåga och social missanpassning. Provinssiäläkare, psykiatrici och andra har väl också ofta gjort tjänst som socialläkare, intimt samarbetande med sociala myndigheter och funktionärer. Med tiden blev emellertid, särskilt i de större städerna, behovet trängande av läkare, som kunde stå i nära och daglig kontakt med socialvårdstjänstemän. Dels blir ju samarbetet något helt annat, när läkaren har sin byrå ansluten direkt till den sociala byrån, än när han har sin verksamhet förlagd till en sjukhuspoliklinik eller dylikt, dels blir betraktelsesättet ett annat. Man kan inte begära av en jäktad poliklinikläkare, att han skall hinna analysera och söka råda bot på patientens mer eller mindre subtila sociala förhållanden. Ofta är det också så, att läkaren som specialist löper samma risk som andra specialister att få perspektivet krympt. Man har lätt för att se det som ligger inom ens speciella område som det enda eller det mest väsentliga och förlorar gärna utanförhållande problem ur sikte. Den som är invärtesmedicinare, har gärna velat behandla magsåret eller astman som en exklusiv kroppslig angelägenhet och har alltför ofta förbisett de psykologiska och sociala faktorer, som utgör åtminstone en del av bakgrunden till sjukdomen. Vid de inventeringar, som gjorts av exempelvis lösdrivarklientelet på Svartsjö, har man funnit schizofrena och andra svårt psykiskt sjuka fall, som vid den rutinmässiga undersökningen före intagandet förklarats om inte friska så dock arbetsföra. Polisläkaren, som verkställer dessa undersökningar, är ofta inriktad på hjärta, lungor osv. och förbiser lätt de psykiska defekterna, som kan göra individen långt mer handikapad än hjärtfel eller tuberkulos.

Den första socialläkartjänsten inrättades vid Sociala byrån V vid Fredhäll i Stockholm, där Gunnar Inghe började sin pionjärverksamhet den 1 januari 1944. Ytterligare två socialläkare har sedan något år varit i funktion inom Stockholms stads fattigvårdsnämnd. Också i Göteborg, Norrköping, Gävle m. fl. städer finns numera socialläkare anställda.

Socialläkaren skall i intimt samarbete med övriga socialvårdstjänstemän (inspektören vid sociala byrån, socialassistenter, psykolog etc.) söka åstadkomma en syntes av alla de faktorer — kroppsliga, psykiska, miljömässiga — som orsakat patientens arbetsoförmåga eller sociala missanpassning. I tjänsteutlåtande (nr 68/1943) drog fattigvårdsdirektören i Stockholm upp riktlinjerna för socialläkarverksamheten inom fattigvårdsnämnden. I detta framhölls bl. a. att socialläkaren i princip inte bör meddela sjukvård:

Hans största och betydelsefullaste uppgift skall vara att konstatera graden av patientens arbetsförmåga och vilka åtgärder, som ur medicinsk synpunkt erfordras för att om möjligt förbättra hans hälsotillstånd och arbetsförmåga. I detta syfte skall socialläkaren på remiss av inspektören föranstalta om en preliminär utredning rörande hälsotillståndet samt vid förekommande behov föranstalta om lämplig vård, övervaka vårdens fullföljande samt meddela inspektören om lämpliga föreskrifter och tidpunkten, när och under vilka former arbetet kan återupptas. Vid långvariga sjukdomstillstånd, där definitiv hälsa inte kan återvinnas eller detta synes oviss, skall socialläkaren »genom återställelse med jämna intervaller övertyga sig om, att den vård av öppen eller sluten karaktär, som patienten på socialläkarens rekommendation är föremål för, ändamålsenligt fullföljes.» Genom remiss till poliklinikerna på Rosenlunds vårdhem skall i lämpliga fall ytterligare utredas patientens anpassningsbarhet för arbete. I andra fall skall utfärdas utlåtande om förtidspension, kurortsvård eller om vård på ålderdomshem. Socialläkaren skall således »övervaka och lämna råd om vård för varje av inspektören remitterad hjälpsökande från första undersökningstillfället och så länge att denne om möjligt återinpassas i arbetslivet, eller, därest detta icke är möjligt, intill dess hans hjälpbehov tillgodosetts genom förmedlande av förtidspension eller eventuellt sluten vård». Socialläkaren skall därigenom »biträda samhällets läkarkrafter för fullföljandet av den av dem inledda vården» och »kunna verksamt bidra till vårdinitiativets behållande och motverka klientelets benägenhet att undandraga sig vård syftande till dess återförhjälpande i arbete.»

Några konkreta fall må tjäna som belysande exempel på den betydelsefullaste delen av verksamheten.¹

1. Tuberkulosfall. Pat. blev som ung hantlangare på ett konstgjuteri, kom därefter till ett bokförlag. Redan 1910 fick han tuberkulos och var på Söderby, sista gången 1916. Han sysslade sedan några år med tillfällighetsarbeten. 1925 hjälpte han en tid en plåtslagare. Senare gick han i snösvängen på vintrarna. De sista åren har han avlöst en tidningskolportör en eller ett par timmar om dagen. Snöskottning orkar han inte längre med. Ända till för 3—4 år sedan har han fortsatt kontrollen på tuberkulosbyrån. Processen är numera skrumpnad och inaktiv.

Vid undersökningen är han 54 år, liten, klen, mager och tunn med dåligt utvecklade muskulatur. Psykiskt är han snäll och beskedlig men starkt astenisk. Han anser sig absolut inte kunna orka med någonting. Man skulle bara skratta åt honom, om han kom till arbetsförmedlingen. Han är rädd för allt, som trötter honom. Socialt har han det ytterst torftigt. Han har nu haft fattigvård sedan 1915 och hela tiden bott i ett ensamt kyffe med vatten, slask och avträde på gården. Han är emellertid fullt tillfreds med sin tillvaro och önskar själv ingen ändring.

Efter 30 års passivitet är det naturligtvis nu mycket små utsikter att få honom i verksamhet. Orsaken till situationen är ju tydligen inte bara tuberkulosen. Denna är för länge sedan utläkt. Den bristande sociala omvårdnaden efter tillfrisknandet och hans asteniska läggning har fixerat de arbetshämningar, som sjukdomen hade i släptåg. Efter tafatta försök att bidra till sitt uppehälle kom han helt vid sidan om samhället och slog sig till ro. Fallet är ett exempel på de svåra försummelserna i en svunnen tids socialvård.

2. Fall av imbecillitet. Pat. kommer från ett välbärgat hem. Det var emellertid många syskon i hemmet, och vid 5 års ålder omhändertogs han i stället av släkt. I skolan gick det inte särskilt bra. Redan vid 8 års ålder fick han ledgångsreumatism och under de följande åren upprepade recidiv. Efter skolans slut var han

¹ 1. och 2. är hämtade ur Gunnar Inghe, De partiellt arbetsföra som medicinskt-sociologiskt problem, Bil. till SOU 1946: 24, 3. och 4. ur fattigvårdsdirektör Helge Dahlström, Socialläkarens betydelse för socialvårdsarbetet, Svenska socialvårdsförbundets tidskrift, häfte 5, 1949.

springpojke några år på olika ställen. När han var 23 år gammal, kom familjen till Stockholm, och han fick där anställning som diversearbetare. Efter 3 års tid måste han sluta på grund av arbetsbrist. Så småningom kom han i stället in på en annan fabrik. Där uppsades han efter en tid på grund av en stöld, som han själv säger sig vara oskyldig till. Ungefär samtidigt blev ledbesvären värre, och han fick allt svårare att arbeta. Vid arbete började vrister och fotleder att värka. Han försökte sig några gånger på snöskottning, men det gick inte. De sista åren har han endast hjälpt till med hushållet, gått ärenden o. dyl. 1935 vistades han på Nynäs kuranstalt för »debilitas och ovana vid arbetet». Han ansågs i deras slututlåtande vara fullkomligt frisk. Han hade då inte arbetat sedan 1924, vilket var »helt enkelt oförklarligt, men kan bero på att han av andra suggererats till att han hade ledgångsreumatism. En viss debilitet har givetvis bidragit till att detta lyckats». Efter utskrivningen från Nynäs kuranstalt kände han sig fullt frisk men återtog icke sitt arbete. 1942 fick han pensionsintyg på Psykiska hjälpbyrån. Diagnoserna där skiftar mellan psykopati och psykoneuros. Sedan kom han till Nynäs igen för utredning. Där visade han nu en IÅ = 9,3 år. 1942 slutligen började han på Stadsmissionens arbetsinstitut med något enkelt arbete. Där skötte han sig bra. Efter ett år skaffade man honom arbete på en verkstad, där han fick hålla på med packning, putsning av metallplåtar o. dyl. Där blev han ibland trött, nervös och sömnlös och ville helst sluta. Efter uppmuntran av socialläkaren och arbetsberedningskontoret samt tillmötesgående av arbetsgivaren har han emellertid gått med på att stanna. Han sköter nu i 50-årsåldern fortfarande sitt arbete på ett tillfredsställande sätt. Fysiskt är det frågan om en liten klen karl med typiskt inferiört utseende, vänlig, beskedlig, ängslig och mån att vara alla till lags.

Denne man kommer alltså efter olika sysselsättningar i ungdomen vid 27—28 års ålder helt ur produktionen och går sedan sysslös i 20 år under åberopande av reumatiska besvär, trötthet och nervositet. Vid upprepade undersökningar konstateras, att han är fysiskt fullt frisk, men att han företer grova psykiska symptom, framför allt efterblivenhet men även vissa sjukliga drag, som omväxlande tolkats som psykopati eller psykoneuros. Socialvården har emellertid nyligen lyckats få honom i arbete igen, och nu har han arbetat tillfredsställande ett par års tid. Förutsättningen har emellertid varit speciellt tillmötesgående av arbetsgivaren och stimulans och uppmuntran av socialvården. Orsaken till arbetshämningarna är främst de psykiska defekterna. Ledgångsreumatismen i unga år tjänade mest som förevändning för att han skulle kunna motivera sina svårigheter på arbetsmarknaden. Hans klena fysik gjorde det emellertid svårt för honom att klara vanligt grovarbete, vilket ju eljest kan gå bra för efterblivna. Utan tvivel skulle han ha kommit i arbete förr, om socialvården ingripit i tid. Även här är alltså orsakerna till arbetshämningen komplexa.

3. Gift man, född 1905. Efter skolan springpojksplatser, senare lagerarbetare och chaufför till krisen 1931, då han blev diversearbetare. Han fick ischias och ont i ryggen efter ett olycksfall. Hade fattigvård 1931 och 1932. Repade sig sedan aldrig riktigt så att han kunde försörja familjen. Fattigvård sporadiskt 1934 och 1935 samt löpande från 1936 med ett kort uppehåll 1943. 1942 började han utbildas till skomakare, gick i lära hos olika skomakare men trivdes aldrig. Slutligen erbjöds han att få överta en verkstad, men var då ytterst tveksam, obeslutsam och velig. Han skickades därför till socialläkaren i mars 1944. Var nedstämd och arbetsoförmögen. Prognosen ansågs dock god, men skomakeri avråddes. Patienten borde hellre, när depressionen gett med sig, få ett rörligt och omväxlande arbete. Han följdes sedan rätt länge av socialläkaren, depressionen vek, i maj 1944 fick han anställning som bud och vaktmästare och har sedan dess varit i arbete. Ingen fattigvård sedan april 1944 fränsett ett mindre bidrag november—december 1944.

4. Exempel på profylaktiskt ingripande. Ogift man, född 1925. Son till en änka, som haft understöd sedan många år, nervös, deprimerad, egendomlig, socialt hjälplös. Efter folkskolan handelsskola och sedan ett flertal kontorsanställningar. Vantrivdes ofta och slutade efter kort tid. Gillade inte kontorsarbete. Långa tider gick han sysslolös hemma och vegeterade, låg långa tider hela dagen, håglös, ointresserad. Stark spänning gentemot modern, som han parasiterade på. Vantrivdes hemma, ibland våldsamma uppträden. Aldrig understöd. Undersöktes på begäran av modern i mars 1945. Egendomlig, affektlabil, egocentrisk men välbegåvad yngling i överhängande fara att bli kroniskt passiviserad. Följdes sedan en längre tid, och upprepade ansträngningar gjordes att få honom i aktivitet. Tidvis fick han korta anställningar. I maj 1947 företogs anlagsprövning och han visade goda kvalifikationer. Blev positivt intresserad, besökte arbetsberedningskontoret och började i juli 1947 arbeta vid en kriskommission. Fortfarande kvar.

Initiativtagare till undersökningarna har, beträffande de fall, som socialläkarna i fattigvårdsnämnden undersökt, framför allt varit inspektörerna och assistenterna vid sociala byråerna. Andra fall har kommit från barnavårdsnämnden, nykterhetsnämnden, arbetslöshetsnämnden, pensionsnämnden, hälsovårdsnämnden och andra kommunala organ men också från exempelvis skyddskonsulenter, övervakare, pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, arbetsförmedlingen, distriktsläkare och polikliniker, sinnessjukhus osv. Vissa understödstagare har kommit på eget initiativ. En stor del utgörs av arbetsoförmögna, som omedelbart kan pensioneras, andra av sjuka, som måste omhändertas för vård på lasarett, sinnessjukhus, vilohem, kuranstalter etc. eller remitteras för specialistbehandling på olika håll. Vidare förekommer partiellt arbetsföra, som utskrivits från sjukhus eller andra anstalter, och som utom återanpassning till arbetslivet även behöver en form av medicinsk tillsyn inom socialvårdens ram, t. ex. vissa asociala tuberkulösa, från sinnessjukhus utskrivna straffriförklarade, frigivna fångar, efterblivna och andra psykiskt egendommiga och nervösa människor, som inte längre kan anses vara i behov av sluten vård men dock alltjämt behöver samhällets stöd.

Ofta remitteras personer som inte längre är arbetsoförmögna men misskötsamma och i behov av social tillsyn från försörjningsinrättningar,* barker eller ungarshotell. Även bland dessa ofta djupt förfallna människor har stundom påträffats individer, som gått att återanpassa. Socialvården eller ibland hälsovårdsnämnden begär socialläkarens medverkan vid omhändertagande av åldringar eller sjuka, som inte längre kan klara sig på egen hand utan lever i snusk och elände men vägrar att gå in på anstalt. Dessa personer kan stundom fara grovt illa, men det kan vara mycket svårt att åstadkomma en förändring mot deras vilja. Många kverulanter inom socialvården remitteras också till socialläkaren för bedömning. Socialläkaren får här ofta uppträda som psykoterapeut och buffert mellan socialvården och patienten, och ibland kan situationen sålunda hållas flytande under årtal utan att ett omhändertagande blir nödvändigt eller akuta konflikter uppstår. Fall av s. k. »räteneuroser» och fattigvårdsbedragare tillhör också socialläkarens klientel. Dessa fall är ofta svåra och många har klagat hos olika högre myndigheter, som i sin tur kräver yttranden av socialläka-

ren. För närvarande intar fall med bostadssvårigheter en betydande plats; folk som står inför vräkningshot och vägrar att flytta eller bor underhålligt och eländigt. Det finns också understödstagare, som vägrar att anlita läkare, när socialvården kräver intyg om arbetsförmåga. Det kan förekomma, att de är ständigt sängliggande, trots att de är till synes fysiskt friska. Vid undersökningen visar de sig ofta vara i trängande behov av psykiatrisk vård. I åtskilliga fall har socialvården anlitat socialläkaren för att bedöma klienternas lämplighet att sköta t. ex. skomakarverkstäder, cykelverkstäder, tvättinrättningar, skyltverkstäder, tobaksaffärer, instrumenttillverkning, hårvattensfabriker, kiosker etc., när engångsbidrag härtill ifrågasatts.

Resultaten av socialläkarens verksamhet är, såsom framhållits i Gunnar Inghes verksamhetsberättelse för 1944 och i fattigvårdsdirektör Dahlströms ovan citerade uppsats från 1949, svåra att bedöma. Å ena sidan kan lyckade resultat inte med säkerhet tillskrivas de åtgärder som rekommenderats efter undersökningen, då ju en del av klientelet ambulerar mellan olika försörjningstillstånd. Det finns emellertid gott om sådana fall som 2. och 3. här ovan, där vederbörande definitivt betraktas som kroniskt arbetsförmögna före undersökningen och där deras återinträde i produktionen knappast skulle ha kommit till stånd utan de speciella åtgärder, som vidtagits. Å andra sidan bör det understrykas, att det är samarbetet mellan socialläkaren och övriga aktiva krafter i varje särskilt fall, som gett resultat.

»Socialläkaren har framför allt haft till uppgift att sätta maskineriet i gång och att anvisa möjligheterna. Inspektören och assistenterna har ålegat att intimt följa fallets utveckling och att tillse att lämpliga åtgärder också faktiskt blir företagna, medan andra medarbetare i maskineriet stått för teknisk hjälp av olika slag. Betydelsen av att den vanliga socialvårdspersonalen blir aktivt intresserad av att medverka i ett sådant arbete är uppenbar. Det är omöjligt för socialläkaren och hans assistenter att själva följa alla fall så noggrant, som skulle behövas för att kontrollera, att alla åtgärder blir ordentligt vidtagna. Det är närmast socialvårdspersonalens sak. Erfarenheterna framför allt från fattigvårdsnämndens centraliserade försöksbyrå (V:e byrån) visar också, vilken utomordentlig betydelse en intresserad och energisk medverkan från socialbyråpersonalens sida har för ett lyckosamt resultat av socialläkarens arbete.» (Dahlström.) Ungefär samma värderingar har framförts av en ledande dansk socialvårdsman, socialdirektör kand. jur. Orla Jensen i Aarhus, som framhåller att först i och med att en socialläkare knöts till Aarhus socialkontor 1948 började »en mere rationel behandling af denne kommunes forsorgsklientel».¹

Socialläkarens i barnavårdsnämnden verksamhet. Socialläkartjänsten vid Stockholms stads barnavårdsnämnd har varit tillsatt sedan den 1 september 1949 och är alltså den enda i Sverige, som är knuten till en barnavårds-

¹ Socialkontoret og dets instrumenter, Svenska socialvårdsförbundets tidskrift, häfte 4, 1951.

nämnd. I kungörelsen, genom vilken tjänsten ledigförklarades, uppdrogs konturerna för verksamheten:

Socialläkaren, som ej äger utöva enskild praktik, skall åvila *att* tjänstgöra som läkare vid nämndens ungdomspensionat, varvid det dock icke skall åligga honom att meddela sjukvård, utan endast fullgöra hälsoövervakning och därvid också företa socialmedicinsk utredning rörande de förhållanden, som sammanhänger med de ungas missanpassning, *att* i förekommande fall företa socialmedicinska utredningar i anledning av anmälningar rörande missförhållanden ifråga om barns och ungdoms vård, uppfostran och livsföring, *att* därvid också stå till förfogande för besök i hemmen i samband med den sociala undersökningen, *att* utöva socialmedicinsk rådgivning för den sociala personalen ifråga om handläggning av barnavårds- och ungdomsärenden, *att* utfärda erforderliga läkarintyg och övriga handlingar för intagning på ungdomsvårdsskolor samt för erhållande av anställning ävensom remisser till sjukhus, *att* under av förvaltningschefen bestämd tid ha mottagning inom sociala nämndernas lokaler *samt att* stå till förfogande för ingripande och konsultation då så av sociala skäl är påkallat.

När tjänsten från början diskuterades i barnavårdsnämnden tänkte man sig, att den skulle bli en ungdomspsykiatertjänst. Det hade känts som en allvarlig brist, att det inte fanns möjlighet att ordna med snabba läkarundersökningar för det ungdomliga klientelet. Men detsamma gällde också nämndens övriga åldersgrupper, och redan från starten togs därför — försöksvis — emot även andra fall än de som sorterade under den s. k. ungdomsbyrån.

Verksamheten har i stort sett följt de riktlinjer, som utformats vid socialläkarbyråerna inom fattigvårdsnämnden, men genom klientelet's art i viss mån påmint också om pionjäråren vid Värmlands läns psykiska barna- och ungdomsvård. De två första morgontimmarna har ägnats åt ett nytt fall. Tiden mellan 10.30 och omkring 12.15 har reserverats för återbesök, telefonkonsultationer och framför allt konsultverksamhet. Nämndens personal har då kunnat komma för att diskutera fall, där läkarundersökning ansetts böra komma i fråga eller det i alla händelser synts motiverat att inhämta läkarens omdöme. Konsultationer har naturligtvis också förekommit vid andra tider, inte sällan sent på kvällen i bostaden och till och med nattetid. I regel har inga anteckningar kunnat föras om denna del av verksamheten. Återbesök och telefonkonsultationer, som i många individuella fall förekommit i dussintal, är därför inte statistikförda.

Några eftermiddagar och i genomsnitt en kväll i veckan har ägnats åt akuta fall utom väntelistan, återbesök samt hembesök. Dessa senare har i regel företagits i sällskap med den socialassistent, barnavårdsman eller övervakare, som fallet tillhört.

På grund av den stora anhopningen av fall — i genomsnitt ett nytt utredningsfall per dag — har många endast kunnat genomgåas summariskt. Man skall emellertid inte underskatta betydelsen av denna summariska genomgång. Socialläkarens dilemma blir *om* han skall göra en mönsterutredning och -behandling i varje enskilt fall men då vara tvungen att låta flertalet fall stå helt utan kontakt med den psykiska barna-, ungdoms- och vuxenvården, *eller om* han skall försöka tillgodose det stora behovet och då med

nödvändighet pruta på kravet att ge alla enskilda fall en så fullständig uppmärksamhet, som egentligen skulle behövas.

Någon klar gränslinje mellan socialläkarens verksamhet och rådgivningsbyråns för uppfostringsfrågor har inte kunnat dras. Den senare skall i princip inte ägna sig åt fall, som primärkommun är skyldig ta hand om. I regel faller sålunda utredningsärendena inom socialläkarens fält, medan bland annat föräldrarådgivningsfall och psykoterapeutiska fall tillkommer rådgivningsbyrån att sköta om. I praktiken kan och bör man heller inte hålla strängt på en gränsdragning. Alldeles särskilt gäller detta i fråga om barn- och ungdomsklientel, där en god utredning ofta är den bästa inledningen till och ibland viktigaste delen av en psykisk behandling. För en förtroendefull kontakt mellan socialläkaren och hans klientel är det också nödvändigt att läkaren har någon tid och några resurser till mer än blott och bart utredningsarbete. Patienterna har f. ö. ofta remitterats mellan så många instanser, att varje ny remiss, t. ex. från socialläkaren till terapeutiskt verksam psykiater, endast förstärker deras känsla av hopplöshet och misstro. Intensivbehandling av barn och ungdomar måste nödvändigtvis begränsas till ett fåtal fall; av de 345 nya patienterna under 1950 har speciell psykoterapi förekommit i 21 fall. Den närmare tekniken vid denna behandling måste här förbigås, men det kan vara skäl att poängtera existensen och nödvändigheten av den. Den är nödvändig inte minst för att hindra socialläkaren att sjunka ner till en ytlig utredningsrutin. Frågan om korttidsbehandling vid psykiska sjukdomstillstånd av neurostyp står som bekant på dagordningen i den internationella fackdiskussionen. Det förtjänar påpekas, att redan själva kontakten med en sakkunnig, emotionellt neutral eller rättare sagt sympatiskt stämd instans i och för sig innebär en värdefull faktor för barn, ungdomar och föräldrar.

Även om de flesta patienterna kommer till socialläkaren på remiss från en myndighet eller ombud för en sådan, och besöket inte sällan är förknippat med en känsla av att vara mer eller mindre tvingad, har det i regel varit möjligt att få ett gott samarbete till stånd. Socialläkaren har här en privilegierad ställning som tjänsteman, dels genom hans möjligheter att med ofta mycket enkla åtgärder, såsom recept, specialistremiss, intyg etc. framstå såsom en hjälpande personlighet, dels genom att han i känsliga ärenden kan försäkra patienten om sin tystnadsplikt. Det kan inte nog understrykas, att det för barn och kanske ännu mer för pubertetsungdom innebär ett slags terapi bara att få komma till en människa, som de tryggt kan ge sina förtroenden och som accepterar dem eller i alla händelser söker förstå deras handlingar och brister i motsats till den oförstående, förebrående eller rentav fördömande attityd, som de blivit vana vid från vuxnas sida. Denna emotionella omstämning, som äger rum i och med att man står på deras sida och aldrig sviker deras förtroende, är ofta av utslagsgivande betydelse.

Inom barna- och ungdomsvården gäller för socialläkaren samma krav som inom fattigvården: att arbeta för att få bort den gamla tidens hårda, dömande syn och sprida en positiv, förstående. »Det framstår... som den stora

sociala uppgiften för den psykiska barnvården att på detta sätt skapa nya atmosfärer kring barnen — i föräldrahemmen, i skolan, på barnhemmen osv. — och naturligtvis också en ny atmosfär kring sammanträdesbordet i barnavårdsnämnden eller skyddshemsstyrelsen och överallt där barnavårdsfrågor behandlas ute i bygderna.»¹

Antalet första besök hos socialläkaren ger endast en ofullständig bild av antalet patienter och deras fördelning på åldersgrupper. Liksom vid rådgivningsbyråerna i uppfostringsfrågor (som socialläkarbyrån i Stockholms stads barnavårdsnämnd är en sektion av fr. o. m. innevarande år) och även i psykiatrisk och rättspsykiatrisk praxis är det ofta fråga om familjeundersökningar. I journalen över ett aktuellt problemfall förekommer ofta åtminstone summariska undersökningsprotokoll över föräldrar, syskon, barn eller andra personer, som kan vara av intresse i sammanhanget. Av de såsom nya registrerade 345 patienterna 1950 var åldersgruppen 15—18 år den största (119 fall), därefter över 21 år (86 fall), och åldersgruppen 18—21 år (68 fall). I åldersgruppen 0—1 år registrerades endast 12 fall. När det rör sig om psykiska missförhållanden i hemmet har registreringen ofta varit godtycklig, och i några fall är journalen upplagd i ett barns namn, när det i själva verket varit någon av eller båda föräldrarna, som utgjort främsta objektet för utredningen.

De flesta fallen har kommit på initiativ av ungdomsbyrån (152 fall), familjesektionen (73), barnavårdsmannaavdelningen (34), föreståndare vid ungdomshem (17) och vårdbyrån (12). Här som i fattigvårdsnämnden har ströfall kommit från åtskilliga andra instanser, bl. a. sjukhusdirektionens abortbyrå, psykotekniska institutet, domstol, socialstyrelsen etc.

Den uppgivna orsaken till undersökningen är vitt skiftande. »Psykiska missförhållanden i hemmet» (psykisk sjukdom, akut familjekonflikt etc.) är största gruppen i åldrarna under 15 år. I åldern 15—21 år leder egendomsbrotten (stöld, billån etc.), medan »arbetshämning, svår instabilitet i arbetet» bildar näst största grupp. I åldrarna över 21 år bildar »psykiska missförhållanden i hemmet» och »nervösa besvär» likstora grupper, vardera 21 fall.

I remissen ifrågasätts ofta, kanske i flertalet fall, omhändertagande enligt barnavårdslagens 22 §.

Ett referat av några fall torde bättre än en genomgång av tabeller i verksamhetsberättelser belysa verksamhetens i barnavårdsnämnden mångskiftande karaktär.

1. Nr 128/49. Flicka f. 1932, åtalad för diverse snatterier, samtliga under tiden från sommaren 1947 till hösten 1948. Vuxit upp under mycket besvärliga förhållanden. Emigrerade från Estland i sällskap med sina föräldrar och sin äldre syster 1944. Fadern en psykiskt egendomlig person, som under vredesutbrott svårt misshandlat pat. och hennes syster. Som exempel berättar pat. att fadern för ett par år sedan fick se den äldre systern sitta och prata med en jämnårig pojke, varvid han örfilade upp pojken och vid hemkomsten »klädde flickan blå och lila», så att

¹ Gustav Jonsson, Riktlinjer för den psykiska barnvården, Social årsbok 1945.

hon skaffade läkarintyg på misshandeln och någon dag senare rymde hemifrån. Modern tjatig men synes inte sakna värme, och barnen är fästade vid henne.

Pat. har varit satt i undantagsställning i familjen. Systemen, »hon är väldigt anständig och fin av sej och har bättre karaktär än mej och är vackrare. Hon har alla fördelarna på sin sida.» Akut tillspetsning av förhållandena vid årsskiftet 1946/1947, då ett tredje barn, en pojke, föddes. »Jag var minsta förut, och jag kunde inte svälja det.» Kort tid efter hans födelse började snatterierna. De tolkas som tvångsmässiga uttryck för hennes emotionella konflikter. »När man tar nånting, då känns det i hela kroppen, som om det skulle krypa i en... Det är som man skulle sitta på helspänn och ha massvis med folk omkring sej och bli ertappad på bar gärning. Men bara en kort stund... När man kommit in i ett annat rum och kommer ut och går sen, så går det över.»

Flickan, som var sängvårdare till skolåldern och fortfarande är nagelbitare, har en social grundinställning. Hon har — vilket styrks av rorschachtestet — kontaktbehov och en utvecklad förmåga till social kontakt. Hon har emellertid ett sådant sätt att uppträda och viss benägenhet för olustkänslor och irritabilitet, att hon hittills haft svårt att anpassa sig till omgivningen. Från arbetsplatser har hon f. ö. goda vitsord.

Med hänsyn till att snatterierna är uttryck för hennes inre spänning måste straff verka direkt skadligt. Under förutsättning att flickan får fortsätta sin yrkesutbildning och bli mera rofäst i viss miljö, får tillfälle göra sig uppskattad och börja knyta fastare emotionella kontakter, är den sociala prognosen absolut god. Åtals- eftergift och en förstående övervakning rekommenderades som den avgjort bästa formen för handläggning av detta ärende.

2. Nr 76/51. Läroverksstud., f. 1932. Försök till bedrägeri. I materiellt hänseende bättre förspänt än de flesta jämnåriga. Föräldrarnas äktenskap upplöstes emellertid genom skilsmässa, redan då han var två år, modern sedan omgift. Under alla uppväxtåren en föga trygg miljö, omplacerad flera gånger, icke haft något hem i egentlig mening.

Får lätt ytlig kontakt, blir ofta omtyckt från början men saknar förmåga att engagera sig djupare, fabulerar och skryter. En infantil och egocentrisk pojke, affektlabil, utan stadga. Den sociala prognosen tvivelaktig. Åtalseftergift, övervakning.

3. Nr 20/49. Pojke, f. 1930. Undersökning på ungdomshemmet, närmast för att bedöma om han — trots sina egendomligheter — bör tillåtas bo kvar.

Sällsynt trist uppväxthistoria. Född u. ä. Modern hade före honom ännu ett u. ä. barn. Hon avled något år senare i tuberkulos. Från den $27/2$ 1931 (han var då tre månader), då han intogs på spädbarnshem, till den $1/6$ 1948, då han kom till ungdomshemmet, har han hela tiden vistats på anstalter. Man kan följa honom genom journalanteckningar hela tiden. Vid tre år kunde han gå men inte tala. Han kunde inte leka eller sysselsätta sig och inte hålla sig ren. Han måste då alltså jämt matas. Han var orolig och häftig men »kan vara vänlig mot den som vårdar honom». I läkarutlåtandet för intagning vid sinnesslöanstalt, daterat den $6/11$ 1933, heter det att han var klen, mager och liten, hade stort rakitiskt huvud och slö blick. »Ligger aldrig, sitter framåtlutad när han sover. Skriker i sömnen. Besinningslöst ondsint, blir stel och kastar sig framstupa på golvet.» Han hade ofta hosta med feber. Läkaren (en av psykiatrins veteraner) betecknade pojken som »i hög grad imbecill» (idiot), »otillgänglig för all uppfostran».

Omdömena växlar sedan om honom. 1938 heter det i ett utlåtande från Slagsta skola för bildbara sinnesslöa: »Han får inte längre stanna här, då han av skolans läkare ansetts normalbegåvad. Bland 115 barn är det svårt att ge honom den individuella uppfostran, som han är i behov av.» Från en anstalt, där han vistades inte mindre än sex och ett halvt år (1941—1947), visar flera utlåtanden, att man

haft synnerligen ringa förståelse för honom. I ett odaterat utlåtande, troligen december 1947, heter det: »Han känner sig nu så hemtam här, att han anser sig ha rätt att göra precis vad som faller honom in och som han själv bestämmer. Han passar aldrig en måltid, läggningstid eller skoltimme. Han strövar omkring i hela S.-trakten utan lov. Skaffar sig därvid allt möjligt skrot från gamla bilar, cyklar, radioapparater, klockor m. m. Allt drar han in på sitt rum eller i källaren. Han har en otrolig förmåga att få hand om pojkarnas cyklar och klockor, som snart bli värdelösa genom hans 'lagning'. Han mixtrar med allt elektriskt och även med eld, så att stora risker för såväl liv som hus uppstå. Personalen vid elevhemmet N., där han bor, har vid flera tillfällen fått ingripa för att förhindra experiment, som kunnat åstadkomma stor skada. I såväl jordbruket som skolan gör han aldrig något, om man inte hela tiden står bredvid honom. För minsta motgång brusar han upp och får oftast svåra utbrott. Hans beteende då är som vore han fullkomligt sinnesrubbad. Han ger sig på vem som helst, slår, sparkar, biter och sliter sönder allt han får tag i. Svordomar och de allra grövsta och mest primitiva skällsord formligen strömmar ur honom. Även när han är lugn är hans vokabulär så vidrig av sexuella liknelser och uttryck, att han är en formlig pesthärd, särskilt för sina yngre kamrater. Han anser sig förföljd av alla, därför skall han spränga hela hemmet i luften. Då tillrättavisningar med såväl goda ord som av mera sträng och bestämd form ej har den minsta inverkan på honom, och jag ej kan stå till svars med att ha en pojke här, som man aldrig vet var han finns eller som förr eller senare ställer till med en katastrof, fordrar jag, att han ofördröjligen tages från X. och placeras på annat hem. Han undergräver all ordning och respekt på hemmet och orsakar, att personalen säger upp sina platser.»

På grundval av dessa omdömen överfördes pat. till Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, Salbohed, den ¹³/₁₂ 1947 för observation. I ett tjänsteutlåtande till barnavårdsnämnden den ¹³/₆ 1948 gör anstaltens föreståndare värderingar, som legat till grund för hans överförande hit: »Den råhet i tal och uppträdande, som där blev en av de tyngst vägande orsakerna till att han ej kunde få kvarstanna, har ingenting förmärkts av. Därmed vare icke sagt, att det ej förekommit... Då han... är normalbegåvad, är det oriktigt, att han skall vara intagen på sinnesslöanstalt, och hans uppförande här har icke röjt något hos honom, som kan rubriceras som vanart.»

På ungdomshemmet har patienten haft sitt eget rum, som blivit platsen för en ganska omfattande verkstadsrörelse. Han har helt naturligt haft stora anpassningssvårigheter. Efter att hela sitt liv ha levat på anstalt var till och med elementära delar av en ordinär hemmiljö okända för honom. Föreståndare B. berättar i en skrivelse ²⁵/₆ 1949: »Expl. var synnerligen belåten med alla småsaker vi skrapade ihop från vind och skrymslen och med sådant vi på olika vägar anskaffade. Det gällde här tydligen att söka mätta ett till utmärgling undernärt sinne. Rummet visade sig emellertid inte alla förslå för expl:s enorma verksamhetsbegär (han hade tydligen mycket att ta igen) och hans starkta längtan efter 'egen vrå'...

Expl:s arbetsfält tycktes vara givet. Han fick börja arbeta hos R., sedermera hos K.... Har dessutom innehaft några anställningar ett fåtal dagar.

På samtliga platser har det skurit sig. E. kan inte underordna sig den arbetsdisciplin som i högre eller lägre grad fordras å arbetsplatserna. Ibland trivs han inte. Är snarstucken och tar inte gärna råd. Misstänkes för oärlighet. Passar inte tider. Svarar uppkäftigt. Kan inte förstå att det spelar nån roll om han kommer sju eller nio på morronen.»

Efter läkarundersökningen den ¹⁵/₆ 1949 gjordes ett längre socialläkarutlåtande till barnavårdsnämnden, där det heter: »Det råder inget tvivel om att patienten varit och alltfjämt är ett alltför besvärligt fall för ett ungdomshem, särskilt med de ytterst begränsade personalresurser och knappa anslag, som står dem till buds. Han har varit stark sängvätare, men säkerligen såsom ett resultat av den välgörande

miljö han nu vistas i har sängvätandet blivit alltmera sällsynt. Nu kan han hålla sig torr flera veckor. (Det är att märka att han under skolåldern också var dagvåtare.) Hans personliga hygien är synnerligen bristfällig och 'husmodern har fått utexperimentera vissa sätt att ta honom när det gäller att få honom byta underkläder eller tvätta sej' (förest. B.).

Vid min undersökning frapperades jag av hur öppet och sakligt patienten kan berätta om sig själv. Han är utan tvivel rätt tanig och kraftlös. Han är blek och mager och gör intryck av att vara psykiskt undernärld. Så långt jag kan bedöma det är hans moralutveckling relativt god. Han är positivt inställd till undersökningen. Det är tydligt att han är mycket positivt inställd till ungdomshemmet och den förståelsefyllda behandling han där får.

Jag vill inte säkert yttra mig om prognosen. Det är givetvis mycket svårt att få denna pojke, med den sällsynt trista utvecklingshistoria han har bakom sig, välanpassad i socialt hänseende. Känslomässigt sett befinner han sig fortfarande i lekåldern, en period, som han tidigare inte fått nämnvärt uppleva. Erfarenheterna från Salbohed och ungdomshemmet tyder emellertid på att han håller på att utveckla sig i rätt riktning. Jag anser att det skulle vara mycket olyckligt om han för sitt egendomliga beteendes skull inte finge kvarstanna på ungdomshemmet. Någon risk för att han skall utvecklas i asocial riktning föreligger väl knappast. Den risk man tar, om man inte *nu* gör allt för att hjälpa honom, är att han blir ett svårskött, kroniskt socialvårdsfall.»

I samband med föreståndarens semester och ungdomshemmets temporära stängning den 7/10 1950 flyttades patienten till ett annat ungdomshem men trivdes inte och skaffade själv bostad hos en kamrats föräldrar. Efterkontroll (21/10 1951) visar, att han haft arbete och försörjt sig. Ligger för närvarande i militärtjänst. Besökte nyligen föreståndare B., verkade då mycket bra, snygg och prydlig, leende och glad till utseende och uppträdande, en ganska ordinär ung man!

4. Nr 19/50. Byggnadsarbetare, f. 1901. Remitt. av barnavårdsmannen då han inte erlagt underhåll för sina barn i första äktenskapet, varför en bedömning av arbetsförmågan ansetts motiverad.

Flera sjukhusvistelser efter olycksfall i arbete och trafikolycka samt för lungemfysem. Klent byggd, mager, skrynklig, ser gubbaktig ut, litet sjabbigt klädd. Darrhant, motoriskt orolig, spänd, okoncentrerad. Nedsatt fjärr- och närminne. Blödiga småråter av och till och torkar näsan med avigsidan på handen. Såväl kroppsligt som själsligt förefaller han orkeslös. Att denna stackars krake inte skall intas på arbetshem eller utsättas för andra repressiva åtgärder för sin försumlighet som barnafader är självklart. Förtidspension.

5. Nr 41/49. Gravid flicka, f. 1931. Begåvad läroverkselev. Konflikt med familjen i samband med graviditeten och att hon avbrutit studierna. Hembesök och samtal med föräldrarna. Intas på mödrahem. Föräldrarna vänjer sig snart vid tanken på barnbarnet, låter flickan avgöra om hon skall behålla det eller adoptera bort det. Vid tiden för barnets födelse den allra bästa stämning i familjen.

6. Nr 298/50. Akut äktenskapskonflikt. Hembesök tillsammans med assistent, sedan frun alarmerat barnavårdsnämnden och uttalat misstanke om att maken innehar skjutvapen och att situationen är så spänd, att hon fruktar för sitt liv.

Vid hembesöket har familjen just ätit middag. Lägenheten trevlig och välskött. Fru J. tar emot med en neutral attityd, herr J. får en hög färg i ansiktet och verkar något förargad över besöket. Under vårt samtal springer de två barnen, som är välskötta och pigga, glatt omkring eller klänger lekfullt på föräldrarna.

Stämningen mellan makarna är spänd. Han är upprörd över att hennes mor »springer här varje dag» och hon över att ha fått stryk av honom. Båda bestrider varandras påståenden och så småningom reduceras svärmoderns besök till två

i veckan och stryket till en örfil vid några enstaka tillfällen. (»Och hon har slagit tillbaka förresten.»)

Fru J. förhåller sig relativt lugn, under det att herr J. hela tiden är mycket spänd, flammigt röd i ansiktet och talar med ansträngd, förorättad och rätt aggressiv stämma.

Det förefaller som om bägge skulle vara relativt hyggliga människor, hon ännu omogen och osjälvständig i förhållande till sin familj, han astenisk och disharmisk. Av allt att döma har hans version av saken mycket fog för sig. Hennes mor är troligen ett organisatoriskt mästerverk, som lägger sig i allt och vill bestämma det mesta, bl. a. barnens uppfostran. Fam. J. bodde hos hennes föräldrar första året de var gifta. Där hade herr J. inget alls att säga till om. Fru J. är yngsta barnet och har aldrig varit borta från föräldrahemmet förrän de fick den här lägenheten.

Assistenten gör ytterligare några hembesök, tills ärendet fyra månader senare avskrivs. Då lugn och vänskaplig atmosfär i familjen.

7. Nr 135/51. Frånskild kvinna, f. 1922. Avvikit från sin bostad i en landsorts-församling med sina två barn, 4 år resp. 8 dagar gamla. Just kommit hem från BB, anser sig förföljd av f. d. maken och av myndigheterna i hemförsamlingen. Vänder sig till barnavårdsnämnden i Stockholm för att söka skydd undan den mordkomplott, som hon anser smids mot henne. Den fyraåriga flickan smutsig och illa klädd. (Uppgifter inhämtas telefonledes från bl. a. distriktssköterskan i hemkommunen.) Vägrar acceptera förslag om sjukhusvård, ger uttryck åt misstanken att också undersökaren är med i intrigen. Förmås medfölja en assistent till polishuset. Då hon f. n. inte kan ta vara på sig själv och risk för desperata handlingar inte kan uteslutas, anses vårdbehovet trängande och vårdattest för intagning på sinnessjukhus utfärdas. Diagnos: Psych. puerp.? Schiz.? Barnen till spädbarnshem resp. upptagningshem.

Det är som synes de mest skiftande fall, övervägande av socialpsykiatrisk karaktär, som förekommer i socialläkarens verksamhet i barnavårdsnämnden. Denna socialläkarbyrå har till skillnad från övriga inga socialassistenter direkt knutna till sin verksamhet utan utnyttjar för utredning, sociala åtgärder och kontroll de assistenter, barnavårdsmän och andra tjänstemän, som remitterar respektive fall. Socialutredningarnas kvalitet blir därför skiftande, oftast mycket god men ibland synnerligen bristfällig, vilket givetvis medför onödigt merarbete för läkaren. Å andra sidan vinner man kanske genom detta arrangemang, att kontakten mellan socialläkaren och nämndens personal i övrigt blir obyråkratisk och smidig. Den enda personal, som är direkt knuten till socialläkarbyrån, är hittills en psykolog och ett kontorshbiträde. Byrån får följaktligen utnyttja en mängd instanser för såväl utredning som behandling: medicinska och psykiatriska kliniker, elektroencefalografiskt laboratorium, Psykotekniska institutet, sjukhusdirektionens abortbyrå, barnbyn i Skå, folkhögskolor och lanthushållsskolor, de statliga ungdomsvårdsskolorna, ungdomshem, enskilda hem etc.

Olyckligtvis finns det en serie flaskhalsar i verksamheten. Vänstelista vid de psykiatriska klinikerna är så långa, att ett remissförfarande i flertalet fall är illusoriskt. En psykiatrisk ungdomsklinik, som förefaller så självklart nödvändig i en stad av Stockholms storlek, har ännu inte lämnat discussionsstadiet. Möjligheter till en inspirerande arbetsträning för de mycket talrika ungdomsfall, där arbetshämning och instabilitet i arbetet är det domi-

nerande sociala symtomet, saknas praktiskt taget helt. Vad man skulle önska är en ungdomsby, ett slags motsvarighet till barnbyn i Skå, med verkstäder, lantbruk, läroverk etc. för de många neurotiserade ungdomarna.

En utomordentlig betydelse i många fall kan placering i ett lämpligt hem ha. Enskilda arbetsgivare, framför allt lantbrukare, men också en och annan hantverkare, som på samma gång ger arbete och en trivsamt hemmiljö kan göra stora insatser för att inpassa eller återinpassa ungdomar i ett socialt liv. Också med ett antal arbetsledare inom skilda industrier har socialläkaren haft ett mycket givande samarbete. Vid en planering på längre sikt bör ett nät av sådana arbetsgivare och arbetsledare finnas att tillgå för de ungdomsfall, som inte hör hemma vid ungdomsvårdsskolorna men inte heller med framgång kan placeras på vilken arbetsplats som helst. Säkerligen finns det många arbetsgivare och arbetsledare med förståelse och kvalifikationer för dessa uppgifter, men alltför få är kända av socialläkaren och de övriga funktionärer, som har hand om de problematiska ungdomsfallen.

Så har man också det bedrövlige bostadsproblemet, vars andel i uppkomsten av äktenskapliga konflikter och emotionella tragedier och därmed i barnens och ungdomarnas miljöskador sällan kan preciseras men sannerligen inte är liten. Bristen på bostäder omöjliggör i många fall en rationell handläggning av socialläkarens ärenden. Sist men inte minst bör nämnas den heterogena, inte alltid lämpliga och någon gång direkt ödesdigra personella rekryteringen till vissa institutioner, som har med barns och ungdoms välfärd att göra. En förtroendefull kontakt mellan klienten och vissa instanser i utrednings- och behandlingsapparaten kan motverkas och ödeläggas i andra instanser.

Rödakorshjälp till gamla

Ett värdefullt initiativ

Av byråchef *Ali Berggren*

Gamla människors levnadsförhållanden har under de senaste decennierna tilldragit sig en alltmera växande uppmärksamhet i vårt land. Anledningarna härtill är flera, men den viktigaste är utan tvekan det kraftigt växande antalet äldre personer. År 1940 fanns 610 000 personer i åldrarna 65 år och däröver, och antalet har beräknats komma att stiga till omkring 1 075 000 år 1980. Denna åldersförskjutning sker kraftigare i städerna än på landsbygden och i Norrlandslänen än i riket i övrigt. Härjämte varierar ökningen högst avsevärt i olika kommuner.

Denna utveckling har aktualiserat en rad frågor om gamla människors levnadsförhållanden, såsom ökade möjligheter till fortsatt arbete eller lämplig sysselsättning, utveckling av de ekonomiska hjälpformerna, förbättrad bostadsförsörjning för gamla, hemhjälp i olika former, reformering av ålderdomshemmen och utbyggnad av alla slag av sjukvård för gamla människor. Det förefaller också som om folk med ett större intresse och mera allmänt än förr börjat inse, att åldringsvårdens problem verkligen är en angelägenhet, som angår alla medborgare.

Den fasta utgångspunkten för diskussion av den praktiska frågan om åldringsvårdens omfattning och former måste vara principen, att gamla människor skall uppmuntras och om så behövs hjälpas att kvarbli i sina vanliga omgivningar och i sina egna hemmiljöer så långt de själva tycker att det går. Först om åldrandets naturliga kraftavtagande framskridit så långt, att en människa blir i behov av ständig och mera fullständig omvårdnad och tillsyn, bör hon ha möjlighet att inackordera sig på ett ålderdomshem. Och när en sjukdom kräver speciell behandling på sjukhus eller är av varaktig och ständigt vårdkrävande karaktär, bör lämplig vård kunna lämnas på sjukhus, sjukhem etc. Det är i själva verket bara en ringa del av åldringarna, som behöver sådan vård på ålderdomshem eller sjukhem. Men på grund av platsbrist på dylika hem måste tyvärr gamla människor i trängande behov av vård i många kommuner icke sällan lämnas åt en otillfredsställande tillsyn i sina hem. Här finns ett akut och trängande behov av hemhjälp.

Men även om den stora majoriteten övriga åldringar är ganska vitala och i god vigör, så finns ett avsevärt antal ensamma gamla människor, som icke behöver vård på ålderdomshem eller sjukhem, men som av åldersbesvär, krämpor och sjuklighet har det bekymmersamt med att klara vardagens nödvändiga bestyr och sin personliga hygien. Ensamheten är för många

»Gamla människor skall uppmuntras att kvarbli i sina egna hemmiljöer».

deprimerande. Här finns ytterligare ett stort område med skiftande uppgifter för hemhjälp — från hemsjukvård och hushållshjälp till uppmuntrande besök som stimulans för trivsel och livskänsla.

Det är uppenbart, att olika former av organiserad hemhjälp måste bli en för framtiden ordinär del av åldringsvården. Den verksamhet, som redan finns, måste avsevärt utbyggas.

Det är därför med tillfredsställelse man hälsar, att Svenska Röda Korset upptagit åldringsvården i form av hemhjälp som den kanske främsta av sina sociala uppgifter. Redan tidigare har många rödakorsdistrikt tagit initiativ till hemhjälp, i regel i samband med den statsunderstödda sociala hemhjälpen. Nu väddar Röda Korset i en liten lättläst broschyr på sju sidor — *Vi och våra gamla* — till alla sina lokala sammanslutningar att på allvar

ta upp rödakorshjälp för gamla efter olika linjer: besöksverksamhet, praktisk hjälp med dagliga sysslor i hemmet, sjukvård, komplettering av sjukvårdsutensilier, matjänst, sysselsättningsverksamhet, klubbar och förströelser för gamla. Den halvdags- och kvällssysselsättning, som man på detta sätt avser att organisera genom Röda Korsets lokala sammanslutningar, bör kunna mobilisera de många goda krafter, som nu sannolikt finns i varenda kommun men som endast kan binda sig för just deltidssysselsättning och som --- det vill man hoppas --- gärna vill göra en så intressant och samhällsgagnelig insats som hemhjälp för gamla är.

Att rödakorskretsarna rekommenderas att planlägga och arbeta i samråd med de kommunala organ, som har uppgifter på åldringsvårdens och hemhjälps områden, är naturligt. Sådan samverkan är så mycket viktigare som i en hel del kommuner försöksverksamhet eller utredningar av hemhjälpsfrågan i kommunal regi pågår. Splittring av hemhjälpen bör så långt som möjligt undvikas. Utan organiserad samverkan uppstår lätt dubbelarbete, och därtill kommer att det lätt kan inträffa, att en hjälpbehövande faller utanför de olika organisationerna.

Intimt samarbete bör i synnerhet äga rum med fattigvårdsstyrelsen, ålderdomshemmet och den kommunala hemhjälpsnämnden. Att behov av ekonomiskt stöd till läkarvård, medicin och dylikt bringas till fattigvårdsstyrelsens kännedom är viktigt för att hemhjälpen må bli så effektiv som möjligt.

Socialstyrelsen kommer att med intresse följa utvecklingen av Röda Korsets hemhjälp och är viss om att de kommunala socialvårdsorganen på allt sätt kommer att stödja och samarbeta med denna rödakorshjälp.

Att garantera trygghet och vård åt gamla människor är verkligen en angelägenhet, som direkt, förr eller senare, angår varje medborgare.

Mödrahjälpen omprövas

1950 års besparingsutredning gjorde på sin tid vissa erinringar mot de stora olikheterna i mödrahjälpsverksamhetens omfattning inom olika mödrahjälpsområden. Med anledning härav har socialstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag gjort en utredning om orsakerna till ojämnheterna samt genom skrivelse den 18 oktober 1951 framlagt vissa förslag till åtgärder för att utjämna dessa. I det följande lämnas en redogörelse för huvudinnehållet i denna utredning.

Red.

Mödrahjälpens lokala olikheter. För belysning av mödrahjälpens lokala olikheter bör mödrahjälpsområdena uppdelas på landsbygd och städer. Man bör även i vissa avseenden följa utvecklingen för varje mödrahjälpsområde under en längre tid. Denna har i detta sammanhang begränsats till åren 1944—1950, enär statistiken först från och med 1944 tillämpat denna uppdelning på landsbygd och städer.

Det är anledning att fästa särskild uppmärksamhet på de mödrahjälpsområden, där omfattningen av verksamheten väsentligt avviker från genomsnittet för rikets landsbygd resp. städer. De mödrahjälpsområden, där detta varit fallet under 1950, har upptagits i tab. 1. För varje område har här angetts de tre tal, som karakteriserar verksamhetens omfattning. Områdena är ordnade efter storleken av det tal, som anger det beräknade genomsnittliga mödrahjälpsbeloppet per 100 levande födda på landsbygden. Avvikelserna från genomsnittet för riket går för landsbygd och städer inom samma område i allmänhet i samma riktning uppåt eller nedåt, ehuru de ofta inte är av samma storlek. Är verksamheten inom ett område av stor resp. liten omfattning på landsbygden gäller i allmänhet detsamma även om städerna inom området.

Vad landsbygden beträffar hade mödrahjälpen under 1950 den minsta omfattningen i Hallands, Västmanlands och Södermanlands län. Dessa län uppvisar såväl en låg frekvens av beviljade ansökningar som ett lågt genomsnittligt beviljat belopp. Dessa tre områden har praktiskt taget genomgående haft den minst omfattande mödrahjälpen under hela perioden 1944—1950.

På landsbygden i Norrbottens, Jämtlands och Uppsala län har mödrahjälpen den största omfattningen i hela riket. Även i Gävleborgs, Västernorrlands och Västerbottens län är verksamheten av stor omfattning. Norrbottens län har under hela perioden haft den högsta frekvensen av beviljade ansökningar och det största beviljade genomsnittliga beloppet per moder.

Tab. 1. Mödrahjälpsnämnder med minsta resp. största omfattningen av mödrahjälpsverksamheten år 1950

Mödrahjälpsområde	Landsbygd			Städer		
	Medel- belopp per 100 födda	Bevilj. ansökn. per 100 födda	Medel- belopp- per moder	Medel- belopp per 100 födda	Bevilj. ansökn. per 100 födda	Medel- belopp per moder
Samtliga områden	12 444	51·0	244	6 006	26·0	231
Därav med						
a) den minst omfattande mödrahjälpen						
Hallands län	4 881	26·1	187	2 653	13·2	201
Västmanlands »	5 225	30·2	173	4 343	23·1	188
Södermanlands »	5 544	26·4	210	3 055	15·2	201
Stockholms »	7 030	33·8	208	5 243	24·5	214
Östergötlands »	7 634	36·7	208	6 638	29·5	225
Skaraborgs »	8 064	50·4	160	4 435	30·8	144
Göteborgs stad	—	—	—	3 727	27·4	209
Stockholms stad	—	—	—	5 211	19·3	270
b) den mest omfattande mödrahjälpen						
Norrbottnens län	22 194	77·6	286	10 379	40·7	255
Jämtlands »	20 364	80·7	252	7 387	31·3	236
Uppsala »	19 945	74·7	267	7 998	40·6	197
Gävleborgs »	17 570	70·0	251	7 505	31·4	239
Västernorrlands »	17 178	60·7	283	7 714	26·6	290
Västerbottens »	17 064	71·1	240	5 820	26·1	223
Malmöhus »	15 272	53·4	286	11 136	43·4	256
Blekinge »	14 439	54·9	263	6 797	28·8	236
Gävle stad	—	—	—	8 452	37·4	226

Om man följer tillämpningen i de i förteckningen upptagna områdena under åren 1944—1950, finner man i fråga om Norrbottens, Västerbottens och Uppsala läns landsbygd, att mödrahjälpsbeloppet per 100 levande födda höjdes rätt väsentligt år 1947 och sedermera icke nedgått till lägre belopp. Det kan här anmärkas, att de över lag stegrade inkomsterna under åren 1947—1950 borde, om behovsprövningen varit knuten till oförändrade inkomstnormer ha medfört att beloppen successivt sjunkit. Sådana sifferserier företer de tre mödrahjälpsområdena med de lägsta beloppen samt Stockholms stad.

Även i fråga om städerna har Hallands, Södermanlands och Västmanlands län den minst omfattande mödrahjälpen. Sin största omfattning har verksamheten i städerna i Norrbottens, Malmöhus och Uppsala län.

Vid en jämförelse mellan mödrahjälpsområden, där levnadsförhållandena av allt att döma torde vara tämligen likartade, finner man anmärkningsvärt stora olikheter. Detta gäller såväl landsbygden som städerna. Grannlänen Uppsala, Södermanland, Örebro och Västmanland uppvisar sålunda inbördes stora olikheter, likaså städerna i Malmöhus och Kristianstads län.

Dessa skillnader har visserligen till en del orsakats av att inkomstförhållandena, barnantalet och överhuvud taget levnadsbetingelserna varit olika, men olikheterna har också i ofta avsevärd utsträckning och i vissa fall helt orsakats av ojämnheter med avseende på prövningen av behovet av mödrahjälpen. Samtliga mödrahjälpsnämnder utnyttjar normer till stöd för prövningen av inkomstens och barnantalets inverkan på behovet; dessa normer

är emellertid inte enhetliga. I åtskilliga fall tillämpas andra normer än de som socialstyrelsen tillställt nämnderna.

Av flera mödrahjälsnämnder har understrukits, att stora svårigheter är förknippade med behovsprövningen för jordbrukarfamiljer och att den taxerade inkomsten i allmänhet ger en felaktig uppskattning av levnadsstandarden. Mödrahjälsnämnden i Örebro län uppger, att den av denna anledning iakttagit viss försiktighet att bevilja mödrahjälp i dylika fall. Några andra linjer för behovsprövningen än de som angetts i socialstyrelsens handbok, synes i allmänhet inte ha tillämpats. En del nämnder säger att de tillämpat samma normer som för andra inkomsttagare, dvs. de har i normalfallen utgått från inkomsten och barnantalet. Från Jönköpings län framhålls, att behovsprövningen även för egna företagare i övrigt (småindustriidkare, handlande, åkeri- och trafikbilägare etc.) ofta föranlett betydande svårigheter för nämnden.

Från några håll har påpekats, att sökandenas inkomstuppgifter icke alltid är tillförlitliga, och att barnavårdsnämnderna långt ifrån alltid på ett tillfredsställande sätt kontrollerar dessa uppgifter. Man uppger sig ha nedlagt stort arbete på att förmå barnavårdsnämnderna att genomföra en dylik kontroll. Så har exempelvis mödrahjälsnämnden i Jämtlands län vid företagen undersökning funnit, att avsevärda olikheter föreligger mellan olika kommuner i länet.

Man har från flera håll framhållit, att socialstyrelsens normer medfört alltför stor skillnad mellan olika ortsgrupper samt att den i styrelsens normer angivna höjningen för varje ytterligare barn inte är tillräcklig. En mödrahjälsnämnd har funnit önskvärt, att socialstyrelsen ville ge »felande» mödrahjälsnämnder direktiv att ändra sin praxis, då denna i ena eller andra riktningen avviker från styrelsens normer.

Den omständigheten, att mödrahjälpen överstigit vad som synes motiverat med hänsyn till normernas inverkan, måste i den mån kontrollen över sökandenas uppgifter fungerat tillfredsställande innebära, att mödrahjälp beviljats utanför de i normerna angivna gränserna. Att avsteg från normerna företagits i olika utsträckning behöver inte i och för sig innebära, att ifrågavarande mödrahjälsnämnder gjort avsteg från normen i andra fall än sådana som styrelsen i egenskap av besvär- och tillsynsmyndighet skulle ha godkänt. Ett visst avsteg från normerna kan givetvis vara motiverat med hänsyn till befolkningens olika levnadsförhållanden inom olika områden.

Av utredningen framgår bl. a., att olikheterna i fråga om mödrahjälpens omfattning blivit särskilt markerade under tiden efter 1947, då socialstyrelsen utfärdade sina normer. Den direkta anledningen till att olikheterna blivit större under senare år synes ha varit, att de områden, där mödrahjälpen tidigare varit av stor omfattning, bibehållit denna, medan i de områden, som haft den minsta omfattningen, denna stadigt sjunkit. Fem av de sju områden, som år 1949 hade den största omfattningen av mödrahjälpen på landsbygden — Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Gävleborgs och Uppsala län — hade ingen sänkning från år 1947.

Då inkomsterna sedan 1947 genomgående stigit, borde även mödrahjälpens omfattning ha sjunkit inom alla mödrahjälpsområden, som i mer nämnvärd utsträckning följt normerna. Det anförda bekräftar den uppfattningen, att mödrahjälpsnämnderna i de högst placerade mödrahjälpsområdena i olika utsträckning gjort avsteg från normerna, utan att denna tillämpning varit motiverad med hänsyn till de olika levnadsförhållandena inom dessa områden. De har härvidlag skiljt sig från mödrahjälpsnämnderna i de lägst placerade områdena, där en sådan markerad sänkning just ägt rum.

Socialstyrelsens slutsatser och förslag. Den nu gjorda utredningen visar alltså, att de stora olikheter, som föreligger i fråga om mödrahjälpens omfattning inom skilda områden, visserligen orsakats av att inkomstförhållandena, barnantalet och överhuvud taget levnadsbetingelserna varit olika, men att olikheterna därutöver också i ofta avsevärd utsträckning (i vissa fall helt), torde ha orsakats av vad som i socialstyrelsens uppdrag benämnts »ojämnheter med avseende på prövningen av behovet av mödrahjälp». Samtliga mödrahjälpsnämnder utnyttjar normer till stöd för prövningen av inkomsten och barnantalets inverkan på behovet; dessa normer är emellertid inte enhetliga. I åtskilliga fall tillämpas andra normer än de av styrelsen översända. Olikheten i mödrahjälpens omfattning föranleds givetvis i viss mån av den bristande enhetligheten i dessa nämnders avsteg från normerna. Ett visst antal mödrar inom samtliga mödrahjälpsområden erhåller mödrahjälp enligt en inkomst- och förmögenhetsprövning, som företas efter tämligen enhetliga grunder; övriga får mödrahjälp efter en behovsprövning, som inom olika mödrahjälpsområden företas efter synnerligen skiftande grunder. Härvid följer några nämnder de riktlinjer, som socialstyrelsen uppdragit; andra följer riktlinjer, som mer eller mindre avviker från dessa, eller träffar avgörande från fall till fall. Exempel härpå är vissa nämnders praxis vid beviljande av mödrahjälp i form av tandvård. En del nämnder har här helt frångått normerna och ökat det normerade beloppet med hela tandvårdskostnaden.

Ur allmänna synpunkter anser socialstyrelsen det nuvarande systemet med olika principer vid behandlingen av mödrahjälpsframställningar vara helt otillfredsställande. Styrelsen beklagar, att de normer och riktlinjer, som utfärdats, inte följts av nämnderna. Därför föreslår styrelsen att en bestämmelse införs i mödrahjälpsförordningen om att nämnderna skall följa vissa fastställda normer och vid prövning av frågan om avsteg från dessa skall tillämpa enhetliga riktlinjer.

Socialstyrelsen anser även, att en åtstramning av mödrahjälpen på grund av det statsfinansiella läget bör undvikas med hänsyn till denna hjälps stora betydelse. I samband med utredningen har därför en omprövning av tidigare utfärdade normer verkställt. Med hänsyn till penningvärdets försämring under senare år föreslås en höjning av bidragsgränserna och bidragsbeloppen. De nya normerna bör dock inte få tillämpas förrän de fastställts av Kungl. Maj:t.

T. G.

Kortare meddelanden

Erkända sjukkassor under år 1949. Den av pensionsstyrelsen utgivna publikationen »Erkända sjukkassor» har nu utkommit för år 1949. Här nedan görs ett kort sammandrag av innehållet.

Under år 1949 har antalet centralsjuk-kassor ökat från 30 till 35, medan antalet lokalsjukkassor minskat från 1 647 till 1 483, huvudsakligen i samband med den pågående anpassningen av verksamhets-områdena till den nya kommunindelningen.

Antalet medlemmar i kassorna ökade under redovisningsåret med över 100 000 (3,6 %) och var vid slutet av 1949 i det närmaste 3 milj. Såväl absolut som procentuellt var medlemsökningen något mindre än under de närmast föregående åren. 48 % av medlemmarna var män och 52 % kvinnor.

Inträde beviljades under året för 182 000 medlemmar, vartill kommer 8 500, som medgetts återinträde, sedan de avgått i samband med försummelse att erlägga avgift. Genom upphörd avgiftsbetalning, utslutning eller på egen begäran utträdde 73 000 medlemmar. Dessutom avgick 14 500 genom dödsfall. I samband med medlemmarnas ombyten av bösättningsort överflyttades något över 150 000 medlemskap. Slutligen medförde talrika överlåtelse av kassors verksamhet ändrad kassatillhörighet för ett stort antal medlemmar.

Medlemmarnas medelålder var 38,3 år (för männen 39,2 och för kvinnorna 37,5). 50 år och däröver var 22 % av männen och 17 % av kvinnorna. Av den totala vuxna befolkningen tillhörde vid 1949 års slut 56 % erkända sjukkassor. Som jämförelse kan nämnas att år 1945 var motsvarande procenttal 48 och år 1935 endast 19. Vidstående tablå anger antalet medlemmar i procent av folkmängden inom olika åldersgrupper, fördelat på män och kvinnor.

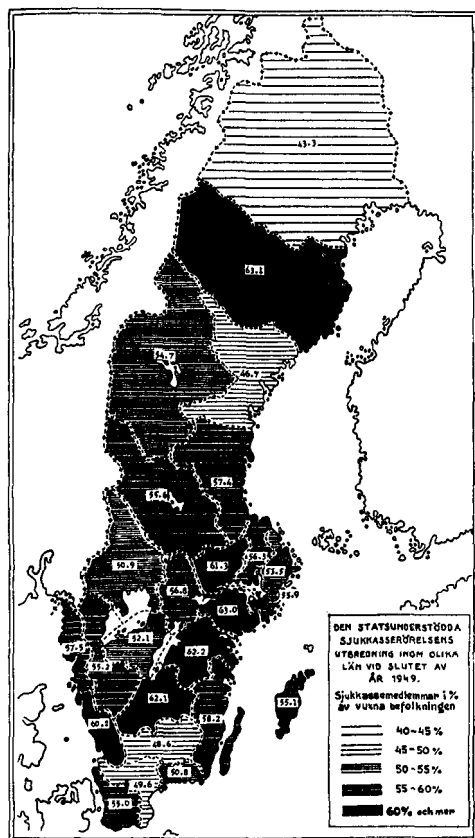
Åldersgrupp	Medlemmar i % av folkm.		
	män	kvinnor	samtliga
15—19	55·8	60·4	58·0
20—24	59·6	74·8	67·1
25—29	62·8	79·5	71·1
30—34	66·6	80·7	73·6
35—39	67·3	79·2	73·2
40—44	66·1	75·6	70·9
45—49	61·3	66·2	63·8
50—54	50·8	49·4	50·1
55—59	34·8	26·6	30·5
60—64	32·6	22·0	27·0
65—69	30·2	18·8	24·2
70—74	27·8	15·6	21·1
75—79	24·1	13·1	18·2
80—	18·4	9·8	13·5
Samtliga	53·8	57·3	55·6

Anslutningen till de erkända sjukkas-sorna i de yngre åldersklasserna är numera god, särskilt beträffande kvinnorna. Nära 80 % av landets samtliga kvinnor mellan 25 och 40 år var medlemmar i kas-sorna vid slutet av 1949. För männen var motsvarande siffra 65 %.

Sjukkaserverksamhetens utbredning läns-vis framgår av vidstående diagram, där för varje län meddelats antal sjukkasemedlemmar i procent av den vuxna befolkningen.

Utbredningen är störst i Västerbottens, Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län. Den lägsta anslutningen har Norrbottens, Västernorrlands, Kronobergs och Kristianstads län.

Av kassornas medlemmar var 95 % till-försäkrade både sjukpenning och sjukvårds-ersättning, 3 % endast sjukvårdsersättning och 2 % endast sjukpenning. Sjukhjälps-tiden var 2 år i 24 av centralsjukkassorna, 3 år i 9 kassor och obegränsad tid i 2 kas-sor. Den tillförsäkrade sjukpenningen var vid 1949 års slut i genomsnitt 2,25 kr mot 2,24 året förut, 2,21 år 1945 och 2,23 år 1940. Trots sjunkande penningvärde har

alltså i stort sett medlemmarna bibehållit sina försäkringar vid ungefär samma genomsnittliga sjukpenning som i början av 40-talet. Av den kvinnliga befolkningen i åldrarna 15—45 år var vid 1949 års utgång 76 % moderskapsförsäkrade i de erkända sjukkassorna.

Antalet sjukdomsfall, vid vilka sjukpenning eller sjukvårdsersättning utgetts, var ca 935 000 mot ca 845 000 ett år tidigare. För männen var sjukdomsfallen 28,5 per 100 medlemmar och för kvinnorna 32,2. Antalet sjukdagar uppgick till 32,6 milj. mot 30,9 milj. år 1948. Det genomsnittliga antalet sjukdagar per sjukdomsfall var för män 34,0 och för kvinnor 38,3.

Av centralsjukkassorna redovisades år 1949 90 500 barnbördsfall, motsvarande 80 fall på 1 000 kvinnor i åldern 15—45 år. I genomsnitt utbetalades som moderskaps-hjälp 125 kr per barnbördsfall. Dessutom utgick statlig moderskapspenning i 21 800

fall till barnaföderskor, som inte varit berättigade till kassornas stadgeenliga moderskapshjälp.

I nedanstående tablå redovisas kassornas inkomster och utgifter under åren 1948 och 1949.

	Milj. kr	
Inkomster	1948	1949
Avgifter	96·8	103·2
Statsbidrag	42·9	47·4
Kommunbidrag	4·8	4·9
Arbetsgivarbidrag	0·1	0·1
Vederlag för handhavande av statlig social verksamhet	0·1	0·1
Räntor	3·2	3·4
Inkomst av fastigheter	0·1	0·1
Övriga inkomster	13·3	31·4
Summa inkomster	161·3	190·6
Utgifter		
Sjukpenning	64·0	68·7
Sjukvårdsersättning	14·2	15·2
Läkarvårdsersättning	23·3	26·6
Ersättning för läkemedel o. a. sjukvårdande åtgärder	4·6	6·3
Moderskapshjälp	11·5	11·3
Förvaltningskostnader	18·6	20·5
Övriga utgifter	15·0	36·0
Summa utgifter	151·2	184·6
Överskott	10·1	6·0
Summa	161·3	190·6

Medlemmarnas avgifter täcker blott 56 % av kassornas utgifter. Statsbidraget utgör 25 % av inkomsterna. Den övervägande delen av utgifterna (ca 70 %) utgörs av sjukhjälp av olika slag samt moderskapshjälp.

T. G.

Studiekostnaders behandling i beskattningshänseende. (Socialstyrelsens yttrande över 1944 års allmänna skattekommittés betänkande, SOU 1951:13.)

En kraftig utbyggnad av den statliga stipendieringen av studerande på mellanskole- och gymnasiestadiet genomfördes i mitten av 1940-talet. Härigenom öppnades möjligheter till läroverksstudier för ett stort antal ungdomar, som eljest av ekonomiska skäl varit uteslagna därifrån. För studier efter studentexamen fanns, utöver ett fåtal naturastipendier, tillgång till räntefria lån ur allmänna studielånefonden och statens lånefond för universitetsstudier. Trots oavslutad ökning av långivningen ur dessa

fonder kunde man emellertid inte på långt när tillgodose det starkt ökade hjälpbehovet för vidare utbildning. På förslag av studentsociala utredningen infördes år 1950 ytterligare en stödform, studielån med statlig kreditgaranti för studerande vid universitet, högskolor och socialinstitut. Särskilt genom garantilånen till studerande bereds nu medellösa eller mindre bemedlade ungdomar med studieförutsättningar (den s. k. »begåvningsreserven») tillfälle att skaffa sig högre teoretisk utbildning i avsevärt större utsträckning än tidigare. Som följd härav kommer studieskulder att undergå en kraftig, successiv ökning under det närmaste decenniet.

Kommittén uppfattar studiekostnader som investering i en immateriell tillgång med begränsad varaktighet, nämligen under den tid den skattskyldiges arbetsförmåga består. Socialstyrelsen anser detta betraktelsesätt riktigt. Om investeringen i utbildning kommer till användning i en förvärvskälla, bör hinder inte föreligga att medge värdeminskningsskatt vid taxeringen, så att anskaffningskostnaden för denna immateriella tillgång i varje fall är avskriven vid utgången av den period, under vilken den skattskyldige kan dra nytta av utbildningen.

Studier kan finansieras antingen genom lån eller på annat sätt (inkomst av förvärvsarbete under utbildningstiden, eget kapital, stipendier etc.). Kommittén anser, att avdragsrätt bör medges endast om studiekostnaderna bestritts med lånemedel. Ur social aspekt är det uppenbart, att i behovsavseende föreligger avsevärt starkare skäl att medge en skattelättnad åt den som måste avstå en del av sin löpande inkomst för att amortera på ett studielån, än att hjälpa en person till att ograverat återställa exempelvis ett från början ärvt kapital.

Avdragsrätten föreslås i huvudsak utformad så att en person, som har avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, vid taxering får åtnjuta avdrag för amortering av studieskuld intill ett sammanlagt belopp av 2 500 kr multiplicerat med det antal år, som utgör normal studietid för vederbörande examen. Avdraget maximeras till det belopp, varmed skulderna överskjuter tillgångarna vid examensårets slut.

Som avdragsgill studieskuld skall räknas skuld, som ådragits för att avlägga akademisk eller därmed jämförlig examen, varvid endast lånemedel för bestridande av studiekostnader efter avlagd studentexamen (eller därmed jämförlig examen) få tas i beräkning. Ehuru kommittén förutsätter, att de utbildningslinjer, inom vilka avdragsrätt skulle medges, skall bestämmas av riksskattenämnden i samråd med sakkunniga, framgår dock, att exempelvis folkskollärare och personer, som genomgått socialinstitut, enligt kommitténs mening bör kunna erhålla sådan rätt. Enligt socialstyrelsens uppfattning bör dessutom medtas personer, som utbildats till barnhemsföreståndarinna eller barnträdgårdslärlarinna. Utbildningen, inräknat obligatorisk förutbildning, omfattar tre å fyra år och måste anses jämförbar med ovan nämnda studievägar. Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om rätt att vid beskattning avdra amortering av studieskuld.

Pensionspristalet. För bestämning av indextillägg på folkpensionerna skall enligt en 1951 gjord ändring av folkpensionslagen ett s. k. pensionspristal beräknas, vilket grundar sig på levnadskostnadsindex i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner (se Kungl. Maj:ts kungörelse år 1950, nr 391). På grundval av levnadskostnadsindex för september 1951 har pensionspristale

t fastställts till 130 för tiden 1 november 1951—31 januari 1952. Pensionspristale

anger förhållandet mellan prisnivån vid beräkningstillfället och den prisnivå, som rådde vid tiden för folkpensionernas fastställande 1946. Det erhålls genom division av levnadskostnadsindex (med två decimaler) i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner med tale

Index i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner	Mot-sva-rande pensions-pristal	Mot pensionspristalet svarande indextillägg på olika typer av folkpension i kronor per år		
		All-män	Pension till gift, vars make/maka har ålderspension, tilläggspension eller hustrutillägg	Änke-pension och hustrutillägg
180·0	117	150	120	90
185·0	120	200	160	120
190·0	123	200	160	120
195·0	126	250	200	150
200·0	130	300	240	180
205·0	133	300	240	180
210·0	136	350	280	210
215·0	139	350	280	210
220·0	143	400	320	240

Å. L.

Skattetrycket i olika länder. Internationala regleringsbanken i Basel har beräknat skattetrycket i olika länder på så sätt, att man anger hur stor procent av nationalinkomsten, som tas i anspråk av skatter och olika socialförsäkringsavgifter. Uträkningen har gett följande resultat:

	%
England	42
Norge	41
Västtyskland	36
Belgien	34
Sverige	34
Frankrike	33
Holland	33
USA	28
Canada	27
Danmark	26
Schweiz	19

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1950/51. Socialstyrelsen har från jägmästarna i rikets 105 revir inhämtat uppgifter om de normala dagsförtjänsterna vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl) under vintern 1950/51.

De erhållna uppgifterna, som närmast avser förtjänsterna vid arbete i kronopar-

kerna, visar för hela riket en medelförtjänst per dag av något över 22 kr för huggare och omkring 39 kr för körare. Motsvarande förtjänstssiffror under vintern 1949/50 var ej fullt 18 kr resp. drygt 32 kr, vilket betyder, att förtjänsterna under vintern 1950/51 låg drygt 20 % högre. För norra Sverige, inberäknat Värmland och Dalarna, var dagsförtjänsterna ej fullt 26 kr för huggare och något mer än 47 kr för körare.

Sedan vintern 1939/40 beräknas skogsarbetarförtjänsterna ha stigit med 190 % för huggare och 170 % för körare.

En utförligare redogörelse för resultaten av denna undersökning har publicerats i *Meddelande från Socialstyrelsens utredningsbyrå*, som kan erhållas efter hänvändelse till socialstyrelsen.

K.-E. F-g

Vägarbetarnas löneförmåner 1950. Ur väg- och vattenbyggnadsstyrelsens lönestatistik för vägarbetare har hämtats vissa uppgifter om timförtjänster m. m. för år 1950, vilka redovisas här nedan. Statistiken ansluter sig till de avtal, som tillämpas, nämligen vägunderhållsavtalet och väg- och brobyggnadsavtalet. Det förra omfattar såväl arbetare vid egentligt vägunderhåll som arbetare vid verkstad, garage och förråd.¹

Under treårsperioden 1948—1950 har för vägarbetarna tillämpats 1948 års kollektivavtal. Några förändringar i de avtalsenliga timlönerna har därför inte skett. Då även ackordsförtjänsterna varit i stort sett oförändrade har den samlade timförtjänsten, som framgår av följande sammanställning, endast undergått smärre ändringar.

Som framgår av sammanställningen har timförtjänsten för samtliga *underhållsarbetare* minskat obetydligt från år 1949, nämligen med 0,3 öre.

För grovarbetarna ökade timförtjänsten i ortsgrupp 1, var oförändrad i ortsgrupp 2 samt minskade i de återstående grupperna; för samtliga grovarbetare sjönk timförtjänsten med 1,3 öre. Yrkesarbetarnas timförtjänster ökade med 2 å 3 öre i samtliga ortsgrupper. Med undantag av ortsgrupp 5 är skillnaden mellan timförtjänsterna i yr-

¹ Se i övrigt Soc. Medd. 1950: 8.

kes- resp. grovarbete relativt obetydliga och sedan år 1949 har sålunda i detta avseende en viss utjämning skett. Yrkesarbetarnas högre avtalsenliga lön men lägre ackordsvolym kompenseras för grovarbetarnas del helt av den väsentligt högre ackordsvolymen.

För verkstadsarbetarna konstateras en minskning av endast 1 öre per arbetstimme. I ortsgrupp 3 minskade timförtjänsten med ca 2 öre men ökade lika mycket i ortsgrupp 5.

I fråga om väg- och brobyggnadsarbeten iakttas en ökning av timförtjänsterna med omkring 1 öre för samtliga arbetare. Grovarbetarnas timförtjänst ökade med 2 öre,

medan yrkesarbetarnas minskade med 6 å 7 öre. Yrkesarbetarnas timförtjänster har i ortsgrupperna 3, 4 och 5 undergått en väsentlig reducering, medan förändringarna är väsentligt mycket mindre i ortsgrupperna 1 och 2.

Bland övriga löneförmåner må nämnas semesterersättning, som till följd av ändrade beräkningsgrunder ökat väsentligt framför allt för underhålls- och verkstadsarbetarna. Semesterersättningen för dessa kategorier var år 1949 ca 10 öre per timme och år 1950 närmare 14 öre. För väg- och brobyggnadsarbetarnas del uppgick denna ersättning till 8,4 öre per timme innebärande en ökning av 1,1 öre sedan år 1949.

Arbetargrupp	1 9 4 9						1 9 5 0					
	Timförtjänst i öre i olika dyrortsgrupper						Timförtjänst i öre i olika dyrortsgrupper					
	1	2	3	4	5	Samt- liga	1	2	3	4	5	Samt- liga
Vägunderhållsavtalet												
<i>Underhållsarbetare</i>	201·7	218·2	227·8	236·7	254·3	226·1	204·1	219·2	226·8	235·5	252·6	225·8
<i>Grovarbetare . .</i>	201·9	219·7	231·1	239·6	258·0	229·2	204·8	220·0	228·4	236·7	255·2	227·9
<i>Yrkesarbetare . .</i>	201·4	215·4	221·4	229·6	244·1	219·8	203·9	218·1	224·2	233·0	246·4	222·4
<i>Verkstadsarb. m. fl.</i>	209·2	217·3	227·0	236·7	253·4	226·1	208·9	216·2	224·9	237·1	255·2	225·1
Väg- och brobyggnads- avtalet	239·7	249·5	263·7	274·6	287·8	260·6	243·4	251·9	260·4	271·2	286·8	261·5
<i>Grovarbetare . .</i>	238·8	248·1	263·1	275·5	288·4	260·7	241·9	250·9	260·8	272·2	286·5	262·6
<i>Yrkesarbetare . .</i>	245·1	258·5	268·3	266·0	257·9	260·1	249·6	256·4	257·8	261·0	239·8	253·4

E. E-n

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Nyktershetsvårdsklienteletets omfattning och sammansättning under år 1949

I en tidigare redogörelse i denna tidskrift¹ har redovisats samtliga personer, som nyktershetsnämnderna tagit befattning med under 1949; de utgjorde sammanlagt 31 603. På 12 358 av dessa har 1 § Al² varit tillämplig. För dessa svårartade alkoholmissbrukare har individuella uppgifter infordrats avseende klienteletets demografiska sammansättning, de åtgärder som vidtagits m.m. I det följande redogörs för en statistisk bearbetning av detta material. Bland dessa personer var 6 269 kvarstående från år 1948 och 5 748 nyttillkomna under redovisningsåret. 545 personer överfördes under året till annan nyktershetsnämnd, 5 320 fall avslutades, medan de återstående 6 493 fallen stod kvar till år 1950. I tab. 1 redovisas den totala omsättningen på landsbygden och i städerna samt inom olika kön och civilstånd.

Tab. 1. Omsättningen inom olika kön och civilstånd

	Kvar- stående den 31/12 1948	Nyttill- komna under år 1949	Överförda från annan nykters- hets- nämnd	Överförda till annan nykters- hets- nämnd	Ärendet avslutat under år 1949	Kvar- stående den 31/12 1949	Kol. 6 om kol. 1 = 100
	1	2	3	4	5	6	7
Män	6 092	5 599	335	532	5 176	6 318	103·7
Därav: ogifta	2 178	2 109	169	270	1 880	2 306	105·9
gifta	3 077	2 924	113	179	2 748	3 187	103·6
änklingar	183	150	5	10	157	171	98·4
frånskilda	654	416	48	73	391	654	100·0
Kvinnor	177	149	6	13	144	175	98·9
Därav: ogifta	40	28	2	2	34	34	85·0
gifta	84	74	1	8	62	89	106·0
änkor	17	12	—	—	15	14	82·4
frånskilda	36	35	3	3	33	38	105·6
Summa	6 269	5 748	341	545	5 320	6 493	103·6
Därav: landsbygd	1 540	1 578	120	220	1 502	1 516	98·4
städer	4 729	4 170	221	325	3 818	4 977	105·2

Under år 1949 har alltså antalet fall ökat från 6 269 till 6 493 eller med 3,6 %. I motsats till föregående år är ökningen starkare i städerna än på landsbygden, där en minskning med 1,6 % kunnat konstateras. Antalet män har ökat med 226 (3,7 %), medan antalet kvinnor minskat med 2 (1,1 %).

¹ Soc. Medd. 1951: 4, sid. 272.

² Al = Alkoholistlagen.

Tab. 2. Klientelets åldersfördelning

Åldersgrupp	Landsbygd		Städer		Hela riket		Därav			
							män		kvinnor	
	totalt	%	totalt	%	totalt	%	totalt	%	totalt	%
— 24 år	245	7.6	523	5.7	768	6.2	753	6.8	15	4.5
25—29 „	298	9.2	824	9.0	1 122	9.1	1 109	9.2	13	3.9
30—34 „	342	10.6	1 010	11.1	1 352	10.9	1 318	11.0	34	10.2
35—39 „	455	14.0	1 534	16.8	1 989	16.1	1 930	16.1	59	17.8
40—44 „	505	15.6	1 554	17.0	2 059	16.7	1 994	16.6	65	19.6
45—49 „	465	14.4	1 312	14.4	1 777	14.4	1 725	14.8	52	15.7
50—54 „	370	11.4	1 032	11.8	1 402	11.8	1 362	11.8	40	12.1
55—59 „	252	7.8	599	6.6	851	6.9	831	6.9	20	6.0
60—64 „	166	5.1	407	4.5	573	4.6	559	4.6	14	4.2
65— „	140	4.3	325	3.6	465	3.8	445	3.7	20	6.0
Totalt	3 238	100	9 120	100	12 358	100	12 026	100	332	100
Medelålder	42.5		42.2		42.3		42.2		43.8	

Antalet fall fördelade på kön, civilstånd och ålder. Kvinnorna utgör knappt 3 % av hela klientelet (till antalet 332). De är relativt talrikare i städerna än på landsbygden. De gifta (män och kvinnor tillhopa) upptar i städerna något större andel av hela klientelet än på landsbygden, och även de fränskilda är relativt fler i städerna, en följd av skillnaden i civilståndsfördelning mellan städer och landsbygd. Jämfört med år 1948 har inga större förskjutningar skett för olika civilstånd (se denna tablå).

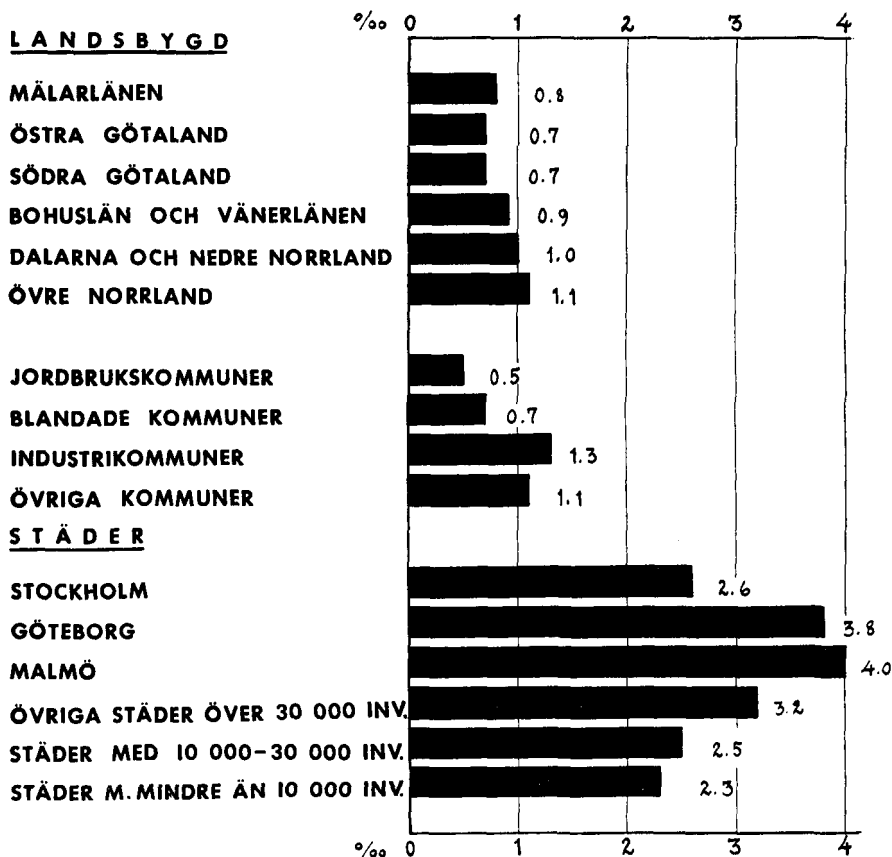
	Landsbygd		Städer		Hela riket		
	totalt	%	totalt	%	totalt	1949	1948
						%	%
Ogifta	1 436	44.3	3 090	33.9	4 526	36.6	37.3
Gifta	1 553	48.0	4 720	51.7	6 273	50.8	50.8
Änkor o. änklings	112	3.5	255	2.8	367	3.0	3.0
Fränskilda	137	4.2	1 055	11.6	1 192	9.6	8.9
Summa	3 238	100	9 120	100	12 358	100	100
Därav: män	3 209	99.1	8 817	96.7	12 026	97.8	97.0
kvinnor	29	0.9	303	3.3	332	2.7	3.0

Frekvensen alkoholister inom olika civilstånd framgår av nedanstående sammanställning, där antalet beräknats per 1 000 av befolkningen mellan 20 och 80 år. Frekvensen är störst bland de fränskilda och lägst bland änkor och änklings. Antalet fränskilda alkoholister per 1 000 var 17,4 mot 14,5 föregående år; denna ökning faller helt på städerna (21,5 år 1949 mot 17,6 år 1948). De ogifta tillhör alkoholisklientelet i betydligt större utsträckning än de gifta.

	Antal fall i ‰ av befolkningen mellan 20 och 80 år					
	Ogifta	Gifta	Änklings o. änkor	Frän- skilda	Summa	
					män	kvinnor
Landsbygd	1.9	0.9	0.6	7.0	2.4	0.0
Städer	5.5	3.6	2.0	21.5	9.2	0.8
Hela riket	3.4	2.1	1.2	17.4	5.2	0.1

I nedanstående diagram redovisas totalantalet fall inom olika riksområden och kommuntyper per 1 000 av hela folkmängden. I genomsnitt var frekvensen 0,9 fall på landsbygden och 2,9 i städerna (föregående år 0,8 resp. 2,7). Att en person blir rubricerad som alkoholmissbrukare beror ju på vederbörande nykterhetsnämnds bedömning. Den konstaterade skillnaden mellan landsbygd och städer kan till en del förklaras av olikheter vid denna bedömning hos olika kategorier av nykterhetsnämnder. Detta framgick även av den tidigare redogörelsen över nykterhetsnämndernas verksamhet, enligt vilken av samtliga fall 45 % i städerna men blott 29 % på landsbygden var av den svårighetsgraden att 1 § ansågs tillämplig.

ANTAL FALL PER TUSEN AV BEFOLKNINGEN INOM OLIKA RIKSOMRÅDEN OCH KOMMUNTYPER

Av de olika kommuntyperna på landsbygden har industrikommunerna den största frekvensen med 1,3 per 1 000 invånare, medan jordbrukskommunerna har den lägsta med 0,5 fall. Inom olika delar av riket uppvisar Övre Norrland den högsta frekvensen (1,1); den lägsta har Östra och Södra Götaland, vardera med 0,7. Städerna har betydligt högre frekvenstal; högst i storstäderna Malmö och Göteborg med 4,0 resp. 3,8 per 1 000 invånare.

I tab. 2 har klientelet uppdelats i åldersklasser. Man observerar särskilt den höga frekvensen i de mellersta åldersgrupperna; närmare hälften av alla fall ligger mellan 35 och 50 år. Någon nämnvärd skillnad i detta avseende mellan landsbygd och städer föreligger inte. Kvinnornas medelålder är något högre än männens, 43,8 mot 42,2. Antalet fall inom olika åldersklasser per 1 000 invånare redovisas i diagrammet på sid. 797. Man märker den stora skillnaden mellan landsbygd och städer; i de lägsta åldersklasserna 2 å 3 gånger större i städerna, i övriga 3 å 4 gånger.

Frekvensen alkoholister, gifta resp. ogifta inom olika åldrar på landsbygden och i städerna framgår av tab. 3. De giftas frekvens är, som tidigare framhållits, genomgående lägre än de ogiftas. Särskilt stor är skillnaden i de mellersta åldrarna. Ogifta män i städerna i åldern 50—54 år har den högsta siffran, 35,3 fall per 1 000, vilket är 4 gånger högre än för gifta män i samma ålder och 6 gånger högre än för ogifta män på landsbygden i den-

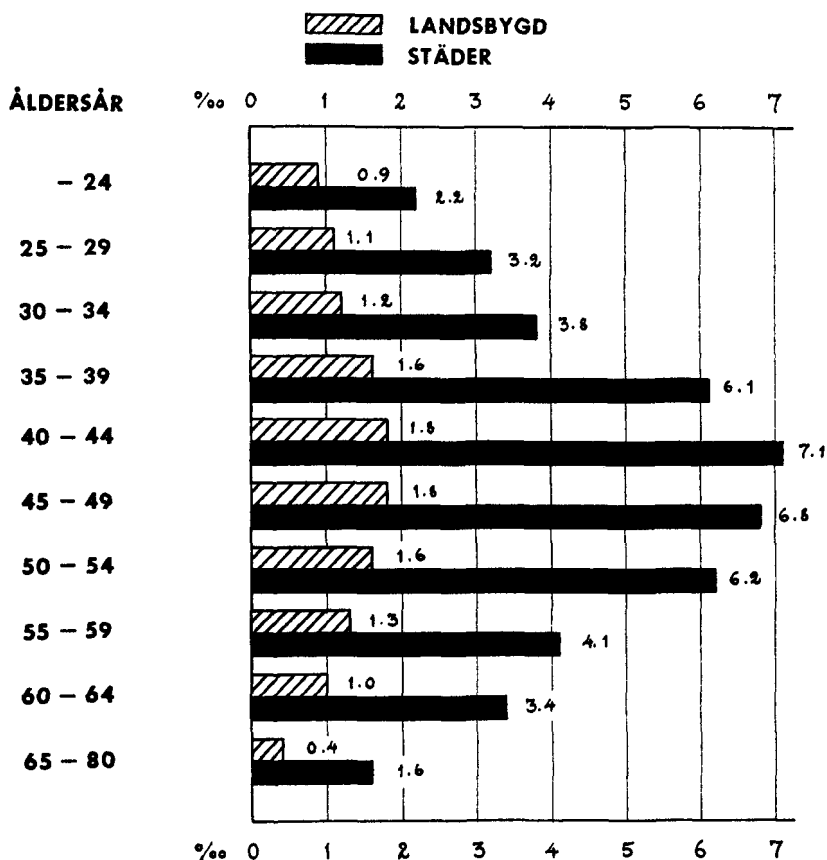
Tab. 3. Antal alkoholistvårdsfall per 1 000 invånare inom olika åldersklasser

Å l d e r	M ä n						Kvinnor
	Landsbygd			Städer			Hela riket
	ogifta	gifta	totalt	ogifta	gifta	totalt	
—24 år	1·6	1·8	1·6	4·8	3·5	4·7	0·1
25—29 »	2·5	1·4	2·0	8·9	4·4	6·7	0·0
30—34 »	3·3	1·6	2·2	12·6	5·3	7·7	0·1
35—39 »	4·6	2·1	2·9	20·9	8·8	12·3	0·2
40—44 »	5·3	2·8	3·5	30·4	10·2	14·6	0·3
45—49 »	5·4	2·8	3·5	29·5	10·2	14·1	0·2
50—54 »	5·7	2·4	3·2	35·3	8·5	13·0	0·2
55—59 »	5·9	1·6	2·5	21·7	5·9	8·7	0·1
60—64 »	4·6	1·1	1·9	17·9	4·7	7·3	0·1
65— »	2·0	0·5	0·8	10·6	2·2	3·6	0·1
Totalt 1949	3·2	1·9	2·4	12·3	7·0	9·2	0·1
» 1948	3·0	1·7	2·2	11·3	6·4	8·4	0·1

na åldersklass. Totalfrekvensen har ökat, jämfört med år 1948, för männen på landsbygden från 2,2 till 2,4 samt i städerna från 8,4 till 9,2.

Anmälare och anledning till anmälan. Nykterhetsnämnd äger rätt att ingripa mot en person, som missbrukar alkohol, oberoende av på vad sätt den fått reda på fallet. Det är alltså inte nödvändigt att någon anmälan föreligger, men i regel anmäler någon enskild person eller något organ fallet till nämnden. Polis- och åklagarmyndighet är ålagd att omedelbart anmäla, då den

ANTAL FALL PER TUSEN AV BEFOLKNINGEN INOM OLIKA ÅLDERSGRUPPER

får kännedom om sådant fall, som bör föranleda nykterhetsnämnds ingripande. Liknande anmälningsplikt åligger läkare, som i sin verksamhet får kännedom om dylikt förhållande. Totalantalet fall under år 1949 fördelade på olika initiativtagare på landsbygden och i städerna redovisas i tab. 4.

I likhet med föregående år kommer de flesta anmälningarna från polisen samt från make eller annan anhörig. Några större förändringar sedan år 1948 har inte konstaterats. Ungefär en femtedel av fallen har föranletts av nämndernas egna initiativ, i städerna något mindre andel än på landsbygden. Däremot är anmälan från anhörig eller annan enskild person vanligare i städerna. Åtgärd föranledd av klienten själv föreligger blott i 5 % av fallen

Tab. 4. Klientelet fördelat efter olika initiativtagare

	Antal			Procent			
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket	
						1949	1948
Hela antalet fall	3 238	9 120	12 358	100	100	100	100
Därav							
A. Anmälan från							
1. make el. anhörig	598	2 217	2 815	18.5	24.3	22.8	22.3
2. annan enskild person	147	719	866	4.5	7.9	7.0	7.1
3. läkare	93	508	601	2.9	5.6	4.9	5.3
4. polisen	803	2 237	3 040	24.8	24.5	24.6	23.2
5. åklagare	208	156	364	6.4	1.7	2.9	3.5
6. nämnd el. styrelse (utom polisen)	378	842	1 220	11.7	9.2	9.9	10.5
7. klienten själv	72	545	617	2.2	6.0	5.0	3.9
8. annan	116	421	537	3.6	4.6	4.3	4.2
B. Nykterhetsnämndens eget initiativ	840	1 724	2 564	25.9	18.9	20.7	21.0
C. Initiativ från annat organ	139	207	346	4.3	2.3	2.8	3.0

(6 % i städerna och 2 % på landsbygden). De flesta av dessa medför frivillig intagning på alkoholistanstalt, men en del har fått genomgå en frivillig antabuskur. En person kan anmälas av flera initiativtagare. I dessa fall har samtliga räknats. Av denna anledning blir totalantalet fall inte lika med summan av de olika initiativtagarna i tab. 4 och summan av den procentuella fördelningen blir större än 100.

För att alkoholistlagen skall vara tillämplig på en person fordras att vederbörande är hemfallen åt alkoholmissbruk. För att 1 § i denna lag skall kunna användas fordras dessutom att minst en av de i denna paragraf omnämnda specialindikationerna är gällande. Dessa framgår av tab. 5, där indikationerna 1—7 är hänförliga till 1 §. Den vanligast förekommande indikationen är nr 4 (ur stånd att ta vård om sig själv); för nära en tredjedel av samtliga har denna angetts. Därefter vanligast är de dåliga försörjarna (ind. 2) och återfallsfylleristerna (ind. 6). De farliga alkoholisterna (ind. 1) uppgår i städerna till 8 % och på landsbygden till 10 % av samtliga. En markant skillnad kan konstateras mellan landsbygd och städer beträffande dem som betecknats som störande för närboende (ind. 5), där landsbygden har dubbelt så stor andel som städerna, samt för dem som återtagits till anstalt för brott mot utskrivningsbestämmelserna (ind. 8), vilka i städerna var 7,4 %, men på landsbygden blott 2,1 %. Även här kan i vissa fall flera indikationer vara tillämpliga och då har samtliga räknats.

I jämförelse med år 1948 har inga större förskjutningar ägt rum. De farliga alkoholisterna har minskat från 9,6 till 8,7 %, medan de som är »ur stånd att ta vård om sig» ökat från 31,1 till 32,3 %. Inte heller i fördelningen efter kön och civilstånd har några större förändringar inträffat sedan föregående år, varför inga tablåer för år 1949 publiceras här.

Olika slag av åtgärder. I tab. 6 har sammanställts några huvudsiffror till belysning av klientelet's fördelning efter de olika åtgärder som vidtagits. I

Tab. 5. Antal fall med olika indikationer på landsbygd och i städer

Indikationer	Antal fall			Procent			
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket	
						1949	1948
1. Vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv	327	748	1 075	10·1	8·2	8·7	9·6
2. Utsätta någon, för vilken man är försörjningspliktig, för nöd eller vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person	676	2 629	3 305	20·9	28·8	26·7	27·1
3. Ligga det allmänna, sin familj eller annan till last	255	850	1 105	7·9	9·3	8·9	8·9
4. Vara ur stånd att taga vård om sig själv	1 044	2 946	3 990	32·2	32·3	32·3	31·1
5. Föra ett för närboende grovt störande levnadssätt	670	931	1 601	20·7	10·2	13·0	12·9
6. Under de två senaste åren vara tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri	735	2 098	2 833	22·7	23·0	22·9	23·1
7. Föra ett kringflackande liv	124	194	318	3·8	2·1	2·6	2·7
8. Brott mot utskrivningsbestämmelserna (48 § A1)	68	677	745	2·1	7·4	6·0	6·4
9. Enligt 25 § A1 ¹	1	14	15	0·0	0·2	0·1	0·1
10. Frivillig intagning på anstalt	119	487	606	3·7	5·3	4·9	4·3

Tab. 6. Klienteletets fördelning på olika åtgärder

Åtgärder	Antal			Procent		
	Lands- bygd	Städer	Hela riket	Lands- bygd	Städer	Hela riket
Hela antalet fall	3 238	9 120	12 358	100	100	100
därav föremål för						
1. förebyggande åtgärder	2 545	6 693	9 238	78·6	73·4	74·8
a) erinran eller varning	1 466	2 854	4 320	45·3	31·3	35·0
b) övervakning enl. 13 § A1	1 144	3 687	4 831	35·3	40·4	39·1
c) " " 28 § "	139	755	894	4·3	8·3	7·2
d) läkar- eller sjukhusvård	374	1 136	1 510	11·6	12·5	12·2
e) annan hjälpåtgärd	422	1 610	2 032	13·0	17·7	16·4
enbart förebyggande åtgärd	2 185	5 145	7 330	67·5	56·4	59·3
föreb. åtgärd i komb. med annan åtgärd	360	1 548	1 908	11·1	17·0	15·4
2. förordnande om intagning på anstalt						
a) sökt men ej meddelat	61	68	129	1·9	0·7	1·0
b) meddelat men ej verkställt	149	659	808	4·6	7·2	6·5
3. vård på alkoholistanstalt						
a) samtliga vårdade	724	2 960	3 684	22·4	32·5	29·8
b) därav intagna under 1949	276	1 179	1 455	8·5	12·9	11·8
4. familjevård	18	17	35	0·6	0·2	0·3

¹ 25 § A1 säger, att om den som är hemfallen åt alkoholmissbruk begått brottslig gärning men i anseende till sinnesbeskaffningen vid brottets begående icke fällt till ansvar, och ej ansetts behöva vård på sinnessjukhus, må länsstyrelsen utan gjord ansökan föranstalta om hjälpåtgärd eller intagning på alkoholistanstalt.

de fall då flera åtgärder vidtagits mot en och samma person under året är vederbörande redovisad under var och en av dessa. I första hand vidtas förebyggande hjälpåtgärder; tre fjärdedelar av samtliga har varit föremål för sådana, vanligen varning eller övervakning. Av dessa har flertalet (80 %) inga andra åtgärder, medan resten dessutom varit föremål för strängare grader av ingripanden.

Sammanlagt hade förebyggande åtgärder vidtagits mot 9 238 personer; 1 908 av dessa hade därutöver någon annan åtgärd. 4 831 personer har stått under övervakning enligt 13 § Al (vanlig förebyggande övervakning som hjälpåtgärd) och 894 personer under övervakning enligt 28 § (i samband med att resolution för intagning på alkoholistanstalt söks). Mot 4 320 personer har allvarlig erinran meddelats, medan 1 510 fått läkar- eller sjukhusvård. Till denna sistnämnda grupp har räknats de som genomgått antabus- eller abstinyllkur. Mot 2 032 personer har andra hjälpåtgärder vidtagits, t. ex. indragning av motbok, serveringsförbud, hjälp till ombyte av vistelseort samt anskaffande av lämpligt arbete. Ser man på åtgärdernas procentuella fördelning, finner man en betydande skillnad mellan landsbygd och städer. Av samtliga personer, som blivit föremål för förebyggande åtgärder, hade, som framgår av efterföljande sammanställning, på landsbygden 58 % fått allvarlig erinran och 51 % stått under övervakning. För städerna var motsvarande siffror 43 resp. 66 %. Övervakning har alltså i avsevärt större utsträckning tillgripits i städerna.

Åtgärd	Landsbygd %	Städer %
Erinran	57.6	42.6
Övervakning enl. 13 § Al	45.0	55.1
" 28 § Al	5.5	11.3
Läkar- eller sjukhusvård	14.7	17.0
Annan hjälpåtgärd	16.6	24.1

Det är ganska vanligt att en person får både varning och någon annan åtgärd t. ex. övervakning. Följden blir att summan av ovanstående procenttal blir större än 100. Den högre andelen i städerna för »annan hjälpåtgärd» beror på att serveringsförbud endast i undantagsfall kan meddelas på landsbygden. I jämförelse med år 1948 har andelen erinringar minskat, övervakningarnas relativa antal är i stort sett oförändrat, medan särskilt andelen läkar- och sjukhusvård ökat. Även gruppen övriga hjälpåtgärder har ökat något.

3 684 personer har under redovisningsåret varit intagna på anstalt; de flesta på KB:s resolution. Endast 831 (22,6 % av samtliga) har på egen ansökan vårdats på alkoholistanstalt. Skillnaden i detta avseende mellan olika civilstånd på landsbygden och i städerna framgår av tablan överst på sid. 801.

	Samtliga intagna	Därav på egen ansökan totalt	i %
Landsbygd:			
Ogifta	364	63	17·3
Gifta	291	73	25·1
Änklingar och änkor	20	2	10·0
Fränskilda	49	17	34·7
Summa landsbygd	724	155	21·4
Städer:			
Ogifta	1 106	195	17·6
Gifta	1 277	346	27·1
Änklingar och änkor	84	23	27·4
Fränskilda	493	112	22·7
Summa städer	2 960	676	22·8
Hela riket . .	3 684	831	22·6
därav: män . .	3 603	817	22·7
kvinnor . .	81	14	17·3

Någon större skillnad mellan landsbygd och städer föreligger inte. Frivillig intagning är betydligt vanligare bland gifta än bland ogifta. Av de sistnämnda har blott ca 17 % intagits frivilligt, men av de gifta drygt 25 %. Kvinnor intas i något mindre utsträckning än män på egen ansökan.

I nedanstående sammanställning redovisas den tid vederbörande varit intagen på anstalt. Här har endast medtagits de fall, där anstaltsvistelsen avslutats under året genom utskrivning (de som försökspermissionerats har alltså inte räknats, då vederbörande under försökspermissionen står kvar som inskriven på anstalten).

Anstaltsvistelsens längd (i månader)	Antal personer, som intagits på grund av KB:s resolution				Samtliga	
	egen ansökan				totalt	i %
	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer		
1—5	2	16	8	19	45	3·2
6—11	34	38	11	30	113	8·0
12	80	260	44	177	561	39·8
13—17	35	149	11	46	241	17·1
18—23	26	92	—	19	137	9·7
24—29	27	103	1	4	135	9·6
30—35	8	42	—	—	50	3·6
36—41	10	35	—	—	45	3·2
42 o. högre	14	68	—	—	82	5·8
Summa	236	803	75	295	1 409	100
Anstaltsvården i genomsnitt, mån. 18·3		20·2	11·2	12·3	17·7	—

Den genomsnittliga vårdtiden är avsevärt längre för dem som intagits på grund av KB:s resolution (19,7 mån.), än för dem som frivilligt sökt anstaltsvård (12,1 mån.). Av de 803 personer i städerna som intagits på KB:s resolution hade 248 eller drygt 30 % en vårdtid på 2 år eller mer, och för 103 personer var den över 3 år. Av landsbygdsfallen hade 59 av 236 (25 %) en vårdtid på 2 år eller mer och 24 hade 3 år eller mer. Anstaltsvistelsens genomsnittliga längd har ökat något från föregående år; de som var intagna på KB:s resolution, hade 19,7 mån. mot 19,1 år 1948 och de som ingått frivilligt, 12,1 mån. mot 11,7 ett år tidigare.

T. G.

Brottsligheten under tredje kvartalet 1951

Antalet under tredje kvartalet 1951 till polisens kännedom komna brott var 61 215, en siffra, som med drygt 16 % överstiger den motsvarande för år 1950. Brotten enligt strafflagens 20 kap. (stöld m. m.) ökade med 21 %, men för de i denna grupp ingående tillgreppen av bilar och motorcyklar var ökningen inte mindre än ca 39 %. Av övriga större brottsgrupper visar rattfylleribrotten och sedlighetsbrotten en mera anmärkningsvärd ökning (37 resp. 32 %).

Brott, som kommit till polisens kännedom under tredje kvartalet år 1951

		Hela antalet	Därav i		
			Stock- holms stad	Göteborgs stad	Malmö stad
Strafflagsbrott					
10 kap.	Brott mot allmän verksamhet	849	242	69	11
	Därav: våld eller hot mot tjänsteman o. dyl.	191	79	28	8
	våldsamt motstånd	469	96	39	5
11 kap.	Brott mot allmän ordning (utom fylleri och förargelseväckande beteende)	178	53	1	—
12 kap.	Förfalskningsbrott	258	52	7	8
13 kap.	Mened, falskt åtal och annan osann ut- saga	123	24	6	4
14 kap.	Mord, dråp och annan misshandel . . .	2 183	438	247	137
	Därav: mord och dråp	17	2	1	—
	vållande till annans död	61	6	1	3
	barnamord o. dyl.	3	—	—	—
	fosterfördrivning	21	8	1	1
15 kap.	Brott mot annans frihet eller frid . .	518	113	37	25
	Därav: våldtäkt	94	22	10	—
18 kap.	Sedlighetsbrott	669	122	69	45
	Därav: otukt med person under 15 år .	178	24	7	1
	annan otukt	39	5	9	—
	exhibitionism	145	38	2	15
	annan sedlighetssårande handling . .	271	27	49	29
19 kap.	Allmänfarliga brott	542	79	4	6
	Därav: mordbrand	49	8	—	—
20 kap.	Stöld, rån, egenmäktigt förfarande . .	39 453	9 439	3 827	2 219
	Därav: inbrottsstöld	5 668	1 782	249	493
	tillgrepp av bilar och motorcyklar .	3 071	1 221	383	153
	rån	50	14	9	2
21 kap.	Bedrägeri och dylik oredlighet, utpress- ning, ocker och häleri	3 406	862	289	146
22 kap.	Försakingring och annan trolöshet . .	1 175	263	127	66
23 kap.	Gåldenärsbrott	59	9	3	—
24 kap.	Skadegörelse, tagande av olovlig väg .	1 306	164	71	52
25 kap.	Ämbetsbrott	137	1	1	2
Övriga strafflagsbrott (utom fylleri och förargelse- väckande beteende)		1 087	84	125	6
<i>I strafflagen ej upptagna brott, varpå urbota straff kan följa</i>					
Lönnbränning		90	—	2	—
Rattfylleri		1 497	136	106	33
Övriga brott		7 685	281	123	18

Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1951

Utlänningar med uppehållstillstånd. Uppgifterna i tab. 1 avser enbart utlänningar, som innehar eller ansökt om uppehållstillstånd, gällande den 1 oktober 1951. Då utlänningar av ett stort antal nationaliteter numera får vistas här under kortare tid än tre månader utan såväl visering som särskilt uppehållstillstånd, omfattar tabellens siffror långt ifrån alla utlänningar i landet. För vistelse utöver tre månader erfordras emellertid uppehållstillstånd även för utlänningar, som är befriade från viseringsplikten. Barn under 16 år påverkar ej siffrorna i någon större utsträckning, emedan de i allmänhet är införda på någondera av sina föräldrars pass och då ej behöver särskilt tillstånd. — Å andra sidan innebär ett beviljat tillstånd icke alltid, att ifrågakvarande utlänning vid beräkningstillfället befinner sig i riket.

Enligt de i tab. 1 sammanställda siffrorna uppgick antalet utlänningar med uppehållstillstånd den 1 oktober 1951 till 106 988, varav 55 253 män och 51 735 kvinnor. Under tredje kvartalet har en ökning skett med 3 382. Männens antal har stigit med 1 568 och kvinnornas med 1 814. Den starkaste stegringen företer tyskarna med 1 609, danskarna med 678 och finnarna med 507, medan minskningen är störst bland balterna med 299.

För att erhålla en fullständig bild av hela utlänningsstocken måste man beakta de betydande kategorier, för vilka uppehållstillstånd icke erfordras: beledsagade barn utan egen legitimationshandling, personer av nationaliteter,

Tab. 1. Utlänningar med uppehållstillstånd

Nationalitet	1946	1 9 5 0					1 9 5 1						
	1 januari	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	Därav			
										män	kvinnor		
Dansk . . .	2 729	15 928	15 808	16 075	15 292	14 643	14 661	15 086	15 764	10 323	5 441		
Finsk . . .	6 293	13 404	13 998	14 557	14 861	16 839	19 659	21 558	22 065	9 261	12 804		
Isländsk . .	179	117	127	114	98	96	121	127	111	64	47		
Norsk . . .	4 537	12 741	12 746	12 976	12 203	12 121	12 062	12 078	12 135	5 335	6 800		
Baltisk . . .	25 977	21 537	21 821	21 687	21 871	21 926	21 862	20 660	20 361	11 222	9 139		
Belgisk . . .	82	69	73	76	76	74	69	65	76	45	31		
Brittisk . . .	901	819	828	850	870	915	884	887	893	492	401		
Fransk . . .	509	544	648	607	589	615	588	598	598	375	223		
Holländsk . .	679	793	806	809	836	904	964	1 011	1 167	797	370		
Italiansk . .	332	1 678	1 824	1 607	1 832	1 960	1 986	1 886	2 096	1 393	703		
Polsk . . .	3 822	6 342	6 409	6 370	6 354	6 146	5 830	5 232	5 329	3 164	2 165		
Schweizisk . .	316	710	731	730	802	894	836	796	911	665	246		
Tjeckoslov. .	—	1 216	1 161	1 161	1 268	1 262	1 268	1 122	1 148	649	499		
Tysk . . .	6 250	9 735	10 314	10 496	11 218	11 527	12 107	13 210	14 819	5 989	8 830		
Ungersk . . .	805	1 391	1 347	1 330	1 313	1 388	1 387	1 351	1 312	680	632		
USA-medb. . .	669	1 212	1 233	1 195	1 139	1 258	1 235	1 211	1 132	717	415		
Österrikisk . .	—	1 096	1 147	1 102	1 226	1 167	1 162	1 179	1 374	754	620		
Övriga . . .	4 565	5 681	5 883	5 769	5 809	5 853	5 630	5 549	5 697	3 328	2 369		
Samtliga	58 645	95 013	96 904	97 511	97 657	99 588	102 311	103 606	106 988	55 253	51 735		

Tab. 2. Arbetsanmälda utläningar i Sverige, fördelade efter yrkesgrupper per den 1 oktober 1951

Yrkesgrupp	Samtliga	D ä r a v		
		danskar	norrmän	finnar
I. Jordbruk	4 329	1 920	271	901
Trädgårdsskötsel	1 228	267	109	389
Fiske	71	24	2	26
Skogsbruk	4 935	1 265	743	1 914
Tillhoppa	10 563	3 476	1 125	3 230
II. Malmbrytning o. metallindustri	21 445	3 573	1 765	5 345
Jord- o. stenindustri	2 083	786	159	361
Träindustri	2 166	466	245	691
Pappers- o. grafisk industri	2 626	542	269	873
Livmedelsindustri	3 067	1 201	431	592
Textilindustri	7 992	1 262	527	1 591
Beklädnadsindustri	6 111	635	901	1 393
Läder-, hår- o. gummiindustri	2 650	772	267	398
Kemisk-teknisk industri	1 033	122	139	203
Byggnadsverksamhet	1 948	677	351	421
Kraft-, belysn.- o. vattenverk	43	5	3	3
Tillhoppa	51 164	10 041	5 057	11 871
III. Landtransport	1 198	163	162	229
Luftfart	136	47	77	2
Sjöfart	5 921	1 500	396	1 909
Tillhoppa	7 255	1 710	635	2 140
IV. Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	1 702	336	454	402
Lagerarbete	1 426	246	221	400
Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	489	12	43	122
Hotell, restauranger o. storköshåll	11 475	1 631	2 152	4 882
Tillhoppa	15 092	2 225	2 870	5 806
V. Allmän tjänst	155	46	28	18
Socialvård	98	19	16	15
Tekniska arbetsområden	2 284	305	331	254
Kontorsarbete	3 307	260	339	713
Undervisan., biblioteksarbete o. journalistik	508	30	45	50
Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	20	1	5	2
Konstnärlig verksamhet	1 224	354	59	69
Tillhoppa	7 596	1 015	823	1 151
VI. Hälso- o. sjukvård, hygien	6 292	891	1 336	1 977
VII. Husligt arbete	9 057	1 309	1 410	2 438
VIII. Genomgående yrken	2 184	432	275	768
Diversearbete	1 167	266	148	309
Tillhoppa	3 351	698	423	1 077
IX. Extra skördehjälp m. m.	1	—	1	—
Elektivpraktikarbete	971	97	78	179
Arbetskraft utan särskild yrkesutbildning	—	—	—	—
Tillhoppa	972	97	79	179
X. Beredskaps- o. reservarbete	280	—	—	2
Summa	111 622	21 462	13 758	29 871

Tab. 3. Resandefrekvensen till och från Sverige under tredje kvartalet 1951

Nationalitet	Juli		Augusti		September		Summa inresor under tredje kvartalet	Summa utresor under tredje kvartalet
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor		
Dansk	159 344	160 299	159 108	159 755	87 940	88 292	406 392	408 346
Finsk	35 078	35 489	35 447	40 265	15 599	13 759	86 124	89 463
Isländsk	516	596	618	599	362	376	1 496	1 571
Norsk	170 736	166 415	148 048	151 135	76 975	71 976	395 759	389 526
Belgisk	816	683	976	1 251	332	382	2 124	2 316
Brittisk	7 697	7 041	12 318	12 347	4 225	5 602	24 240	24 990
Fransk	3 511	2 733	5 559	5 933	1 416	1 772	10 486	10 438
Holländsk	2 561	2 160	3 084	3 233	1 209	1 428	6 854	6 821
Italiensk	940	973	3 304	3 119	864	913	5 108	5 005
Polsk	98	143	130	134	124	94	352	371
Schweizisk	2 142	1 956	2 930	3 127	768	922	5 840	6 005
Sovjetrysk	68	75	88	111	112	76	268	262
Tjeckoslovakisk	38	35	65	34	49	51	152	120
Tysk	6 012	3 526	7 817	7 141	3 674	4 219	17 503	14 886
Ungersk	22	14	64	45	27	32	113	91
USA-medborgare	8 350	8 051	7 860	8 855	3 570	4 630	19 780	21 536
Österrikisk	687	445	721	713	388	437	1 796	1 595
Övriga	3 848	4 280	4 854	4 804	2 592	2 542	11 294	11 626
Samtliga	402 404	394 864	392 991	402 601	200 226	197 503	995 681	994 968

som ej är ålagda viseringsskyldighet (vid kortare vistelse än tre månader), samt utlänningar med gällande visering.

Antalet barn, införda på faderns eller moderns pass, utgjorde den 1 oktober 1951 omkring 15 000, antalet finska och kontinentaleuropeiska konvalescentbarn uppgick vid samma tidpunkt till ca 5 700.

Den grupp, som utgörs av utlänningar, för vilka uppehållstillstånd icke erfordras, omfattade den 1 oktober 1951 — förutom de ovannämnda kategorierna barn — omkring 115 600. Däribland märks främst norrmän (ca 61 600), finnar (ca 20 500), danskar (ca 19 500), briter (ca 2 250) och USA-medborgare (ca 1 130).

Hela antalet utlänningar i riket uppgick alltså den 1 oktober 1951 till omkring 243 300, vilket innebär en ökning under tredje kvartalet med ca 300 personer. Det är huvudsakligen norrmännen, som — tillfälligt — ökat, men också tyskarna, under det att flertalet nationaliteter uppvisar en säsongsmissigt normal minskning.

På arbetsmarknadsstyrelsens och medicinalstyrelsens olika förläggningar för utlänningar vistades den 1 oktober 1951 sammanlagt 346 personer, av vilka 291 tillhörde medicinalstyrelsens verksamhetsområde.

Utlänningar på den svenska arbetsmarknaden. Den 1 oktober 1951 utgjorde (enl. tab. 2) antalet arbetsanmälda utlänningar i riket 111 622. Av dessa var 66 318 män och 45 304 kvinnor. Sedan närmast föregående kvartalsskifte har en ökning skett med 8 654 personer (8,4 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen med 29 871 (ökning 7,4 %), följd av danskarna med 21 462 (ökning 9,6 %), balterna med 13 887 (minskning

Tab. 4. Den utländska turistfrekvensen — med undantag av danskar och norrmän — under tredje kvartalet 1951

Hemland	Inresta turister	Utresta turister	Av utresta turister tillbragta vistelsedagar	
			totalt	genom- snittligt
Belgien	1 618	1 426	11 841	8·3
Canada	832	775	12 822	16·5
England	19 085	14 357	159 374	11·1
Finland	43 232	40 451	642 929	15·9
Frankrike	8 138	6 563	58 551	8·9
Holland	4 415	3 654	46 810	12·8
Island	738	291	4 867	16·7
Italien	3 245	2 599	22 615	8·7
Polen	91	104	1 942	18·7
Schweiz	4 166	3 595	36 787	10·2
Spanien	234	216	2 832	13·1
Tjeckoslovakien	54	46	785	17·1
Tyskland	8 793	7 931	171 005	21·6
Ungern	73	43	839	19·6
USA	15 825	14 249	254 107	17·8
Österrike	913	793	20 095	25·8
Övriga samt statslösa	5 109	4 762	51 864	10·9
Summa	116 561	101 855	1 500 065	14·7

0,7 %), norrmännen med 13 758 (ökning 5,3 %), tyskarna med 13 217 (ökning 17,5 %), polackerna med 4 779 (ökning 0,02 %) och italienarna med 1 990 (ökning 3,8 %). Beträffande fördelningen inom landet förekom de arbetsansmällda utlänningarna talrikast i Stockholm med 25 288 (ökning 11,5 %), i Göteborgs och Bohus län med 13 153 (ökning 10,2 %), i Malmöhus län med 11 840 (ökning 3,4 %), i Stockholms län med 7 771 (ökning 3,5 %), i Älvsborgs län med 6 970 (ökning 7,2 %) och i Västmanlands län med 5 506 (ökning 3,6 %). Med hänsyn till yrkesfördelningen sysselsattes inom industri och hantverk 51 164 (ökning 7,7 %) samt inom handel m. m. 15 092 (ökning 13,6 %), medan 10 563 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk (ökning 3,9 %), 9 057 åt husligt arbete (ökning 0,8 %), 7 596 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken (ökning 7,5 %), 7 255 åt samfärd-sel (ökning 17,6 %) samt 6 292 åt hälso- och sjukvård (ökning 6,2 %).

Av utlänningar företagna in- och utresor. I tab. 3 redovisas samtliga in- och utresor, som företagits av utlänningar till och från Sverige under tredje kvartalet 1951. I dessa siffror ingår även direkta genomresor samt resor företagna av utlänningar med kollektivpass. Siffrorna ligger i jämförelse med motsvarande kvartals 1950 något över dessa senare (5,1 %).

Turiststatistik. Med undantag av danskar och norrmän har av de under tredje kvartalet 1951 inresta utlänningarna 116 561 betecknats som turister. Under samma period utresta icke-skandinaviska turister hade tillbragt 1,5 milj. vistelsedagar i landet (tab. 4). Vid jämförelse med motsvarande siffror föregående år konstateras en betydande ökning av inresta (15,8 %), men däremot en minskning av vistelsetiden.

G. M.

Levnadskostnadsindex för september 1951

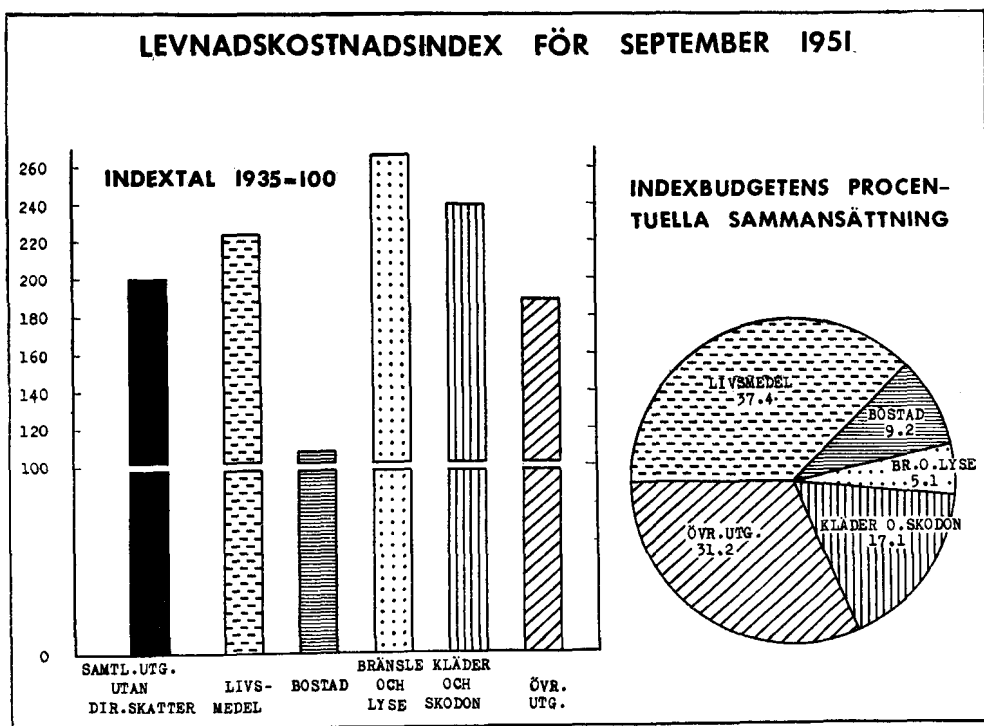
1. Levnadskostnadsindex utan skatter med 1935 som bas

Beräkningens huvudresultat. Beräkningen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex för september 1951 har gett till resultat, att totalindexen i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner stigit med 5 enheter sedan juni 1951, från 195 till 200 (med decimaler 195,08 resp. 199,99).

Indextalen för de olika budgetposterna blev (indextalen för juni 1951 anges inom parentes): livsmedel 224 (215), bostad 108 (108), bränsle och lyse 266 (248), kläder och skor 240 (237) samt övriga utgifter 189 (186).

Beräknat på indextal med decimaler har stegringen av levnadskostnadsindex under årets tre första kvartal varit följande: från december 1950 till mars i år 9,7 %, från mars till juni 3,8 % och från juni till september 2,5 %. Från september 1950 till september 1951 var ökningen 19,3 %.

De olika delposterna. Detaljerade uppgifter om levnadskostnadernas förändringar återfinns i tab. 2 a och 2 b liksom i diagrammet här nedan. Rörande de förändringar, som inträffat mellan juni och september inom de olika delposterna, kan följande nämnas.

Tab. 1. Levnadskostnadsindex (1935 = 100)¹

	Livsmedel	Postad	Bränsle och lyse	Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter		Livsmedel	Postad	Bränsle och lyse	Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
1935	100	100	100	100	100	100	1944 mars	159	102	182	178	149	151
1935 dec.	103	100	101	100	100	101	juni	159	102	181	178	149	151
1936 mars	104	99	102	101	100	101	sept.	161	102	182	178	149	152
juni	104	99	101	101	100	101	dec.	158	102	181	178	149	151
sept.	103	99	102	101	100	101	årsmedeltal	159	102	182	178	149	151
dec.	104	99	102	102	100	102	1945 mars	159	102	181	178	149	151
årsmedeltal	104	99	102	101	100	101	juni	157	102	180	178	149	151
1937 mars	106	98	104	104	101	103	sept.	159	102	181	177	149	151
juni	107	98	108	107	102	104	dec.	157	102	182	175	149	150
sept.	110	98	112	108	102	106	årsmedeltal	158	102	181	177	149	151
dec.	111	98	113	109	103	106	1946 mars	157	102	182	175	149	150
årsmedeltal	108	98	108	106	102	104	juni	161	102	181	173	149	151
1938 mars	110	99	112	109	103	106	sept.	161	102	179	174	149	151
juni	111	99	111	108	103	106	dec.	161	103	178	187	150	154
sept.	113	99	108	108	103	107	årsmedeltal	159	102	180	177	149	151
dec.	113	99	108	108	104	107	1947 mars	165	106	179	177	148	154
årsmedeltal	112	99	110	108	103	106	juni	166	106	179	178	150	155
1939 mars	113	100	108	108	104	108	sept.	172	106	185	179	150	158
juni	114	100	107	109	105	108	dec.	172	106	186	180	150	158
sept.	117	100	114	110	106	110	årsmedeltal	167	105	181	180	150	156
dec.	120	100	120	118	112	114	1948 mars	180	107	191	182	157	163
årsmedeltal	115	100	111	111	106	109	juni	181	107	191	182	159	164
1940 mars	127	100	138	125	114	119	sept.	185	107	199	184	159	166
juni	133	100	146	132	119	124	dec.	183	107	195	186	160	166
sept.	134	100	152	140	121	126	årsmedeltal	180	107	192	183	157	163
dec.	140	102	155	148	124	131	1949 mars	181	107	196	186	160	166
årsmedeltal	131	100	142	133	119	123	juni	181	107	194	187	160	166
1941 mars	153	102	158	163	129	140	sept.	183	107	196	188	160	167
juni	149	102	161	166	131	140	dec.	182	107	182	189	161	166
sept.	149	100	173	171	133	141	årsmedeltal	182	107	193	187	160	166
dec.	156	100	173	174	136	145	1950 mars	183	107	181	189	161	167
årsmedeltal	149	101	164	164	131	139	juni	184	107	181	190	160	167
1942 mars	161	101	175	179	140	149	sept.	186	107	181	191	161	168
juni	163	101	175	182	143	151	dec.	189	107	204	194	165	171
sept.	163	101	181	187	145	152	årsmedeltal	185	107	186	191	162	168
dec.	161	101	180	186	146	152	1951 mars	210	108	236	226	176	188
årsmedeltal	161	101	177	182	142	150	juni	215	108	248	237	186	195
1943 mars	162	102	180	184	147	153	sept.	224	108	266	240	189	200
juni	161	102	182	184	148	152							
sept.	159	102	180	179	148	151							
dec.	160	102	182	178	148	152							
årsmedeltal	161	102	181	182	147	152							

Den genomsnittliga höjningen av livsmedelspriserna mellan mitten av juni och mitten av september har varit 4,0 %. De varor, som stigit mest i pris, är socker, bröd och mjöl, kalvkött, fläskvaror, charkuterier och fisk. De flesta övriga livsmedel har fördyrats något, medan endast ett fåtal haft oförändrat pris eller blivit billigare.

¹ Årsmedeltalen i tab. 1 och övriga tabeller i denna redogörelse, som gäller levnadskostnadsindex, är ovägda medeltal för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.).

Tab. 2 a. Indextal för olika delposter samt dessas andel i levnadskostnadsförändringen december 1950—september 1951. Livsmedel, bränsle och lyse

Varuposter	Indextal (1935 = 100)							Utgift, kr per år, enl. pris i		Differens, kr	Procentuell förändring dec. 1950—sept. 1951
	Juni (1/7) 1939	1948	1949	1950	Sept. 1950	Juni 1951	Sept. 1951	dec. 1950	sept. 1951		
Livsmedel	114	180	182	185	186	215	224	2 812·39	3 332·44	+520·05	+ 18·5
Mjölk	117	155	155	155	155	175	175	268·18	301·70	+ 33·52	+ 12·5
Grädde								60·94	68·56	+ 7·62	+ 12·5
Ost	119	211	211	176	180	223	223	74·77	93·69	+ 18·92	+ 25·3
Mejerismör	119	193	203	209	209	241	241	257·85	296·42	+ 39·07	+ 15·2
Ägg	130	256	224	225	241	255	268	136·65	162·52	+ 25·87	+ 18·9
Margarin	118	220	204	192	192	266	266	88·98	123·21	+ 34·23	+ 38·5
Mjöl	114	178	185	185	183	209	237	79·82	102·97	+ 23·15	+ 29·0
Bröd	110	156	161	162	162	184	195	297·74	359·89	+ 61·65	+ 20·7
Kött	122	191	195	197	197	230	244	541·70	657·98	+ 116·28	+ 21·5
Fisk	97	206	204	200	207	221	241	127·81	142·45	+ 14·64	+ 11·5
Rotsaker, frukt o. grönsaker	106	196	189	198	198	219	231	348·19	404·97	+ 56·78	+ 16·3
Specerier	108	173	176	189	188	235	241	425·40	498·57	+ 73·17	+ 17·2
Maltdrycker	103	140	145	146	146	165	168	45·88	51·72	+ 5·84	+ 12·7
Förtäring utom hemmet	114	167	179	182	184	211	213	58·98	68·29	+ 9·31	+ 15·8
Bränsle och lyse . .	107	192	193	186	181	248	266	352·38	458·56	+ 106·18	+ 30·1
Elektrisk ström . .	91	91	91	91	91	91	97	48·86	51·24	+ 2·88	+ 6·0
Kokgas	100	140	144	147	147	149	156	28·62	30·42	+ 1·80	+ 6·3
Ved	121	.	.	.	.	.	.	52·61	75·44	+ 22·83	+ 43·4
Kol	107	.	.	.	.	.	.	49·45	87·62	+ 38·17	+ 77·2
Koks	114	.	.	.	.	.	.	144·53	169·88	+ 25·35	+ 17·5
Eldningsolja	.	.	.	.	.	.	.	28·81	31·10	+ 2·29	+ 7·9
Brunkolsbriketter .	.	.	.	.	.	.	.	.	12·86	+ 12·86	.

Bostadsposten har ej omräknats för september. Den av Kungl. Maj:t medgivna rätten till hyreshöjning med högst 1 % i fastigheter med heltidsanställda fastighetsarbetare berör en så obetydlig del av totala bostadsbeståndet, att indextalet för posten ej påverkas därav.

Posten bränsle och lyse har liksom föregående år i september varit föremål för en partiell revision, varvid hänsyn har tagits till den preliminärt beräknade förbrukningen av de olika bränsleslagen under den nya eldningssäsongen. Därvid har den i budgeten ingående mängden av koks och ved minskats och mängden av hushållskol och eldningsolja ökats, varjämte medtagits en kvantitet brunkolsbriketter. Den sammanlagda bränsleförbrukningen, mätt i värmepoäng har inte ändrats. En sådan revision av bränslepostens sammansättning får direkt påverka kostnadssumman. I detta fall medförde revisionen en mindre sänkning (0,9 %), vilken emellertid motvägdes av höjda priser, så att posten sammanlagt ökade med 7,0 %. Höjda priser har noterats på alla i posten ingående varuslag utom eldningsolja, som blivit billigare. För ved, kol och koks var stegringen störst.

Posten kläder och skor har ökat med 1,2 %. Stegningen faller helt på delposten kläder, där tung konfektion och skinnkläder har stigit mest.

Tab. 2 b. Indextal för olika delposter samt dessas andel i levnadskostnadsförändringen december 1950—september 1951

Varuposter	Indextal (1935 = 100)							Utgift, kr per år, enl. pris i		Differens, kr	Procentuell förändring dec. 1950—sept. 1951
	Juni (1/2) 1939	1948	1949	1950	Sept. 1950	Juni 1951	Sept. 1951	dec. 1950	sept. 1951		
Livsmedel	114	180	182	185	186	215	224	2 812·89	3 832·44	+520·05	+18·5
Bostad	100	107	107	107	107	108	108	809·82	815·00	+ 5·68	+ 0·7
Bränsle och lyse . .	107	192	193	186	181	248	266	852·88	458·56	+106·18	+30·1
Kläder och skor . .	109	188	187	191	191	237	240	1 232·50	1 524·68	+292·18	+23·7
Herrkostym	108	172	180	184	184	212	225	208·17	252·95	+44·78	+21·5
Herröverplagg . . .	108	171	175	176	175	200	206	210·68	244·55	+33·92	+16·1
Arbetskläder	106	227	235	236	234	326	307	51·91	67·86	+15·45	+29·8
Skjorta	119	271	274	274	272	337	384	47·71	58·07	+10·86	+21·7
Underkläder	110	221	228	234	236	297	294	96·56	120·65	+24·09	+24·9
Herrstrumpor	114	208	206	208	207	258	277	49·78	64·48	+14·70	+29·5
Damstrumpor	94	155	156	157	157	162	161	33·99	33·70	+ 0·71	+ 2·2
Barnstrumpor	105	207	221	232	233	295	312	11·87	15·84	+ 3·47	+29·2
Damjumper	.	.	.	.	.	.	.	16·16	19·87	+ 3·71	+23·0
Hattar, mössor m. m.	101	137	138	138	137	151	153	87·89	97·17	+ 9·78	+11·2
Klänningssty: ylle .	108	201	214	222	222	280	283	27·47	34·49	+ 7·02	+25·6
bomull, cellull . .	107	155	162	166	167	198	194	67·80	77·41	+ 9·61	+14·2
Ullgarn	112	239	238	289	306	522	469	51·61	65·91	+14·80	+27·7
Sybehör m. m. . . .	.	205	197	208	207	234	234	52·77	57·47	+ 4·70	+ 8·9
<i>S:a kläder</i>	108	188	192	196	196	235	239	1 012·82	1 209·42	+196·60	+19·4
Herrskor, grövre . .	110	178	178	178	178	290	294	8·50	14·08	+ 5·58	+65·1
D:o av boxkalv . . .	109	162	163	163	163	255	256	14·78	22·90	+ 8·17	+55·5
Damskor	109	172	173	174	174	253	253	48·74	70·19	+21·45	+44·0
Barnskor	114	174	174	174	174	273	275	37·69	59·66	+21·97	+58·8
Skor med gummisula	.	.	.	.	.	.	.	27·21	34·01	+ 6·80	+25·0
Halvsuln. o. klackn.	111	149	155	156	156	231	236	45·97	69·81	+23·84	+50·8
Skinnofflor	.	.	.	.	.	.	.	11·50	16·24	+ 4·74	+41·2
Damstövletter . . .	102	144	144	148	153	188	177	25·84	28·92	+ 3·58	+14·1
<i>S:a skor</i>	111	170	172	173	173	249	250	219·68	315·26	+95·58	+43·5
Övriga utgifter . . .	105	157	160	162	161	186	189	2 427·38	2 780·59	+353·26	+14·6
Möbler	114	186	189	189	188	220	224	183·62	215·82	+32·20	+17·5
Hushållstextilier . .	102	221	231	232	231	297	290	119·75	146·57	+26·82	+22·4
Husgeråd, verktyg .	109	161	167	167	166	197	200	130·18	151·16	+21·08	+16·2
Tvål och såpa . . .	105	209	204	197	195	259	250	91·27	112·09	+20·82	+22·8
Tvätt	102	148	149	149	149	177	177	24·48	29·21	+ 4·78	+19·8
Kroppavård	105	139	139	138	138	157	159	116·57	133·91	+17·34	+14·9
Sjukvård	94	103	104	103	103	108	108	112·41	118·42	+ 6·01	+ 5·3
Intell. ändamål . . .	103	136	143	149	148	168	188	164·02	204·08	+40·06	+24·4
Fören. o. förs.-avg.	112	123	124	125	127	135	138	188·78	204·00	+15·27	+ 8·1
Nöjen	104	140	140	142	142	169	176	215·10	256·92	+41·82	+19·4
Resor	98	141	147	148	148	169	169	247·21	281·37	+34·16	+13·8
Ränta å lån	91	91	91	93	91	102	102	8·74	8·74	—	—
Tel., post, skrivm. .	100	136	147	148	147	192	192	61·74	79·14	+17·40	+28·2
Arbetshj. i hemmet .	106	222	247	261	263	299	303	32·88	37·78	+ 4·85	+14·8
Tobak	98	194	198	198	198	234	234	164·21	194·00	+29·79	+18·1
Spritdrycker	112	273	282	292	282	333	333	183·15	183·15	—	—
Viner	.	.	.	.	.	.	.	17·48	17·28	— 0·20	— 1·1
Diverse utgifter . . .	.	.	.	.	.	.	.	200·81	214·54	+13·73	+ 6·8
Övriga ej spec. utg.	.	.	.	.	.	.	.	165·08	192·46	+26·38	+16·6
Samtliga utgifter . .	108	163	166	168	168	195	200	7 633·92	8 911·27	+1277·85	+16·7

Tab. 3. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt för socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter 1935—september 1951

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1950			1951		Prisförändring i % sedan		
		49 orter	Års- medel- tal		Sept.	Dec.	Juni	Sept.	år	sept.		
									1945	1950		
Mjöl, oskum. resp. stand.	l	21.5	25.2	29.2	33.6	33.6	33.6	37.8	37.8	+	29	+13
Grädde	dl	.	.	.	24.0	24.0	24.0	26.0	27.0	.	.	+13
Mejerismör	kg	268	341	455	560	560	560	645	645	+	42	+15
Ost: fetth. 45 +	.	.	.	.	345	345	345	410	430	.	.	+25
fetth. 30 +	.	177	215	*300	228	265	265	331	340	+	13	+29
Bordsmargarin, ej smörbl.	.	135	170	270	260	260	260	360	360	+	33	+38
Nötkött: stek	.	179	218	328	435	414	407	506	514	+	57	+24
soppkött	.	143	169	260	291	304	308	329	347	+	33	+14
malet (köttfärs)	.	172	208	301	361	361	361	391	401	+	33	+11
Gödkalvkött: stek	.	217	269	357	578	579	624	580	641	+	79	+11
bog	.	.	.	319	449	451	501	464	525	+	65	+17
Fläskkotlett	.	.	.	446	501	553	464	638	642	+	44	+16
Färsk skinka, ej benfri	.	.	.	.	412	415	453	491	523	.	.	+26
Salt sidfläsk	.	182	230	377	348	347	357	426	457	+	21	+32
Rökt skinka, rullad	.	312	369	565	655	654	650	711	746	+	32	+14
Färstek, färsk	.	205	260	436	486	464	482	634	599	+	37	+29
Hönskött	.	124	157	398	362	344	363	396	357	-	10	+ 4
Fläskkorv	.	.	172	259	251	249	270	314	343	+	32	+37
Falukorv	.	.	.	295	299	297	296	336	363	+	23	+22
Stångkorv	.	.	.	.	119	113	116	135	149	.	.	+32
Leverpastej	.	.	.	.	413	409	442	497	535	.	.	+31
Blodpudding	.	.	.	125	119	117	122	152	172	+	38	+47
Ägg, färska	.	154	172	365	341	386	358	351	442	+	21	+14
Färsk fisk: sill	.	62	74	122	*119	123	127	134	143	+	18	+16
strömming	.	57	64	125	126	131	140	157	158	+	26	+20
makrill	.	.	.	141	163	180	155	148	191	+	36	+ 6
abborre	.	110	112	190	189	190	202	186	206	+	8	+ 8
gädda	.	153	168	332	320	332	341	333	355	+	7	+ 7
torsk	.	89	90	85	*194	196	216	214	227	.	.	+15
kolja	.	116	116	150	*188	192	227	212	237	.	.	+23
Ansjovis, hel	450 g	.	.	132	118	118	118	133	133	+	1	+13
Fiskbullar i buljong	.	.	.	76	83	83	83	100	100	+	32	+21
Salt sill	kg	62	55	193	155	160	163	165	197	+	2	+23
Spisbröd	.	59	66	81	*100	110	100	114	127	+	57	+16
Knäckebröd	.	82	85	107	133	130	133	149	163	+	53	+26
Sötlimpa (V-R-bröd)	.	58	66	72	86	86	86	103	110	+	53	+29
Grovt rågröd	.	45	51	58	64	65	65	76	83	+	41	+28
Matbröd } bakat m. vatten	.	72	82	94	111	111	111	126	140	+	49	+26
av vete } bakat m. mjölk	.	85	96	102	110	110	110	126	132	+	29	+20
Kaffebröd (bullar o. d.)	.	97	113	153	188	189	189	224	242	+	58	+28
Kex	hg	.	.	.	29	29	29	34	34	.	.	+17
Skorpor av vete	kg	132	144	198	234	234	234	275	297	+	50	+27
Småkakor	hg	.	.	.	57	57	57	61	61	.	.	+ 8
Vetemjöl	kg	38	43	46	67	67	67	77	87	+	88	+29
Rågsiktmjöl ¹	.	33	36	*37	62	61	61	70	80	.	.	+30
Havregryn, ängprep.	.	35	43	68	74	73	79	117	117	+	72	+59
Makaroner	.	.	.	78	104	104	104	120	130	+	66	+26
Kaffe, mest gångbara sort	.	.	.	547	829	780	1 072	1 160	1 148	+	110	+47
Te	.	.	.	.	1 733	1 700	1 700	1 900	1 900	.	.	+12
Kakao i paket	.	.	.	403	545	612	612	671	671	+	67	+10
Bitsocker	.	46	48	69	89	90	89	109	118	+	70	+32
Strösocker	.	.	.	62	82	83	83	102	111	+	79	+34
Karameller	.	.	.	619	627	620	700	850	850	+	37	+37

¹ Uppgifterna för år 1945 avser samsiktmjöl.

TAB. 3 (forts.). DETALJHANDELSPRISER (I ÖRE) PÅ LIVSMEDEL, BRÄNSLE OCH LYSE
I GENOMSNITT FÖR SOCIALSTYRELSENS 60 OMBUDSORTER BLAND STÄDER OCH TÄTORTER
1935—SEPTEMBER 1951

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1950			1951		Prisför- ändring i % sedan	
		49 orter			Års- medel- tal	Sept.	Dec.	Juni	Sept.	år 1945	sept. 1950
Chokladkola	kg	.	.	651	781	833	962	1 087	1 087	+ 67	+ 30
Tabletter	ask	.	.	.	20	20	20	25	25	.	+ 25
Salt	kg	15	15	26	*44	44	45	51	55	.	+ 23
Gula ärtor	"	48	41	63	75	75	78	79	81	+ 29	+ 8
Bruna bönor	"	62	113	140	147	147	141	156	155	+ 11	+ 5
Ärtor på burk	400 g	46	53	78	80	80	79	90	93	+ 20	+ 16
Apelsinmarmelad	450 g	.	.	.	116	114	115	128	136	.	+ 19
Katrinplommon	kg	101	84	—	172	172	203	211	212	.	+ 23
Nyponmust	hg	.	.	.	90	90	90	90	90	.	0
Lingonsylt i burk	1/2 kg	.	.	.	140	137	143	149	149	.	+ 9
Potatis, gammal	kg	12.2	15.7	21.5	27.7	28.6	27.4	39.3	34.9	+ 62	+ 25
Morötter, gamla	"	27	36	33	58	47	42	61	64	+ 97	+ 37
" färsk	"			89	174	—	—	419	—	—	—
Kålrötter	"	.	.	22	36	34	31	44	45	+ 105	+ 35
Vitkål	"	24	29	39	51	38	37	84	63	+ 60	+ 64
Lök, gul	"	.	.	172	123	113	94	122	110	— 36	— 2
Tomater	"	.	90	320	383	213	—	548	229	— 28	+ 8
Spenat	"	.	.	233	224	206	—	280	232	— 1	+ 12
Lingon	"	.	.	154	154	163	—	—	152	— 1	— 6
Ätäpplen: svenska	"	101	94	166	140	116	133	—	150	— 9	+ 30
" importerade	"			203	188	—	—	247	—	—	—
Apelsiner	"	76	82	155	167	179	150	180	235	+ 52	+ 31
Citroner	"	.	.	199	189	239	191	201	231	+ 16	— 3
Pilsner	1/2 l	24	24	32	33	33	34	37	37	+ 18	+ 11
Svagdricka	5 l	77	81	129	136	136	137	158	165	+ 27	+ 21
Sockerdricka	1/2 l	.	.	.	28	28	29	30	80	.	+ 9
Elström (inkl. div. avg.)	kWh	35	32	32	* 17	17	17	17	18	+ 3	+ 6
Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	17	17	20	21	21	21	21	22	+ 11	+ 6
Björkved, helved, hemk.	"	945	1 125	3 040	2 495	2 513	2 699	3 923	4 355	+ 113	+ 73
Barrved	"	730	885	1 828	2 155	2 153	2 252	3 188	3 550	+ 94	+ 65
Kol: antracit, hemkört	hl	614	637	977	995	975	1 211	1 516	1 654	+ 69	+ 70
hushålls-, prima	"	291	326	573	783	733	824	1 110	1 217	+ 112	+ 66
Koks: ca 20—40 mm	hemk.	230	263	512	524	514	630	799	872	+ 70	+ 70
ca 40-60 el. 60-80 mm		"	215	249	476	494	485	601	742	810	+ 70

Anmärkning till tabellen. Asterisk (*) vid ett pris betecknar, att en företagen ändring i fråga om den noterade kvaliteten inverkat på de i tabellen medtagna medeltalen fr. o. m. ifrågasvarande noteringstillfälle, varigenom full jämförbarhet med medeltal av äldre datum icke ernås.

Många i delposten ingående varor uppvisar inga eller obetydliga prisförändringar. Större prissänkningar har noterats på arbetskläder, vissa tyger och ullgarn.

Posten övriga utgifter har stigit med 1,6 %. De flesta i posten ingående varorna har stigit i pris. Kraftiga stegringar har förekommit på böcker, en del nöjen, vissa husgeråd och de flesta tjänster. Markerade prissänkningar har förekommit på lakansväv, tvål och tvättmedel.

¹ Medeltal av julipriserna på gammal och augustipriserna på färsk potatis.

² Sänkningen av priset på elström har orsakats av en ökning av den noterade förbrukningskvantiteten från 100 till 300 kWh.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner

År	Juli 1914 = 100 ¹			1935 = 100		Månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter		Index utan skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter	En-bart skat-ter	Index med skat-ter
1935	155	181	156	100	100	1948 mars .	252	319	256	176	164
1936	157	172	158	96	101	juni .	253	330	258	183	165
1937	161	171	162	99	104	sept. .	257	333	262	184	168
1938	165	178	166	105	106	dec. .	256	367	264	203	169
1939	169	189	171	107	109	1949 mars .	256	378	264	209	169
1940	190	213	192	118	123	juni .	256	393	265	218	170
1941	215	254	218	141	139	sept. .	257	397	266	220	170
1942	232	295	236	164	151	dec. .	256	393	265	218	170
1943	235	308	239	171	153	1950 mars .	257	393	266	218	170
1944	234	346	241	192	154	juni .	258	424	268	235	172
1945	233	365	241	202	154	sept. .	259	426	269	236	172
1946	234	380	243	210	155	dec. .	265	452	276	251	177
1947	240	517	257	286	164	1951 mars .	290	574	308	318	197
1948	252	387	261	214	167	juni .	301	630	322	349	206
1949	256	386	265	214	170	sept. .	309	668	332	370	212
1950	259	418	269	232	172						

Tab. 5. Prisutvecklingen i Sverige

	Socialstyrelsens lev- nadskostnadsindex (1935 = 100)	Socialstyrelsens allmänna kon- sumtionspris- index		Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)										Finansidningens partiprisindex (1913/14 = 100)
		1935 = 100	aug. 1939 = 100	Samtliga varor	Konsumtions- varor	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Gruv-, metall- o. maskinind. v.	Hudar och lädervaror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånadsämnen o. textilvaror		
1935 . . .	100	100.0	.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	111	
1945 . . .	151	157.5	147.5	194	181	190	185	352	177	170	134	190	202	
1948 . . .	163	172.4	161.4	214	200	217	208	308	192	163	111	212	216	
1949 . . .	166	175.9	164.6	216	202	219	205	324	197	161	109	224	219	
1950 . . .	168	177.7	166.4	227	210	222	218	338	207	171	151	242	228	
Aug. 1939	%(108)	106.8	100.0	111	108	121	103	120	117	110	77	99	127	
Sept. 1950	168	178.0	166.7	228	210	228	215	335	211	160	180	238	228	
Juni 1951	195	204.8	* 195.5	305	266	247	266	426	269	310	211	389	291	
Juli „	.	209.5	196.2	305	265	249	270	443	273	310	208	362	295	
Aug. „	.	210.6	197.2	304	264	252	265	447	274	307	209	357	295	
Sept. „	200	213.8	199.7	305	265	260	311	453	276	288	206	351	298	

¹ Indextal för åren 1914—1934 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (med skatter, kvartalssiffror).

² Avser juni 1939.

³ Korrigerad siffra.

2. Levnadskostnadsindex utan skatter med juli 1914 som bas

Generalindextalet i denna serie har mellan juni och september 1951 stigit med 8 enheter från 301 till 309. Gruppindexalen blev (indexalen för juni inom parentes): livsmedel 287 (276), bostad 214 (214), bränsle och lyse 366 (341), kläder och skor 402 (397) samt övriga utgifter 327 (322).

3. Vissa andra indexberäkningar

Levnadskostnadsindex med direkta skatter och sociala förmåner. Skattebeloppet utan frändrag av värdet av sociala förmåner var i september 1951 2 001,51 kr (i juni 1 918,84 kr). Värdet av fria skolmåltider och barnbidrag var vid båda tidpunkterna $(50,30 + 520,00 =)$ 570,30 kr. Det kvarstående skattebeloppet i indexberäkningarna blev i september 1 431,21 kr (i juni 1 348,54 kr). Enligt de så verkställda beräkningarna var levnadskostnadsindex inkl. direkta skatter och sociala förmåner i 1935 års serie 212 mot 206 i juni. I 1914 års serie har denna index stigit från 322 i juni till 332 i september. (Se tab. 4.)

Partiprisindex. I tab. 5 har socialstyrelsens indexserie sammanställts med partiprisindexar beräknade dels av kommerskollegium och dels av Finans-tidningen. Mellan juni och september har kommerskollegii partiprisindex ej ändrats, medan Finanstidningens stigit med 7 enheter (2,4 %). Socialstyrelsens levnadskostnadsindex utan skatter samt styrelsens allmänna konsumtionsprisindex har stigit med 5 resp. 4,5 enheter motsvarande 2,5 och 2,2 %.

Pristalet. Det s. k. pristalet, som tillkom i samband med 1947 års lönerereglering för statstjänstemän, har mellan juni och september stigit från 143 till 147. I följande sammanställning redovisas pristalen från mars 1946 till september 1951.

År	Pristal				År	Pristal			
	Mars	Juni	Sept.	Dec.		Mars	Juni	Sept.	Dec.
1946	110	111	111	113	1949	121	122	122	122
1947	113	114	116	116	1950	122	122	123	126
1948	120	120	122	122	1951	138	143	147	

C. Ö.

A. L.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för september 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som avser att månadsvis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, har i 1935 års serie stigit från 210,6 i augusti till 213,3 i september, vilket motsvarar en ökning med 1,3 %. Sätts prisnivån i augusti 1939 = 100, blir indextalet för september 199,7 mot 197,2 för augusti. Uppgången är 2,7 respektive 2,5 enheter, vilket motsvarar 1,3 %. För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100).¹

	1951				1951		
	juli	aug.	sept.		juli	aug.	sept.
Livsmedel	211·8	214·1	219·4	Bostad	108·3	108·3	108·3
Mjölk, smör, ost, margarin	222·2	222·2	224·0	Bränsle och lyse	251·6	256·5	261·3
Kött	245·4	248·8	260·2	Beklädnad	249·6	250·1	253·2
Fläsk	257·2	259·6	269·5	Kläder	250·9	251·4	255·2
Ägg	273·4	276·0	285·8	Skor	245·7	245·9	246·0
Fisk	197·1	195·4	198·4	Övriga varor och tjänster	232·5	232·6	233·4
Potatis, mjöl, bröd m. m.	201·2	207·5	213·7	Inventarier och husgeråd	215·4	215·4	216·2
Trädgårdsprodukter	199·7	210·4	241·5	Generalindex	209·5	210·6	213·3
Specerier, kolonialvaror	255·7	256·1	256·1				
Förtär. utom hem., maltdr.	189·5	189·8	190·1				

Livsmedelsposten har stigit med 2,5 % (från 214,1 till 219,4). De flesta köttvaror har stigit i pris, men får- och hönskött har blivit billigare. Vidare har fläskvaror, charkuterier, en del mejeriprodukter, samt mjöl och bröd blivit dyrare. Prisutvecklingen på övriga varor visar ingen bestämd tendens i det såväl höjda som sänkta och oförändrade priser förekommer. Priserna på vissa livsmedel och bränslen redovisas i tabellen på sid. 816.

Bostadsposten har ej omräknats för september.

Posten *bränsle och lyse* har stigit med 1,9 % (från 256,5 till 261,3) beroende på stark uppgång av priset på ved samt markerade prishöjningar på kol och koks.

Posten *beklädnad* har stigit med 1,2 % (från 250,1 till 253,2). Höjningen faller helt på delposten kläder, som stigit med 1,5 %. De största prisstegringarna har skett på tung konfektion, men även de flesta övriga i posten ingående varuslagen har blivit något dyrare. Endast några få varuslag har blivit billigare. Bland dessa märks arbetskläder av blåtvills.

Posten *övriga varor och tjänster* har stigit med 0,3 % (från 232,6 till 233,4). Den starkaste prisstegringen har noterats för böcker. Vidare har möbler stigit något. Bland övriga prisrörelser kan nämnas prishöjningar på radio-

¹ Motsvarande indextal för tiden fr o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6 (sid. 438); generalindextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i Soc. Medd. 1951: 5 (sid. 378).

Detailhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner december 1950—september 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Dec. 1950	Juni 1951	Sept. 1951	Juni 1951	Sept. 1951	Juni 1951	Juli 1951	Aug. 1951	Sept. 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	33·2	37·5	37·5	36·8	36·8	37·8	37·8	37·8	37·8
Mejerismör	kg	560	645	645	645	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	»	346	410	430	410	429	410	410	410	430
fetth. 30 +	»	264	330	339	329	338	331	331	330	340
Nötkött: stek	»	407	503	513	497	510	506	508	516	514
soppkött	»	308	333	349	340	352	329	325	328	347
malet (köttfärs)	»	361	391	401	390	401	391	392	392	401
Gödkalkv kött, stek	»	621	573	631	558	612	580	577	615	641
Fläskkotlett, huggen	»	466	633	641	625	638	638	643	641	642
Färsk skinka, ej benfri	»	454	490	519	486	512	491	496	503	523
Salt sidfläsk	»	357	426	456	425	454	426	427	435	457
Rökt skinka, rullad	»	646	707	743	699	736	711	716	721	746
Färslek, färsk	»	471	634	592	—	577	634	625	616	599
Hönskött	»	363	396	—	—	—	396	381	377	357
Fläskkorv	»	268	312	344	308	345	314	315	315	343
Falukorv	»	295	335	362	333	359	336	338	340	363
Stångkorv	»	116	135	150	135	150	135	135	136	149
Blodpudding	»	120	151	171	147	167	152	153	154	172
Ägg, färska	»	352	343	435	325	422	351	369	396	442
Färsk fisk: sill	»	127	134	142	—	139	134	152	143	143
strömming	»	139	155	156	152	152	157	158	158	158
gädda	»	327	319	340	292	311	333	341	348	355
torsk	»	204	203	223	180	215	214	222	234	227
Salt sill	»	162	165	197	166	196	165	165	166	197
Knäckebröd	»	133	149	163	149	163	149	153	158	163
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	85	102	110	101	108	103	103	103	110
Matbröd } bakat m. vatten	»	110	126	138	124	133	126	126	126	140
av vete }	»	109	125	131	123	129	126	125	126	132
Kaffebröd (bullar o. d.)	»	187	223	238	220	230	224	224	225	242
Skorpor av vete	»	231	273	291	267	281	275	275	275	297
Småkakor	hg	55	59	60	57	57	61	60	60	61
Vetemjöl	kg	67	77	87	77	88	77	78	78	87
Rågsiktmjöl	»	61	70	80	70	80	70	71	71	80
Havregryn, ångprep.	»	79	117	118	119	120	117	117	117	117
Kaffe, mest gängbara sort	1/4 kg	268	290	287	290	287	290	290	290	287
Bitsocker	kg	90	109	118	109	118	109	119	118	118
Strösocker	»	83	102	111	102	111	102	111	111	111
Gula ärtor	»	77	79	81	79	80	79	79	80	81
Ärtor på burk	400 g	79	89	92	87	90	90	90	90	93
Apelsinmarmelad	450 g	114	128	135	126	134	128	128	132	136
Nyponmust	hg	90	90	90	89	90	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	26·5	37·8	34·8	34·7	33·1	39·3	36·1	44·2	34·9
Morötter, gamla	»	42	59	65	56	66	61	—	89	64
Kålrotter	»	31	44	46	—	46	44	77	55	45
Vitkål	»	37	84	64	—	66	84	93	82	63
Lök, gul	»	93	121	112	118	114	122	145	133	110
Tomater	»	—	559	226	580	220	548	367	293	229
Spenat	»	—	293	234	320	239	280	244	246	232
Ätapplen, svenska	»	128	—	143	—	145	—	—	182	150
Apelsiner	»	146	181	230	181	219	180	181	201	235
Pilsner	1/2 l	35	37	37	38	38	37	37	37	37
Svagdricka	5 l	137	157	163	156	160	158	158	162	165
Björkved, helved, hemk.	m³	2 498	3 668	4 125	3 160	3 666	3 923	4 121	4 152	4 355
Barrved	»	2 081	2 945	3 339	2 459	2 917	3 188	3 388	3 405	3 550
Koks, ca 40—80 mm,	hl	602	748	—	760	—	742	752	798	810

apparater, cyklar, resväskor samt vissa tjänster. På övriga i posten ingående varuslag har inga större prisförändringar inträffat.

De procentuella förändringarna för de olika delposterna och vissa varugrupper mellan december 1950 och september 1951 samt mellan augusti och september 1951 framgår av nedanstående sammanställning.

Prisförändringar i %	Dec. 1950— sept. 1951	Aug.— sept. 1951	Prisförändringar i %	Dec. 1950— sept. 1951	Aug.— sept. 1951
Livsmedel	+ 16·89	+ 2·48	Beklädnad	+ 22·38	+ 1·24
Mjölk, smör, ost, margarin	+ 17·22	+ 0·81	Kläder	+ 19·36	+ 1·51
Kött	+ 17·15	+ 4·58	Skor	+ 42·08	+ 0·04
Fläsk	+ 28·21	+ 3·81	Övriga varor och tjänster	+ 12·92	+ 0·34
Ägg ¹	+ 19·23	+ 3·55	Inventarier och husgeråd	+ 15·55	+ 0·87
Fisk	+ 8·24	+ 1·54	Hygien och sjukvård	+ 13·33	— 0·15
Potatis, mjöl, bröd m. m.	+ 21·70	+ 2·99	Lektyr och nöjen m. m.	+ 19·05	+ 2·11
Trädgårdsprodukter ¹	+ 28·73	+ 14·78	Resor, telefon, porto	+ 15·44	—
Specerier, kolonialvaror	+ 11·06	—	Arbets hjälp i hemmet	+ 14·78	+ 0·50
Förtär. utom hem., maltdr.	+ 12·42	+ 0·16	Vin, sprit och tobak	+ 7·10	— 0·07
Bostad	+ 0·65	—	Samtliga varor och tjänster + 15·24	+ 1·28	
Bränsle och lyse	+ 25·20	+ 1·87			

Enligt konsumtionsprisindex har detaljprisernas procentuella förändringar sedan december 1950 varit följande:

Dec. 1950—jan. 1951	+ 3·3 %	Maj 1951—juni 1951	+ 0·8 %
Jan. 1951—febr. »	+ 1·7 »	Juni » —juli »	+ 0·3 »
Febr. » —mars »	+ 3·3 »	Juli » —aug. »	+ 0·5 »
Mars » —april »	+ 1·8 »	Aug. » —sept. »	+ 1·8 »
April » —maj »	+ 1·2 »		

A. L.

Arbetsmarknaden under september 1951

Under månaden var bristen på yrkesvan arbetskraft mest framträdande inom skogsbruk och metallindustri. En förbättrad tillgång på icke yrkesutbildad arbetskraft gjorde sig gällande främst under månadens senare hälft. Som vanligt förekom under september stor efterfrågan på tillfällig arbetskraft för stråsädesskörderna samt potatis- och betupptagningen.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom industrin *anställda* arbetare oförändrat i jämförelse med augusti. Antalet manliga arbetare minskade med 0,3 % och antalet kvinnliga ökade med 1,2 %. Antalet *i arbete varande* arbetare ökade med 0,7 %. På grund av arbetsbrist var 0,2 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 6,6 %.

För *malmbrytningen* i Mellansverige efterfrågades arbetskraft i ökad omfattning. Behovet kunde ej helt tillgodoses. Även vid de lappländska malmfälten rådde underskott på arbetskraft främst på grund av den ringa till-

¹ Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

gången på bostäder. — Vid *järnbruken* ökade arbetsstyrkan under september med ett hundratal man. — Inom *verkstadsindustrin* var underskottet på yrkesfolk så gott som oförändrat. I rekryteringen av icke yrkeskunnig personal förmärktes på en del orter en viss lättnad mot slutet av månaden. Framför allt vid gjuterier och större verkstäder kvarstod dock ett rätt betydande underskott även på icke yrkesutbildad arbetskraft. — Behovet av arbetskraft till såväl *träindustri* som *pappersbruk* kunde icke helt täckas. — *Textil- och beklädnadsindustrin* hade fortfarande god sysselsättning. Ett flertal företag intog dock en avvaktande hållning beträffande nyanställning av personal.

Inom *byggnadsverksamheten* rådde alltså full sysselsättning med stor brist på arbetskraft, framför allt murare och på vissa orter även grovarbetare. Arbetskraftsbristen under sommaren medförde en icke oväsentlig eftersläpning inom byggnadsverksamheten. — Beträffande vägarbeten varslades i vissa län om säsongmässig permittering av arbetskraft, medan i andra län vägarbetare efterfrågades.

Inom *jordbruket* slutfördes stråsädesskörden under första hälften av september. Genom den ökade förekomsten av skördeetröskor blev behovet av tillfällig skördehjälp i år av mindre omfattning än tidigare. — För potatisupptagningen anlätades även i år skolungdom i stor utsträckning. — Under månadens senare del började rekryteringen av extra arbetskraft till betupptagningen, vilken beräknas påbörjas första veckan i oktober. Efterfrågan på personal till sockerbruket var av ungefär samma omfattning som förra året. Rekryteringen synes emellertid ha gått betydligt lättare än i fjol och vid månadsskiftet september/oktober var brukens arbetskraftsbehov i stort sett tillfredsställt. — I slutet av månaden anmäldes inför höstflyttningarna behov av personal för fasta anställningar. Antalet lediga platser var dock mindre än vid motsvarande tid föregående år; icke ens för djurskötare förekom något större antal lediga platser.

För *skogsavverkningarna* rådde under månaden i det närmaste oförändrad tillgång och efterfrågan på arbetskraft i jämförelse med augusti. I ett par län i mellersta Sverige iaktogs en tendens hos skogsarbetarna att söka sig norrut för att erhålla bättre förtjänstmöjligheter.

Vid *sjömanshusen* redovisades under september sammanlagt 4 953 påmönstringar och 5 132 avmönstringar mot 6 165 resp. 6 196 under augusti.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under september ca 109 000 platser, varav 65 200 med manliga och 43 800 med kvinnliga sökande. Av totala antalet tillsatta platser hade ungefär hälften högst en veckas varaktighet. I jämförelse med augusti månad utvisar förmedlingssiffrorna en ökning. Sålunda ökade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 14,7 % (manliga 9,1 %, kvinnliga 23,8 %) och antalet lediga platser med 5,1 %. Antalet tillsatta platser var genomsnittligt 15,9 % högre än i augusti (manliga 8,8 %, kvinnliga 28,4 %).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 85 mot 78 i augusti. För manlig arbetskraft var antalet 84 mot 79 i augusti och för kvinnlig arbetskraft 87 mot 75. Motsvarande relationstal för industri var 57 och 52 samt för byggnadsverksamhet 88 och 85. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under september för såväl manliga som kvinnliga 62 mot 56 i augusti. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 7 860 platser, varav 5 663 med manliga och 2 197 med kvinnliga sökande.

Enligt senast tillgängliga siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 1,1 % av de rapporterade förbundens medlemmar arbetslösa vid månadsskiftet augusti/september mot 1,4 % vid månadsskiftet juli/augusti. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av september rapporterade *hjälpökande arbetslösa* uppgick till 1 155, varav 353 utlänningar.

En jämförelse med läget i september 1950 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser var oförändrat. För byggnadsverksamhet var jämförelsetalen 88 och 98, medan för industri motsvarande relationstal var oförändrat 57. Arbetslösheten inom fackförbunden utgjorde, som ovan nämnts, 1,1 % vid månadsskiftet augusti/september mot 1,3 % ett år tidigare.

I tabellavdelningen (sid. 825) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under juli 1951. Den 1 juli 1951 trädde en ny arbetslöshetskassa med ca 2 600 medlemmar i verksamhet, nämligen Hotell- och restaurangtjänstemännens erkända arbetslöshetskassa. Vid månadens utgång hade de erkända arbetslöshetskassorna ca 1 115 000 medlemmar, varav 914 000 män och 201 000 kvinnor.

Arbetslöshetsprocenten för juli 1951 utgjorde 2,1 mot 2,0 närmast föregående månad och 2,6 ett år tidigare. Beräknad för en tolv månadersperiod med juli 1951 som slutmånad var arbetslöshetsprocenten 3,0 mot 3,8 för perioden aug. 1949—juli 1950.

Antalet understödsdagar uppgick i juli 1951 till 43 596 eller i genomsnitt per medlem 0,04 mot 0,05 föregående månad och 0,07 i juli 1950.

Av de erkända arbetslöshetskassorna utbetalades i juli 1951 ett sammanlagt understödsbelopp av 340 954 kr. Per understödsdag motsvarar detta ett genomsnittligt dagunderstöd av 7,82 kr, varav 6,71 kr utgjorde daghjälp och 1,11 kr familjetillägg.

Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning den 1 augusti 1951

Sedan 1946 har arbetsmarknadsstyrelsen årligen i augusti företagit en inventering rörande investerings- och sysselsättningsförhållandena inom den reglerade byggnadsverksamheten. Liksom föregående inventeringar omfattade inventeringen den 1 augusti 1951 samtliga byggnads- och anläggningsarbeten för vilka byggnadstillstånd förelåg vid inventeringstidpunkten och som då icke avslutats. Sedan inventeringen 1950 har inga större förändringar i regleringsbestämmelserna genomförts. Kungl. Maj:t har dock för år 1951 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande ställt anslag om ett sammanlagt belopp av högst 110 milj. kr för olika slag av väg- och brobyggnadsföretag, för vilka särskilda byggnadstillstånd ej längre erfordras. Dessa arbeten ingår sålunda icke i årets byggnadsinventering.

Vid inventeringen utsändes formulär till samtliga byggherrar, som icke med säkerhet kunde sägas ha avslutat sina arbeten. På grund härav fanns bland de inkomna formulären åtskilliga som avsåg redan avslutade arbeten. Sedan dessa frånskilts, återstod 30 600 byggnadsarbeten, av vilka 21 700 pågick den 1 augusti; 7 300 var uppskjutna eller avbrutna och 1 600 hade icke erhållit igångsättningstillstånd. Av de uppgiftsskyldiga byggherrarna besvarade 95 % frågeformuläret. Totalkostnaderna för de oredovisade företagen uppgick till ca 1 % av kostnaderna för samtliga företag.

Investeringsförhållanden. I nedanstående tablå har sammanställts dels beräknad totalkostnad dels återstående kostnad för de byggnadsarbeten som ingår i de båda senaste inventeringarna. Kostnadsuppgifterna grundar sig på de beräkningar som byggherrarna själva verkställt vid inventeringstidpunkterna. Det bör observeras, att kostnaderna för löpande underhålls- och reparationsarbeten vid industriföretag, vägväsende, kommunikationsväsende m. m. icke redovisas vid inventeringarna.

	Totalkostnader		Återstående kostnader	
	milj. kr		milj. kr	
	1/8 1951	1/8 1950	1/8 1951	1/8 1950
Pågående arbeten	3 571·0	3 076·5	1 690·3	1 464·7
Uppskjutna eller avbrutna arbeten . . .	365·1	370·5	280·5	268·5
Arbeten utan igångsättningstillstånd . . .	303·6	229·2	303·6	229·2
Summa	4 239·7	3 676·2	2 274·4	1 962·4

Enligt tablå har totalkostnaderna för icke avslutade arbeten sedan den 1/8 1950 ökat med 563 milj. kr samt de återstående kostnaderna för dessa arbeten med 312 milj. kr. På grund av de ökade byggnadskostnaderna under det senaste året är det icke möjligt att bedöma, om den i tablå redovisade kostnadsökningen motsvaras av en ökning i byggnadsvolymen.

Tab. 1. Totalkostnad (A) och nedlagd kostnad (B) i milj. kr för den 1/8 1951 och den 1/8 1950 pågående, uppskjutna och avbrutna arbeten. Fördelning efter byggnadstyp

Byggnadstyp	1/8 1951		1/8 1950	
	A	B	A	B
<i>Bostadshus</i>	1 795·8	814·0	1 559·3	669·0
Enfamiljshus	418·7	176·4	411·9	151·0
Tvåfamiljshus	89·7	36·5	92·4	36·0
Flerfamiljshus	1 012·2	477·2	895·3	412·2
Komb. affärs- o. bostadshus	195·4	86·1	110·8	45·4
Pensionärs- o. ålderdomshem	61·6	32·0	38·1	19·8
Sportstugor, semesterbostäder m. m.	18·2	5·8	10·8	4·6
<i>Jordbruk, skogsbruk o. fiske</i>	4·3	1·6	5·3	2·4
<i>Industri</i>	393·3	223·4	340·4	175·6
Malmbrytning o. metallindustri	211·7	122·6	195·5	101·6
Jord- o. stenindustri	22·7	12·5	13·0	6·2
Träindustri	18·3	9·0	17·2	9·0
Pappers- o. grafisk industri	56·7	31·3	38·6	17·1
Livsmedelsindustri	29·8	17·3	21·9	11·8
Textil- o. beklädnadsindustri	23·9	14·3	28·5	15·4
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	4·9	3·1	6·4	4·7
Kemisk-teknisk industri	19·8	12·0	17·6	9·0
Byggnader för småindustri o. hantverk	4·5	0·9	1·4	0·6
Byggnader för byggnadsverksamhet	1·0	0·4	0·3	0·2
<i>Kraft- o. belysningsverk</i>	624·4	340·9	593·3	345·7
<i>Samfärdsl (utom vägbyggnad)</i>	349·6	219·5	251·9	156·6
Järnvägar	118·2	77·0	96·5	69·8
Spårvägar	149·3	98·2	96·8	59·4
Serviceanläggningar för bil- o. busstrafik	23·7	12·2	14·4	6·5
Hamnar och farleder	44·3	24·6	32·6	16·0
Civil lufttrafik	5·3	3·8	5·4	2·5
Post, telegraf o. radio	8·8	3·7	6·2	2·4
<i>Handel</i>	97·0	41·5	55·5	22·8
<i>Förvaltning, sociala ändamål m. m.</i>	120·0	58·3	119·2	68·2
Statl. o. komm. förvaltningsbyggnader	29·0	13·5	24·0	14·1
Hälsa- o. sjukvård	83·4	40·6	79·0	46·3
Övriga sociala byggnader	7·6	4·2	16·2	7·8
<i>Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.</i>	212·7	100·0	162·6	82·6
<i>Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.</i> . . .	306·5	152·0	338·5	181·0
Väg- o. gatuarbeten	118·4	62·9	151·4	87·6
Vatten- o. avloppsledningsarbeten	161·4	81·6	132·5	71·3
Broar	19·5	2·7	42·5	13·1
Övriga arbeten	7·2	4·8	12·1	9·0
<i>Militära arbeten</i>	32·5	14·1	21·0	9·9
Summa	3 936·1	1 965·3	3 447·0	1 713·8

Totalkostnadernas fördelning på olika typer av byggnadsarbeten vid de båda senaste inventeringarna framgår av tab. 1, i vilken även de nedlagda kostnaderna redovisas. Arbeten utan igångsättningstillstånd ingår icke i denna tabell. Inom flertalet grupper har såväl de totala som de nedlagda

kostnaderna ökat. Beträffande gruppen vägar, gator m. m. må anmärkas att de statliga väg- och brobyggnadsarbeten, vilka icke ingår i årets inventering, den 1/8 1950 representerade en totalkostnad av 84,7 milj. kr.

Av följande sammanställning framgår byggnadskostnadernas fördelning på nybyggnads-, om- och tillbyggnads- samt underhålls- och reparationsarbeten vid de båda senaste inventeringarna.

	Byggnadskostnader milj. kr		Procentuell fördelning	
	1/8 1951	1/8 1950	1/8 1951	1/8 1950
Nybyggnadsarbeten	3 532·1	3 031·9	89·7	88·0
Om- och tillbyggnadsarbeten	863·8	359·5	9·8	10·4
Underhålls- o. reparationsarbeten	40·2	55·6	1·0	1·6
Summa	3 936·1	3 447·0	100·0	100·0

Nedanstående tablå ger en uppfattning om i vilken takt den vid inventeringstidpunkten icke avslutade byggnadsverksamheten beräknades komma att slutföras.

Beräknad avslutningstid	Totalkostnader milj. kr		Procentuell fördelning	
	Samtliga	Bostadshus	Samtliga	Bostadshus
Aug.—dec. 1951	1 562·2	979·5	39·7	54·5
1:a halvåret 1952	999·5	647·7	25·4	36·1
2:a halvåret 1952	646·8	155·6	16·4	8·7
Senare än 1952	728·1	13·0	18·5	0·7
Summa	3 936·1	1 795·8	100·0	100·0

Vid bedömningen av här lämnade uppgifter bör framhållas, att brist på arbetskraft och andra förhållanden kan åstadkomma tidsförskjutningar i byggherrarnas beräkningar.

En fördelning av samtliga lägenheter, som beräknats tillkomma i pågående, uppskjutna och avbrutna byggnadsföretag på kvotorter och övriga orter, ger följande resultat.

Inventerings- tidpunkt	Antal nya lägenheter		
	Kvotorter	Övriga orter o. eg. landsbygd	Summa
1/8 1951	37 125	10 623	47 748
1/8 1950	40 187	10 967	51 154

Inom kvotorterna kan konstateras en minskning med ca 3 000 lägenheter sedan föregående inventering. Inom övriga orter var minskningen obetydlig och hänförde sig uteslutande till den egentliga landsbygden. Av de 47 748 lägenheterna ingick 43 253 i pågående arbeten, medan 4 495 lägenheter tillhörde arbeten som var uppskjutna eller avbrutna vid inventeringstillfället. En fördelning av bostadshusen efter lägenhetsantal lämnas i nedanstående tablå.

		Antal bostadshus med nedanstående antal lägenheter										S:a
		1	2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-15	16-25	26-40	41-∞	
Enfamiljshus	7 739	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 739
Tvåfamiljshus	—	901	—	—	—	—	—	—	—	—	—	901
Flerfamiljshus	—	—	187	137	112	54	313	426	188	94	—	1 511
Komb. affärs- o. bostadshus	85	42	44	23	23	10	32	40	24	18	—	341
Samtliga	7 824	943	231	160	135	64	345	466	212	112	—	10 492

Tab. 2. Antal redovisade sysselsatta byggnadsarbetare den 1/8 1951 och den 1/8 1950 vid olika slag av byggnadsarbeten

Byggnadstyp	Antal sysselsatta	
	1/8 1951	1/8 1950
<i>Bostadshus</i>	64 857	74 486
Enfamiljshus	28 243	35 429
Tvåfamiljshus	5 612	7 197
Flerfamiljshus	23 484	25 546
Komb. affärs- o. bostadshus	5 044	3 846
Pensionärs- o. ålderdomshem	1 649	1 334
Sportstugor, semesterbostäder m. m.	825	1 134
<i>Jordbruk, skogsbruk o. fiske</i>	281	491
<i>Industri</i>	13 908	14 546
Malmbrytning o. metallindustri	5 903	6 532
Jord- o. stenindustri	826	780
Träindustri	933	1 140
Pappers- o. grafisk industri	2 296	2 113
Livsmedelsindustri	1 431	1 515
Textil- o. beklädnadsindustri	1 108	1 315
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	218	351
Kemisk-teknisk industri	1 051	674
Byggnader för småindustri o. hantverk	74	87
Byggnader för byggnadsverksamhet	68	39
<i>Kraft- o. belysningsverk</i>	5 491	6 043
<i>Samfärdsel (utom vägbyggnad)</i>	20 077	21 040
Järnvägar	10 779	11 510
Spårvägar	625	707
Serviceanläggningar för bil- o. busstrafik	984	921
Hamnar o. färleder	675	570
Civil lufttrafik	149	160
Post, telegraf o. radio	6 865	7 172
<i>Handel</i>	3 153	2 775
<i>Förvaltning, sociala ändamål m. m.</i>	2 912	2 779
Statl. o. komm. förvaltningsbyggnader	887	835
Hälso- o. sjukvård	1 739	1 622
Övriga sociala byggnader	286	322
<i>Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.</i>	6 732	6 696
<i>Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.</i> . . .	5 597	19 835
Väg- o. gatuarbeten	2 140	14 285
Vatten- o. avloppsledningsarbeten	3 073	4 143
Broar	200	1 122
Övriga arbeten	184	285
<i>Militära arbeten</i>	962	725
Summa	123 970	149 416

Vid inventeringen lämnade länsarbetsnämnderna även uppgift om totalkostnaderna (enl. byggnadstillståndsansökan) för under tiden 2/8 1950—1/8 1951 avslutade arbeten. Kostnaderna för de redovisade byggnadsföretagen

uppgick till 2 061 milj. kr. Antalet under redovisningsperioden färdigställda lägenheter uppgick till 45 600, varav 34 500 i kvotorterna.

Sysselsättningsförhållanden. Antalet inom den reglerade byggnadsverksamheten sysselsatta byggnadsarbetare vid de båda senaste inventeringarna redovisas i *tab. 2*. Tabellen omfattar den anställda arbetskraften men icke den s. k. egna arbetskraften, dvs. byggherren själv och dennes hemmavarande familjemedlemmar. En sammanfattning av uppgifterna lämnas i nedanstående tablå.

Byggnadstyp	Antal sysselsatta		Procentuell fördelning	
	1/8 1951	1/8 1950	1/8 1951	1/8 1950
Bostadshus	64 900	74 500	52·8	54·8
Jordbruk	300	500	0·3	0·4
Industri	13 900	14 600	11·2	10·7
Kraft- o. belysningsverk	5 500	6 000	4·4	4·4
Samfärdsl	20 100	21 000	16·2	15·4
Handel	3 100	2 800	2·5	2·1
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	2 900	2 800	2·4	2·1
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	6 700	6 700	5·4	4·9
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	5 600	6 400 ¹	4·5	4·7
Militära arbeten	1 000	700	0·8	0·5
Summa	124 000	136 000 ¹	100·0	100·0

Inom flertalet grupper redovisades minskat antal sysselsatta i jämförelse med den 1/8 1950. Nedgången hänförde sig framför allt till gruppen bostadshus. Av *tab. 2* framgår att sysselsättningen vid enfamiljshusbyggen minskat med ungefär 7 200 arbetare, vilket motsvarar 60 % av den i ovanstående tablå redovisade nedgången i sysselsättningen.

Den konstaterade nedgången i sysselsättningen inom den reglerade byggnadsverksamheten sedan föregående inventering behöver dock icke innebära att sysselsättningsvolymen för den totala byggnadsverksamheten minskat. För ett stort antal byggnadsarbeten, såsom lantbrukets ekonomibyggnader, vissa slag av underhålls- och reparationsarbeten m. m. erfordras icke byggnadstillstånd. Uppgifter om sysselsättningsutvecklingen inom denna del av byggnadsverksamheten — den tillståndsfria sektorn — saknas helt.

Av hela antalet sysselsatta den 1/8 1951 var 80 800 (65 %) verksamma vid nybyggnadsarbeten, 19 400 (16 %) vid om- och tillbyggnadsarbeten samt 23 700 (19 %) vid reparations- och underhållsarbeten. Av den redovisade arbetskraften sysselsattes 22 600 vid statliga, 19 500 vid kommunala samt 81 800 vid övriga byggnadsföretag. Förutom den anställda arbetskraften var vid inventeringstillfället 11 300 personer sysselsatta vid byggnadsarbeten. Dessa utgjordes av byggherren själv och dennes hemmavarande familjemedlemmar och var till övervägande del sysselsatta vid bostadsbyggen.

¹ För erhållande av jämförbara uppgifter har de 13 400 arbetare, vilka den 1/8 1950 var sysselsatta vid statliga väg- och brobyggnadsarbeten, icke medtagits i tablå.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling¹

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under september 1951

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	24 562	29 325	18 064	13 203	10 019	15 091	7 813	5 894	84
Stockholms län	4 123	6 444	3 057	736	1 948	2 843	1 512	542	64
Uppsala län	2 816	3 647	1 414	288	1 259	1 577	634	209	77
Södermanlands län	4 509	5 241	2 714	628	1 815	1 958	990	277	86
Östergötlands län	7 381	8 433	4 631	2 250	2 646	2 999	1 463	494	88
Jönköpings län	5 357	6 403	4 146	2 678	2 852	3 322	2 259	1 605	84
Kronobergs län	3 045	3 635	2 363	1 193	1 305	1 586	1 034	602	84
Kalmar län	4 911	5 331	3 754	2 180	2 143	2 014	1 584	1 060	92
Gotlands län	644	742	399	90	263	250	132	18	87
Blekinge län	3 463	3 029	2 466	1 378	1 666	1 433	1 185	726	114
Kristianstads län	5 950	6 760	4 527	2 396	2 855	3 027	2 142	1 219	88
Malmö stad	6 795	7 632	5 232	3 062	2 850	3 277	2 209	1 273	89
Malmöhus län i övrigt	8 099	8 878	6 305	2 643	2 934	3 221	2 083	915	91
Hallands län	5 018	5 398	4 188	3 320	2 480	2 721	1 951	1 666	93
Göteborgs stad	14 454	16 409	12 378	8 299	4 838	5 269	3 930	2 812	88
Gbg o. Boh. län i övrigt	2 356	2 562	1 416	509	1 000	1 045	489	183	92
Älvsborgs län	4 637	4 870	2 510	545	1 870	2 173	1 094	346	95
Skaraborgs län	3 105	3 501	1 778	617	1 283	1 509	757	311	89
Värmlands län	4 390	5 441	3 130	942	1 768	1 703	1 146	283	81
Örebro län	4 496	6 270	3 464	666	2 138	2 694	1 676	429	72
Västmanlands län	3 386	3 927	1 713	205	1 506	1 292	786	132	86
Kopparbergs län	3 525	5 606	2 279	384	1 491	1 867	909	283	63
Gävleborgs län	5 853	7 211	4 733	2 493	2 404	2 434	1 868	970	81
Västernorrlands län	5 644	6 698	3 843	1 755	1 820	1 631	1 144	604	84
Jämtlands län	2 485	3 668	1 761	535	908	927	622	332	68
Västerbottens län	4 702	4 862	3 517	1 730	2 081	2 073	1 501	830	97
Norrbottnens län	4 527	5 162	3 265	466	1 713	1 370	941	329	88
Summa sept. 1951	150 233	177 085	109 047	55 191	61 855	71 306	43 854	24 344	85
„ aug. 1951	130 934	168 544	94 086	41 506	49 946	66 364	34 158	15 233	78
„ sept. 1950	159 284	186 564	116 396	59 712	62 400	77 602	45 490	24 973	85
„ „ 1949	171 122	172 566	118 782	60 834	65 869	81 364	49 451	29 405	99
„ „ 1948	161 522	189 024	120 967	61 182	62 260	85 990	49 683	29 798	85

¹ En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under september 1951¹

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	7 378	8 052	19 115	6 546	973	228	263	693	572	159
Jordbruk	4 724	5 185	7 897	4 161	848	179	198	562	468	188
Trädgårdsskötsel . .	429	498	648	421	110	49	65	129	107	21
Fiske	117	150	8	1	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	2 108	2 224	10 572	1 968	15	—	—	2	2	—
Industri o. hantverk .	27 416	30 691	46 680	20 122	411	4 734	5 221	8 491	3 010	43
Malmbr. o. metallind.	6 747	7 695	17 522	4 986	21	484	511	1 440	518	—
Jord- o. stenind. . .	722	772	1 500	581	—	88	85	197	56	—
Träindustri	1 497	1 635	2 480	900	5	47	56	75	89	—
Pappers- o. graf. ind.	818	911	1 992	780	10	278	318	414	160	9
Livsmedelindustri . .	2 026	2 389	2 294	1 167	106	686	760	815	849	2
Textil- o. bekl.-ind.	3 886	4 157	5 621	1 969	88	2 719	2 958	4 608	1 570	82
Läder-, hår- o. gum- miindustri	1 085	1 204	1 289	440	1	354	372	658	200	—
Kemisk-teknisk ind.	299	386	888	884	—	187	165	279	120	—
Byggnadsverksamhet	10 855	11 610	18 196	9 028	227	1	1	2	—	—
Kraft- o. vattenverk	81	82	48	37	8	—	—	8	8	—
Samfärdsel	9 978	15 865	18 921	17 494	12 522	431	500	201	121	30
Landtransp. Luftfart	4 471	9 014	15 127	14 045	12 401	876	892	181	69	30
Sjöfart	5 507	6 851	3 794	3 449	121	55	108	70	62	—
Handel	12 084	17 295	20 932	13 076	6 920	8 087	11 462	14 450	8 363	4 083
Affärsverksamhet . .	4 887	5 088	3 988	1 826	111	3 258	3 828	2 972	1 504	88
Lagerarbete	1 499	1 998	2 297	1 540	247	297	322	279	176	11
Bank- o. försäkringsv.	124	125	92	52	2	28	28	21	18	—
Hotell, rest., storhush.	5 574	10 189	14 555	9 658	6 560	4 509	7 789	11 178	6 665	3 989
Förvalt. o. fria yrken	14 253	17 125	10 733	7 579	3 061	6 036	6 527	4 951	3 111	370
Allmän tjänst	540	699	170	75	—	18	14	4	8	—
Socialvård	115	116	182	111	—	69	70	128	77	—
Tekniska arbetsomr.	3 278	3 854	1 292	600	—	281	281	127	70	—
Kontorsarbete	6 409	6 586	4 656	2 512	48	4 404	4 489	3 588	1 908	29
Undervisning m. m.	1 868	1 447	1 061	987	71	886	894	660	605	52
Konstnärlig verks. .	2 548	4 978	3 872	3 344	2 942	483	779	449	448	289
Hälsa- o. sjukvård . .	2 640	2 930	2 513	1 478	101	2 462	2 736	2 262	1 371	101
Husligt arbete	11 207	18 318	28 325	15 982	10 488	11 197	18 301	28 302	15 960	10 470
Genomgående yrken, div. arb.	6 493	10 846	10 258	7 274	3 566	1 117	1 550	1 862	1 288	230
Genomgående yrken	3 609	5 276	6 788	3 975	1 007	1 111	1 544	1 841	1 267	218
Diversearbete	2 884	5 570	3 520	3 299	2 559	6	6	21	21	17
Annat arbete	25 704	29 111	19 608	19 496	17 154	13 549	15 295	10 094	10 058	8 858
Extra skördehjälps m. m.	18 856	16 524	19 477	19 874	17 154	7 043	8 410	10 041	10 010	8 858
Elevepraktikarbete . .	128	161	131	122	—	24	24	53	48	—
Utan avsl. utbildn. . .	11 720	12 426	—	—	—	6 482	6 861	—	—	—
Summa	117 153	150 233	177 085	109 047	55 191	47 841	61 855	71 806	43 854	24 344
Därav under 18 år	28 195	31 474	32 151	26 131	16 114	14 795	16 457	15 824	18 858	8 891

¹ Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 8. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under sept. 1951¹

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädgårdsskötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	15	5	—	1	6	6	1 192	1 892	423	215	462	101	1 195	722	437
Stockholms l. .	378	603	313	77	278	65	334	1 136	307	59	112	21	456	641	364
Uppsala l. . .	235	209	130	25	589	145	183	440	109	55	127	30	174	211	135
Södermanl. l. .	436	513	205	50	271	87	644	1 390	540	99	101	29	348	414	289
Östergötl. l. .	528	867	319	25	170	24	406	1 008	205	95	170	47	341	460	299
Jönköpings l. .	154	206	80	23	63	28	184	528	150	146	233	69	361	485	290
Kronobergs l. .	178	150	73	29	153	17	95	191	76	105	191	97	290	371	264
Kalmar l. . .	198	350	159	23	171	25	230	362	183	223	214	100	314	463	294
Gotlands l. . .	58	39	29	2	—	—	15	37	6	2	2	—	53	66	47
Blekinge l. . .	96	138	92	4	25	4	170	282	166	49	20	15	267	227	185
Kristianst. l. .	428	1 181	540	20	42	5	117	297	106	131	126	50	324	358	228
Malmö . . .	209	193	174	12	2	2	317	1 150	211	75	100	61	283	284	199
Malmö h. l. i ö.	855	1 775	1 219	7	13	3	279	560	249	94	107	66	466	471	329
Hallands l. . .	156	294	156	12	6	5	91	228	90	29	58	22	187	169	140
Göteborg . . .	199	63	45	16	19	9	598	2 181	273	149	180	86	1 095	760	544
Gbg Boh. l. i ö.	81	60	24	2	43	6	99	199	104	70	231	51	266	341	204
Älvsborgs l. . .	210	159	91	52	239	66	342	500	147	94	122	48	443	585	370
Skaraborgs l. .	282	312	105	9	95	9	193	329	96	63	94	33	260	299	194
Värmlands l. .	125	185	79	168	1 162	212	297	465	192	129	167	77	444	512	380
Örebro l. . .	131	237	69	39	349	29	266	744	249	41	138	61	286	498	311
Västmanl. l. .	216	259	105	57	174	42	551	1 236	299	72	77	28	328	304	190
Kopparbergs l.	91	96	36	297	1 119	303	374	1 023	253	83	206	64	386	617	348
Gävleborgs l. .	83	412	366	123	1 005	135	209	444	188	82	387	99	398	567	352
Västernorr. l. .	122	45	29	175	1 667	190	179	319	99	175	374	174	659	821	617
Jämtlands l. .	82	72	56	210	1 545	224	54	38	11	27	60	15	630	639	551
Västerb. l. . .	135	69	56	304	496	100	125	162	78	85	140	89	511	611	507
Norrbottnens l.	152	51	33	462	870	222	151	381	176	99	223	97	845	1 300	960
Summa	5 828	8 548	4 588	2 224	10 572	1 963	7 695	17 522	4 986	2 546	4 422	1 630	11 610	13 196	9 028
	Övriga industri-grupper			Samfärdsl o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
Stockholm . .	708	978	333	9 796	13 807	10 016	4 004	2 822	1 691	3 584	6 504	3 600	3 852	2 127	1 457
Stockholms l. .	154	393	114	450	595	257	245	173	79	981	1 656	870	989	857	667
Uppsala l. . .	176	336	94	357	436	195	452	144	94	444	866	323	715	289	159
Södermanl. l. .	237	256	111	656	831	568	482	221	113	534	721	330	1 023	523	442
Östergötl. l. .	492	964	225	1 485	1 939	1 587	1 615	756	622	1 049	1 485	852	1 345	614	451
Jönköpings l. .	288	502	152	450	560	283	335	283	188	718	1 017	488	2 698	2 526	2 418
Kronobergs l. .	187	377	180	246	287	158	127	129	105	399	588	252	1 389	1 198	1 141
Kalmar l. . .	243	365	160	592	504	334	343	184	112	529	563	351	2 216	2 155	2 036
Gotlands l. . .	42	123	40	122	234	132	55	43	29	86	137	67	209	61	49
Blekinge l. . .	228	128	79	498	527	444	275	104	82	513	569	428	1 363	1 009	971
Kristianst. l. .	320	452	158	605	570	340	293	167	111	685	805	327	3 032	2 762	2 662
Malmö . . .	482	693	335	2 308	2 172	2 004	865	573	478	1 035	1 725	1 128	1 209	740	640
Malmö h. l. i ö.	639	795	412	1 646	1 636	1 289	511	306	237	959	1 361	739	2 643	1 854	1 762
Hallands l. . .	274	389	112	393	483	282	170	94	55	343	548	194	3 363	3 179	3 132
Göteborg . . .	726	632	321	6 042	7 220	6 717	1 591	1 002	757	2 059	2 652	2 134	1 979	1 700	1 492
Gbg Boh. l. i ö.	566	493	123	421	529	421	172	114	92	304	386	250	375	166	141
Älvsborgs l. . .	1 057	1 011	464	565	619	363	519	277	163	608	933	466	747	425	332
Skaraborgs l. .	302	534	133	383	407	251	391	137	100	476	669	295	816	625	562
Värmlands l. .	238	201	129	570	592	472	803	712	610	855	963	591	761	482	388
Örebro l. . .	399	708	231	558	579	292	747	376	206	647	1 015	544	1 382	1 626	1 472
Västmanl. l. .	193	212	89	512	474	283	416	214	158	488	635	317	553	342	202
Kopparbergs l.	187	293	92	445	587	265	323	214	124	608	982	446	731	469	348
Gävleborgs l. .	257	301	174	1 116	1 028	819	1 224	1 082	1 003	604	816	511	1 757	1 169	1 086
Västernorr. l. .	128	161	76	1 353	1 624	1 438	451	191	120	796	849	530	1 606	647	570
Jämtlands l. .	61	86	44	331	215	157	169	85	28	315	482	253	606	446	422
Västerb. l. . .	118	80	38	613	583	475	259	158	103	773	1 036	605	1 779	1 527	1 466
Norrbottnens l.	138	77	59	647	865	728	358	172	119	856	875	569	819	348	302
Summa	8 840	11 540	4 478	33 160	39 853	30 570	17 125	10 733	7 579	21 248	30 838	17 460	39 957	29 866	26 770

¹ Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av september 1951 i jämförelse med slutet av augusti 1951 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redo- visade företag	Antal i september 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (aug. 1951 = 100) ¹			I arbe- te va- rande arb.	Antal arbe- tare i %, som var frånva- rande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)				arbets- brist	andra orsaker
					Män	Kvin- nor	S:a			
Malmbrytning o. metallind.	1 962	197 788	15 208	212 994	100·2	103·7	100·5	100·6	0·3	7·1
Gruvor o. anrikningsverk	48	9 447	149	9 596	99·6	.	99·7	101·5	—	6·2
Järn-, stål- o. kopparverk	44	30 204	790	30 994	99·4	103·7	99·8	100·8	0·2	8·1
Järn- o. stålmanufaktur	351	21 007	2 532	23 539	100·5	103·6	100·8	100·7	0·1	6·8
Mekaniska verkstäder	757	81 331	3 820	85 151	100·3	105·5	100·5	99·9	0·3	7·1
Reparationsverkstäder	275	6 736	23	6 759	101·5	.	101·6	101·9	—	6·8
Skeppsvarv	70	18 805	2	18 807	99·2	.	99·2	100·2	1·2	8·2
Elektroteknisk industri	156	20 409	5 948	26 352	101·6	102·9	101·9	102·2	0·1	6·8
Annan metallindustri	261	9 847	1 949	11 796	100·7	102·6	101·0	100·5	—	6·7
Jord- o. stenindustri	539	24 421	2 458	26 879	98·5	97·4	98·4	98·7	0·1	5·7
Kolgruvor	14	743	1	744	103·6	.	103·6	102·7	—	9·0
Torvindustri	48	706	16	722	85·9	.	80·5	77·8	0·7	6·8
Stenindustri	119	3 459	14	3 473	99·2	.	99·1	99·7	0·1	4·7
Kalk- o. kritbruk	39	1 509	20	1 529	101·3	.	101·8	101·7	—	7·2
Cementfabriker	8	1 805	32	1 837	101·0	.	101·0	102·5	—	3·6
Cementvarufabriker	67	1 995	56	2 051	99·7	.	99·8	99·8	0·1	5·8
Tegelbruk	138	5 667	120	5 787	95·2	.	95·2	95·9	0·1	6·6
Porslins-, kakel- o. lergods-f.	19	3 375	1 563	4 938	99·7	99·2	99·6	97·2	—	7·0
Glasindustri	64	4 490	618	5 108	100·3	103·2	100·7	102·9	0·1	4·4
Annan jord- o. stenindustri	23	672	18	690	97·4	.	97·3	101·2	0·4	3·6
Träindustri	1 030	38 123	1 332	39 455	98·2	99·4	98·3	98·0	0·3	4·9
Sågverk o. hyvlerier	383	16 706	313	17 019	97·0	97·5	97·0	97·0	0·4	4·6
Låd- o. wallboardfabriker	44	4 468	230	4 698	99·0	95·4	98·8	100·6	—	5·8
Byggnadssnickarfabriker	164	6 012	109	6 121	98·0	.	98·1	96·5	0·7	5·0
Möbelfabriker	276	6 825	229	7 054	100·0	100·9	100·1	99·8	.	4·9
Svarveri- o. skidfabriker	85	2 497	145	2 642	100·9	.	100·7	100·5	—	4·6
Annan trävaruindustri	78	1 615	306	1 921	98·4	103·4	99·2	98·1	0·2	5·7
Pappers- o. grafisk ind.	633	48 876	7 609	56 485	100·1	102·1	100·3	103·0	.	6·6
Pappersmassfabriker	65	18 148	325	18 473	99·3	95·9	99·2	103·5	.	6·6
Pappersbruk o. pappfabr.	61	15 404	2 542	17 946	100·2	101·7	100·4	101·8	.	6·8
Papp- o. pappersvaruind.	95	1 970	1 329	3 299	103·5	100·2	102·1	102·5	.	5·5
Grafisk industri	412	13 554	3 413	16 767	100·5	103·7	101·1	103·9	.	6·7
Livsmedelsindustri	898	26 787	11 165	37 952	99·6	101·5	100·2	102·6	0·3	7·6
Kvarnar	42	1 334	229	1 563	98·8	97·4	98·2	99·0	—	6·7
Bageriindustri	218	4 446	2 138	6 584	99·4	97·2	98·7	99·6	0·2	8·2
Sockerindustri	24	3 235	404	3 639	107·5	109·8	107·8	109·5	0·9	5·8
Choklad- o. konfektind.	75	1 639	2 826	4 465	102·4	110·9	107·6	108·7	0·6	6·6
Mejeriindustri	74	3 061	393	3 454	98·1	105·6	98·9	101·4	—	9·8
Slakterier o. charkuterier	151	5 649	1 160	6 809	101·1	95·4	100·1	103·7	0·2	7·5
Fiskber.-anst. o. konservf.	62	971	1 502	2 473	99·3	103·4	101·8	102·8	0·3	6·1
Margarinindustri	7	354	98	452	100·3	.	99·6	104·9	—	6·0
Bryggerier o. läskedrycksf.	179	4 909	1 012	5 921	94·2	89·2	93·8	98·4	0·1	8·5
Tobaksfabriker	9	457	1 128	1 585	98·3	102·0	100·9	101·5	1·2	9·9
Annan livsmedelsindustri	55	732	275	1 007	99·2	103·8	100·4	101·6	1·2	4·7

¹ Indexantal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV SEPTEMBER 1951

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i september 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (aug. 1951 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbetet varande arb.	arbetsbrist	andra orsaker
					Män	Kvinnor	S:a			
<i>Textil- o. beklädnadsind. .</i>	975	31 041	51 308	82 349	99.5	100.7	100.3	100.7	0.3	5.7
Ylleindustri	86	5 831	5 561	11 392	97.2	97.2	97.2	97.5	1.1	6.0
Bomullsindustri	61	8 667	7 248	15 915	99.7	100.4	100.1	100.3	—	6.3
Linne- o. juteindustri . . .	11	1 115	1 311	2 426	105.0	99.3	101.8	104.3	—	8.5
Trikåfabriker	150	2 883	7 704	10 587	100.1	101.7	101.3	101.5	0.2	5.5
Sömnadsindustri	458	6 254	23 713	29 967	100.2	101.3	101.0	101.3	0.2	5.3
Hatt- o. mössfabriker . . .	39	403	1 357	1 760	99.3	104.9	103.6	103.5	0.5	5.2
Annan hithörande industri	170	5 888	4 414	10 302	99.7	100.4	100.0	101.4	0.1	5.0
<i>Läder-, hår- o gummi- o. ind.</i>	334	13 279	6 955	20 234	99.1	99.8	99.3	100.4	0.3	5.5
Garverier	30	2 401	185	2 586	98.8	—	98.5	101.0	0.8	6.9
Päls- o. skinnvarufabr. . .	81	1 065	1 076	2 141	102.2	105.8	104.0	103.1	0.4	4.1
Skoindustri	117	3 709	2 450	6 159	99.4	99.1	99.3	99.4	0.1	4.8
Andra lädervarufabriker . .	46	794	586	1 380	99.7	99.0	99.4	100.9	0.4	6.2
Gummivarufabriker	15	4 443	2 403	6 846	98.2	99.7	98.7	100.8	—	6.2
Annan hithörande industri	45	867	255	1 122	99.1	90.7	97.1	97.1	1.1	4.7
<i>Kemisk-teknisk industri .</i>	278	12 738	3 950	16 686	99.1	100.8	99.5	99.7	0.2	7.9
Färg-, olje- o. parfymfabr.	104	3 617	1 192	4 809	99.9	100.4	100.0	100.3	0.1	7.5
Sprängämnesfabriker . . .	6	1 044	407	1 451	99.6	101.8	100.2	101.0	—	8.2
Tändsticksfabriker	7	1 262	933	2 195	100.5	100.3	100.4	98.6	—	9.3
Annan kemisk-tekn. ind. . .	161	6 813	1 418	8 231	98.4	101.2	98.9	99.5	0.2	7.8
Samtl. industrigrupper	6 647	393 049	99 985	493 034	99.7	101.2	100.0	100.7	0.2	6.6
<i>Statl. verk o. byggnadsarb.</i>	243	50 414	1 848	52 262	99.3	101.6	99.4	101.3	0.2	8.1
Mek. o. elektr. verkstäder .	87	12 472	452	12 924	100.4	103.0	100.5	99.3	—	9.5
Skeppsvarv	3	3 198	28	3 226	100.4	—	100.4	101.6	—	11.9
Beklädn.verkst., förråd o.d.	60	927	660	1 587	100.4	103.0	101.5	104.8	—	5.0
Sprängämnesfabriker . . .	3	607	414	1 021	101.3	97.9	99.9	100.4	—	6.8
Byggnads- o. anlägg.-arb.	90	33 210	294	33 504	98.7	102.1	98.8	101.9	0.4	7.4

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare september 1950—september 1951.
Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1 9 5 0				1 9 5 1							
	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.
Malmbrytning o. metallind. .	100.0	101.1	102.5	102.6	102.9	103.7	104.0	103.9	102.9	102.3	102.2	102.7
Jord- och stenindustri . . .	100.0	98.9	99.0	96.6	96.5	96.5	96.0	98.7	101.3	102.9	102.0	100.4
Träindustri	100.0	99.6	99.4	97.8	97.0	98.6	99.6	102.3	103.4	103.5	102.5	100.8
Pappers- o. grafisk industri .	100.0	100.4	100.9	100.8	101.4	101.7	102.0	102.9	102.9	104.0	103.5	103.8
Livsmedelsindustri	100.0	105.6	106.1	99.4	95.9	96.1	95.4	95.6	96.3	98.6	97.9	98.1
Textil- o. beklädnadsind. . .	100.0	101.8	103.1	102.5	103.1	104.3	104.3	104.8	103.4	101.2	101.0	101.3
Läder-, hår- o. gummi- o. ind.	100.0	101.6	102.5	103.2	102.5	103.4	103.8	103.4	102.9	100.6	99.5	98.8
Kemisk-teknisk industri . . .	100.0	101.5	102.4	101.5	102.8	103.5	103.7	103.9	103.1	101.9	101.2	100.7
Samtliga industrigrupper	100.0	101.3	102.3	101.4	101.4	102.2	102.4	102.9	102.5	102.2	101.8	101.8

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 augusti 1951

Fackförbund	31/8 1951 (preliminära uppgifter)					31/7 1951			31/8 1950
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
<i>Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)</i>									
Gruvindustriarbetareförb.	59	10 816	152	51	0·5	10 856	54	0·5	0·9
Metallindustriarb.-förb.	343	219 595	15 693	1 388	0·6	222 718	1 337	0·6	0·9
Järnbruksarbetare . . .	55	40 212	1 561	231	0·6	41 469	215	0·5	0·6
Verkstadsarbetare . . .	288	179 888	14 132	1 107	0·6	181 249	1 122	0·6	1·0
Gjutareförbundet . . .	134	11 999	78	84	0·7	11 991	112	0·9	1·0
Stenindustriarbetareförb.	137	5 122	2	54	1·1	5 127	90	1·8	1·4
Fabriksarbetareförbundet	530	59 743	12 309	550	0·9	60 913	806	1·3	1·0
Byggnadsämnesh.-arb.	272	18 788	1 764	102	0·5	19 077	125	0·7	0·7
Glasbruksarbetare . . .	46	5 026	475	55	1·1	5 042	185	2·7	1·1
Sockerfabriksarbetare . .	18	8 707	507	57	1·5	8 848	74	1·9	1·7
Övriga	194	82 272	9 563	336	1·0	82 951	472	1·4	1·0
Träindustriarbetareförb.	540	55 950	1 324	386	0·7	58 321	731	1·3	0·9
Pappersindustriarb.-förb.	132	37 841	2 496	167	0·4	40 755	194	0·5	0·6
Bokbindareförbundet . . .	69	11 344	6 338	22	0·2	11 364	19	0·2	0·4
Litografförbundet . . .	24	4 031	174	9	0·2	4 035	9	0·2	0·3
Typografförbundet . . .	108	18 949	423	16	0·1	18 934	8	0·1	0·1
Livsmedelsarbetareförb.	141	38 562	9 925	418	1·1	38 697	416	1·1	1·3
Bryggeriindustriarb.-förb.	114	7 617	1 489	30	0·4	7 700	20	0·3	0·9
Tobaksindustriarb.-förb.	11	1 505	1 019	41	2·7	1 676	19	1·1	1·4
Textilarbetareförbundet . .	125	48 972	25 594	318	0·6	49 213	673	1·4	0·6
Beklädnadsarbetareförb.	147	37 942	30 658	874	1·0	38 506	526	1·4	1·0
Sko- o. läderindustriarb.-f.	71	11 725	4 533	42	0·4	12 124	147	1·2	0·5
Sadelm.- o. tapetseraref. .	75	5 623	1 446	196	3·5	5 761	243	4·2	1·2
De förenade förbunden .	66	15 063	4 300	45	0·3	15 098	94	0·6	0·8
<i>Byggnads- o. anläggningsverksamhet</i>									
Byggnadsarbetareförb.	593	106 443	1 079	1 518	1·4	108 099	1 499	1·4	1·9
Grovarbetare		51 015	1 079	612	1·2	51 985	578	1·1	1·7
Träarbetare		40 479	—	851	2·1	41 185	860	2·1	2·7
Rörarbetare		14 949	—	55	0·4	15 029	61	0·4	0·4
Murareförbundet	198	13 626	—	198	1·5	13 659	194	1·4	1·6
Målareförbundet	216	10 337	—	218	2·1	17 934	331	1·8	1·8
Elektrikerförbundet . . .	150	17 561	3	75	0·4	18 330	99	0·5	0·5
Bleck- o. plåtslagareförb.	66	3 343	—	7	0·2	3 301	7	0·2	0·3
Vägarbetareförbundet . .	276	15 996	—	311	1·9	15 313	342	2·2	2·9
<i>Övriga</i>									
Lantarbetareförbundet .	802	43 756	2 914	1 420	3·2	43 929	1 588	3·6	3·6
Transportarbetareförb.	256	42 909	4 043	462	1·1	43 117	572	1·3	2·2
Handelsarbetareförb.	287	75 443	33 849	1 112	1·5	75 557	1 441	0·6	1·1
Kommunalarbetareförb.	505	85 799	36 458	1 783	2·1	87 065	4 169	4·8	1·9
Summa	6 175	1012612	196 294	11 240	1·1	1 085 093	14 740	1·4	1·3

¹ Avser utgången av juni. Uppgifter om arbetslösheten vid utgången av juli inhämtades ej.

Tab. 7. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa¹

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Väster- norr- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlän- ningar
<i>a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa % 1950—% 1951</i>							
<i>1950</i>							
September	495	255	75	143	378	1 846	.
Oktober	723	256	117	239	561	1 896	412
November	729	277	167	407	585	2 165	418
December	727	294	152	515	590	2 278	409
<i>1951</i>							
Januari	757	313	183	543	607	2 403	400
Februari	804	272	146	483	622	2 327	399
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	36	184	512	1 508	379
Juni	574	76	22	119	484	1 275	370
Juli	561	70	10	77	461	1 179	365
Augusti	570	46	13	57	442	1 128	353
September	598	44	12	57	444	1 155	353
<i>b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform % 1951</i>							
<i>Ålder</i>							
16—25 år	11	—	—	—	4	15	—
26—50 „	81	7	1	13	78	180	67
över 50 „	506	37	11	44	362	960	286
<i>Yrke</i>							
Jordbruk och skogsbruk	15	2	3	3	9	32	8
Industri och hantverk	30	22	3	33	158	246	4
stenindustri	2	—	—	—	107	109	—
sågverksindustri	1	—	—	2	5	8	—
byggnadsverksamhet	9	19	3	29	28	83	—
Landtransport	5	4	—	2	3	14	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	5	—	—	—	2	7	2
Handel	125	5	4	—	40	174	47
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	379	4	1	1	185	570	258
Hälsövård och sjukvård	20	—	—	—	6	26	20
Arbete ej hänfört till annan grupp .	19	7	1	18	41	86	14
<i>Hjälpform</i>							
Hela antalet hjälpta	574	33	11	41	417	1 076	352
Statligt beredskapsarbete	—	22	5	39	142	208	—
i arbetsmarknadestyrelsens regi . .	—	1	5	17	31	54	—
i annan myndighets regi	—	21	—	22	111	154	—
Statskommunalt beredskapsarbete . .	10	2	—	—	—	12	—
Arkivarbete och musikerhjälp	517	9	6	2	243	777	349
Kommunalt arbete utan statsbidrag .	—	—	—	—	30	30	—
Dagunderstöd	15	—	—	—	2	17	3
Kommunalt understöd	—	—	—	—	—	—	—
Utbildningshjälp	32	—	—	—	—	32	—

¹ Fr. o. m. okt. 1950 ingår även utlänningar i hjälpsökandetalen.

D. Byggnadstillstånd

Tab. 8. Under januari—september 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Sept. 1951	Jan.-sept. 1951	Jan.-sept. 1950	Sept. 1951	Jan.-sept. 1951	Jan.-sept. 1950	Sept. 1951	Jan.-sept. 1951	Jan.-sept. 1950	Sept. 1951	Jan.-sept. 1951	Jan.-sept. 1950
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	2 472	27 551	33 563	152·8	1 107·4	1 241·4	287	5 830	5 059	4·6	85·0	68·4
Enfamiljshus	1 486	16 827	19 678	27·6	348·9	408·4	149	2 570	2 829	2·6	87·2	85·1
Tvåfamiljshus	270	3 056	3 768	6·4	74·7	89·5	29	648	597	0·6	8·8	7·9
Flerfamiljshus	888	2 061	2 864	94·7	509·7	599·7	17	827	353	1·1	18·2	9·5
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	88	621	769	18·1	124·6	97·2	3	182	192	0·1	12·2	9·9
Pensionärshem	13	72	94	4·0	17·4	17·0	—	1	1	—	0·0	0·0
Sommarstugor	180	3 706	5 476	0·3	10·8	13·1	78	1 982	1 461	0·2	7·2	5·6
Övriga bostäder	152	1 208	1 424	1·7	21·3	21·5	11	120	126	—	1·4	0·4
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	55	442	718	0·8	5·1	5·8	2	62	77	0·0	1·1	0·9
Industribyggnader	288	2 250	2 745	18·3	149·3	190·9	69	796	456	22·1	123·9	38·2
Malmbrytning o. metallind.	100	714	796	10·1	71·0	95·3	86	808	141	14·6	62·1	15·2
Jord- o. stenindustri	22	196	220	2·0	10·4	10·2	4	66	36	1·2	6·5	1·7
Träindustri	60	368	481	0·9	7·4	16·4	14	129	77	0·5	9·5	3·7
Pappers- o. grafisk industri	20	189	218	3·5	28·1	28·3	8	61	38	3·0	17·6	4·7
Livsmedelsindustri	30	814	394	1·1	19·0	17·5	1	54	50	—	8·9	2·4
Textil- o. beklädnadsindustri	12	161	231	0·2	8·1	15·6	1	62	34	0·4	9·6	4·4
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	8	73	76	0·1	2·6	2·7	4	35	20	2·3	5·5	1·4
Kemisk-teknisk industri	12	99	117	0·1	6·0	7·0	1	50	21	0·1	9·2	1·4
Byggnader för småindustri o. hantverk	17	98	186	0·2	1·5	2·6	1	16	25	0·0	0·0	2·7
Byggnader för byggnadsind.	7	43	76	0·1	0·2	0·3	4	15	19	0·0	0·0	0·6
Kraft- o. belysningsverk	16	118	150	33·0	75·5	45·6	1	7	7	0·0	0·2	0·6
Byggnader för samfärdsl	268	1 817	1 566	6·8	70·1	62·9	36	448	385	2·5	19·1	9·1
Byggnader för handel	188	1 528	1 747	7·9	47·3	43·0	32	523	574	4·8	44·1	81·5
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	63	510	613	8·7	53·0	51·8	2	86	119	0·0	43·5	17·1
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	178	1 807	2 065	15·6	136·0	125·9	29	571	511	0·8	37·1	26·0
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m. ¹	136	1 275	1 662	15·8	105·6	138·8	8	168	229	1·0	13·9	21·2
Militära arbeten	28	196	141	4·4	44·1	24·7	—	2	3	—	0·1	0·1
Summa	3 692	37 494	44 970	263·6	1 793·4	1 930·8	466	8 493	7 420	35·3	368·0	263·0
därav av länsarbetsnämnd	3 328	34 296	41 459	152·6	1 101·4	1 254·8	380	7 377	6 375	5·5	101·3	78·6

¹ Fr. o. m. 1/1 1951 omfattar statistiken icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilka särskilda byggnadstillstånd icke krävs under 1951.

Tab. 9. Antal bostadslägenheter i under januari—september 1951 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostadslägenheter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000-tal m ²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. d. rum och kök	
<i>Orter med bostadsbyggnadskvot</i>	24 925	5 691	9 268	6 590	2 189	1 187	1 648.8
Över 100 000 inv.	7 691	1 637	3 271	2 049	512	222	476.8
30 000—100 000 inv.	6 089	1 660	2 234	1 446	473	276	398.6
3 000—30 000 inv.	10 919	2 368	3 675	3 038	1 175	663	754.3
200—3 000 inv.	226	26	88	57	29	26	17.1
<i>Övriga orter</i>	9 487	1 287	1 704	2 812	2 234	1 450	792.0
3 000—30 000 inv.	918	241	234	254	137	52	64.3
200—3 000 inv.	4 772	750	944	1 354	1 062	662	387.0
Egentlig landsbygd	3 797	296	526	1 204	1 035	736	340.7
Jan.—Sept. 1951	34 412	6 978	10 972	9 402	4 423	2 637	2 488.8
” 1950	41 174	6 555	12 714	12 296	6 347	3 262	3 055.2
Sept. 1951	5 400	1 343	2 056	1 526	322	153	336.2

Tab. 10. Under januari—september 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter Jan.—sept. 1951
	Jan.—sept. 1951	Jan.—sept. 1950	Jan.—sept. 1951	Jan.—sept. 1950	
Bostäder	29 424	39 709	1 301.6	1 400.4	35 385
Nybyggnad av bostäder	8 096	14 813	1 130.9	1 230.9	35 385
inom kvotorter	3 198	5 938	837.3	874.9	26 102
utom ”	4 898	8 875	293.6	356.0	9 283
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostäder	15 524	17 107	154.2	150.0	—
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	5 804	7 789	16.5	19.5	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	551	701	4.8	6.4	—
Industri	3 062	3 204	329.7	296.4	—
Kraft- o. belysningsverk	121	152	48.0	49.9	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	2 344	1 961	106.6	69.8	—
Handel	1 964	2 155	109.2	121.0	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	596	674	128.1	101.8	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	2 234	2 538	211.9	196.2	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	1 570	1 799	202.6	175.4	—
Militära arbeten	106	51	15.1	2.9	—
Summa	41 972	52 944	2 457.6	2 420.2	35 385

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Royal Social Board in Sweden

1951, no 11

CONTENTS

	Page
The work of the "social doctor". By <i>John Takman</i>	767
Red Cross assistance to aged persons. By <i>Ali Berggren</i>	781
Reform of maternity aid	784
Short notices:	
Approved health insurance societies in 1949	788
How to deal with the costs of study for taxation purposes	789
The pension price number	790
The burden of taxation in different countries	791
The earnings of forestry workers in the winter of 1950—51	791
Road-workers' wage benefits	791

Periodical Surveys

The number and grouping of persons affected by the Temperance Act in 1949	793
Crime during the third quarter of 1951	802
Aliens in Sweden during the third quarter of 1951	803
Cost-of-living index for September 1951	807
The Social Board's general consumption price index for September 1951	815
The Labour Market in September 1951	817
The scope of the controlled building industry on 1st August 1951	820
Literary Survey	837

This Issue in Brief

The work of the "social doctor." The writer of this article is employed as a social doctor on the City of Stockholm Child Welfare Board. He here gives an account of the work of a social doctor in general and exemplifies a number of cases from his own experience in that post. P. 767.

Reform of maternity aid. The Savings Committee of 1950 expressed certain objections to the wide divergences in the scope of maternity aid activities. The Social Board has now carried out an inquiry into the causes of this lack of uniformity. The inquiry shows that the amount of maternity aid granted varies in the rural districts from a minimum of 160 to a maximum of 286 kr and in the cities between 144 and 290 kr. The number of applications granted per 100 births varied from 26,1 to 80,7 in the rural districts and between 13,2 and 43,4 in the cities. One finds a remarkably wide differentiation when drawing a comparison between different maternity aid districts in which apparently the living conditions should not show any very wide variations. The Social Board recommends that the standards formerly laid down should be revised, and in view of the deterioration of the value of money in recent years the Board proposes that the limits and the amounts of the grants should be raised. P. 784.

The number and grouping of persons affected by the Temperance Act in 1949. The number of persons to whom § 1 of the Temperance Act have been applicable and against whom action has been

taken under that law was 12 358. Of this number 37 % were unmarried, 51 % married, not quite 10 % divorced, while the rest were widowers and widows. About 75 % have been subject to preventive measures and about 30 % have been admitted to homes for inebriates. In the case of inmates discharged from homes for inebriates during 1949, the time spent under institutional care has been on an average 17,7 months. P. 793.

Aliens in Sweden during the third quarter of 1951. The number of aliens holding resident permits as on the 1st October, 1951, was about 107 000, implying an increase in the third quarter of about 3 400 persons. The Germans showed the biggest rise, 1 609, the Danes coming next with 678, followed by the Finns with 507. The number of Balts has declined by 299. The number of aliens registered as having work was on the 1st October, 1951, over 111 000, of whom about 45 000 were women. This implies an increase since the turn of the preceding quarter by about 8 700 persons (8,4 %). Of those registered as having work the Finns formed the largest group — about 30 000. The number of aliens engaged in industry and handicrafts was over 51 000, in trade about 15 000 and in the agriculture, forestry and fishing group about 10 000. P. 803.

The cost-of-living index for September 1951 went up 5 points in the 1935 series to 200. The index for food rose by 9 points to 224, for fuel and light by 18 points to 266, for clothes and shoes by 3 points

to 240 and for other expenditures by 3 points to 189. The item Housing remained unchanged at 108. The index number in the 1914 series went up during the same period by 8 points to 309. The so-called price number, a term first employed in conjunction with the regulation of Civil Servants' salaries in 1947, showed a rise between June and September from 143 to 147. P. 807.

The Labour Market in September 1951. The shortage of skilled labour was most keenly felt in forestry and the metal industry. The number of applications for 100 vacant jobs was 85 as compared with 78 in August. At the turn of the month August/September the percentage of unemployment among trade union members was 1,1 % as against 1,4 % a month earlier. P. 817.

Sociala Meddelanden

Bulletin officiel publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.)
en Suède

1951, no 11

INDEX

	Page
Les fonctions du médecin social. Par <i>John Takman</i>	767
L'aide de la Croix Rouge aux vieillards. Par <i>Ali Berggren</i>	781
L'aide aux mères fait l'objet d'une enquête	784
Courtes notices:	
Les caisses-maladie reconnues en 1949	788
Les frais d'études dans le calcul du revenu imposable	789
Le prix indicatif pour les pensions de retraite	790
La charge des impôts dans différents pays	791
Salaires des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1950/51	791
Salaires des ouvriers de la voirie	791

Aperçus périodiques

Grandeur et composition de la clientèle ayant fait l'objet de mesures de la part des comités de tempérance en 1949	793
La criminalité pendant le troisième trimestre 1951	802
Etrangers en Suède pendant le troisième trimestre 1951	803
L'indice du coût de la vie pour septembre 1951	807
L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale pour septembre 1951	815
Le marché du travail en septembre 1951	817
Etendue de l'activité de la construction réglementée au 1 ^{er} août 1951	820
Bibliographie	837

Résumé

Les fonctions du médecin social. L'auteur de l'article occupe le poste de médecin social du Comité de Protection de l'Enfance de la Ville de Stockholm. Il rend compte principalement dans l'article des tâches qui incombent au médecin social et donne quelques exemples pris dans sa propre sphère d'action. P. 767.

L'aide aux mères fait l'objet d'une enquête. Le rapport du comité d'étude de 1950 pour l'économie des ressources publiques contenait certaines remarques sur les grandes différences qui existent dans l'ampleur de l'action des diverses circonscriptions de l'aide aux mères. La D.G.P.S. a effectué sur les causes de ces divergences une enquête

d'où il ressort, notamment, que le montant alloué d'aide aux mères varie à la campagne entre un minimum de 160 et un maximum de 286 couronnes et, dans les villes, entre 144 et 290 couronnes. Le nombre des demandes d'aide accordées par 100 naissances varie de 26,1 à 80,7 à la campagne et de 13,2 à 43,4 dans les villes. On trouve des différences singulièrement grandes lorsque l'on compare diverses circonscriptions d'aide aux mères dans lesquelles les conditions de vie, autant que l'on en peut juger, n'offrent pas de variations très appréciables. La D.G.P.S. propose que les normes précédemment stipulées soient révisées et qu'en raison de la dépréciation de la monnaie au cours des dernières années le montant du revenu imposable

dans les limites duquel l'aide peut être accordée soit relevé et que le chiffre de l'allocation soit augmenté. P. 784.

Grandeur et composition de la clientèle ayant fait l'objet de mesures de la part des comités de tempérance en 1949. Le nombre des personnes pour lesquelles l'Article I de la loi sur les alcooliques a été applicable et qui ont fait l'objet de mesures conformément à cette loi a été de 12 358. De ces personnes, 37 % étaient célibataires, 51 % mariées, un peu moins de 10 % divorcées et le reste se composait de veufs et de veuves. Environ 75 % ont fait l'objet de mesures préventives et environ 30 % ont été soignées dans des établissements pour alcooliques. Pour les personnes qui avaient été internées dans de tels établissements et qui en étaient sorties en 1949, le séjour y avait eu en moyenne une durée de 17,7 mois. P. 793.

Etrangers en Suède pendant le troisième trimestre 1951. Le nombre des étrangers en Suède en possession d'un permis de séjour était au 1er octobre 1951 d'environ 107 000, ce qui signifie une augmentation au cours du trimestre d'environ 3 400 personnes. L'augmentation la plus importante se rapportait aux Allemands (1 609), puis aux Danois (678) et aux Finlandais (507). Le nombre des Baltes avait diminué de 299. Le nombre des étrangers ayant un permis de travail au 1er octobre dépassait légèrement 111 000, dont environ 45 000 femmes. Ceci implique un accroissement depuis le 1er juillet d'environ 8 700 personnes

(8,4 %). Parmi cette dernière catégorie d'étrangers, les Finlandais formaient le groupe le plus important et comptaient environ 30 000. Dans l'industrie et l'artisanat étaient occupés un peu plus de 51 000 étrangers, dans le commerce environ 15 000 et dans le groupe agriculture, exploitation forestière et pêche environ 10 000. P. 803.

L'indice du coût de la vie pour septembre 1951 sur la base 100 en 1935 a monté de 5 unités et atteint 200. L'indice du poste alimentation a monté de 9 unités à 224, l'indice du chauffage et éclairage de 18 unités à 266, l'indice de l'habillement et chaussures de 3 unités à 240 et l'indice des dépenses diverses de 3 unités à 189. Le poste habitation est resté stationnaire à 108. L'indice sur la base 100 en 1914 a monté pendant le mois de 8 unités à 309. Le chiffre dit « indicatif des prix », établi en relation avec la réglementation de 1947 des traitements des fonctionnaires de l'Etat, est passé entre juin et septembre de 143 à 147. P. 807.

Le marché du travail en septembre 1951. La pénurie de main-d'œuvre ayant une formation professionnelle a été le plus sensible dans l'exploitation forestière et l'industrie métallurgique. Le nombre de demandes de travail pour 100 places disponibles a été de 85 contre 78 en août. Au 31 août, la proportion du chômage parmi les ouvriers affiliés à des syndicats était de 1,1 % contre 1,4 % un mois plus tôt. P. 817.

Litteraturoversikt

(11 september—10 oktober 1951)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen¹

Allmänna sociala frågor

- DAHL, S. Jordförstöring och befolkningsproblem. Sv. bageritidskrift 1951, nr 9.
- LIPSET, S. M., & BENDIX, R. Social status and social structure: A re-examination of data and interpretations. The British journal of sociology 1951, nr 3.
- MANNIO, N. A. Utvecklingen av socialutgifterna i Finland och de övriga nordiska länderna. Social tidskrift 1951, nr 7/8.
- PHELAN, E. The contribution of the ILO to the social sciences. International social science bulletin 1951, nr 1.
- TITMUS, M. Social administration in a changing society. The British journal of sociology 1951, nr 3.
- WIRTH, L. The significance of sociology. International social science bulletin 1951, nr 2.

Sverige

- BERGVALL, J. Kommunerna och skatten. Sunt förnuft 1951, nr 7.
- MARTENIUS, Å. Skydd mot samhällsskadlig konkurrensbegränsning. Från departement och nämnder 1951, nr 17/18.
- WESTERLIND, E. Femårsplanens perspektiv. Balans 1951, nr 4.
- Ett socialt trask. [Ligistuppträderna i Stockholm.] Politisk tidskrift 1951, nr 9.

Amerikas förenta stater

- LENROOT, KATHARINE F. Community planning and citizen participation in behalf of children and youth. The child 1951, nr 4.

Danmark

- JENSEN, O. Socialkontoret og dets instrumenter. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 4.

Indien

- Unesco studies on social tensions in India. International social science bulletin 1951, nr 1.

Storbritannien

- RHODES, E. C. The distribution of incomes and the burden of estate duties in the United Kingdom. Economica aug. 1951.

Arbetarskydd

- FORSSMAN, S. Yrkeshygienien i världsorganisationens arbetsprogram. Industritidningen 1951, nr 8.
- LJUNGGREN, G., RYLANDER, G., & STRANDELL, B. Är bergverksstäder hälsofarliga? Sv. läkartidningen 1951, nr 40.
- ZETTERMAN, N. Les accidents du travail, fardeau pour l'économie nationale. Sécurité et hygiène du travail 1951, nr 2.

Arbetslön och arbetstid

- NORDENSKIÖLD, O. Likalönsfrågan internationellt reglerad på ILO-sammanträde i Genève. Tjänstemannarörelsen 1951, nr 7.
- Lönepolitik under full sysselsättning. Industria 1951, nr 9 B.
- Löneregulering efter velstandstal? Arbejdsgiveren (Danmark) 1951, nr 18.

Sverige

- DE GEER, G. Om de anställdas andel i vinsten. Sunt förnuft 1951, nr 7.
- Arbetsledarna i lönestatistiken. Arbetsledaren 1951, nr 18.
- Lönepolitik och full sysselsättning. Finanstidningen 1951, nr 36.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

- »Grågossar» — outnyttjad arbetskraftsreserv. Industritidningen 1951, nr 8.

Sverige

- ENBERG, I. Arbetskraftsbristen i skogen. Skogsindustriarbetaren 1951, nr 20.
- FRIBERG, K.-E. Kontorets frånvaroproblem. Affärsökonomi 1951, nr 12.
- GEZELIUS, L. Hur sker rekrytering av utländsk arbetskraft? Affärsökonomi 1951, nr 13.
- KUGELBERG, V. Om åtgärder för trygghet av skogsbrukets arbetskraftsbehov. Skogen 1951, nr 10.
- SPENDRUP, A. Arbetslöshetsunderstöd under den fulla sysselsättningen. Industria 1951, nr 9 B.

¹ I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Finland

ERICSON, ANNA-STINA. Labor situation in Finland 1949 to 1951. Monthly labor review aug. 1951.

Befolkningsfrågor

BOURDON, J. La démographie comparée, base de l'histoire de la population. Journal de la société de statistique de Paris 1951, nr 4/5/6.

SAUVY, A. La population de l'Europe occidentale et le plan Schuman. Population 1951, nr 3.

VARGA, S. Die wirkliche Rate der Sterblichkeit. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1951, nr 4.

Nya Zeeland

BEAGLEHOLE, E. Some sociological aspects of race relations in New Zealand. International social science bulletin 1951, nr 2.

Tyskland

HEINSOHN, Die Menschenverluste der Hansestadt Hamburg im 2. Weltkrieg. Hamburg in Zahlen 1951, nr 26.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

JACOBSSON, M. Bostadsfrågan inför Europakommissionen. Byggnadsvärlden 1951, nr 39.

MILLER, B. Vad betyder bostaden? Byggnadsindustrin 1951, nr 15.

Sverige

WALLANDER, S. Angreppen på HSB. Vår bostad 1951, nr 9.

Byggnadsmästern och bostadsbristen. Byggnadsindustrin 1951, nr 14.

Förslag om nya subventioner mot stegringen av byggnadskostnaderna. Sv. fastighetstidning 1951, nr 19.

De ökade byggnadskostnaderna. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 37.

Finland

SIMONEN, A. E. Aktuella perspektiv för vår bostadspolitik. Social tidskrift 1951, nr 7/8.

Storbritannien

MEURMAN, O.-I. Englands nya stadsplanlagstiftning. Finsk kommunaltidskrift 1951, nr 6.

**Föreningsväsen, kollektivavtal och
arbetskonflikter***Sverige*

BAGGER-SJÖBÄCK, B. Kontakter och attityder inom en fackförening. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 39.

FINNSTRÖM, K. E. Den nya organisationsplanen [inom L. O.]. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 40.

Hälso- och sjukvård

BIRGER, I. Världsläkarkongressen i Stockholm. Sv. läkartidningen 1951, nr 40.

BURING, E. Något om munhygienens betydelse. Status 1951, nr 10.

CEDERSTRÖM, H. En nordisk hälsovårdsunion för rationalisering av hälsovårdsväsendet. Sv. läkartidningen 1951, nr 37.

HALLSTEN, O. Kvacksalveriet ur social synpunkt. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 39.

HENNINGSSEN, E. J. De nyere fremskridt indenfor lægevidenskaben og disses indflydelse på sygehusenes udformning og drift. Sjukhuset 1951, nr 7.

HUSMARK, E. Sjukvårdspolitik och läkarvård. Sv. läkartidningen 1951, nr 37.

THOMASSON, C.-G. Internationella medicinska kontakter. Social-medicinsk tidskrift 1951, nr 9.

ÖHLANDER, R. Något om kariesprofylax. Folk-skollärarnas tidning 1951, nr 38.

Fourth world health assembly. Chronicle of the world health organization 1951, nr 7/8.

Sverige

AGNELL-RADHE, ANNA LISA. Lasarettens ekonomi år 1950. Sveriges landstings tidskrift 1951, nr 3.

ELOFSSON, T., & FLORÉN, G. Hälsovårdsnämnds maktmedel. Hygienisk revy 1951, nr 7.

HULTGREN, G. V. Hälso- och sjukvård i svenska industrier. Industritidningen 1951, nr 8.

Kooperation

HANSEN, C. Medlemssammansättningen inom nordisk Kooperation. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 37.

Sverige

Kooperativa förbundets femtioandra kongress. Kooperatören 1951, nr 15/16.

Polen

Kooperationens polska fråga. Kooperatören 1951, nr 17.

Nykterhetsfrågan

E[LMGREN], S. Ciderguldet — en chimär. Reformatorn 1951, nr 40.

Trafiknykterhet. Reformatorn 1951, nr 38.

Sverige

AHLSEN, B. Fri sprit — eller skärpta restriktioner? Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 7.

NORDSTRÖM, G. Om nykterhetsvårdsdebatten i press och radio. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 7.

PETRÉN, A. Om en brist i lagen om behandling av alkoholister. Sv. läkartidningen 1951, nr 37.

Förenklingen av utminuteringskontrollen. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 8.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

BJÖRCK, E. Kalorivärden och korpuslens. Sv. läkartidningen 1951, nr 39.

Prisutvecklingen efter Korea. Affärsvärlden 1951, nr 37.

Sverige och den internationella prisutvecklingen. Finanstidningen 1951, nr 38.

Vad tjänar Andersson, Jensen, Haugen och Lehtinen? *Signalen* 1951, nr 39.
Vitaminerna och vi. *Restauratören* 1951, nr 18.

Sverige

MATTSSON, S. Beskrifning om öl. *Industria* 1951, nr 9.
SAMBERG, Å. Sparsamhet och lägre levnadsstandard. *Lantmannen* 1951, nr 39.
Dyrtorsundersökning. Sv. trafiktidning 1951, nr 40.
Hyran, räntan och levnadskostnaderna. *Finanstidningen* 1951, nr 35.
Den nya dyrtorsundersökningen. *Folkskollärarnas tidning* 1951, nr 39.

Amerikas förenta stater

MEINANDER, N. Sparvanornas ränkekänslighet enligt amerikanska konsumtionsundersökningar. *Ekonomiska samfundets tidskrift* 1951, nr 3.

Danmark

Levnadsmiddelforbruget 1950. *Statistiske efterretninger* 1951, nr 53.

Finland

EHRSTRÖM, W. Om mjölkens hygieniska behandling från producent till konsument. *Hygienisk revy* 1951, nr 7.
LUNDBERG, V. Konsumtion och skattetryck. *Ekonomiska samfundets tidskrift* 1951, nr 3.

Norge

GÖTHE, O. Mot en ny indeksregulering. *Fri fagbevegelse* 1951, nr 9.

Storbritannien

New cost of living index coming. *Labour* sept. 1951.

Socialförsäkring

Internationale Studienkonferenz über Familienbeihilfe-probleme. *Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit* 1951, nr 4/5.
Die internationale Vereinigung für Soziale Sicherheit und das Problem der beruflichen Wiederherstellung. *Bulletin der internationalen Vereinigung für Soziale Sicherheit* 1951, nr 4/5.

Sverige

LEYDEN, T. Sjukkaserverksamhetens utbyggnad och effektivisering. Sv. sjukkasse-tidning 1951, nr 9.

LUNDBERG, A. Yrkesskadeförsäkring och begravningshjälp. Från departement och nämnder 1951, nr 17/18.

Norge

ALEXANDER, F. 40 år siden loven om syketrygden trådte i kraft. *Social trygd* 1951, nr 7/8.

Tyskland

Siegelführung in der Sozialversicherung. *Bundesarbeitsblatt* 1951, nr 9.

Socialvård

Sverige

JONSSON, G. Personalvård på anstalt. Sv. vanföretidskrift 1951, nr 9.
LIND, E. Fattigvården som arbetsvårdsorgan. Sv. socialvårds tidning 1951, nr 9.
LINDELL, C.-G. Lönar det sig? Mödrarna och daghemmen. *Tjänstemannarörelsen* 1951, nr 7.
MÄNSSON, O. Äldringvården i stöpsleven. Sv. läkartidningen 1951, nr 40.
WAHLBERG, E. Kritiken mot ålderdomshemmen. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 4.
Omgestaltung av verksamheten vid vissa fångvårdsanstalter. *Tidskrift för kriminalvård* 1951, nr 2.

Australien

HUNTER, J. G. Socialvård i Australien. Offentlig sjuk- och hälsovård. Sv. läkartidningen 1951, nr 39.

Danmark

Offentlig forsorg og social forsikring 1949/50. *Statistiske efterretninger* 1951, nr 55.

Norge

ØKSNES, K. J. Barnevern og forsorg. *Kommunalt tidsskrift* 1951, nr 9.

Storbritannien

NORDSTRÖM, MARGARETA. Social hemhjälp i England. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 4.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

HANSSON, G. Inför ett modernt yrkesutbildningssystem mål och medel. *Arbetsledaren* 1951, nr 17.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

CANADA. Department of trade and commerce. Dominion bureau of statistics.

Canada 1951. The official handbook of present conditions and recent progress. Ottawa 1951.

DANMARK. Boligministeriet.

Redegørelse for bygge- og anlægsvirksomheden m. v. i 1950. Khvn 1951.

DANMARK. Det landøkonomiske driftsbureau.

Undersøgelser over landbrugets driftsforhold. Periodiske beretninger. 6. Arbejdskraft og arbejdsforbrug i det mindre landbrug 1945—47. Khvn 1951.

— Statens husholdningsråd. Årsberetning. 1949/50. Khvn 1951.

DANMARK. Det statistiske departement.

Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1951.

Bd 144: H. 2. Arbejdsløsheden 1950.

» » » 5. Landstingsvalget april 1951.

» 146: » 1. Ejendoms- og personbeskattningen i skatteåret 1950/51.

— Ungdomskommissionen.

Den danske ungdom. En statistisk undersøgelse. Khvn 1951.

Ungdommens adgang til den højere uddannelse. Betænkning 2. Studierne ved universiteterne og de højere læreanstalter. Khvn 1951.

FINLAND. Finlands banks institut för ekonomisk forskning.

Publikationer. Hfors 1951.

Ser. A: 12. Ekonomiska utredningar 1951.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.

35th session, 1952.

Report. Geneva 1951.

4 (1). Holidays with pay in agriculture.

6 (a) (1). Co-operation between employers and workers at the level of the undertaking.

8 (1). Protection of the health of workers in places of employment.

ISLAND. Statistical bureau.

Statistics of Iceland. Reykjav. 1951.

2: 1. External trade 1949.

KARLSSON, GEORG. Den moderna sociologien. Sthlm 1951. (Verdandis småskrifter. 514.)

— Sociologiens forskningsmetoder. Sthlm 1951. (Verdandis småskrifter. 515.)

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.

Landsekreteriatets berättelse för år 1950. Sthlm 1951.

MALMGREN, R. Sveriges grundlagar och tillhörande författningar med förklaringar. 6 uppl. utg. av E. Fahlbeck & H. G. F. Sundberg. Sthlm 1951.

NATIONERNAS FÖRBUND. Statistical office.

Report on the inter-American seminar for biostatistics. Held at Santiago, Chile, from

25. Sept. to 15. Dec. 1950. New York 1951.

Standard international trade classification.

New York 1951. (Publ. 1951: 17. 1.)

NORGE.

Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951.

51. Norges private aksjebanker og sparebanker 1949.

56. Norges jernbaner 1947—48.

The NORTHERN COUNTRIES. Publ. by the foreign ministries of Denmark, Finland, Iceland, Norway, and Sweden. Upps. 1951.

NÄSLUND, M. Sveriges skogstillgångar. Sthlm 1951. (Industriens upplysningstjänst. Skriftserie. Ser. C: 6.)

REGLER angående den lokala arbetarskyddsverksamheten m. m. 1951 års överenskommelser mellan Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige. Utg. av Arbetarskyddsnämnden. Sthlm 1951.

RIKSRÄKENSKAPSVÄRKET.

Årsbok. 1951. Sthlm 1951.

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.

Meddelanden. Sthlm 1951.

116. Styrelseberättelse 1950.

117. Hur skatterna beräknas.

SKOLOR för yrkesutbildning. 4 uppl. Upps. 1951. (Arbetsmarknadsstyrelsen.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.

26. Vatten- och avloppsfrågan. Utredning och förslag [avg. i sept. 1951] av 1946 års vatten- och avloppssakkunniga. (K.)

27—28. Konkurrensbegränsning. Betänkande med förslag till lag om skydd mot samhällsskadlig konkurrensbegränsning. Avg. [i juli 1951] av Nyetableringssakkunniga. Del 1—2. (H.)

29. Skolöverstyrelsens organisation. Betänkande med förslag avg. d. 20 juni 1951 av Skolöverstyrelsessakkunniga. (E.)

30. Ekonomiskt långtidsprogram 1951—1955. 1950 års långtidsutredning. [Avg. d. 27 juni 1951.] (Fi.)

31. Den utomprocessuella rättshjälpen åt mindre bemedlade. Betänkande med förslag avg. [d. 4 aug. 1951] av 1949 års rätts-hjälpskommitté. (Ju.)

STATSLIGGÅRE för budgetåret 1951/52. Del 1—2. Upprättade av Statskontorets kassabyrå ... Sthlm 1951.

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1951.

8. Arbetslöshet.

Arbetslöshetshjälpen i Stockholm. 17 (1950).

STORBRIANNEN. Ministry of health.

Report. 1949/50. P. 2. On the state of the public health. Being the annual report of the Chief medical officer for the year 1949. Lond. 1951.

SUNDBORG, Å. Climatological studies in Uppsala. With special regard to the temperature conditions in the urban area. Upps. 1951. (Geographica. 22.)

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.

Kalender. 1951. Sthlm 1951.

SVENSKA FABRIKSARBETAREFÖRBUNDET.

Fabriksarbetareförbundet under 60 år. — Fabriksarbetareförbundets verksamhet 1950.

Red.: N. Leistedt. Sthlm 1951.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.

Finanser.

Accispliktiga näringar år 1950. Av Kontrollstyrelsen.

Det enskilda skogsbruket år 1949. Av Skogsstyrelsen.

UTREDNING angående bestämmelser om tystnadsplikt i svensk lagstiftning. På K. Maj:ts uppdrag verkställd av L. Groll. Avg. d. 30 april 1951. Sthlm 1951. [Stencil.] (Ju.)

UTRIKESDEPARTEMENTET.

Aktstycken. Ny serie. Sthlm 1951.

I. A: 1. Förenta nationernas generalförsamlingens 5:e ordinarie möte New York 1950—51. (Avsnittet 19 sept. 1950—15 febr. 1951.)

Häftets huvudinnehåll

December 1951

Åldringsvård i hemmen. Rödakorshjälp till gamla i Uppsala har nu arbetat i 1½ år. Med. dr Ola Månsson redogör för erfarenheter av denna verksamhet. Han framhåller, att ehuru olika synpunkter givetvis kan läggas på valet av vårdformer för gamla, torde såväl praktiska som humanitära skäl motivera, att åldringsvården i hemmet utbyggs jäm- sides med anstaltsvården. Sid. 843.

Kvinnorna och jordbruket. Författaren till detta bidrag, som är anställd vid Jordbrukets utredningsinstitut, behandlar statistiskt olika frågor, som sammanhänger med kvinnornas arbetsuppgifter i jordbruket, såsom utvecklingstendenser i hustrurnas yrkesarbete, kvinnan som företagare samt den kvinnliga arbetskraftens »relativa värde». Författaren drar slutsatsen, att tradition, slentrian och fördomar hittills i större utsträckning än bristande fysisk styrka torde ha bidragit till att hålla antalet kvinnor med mera krävande och intressanta uppgifter inom jordbruket nere. Sid. 849.

Socialarbetaren och allmänheten. Av den kompetente socialarbetaren kräver man ej blott gedigna kunskaper utan även att han ständigt visar sig vänlig, förstående, tolerant och hjälpberedd inför klienterna. Ett sådant krav på utållighet i det personliga engagemanget har emellertid de flesta socialarbetare svårt att motsvara. Assistent Karna Nilsson, som har en lång erfarenhet av praktisk socialvård, föreslår i en artikel några lösningar av detta problem. Sid. 863.

Social film: »Vi och våra gamla.» Den- na har inspelats på uppdrag av Kommit-

tén för social upplysningsfilm. Filmen presenteras här genom några bilder. Sid. 868.

Indextalet för byggnadskostnaderna i Stockholm steg under andra kvartalet 1951 11,5 enheter och under tredje kvartalet 1,4 enheter. Den nuvarande indexserien skall nedläggas den 1 juli 1952. Sid. 870.

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under tredje kvartalet 1951. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var under tredje kvartalet 1951 ungefär lika stort som under andra kvartalet, men väsentligt mindre än under tredje kvartalet 1950. Under det att antalet under januari—juni färdigställda lägenheter nu var något större än föregående år, medför det stora underskottet under tredje kvartalet 1951, att det sammanlagda antalet för årets nio första månader är mindre än motsvarande produktion år 1950. Sid. 876.

Arbetsmarknaden under oktober 1951. Under månaden framträdde inom vissa näringsgrenar en tendens till bättre balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft, främst inom konsumtionsvaruindustrien.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 1,0 % högre än i september. Antalet manliga ökade med 0,9 % och antalet kvinnliga med 1,3 %. Antalet *i arbete varande* arbetare ökade med 2,1 %. På grund av arbetsbrist var 0,2 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 5,6 %. — I fråga om byggnadstillståndsgivningen för bostäder kommer fr. o. m. årsskiftet 1951/52 en viss omläggning att genomföras. Sid. 885.

Hemsamariten och den gamla.

Om hemsamariternas verksamhet i Uppsala handlar den följande artikeln.

Åldringsvård i hemmen

Av med. dr *Ola Månsson*

I föregående nummer bidrog byråchefen Ali Berggren med artikeln »Rödakorshjälp till gamla, ett värdefullt initiativ». Dr Månsson följer här med en artikel om erfarenheter av denna vårdform i Uppsala.

Red.

Med kännedom om den nuvarande platsbristen på ålderdomshem och kronikerhem och med befolkningsprognosen som bakgrund har åldringsvården kommit fram i rampljuset. Av olika anledningar har i den allmänna diskussionen om vårdformerna för gamla, vården i hemmen kommit att tilldra sig allt större uppmärksamhet. Sannolikt är det väl platsbristen på anstalterna, som i första hand medverkat till intresset för att på olika sätt söka bidra till att de gamla i större utsträckning bereds möjlighet att förbli i sina hem.

Men detta har samtidigt fört med sig, att en annan faktor förts in i blickfältet, en faktor, som man kanske kan kalla den humanitära faktorn. Hur väl våra anstalter än planeras och sköts, kommer det alltid att finnas många gamla, som själva önskar förbli i sina hem, och som också under vissa förutsättningar bör kunna vårdas hemma. Frågan om åldringsvården har kommit in i ett läge, som manar till omprövning av hela problemkomplexet.

Innan jag går över till att söka ge en kortfattad översikt över den vårdform, som väl numera är mest känd under namnet »Rödakorshjälpen för gamla», vill jag här nedan skissera den uppdelning av vårdformerna, jag finner motsvara dagsläget.

Grupp 1. a) Gamla i behov av ständig tillsyn (ålderdomshem).

b) Gamla i behov av ständig sjukvård (kronikerhem).

Grupp 2. a) Friska gamla i behov av viss hjälp och tillsyn för att kunna förbli i sina gamla hem.

b) Friska gamla, som för att kunna slippa anstaltsvård är i behov av en modern, lättskött bostad (pensionärshem).

Grupp 3. Gamla tillhörande grupp 2 a eller 2 b, som råkar ut för akut, tillfällig sjukdom:

a) som är i behov av vård på sjukhus,

b) som under vissa förutsättningar kan vårdas i hemmet.

Totala antalet vårdbehövande gamla är ännu inte helt känt, och i ännu högre grad gäller detta givetvis storleksordningen av ovannämnda delgrupper. För en mera långsiktig planering av åldringsvården torde det vara ett önskemål, att en utredning härom verkställs.

Förutom den ovannämnda platsbristen på anstalterna har personaltillgången givetvis spelat stor roll, när det gällt planläggningsarbetet. Det kan då

Tab. 1. Beräknat antal kvinnor i åldrarna 40—60 år under 21 år framåt från 1947

Å r	Antal i 1 000-tal	Å r	Antal i 1 000-tal	Å r	Antal i 1 000-tal
1947	889	1954	970	1961	1 006
1948	902	1955	976	1962	1 006
1949	917	1956	981	1963	1 006
1950	929	1957	985	1964	1 008
1951	939	1958	988	1965	998
1952	952	1959	990	1966	990
1953	961	1960	1 000	1967	980

synas meningslöst att arbeta för ett system, som på grund av sakens natur kommer att kräva en större personal än anstaltsvården. Inom Rödakors-hjälpen för gamla i Uppsala har vi dock hittills inte haft några svårigheter att få vare sig tillräckligt antal eller tillräckligt kompetenta hemsamariter. En av anledningarna härtill torde vara, att man gärna varit villig att ställa sig till Röda Korsets förfogande. Erfarenheterna har visat, att man inom åldersgruppen 40—60 år funnit de lämpligaste hemsamariterna, med fullgoda husmorskvalifikationer och med intresse för att hjälpa gamla. Denna ålderskategori är relativt stor i hela landet, varför Uppsala ej intar någon särställning. Rasbiologiska institutet har med utgångspunkt från nuvarande åldersfördelning beräknat, hur många som kan väntas vara i åldern 40—60 fram till år 1970. Härvid har man använt sig av de senaste dödlighetstabellerna men bortsett från in- och utflyttning, som i dessa åldrar torde vara obetydlig. Resultatet framgår av tab. 1. Med stöd av denna kan man konstatera, att ovannämnda befolkningsgrupp, som synes vara särskilt betydelsefull för åldringsvården i hemmen, kommer att öka fram till 1964, för att sedan något minska i storlek.

Huvudparten av hemsamariterna är deltidсанställda. Då det dessutom visat sig, att de flesta ej anmält sig som arbetssökande på arbetsförmedlingen, har någon konkurrens på arbetsmarknaden inte ägt rum. De har med andra ord tillhört en arbetskraftsreserv, som i detta sammanhang frammanats.

För att vinna bekräftelse på mitt påstående, att hemsamariterna i hushåll tagits ur den omskrivna arbetskraftsreserven, har jag gjort en rundfråga bland de nu anställda, rörande deras arbetsförhållanden under de senaste 5 åren.

Av de 27 samariterna hade endast 6 förvärvsarbete — heltid — och 5 deltidсанarbete. — En av de »heltidsanställda» hade tänkt helt upphöra med förvärvsarbete; 7 av de ovanstående 11 hade övervägt byta arbete och söka dylikt inom hemsjukvården.

Huvudparten — eller — 16 samariter hade däremot ej alls haft förvärvsarbete tidigare; 3 hade dock övervägt att söka dylikt — en kontorsarbete, en hemarbete och en inom sjukvården.

Omsättningen bland hemsamariterna är liten och nya krafter söker oftast varje vecka. En del av de anställda har tidigare genomgått Röda Korsets sjukvårdskurser och för övriga har dylika anordnats. — Några ytterligare kurser för dessa skickliga husmödrar torde knappast vara av nöden —

då de ju redan ägnat större delen av sitt liv just åt att lära sig fylla de uppgifter, som de nu åtagit sig. Ersättningen till hemsamariterna har utgått enligt för hemhjälp gängse taxa i orten.

Organisationen av »Rödakorshjälpen för gamla» är enkel men, så vitt vi har kunnat bedöma, fullt effektiv. Som föreståndarinna för hjälpbyrån har vi en sjuksköterska och som biträdande föreståndarinna en hemsyster. De gamla anmäler sig antingen direkt till byrån eller anmäls av stadens diakonissor, sjukhusens kuratorer eller hänvisas från stadens socialvårdsbyrå. Samarbetet med socialvårdsbyrån har hittills uppehållits genom en kontaktman, men ett närmare samarbete torde vara önskvärt.

För att närmare åskådliggöra hur RK-hjälpen arbetar, kommer här nedan några typexempel att anföras.

Beträffande »friska gamla» tillhörande ovannämnda grupp 2. a) kan jag

fatta mig kort. — Bostaden, som de gamla har, är ofta onödigt stor, kanske beroende på att barnen flyttat hemifrån eller på grund av dödsfall. Ofta är denna bostad omodern och tungarbetad. Svårigheterna att få en ny och billig bostad behöver jag här inte gå in på. — I dylika fall har det visat sig, att det i många fall är fullt tillräckligt med hjälp av hemsamarit en gång per vecka, 1—2 tim. och besök av RK-hjälpens föreståndarinna för att se till de gamla och kontrollera att allt går som det är avsett. — Dessa inspektionsbesök blir så småningom en form av »vänbesök» och inger de gamla en välbehövlig känsla av trygghet, och leder givetvis dessutom till att hjälpen kan ändras med hänsyn till både art och omfattning.

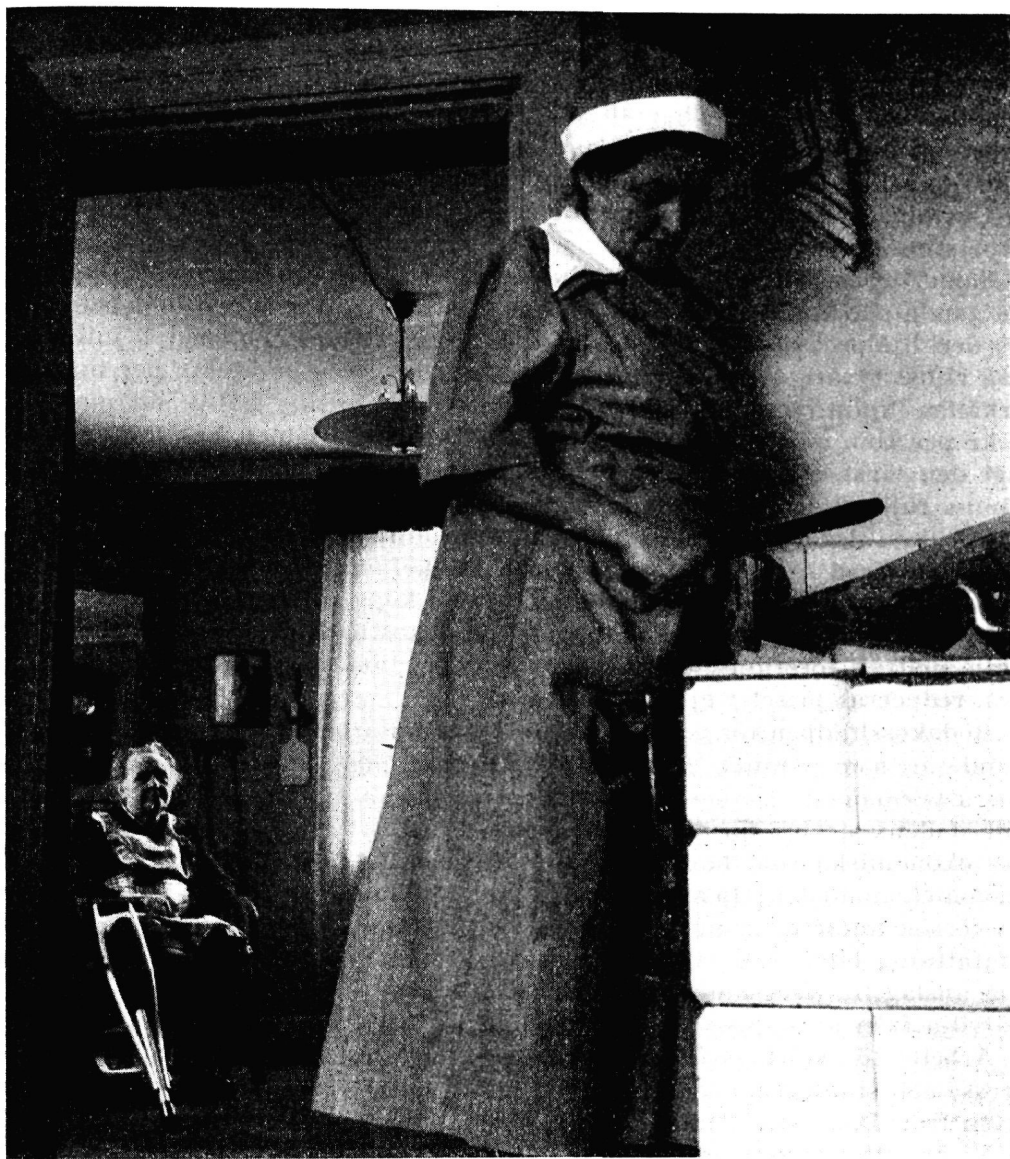
I många fall har det inträffat, att de gamla genom hjälpen fått vila upp sig och efter någon månad åter är i stånd att sköta sig själva, för att sedan efter några månader kanske åter begära en liknande hjälp. — I andra fall är de gamla i behov av daglig hjälp 1—2 tim. på förmiddagen och kanske dessutom 1 tim. på kvällen. — Även i dylika fall har det hänt och t. o. m. hos mycket gamla personer, att hjälpen har kunnat minskas eller i några fall upphöra. — Hur många gamla tillhörande denna sistnämnda kategori, som skulle ha behövt söka sig till ålderdomshem om hjälp ej kunnat lämnas, är vanskligt att uttala sig om och gissningar har ringa värde.

I några fall har genom RK-hjälpens förmedling de gamla anmälts till erhållande av bostad på pensionärshem.

Beträffande gamla tillhörande grupp 3. a) föreligger som bekant ett nödläge. Våra kroppssjukhus är ju oftast överbelagda. — Här har vi gått fram efter två linjer. — Dels har vi genom tillmötesgående från direktionen för epidemisjukhuset fått tillåtelse att utnyttja tillgängliga överskottsplatser för gamla med akuta sjukdomar. Detta har hjälpt oss i flera fall av katastrofkaraktär. — För sjukhusets del har det medfört den fördelen, att man kunnat hålla en mera jämn beläggning, vilket haft betydelse ej minst för att hålla personalen i trim. Epidemisjukhusens karaktär av beredskapssjukhus torde innebära, att försöket i Uppsala borde kunna prövas även på andra orter. — Enligt den andra linjen har vi åtagit oss fall av konvalescentvård i de gamlas hem. Härigenom har patienter kunnat utskrivas tidigare och platsbristen på kroppssjukhusen har i motsvarande mån kunnat minskas. I en del fall har det gällt skelettskador — collumfrakturer — i andra fall har det rört sig om hjärtpatienter, patienter med inoperabla tumörer etc. Överhuvudtaget torde man kunna säga, att konvalescentvården i hemmen har slagit väl ut.

Hjälpen som lämnas är mångskiftande, med tyngdpunkten på rent praktiskt hemarbete. — Omfattningen och hjälpformen avgörs vid föreståndarinns hembesök. — I de fall, där utom samarithjälp även ren sjukvård erfordras, avdelas antingen härför utbildad kraft eller övertas denna del av vården av diakonissa eller annan sjuksköterska, med vilken RK-hjälpen har ett intimt och gott samarbete.

En typ av hjälpbehövande, som vi ej sällan mött, är där den ene av två gamla sjuknar. — Båda är ålderdomssvaga — men dock i besittning av tillräckliga krafter för att med förenade ansträngningar reda sig i hemmet utan

hjälp. — När nu den ena parten sjuknar och måste sändas till sjukhus, uppkommer i samma ögonblick ett nödläge för den hemmavarande, som ej ensam kan sköta hemmet i avvaktan på den andra partens tillfrisknande. I dylika fall har vi ej sällan kunnat avdela hemsamarit och på detta sätt medverkat till att den »friska» parten kan stanna kvar i hemmet.

Det visar sig ofta, att det varken är samarithjälpens längd eller omfattning som är avgörande för dess värde. Även en kortvarig sådan kan, om den sätts in i det psykologiska ögonblicket, bli avgörande för om anstaltsvård skall behöva tillgripas eller inte.

Som undre gräns för erhållande av hjälp har vi satt 50 år. Medelåldern hos de hjälpsökande ligger dock som regel mellan 70—80 år. Högsta ålder har varit 99 år. — Sammanlagt har under tiden 1/1—30/9 i år 260 gamla erhållit hjälp. Av dessa har 40 avlidit och i dylika fall har oftast nattvak måst ordnas. Under samma tid har av de hjälpsökande 17 gamla intagits på ålderdomshem och en har intagits på hem för kroniskt sjuka. — Under de tre ovannämnda kvartalen har hemsamariterna utfört något över 14 000 arbetstimmar.

Samariterna avlönas av RK-hjälpen och får aldrig uppbära ersättning från de gamla själva. — Taxan för erhållen hjälp är glidande och helt beroende av den hjälpsökandes ekonomiska ställning. — Från och med 1 juli 1951 såg vi oss tyvärr nödsakade att sätta en undre gräns av 50 öre per tim. för erhållen hjälp. — Vårt självkostnadspris har hittills hållit sig omkring 2 kr per tim. — Omkring 40 % av den lämnade hjälpen har lämnats enligt den lägsta taxan, 50 öre per tim.; endast omkring 10 % har kunnat lämna full ersättning för den erhållna hjälpen.

Förutom den ovannämnda hemhjälpen finns även en matservice. Denna är organiserad så, att gamla — även barnrikefamiljer, där husmor sjuknat — kan få färdiglagad mat hemburen. Maten köps på Nymanbolagens personalmatsal, och de gamla betalar den till självkostnadspris. Viss möjlighet att välja maträtt förefinns, och därigenom att portionerna som regel räcker för två, reduceras priset i ej obetydlig grad.

Rödakorshjälpen för gamla i Uppsala har nu arbetat i 1 1/2 år. För närvarande är, som nämnts, 27 hemsamariter anställda, och antalet gamla, som mera permanent erhåller hjälp, håller sig mellan 100 och 110. Med hänsyn till stadens storlek torde det vara önskvärt att ytterligare utvidga hjälpen. Av ekonomiska skäl har detta inte varit möjligt. Hittills har vi ej begärt någon ekonomisk hjälp av landsting eller kommun. Men då arbetets karaktär av försök numera får anses avslutat, och kostnaderna på grund av arbetets omfattning blivit rätt stora, hoppas vi givetvis, att en kommande begäran om anslag för verksamhetens fortsättande skall upptas med förståelse och välvilja från anslagsbeviljande myndigheter.

Arbetet för åldringsvården i hemmen har tilldragit sig ett glädjande intresse och studiegrupper har duggat ganska tätt inte bara från Sverige utan även från Danmark, Finland och Norge.

Vi är alltid glada för dylika besök, i den mån de kan tänkas bidra till att göra övergången till en begränsad vård av gamla i hemmen lättare eller kanske snabbare.

Olika synpunkter kan givetvis läggas på valet av vårdformer för gamla. Såväl praktiska som humanitära synpunkter torde väl dock peka hän mot önskvärdheten av att vid sidan av anstaltsvården utbygga vården av gamla i hemmen. Om pressen på ålderdomshem resp. kronikerhem i Uppsala under den tid, Rödakorshjälpen arbetat, ej märkbart minskat, så torde det inte bero på formen av denna hjälpverksamhet, utan på dess hittills måhända otillräckliga omfattning.

Kvinnorna och jordbruket

Av agronom *Paul Grabö*, Jordbrukets utredningsinstitut

Sysselsättningens fördelning på manlig resp. kvinnlig arbetskraft inom olika näringar är en fråga av stor betydelse, ej minst ur befolkningspolitiska och sociala synpunkter. Särskilt blir detta fallet, om en enda näringsgren dominerar ett områdes näringsliv. En traditionell uppdelning av yrkesområdena på manliga och kvinnliga arbetare kan vid en dylik ensidighet hos näringslivet ge starka snedvridningar av könsproportionerna till resultat. Välbekant är hur orter med exempelvis sågverks- och tung industri lätt visar kvinnounderskott, medan områden för exempelvis textilindustri ofta rymmer fler kvinnor än män.

Det alltmer markerade kvinnounderskottet inom jord- och skogsbruk är till väsentlig del att betrakta som ett specialfall av den allmänna regeln att kvinnounderskott ofta uppstår, där förvärvslivet ensidigt domineras av maskulina sysselsättningar. Kvinnounderskottet i jordbruket har tilltagit jämsides med att mekaniseringen gjort jordbruksarbetet allt mindre fysiskt påfrestande. Industrialiseringen och urbaniseringen har påverkat bondefamiljen på ett sådant sätt, att de såsom kvinnliga betraktade arbetsuppgifterna inom familjen relativt sett minskat i betydelse och i stället överförts till industrier. Och kvinnorna har i stort antal följt omlokaliseringen av arbetsuppgifterna.

Under de senaste årtiondena har kvinnounderskottet inom jordbruksområdena blivit alltmer markerat. Så vitt man kan se av folkräkningsmaterialet är tendensen mot ett tilltagande kvinnounderskott inom A-kommunerna¹ obruten. Kvinnounderskottets samband med ensidigheten hos kommunernas näringsliv kan belysas med siffror över antalet kvinnor per 1 000 män inom olika kommuntyper. Åtminstone i 1945 års folkräkning är sambandet mellan nämnda underskott och jordbrukskaraktären hos kommunerna mycket regelbundet demonstrerat. Tab. 1 gäller ogift befolkning, uppdelad på åldersgrupper.

Om önskvärdheten att framdeles få till stånd en jämnare fördelning mellan manlig och kvinnlig befolkning inom jordbruket torde ganska stor enighet råda. Huruvida en sådan utjämning är uppnåelig inom överskådlig tid är däremot ovisst. Om medlen att få till stånd en dylik utjämning är meningarna starkt delade. En vanlig föreställning är, att ett frigörande av kvinnorna från direkt jordbruksarbete skulle öka deras benägenhet att

¹ Beteckningarna A, B och C utmärker, att befolkningen inom *jordbruk med binärningar* omfattar resp. minst 75 %, 50–75 % och mindre än 50 % av den sammanlagda befolkningen inom jordbruk med binärningar, industri och hantverk, samfärdsel, allmän förvaltningstjänst samt fria yrken, allt under förutsättning, att i kommunen ej finns tätorter, vilkas sammanlagda befolkning uppgår till minst $\frac{2}{3}$ av kommunens hela folkmängd, då beteckningen är D.

Tab. 1. Ogifta kvinnor per 1000 ogifta män inom olika kommuntyper på landsbygden samt i städerna den 31/12 1945¹

Åldersgrupp år	A-kom.	B-kom.	C-kom.	D-kom.	Städer
15—20	813	851	877	968	1 075
20—25	517	537	574	664	926
25—30	388	400	441	484	813
30—40	439	465	555	651	1 221
Alla åldrar i medeltal	771	803	842	897	1 117

kvarstanna inom jordbruksområdena. Men även den rakt motsatta uppfattningen har framförts. Bl. a. gjorde den s. k. Kvinnoarbetskommittén sig till tolk för denna mening och anförde: »Det synes de sakkunniga svårt att föreställa sig, att man skulle kunna uppnå något mera jämnt antal av män och kvinnor i jordbruksdistrikten utan att gränserna för vad som hittills betraktats som manligt och kvinnligt arbete bli mindre skarpa. Arbetet inom jordbruket synes, då det allmänt rationaliseras samt med hänsyn till arbetsanställningen underlättas och med hänsyn till lönevillkoren blir mer jämntällt med industriarbetet, i större utsträckning böra fördelas på yrkeskunniga personer av bägge könen, om den avsevärda ökningen av kvinnor inom jordbruksområdena, som visat sig vara för äktenskapsbildningen och trivseln behövliga, skall kunna komma till stånd».²

Följande artikel har det begränsade syftet att något belysa, vilken roll kvinnlig arbetskraft spelar vid gårdar av olika storlek och lokalisering samt att så långt materialet medgett belysa jordbrukarhustrurnas roll som deltidssamarbete i jordbruksnäringen. Slutligen skall kvinnoarbetets karaktär samt kvinnorna som företagare i jordbruket något diskuteras. Om det omedelbara syftet sålunda är begränsat har, vad som inledningsvis anförts, dock ansetts böra sägas som en antydning om de sociala aspekterna på den kvinnliga arbetskraftens roll i jordbruksproduktionen.

Den kvinnliga arbetskraftens relativa värde. Prestationen per timme anses i allmänhet vara lägre för kvinnlig arbetskraft i jordbruket än för manlig. Vid övergång från arbetstimmar till arbetsmängd blir därför en reduktion av kvinnotimmarna till s. k. reducerade manstimmar aktuell. Vanligast torde vara att denna reduktion utförs genom multiplikation av kvinnotimmarna med kvoten mellan lönen per kvinnotimme och manstimme, inom parentes en högst diskutabel metod, så länge lika lön för lika arbete inte gäller.

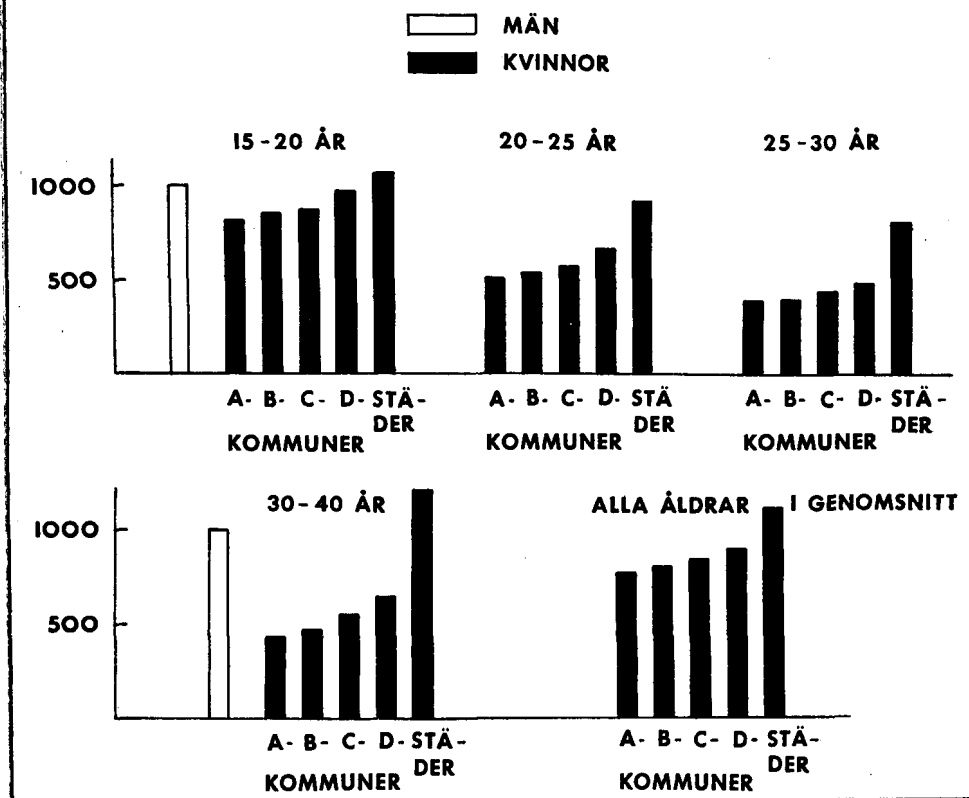
För ett fåtal arbeten finns undersökningar utförda till grund för en bedömning av kvinnoarbetskraftens relativa värde. Genom Svenska lantarbetsgivareföreningens tidsstudier har det konstaterats, att de kvinnliga arbetarnas timprestationer vid sommarskötsel av betor uppgår till 87—89 %³ av

¹ Källa: Folkräkningen 1945, del VI. Tab. 5.

² SOU 1938: 47, sid. 210.

³ Källa: »Socker», SSA:s skrifter årg. 4, 1948, sid. 187.

OGIFTA KVINNOR PER 1000 OGIFTA MÄN DEN 31 DEC. 1945 INOM OLIKA KOMMUNTYPER OCH ÅLDRAR

männens. Vid uppsättning av skuren säd i skyl har en motsvarande siffra av omkring 90 % konstaterats. Ett begränsat antal observationer av prestationerna vid potatisplockning har emellertid gett högre värden för kvinnor än män. Observationerna uppges dock vara för få för att berättiga till mera säkra slutsatser.

Rent allmänt kan man vänta att den kvinnliga arbetskraftens relativa värde är högst vid arbeten, som kräver mera av snabbhet än styrka, och att värdet varierar relativt starkt mellan olika sysselsättningar. Det torde också kunna förutsättas, att kvinnorna i första hand ges sådana arbeten, där deras relativa prestationsförmåga är störst. I så fall skulle kvinnoarbetstimmarna genomsnittligt ha ett högre relativt värde, där insatsen av kvinnlig arbetskraft är av begränsad relativ omfattning, än där kvinnor svarar för en större del av hela arbetsmängden inom jordbruksföretaget.

I det följande har någon reduktion av kvinnotimmarna till manstimmare ej genomförts.

Kvinnoarbetets relativa betydelse. I en avhandling¹ finns material samlat, som belyser arbetstiden vid 470 jordbruk, ingående i den av Kungl. Lantbruksstyrelsen kontinuerligt bedrivna jordbruksekonomiska undersökningen år 1945/46. Hela antalet gårdar i den ekonomiska undersökningen detta år var 1 151, av vilka de 470 är ett urval av sådana, som lämnat så fullständiga arbetsrapporter, att de kunnat närmare studeras. Varken huvudmaterialet i Lantbruksstyrelsens undersökning eller Gustafssons i fortsättningen bearbetade delmaterial är representativt i statistisk mening. De anförda uppgifterna bör bedömas därefter. Som hållpunkter för en diskussion torde de få betraktas som acceptabla. Den som eventuellt vill studera materialet närmare hänvisas till den årligen från Kungl. Lantbruksstyrelsen utkommande publikationen »Räkenskapsresultat från svenska jordbruk».

Utgångsmaterialet beträffande de 470 gårdarna anger arbetsprestationen i tim. per vecka och brukningsdel som medeltal för bokföringsåret 1945/46. Den samlade arbetsinsatsen finns uppdelad på arbetarkategorier och produktionsgrenar. I tab. 2 förutsätts att samtliga kvinnotimmar utförts inom växtodling och husdjursskötsel. Detta innebär, att kvinnoarbete överhuvud taget inte skulle förekomma inom arbetsområdena skogsskötsel, körför-tjänster och nyanläggningar (byggnadsarbete, dikning, nyodling), en förut-sättning som i de flesta fall torde överensstämja rätt väl med det verkliga förhållandet. Uppgifterna om hela antalet tim. inom lanthushållningen i ovannämnda arbete har sålunda minskats med uppgett antal tim. för nyanläggningar, varefter hela antalet kvinnotimmar ställts i relation till resten.

Ackordsarbete är inte medräknat i uppgifterna i tab. 2. Om ackordsarbete haft en annan relativ omfattning bland kvinnor än bland män, kan detta ge vissa missvisningar i de i tabellen angivna procenttalen som uttryck för kvinnoarbetets relativa betydelse totalt sett. Närmast torde man få anta, att ackordsarbetet inom berörda områden varit mera omfattande bland manlig arbetskraft än kvinnlig, varför procenttalen i tabellen skulle vara något för höga som mått på kvinnornas andel i allt arbete inom växtodling och husdjursskötsel. Felet torde dock vara relativt litet. För södra Sverige har uppgifterna varit så fragmentariska, att de ej kunnat beaktas.

Håller man sig till gårdar under 20 hektar, dvs. grupperna I—III, säger tab. 2, att kvinnoarbetet i samtliga grupper överstiger en femtedel av hela antalet arbetstimmar i växtodling och husdjursskötsel, taget som medeltal för gruppen. Vid jordbruk om 2—10 hektar i Mellansverige utgör motsvarande andel drygt 1/4, och vid de norrländska jordbruken i grupp I uppgår kvinnotimmarna till hela 45 %. Att kvinnoarbetet är relativt sett mest betydande i det norrländska jordbruket torde bl. a. sammanhånga med att kreatursskötseln där i större utsträckning än i övriga Sverige ombesörjs av kvinnlig arbetskraft samt att männen i stor utsträckning är engagerade i skogsbruket. Vid stigande gårdsstorlek avtar kvinnoarbetets relativa betydelse inom samtliga jordbruksområden.

¹ Lennart Gustafsson: Arbetskraften som produktionsfaktor i svenskt jordbruk, Uppsala 1949. Uppgifterna hämtade från sid. 242 ff.

Tab. 2. Kvinnoarbetets¹ relativa betydelse inom husdjursskötsel och växtodling vid gårdar i mellersta och norra Sverige 1945/46

Område och storleksgrupp ²	Antal gårdar	Timmar per vecka		
		Totalt	Därav kvinnoarbete	
			timmar	%
Mellersta Sveriges slättbygder II	19	87	23	26
III	44	126	32	25
IV	29	148	23	16
V	27	159	21	13
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder I	22	80	23	29
II	88	94	26	28
III	82	120	26	22
IV	26	130	16	12
V	14	183	14	8
Norra Sverige I	11	71	32	45
II	42	86	36	42
III	29	98	31	32
IV	10	149	45	30

I tab. 2 uttrycktes kvinnoarbetet i procent av allt arbete inom de verksamhetsgrenar, där kvinnoarbete egentligen förekommer. Det kan ha sitt intresse att se vilken roll kvinnoarbetet spelar i förhållande till den totala arbetsinsatsen vid gårdarna. Detta belyses i tab. 3. Även utslaget på hela den timredovisade arbetstiden vid gårdarna utgör kvinnoarbetet en betydande andel.

I tab. 4 belyses vem som presterar kvinnoarbetet vid jordbruket. Uppdelning har skett endast på jordbrukarhustrurna å ena sidan samt övriga kvinnliga familjemedlemmar och lejd kvinnlig arbetskraft å den andra.

Tabellen upplyser om att hustrurnas andel i det samlade kvinnoarbetet vid de studerade jordbruken är betydande. *Håller man sig till de tre lägsta storleksgrupperna, dvs. till gårdar under 20 hektar, svarar hustrurna för betydligt mer än hälften av allt kvinnoarbete i jordbruket i samtliga grupper och områden utom i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder grupp III, där siffran är 46 %.* Vid de minsta Norrlandsjordbruken är hustrurnas andel i antalet kvinnotimmar så hög som 84 % eller hela 27 tim. per vecka och brukningsdel.

Tab. 3. Kvinnoarbete i procent av allt arbete¹ för jord- och skogsbruk samt körning

	Mellersta Sveriges slättbygder	Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	Norra Sverige
I	—	26	40
II	24	25	35
III	24	19	27
IV	15	11	27
V	12	7	—

¹ Exklusive ackordsarbete.² Storleksgrupper i hektar åker: I 2—5, II 5—10, III 10—20, IV 20—30, V 30—50.

Tab. 4. Insatsen av kvinnlig arbetskraft fördelad på hustrur och övriga, timmar per vecka och brukningsdel år 1945/46

Område och storleksgrupp	Hela antalet kvinnotimmar per vecka och brukningsdel	Därav utgjorda av		Hustrurnas arbetstimmar i jordbruket i % av antalet kvinnotimmar
		hustrur	övriga	
Mellersta Sveriges slättbygder II . . .	23	18	5	78
III . . .	32	18	14	56
IV . . .	23	11	12	48
V . . .	21	9	12	43
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder I . . .	23	13	10	57
II . . .	26	17	9	65
III . . .	26	12	14	46
IV . . .	16	6	10	38
V . . .	14	3	11	21
Norra Sverige I . . .	32	27	5	84
II . . .	36	26	10	72
III . . .	31	18	13	58
IV . . .	45	13	32	29

Utvecklingstendenser i jordbrukarhustrurnas yrkesarbete.¹ Tabellerat material till den jordbruksekonomiska undersökningen innehåller en uppdelning av *företagarfamiljens* arbetsinsats, mätt i fullgoda mans- resp. kvinnotimmar på kategorierna brukare, övriga manliga familjemedlemmar (med undergrupperna över resp. under 18 år) samt kvinnliga familjemedlemmar. Den senare kategorien kan i sin tur uppdelas på hustrur och övriga. Där hustru saknats och vuxen dotter funnits inom familjen, har den senare ansetts fylla platsen av husföreståndarinna. Kategorierna blir sålunda, vad det gäller kvinnorna, hustru eller vuxen dotter samt övriga kvinnliga familjemedlemmar. Även med reservation för bristfälligheter i materialets representativitet, torde i fortsättningen anförda data kunna ge en viss orientering. Alla uppgifter är hämtade ur ovannämnda tabellerade material.

Hustrurnas (i förekommande fall ersatta av vuxen dotters) arbetsinsats i lantbruket i tim. per år inom olika jordbruksområden framgår av tab. 5.

Norra Sverige intar som vanligt en klart markerad särställning. Hustrurnas arbetsinsats i företaget har här hållit sig tämligen genomgående inom 1 200—1 250 timmar per år under den observerade perioden med undantag för 1949/50, som visar en avsevärd nedgång. Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder och Sydsvenska mellanbygden intar en mellanställning, medan Skåne—Hallands slättbygder och Mellersta Sveriges slättbygder visar de lägsta talen för omfattningen av hustrurnas jordbruksarbete. Tidigare anförda uppgifter (tab. 4) har visat hur hustrurnas jordbruksarbete sjunker med stigande areal vid brukningsdelarna. Då de mindre jordbruken dominerar särskilt starkt inom Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder och Norra Sverige bidrar detta relativt starkt till att förstärka differenserna i medeltalen för områdena. Utrymmet tillåter tyvärr inte en när-

¹ De statistiska uppgifterna i detta avsnitt torde betraktas som preliminära.

Tab. 5. Antal arbetstimmar per år i lantbruket utförda av hustrun. Medeltal för områdena vägda med antalet bruksdelar i olika storleksgrupper inom området

Å r	Skåne- Hallands slätt- bygder	Syd- svenska mellan- bygden	Mellersta Sveriges slättbygder	Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	Norra Sverige	Medeltal för hela riket
1939/40	789	830	822	947	1 249	979
1940/41	829	919	837	977	1 236	998
1941/42	746	952	792	964	1 227	977
1942/43	820	947	781	892	1 194	941
1943/44	730	655	714	884	1 299	909
1944/45	710	731	644	772	1 208	847
1945/46	704	702	641	781	1 176	840
1946/47	682	821	681	811	1 230	880
1947/48	680	822	644	751	1 205	841
1948/49	688	790	636	637	1 248	803
1949/50	660	931	648	709	1 077	796

mare analys av den regionala variationen. En antydning kan göras genom några uppgifter för storleksgrupp III, 10—20 hektar, åren 1944/45 resp. 1949/50. Hustruns arbetstimmar i lantbruket var då inom olika områden:

	Timmar per år		Index	
	1944/45	1949/50	1944/45	1949/50
Norra Sverige	984	961	100	100
Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder	659	723	67	75
Mellersta Sveriges slättbygder	798	707	81	74
Sydsvenska mellanbygden	681	843	69	88
Skåne-Hallands slättbygder	558	608	57	63

Som en illustration till olika vanor beträffande arbetsuppgifternas fördelning inom skilda områden har de anförda siffrorna sitt stora intresse.

För samtliga områden kan i medeltalen i tab. 5 en tendens mot minskat yrkesarbete iakttagas för jordbrukarhustrurna. Sänkningen gäller dock i allmänhet ej de större jordbruken, vilka tvärtom uppvisar en ökning. I genomsnitt för samtliga områden utgör sänkningen omkring 21 tim. per år under perioden.

Huruvida sänkningen av arbetstiden i lantbruket även inneburit en avkortning av arbetsdagen beror givetvis på hur tiden för hushållsarbetet utvecklats. Tillgängligt material belyser inte detta.

Utvecklingstendenserna beträffande kvinnoarbetet i jordbruket har kunnat studeras endast för familjemedlemmar. Uppgifter om timantal från lejd arbetskraft har saknats. Deltagandet i jordbruksarbete har sjunkit starkare för kategorien övriga kvinnliga familjemedlemmar än för hustrurna. Avflyttningen från jordbruket gör sig påmind även i detta sammanhang. Hustrurnas andel i de kvinnliga familjemedlemmarnas jordbruksarbete synes ha stigit från storleksordningen 75—80 % vid 1940-talets början till 80—85 % vid dess slut, räknat som medeltal för storleksgrupperna I—V inom samtliga områden. Det förefaller alltså som om *kvinnoarbetet i lantbruket alltmer antar karaktären av ett deltidsarbete för de gifta kvinnorna inom*

yrket. Detta omdöme torde stå sig även om lejd kvinnlig arbetskraft, som inte medräknats här, kunde beaktas.

Den totala insatsen av kvinnlig arbetskraft i jordbruket synes också sjunka snabbare än den manliga, varför jordbruksarbetet trots fortskridande mekanisering och mindre grovarbete synes bli alltmer maskulint. Om man som mål uppställer dels en avkortning av hustrurnas arbetsdag och dels att ett större antal ogifta kvinnor sysselsätts inom jordbruket för att möjliggöra en mindre ogynnsam könsfördelning, måste den aktuella utvecklingen betecknas som ogynnsam.

Det ligger utom ramen för denna artikel att diskutera om och hur utvecklingen skulle kunna ges en annan riktning. Ej heller skall några försök göras att klargöra orsakerna till den utveckling, som kan konstateras. En mycket kort diskussion av kvinnans ställning som arbetare och företagare inom jordbruket kanske emellertid kan försvara sin plats.

Kvinnornas arbetsuppgifter i jordbruket. Något material, som belyser vilka arbetsuppgifter kvinnorna sysselsätts med i jordbruket, har icke varit tillgängligt. Men erfarenheten säger att mjölkning, djurskötsel och vissa skördearbeten dominerar. Mjölkningsarbetet torde ha största omfattningen, därnäst djurskötseln och skördearbetet. Det sistnämnda har då i hög grad karaktären av tillfällighets- eller säsongarbete vid hö- och stråsädesskörd samt rotfruktsskötsel och -upptagning.

Utan någon mera ingående analys kan man nog säga, att de arbetsuppgifter, som bjuds kvinnor inom jordbruket, antingen har tillfällighetskaraktär eller är av sådan beskaffenhet att de är föga uppskattade av den manliga arbetskraften. Härtill kommer att lantbruksutbildning så gott som helt saknas bland majoriteten av de kvinnliga arbetarna.¹ Allt detta är faktorer väl ägnade att befästa en ringa uppskattning av jordbruksarbetet bland kvinnorna, vilket i sin tur medverkar till att de hellre söker sig annat arbete. Detta gäller den ogifta kvinnliga arbetskraften. Företagarnas hustrur binds till jordbruksarbetet på annat sätt än genom en uppskattning av det samma.

Kvinnor som företagare inom jordbruket. I 1945 års folkräkning finns företagarna inom jordbruk och boskapsskötsel grupperade efter innehavet av åker och vidare efter kön. En sammanställning av dessa uppgifter återges i tab. 6. Som genomsnitt skulle i jordbruk och boskapsskötsel ha funnits 9,8 % kvinnliga företagare år 1945. Största relativa antalet förekom på brukningsdelar under 2 ha. Företagarfunktionen vid dessa gårdar torde emellertid ej korrespondera med vad man vanligen vill beteckna med begreppet företagare. Det närmast största relativa antalet kvinnliga företagare förekommer vid de största gårdarna. För den inledningsvis citerade kvinnoarbetskommitténs räkning gjorde dåvarande docenten Karin Kock på grundval av folkräkningsmaterialet från 1920 och 1930 en studie av kvinnornas

¹ Med arbetare avses här alla som utför arbete i lantbruket.

Är kvinnornas arbetsuppgifter inom jordbruket antingen av tillfällig karaktär eller av sådan beskaffenhet att de föga uppskattas av den manliga arbetskraften?

sysselsättning i olika näringar.¹ Utredningen visade, att 11,0 % av företagarna inom jordbruk och trädgårdsskötsel år 1930 var kvinnor. Största relativa antalet förekom inom kategorien godsägare, där siffran var 18,8 %, medan kvinnliga företagare var relativt fåtaligast bland arrendatorerna.

Ovan anförda uppgifter ger den bilden, att kvinnorna som företagare spelar en relativt betydelsefull roll inom jordbruket. Men bilden är ganska ofullständig. En komplettering ger upplysningen att 72,1 % av de kvinnliga företagarna år 1945 var över 50 år, medan motsvarande siffra för männen var 50,6 %, alltså en stark övervikt för högre åldrar bland de kvinnliga. En betydande del av de kvinnliga företagarna torde vara änkor, som övertagit gårdarna. Det förhållandet att kvinnliga företagare är vanligast bland jordägarna bestyrker detta. Ägandet får anses knyta den efterlevande fastare vid företaget än ett arrendekontrakt. Det ringa antalet unga kvinnliga jordbruksföretagare (9,7 % av antalet var under 40 år 1945 mot 23,5 % för männen) antyder, att endast ett fåtal kvinnor efter mera mogna överväganden i ungdomen startar som företagare i jordbruket.

Vad som nu sagts synes motivera den slutsatsen, att kvinnoarbetets karaktär av tillfällighetsarbete och »tråkigt» arbete inom jordbruket i kombi-

¹ SOU 1938: 47, sid. 353 ff.

Tab. 6. Företagarnas fördelning på kön inom jordbruk och boskapsskötsel ^{31/12 1945}¹

	Män	Kvinnor	Summa	Kvinnor i % av samtliga
Totalantal företagare	318 246	34 660	352 906	9·8
Därav vid jordbruk				
m. över 100 hektar åker	2 070	764	7 883	9·7
» 50—100 »	5 049			
» 30—50 »	10 746	931	11 677	8·0
» 20—30 »	17 711	1 673	19 384	8·6
» 10—20 »	58 255	5 068	63 323	8·0
» 5—10 »	87 399	7 531	94 930	7·9
» 2—5 »	88 160	9 803	97 463	9·5
» högst 2 »	38 981	8 738	47 719	18·3

nation med frånvaron av ett framtidsperspektiv som egen företagare relativt starkt bidragit till att göra jordbruket så föga attraktivt för den kvinnliga befolkningen. Man instämmer gärna med Kvinnoarbetskommittén, som ansåg, att en revidering av uppfattningarna om vad som är manligt och kvinnligt, både i fråga om arbetsuppgifter och företagare inom jordbruket, torde behöva komma till i syfte att höja jordbruksarbetets konkurrenskraft om den kvinnliga ungdomen. En sådan omvärdering motverkas emellertid av påtagligt stabila konventioner om vad som är manligt resp. kvinnligt arbete. Vissa gränser för en omfördelning har man givetvis dessutom i det faktum, att jordbruksarbetet torde förbli ett relativt hårt arbete även efter en ännu mera omfattande mekanisering än den hittills genomförda. Tradition, slentrian och fördomar torde emellertid hittills i större utsträckning än bristande fysisk styrka ha bidragit till att hålla antalet kvinnor med mera krävande och intressanta uppgifter inom jordbruket nere.

Såvida ej efterfrågan på kvinnlig arbetskraft inom stadsnäringarna skulle sjunka — och tecken härpå finns veterligen ej för närvarande — torde man få betrakta ett fortsatt relativt starkt kvinnounderskott inom jordbruket som det mest sannolika, åtminstone under avsevärd tid framåt.

¹ Källa: Folkräkningen 1945, del II: 3. Tab. 1.

Internationella arbetskonferensens trettiofjärde sammanträde

Av förste kanslisekreterare *Sten-Eric Heinrichi*, socialdepartementet.

Internationella arbetskonferensens trettiofjärde sammanträde hölls i Genève under tiden 6—29 juni 1951. I sammanträdet, som hölls under ordförandeskap av den schweiziske professorn William Rappard, deltog representanter för 60 nationer och tillsammans uppgick antalet vid konferensen närvarande delegater och experter till över 600. Tyska förbundsrepubliken beviljades medlemskap av Internationella arbetsorganisationen, varjämte Japan och Jugoslavien medgavs rätt att återinträda i densamma.

Sverige deltog i konferensen med en fullständig delegation, dvs. två regeringsombud, ett arbetarombud och ett arbetsgivarombud, jämte ett antal experter. Därjämte bevistade dåvarande socialminister Gustav Möller en del av konferensen. För den svenska delegationens sammansättning ävensom för konferenssammanträdets dagordning har redogörelse tidigare lämnats i denna tidskrift.¹

Till fullmaktsgranskningsutskottet hade hänskjutits protester mot fullmakterna för Ceylons arbetarexpert, Frankrikes och Italiens arbetarombud samt Sydafrikanska unionens arbetarombud och experter ävensom den protest, som vid konferensens andra plenarsammanträde av de polska och tjeckiska delegaterna inlagts mot den kinesiska delegationens närvaro vid konferensen. Sistnämnda protest grundade sig på det förhållandet, att den kinesiska delegationen — i likhet med vad fallet varit vid föregående konferens — utsetts av kuomintangregeringen och icke av den folkrepublikanska regeringen i Peking. Fullmaktsgranskningsutskottet förklarade liksom vid 1950 års konferens enhälligt, att den kinesiska delegationen finge anses ha blivit utsedd i behörig ordning, och denna utskottets uppfattning togs ad notam av konferensen utan debatt. Ej heller de övriga nyss nämnda protesterna godtogs av utskottet eller konferensen.

På sedvanligt sätt upptogs plenarsammanträdena under konferensen till större delen av debatten om generaldirektörens rapport.² I denna hade generaldirektören David A. Morse lagt huvudvikten vid frågan om lönepolitik under full sysselsättning. Rapporten innehöll en analys av lönepolitikens utveckling under senare år samt av skilda uppfattningar rörande den politik, som vore bäst ägnad att under nuvarande förhållanden främja både arbetarnas och samhällets intressen. I rapporten framlades vissa förslag rörande grundvalen för en tillfredsställande politik, vilka förslag kan sammanfattas på följande sätt.

Regeringarna bör tillse, att den totala efterfrågan icke är större — och ej heller mindre — än vad som är nödvändigt för att ta i anspråk till-

¹ Se Soc. Medd. 1951: 5, sid. 356.

² Den »skandinaviska» upplagan av denna rapport utges i år på norska.

gängliga varor och tjänster, då näringslivet är fullt sysselsatt. Löne- och prisproblemen under full sysselsättning bör göras till föremål för en allmän, av regering, arbetsgivare och arbetare ledd debatt. Regeringarna samt arbetsgivare och arbetare bör enas om vissa grundläggande mål, nämligen prisstabilisering, löneökningar i proportion till höjningar i den allmänna produktivitetsnivån samt åtgärder för att åt arbetarna trygga en rättvis andel av industrins produktionsresultat.

Rapporten var emellertid icke begränsad till detta enda ämne. Den innehöll som vanligt översikter över den ekonomiska situationen, socialpolitikens utvecklingslinjer och en detaljerad redogörelse för Internationella arbetsorganisationens verksamhet under året.

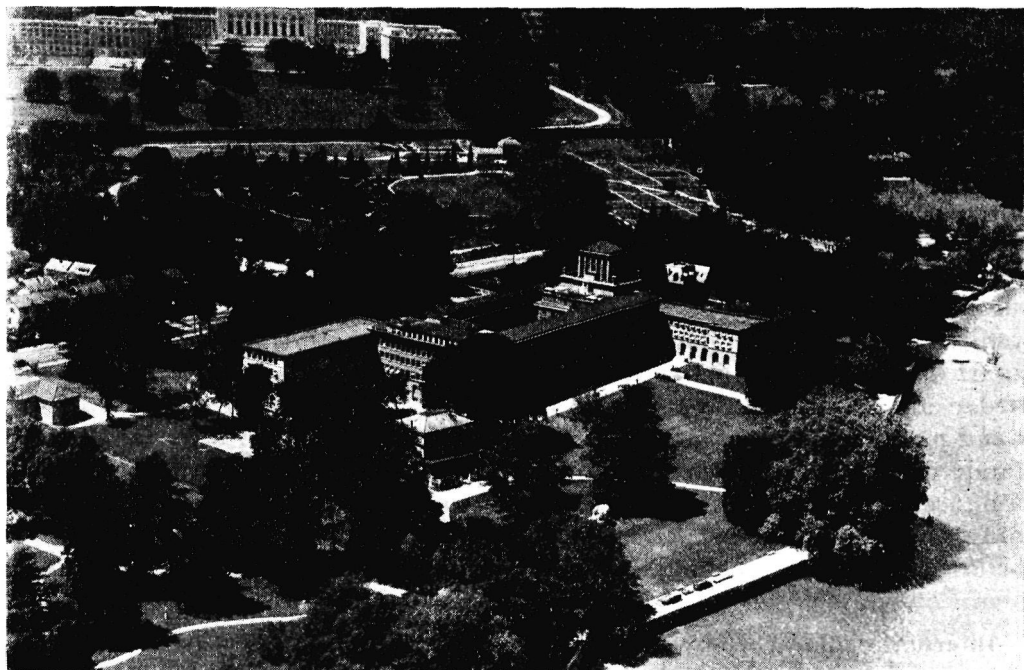
I debatten deltog 109 talare. Generaldirektören berörde i sitt svarsanförande inflationsproblemet och framhöll, att detta icke kunde lösas endast genom nationella åtgärder inom löneområdet. Regeringarna borde därför samverka genom internationella organisationer för att få till stånd en viss stabilitet på den internationella varumarknaden.

I fråga om de olika på sammanträdets dagordning uppförda ämnena må i övrigt följande anmärkas.

Frågor av större vikt behandlas inom Internationella arbetsorganisationen enligt den s. k. dubbla diskussionsproceduren, vilket innebär att ett ärende upptas till behandling på två på varandra följande konferenser. Vid 1950 års konferens hade man behandlat bl. a. frågor, som berör förhållandet mellan arbetsmarknadens parter, såsom kollektivavtal, frivillig förlikning och skiljedom samt vissa därmed sammanhängande spörsmål. Vidare hade man vid 1950 års konferens debatterat frågan om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde samt frågan om minimilöner inom jordbruket. Dessa frågor upptogs även vid 1951 års konferens.

Beträffande kollektivavtal, frivillig förlikning och skiljedom antogs vid årets konferens slutligt två rekommendationer, en rörande kollektivavtal samt en rörande frivillig förlikning och skiljedom. Förstnämnda rekommendation innehåller bl. a. regler om ett kollektivavtals verkningar utöver det område, för vilket det slutits. Det framhölls vid konferensen, att det finns ett betydande antal länder, där organisationsprocenten är relativt låg och där man följaktligen har ett behov av att låta kollektivavtal, som slutits mellan representativa grupper av arbetsgivare och arbetare, få verkningar även beträffande oorganiserade arbetsgivare och arbetare inom samma bransch.

Samma utskott, som behandlade frågan om kollektivavtal, förlikning och skiljedom, upptog även för första behandling frågan om samarbete mellan offentliga myndigheter samt arbetsgivar- och arbetarorganisationer. Utskottet hann emellertid endast ytligt behandla dessa frågor och stannade vid att framlägga ett sedermera av konferensen antaget förslag till internationell reglering i form av en rekommendation rörande samarbete mellan arbetsgivarna och arbetarna på företagsplanet, dvs. en rekommendation avseende företagsnämnder. Denna fråga kommer att behandlas vid 1952 års konferens tillsammans med frågan om samarbete mellan arbetsgivares och

Internationella arbetsorganisationens byggnad i Genève. I bakgrunden skymtar F.N.-palatset.

arbetares organisationer å ena sidan, samt de statliga myndigheterna å andra sidan. Vidare kommer man att uppta frågan om samarbete mellan arbetsmarknadens parter på ett mera allmänt plan än i företagsnämnder, dvs. vad som närmast motsvarar branschråd och andra liknande samarbetsorgan.

Vidare behandlades vid 1951 års konferens för andra gången frågan om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Vid föregående års konferens hade man skjutit på framtiden spörsmålet, huruvida en eventuell internationell reglering skulle ta form av konvention eller rekommendation. Innevarande år beslöt man med knapp majoritet att anta en konvention i ämnet, kompletterad med en rekommendation. Närmare upplysningar rörande likalönsfrågans internationella reglering har nyligen lämnats i en artikel i Sociala Meddelanden.¹

För andra gången behandlades även såsom nämnts frågan om jordbrukets löner, i vilken fråga slutligt antogs en konvention, kompletterad med en rekommendation rörande minimilöner inom jordbruket och sättet för dessa löners fastställande samt övervakning av att bestämmelserna följs. Konventionen innehåller även vissa regler om statlig övervakning. Utskottet för jordbruksfrågor behandlade även, för första gången, frågan om semester inom jordbruket. I detta ämne kom man fram till förslag till en konventions- och en rekommendationstext, vilka ånyo kommer att behandlas vid 1952 års konferens.

¹ Se Soc. Medd. 1951: 10, sid. 718.

För första behandling upptogs vidare en mycket vidlyftig fråga, nämligen mål och minimistandard för den sociala tryggheten. På detta område föreligger redan tidigare ett antal konventioner, vilka i ganska ringa utsträckning tillträtts av medlemsstaterna. Arbetsbyrån hade utarbetat förslag till konvention eller rekommendation av två olika slag, nämligen ett avseende minimistandard och ett avseende högre standard. Inom arbetsbyrån hade man tänkt sig, att båda dessa standards skulle hinna behandlas vid innevarande års konferens samt att i varje fall mindre ekonomiskt utvecklade länder skulle kunna anta minimistandarden, medan mera framskridna länder skulle kunna anta den högre standarden. Byrån hade föreslagit, att om konventionsvägen valdes, konventionen skulle kunna tillträdas av en stat, så snart denna hade möjlighet att acceptera konventionens krav inom tre av de nedan angivna sociala områdena. Vid behandling av frågan innevarande år hann man endast genomgå den s. k. minimistandarden och förordade beträffande denna standard en konvention, som behandlade: sjukvård; sjukpenning; ersättning vid arbetslöshet; ålderspensionering; sjukvård, sjukpenning, invalidpension och efterlevandepension i händelse av olycksfall i arbete; familjebidrag; moderskapshjälp; invalidpension samt efterlevandepension.

Internationella arbetsbyråns styrelse. Vid konferensen utsågs även ny styrelse för Internationella arbetsbyrån för den kommande 3-årsperioden. Inga förändringar vidtogs beträffande de åtta permanenta platser, som skall besättas av de mest betydande industriländerna. Dessa platser kommer sålunda även i fortsättningen att innehas av Brasilien, Canada, Frankrike, Förenta staterna, Indien, Italien, Kina och Storbritannien.

I syfte att möjliggöra för ett större antal medlemsstater att närmare följa styrelsens verksamhet beslöt konferensen en ändring i reglementet, enligt vilken regeringsrepresentanternas valkollegium hade att, förutom åtta ordinarie medlemmar av styrelsen, välja åtta länder, vilkas regeringar äger att utse s. k. adjungerade ledamöter av styrelsens regeringsgrupp.

Efter det nu förrättade valet har styrelsens regeringsgrupp följande sammansättning: Belgien, Brasilien, Canada, Chile, Finland, Frankrike, Förenta staterna, Indien, Iran, Italien, Kina, Mexico, Pakistan, Portugal, Storbritannien och Venezuela med Australien, Burma, Colombia, Filippinerna, Grekland, Norge, Schweiz och Uruguay såsom adjungerade ledamöter.

Bland styrelsens åtta ordinarie arbetarledamöter märks L.O:s jurist, advokaten A. Sölvén, och bland arbetsgivargruppens adjungerade ledamöter direktören i Svenska arbetsgivareföreningen G. Bergenström.

Vid sitt första sammanträde den 30 juni 1951 valde den nya styrelsen till ordförande för ett år den förutvarande franske statsministern Paul Ramadier samt till vice ordförande M. Léon Jouhaux, arbetare, och Sir John Forbes Watson, arbetsgivare.

Budgeten. Slutligen må nämnas att konferensen fastställde nästa års budget för Internationella arbetsorganisationen, balanserade på ett belopp av omkring 6,5 milj. dollar, varav Sverige skall bidra med 2,22 procent.

Socialarbetaren och allmänheten

Av assistent *Karna Nilsson*, Stockholms stads fattigvårdsnämnd

En socialarbetare måste ständigt vara på vakt mot sig själv, så att inte den egna inställningen till en tidvis trist arbetsrutin avspeglar sig i umgänget med klienterna, anser författaren. Redan under utbildningstiden bör socialarbetaren få lära sig, hur man trots personliga besvärligheter bibehåller en förståendefull kontakt med klienterna och bör som yrkesarbetande stå under uppsikt av en läkare eller psykolog i detta avseende.

Red.

Under de hårda åren i början av 1930-talet hade man nog ganska allmänt den uppfattningen, att om bara samhället kunde förmås att ge tillräckliga bidrag, så skulle de sociala problemen till stor del lösas rätt smärtfritt. Denna tankegång hade vid den tidpunkten mycket starkt fog för sig; de psykologiska förutsättningarna var helt annorlunda än i dag för människor, som behövde samhällets hjälp. Arbetslöshetskrisen kastade ut många människor i elände och samhällets hjälpvillighet var begränsad. Det sågs som något fullkomligt naturligt, att de som inte kunde skaffa sig en egen försörjning, skulle leva på en ytterst pressad standard.

När under medio av 1930-talet samhällets inställning började ändras och hjälpmöjligheterna för det enskilda fallet vidgades och samtidigt arbetstillgången blev bättre, var detta givetvis en lättnad för alla parter. Den art av psykologisk påfrestning på den enskilda hjälpbehövande individen, som bestod i att man kände sig stå utanför, att man representerade ett särskilt olycksöde, att man inte tillhörde en gemenskap, var då tämligen obekant. Att vara offer för en kris var prövande, men man var inte ensam om sitt olycksöde, man tillhörde en viss kategori, en grupp människor, som råkat ut för samma sak. Ett tillräckligt ekonomiskt bidrag var den åtgärd, som behövdes och utgjorde den faktiska lösningen på de sociala problemen vid denna tidpunkt.

Under de senaste 10 å 15 åren har problemställningen ändrats, och det är numera berättigat att jämsides med understöd i olika former tala om en aktiv människovård, som kräver en ökad insats av de personella resurserna inom socialvården. Den människa, som nu är i behov av samhällets individuella hjälp, har på ett eller annat sätt åkt utanför gemenskapen med den grupp hon tillhört och har drabbats av en enskild katastrof. Hon är visserligen inte ensam om sin situation, men hon känner sig inte tillhöra en större grupp eller utgöra ett led i ett större sammanhang på samma sätt

De krav, som ställs på socialarbetarens personliga egenskaper, är emellertid ett mycket värre problem. Man talar om den ständigt vänliga, förstående, toleranta och hjälpberedda socialarbetaren utan att göra reda för sig, vad detta innebär och vad som fordras, för att dessa krav skall kunna uppfyllas och kunna förbli uppfyllda också i det långa loppet. Denna faktiskt avgörande fråga glider diskussionen förbi år efter år och det är sällsynt, att frågan överhuvud taget beaktas. Det anses självklart, att alla socialarbetare skall kunna besitta dessa egenskaper och att de skall vara oförändrade år efter år. Man nöjer sig med att säga, att så och så skall en socialarbetare vara i sitt umgänge med människor — men hur detta skall gå till och vilka hjälpmedel man skall använda sig av i det dagliga arbetet — det talar man inte om. Inte en gång yrkesutövare emellan diskuteras denna fråga.

Det är i själva verket en väsentlig skillnad mellan att vara en privatperson, som i största allmänhet försöker vara en bra och snäll människa, och att i sitt dagliga liv mer eller mindre misslyckas i dessa strävanden, och att släppas lös med all sin ofullkomlighet på en prisgiven allmänhet. En allmänhet, som trots allt tal om motsatsen ändå står i ett visst beroendeförhållande till socialarbetaren. Man kan inte låta sig nöja med tal om vanlig mänsklig skröplighet och att vi inte kan vara fullkomliga. Om man skall kunna fylla de rimligaste anspråk på en god socialarbetare, bringas man dock till slut därhän, att man tvingas söka hjälpmedel i arbetet, som underlättar det egna beteendet till allmänheten utan att alltför mycket kraft tas i anspråk. Naturkraften inom en kan inte hålla i alla tider och i alla situationer, och varför skall en skolning av socialarbetarens beteende vara så avskräckande? Varför skall man inte ägna lika mycket tid och krafter åt denna väsentliga fråga i utbildningen som mycket annat? Som resultat av en bättre skolning och en mer yrkesmässig inställning till känslöfrågor skulle socialarbetaren minska nötningen på den egna personligheten, och allmänheten skulle få en jämnare och många gånger vänligare behandling.

Frågan blir ytterst komplicerad därigenom att socialarbetaren träffar på sin klient i ett för honom eller henne i regel ytterst ömtåligt läge, där faran för överkänslighet är stor. Oftast har en eller annan katastrof inträffat, sjukdom, skilsmässa, död eller ekonomisk krasch, med allt vad detta medför av omvälvning i levnadssättet för den enskilde individen. För socialarbetaren är detta vardag, han möter samma situation med små variationer dagligen och kan till slut inte känslomässigt förstå vidden av den enskilda människans katastrofkänsla. Socialarbetaren vet av erfarenhet, att situationen reder upp sig på ett eller annat sätt och att livet går vidare för klienten och att han förr eller senare finner någon form av anpassning i sin nya situation med nya glädjämnen och nya förhoppningar. Den hjälpbehövande däremot gör anspråk på en förståelse och en medkänsla, som socialarbetaren icke i längden är kapabel att mobilisera annat än på det rent teoretiska planet. Det är visserligen mycket sorgligt det som hänt klienten, men det är sällan några känslor, som sätts i dallring. Varje klient

vill behandlas som ett särfall med extra mycket förståelse av socialarbetaren och det värsta som kan inträffa är, om klienten känner, att socialarbetaren i grund och botten står fullkomligt likgiltig inför hans öde. Denna brist på känslöengagemang sårar och förhindrar, att en god kontakt uppnås mellan klienten och socialarbetaren. En god kontakt, som kan bli så ytterst värdefull i det uppbyggnadsarbete, som förr eller senare måste påbörjas, om man sköter sitt yrke på rätt sätt. Det är just den första kontakten, som spelar så stor roll för det fortsatta arbetet. Är det riktigt, att denna fråga skall överlämnas helt och hållet åt slumpen och socialarbetarens mer eller mindre tillfälliga reaktion, kanske betingad av helt andra saker än de som kan ha med klientelet att göra?

På detta område uppstår den verkliga yrkesproblematiken. Hur skall en socialarbetare kunna behärska sin person så att hon alltid uppträder på ett lämpligt sätt och att bästa möjliga resultat uppnås? Det tycks vara en självklar förutsättning, att varje socialarbetare klarar denna fråga själv. Socialarbetaren är helt lämnad på egen hand, måste själv göra erfarenheter och dra slutsatser, som är mer eller mindre riktiga. Trötthet på människor, slitenhet, egna affekter och personliga bekymmer kan under årens lopp prägla en människa, och kontakten med andra människor blir lidande av detta. Det är inte en gång säkert, att man märker det själv och så länge man behärskar den tekniska sidan av yrket och inte uppträder direkt anstötligt, så upptäcker i de flesta fall inte en gång de närmaste kollegerna, att det brister i det dagliga arbetet. Men de som får känna av socialarbetarens bristande balans, är de hjälpsökande, som kanske inte direkt kan anklaga henne för ohövlighet eller olämpligt uppträdande men som känner liknöjdheten och bristen på förståelse. Oftast har allmänheten endast kontakt med en enskild socialarbetare på fältet och icke med några andra verkställare av de sociala hjälpåtgärderna. Socialarbetaren blir i hans ögon representant för det sociala hjälpsystemet överhuvud taget och hur denna kontakt fungerar blir utslagsgivande för hans känslor och inställning till socialvården i allmänhet.

Man tycks tro, att en socialarbetare skall besitta något av urkraft, när det gäller människokärlek, den skall vara oändlig och räcka i alla tider. I mångas föreställning har det sociala arbetet fortfarande något av kall över sig, särskilt på känslornas område, och detta förhindrar, att frågan om kontaktproblemet socialarbetaren och allmänheten diskuteras realistiskt.

* *

*

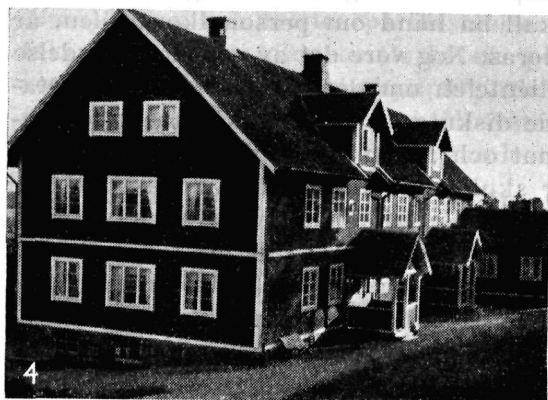
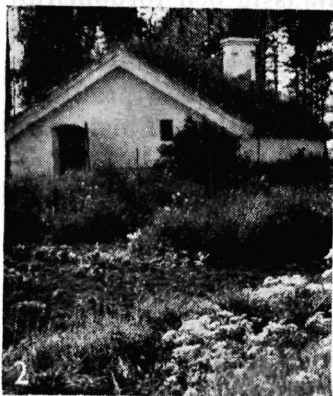
Man kan tycka, att det ligger ett visst skimmer av löje över en diskussion, som gäller socialarbetarens personlighet och personlighetsutveckling. Men om man med modern socialvård avser att åstadkomma det man ofta säger — en aktiv människovård — lär man inte kunna komma ifrån, att man granskar dess utövare även från dessa utgångspunkter. Det är rätt nödvändigt, att en socialarbetare är någotsånär balanserad och harmonisk

och färdig med sina egna problem eller — om hon inte är det eller kan vara det — i varje fall är så pass förtrogen med sina egna svagheter, att dessa inte får något inflytande på yrkesutövningen. Det behöver absolut inte ligga något avskräckande i att en socialarbetare i sitt yrke får en yrkesrutin, som möjliggör en vänlig och tolerant uppsyn, utan att hennes känslor är med. Den yrkesskicklighet man bör eftersträva är, att klienten icke märker bristen på känslöengagemang och att man uppträder på ett sådant sätt, att klienten *känner* sig förstådd och tror sig få del av en utomståendes äkta medkänsla. För att uppnå resultat på detta område fordras mycket arbete av den enskilde socialarbetaren.

Det är onödigt, att varje socialarbetare skall försöka komma till rätta med dessa problem individuellt, faran för att man skall misslyckas är alltför stor och att man icke i tid observerar slentrianmässig och fördomsfull inställning till olika problem. Redan på utbildningsstadiet borde socialarbetaren få kontakt med dessa speciella frågor och få sätta sig in i de problem, som senare kommer att möta honom eller henne i den praktiska yrkesutövningen. Även de som är tillsatta att utöva aktiv människovård och skall beredas möjlighet härtill i allt större utsträckning, borde bli föremål för personalvård, framför allt på det psykiska planet. Det vore oerhört värdefullt, om all socialpersonal stode under en viss uppsikt härvidlag och att olika symtom kunde belysas i tid och man kunde få hjälp med dessa speciella kontaktfrågor och kunde få god praktisk handledning, när man själv eller ens kolleger upptäckte, att det börjar gå på sned i arbetet. Varför skall inte socialpersonalen beredas tillfälle till denna form av kontroll och stöd i ett arbete, som är så pass vanskligt och viktigt! Om sedan en läkare eller utbildad psykolog skall ha hand om personalkontrollen, är en lämplighetsfråga, som kan diskuteras. Nog vore det av oerhörd betydelse för arbetets rätta utförande med klientelet, om den enskilde socialarbetarens inställning till sitt arbete kunde diskuteras på ett sakkunnigt och individuellt sätt. Hur mycket av stelnat och bigott moraliskt betraktelsesätt av människor och deras handlingar skulle inte kunna förhindras och hur många misstag skulle inte kunna undvikas, om socialarbetaren bleve klar över sin egen inställning och sina egna affekter. Och hur mycket bitterhet och besvikelse skulle inte klientelet kunna besparas, om det funnes någon garanti för att de bemöttes på ett vänligt och tolerant sätt och aldrig behövde känna socialarbetarens privata moraliska värderingar av deras handlingssätt.

Social film:

VI OCH VÅRA GAMLA

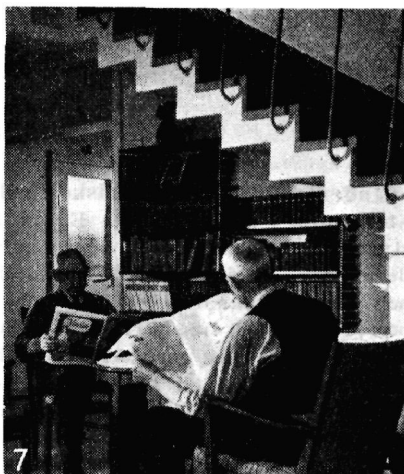
Filmen visar olika sidor av hur svenska åldringar lever samt samhällets möjligheter förr och nu att bereda dem en tryggad tillvaro. Ett stort utrymme ägnas åt ålderdomshemmen.

1) I den här miljön bodde den gamle mannen ända till 1951. 2—4) Fattigstugans utveckling ända sedan 1700-talet kan studeras i en sörmländsk socken. När den lilla vita stugan byggdes var den utan fönsterglugg på gaveln.

På den tiden fanns varken folkpension eller pensionärshem. 5) Modernt ålderdomshem på en ö i den bohuslänska skärgården. 6) På äldre ålderdomshem kan sovsalarna vara ganska ohemtrevliga. 7) Vid planeringen av nya hem har man tagit större hänsyn till behovet av trivsamma interiörer och bekväm möblering. 8) Den personliga omvårdnaden är en viktig uppgift för ålderdomshemmets personal, fastän 9) personal-

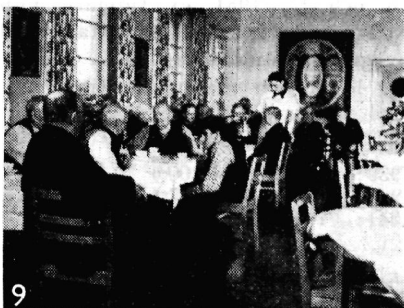
6

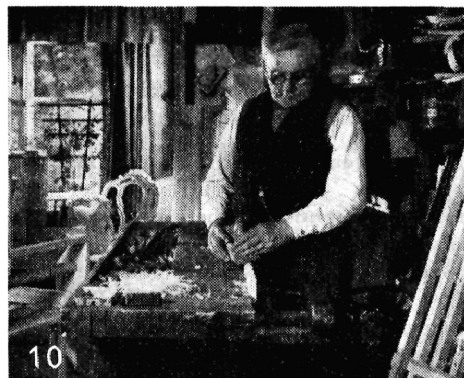
7

8

9

10

11

brist och blandningen av olika klienteltyper, ofta gör uppgiften svår. 10) Numera söker man ordna möjligheter för pensionärerna till intressanta samsällsättningar, varvid förströelseproblemet löser sig självt. 11) Det gör det också, när någon gång ett par pensionärer finner varandra.

Filmen visas för närvarande inom förenings- och möteslivet och kommer snart upp på de kommersiella biograferna.

Producent: Nordisk Tonefilm

Regi och manus: Egil Holmsen

Distribution: Föreningsfilmo, Norstedtfilm och SoL-film

Hyprespris: 7 kr

Inspelad på uppdrag av Kommittén för social upplysningsfilm

Kortare meddelanden

Indextal för byggnadskostnaderna i Stockholm i oktober 1951. Enligt bostadsstyrelsens beräkningar har byggnadskostnaderna för ett hyreshus i Stockholm från och med 1 januari 1939 till den 1 oktober 1951 stigit med 112,2 %. Lönekostnaderna har ökat med 57,8 % och materialkostnaderna med 162,7 %. Då lönestegringen på grund av omfattande ändringar i avtalen har varit mycket besvärlig att beräkna, har de rätta indextalen för den 1/4 och 1/7 1951 ej tidigare publicerats. Nedan redovisas dels indextal för de totala byggnadskostnaderna, dels specialindextal för löner och materialkostnader.

		Total kostnad	Löner	Material
1939:	1/1	100·0	100·0	100·0
1940:	1/10	117·1	105·8	125·5
1941:	1/4	120·9	107·8	130·6
	1/7	124·8	105·2	141·1
	1/10	126·5	105·8	144·4
1942:	1/1	127·8	105·8	144·9
	1/4	132·7	108·4	152·8
	1/7	134·8	110·1	153·4
	1/10	137·4	111·0	159·7
1943:	1/1	138·8	111·0	161·9
	1/4	138·5	111·8	161·8
	1/7	138·7	111·8	161·5
	1/10	139·2	111·8	162·5
1944:	1/1	139·2	111·8	162·6
	1/4	139·7	113·0	161·6
	1/7	139·8	113·8	161·5
	1/10	139·5	113·8	161·0
1945:	1/1	139·5	113·8	161·1
	1/4	140·9	115·1	162·8
	1/7	141·4	115·1	163·1
	1/10	141·2	115·2	162·7
1946:	1/1	141·3	115·2	163·1
	1/4	142·3	118·8	162·0
	1/7	143·5	119·9	163·4
	1/10	144·5	119·9	165·2
1947:	1/1	144·5	119·9	165·1
	1/4	147·5	124·5	167·0
	1/7	151·2	128·1	171·1
	1/10	151·8	128·1	172·1
1948:	1/1	153·2	128·1	174·8
	1/4	154·2	129·7	175·3
	1/7	157·2	131·3	180·1
	1/10	157·8	131·3	181·1
1949:	1/1	158·2	131·3	181·2
	1/4	158·0	131·8	180·7
	1/7	157·7	131·3	180·8
	1/10	157·5	131·8	179·7

		Total kostnad	Löner	Material
1950:	1/1	156·9	131·8	178·6
	1/4	158·7	131·8	182·2
	1/7	158·8	131·8	182·5
	1/10	165·4	131·8	195·2
1951:	1/1	172·5	131·8	209·5
	1/4	199·8	153·6	241·6
	1/7	210·8	157·7	260·2
	1/10	212·2	157·8	262·7

Stegringen för vissa huvudposter från den 1/1 1951 framgår nedan.

	Kostnadsstegring i % från den 1/1 1951 till den		
	1/4 1951	1/7 1951	1/10 1951
Material	15·8	24·2	25·4
Cement	26	27	28
Tegel	21	21	21
Gasbetong	15	15	15
Trävaror	21	33	33
Armeringsjärn o. järnbalk	24	40	45
Värme- o. sanitetsmaterial	7	12	14
Övriga material	13	22	23
Arbetslöner	17·0	20·1	20·2
Totalkostnad	15·6	22·2	23·0

Under hösten har särskilda indextal för reglering av byggnadsentreprenader för flerfamiljs stenhus utarbetats av bostadsstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen och Svenska byggnadsentreprenörföreningen (se Byggnadsindustrien nr 18/51). Den budget och prisinsamling, som ligger till grund för dessa indextal, kommer att kompletteras med uppgifter beträffande värme- och sanitetsinstallation och elektrisk installation m. m. så att en totalindex erhålls. Denna nya index, som kommer att ersätta den nuvarande indexserien, kommer att beräknas varannan månad med den 1/1 1950 som bas. Den nuvarande indexserien kommer att nedläggas den 1/7 1952.

B. S.

Levnadskostnadsundersökning på landsbygden. Socialstyrelsen planerar för närvarande en hushållsbudgetundersökning på landsbygden. Den senaste större undersökningen av detta slag avsåg år 1933. För tätorterna har man däremot en undersökning av så sent datum som år 1948.

Den aktuella orsaken till att undersökningen nu kommer till stånd är behovet av en landsbygdsbudget vid den nya dyrortsgrupperingen, som förbereds inom styrelsen. Dels vill man ha ett direkt mått på de genomsnittliga levnadskostnaderna på landsbygden, och dels behöver man en budget som grundval vid beräkning av de särskilda levnadskostnadstalen för olika »dyrhetsområden».

Upplysningar om konsumtionsförhållandena på landsbygden är emellertid betydelsefulla även i många andra sammanhang. Den levnadskostnadsindex, som beräknas av socialstyrelsen, avser som bekant endast tätorterna. Under senare år har man emellertid vid prisinsamlingarna varje kvartal även skaffat in uppgifter om priserna på landsbygden. När nu snart även en budget kommer att föreligga, blir det sålunda möjligt att beräkna en särskild levnadskostnadsindex för landsbygden eller för vissa befolkningsgrupper där. Uppgifter från budgetundersökningarna avseende landsbygden efterfrågas slutligen ofta av myndigheter och — inte minst — av enskilda företag och korporationer.

Undersökningen skall omfatta ett stickprov av ca 800 hushåll på den egentliga landsbygden, fördelade på 45 storkommuner eller andra områden av motsvarande storlek.

Uppgifter skall inhämtas om hushållens alla utgifter och inkomster under år 1951 samt om förekomsten av naturaförmåner och egen produktion. Särskilda intervjuare skall som socialstyrelsens ombud under januari och februari 1952 besöka varje hushåll för att samla in materialet. Dessförinnan skall de genomgå en fyra dagars instruktionskurs hos styrelsen.

För att vinna erfarenhet har man redan under höstens lopp gjort en förberedande undersökning i några kommuner i Mellansverige och resultatet härav har varit gott.

E. W.

Förslag om tillsyn över anstalter för vård av sinnesslöa, fallandesjuka och vanföra samt psykopatiska och nervösa barn. (Sammandrag av socialstyrelsens yttrande.)

Tillsynskommittén tillsattes för att man konstaterat allvarliga missförhållanden vid några anstalter för vård och undervisning av sinnesslöa barn. Även ett skolhem för vanföra hade varit föremål för en uppmärksammas diskussion.

Missförhållanden vid anstalter av detta slag har för några år sedan föranlett en annan utredning. Därvid var det de statliga sinnesslövårdsanstalterna i Salbohed och Vänersborg, som kom i förgrunden. Den beskrivning, som de för denna utredning tillsatta sakkunniga lämnade av förhållandena vid Salbohed, gav en beklämande inblick i vad som kan döljas under rubriken svensk anstaltsvård. De mest elementära krav på vården av de intagna tycktes vara helt eftersatta.

Vid en undersökning av orsakerna till dessa missförhållanden finner man att vad som brister inom denna anstaltsverksamhet är *vården* av de intagna. Begreppet vård innefattar allt kring den intagnes person, exempelvis hemtrevnad, hygien, kosthåll, kläder och sängkläder samt personalens vänliga omvårdnad om dessa psykiskt skadade människor och allmänt förståelsefulla inställning till dem. I direktiven för tillsynskommittén har detta särskilt betonats. Enligt socialstyrelsens uppfattning har kommittén inte tillräckligt beaktat denna sida av saken. Kommittén har funnit det primära i tillsynen ligga på den medicinska och den pedagogiska sidan. Utan att nedvärdera denna tillsyn anser socialstyrelsen, att den sociala tillsynen, dvs. tillsynen över vården, är det primära och specialtillsynen det sekundära.

Kommittén har i frågan om inspektionsverksamheten endast i förbigående nämnt det som enligt socialstyrelsens mening är det väsentliga i inspektionen, nämligen rådgivningen. Styrelsen har därför här redogjort för sina erfarenheter av den centrala tillsynen och utvecklat sin uppfattning om betydelsen därav.

En central myndighets huvudsakliga uppgift är att samla specialerfarenhet från sitt arbetsområde. Vad man vid sakkunnig granskning finner vara värdefullt och be-

främjande för utvecklingen, skall sedan delges olika intresserade parter, såväl under-, sido- som överordnade myndigheter och allmänheten. Den mera kontinuerliga tillsynen och rutininspektionen bör ombesörjas av en länsmyndighet. Styrelsen vill starkt understryka, att det primära ansvaret för ett tillsynsområde och de däremot svarande befogenheterna bör vara decentraliserade. Denna rollfördelning framhåller ytterligare centralmyndighetens uppgift som specialist på området.

Omsatta i praktiken på socialstyrelsens tillsynsområden innebär dessa synpunkter, att länsstyrelserna skall ha huvudansvaret för exempelvis barnavårdsanstalterna och ålderdomshemmen.

Styrelsen har därför strävat efter att stimulera länsstyrelsernas intresse för barnavårdsfrågor och delge dem styrelsens erfarenheter på detta område genom att ordna gemensamma konferenser med länsstyrelsetjänstemän och genom personliga besök i de olika länen.

Det har ifrågasatts, om denna »dubbelkontroll» är lämplig. Därvid har uttalats att anstalterna skulle bli överflüssna av inspektörer och att skiftande besked skulle lämnas från olika myndigheter. Socialstyrelsen har icke en sådan erfarenhet. Systemet har visat sig smidigt och effektivt. Inspektionerna utförs av socialstyrelsens tjänstemän tillsammans med någon eller några länsstyrelserepresentanter.

Enligt stadgan om barnavårdsanstalter bör för varje anstalt finnas en styrelse, som har det närmaste ansvaret för anstalten. Dessa anstaltsstyrelser visar som regel ett mycket stort intresse för sin uppgift, men saknar — kanske helt naturligt — stundom speciell sakkunskap om hur en anstalt bör eller kan skötas eller hur modern barnavård bör utövas. Icke sällan har det också kommit till socialstyrelsens kännedom, att anstaltspersonalen står i motsatsförhållande till anstaltsstyrelsen. Personalens mest elementära krav i avseende på lokaler, beläggning, kosthåll m. m. åsidosätts ofta av denna styrelse. Orsaken härtill är ofta att styrelsen inte är förtrogen med de praktiska förhållandena och därför icke kan förstå personalen.

Härmed har socialstyrelsen velat framhålla, att tillsynskommitténs förslag om att

de speciella anstalternas styrelser skall vara tillfyllest för lokal tillsyn inte är grundat på tillräcklig praktisk erfarenhet av anstaltsstyrelser i allmänhet. Kommitténs förslag i detta avseende skulle leda till att den centrala tillsynsmyndigheten skulle behöva intensifiera sin inspektion i mycket hög grad. Förslaget skulle säkerligen ganska snart leda till en icke önskvärd centralisering av inspektionsarbetet. Socialstyrelsen avstyrker förslaget i denna del såsom helt otillfredsställande.

Tillsynen över barnavårdsanstalterna åligger i första hand de lokala barnavårdsnämnderna. Inom barnavården faller sig denna tillsyn naturlig, emedan barnavårdsnämndernas huvuduppgift är att med uppmärksamhet följa de inom kommunen rådande förhållandena i avseende på barns och ungdoms vård och uppfostran. Om det inom området finns en barnavårdsanstalt av något slag, hör ju denna därför till barnavårdsnämndens tillsynsobjekt. Erfarenheterna under de senaste fem åren av detta system med de kommunala barnavårdsnämnderna såsom lokala tillsynsorgan har varit övervägande goda. Nämnderna visar intresse för uppgiften, och de uppmärksammar ofta förhållanden, som bör rättas.

De anstalter, som tillsynskommittén haft att behandla, har ett mycket blandat klientel av både barn och vuxna, och det är därför inte lika självklart, att den lokala tillsynen åläggs barnavårdsnämnderna. Då emellertid dessas erfarenhet av anstaltsvård numera är så stor, att de kan ha förståelse även för vuxna personers vård och skötsel ser socialstyrelsen inget hinder mot att dessa nämnder får uppdraget att handha den lokala tillsynen över här ifrågavarande anstalter. Skulle detta inte anses lämpligt, vill styrelsen nämna en annan lösning av frågan. I kommunerna finns andra nämnder, som har till uppgift att vaka över att värnlösa och hemlösa vuxna får en tillfredsställande vård och hjälp, nämligen fattigvårdsstyrelserna. Dessa styrelser har även erfarenhet av anstaltsvård, då de i många fall driver ålderdomshem. Man skulle kunna tänka sig, att någon eller några representanter för barnavårdsnämnden och fattigvårdsstyrelsen gemensamt skulle åta sig tillsynen över anstalter med blandat klientel.

Till skillnad mot tillsynsmyndigheten anser alltså socialstyrelsen, att de här ifrågasvarande anstalterna — i likhet med barnvårdsanstalterna och ålderdomshemmen — bör stå under en lokal kommunal tillsyn. Denna skall naturligtvis inte omfatta annat än den allmänna vården. Den speciellt medicinska och pedagogiska tillsynen måste ske på annat sätt. Med erinran om styrelsens inledningsvis redovisade synpunkter och erfarenheter rörande inspektionsverksamhetens organisation, understryker styrelsen angelägenheten av att länsstyrelserna — såväl nu som i framtiden — bör ha tillsyn över alla vårdanstalter av social karaktär inom länet. Denna uppfattning är allmänt accepterad, och pågående utredningar om länsstyrelsernas organisation utgår också härifrån. Det länslokala ansvaret för här ifrågasvarande anstalter bör således ligga hos länsstyrelserna. Deras tillsyn skall avse den sociala omvårdnaden, som utgör det primära i anstaltsväsendet. Med den i det föregående redovisade erfarenhet socialstyrelsen har av sina tillsynsområden, tror sig styrelsen kunna uttala, att vårdförhållandena vid här ifrågasvarande anstalter kommer att bli väl beaktade, om länsstyrelserna insätts såsom länslokala inspektionsorgan. Den fem år gamla länslokala tillsynen över exempelvis barnkolonierna ger i dag belägg härför.

I fråga om huvudtillsynsmyndighet för sinnesslövärderna har socialstyrelsen tidigare (yttrande av den 20 juni 1949 över 1946 års sinnesslövärdsutrednings betänkande) framfört sin uppfattning härom. Bl. a. uttalades då:

»Som huvudtillsynsmyndighet torde kunna ifrågakomma medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen eller socialstyrelsen. Vid valet mellan dem synes det vara uppenbart, att man bör välja en myndighet, vars kompetensområde sträcker sig över alla grenar av sinnesslövärderna. Ur denna synpunkt synes skolöverstyrelsen mindre lämplig, då vården av de obildbara sinnesslöa måste anses falla helt vid sidan av dess egentliga arbetsuppgifter. Socialstyrelsen som, enligt vad nedan närmare kommer att utvecklas, under alla förhållanden bör vara skyldig att öva tillsyn ur allmänt social synpunkt över den vård, som ägnas de sinnesslöa vid alla ifrågakommande anstalter, torde

ur den här anlagda synpunkten kanske ligga närmast till hands som tillsynsmyndighet. De till sinnesslövärderna hörande anstalterna ha även i många fall nära anknytning till anstalter, som redan nu stå under socialstyrelsens tillsyn.»

Någon anledning att ändra detta ståndpunktstagande har socialstyrelsen inte funnit. Snarare har de senare årens händelser styrkt denna uppfattning. Bristerna hos här ifrågasvarande anstalter har legat just på det område, som socialstyrelsen har till uppgift att övervaka, nämligen vårdförhållandena.

Anstalterna för fallandesjuka och vanföra bör dock inte ligga under socialstyrelsens tillsyn; dessa anstalter är enligt styrelsens uppfattning väsentligen att hänföra till medicinalväsendet. Det för socialstyrelsens del aktuella anstaltsområdet gäller sinnesslöanstalterna (såväl skol- som vårdhemmen) samt anstalterna för psykopatiska och nervösa barn.

När det gäller dessa typer av anstalter, tillkommer ytterligare en omständighet, som talar för socialstyrelsen som huvudtillsynsmyndighet. De senare årens erfarenheter visar, att det brister i avseende på klienteletts möjlighet till social anpassning i samhället. Problemet är numera inte endast att erhålla tillräckligt antal anstaltsplatser för klientelet, utan det gäller i lika hög grad att skapa sådana möjligheter, att de vårdade i så stor utsträckning som möjligt kan komma ut i samhällslivet och där få en social anpassning. Vårdfrågorna har kommit bort från anstaltstänkandet och förts in på andra banor. Man måste med andra ord göra allt för att skapa placeringsmöjligheter bland annat i enskilda hem och att göra detta så fort som sådan vård kan visa sig vara mer lämplig för en elev än fortsatt anstaltsvård. Man ställs då inför frågan, om man skall bygga upp ett nytt system eller utnyttja redan existerande möjligheter. Socialstyrelsen förmenar, att man bör använda redan befintlig expertis så långt det organisatoriskt och tekniskt är möjligt. För en sådan lösning talar både praktiska och ekonomiska skäl. Dels får man nämligen garantier för goda placeringar, och dels blir hela systemet väsentligt billigare. På barnhemsområdet utgör barnvårdsassistenterna och barna-

vårdsombuden en omistlig tillgång; deras fosterhemsanskaffning har möjliggjort en stark reducering av tidigare planerad utbyggnad av barnhemmen. Enligt styrelsens uppfattning skulle dessa tjänstemän även kunna biträda här ifrågavarande anstalter med intensivare utackordering av klientelet. Det är alltså de ordinära sociala myndigheterna, som bör anförtros att ombesörja utplaceringarna. Vid undersökningen av vilka elever som kan utplaceras, måste givetvis de medicinska och pedagogiska experterna konsulteras.

Socialstyrelsen finner det vara en brist, att tillsynscommitteén begränsat sitt intresse till eleverna på själva anstalterna, och bortsett från den tillsyn och omvårdnad som de behöver *efter* anstaltsvistelsen. I synnerhet beträffande psykopatiska och nervösa barn är det av största vikt, att anstaltsvistelsen följs av en sorgfälligt ordnad eftervård. Släpper man eleven vind för våg, blir förhållandena med största sannolikhet inom kort honom övermäktiga och allt som uppbyggs under anstaltstiden riskerar att spolieras. För ungdomsvårdsskolornas elever har uppbyggt en eftervårdsorganisation med övervakare och eftervårdskonsulenter i intimt samarbete med skolornas ledning för att på alla sätt söka hjälpa och stödja eleverna i deras återinpassning i samhället. Det är ägnat att väcka förvåning att committeén icke har föreslagit, att den ungdomsvårdsskoleorganisation och den anstaltsexpertis, som finns hos socialstyrelsen, på något sätt skulle utnyttjas för nu ifrågavarande klientel.

I samband med frågan om anstalterna för psykopatiska och nervösa barn vill styrelsen erinra om att barnen på dessa anstalter ur konstitutionell synpunkt i någon högre grad inte avviker från huvuddelen av det klientel, som omhändertas på ungdomsvårdsskolorna; sistnämnda klientel är däremot särpräglad med hänsyn till det sociala beteendet. På specialskolorna Lövsta och Skarvik-Tallåsen vårdas ett klientel, som beträffande psykisk abnormitet visar fullt ut lika stora avvikelser från det normala som psykopathemmen. Viktigare i förrevarande sammanhang är att på landets olika barnhem för varaktig vård även omhändertagits barn, som står psykopathem-

mens klientel ganska nära. Styrelsen vill med detta erinra om att styrelsen redan nu har tillsyn över anstalter med ett likartat och ett — på grund av social missanpassning — väl så svårskött klientel som hemmen för psykopatiska och nervösa barn och att styrelsen därför inte saknar erfarenhet från dessa områden. Styrelsen har redan nu speciell läkareexpertis till sitt förfogande för vården av detta klientel.

De sociala synpunkterna bör stå i förgrunden när det gäller dessa anstalter och styrelsen finner det därför naturligt, att socialstyrelsen blir huvudtillsynsmyndighet för sinnesslöanstalterna och anstalterna för psykopatiska och nervösa barn. Som tidigare framhållits måste emellertid den medicinska och den pedagogiska tillsynen utövas av härför särskilt sakkunniga organ. Denna tillsyn bör liksom hittills anförtros åt medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen.

För den händelse att socialstyrelsens här framlagda förslag i avseende på huvudtillsynsmyndighet inte vinner beaktande, vill styrelsen i varje fall hemställa, att socialstyrelsen bereds inspektionsrätt och även åläggs inspektionsskyldighet för de anstalter, som mottar barn. Socialstyrelsen är genom sin erfarenhet på detta område utan tvekan den myndighet, som bäst kan övervaka vården och skötseln av dessa barn. Av vad styrelsen tidigare har uttalat framgår, att det förhållandet att flera centrala myndigheter har inspektionsrätt inte medför några praktiska olägenheter.

Utnämning inom Internationella arbetsbyrå. Till innehavare av den sedan åtskilliga år vakanta befattningen som vice generaldirektör i Internationella arbetsbyrå har utsetts biträdande generaldirektören i arbetsbyrån Jef Rens.

Rens, som är född 1905 i Boom (Belgien), började sin bana som metallarbetare och övergick senare till diamantindustrin, samtidigt som han fullföljde sina studier. Sina första akademiska examina, i statsvetenskap och nationalekonomi, avlade han 1929—30 vid universitetet i Bryssel för att sedan som stipendiat tillbringa ett år vid universitetet i Frankfurt-am-Main. Ett par år senare vann han doktorsgraden i Brys-

sel på en socialekonomisk avhandling om den tyska nationalsocialismen.

Vid denna tid övergick han i fackföreningsrörelsens tjänst, först som redaktör för den belgiska landsorganisationens tidskrift och, från 1938, som biträdande generalsekreterare i samma organisation. 1937—38 fungerade han som sekretariatschef åt statsministrarna Janson och Spaak.

Under krigsåren var Rens som flyktning i England knuten till den belgiska exilregeringen som rådgivare och som generalsekreterare i den ekonomiska efterkrigsplaneringskommissionen. 1944 utnämndes han till biträdande generaldirektör i Internationella arbetsbyrån.

Rens är författare till en 1936 utkommen bok om korporatism och fascism och åtskilliga andra studier i sociala och ekonomiska ämnen samt har medarbetat i många europeiska och amerikanska tidningar och tidskrifter.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1951. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär

sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under tredje kvartalet 1951, tillhoppa 9 906, av vilka 9 798 begåtts av män och 108 av kvinnor. Detta antal kommer att ökas genom efteranmälningar.

Antalet förseelser var obetydligt högre än under andra kvartalet 1951 men 6 % lägre än under tredje kvartalet 1950.

I efterföljande tablå återges vissa huvudsiffror för år 1950 samt för de tre första kvartalen 1951. Uppgifterna avser genom dom eller godkänt strafföreläggande avdömda förseelser samt förseelser, som av militär befälhavare belagts med disciplinstraff.

Från generaltullstyrelsens statistiska avdelning har uppgifter erhållits om antalet beivrade fall av spritsmuggling under tredje kvartalet 1951. Under denna tid gjordes tillhoppa 663 beslag, som helt eller delvis avsåg sprit; den beslagtagna kvantiteten utgjorde 1 213 liter. Under motsvarande tidsperiod 1950 gjordes tillhoppa 559 beslag om 1 087 liter.

	Antal avdömda fylleriförseelser	Därav begångna av					
		män	kvinnor	personer		personer i åldern	
				med motbok	utan motbok	25 år och däröver	under 25 år
1950: 1 kv.	8 378	8 248	130	2 244	6 134	6 285	2 093
2 »	9 284	9 140	144	2 573	6 711	7 068	2 216
3 »	10 500	10 332	168	3 073	7 427	8 129	2 371
4 »	9 159	8 994	165	2 391	6 768	6 983	2 176
Hela året	37 321	36 714	607	10 281	27 040	28 465	8 856
1951: 1 kv.	8 779	8 605	174	2 334	6 445	6 800	1 979
2 »	9 865	9 705	160	2 571	7 294	7 585	2 280
3 »	9 906	9 798	108	2 806	7 100	7 644	2 262

K.-E. F-g

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under tredje kvartalet 1951

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och ett antal köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

Uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.¹

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1950 samt under de tre första kvartalen år 1951 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare, flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och flertalet köpingar.

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer² under tiden januari 1944—september 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	
1:a kvartalet	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894
2:a , 	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 154	4 548	5 387
3:e , 	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	5 354
4:e , 	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	
Januari	.	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803
Februari	.	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329
Mars	.	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762
April	.	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 903
Maj	.	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 461
Juni	.	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 023
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	1 378
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	2 014
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	

¹ Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

² De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar

	1 9 5 0			1 9 5 1	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Städer med mer än 30 000 inv. . . .	5 488	12 543	18 622	4 150	11 612
Städer med 10 000—30 000 inv. . . .	2 114	5 477	8 349	1 691	5 323
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv.	850	1 849	2 971	736	1 851
Flertalet köpingar	698	1 811	2 789	547	1 719
Summa	9 150	21 680	32 731	7 124	20 505

I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

Antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga nybyggnader i hela riket uppgick år 1949 till ungefär 41 500 och under år 1950 till närmare 44 000. De av uppgifterna i tab. 1 omfattade 53 städerna svarade för något mer än hälften och samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna för ungefär tre fjärdedelar av bostadsproduktionen i riket dessa år.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var under tredje kvartalet 1951 ungefär lika stort som under andra kvartalet, men väsentligt mindre än under tredje kvartalet 1950, då ett stort antal lägenheter blev inflyttningsfärdiga. Sålunda blev i de 53 städer, som ingår i de i tab. 1 redovisade uppgifterna, 5 354 lägenheter inflyttningsfärdiga under tredje kvartalet 1951, under det att motsvarande antal under tredje kvartalet 1950 uppgick till 7 008. Detta innebär en minskning med 24 %. För samtliga de av tab. 2 omfattade städerna och köpingarna tillhoppa minskade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 9 150 under tredje kvartalet 1950 till 7 124 under tredje kvartalet 1951 eller med 22 %.

Under första halvåret 1951 var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter något större än under föregående år. Det stora underskottet under tredje

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

	1 9 5 0			1951			1 9 5 0			1951	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.		3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Stockholm	1 996	4 469	6 205	1 354	3 932	Karlskrona	84	115	273	34	57
Göteborg	879	2 045	3 178	418	1 719	Karlstad	179	299	352	56	134
Malmö	415	1 210	1 640	403	1 256	Linköping	251	455	636	197	526
Borås	103	284	504	159	387	Lund	117	185	256	41	124
Eskilstuna	97	291	531	210	407	Norrköping	154	455	723	125	190
Gävle	36	121	178	48	256	Solna	159	320	556	129	378
Halmstad	121	229	326	121	272	Uppsala	245	421	679	297	476
Hälsingborg	35	324	512	65	239	Västerås	258	448	699	216	572
Jönköping	59	233	381	34	199	Örebro	211	310	508	242	399
Karlskoga	89	329	485	1	89	Tillhoppa	5 488	12 543	18 622	4 150	11 612

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—september 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	
1:a kvartalet	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200
2:a »	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900
3:e »	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	7 100
4:e »	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 300	

kvartalet gör emellertid, att det sammanlagda antalet under de tre första kvartalen inflyttningsfärdiga lägenheterna är mindre än under föregående år. I flertalet städer och köpingar tillhoppa minskade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 21 680 under de tre första kvartalen 1950 till 20 505 under samma tid 1951 eller med 5 %.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter har, vare sig jämförelsen inskränks till att avse enbart tredje kvartalet eller utsträcks till att avse de tre första kvartalen tillhoppa, minskats väsentligt i Stockholm och Göteborg, men varit ungefär oförändrat i Malmö. I dessa tre städer tillhoppa är antalet under tredje kvartalet inflyttningsfärdiga lägenheter 34 % mindre än under föregående år. För de tre första kvartalen uppgår minskningen till 11 %. I städer med 30 000—100 000 invånare är minskningen under tredje kvartalet 10 %, men för de tre första kvartalen tillhoppa endast 2 %. I nio av dessa städer har under tre kvartal 1951 färdigställts ett större antal lägenheter än under motsvarande tid 1950, under det att i övriga sju städer antalet inflyttningsfärdiga lägenheter minskat. I städer med mindre än 30 000 invånare och i köpingar har antalet under tredje kvartalet inflyttningsfärdiga lägenheter minskat mera än i städer med 30 000—100 000 invånare. Minskningen uppgår till 20 % i städer med 10 000—30 000 invånare och till 17 % i städer med mindre än 10 000 invånare och köpingar tillhoppa. För tre kvartal uppgår minskningen emellertid även i dessa båda kommungrupper till endast 2 å 3 %.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under bygg-

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 oktober 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
1:a kvartalet	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500
2:a »	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800
3:e »	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300
4:e »	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1 9 5 0			1 9 5 1	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Stockholm	36 938	215 211	265 659	18 582	111 996
Göteborg	30 090	77 825	169 755	19 495	99 880
Malmö	5 144	42 246	54 063	17 986	83 224
Norrköping	418	8 776	15 235	3 113	26 771
Hälsingborg	7 798	16 241	17 348	6 171	11 226
Örebro	3 698	8 910	22 558	7 556	11 119
Borås	2 100	6 969	9 547	2 196	27 593
Tillhopa	86 186	376 178	554 165	75 099	371 809

nad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under tredje kvartalet 1951, uppgick till 7 100, vilket är mer än under vart och ett av de två första kvartalen 1951 men 11 % mindre än antalet lägenheter i hus påbörjade under tredje kvartalet 1950. Antalet lägenheter i pågående företag har ökat från 25 300 den 1 juli 1951 till 27 100 den 1 oktober 1951, och var denna dag något större än den 1 oktober 1950.

Lokaler för andra än bostadsändamål. Vissa uppgifter om fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål meddelas i tab. 6 och 7. Lokaler i byggnader, som uppförts eller ombyggt för statliga myndigheters räkning, har ej medräknats.

Under tredje kvartalet 1951 tillkom i de sju städer, som uppgifterna avser, lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt ca 75 000 m². Motsvarande areal under tredje kvartalet 1950 uppgick till ca 86 000 m².

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 3:e kvartalet 1951 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- o. påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	17 841	376	365	6 213	5 098	7 271	18 582
Göteborg	17 005	2 340	150	8 745	1 275	9 475	19 495
Malmö	13 499	1 258	3 229	7 581	4 958	5 447	17 986
Norrköping	2 448	324	341	1 113	257	1 743	3 113
Hälsingborg	5 983	—	188	449	315	5 407	6 171
Örebro	6 321	576	659	2 156	1 658	3 742	7 556
Borås	2 009	39	148	1 381	—	815	2 196
Tillhopa	65 106	4 913	5 080	27 638	13 561	33 900	75 099

Omsättningen inom detaljhandeln under tredje kvartalet 1951

Socialstyrelsen inhämtar kvartalsvis uppgifter från företag inom den enskilda detaljhandeln rörande deras försäljning under kvartalet. Från konsumentkooperativa föreningar erhålls liknande uppgifter månadsvis. På grundval av dessa uppgifter beräknas indextal för försäljningen inom dels den enskilda, dels den kooperativa handeln. Uppgifterna för den enskilda handeln grupperas efter de olika företagens branschtillhörighet. Beträffande den kooperativa handeln fördelas uppgifterna om försäljningen på »avdelningar» i enlighet med det redovisningssystem, som tillämpas inom konsumentkooperationen.

Tab. 1. Indextal för försäljningen inom den enskilda detaljhandeln under tredje kvartalet 1951 (tredje kvartalet 1950 = 100) samt under de tre första kvartalerna 1951 (de tre första kvartalerna 1950 = 100)

Bransch	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen	
		3:e kv. 1951 (3:e kv. 1950 = 100)	1:a—3:e kv. 1951 (1:a— 3:e kv. 1950 = 100)
	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
Kött o. charkuterier	284	114	111
Fisk	59	109	108
Mjölk o. mejerivaror	161	107	106
Mjölk o. specerier	75	114	113
Bagerier o. konditorier	291	108	108
Specerier	178	113	113
Frukt o. konfektyrer	78	107	104
Samtl. livsmedelsbranscher	1 126	111	109
Lanthandel	297	111	112
Vävnader o. sybehör	253	101	106
Herrkonfektion	205	107	107
Damkonfektion	129	109	110
Modister	109	110	108
Skrädderier	172	103	107
Päls- och skinnvaror	66	111	124
Samtl. beklädnadsbranscher	934	105	108
Skor	410	104	106
Bosättningsaffärer	166	113	116
Möbler o. mattor	114	105	111
Elektriska artiklar	42	112	116
Järnhandel	191	120	126
Samtl. inventariebranscher	513	116	121
Guldsmeder, urmakare	146	113	115
Musik, konst, blommor, antikviteter	69	125	117
Böcker o. papper	152	116	115
Färger, sjukvårdsartiklar, parfym	122	109	115
Fotoaffärer	75	120	129
Varuhus, basarer	90	116	118

I tab. 1 återges preliminära indextal för försäljningen inom den enskilda handeln under tredje kvartalet 1951 med tredje kvartalet 1950 som bas. Dessa indextal har beräknats på grundval av uppgifter från företag, som insänt svar för såväl tredje kvartalet 1950 som tredje kvartalet 1951. Vidare meddelas indextal för försäljningen under de tre första kvartalen 1951 med motsvarande period 1950 som bas. Sistnämnda indextal har beräknats enligt den s. k. kedjemetoden.

De redovisade företagen har, liksom vid tidigare uppgiftstillfällen, fördelats på branscher med utgångspunkt från arbetsmarknadskommissionens år 1946 verkställda inventering av företag inom varuhandeln. Branschen »bilar, cyklar, sportartiklar, maskiner» har uteslutits i tab. 1; för cyklar och sportartiklar återfinns i nedanstående tablå ett indextal utvisande omsättningsförändringen mellan tredje kvartalet 1950 och tredje kvartalet 1951.

Då större företag är starkare företrädade inom urvalet av uppgiftslämnare än mindre företag, har man vid beräkningen av indextalen för olika branscher och branschgrupper sammanvägt uppgifterna för större och mindre företag i anslutning till de vid nyssnämnda inventering redovisade frekvens-talen för olika storleksgrupper. Indextalen för de i den nedanstående tablå redovisade specificerade verksamhetsgrenarna inom branscherna är där-
emot icke vägd på detta sätt.

Redovisningen för tredje kvartalet 1951 (tab. 1) baseras på 3 934 försäljningsuppgifter från enskilda handelsföretag. Sammanlagt har frågeformulären utgått till ca 7 900 företag (exkl. »bilar, cyklar, sportartiklar»). Med hänsyn till den synnerligen otillfredsställande svarsprocenten bör sålunda de anförda beräkningarna användas med försiktighet.

Nedanstående indextal utvisar förändringen i försäljningen under tredje kvartalet 1951 (tredje kvartalet 1950 = 100) inom vissa specificerade grenar av de i tab. 1 redovisade branscherna »guldsmeder, urmakare» och »färger, sjukvårdsartiklar, parfym» samt inom branschen »cyklar och sportartiklar».

	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 3:e kv. 1951 (3:e kv. 1950 = 100)
Cyklar och sportartiklar	97	114
Guldsmeder, juvelerare	66	106
Ur, optik ¹	76	126
Färghandel	90	106

Beträffande den kooperativa handeln har indexberäkningarna för juli, augusti och september 1951 baserats på uppgifter från resp. 176, 171 och 175 konsumtionsföreningar med ca 5 000 försäljningsställen. I tab. 2 återges indextal för försäljningen under tredje kvartalet 1951 med tredje kvartalet 1950 som bas och för de tre första kvartalen 1951 med motsvarande period 1950 som bas. Dessa indextal har beräknats efter likartade grunder som indextalen för den enskilda handeln. Härvid har de redovisade föreningarna

¹ Även i kombination med guldsmedsarbeten.

fördelats på storleksgrupper efter antalet försäljningsställen och uppgifterna för de olika storleksgrupperna har sammanvägts med hänsyn till totala antalet konsumtionsföreningar inom resp. storleksgrupp. I tab. 2 meddelas vidare indextal för antalet försäljningsställen, beräknade på liknande sätt som indextalen för försäljningen.

Tab. 2. Indextal för detaljförsäljningen och antalet försäljningsställen vid konsumtionsföreningarna under tredje kvartalet 1951 (tredje kvartalet 1950 = 100) och de tre första kvartalen 1951 (de tre första kvartalen 1950 = 100).

F. st. = försäljningsställen

Avdelning	Indextal för			
	3:e kv. 1951 (3:e kv. 1950 = 100)		1:a—3:e kv. 1951 (1:a—3:e kv. 1950 = 100)	
	Detaljför- säljning	Antal f.-st.	Detaljför- säljning	Antal f.-st.
Charkuteri	110	98	111	99
Fisk	117	101	113	100
Mjölk och bröd	111	101	109	101
Speceri, diverse	120	102	120	102
Specialbutiker, varuhus	113	103	117	105
Skor	105	102	114	102
Serveringar	117	100	112	100

E. O.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för oktober 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som avser att månadsvis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, har i 1935 års serie stigit från 213,3 i september till 215,7 i oktober 1951, vilket motsvarar en ökning med drygt 1 %. För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100).¹

	1951				1951		
	aug.	sept.	okt.		aug.	sept.	okt.
Livsmedel	214.1	219.4	221.6	Bostad	108.3	108.3	112.8
Mjölk, smör, ost, margarin	223.2	224.0	224.0	Bränsle och lyse	256.5	261.3	266.5
Kött	248.8	260.2	270.4	Beklädnad	250.1	253.2	257.0
Fläsk	259.6	269.5	275.8	Kläder	251.4	255.2	260.5
Ägg	276.0	285.8	274.2	Skor	245.9	246.0	241.6
Fisk	195.4	198.4	199.5	Övriga varor och tjänster	232.6	233.4	234.2
Potatis, mjöl, bröd m. m.	207.5	213.7	215.5	Inventarier och husgeråd	215.4	216.2	216.7
Trädgårdsprodukter	210.4	241.5	250.3	Generalindex	210.6	213.3	215.7
Specerier, kolonialvaror	256.1	256.1	257.5				
Förtär. utom hem., maltidr.	189.8	190.1	190.7				

¹ Motsvarande indextal för tiden fr. o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6, sid. 438; generalindextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i Soc. Medd. 1951: 5, sid. 378.

Detaljhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner december 1950—oktober 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Dec. 1950	Juni 1951	Sept. 1951	Juni 1951	Sept. 1951	Juli 1951	Aug. 1951	Sept. 1951	Okt. 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	33·2	37·5	37·5	36·8	36·8	37·8	37·8	37·8	37·8
Mejerismör	kg	560	645	645	645	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	›	346	410	430	410	429	410	410	430	430
fetth. 30 +	›	264	330	339	329	333	331	330	340	340
Nötkött: stek	›	407	503	513	497	510	508	516	514	509
soppkött	›	308	333	349	340	352	325	328	347	365
malet (köttfärs)	›	361	391	401	390	401	392	392	401	411
Gödkalkvött, stek	›	621	573	631	558	612	577	615	641	641
Fläskkotlett, huggen	›	466	633	641	625	638	643	641	642	619
Salt sidfläsk	›	357	426	456	425	454	427	435	457	486
Färstek, färsk	›	471	634	592	—	577	625	616	599	595
Hönskött	›	363	396	—	—	—	381	377	357	359
Fläskkorv	›	268	312	344	308	345	315	315	343	362
Falukorv	›	295	335	362	333	359	338	340	363	383
Stångkorv	›	116	135	150	135	150	135	136	149	164
Blodpudding	›	120	151	171	147	167	153	154	172	184
Ägg, färska	›	352	343	435	325	422	369	396	442	448
Färsk fisk: sill	›	127	134	142	—	139	152	143	143	143
strömming	›	139	155	156	152	152	158	158	158	158
gädda	›	327	319	340	292	311	341	348	355	357
torsk	›	204	203	223	180	215	222	234	227	231
Salt sill	›	162	165	197	166	196	165	166	197	202
Knäckebröd ¹	›	133	149	163	149	163	153	153	163	42
Sötlimpa (V-R-bröd)	›	85	102	110	101	108	103	103	110	112
Matbröd av vete, bakat m. vatten	›	110	126	138	124	133	126	126	140	141
Kaffebröd (bullar o. d.)	›	187	223	238	220	230	224	225	257	257
Skorpor av vete	›	231	273	291	267	281	275	275	297	297
Småkakor	hg	55	59	60	57	57	60	60	60	60
Vetemjöl	kg	67	77	87	77	88	78	78	87	87
Rågsiktmjöl	›	61	70	80	70	80	71	71	80	80
Havregryn, ångprep.	›	79	117	118	119	120	117	117	117	117
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	268	290	287	290	287	290	290	287	290
Strösocker	kg	83	102	111	102	111	111	111	111	111
Gula ärter	›	77	79	81	79	80	79	80	81	89
Ärter på burk	400 g	79	89	92	87	90	90	90	93	94
Apelsinmarmelad	450 g	114	128	135	126	134	128	132	136	138
Nyponmust	hg	90	90	90	89	90	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	26·5	37·8	34·3	34·7	33·1	36·1	44·2	34·9	33·1
Morötter, gamla	›	42	59	65	56	66	—	89	64	57
Kälrötter	›	31	44	46	—	46	77	55	45	42
Vitkål	›	37	84	64	—	66	93	82	63	53
Lök, gul	›	93	121	112	118	114	145	133	110	99
Tomater	›	—	559	226	580	220	367	293	229	336
Spenat	›	—	293	234	320	239	244	246	232	244
Ätapplen, svenska	›	128	—	148	—	145	—	182	150	183
Apelsiner	›	146	181	230	181	219	181	201	235	182
Pilsner	1/3 l	35	37	37	38	38	37	37	37	37
Svagdricka	5 l	137	157	163	156	160	158	162	165	167
Björkved, helved, hemk.	m ³	2 498	3 668	4 125	3 160	3 666	4 121	4 152	4 355	4 611
Barrved	›	2 081	2 945	3 339	2 459	2 917	3 388	3 405	3 550	3 764
Koks, ca 40–80 mm,	hl	602	748	—	760	—	752	793	810	817

¹ Fr. o. m. okt. 1951 avser priset 1/4-kg-paket.

Mellan mitten av september och mitten av oktober 1951 har de i indexen ingående posterna förändrats enligt följande:

Livsmedelsposten har stigit från 219,4 till 221,6 eller med 1 %. Markerade prishöjningar har förekommit på charkuterivaror, några enstaka kött- och fläskvaror, kex samt torkade örter och bönor. Bland de få livsmedel, som blivit avsevärt billigare under perioden, kan nämnas fläskkottlett. På de flesta varorna i posten har emellertid inga eller blott obetydliga prisförändringar inträffat. Priserna på vissa livsmedel redovisas i tabellen på sid. 883.

Indextalet för *bostadsposten* har ökat från 108,3 till 112,8 eller med ca 4 % beroende på de generella hyresstegringar, som regeringen medgett från och med den 1 oktober 1951.

Posten *bränsle och lyse* har ökat med 2 %, framför allt på grund av att kokgas, ved och eldningsolja blivit dyrare. Priserna på vissa bränslen anges i tabellen på föregående sida.

Beklädnadsposten har ökat med 1,5 %. Delposten kläder har stigit med ungefär 2 %, medan skor sjunkit lika mycket. Inom gruppen kläder har vissa vinterplagg, såsom vinteröverrockar, barnoveraller, pälsar och skinn blivit avsevärt dyrare än föregående säsong, medan skinntröjor och garner sjunkit betydligt i pris. Övriga i gruppen ingående varors priser har ändrats obetydligt eller ej alls. Inom gruppen skor har priskontrollerade skor och halvsulning blivit billigare, medan övriga varor visat få och små prisförändringar.

Posten *övriga varor och tjänster* har undergått endast en obetydlig ökning. Markerade prisförändringar visar endast speglar, sängar och spik samt vissa tjänster, såsom hårklippning och arbetshjälp i hemmet, som blivit avsevärt dyrare under perioden, och klockor, som blivit billigare.

De procentuella prisförändringarna för de olika delposterna och vissa varugrupper mellan december 1950 och oktober 1951 samt mellan september och oktober 1951 framgår av nedanstående sammanställning.

Prisförändringar i %	Dec. 1950— okt. 1951	Sept.— okt. 1951	Prisförändringar i %	Dec. 1950— okt. 1951	Sept.— okt. 1951
Livsmedel	+ 17'56	+ 1'00	Beklädnad	+ 24'21	+ 1'50
Mjölk, smör, ost, margarin	+ 17'22	—	Kläder	+ 21'84	+ 2'08
Kött	+ 21'75	+ 3'92	Skor	+ 39'49	— 1'79
Fläsk	+ 31'21	+ 2'84	Övriga varor och tjänster	+ 13'30	+ 0'84
Ägg ¹	+ 14'39	— 4'06	Inventarier och husgeråd	+ 15'82	+ 0'28
Fisk	+ 8'84	+ 0'55	Hygien och sjukvård	+ 13'98	+ 0'57
Potatis, mjöl, bröd m. m.	+ 22'72	+ 0'84	Lektyr och nöjen m. m.	+ 19'29	+ 0'20
Trädgårdsprodukter ¹	+ 33'42	+ 3'64	Resor, telefon, porto	+ 15'44	—
Specerier, kolonialvaror	+ 11'67	+ 0'55	Arbetshjälp i hemmet	+ 19'33	+ 3'96
Förtär. utom hem., maltdr.	+ 12'77	+ 0'32	Vin, sprit och tobak	+ 7'10	—
Bostad	+ 4'83	+ 4'16	Samtliga varor och tjänster	+ 16'53	+ 1'13
Bränsle och lyse	+ 27'70	+ 1'99			

S. K.

¹ Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

Arbetsmarknaden under oktober 1951

Under månaden framträdde en tendens till bättre balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft, främst inom konsumtionsvaruindustrin.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 1,0 % högre än i september. Antalet manliga arbetare ökade med 0,9 % och antalet kvinnliga med 1,3 %. Antalet *i arbete varande* arbetare ökade med 2,1 %. På grund av arbetsbrist var 0,2 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 5,6 %.

Vid *järnbruken* fortsatte den under höstmånaderna säsongmässiga ökningen av arbetsstyrkan. Vid månadens utgång var totalantalet anställda ca 300 man högre än vid motsvarande tidpunkt förra året. På grund av den jämförelsevis goda rekryteringen minskade bostadsreserven något.

Inom *verkstadsindustrin* lättade särskilt mot slutet av månaden bristen på okvalificerad personal till tempo- och hjälparbeten. Främst gällde detta den kvinnliga arbetskraften. Denna tendens var genomgående för hela landet men framträdde speciellt i de län, som berördes av permitteringar och korttidsarbete inom andra näringsområden, såsom textil-, beklädnads- och livsmedelsindustri. Underskottet på yrkesutbildad arbetskraft var alltså mycket kännbar. — Inom samtliga grenar av *träindustrin* var sysselsättningsförhållandena fortfarande goda, och det anmälda behovet av sågverks- och brädgårdsarbetare samt modell-, möbel- och maskinsnickare kunde icke helt tillgodoses. Vid enstaka företag inom möbelbranschen var efterfrågan på personal mindre än under föregående månad. — *Pappers- och massaindustrin* hade alltså brist på arbetskraft ehuru dock icke av samma omfattning som tidigare. Grafiska fackets behov av yrkesarbetare kvarstod. — *Textilindustrins* efterfrågan på arbetskraft var betydligt reducerad och vissa sysselsättningssvårigheter förelåg. Antalet permitteringar var emellertid ringa, och de friställda kunde i allmänhet lätt omplaceras.

Någon nämnvärd avmattning inom *byggnadsverksamheten* ägde icke rum under oktober och endast på ett fåtal orter friställdes arbetskraft.

Inom *jordbruket* var det anmälda behovet av fast arbetskraft inför höstflyttningarna mindre än tidigare år. Potatisupptagningen kunde slutföras under månaden främst tack vare frivillig medverkan från ca 30 000 skolungdomar. Betupptagningen var till stor del slutförd vid månadsskiftet oktober/november beroende på den gynnsamma väderleken, som gjorde det möjligt att effektivt utnyttja såväl de mekaniska hjälpmedlen för betupptagning som den tillgängliga arbetskraften. Rekryteringen av personal till betupptagningen gick i år relativt lätt, och överflyttningen av arbetskraft från Norrland och Mellansverige var av mindre omfattning än vanligt. Ett tillskott av ca 800 finska arbetare, vilka överfördes i samverkan mellan arbetsmarknadsmyndigheterna i Sverige och Finland, bidrog till att lösa arbetskraftsfrågan framför allt på de större odlingarna.

I flera län medförde de förbättrade förtjänstmöjligheterna inom *skogs-*

bruket en ökad benägenhet hos arbetstagare, som friställts inom andra yrkesområden att anta skogsarbete. Det förekom även på en del håll, att arbetstagare lämnade anställningar inom andra yrkesområden, t. ex. byggnadsverksamheten, för att anta skogsarbete. Den ökade tillgången på arbetskraft uppvägdes emellertid av en i jämförelse med motsvarande tidpunkt föregående år ökad efterfrågan på arbetskraft till skogsbruket och bristen kvarstod därför i stort sett oförändrad.

Vid *sjömanshusen* redovisades under oktober sammanlagt 4 799 påmönstringar och 4 711 avmönstringar mot 4 953 resp. 5 132 under september.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under oktober ca 113 300 platser, varav 70 000 med manliga och 43 300 med kvinnliga sökande. Av totala antalet tillsatta platser hade ungefär hälften högst en veckas varaktighet. I jämförelse med september månad ökade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 6 % (manliga 8 %, kvinnliga 3,1 %), medan antalet lediga platser minskade med 4,6 % (manliga 0,6 %, kvinnliga 10,4 %). Antalet tillsatta platser var genomsnittligt 3,9 % högre än i september (manliga ökade med 7,3 %, kvinnliga minskade med 1,1 %).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 94 mot 85 i september. För enbart manlig arbetskraft var antalet 91 mot 84 i september och för enbart kvinnlig arbetskraft 100 mot 87. Motsvarande relationstal för enbart industri var 71 och 57 samt för enbart byggnadsverksamhet 110 och 88. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under oktober 67 (manliga 67, kvinnliga 68) mot 62 i september. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 10 575 platser, varav 7 985 med manliga och 2 590 med kvinnliga sökande. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av oktober rapporterade *hjälpökande arbetslösa* uppgick till 1 195.

En jämförelse med läget i oktober 1950 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var något högre, nämligen 94 mot 90; motsvarande jämförelsetal för enbart industri var 71 och 64 samt för enbart byggnadsverksamhet 110 och 118.

I tabellavdelningen (sid. 894) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Omläggning av byggnadstillståndsgivningen för bostäder fr. o. m. år 1952. I fråga om byggnadstillståndsgivningen för bostäder kommer fr. o. m. årsskiftet 1951/52 en viss omläggning att ske. Denna innebär i huvudsak, att centralt hädanefter endast preliminära länsbostadskvoter kommer att fastställas och inga särskilda kommunkvoter. Tillståndsgivningen kommer liksom hittills att handhas av länsarbetsnämnderna men efter de riktlinjer i fråga om fördelningen av kvoten på olika platser och tidpunkter, som uppdras av en delegation inom länet med landshövdingen som ordförande.

Löner och sysselsättning inom industrin i augusti 1951

På grundval av den månatliga sysselsättningsstatistiken och kvartalsstatistiken rörande lönesummor och arbetstimmar har uppgjorts de här nedan lämnade sammanställningarna i fråga om löne- och sysselsättningsförhållanden inom industrin i augusti 1951.

Beträffande använda beräkningsmetoder, förklaringar till tabellerna samt generella anmärkningar rörande löne-medeltalen hänvisas till redogörelserna för de i februari och augusti 1948 utförda undersökningarna (Soc. Medd. 1948: 6, sid. 475 och 1948: 12, sid. 974).

De här redovisade sammanställningarna angående sysselsättningens förändringar berör beträffande jämförelsen augusti 1950—augusti 1951 6 274 företag med 485 782 arbetare samt i fråga om jämförelsen maj 1951—augusti 1951 7 085 företag med 480 666 arbetare. Antal företag i redovisningen av utbetald lönesumma och utgjorda arbetstimmar var 5 893 för jämförelsen augusti 1950—augusti 1951 samt 6 417 för jämförelsen maj—augusti 1951.

Sysselsättningsförhållanden. I tab. 1 kol. b—d anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från augusti 1950 till augusti 1951. Jämförelsen avser endast företag, som vid båda redovisningstillfällena rapporterade till socialstyrelsen. Bland industrigrenar med ökat antal anställda kan nämnas gruvor och anrikningsverk, elektroteknisk industri, cementfabriker, porslins-, kakel- och lergodsfabriker, pappersmassfabriker, pappersbruk, sömnadsindustri och tändsticksfabriker. Minskat antal anställda redovisas bl. a. av vissa grupper inom livsmedelsindustri, ylleindustri samt garverier och skoindustri. I genomsnitt för samtliga industrigrenar har antalet anställda ökat med 2,3 %. För enbart vuxna män var ökningen 1,9 % och för vuxna kvinnor 4,2 %.

I tab. 2 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper.

Vid studiet av uppgifterna måste beaktas, att den här redovisade statistiken bygger på uppgifter från företag, som besvarat socialstyrelsens rapportkort vid båda de tillfällen, mellan vilka jämförelse görs. Detta har till följd, att man inte kan ta hänsyn till tillkomsten av nya företag eller avgången av gamla. Då denna omsättning självfallet är större bland småföretagen, får indextalen för denna grupp en något annan karaktär än för större företag.

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i augusti 1951 för arbetare inom industrin

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i augusti 1951 ¹		Genomsnittlig timförtjänst i augusti 1951 ²		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupp ²					
	Indextal (augusti 1950 = 100)					2	3	4	5	1-5
	båda könen	män	kvin- nor	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinn- liga arbetare					
<i>Malmbrytning o. metallind.</i>	102·7	102·4	108·9	123·0	124·6	3·08	3·29	3·67	3·97	3·40
Gruvor o. anrikningsverk	103·5	103·1	.	117·9	.	3·41	3·43	3·80	4·76	3·73
Järn-, stål- o. kopparverk	103·1	102·8	115·7	125·7	125·9	3·11	3·28	.	.	3·52
Järn- o. stålmanufaktur .	102·2	101·6	108·2	122·5	121·3	3·10	3·17	3·49	4·31	3·23
Mekaniska verkstäder . .	103·0	102·9	104·0	123·7	126·2	3·03	3·36	3·55	4·01	3·41
Reparationsverkstäder . .	102·5	102·6	.	120·3	.	2·62	3·01	3·31	3·88	3·29
Skeppsvarv	99·9	99·9	.	121·6	—	.	3·24	3·86	.	3·56
Elektroteknisk industri .	103·5	102·8	105·6	122·8	125·0	.	3·14	3·32	3·78	3·38
Annan metallindustri . .	103·8	102·7	110·2	120·9	124·1	2·91	3·28	3·44	3·94	3·38
<i>Jord- och stenindustri . .</i>	100·9	99·7	113·9	121·8	122·9	2·93	3·00	3·42	3·56	2·96
Kolgruvor	94·6	94·6	.	121·5	.	3·04	—	—	—	3·04
Torvindustri	115·9	110·8	.	121·9	.	2·55	.	—	—	2·58
Stenindustri	96·9	97·0	.	121·8	.	3·12	2·67	.	.	2·97
Kalk- och kritbruk	95·3	95·6	.	126·9	.	2·94	.	.	.	2·93
Cementfabriker	106·3	106·4	.	.	.	.	.	—	—	.
Cementvarufabriker	99·1	98·8	.	120·0	.	3·09	3·40	3·66	.	3·41
Tegelbruk	99·8	99·7	.	124·3	.	2·87	2·92	.	.	2·88
Porslins-, kakel- o. lergods-f.	107·6	103·8	117·0	117·8	121·7	.	.	.	.	2·89
Glasindustri	97·7	96·8	105·5	119·6	127·8	2·91	3·26	.	.	2·90
Annan jord- o. stenindustri	102·7	102·5	.	125·3	.	.	.	.	.	3·26
<i>Träindustri</i>	101·0	100·8	107·1	123·7	124·3	2·78	2·91	3·11	3·14	2·91
Sågverk o. hyvlerier . . .	100·5	100·2	119·9	126·3	.	2·69	2·88	3·04	3·07	2·88
Låd- o. wallboardfabriker	106·1	105·4	119·9	126·1	.	2·90	3·04	3·22	.	3·11
Byggnadssnickarfabriker	99·6	99·6	.	121·3	.	2·78	2·99	3·03	.	2·89
Möbelfabriker	100·2	100·2	101·9	120·4	.	2·90	2·97	.	.	2·92
Svarveri- o. skidfabriker .	103·8	103·3	.	122·5	.	2·80	2·67	.	.	2·84
Annan trävarvindustri . .	99·4	101·0	91·1	115·8	122·2	2·72	2·76	.	.	2·81
<i>Pappers- o. grafisk ind. .</i>	104·2	104·2	103·8	128·2	129·3	3·06	3·27	3·43	3·82	3·32
Pappersmassefabriker . . .	104·8	104·3	138·0	133·2	.	3·10	3·26	3·36	.	3·29
Pappersbruk o. pappfabr.	104·9	104·9	104·3	133·2	132·2	3·04	3·16	.	—	3·10
Papp- o. pappersvarv-ind.	105·0	106·9	102·4	121·3	128·8	2·98	3·11	.	.	3·11
Grafisk industri	102·4	102·8	100·8	118·3	128·0	3·05	3·47	3·88	4·01	3·75
<i>Livsmedelsindustri . . .</i>	98·9	98·9	98·7	120·9	125·4	2·72	2·85	3·10	3·34	2·96
Kvarnar	101·3	99·1	116·5	124·8	.	.	2·80	.	—	2·92
Bageriindustri	97·6	97·7	97·4	120·8	128·3	.	3·04	3·36	3·21	3·12
Sockerindustri	107·4	107·3	107·9	117·3	124·6	.	.	.	.	2·83
Choklad- o. konfektind. . .	89·0	88·2	89·5	118·3	121·8	.	2·81	.	3·64	2·97
Mejeriindustri	101·7	101·2	105·9	123·0	131·3	2·84	2·82	.	.	3·04
Slakterier o. charkuterier	102·7	101·2	110·7	122·5	126·3	2·72	2·95	.	3·49	3·05
Fiskber.-anst. o. konserve-f.	105·1	104·0	105·8	120·2	124·0	.	2·62	.	.	2·73
Margarinindustri	82·4	85·1	.	.	.	—	.	.	.	.
Bryggerier o. läskedrycks-f. ³	96·9	96·9	96·9	.	.	.	.	.	.	.

¹ För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.² Uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst meddelas endast, då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utförda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej sjuklön, semesterlön och naturaförmåner.³ Beräkningen av genomsnittlig timförtjänst har icke kunnat göras vid jämförelsen aug. 1950—aug. 1951 på grund av bristande överensstämmelse i uppgiftsmaterialet.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I AUGUSTI 1951 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIEN

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i augusti 1951			Genomsnittlig timförtjänst i augusti 1951		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupp				
	Indextal (augusti 1950 = 100)									
	båda könen	män	kvin- nor	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinn- liga arbetare	2	3	4	5	1-5
Tobaksfabriker	100·1	95·7	102·1	.	.	.	.	.	.	.
Annan livsmedelsindustri	92·4	91·6	94·5	120·2	139·9	2·78	.	.	.	2·82
<i>Textil- o. beklädnadsind. .</i>	103·0	101·5	104·0	119·7	119·6	2·73	2·86	2·96	3·88	2·85
Ylleindustri	97·5	95·5	99·8	116·4	119·5	2·64	2·74	.	—	2·73
Bomullsindustri	100·4	99·7	101·4	121·6	122·8	2·72	2·75	.	.	2·75
Linne- o. juteindustri . . .	101·3	97·5	105·8	119·0	123·2	.	.	.	—	2·81
Trikåfabriker	103·9	103·6	104·0	118·7	117·5	2·68	2·89	2·95	.	2·87
Sömnadsindustri	105·6	106·8	105·3	119·1	118·4	2·70	2·96	2·99	3·60	2·99
Hatt- o. mössfabriker . . .	105·4	100·8	106·8	115·2	119·8	.	3·05	.	.	3·14
Annan hithörande industri	106·8	106·0	106·8	121·2	122·9	2·85	2·99	.	3·05	2·96
<i>Läder-, hår- o. gummiv.-ind.</i>	100·6	98·7	104·4	117·2	118·9	2·98	3·12	3·16	3·66	3·10
Garverier	96·1	94·6	.	120·1	.	.	3·15	.	—	3·05
Päls- o. skinnvarufabriker	113·1	107·0	120·1	119·6	120·8	.	3·21	.	.	3·25
Skoindustri	96·2	95·8	96·8	115·2	116·0	2·81	3·04	.	.	3·02
Andra lädervarufabriker . .	97·6	94·7	102·2	116·8	116·5	.	2·94	3·31	.	3·12
Gummivarufabriker	103·1	101·3	106·7	117·2	124·8	.	.	.	.	3·21
Annan hithörande industri	107·4	106·7	109·7	116·0	.	.	3·02	.	.	2·98
<i>Kemisk-teknisk industri .</i>	103·6	102·6	107·1	117·9	120·5	2·91	3·10	3·18	3·85	3·11
Färg-, olje- o. parfymfabr.	98·7	98·1	100·8	115·8	117·3	.	2·99	3·15	3·32	3·15
Sprängämnesfabriker . . .	104·9	102·3	111·6	116·7	123·2	.	.	.	.	3·45
Tändsticksfabriker	107·8	108·3	107·1	122·7	127·1	.	.	—	—	2·74
Annan kemisk-tekn. ind.	105·3	104·3	111·0	118·8	118·5	2·99	3·01	3·24	3·38	3·09
Samtl. industrigrupper	102·3	101·9	104·2	123·0	121·9	2·95	3·16	3·46	3·77	3·22

Tab. 2. Indextal (augusti 1950 = 100) för sysselsättningen inom företag av olika storlek i augusti 1951

Industrigrupper	Företag, vilka 1950 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51— 100 arb.	101— 200 arb.	201— 500 arb.	501— 1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samt- liga grupper
Malmbrytning o. metallind. .	103·9	101·1	104·0	101·6	104·8	102·6	101·7	102·9	102·7
Jord- och stenindustri . . .	108·3	98·6	97·7	96·9	102·4	104·7	101·9	.	100·9
Träindustri	112·9	100·9	99·5	100·2	99·1	101·9	.	—	101·0
Pappers- o. grafisk industri	108·2	100·9	108·1	102·1	103·0	103·3	106·7	.	104·2
Livsmedelsindustri	103·1	99·4	97·6	99·1	99·6	98·9	95·7	—	98·9
Textil- o. beklädnadsindustri	107·5	106·4	104·4	103·8	102·4	103·2	105·2	93·7	103·0
Läder-, hår- o. gummivaruind.	101·5	98·6	101·2	99·8	102·2	96·6	.	.	100·6
Kemisk-teknisk industri . . .	103·8	104·4	97·1	110·8	99·6	103·7	.	.	103·6
Samtliga industrigrupper	106·1	101·3	101·8	101·3	102·4	102·3	103·1	102·6	102·3

	Företag, vilka sysselsatte							
	1-10 arb.	11-25 arb.	26-50 arb.	51- 100 arb.	101- 200 arb.	201- 500 arb.	501- 1 000 arb.	över 1 000 arb.
Aug. 1946/47 (Aug. 1946 = 100)	109·3	102·6	100·6	98·0	98·3	97·5	97·4	96·3
Febr. 1947/48 (Febr. 1947 = 100)	105·4	100·8	100·5	100·3	100·6	100·2	98·6	98·2
Aug. 1947/48 (Aug. 1947 = 100)	108·3	99·2	99·0	102·5	100·3	102·4	101·6	103·5
Febr. 1948/49 (Febr. 1948 = 100)	105·4	99·3	99·5	99·4	101·1	99·4	101·9	101·5
Maj 1948/49 (Maj 1948 = 100)	102·8	98·1	99·0	99·2	100·1	100·1	101·5	102·7
Aug. 1948/49 (Aug. 1948 = 100)	102·8	98·0	99·2	100·1	100·6	99·7	99·8	102·0
Nov. 1948/49 (Nov. 1948 = 100)	103·4	99·0	98·0	99·8	100·2	100·5	100·2	100·6
Febr. 1949/50 (Febr. 1949 = 100)	102·2	99·6	97·6	100·2	100·5	100·2	101·1	99·9
Maj 1949/50 (Maj 1949 = 100)	102·8	100·4	98·6	99·5	99·0	100·4	101·0	98·8
Aug. 1949/50 (Aug. 1949 = 100)	103·9	100·3	98·9	100·8	99·0	100·4	101·0	99·2
Nov. 1949/50 (Nov. 1949 = 100)	105·1	101·8	101·0	101·6	101·9	101·2	102·1	99·5
Febr. 1950/51 (Febr. 1950 = 100)	107·6	102·8	103·2	102·0	102·2	101·7	103·1	100·6
Maj 1950/51 (Maj 1950 = 100)	104·9	101·6	103·7	102·1	102·4	102·6	102·8	101·9
Aug. 1950/51 (Aug. 1950 = 100)	106·1	101·8	101·8	101·3	102·4	102·3	103·1	102·6

Tab. 3 belyser hur den utbetalda lönesumman, antalet utförda arbetstimmar och antalet i arbete varande arbetare (obs. antalet anställda minus de som varit frånvarande på grund av semester, sjukdom eller andra personliga skäl) förändrats sedan augusti 1950 och maj 1951.

Tab. 3. Indextal (augusti 1950 = 100 och maj 1951 = 100) för utbetald lönesumma, antal utförda arbetstimmar och antal i arbete varande arbetare i augusti 1951

Industrigrupper	Utbetald lönesumma		Antal utförda arbetstimmar		Antal i arbete varande arbetare	
	aug. 1950 = 100	maj 1951 = 100	aug. 1950 = 100	maj 1951 = 100	aug. 1950 = 100	maj 1951 = 100
Malmbrytning o. metallindustri	126·4	98·3	102·9	94·8	102·0	98·0
Jord- o. stenindustri	120·9	99·5	99·7	97·6	100·2	99·5
Träindustri	124·1	99·9	100·2	98·3	100·7	98·1
Pappers- o. grafisk industri . .	130·3	95·2	101·5	94·9	102·8	96·9
Livsmedelsindustri	117·5	96·1	96·5	96·4	97·9	98·5
Textil- o. beklädnadsindustri .	122·2	96·4	102·5	96·1	102·5	96·6
Läder-, hår- o. gummivaruind.	116·6	97·6	99·5	96·6	99·7	95·0
Kemisk-teknisk industri . . .	121·2	96·2	102·8	96·2	103·5	96·6
Samtliga industrigrupper	124·6	97·6	101·6	95·7	101·6	97·6

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat en anställning, anges i efterföljande tablå. Av de arbetare, som under loppet av en vecka i augusti 1951 slutat sin anställning, hade 7 % slutat på grund av uppsägning från arbetsgivaren. Motsvarande antal var för augusti 1950 8 %.

Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda

Industrigrupper	Avgångna arbetare					Anställda arbetare				
	aug. 1951	maj 1951	febr. 1951	nov. 1950	aug. 1950	aug. 1951	maj 1951	febr. 1951	nov. 1950	aug. 1950
Samtliga industrigrupper . .	1.1	1.1	0.6	0.7	1.0	0.9	0.8	0.7	0.9	0.9
Därav:										
Elektroteknisk industri . .	1.6	1.1	0.9	1.0	1.3	1.6	0.8	1.1	1.5	1.4
Skeppsvarv	1.5	1.4	0.9	0.7	1.3	1.3	1.1	0.9	0.9	1.0
Bomullsindustri	1.2	1.0	0.8	0.6	1.0	1.0	0.7	0.7	1.0	1.0
Trikåfabriker	1.2	1.2	1.1	0.8	1.2	1.1	1.1	1.4	1.0	1.5
Sömnadsindustri	1.2	1.1	0.7	0.6	1.1	1.3	0.6	1.0	1.0	1.3
Järn- och stålmanufaktur .	1.1	1.0	0.6	0.7	1.1	1.0	0.8	0.8	1.1	1.1
Järn-, stål- o. kopparverk	1.0	1.0	0.4	0.4	0.8	1.1	0.7	0.6	0.7	0.7
Mekaniska verkstäder . .	1.0	1.0	0.6	0.7	0.9	0.9	0.7	0.7	0.8	0.9
Ylleindustri	1.0	1.1	0.6	0.6	0.9	0.6	0.7	0.8	0.8	1.0
Sågverk och hyvlerier . .	0.9	0.9	0.4	1.2	1.3	0.8	1.4	0.7	0.7	0.6

Tab. 4. Indextal (augusti 1950 = 100) för genomsnittlig timförtjänst¹ i olika dyrortsgrupper i augusti 1951

Industrigrupper	Vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupp					Vuxna kvinnliga arbetare inom dyrortsgrupp				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Malmbrytning o. metallindustri	123.5	122.1	123.2	123.4	122.4	.	124.4	126.1	123.6	123.3
Därav: gruvor o. anrikningsverk	—	117.3	114.5	117.1	119.1	—	.	.	—	.
järn-, stål- o. kopparverk	—	124.2	126.9	.	.	—	.	126.7	.	.
mekaniska verkstäder . .	122.8	121.6	124.2	123.9	125.0	.	125.4	132.1	123.3	123.0
metallindustri i övrigt .	124.7	123.4	120.9	123.3	121.6	.	124.1	124.0	125.2	123.4
Jord- och stenindustri	121.9	122.8	119.8	122.9	125.2	.	126.3	121.5	.	.
Träindustri	119.3	122.8	124.0	127.0	123.6	.	.	123.9	.	.
Pappers- o. grafisk industri . .	134.9	133.7	127.1	129.8	121.5	.	132.2	130.9	128.0	126.3
Livsmedelsindustri	117.5	121.1	121.9	121.5	119.1	.	125.7	127.2	126.1	122.7
Textil- o. beklädnadsindustri .	119.2	120.0	120.4	115.1	119.1	121.7	120.6	120.5	116.8	117.2
Läder-, hår- o. gummivaruind.	112.0	117.8	117.4	115.9	119.1	113.0	123.7	118.2	117.3	120.2
Kemisk-teknisk industri	.	116.7	119.9	116.8	116.2	.	127.9	121.0	.	115.0
Samtliga industrigrupper	122.1	123.3	122.9	124.3	121.7	121.1	123.5	122.4	120.2	121.1

I nedanstående tablå anges för undersökningstillfällena fr. o. m. februari 1947 det genomsnittliga procentuella antalet anställda och avgångna arbetare under en vecka för samtliga industrigrupper.

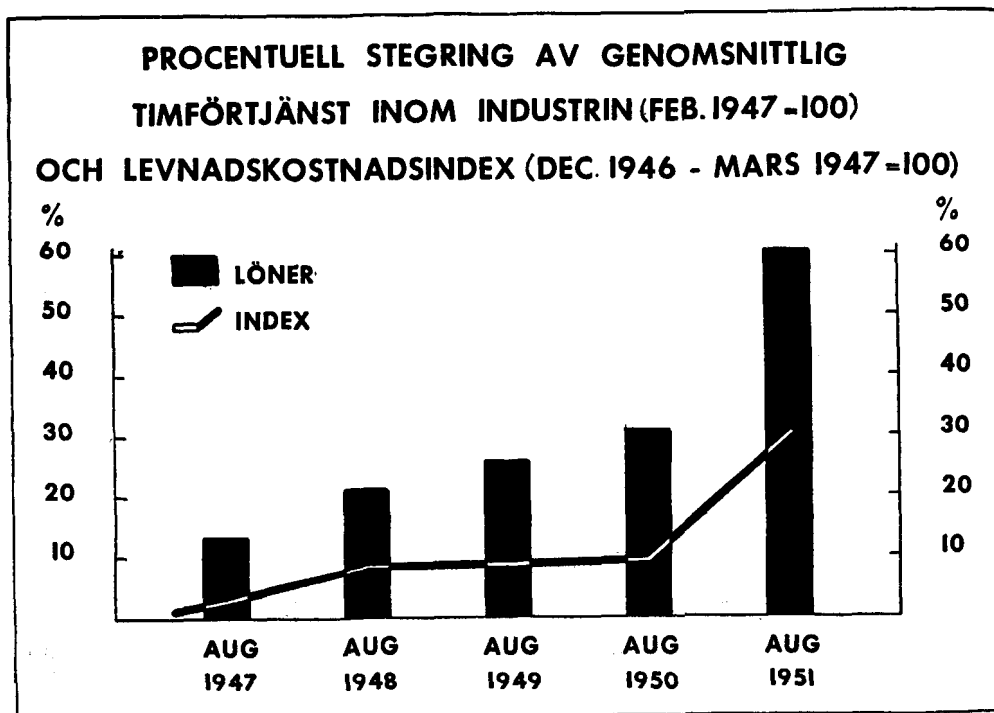
	Februari		Maj		Augusti		November	
	av- gångna	an- ställda	av- gångna	an- ställda	av- gångna	an- ställda	av- gångna	an- ställda
1947	0.8	1.0	1.3	1.2	1.3	1.3	0.9	1.1
1948	0.7	0.8	1.1	1.0	1.1	1.0	0.8	0.9
1949	0.7	0.7	1.0	0.9	0.9	1.0	0.7	0.7
1950	0.6	0.7	1.0	0.8	1.0	0.9	0.7	0.9
1951	0.6	0.7	1.1	0.8	1.1	0.9		

¹ Se not 2 till tab. 1.

Tab. 5. Indextal (augusti 1950 = 100) för genomsnittlig timförtjänst¹ i Stockholm i augusti 1951

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för		Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för	
	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinnliga arbetare		vuxna manliga arbetare	vuxna kvinnliga arbetare
Malmbrytning o. metallind. . .	122·5	122·6	Textil- o. beklädnadsindustri	119·2	117·1
Jord- o. stenindustri	130·0	.	Läder-, hår- o. gummivaruind.	120·4	.
Träindustri	114·5	.	Kemisk-teknisk industri . .	114·9	115·0
Pappers- o. grafisk industri . .	117·7	126·9	Samtliga industrigrupper	120·9	121·0
Livsmedelsindustri	119·8	124·6			

Löneförhållanden. I tab. 1 lämnas i kol. e och f uppgift om den procentuella förändringen av genomsnittlig timförtjänst mellan augusti 1950 och augusti 1951 inom olika industrigrupper. I kol. g—k anges den genomsnittliga timförtjänsten i augusti 1951 för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupperna 2—5 samt i kol. l i genomsnitt för samtliga fem dyrortsgrupper. Den genomsnittliga förändringen av timförtjänsten mellan augusti 1950 och augusti 1951 för vuxna manliga och kvinnliga arbetare i olika dyrortsgrupper har ovan redovisats i tab. 4. Tab. 5 visar den genomsnittliga

¹ Se not 2 till tab. 1.

timförtjänstens relativa förändring inom olika industrigrupper i Stockholm augusti 1950—augusti 1951.

I nedanstående tablåer lämnas en översikt av den genomsnittliga timförtjänstens förändringar inom olika industrigrupper sedan februari 1947 och maj 1951. I diagrammet åskådliggörs utvecklingen av genomsnittlig timförtjänst inom olika industrigrupper sedan februari 1947 och prisutvecklingen under samma tid enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex exklusive skatter och sociala förmåner. Som bas för levnadskostnadsindex har tagits medeltal för prisläget i december 1946—mars 1947. De angivna procenttalen för genomsnittlig timförtjänst avser löneläget i senare delen av resp. månad och för levnadskostnadsindex prisläget medio månaden efter den i diagrammet angivna.

Indextal (febr. 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin

	aug. 1948	nov. 1948	febr. 1949	maj 1949	aug. 1949	nov. 1949	febr. 1950	maj 1950	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951	aug. 1951
Malmbrytning o. metallindustri . . .	120·7	123·0	123·9	126·3	126·2	127·6	128·4	131·7	131·4	134·7	149·8	155·7	161·6
därav: verkstadsindustri m. m. ¹	120·2	122·2	122·9	125·0	125·0	126·3	127·2	129·9	130·2	132·9	148·3	153·5	159·8
Jord- o. stenind. . .	131·6	130·9	130·9	132·7	135·2	134·4	133·9	138·2	139·2	139·2	—	165·8	169·1
Träindustri . . .	121·2	121·8	121·3	122·8	123·8	124·3	123·7	127·8	129·3	131·5	—	157·8	160·3
Pappers- o. graf. ind.	121·6	122·0	122·0	123·3	123·1	124·5	124·5	129·1	128·7	131·1	—	164·9	165·4
Livsmedelsindustri	118·6	119·1	119·1	121·0	120·9	120·4	122·0	124·8	124·2	124·8	—	151·9	151·3
Textil- o. beklädnadsindustri . .	122·1	122·6	124·7	126·3	126·3	127·2	128·2	130·0	130·9	132·2	—	155·1	155·7
Läder-, hår- o. gummi- varuindustri . .	125·3	126·1	128·0	130·0	130·8	131·6	132·9	135·6	136·0	138·2	—	157·4	159·0
Kemisk-teknisk ind.	120·9	120·9	121·4	123·0	124·2	125·3	125·4	129·4	130·0	131·8	—	153·0	153·0
Samtl. ind.-grupper	121·4	122·7	123·6	125·5	125·8	126·8	127·6	130·9	130·9	133·4	—	157·4	160·5

Indextal (maj 1951 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i augusti 1951

	Samt- liga arb.	Vux- na män	Vux- na kv.		Samt- liga arb.	Vux- na män	Vux- na kv.
Malmbrytning o. metallind.	103·8	104·1	104·8	Jord- o. stenindustri . . .	102·0	102·5	101·6
därav: verkstadsind. m. m.	104·1	104·4	104·7	Träindustri	101·6	102·1	101·5
järn- o. stålmanufaktur	103·1	103·6	103·2	Pappers- o. grafisk industri	100·3	100·8	100·6
mekaniska verkstäder .	104·1	104·6	104·0	Livsmedelsindustri	99·6	100·1	100·4
reparationsverkstäder .	100·5	102·0	—	Textil- o. beklädnadsind. .	100·4	100·3	101·1
skeppsvarv	104·9	104·9	—	Läder-, hår- o. gummi- varuind.	101·0	101·4	102·1
elektroteknisk industri	105·0	104·9	106·2	Kemisk-teknisk industri . .	100·0	99·8	101·1
annan metallindustri .	103·6	103·8	104·5	Samtliga industrigrupper	102·0	102·6	101·6

¹ Här i ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling¹

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under oktober 1951

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	27 253	28 173	19 575	14 678	11 103	13 335	8 236	6 364	97
Stockholms län	4 783	6 212	3 189	874	2 169	2 820	1 598	603	77
Uppsala län	3 110	3 312	1 572	544	1 523	1 452	798	301	94
Södermanlands län	6 033	6 493	4 244	1 935	2 373	2 390	1 613	926	93
Östergötlands län	9 249	9 317	6 520	3 962	3 411	3 395	2 279	1 221	99
Jönköpings län	6 354	6 766	4 911	3 516	3 137	3 264	2 436	1 829	94
Kronobergs län	2 583	2 944	1 950	774	1 037	1 103	765	370	88
Kalmar län	4 231	4 108	2 916	1 388	1 632	1 423	1 043	575	103
Gotlands län	595	785	544	80	242	228	135	24	76
Blekinge län	3 578	2 887	2 472	1 211	1 566	1 204	1 015	623	124
Kristianstads län	4 366	4 830	3 297	1 034	1 934	1 959	1 288	493	90
Malmö stad	7 154	7 603	5 525	3 190	2 669	2 810	2 037	1 117	94
Malmöhus län i övrigt	9 227	10 239	8 408	2 692	3 398	3 279	2 505	1 178	90
Hallands län	3 481	3 451	2 514	1 485	1 636	1 654	1 092	756	101
Göteborgs stad	15 173	15 727	12 535	8 607	5 213	4 766	3 820	2 839	96
Gbg o. Boh. län i övrigt	2 424	2 375	1 455	622	843	880	488	209	102
Älvsborgs län	4 905	4 463	2 567	611	2 011	2 032	1 130	362	110
Skaraborgs län	4 202	3 928	2 548	1 208	1 748	1 746	1 151	609	107
Värmlands län	5 279	6 054	3 930	1 633	2 252	1 952	1 548	699	87
Örebro län	4 068	5 040	2 606	530	2 014	2 162	1 349	372	81
Västmanlands län	4 146	4 355	2 471	841	1 870	1 547	1 107	484	95
Kopparbergs län	3 741	5 089	2 283	318	1 573	1 615	909	257	74
Gävleborgs län	5 543	6 313	4 140	1 815	2 303	1 992	1 574	773	88
Västernorrlands län	5 975	6 494	3 917	1 762	1 909	1 499	1 081	528	92
Jämtlands län	2 276	3 356	1 509	154	794	760	517	112	68
Västerbottens län	4 603	3 510	2 312	420	1 750	1 337	885	191	131
Norrbottnens län	4 918	5 175	3 410	717	1 652	1 303	952	217	95
Summa okt. 1951	159 245	168 999	113 320	56 601	63 762	63 907	43 351	24 032	94
» sept. 1951	150 233	177 085	109 047	55 191	61 855	71 306	43 854	24 344	85
» okt. 1950	167 671	186 065	123 842	67 315	61 196	72 074	44 859	26 581	90
» » 1949	158 082	146 607	102 101	45 900	54 607	64 970	38 292	20 795	108
» » 1948	156 391	178 669	113 912	54 646	56 455	76 537	44 240	26 125	88

¹ En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under oktober 1951¹

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	8 737	9 529	20 709	9 274	429	298	360	779	723	128
Jordbruk	5 502	5 988	8 550	6 310	260	180	204	717	666	106
Trädgårdsskötsel . .	561	684	475	344	126	118	156	44	39	5
Fiske	144	192	4	3	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	2 530	2 720	11 680	2 617	48	—	—	18	18	17
Industri o. hantverk .	31 028	34 742	42 351	21 166	485	5 320	5 819	6 588	2 838	60
Malmbr. o. metallind.	7 189	8 257	16 718	5 540	25	450	512	1 244	553	—
Jord- o. stenind. . .	881	972	1 327	504	1	78	80	187	73	—
Träindustri	1 697	1 880	1 983	800	12	39	39	61	29	—
Pappers- o. graf. ind.	888	1 016	1 641	747	10	301	358	273	129	—
Livsmedelsindustri .	2 377	2 727	2 629	1 957	154	628	705	778	478	38
Textil- o. bekl.-ind.	4 464	4 833	4 024	1 568	21	3 251	2 523	3 283	1 247	21
Läder-, hår- o. gum- miindustri	1 221	1 311	1 053	451	2	438	451	568	230	—
Kemisk-teknisk ind.	296	329	695	354	1	133	154	191	97	1
Byggnadsverksamhet	11 987	13 438	12 206	9 222	258	2	2	3	2	—
Kraft- o. vattenverk	28	29	75	23	1	—	—	—	—	—
Samfärdsel	10 662	17 302	21 486	19 852	15 132	477	549	187	116	13
Landtransp. Luftfart	4 784	9 998	17 831	16 462	15 072	400	417	155	88	9
Sjöfart	5 878	7 304	3 655	3 390	110	77	132	32	28	4
Handel	12 859	18 033	17 236	12 260	6 490	8 725	12 067	11 971	8 290	4 166
Affärsverksamhet . .	5 258	5 382	3 474	1 647	38	3 550	3 621	2 520	1 310	30
Lagerarbete	1 527	2 177	1 916	1 429	279	278	321	287	212	23
Bank- o. försäkringsv.	128	128	61	28	—	24	24	8	4	—
Hotell, rest., storhush.	5 946	10 396	11 785	9 156	6 173	4 873	8 101	9 156	6 764	4 113
Förvaltn. o. fria yrken	14 646	17 171	9 865	7 033	3 052	6 036	6 688	4 497	2 916	555
Allmän tjänst . . .	586	716	233	135	—	11	11	3	1	—
Socialvård	111	111	127	62	—	75	75	80	45	—
Tekniska arbetssomr.	3 235	3 307	1 194	546	—	225	238	129	69	—
Kontorsarbete	6 506	6 650	4 059	2 230	18	4 460	4 564	3 156	1 725	14
Undervisning m. m.	1 274	1 369	896	802	76	768	830	561	508	53
Konstnärlig verks. .	2 934	5 018	3 356	3 308	2 958	497	970	568	568	488
Hälsa- o. sjukvård . .	2 712	3 039	2 282	1 433	119	2 509	2 817	2 091	1 354	118
Husligt arbete	12 006	20 147	27 606	17 335	11 027	11 997	20 130	27 584	17 316	11 018
Genomgående yrken, div. arb.	6 706	11 819	10 219	7 687	4 007	1 064	1 482	1 764	1 355	346
Genomgående yrken	3 778	5 715	6 553	4 162	1 297	1 062	1 480	1 754	1 345	342
Diversearbete	2 928	6 104	3 666	3 525	2 710	2	2	10	10	4
Annat arbete	25 115	27 413	17 245	17 230	15 810	12 767	13 850	8 446	8 443	7 628
Extra skördehjälp m. m.	13 523	15 273	17 183	17 179	15 810	6 481	7 305	8 435	8 435	7 628
Eleverpraktikarbete .	141	171	62	51	—	24	24	11	8	—
Utan avsl. utbildn. .	11 451	11 969	—	—	—	6 262	6 521	—	—	—
Summa	124 471	159 245	168 999	113 320	56 601	49 193	63 762	63 907	43 351	24 032
Därav under 18 år	26 708	28 988	28 456	23 263	14 761	13 759	14 785	13 157	11 376	7 143

¹ Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under okt. 1951¹

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädskötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	94	1	1	1	—	—	1 434	1 698	532	313	421	147	1 535	548	400
Stockholms l. .	383	448	241	109	300	105	358	1 107	312	73	98	26	534	493	278
Uppsala l. . .	215	129	70	34	469	34	208	379	123	57	126	28	196	196	128
Södermanl. l. .	440	345	167	62	329	126	614	1 416	549	97	108	43	559	645	504
Östergötl. l. .	511	684	384	34	227	31	388	871	214	115	143	52	388	402	308
Jönköpings l. .	145	159	56	30	73	29	209	437	159	150	157	56	351	527	319
Kronobergs l. .	149	126	65	63	207	54	98	173	77	92	162	80	268	331	250
Kalmar l. . .	230	274	176	36	184	44	210	307	149	214	177	100	394	412	296
Gotlands l. . .	62	212	191	1	1	1	14	23	4	2	2	—	55	89	77
Blekinge l. . .	161	176	150	13	52	10	165	231	152	72	19	8	345	286	260
Kristianst. l. .	354	1 002	768	20	94	50	115	260	100	105	109	48	414	365	276
Malmö . . .	356	477	450	—	—	—	310	1 223	233	89	75	47	314	255	192
Malmöh. l. i ö.	1 245	3 315	2 920	10	34	9	381	507	241	100	64	32	590	378	307
Hallands l. . .	220	280	221	7	28	12	118	223	110	41	41	22	277	226	177
Göteborg . . .	210	41	27	19	22	12	597	2 112	350	184	149	82	1 175	570	477
Gbg Boh. l. i ö.	111	38	21	3	57	4	148	191	118	73	202	30	299	320	217
Älvsborgs l. .	219	125	80	51	260	69	388	448	200	99	99	48	518	584	437
Skaraborgs l. .	353	262	126	17	115	23	213	290	93	134	83	29	300	300	226
Värmlands l. .	136	122	67	204	1 386	306	311	525	288	108	174	99	544	503	410
Örebro l. . .	109	162	57	72	441	62	291	734	229	49	80	32	337	424	305
Västmanl. l. .	206	203	87	66	207	66	586	1 167	371	77	76	36	357	258	181
Kopparbergs l. .	123	59	22	301	952	294	386	1 094	305	96	190	79	425	590	355
Gävleborgs l. .	135	269	235	139	1 095	164	191	466	218	80	215	69	440	566	396
Västernorr. l. .	118	24	14	196	1 630	217	179	318	123	200	269	165	733	799	648
Jämtlands l. .	93	24	13	253	1 656	321	59	32	11	85	60	9	557	592	476
Västerb. l. . .	196	44	27	391	732	184	131	143	86	76	101	60	572	516	481
Norrbottnens l. .	235	28	21	588	1 129	390	155	843	193	115	224	120	961	1 031	841
Summa	6 809	9 029	6 657	2 720	11 680	2 617	8 257	16 718	5 540	2 846	3 624	1 547	18 488	12 206	9 222
	Övriga industrigrupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. hushållsarbete			Annat arbete		
Stockholm . .	919	817	363	10184	13375	11084	4 209	2 726	1 727	4 047	6 435	3 724	4 517	2 152	1 597
Stockholms l. .	175	343	114	529	545	255	233	173	83	1 013	1 652	888	1 376	1 053	887
Uppsala l. . .	279	268	103	358	364	187	468	125	77	525	736	364	770	520	458
Södermanl. l. .	241	245	96	736	791	585	499	214	118	597	686	400	2 188	1 714	1 656
Östergötl. l. .	542	770	294	1 716	1 946	1 700	1 526	577	448	1 077	1 319	846	2 952	2 378	2 243
Jönköpings l. .	308	371	132	498	493	270	312	207	116	746	954	500	3 605	3 388	3 274
Kronobergs l. .	200	308	152	228	192	126	120	113	88	427	527	304	938	805	754
Kalmar l. . .	253	254	108	615	471	355	308	178	115	540	592	382	1 431	1 259	1 191
Gotlands l. . .	47	104	53	114	157	101	47	22	19	90	129	63	163	46	35
Blekinge l. . .	369	301	269	602	511	458	245	101	86	563	601	481	1 043	609	598
Kristianst. l. .	430	592	309	601	571	384	265	146	95	682	692	334	1 380	997	933
Malmö . . .	529	435	279	2 215	2 205	2 041	1 010	659	600	977	1 623	1 140	1 354	651	543
Malmöh. l. i ö.	787	932	734	1 882	1 490	1 262	549	368	305	988	1 170	710	2 695	1 981	1 888
Hallands l. . .	307	301	87	386	320	220	166	89	59	378	561	257	1 581	1 382	1 349
Göteborg . . .	920	495	301	6 444	7 300	7 006	1 789	1 005	780	2 236	2 623	2 251	1 599	1 410	1 249
Gbg Boh. l. i ö.	383	374	121	406	359	271	164	130	110	297	338	229	540	366	334
Älvsborgs l. .	1 093	747	345	604	530	304	481	232	129	745	958	551	707	480	404
Skaraborgs l. .	308	444	173	402	401	252	333	127	81	566	638	324	1 576	1 268	1 221
Värmlands l. .	257	188	120	593	592	483	843	679	605	970	955	703	1 313	930	849
Örebro l. . .	486	553	204	580	487	245	680	317	162	797	1 029	625	667	813	685
Västmanl. l. .	198	160	78	583	491	331	453	241	174	530	628	360	1 090	924	787
Kopparbergs l. .	207	256	93	550	526	278	309	187	118	667	868	476	677	367	263
Gävleborgs l. .	428	208	125	1 224	1 094	885	933	710	646	744	864	648	1 229	826	754
Västernorr. l. .	161	145	72	1 481	1 683	1 491	483	180	100	898	924	647	1 526	522	440
Jämtlands l. .	89	59	40	374	290	246	205	90	55	351	464	272	260	89	66
Västerb. l. . .	119	79	57	780	565	505	248	134	97	821	980	620	1 269	216	195
Norrbottnens l. .	166	54	35	700	973	787	293	133	90	914	942	669	786	318	264
Summa	10 201	9 808	4 857	35 385	38 722	32 112	17 171	9 865	7 083	23 186	29 888	18 768	39 232	27 464	24 917

¹ Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av oktober 1951 i jämförelse med slutet av september 1951 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i oktober 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (sept. 1951 = 100) ¹			I arbe- te va- rande arb.	Antal arbe- tare i %, som var frånva- rande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)				arbets- brist	andra orsaker
					Män	Kvin- nor	S:a			
Malmbrytning o. metallind.	2 010	204 414	16 404	220 818	101·5	103·9	101·7	103·0	0·1	6·0
Gruvor o. anrikningsverk	48	9 812	166	9 978	101·1	.	101·2	102·6	.	5·0
Järn-, stål- o. kopparverk	46	31 408	891	32 299	101·3	107·8	101·5	102·2	0·2	7·4
Järn- o. stålmanufaktur	361	20 625	2 587	23 212	100·6	101·6	100·7	101·6	0·1	5·4
Mekaniska verkstäder . .	774	83 305	3 952	87 257	101·7	101·6	101·7	103·1	.	5·8
Reparationsverkstäder . .	282	7 176	27	7 203	100·5	.	100·5	101·7	—	5·8
Skeppsvarv	66	19 386	2	19 388	102·5	.	102·5	104·0	0·9	6·9
Elektroteknisk industri . .	162	21 505	6 440	27 945	101·7	106·1	102·7	104·3	0·1	5·8
Annan metallindustri . .	271	11 197	2 339	13 536	101·9	102·9	102·1	103·5	.	5·4
Jord- o. stenindustri . . .	530	24 683	2 668	27 351	98·6	100·5	98·8	99·7	0·4	4·7
Kolgruvor	14	783	1	784	105·4	.	105·4	106·5	—	8·0
Torvindistri	44	620	11	631	89·2	.	88·7	91·4	0·3	3·5
Stenindustri	115	3 526	11	3 537	99·4	.	99·4	99·5	0·1	4·5
Kalk- o. kritbruk	36	1 410	21	1 431	99·5	.	99·6	101·6	—	5·4
Cementfabriker	8	1 837	35	1 872	101·8	.	101·9	101·9	—	3·6
Cementvarufabriker	70	2 131	55	2 186	99·7	.	99·7	100·2	0·3	4·9
Tegelbruk	136	5 201	121	5 322	93·6	.	93·6	94·7	0·4	5·2
Porslins-, kakel- o. lergods-f.	21	3 877	1 761	5 638	101·2	101·9	101·4	103·4	—	4·9
Glasindustri	63	4 621	635	5 256	99·9	99·4	99·8	100·1	1·1	4·1
Annan jord- o. stenindustri	23	677	17	694	100·7	.	100·6	99·4	1·4	4·7
Träindustri	1 040	37 744	1 388	39 132	98·8	101·3	98·9	99·9	0·6	3·7
Sågverk o. hyvelrier . . .	377	16 473	332	16 805	97·8	106·8	98·0	98·7	0·8	3·8
Låd- o. wallboardfabriker	39	3 744	203	3 947	99·8	102·5	100·0	100·9	—	4·5
Byggnadssnickarfabriker	175	6 433	110	6 543	99·5	.	99·4	100·8	1·0	3·6
Möbelfabriker	278	6 828	235	7 063	99·5	101·7	99·5	101·0	0·1	3·4
Svarveri- o. skidfabriker .	87	2 542	193	2 735	99·1	.	99·0	99·7	0·3	3·7
Annan trävaruindustri . .	84	1 724	315	2 039	100·2	99·4	100·0	102·2	0·2	3·8
Pappers- o. grafisk ind. .	635	51 443	8 337	59 780	100·6	101·1	100·7	101·8	.	5·8
Pappersmassfabriker . . .	65	19 003	342	19 345	100·9	93·4	100·8	102·1	.	5·7
Pappersbruk o. pappfabr.	63	15 924	2 550	18 474	101·0	99·6	100·8	101·4	.	6·4
Papp- o. pappersvaruind.	98	2 019	1 375	3 394	99·8	101·0	100·3	101·5	0·1	4·5
Grafisk industri	409	14 497	4 070	18 567	100·0	102·9	100·6	102·2	—	5·6
Livsmedelsindustri	930	28 605	11 749	40 354	104·8	102·6	104·1	105·9	0·1	6·0
Kvarnar	43	1 325	203	1 528	99·8	88·6	98·1	100·6	0·2	4·4
Bageriindustri	233	4 749	2 304	7 053	98·6	102·5	99·9	101·2	0·2	6·8
Sockerindustri	22	4 482	522	5 004	146·0	132·2	144·4	147·5	—	3·4
Choklad- o. konfektind. .	75	1 633	2 964	4 597	99·8	105·0	103·1	104·9	0·5	5·0
Mejeriindustri	80	3 056	386	3 442	97·8	95·8	97·6	100·0	0·1	8·1
Slakterier o. charkuterier .	162	5 834	1 213	7 047	101·1	101·8	101·3	102·2	—	6·5
Fiskber.-anst. o. konservf.	62	968	1 555	2 523	96·8	99·7	98·6	99·5	0·2	5·1
Margarinindustri	9	423	128	551	97·9	.	97·9	98·7	—	4·5
Bryggerier o. läskedrycksf.	178	4 857	983	5 840	99·5	97·0	99·1	101·2	0·1	6·6
Tobaksfabriker	9	469	1 163	1 632	102·6	103·1	103·0	103·9	—	9·2
Annan livsmedelsindustri	57	809	328	1 137	102·9	97·8	101·2	102·4	—	4·8

¹ Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV OKTOBER 1951

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i oktober 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (sept. 1951 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
		Män	Kvinnor	S:a	Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbetet varande arb.	arbetsbrist	andra orsaker
					Män	Kvinnor	S:a			
Textil- o. beklädnadsind. . .	988	30 342	51 268	81 610	99.8	100.3	100.0	100.5	0.3	5.2
Ylleindustri	80	5 578	5 437	11 010	97.9	100.9	99.4	100.0	0.3	5.4
Bomullsindustri	62	8 497	7 211	15 708	99.7	100.5	100.0	100.7	.	5.8
Linne- o. juteindustri . . .	9	1 004	1 191	2 195	101.8	101.0	101.2	101.2	—	8.9
Trikåfabriker	146	2 746	7 665	10 411	99.3	101.2	100.7	101.4	0.2	4.9
Sömnadsindustri	461	6 296	24 086	30 382	99.1	99.7	99.6	100.0	0.6	4.9
Hatt- o. mössfabriker . . .	37	334	1 233	1 567	99.4	102.7	102.0	102.8	0.1	3.4
Annan hithörande industri	171	5 892	4 445	10 337	100.1	100.6	100.3	101.1	0.3	4.3
Läder-, hår- o gummiv.-ind.	346	13 610	7 274	20 884	99.7	100.9	100.1	100.7	0.2	4.9
Garverier	29	2 390	173	2 563	100.0	.	100.2	100.9	—	6.6
Päls- o. skinnvarufabr. . .	84	1 103	1 099	2 202	100.4	102.5	101.4	102.2	.	3.1
Skoindustri	123	3 955	2 689	6 644	98.5	99.9	99.0	99.6	0.2	4.1
Andra lädervarufabriker . .	50	853	621	1 474	100.4	102.6	101.3	102.8	0.3	4.1
Gummivarufabriker	16	4 482	2 428	6 910	100.7	101.0	100.8	101.1	—	5.9
Annan hithörande industri	44	827	264	1 091	97.9	98.1	97.9	97.8	1.8	4.6
Kemisk-teknisk industri . .	285	13 748	4 129	17 877	100.2	100.6	100.3	101.1	0.1	7.4
Färg-, olje- o. parfymfabr.	106	3 650	1 196	4 846	99.5	100.3	99.7	100.4	0.1	6.6
Sprängämnesfabriker . . .	7	1 069	463	1 532	100.1	101.1	100.4	100.3	—	8.3
Tändsticksfabriker	7	1 273	942	2 215	100.9	101.0	100.9	101.9	—	8.5
Annan kemisk-tekn. ind. . .	165	7 756	1 528	9 284	100.3	100.5	100.4	101.4	0.1	7.4
Samtl. industrigrupper	6 742	401 589	103 217	507 806	100.9	101.3	101.0	102.1	0.2	5.6
Statl. verk o. byggnadsarb.	244	49 507	1 921	51 428	98.8	102.1	98.9	100.8	0.4	6.3
Mek. o. elektr. verkstäder .	88	12 619	454	13 083	100.7	102.7	100.8	103.4	—	7.1
Skeppsvarv	3	3 215	27	3 242	100.5	.	100.5	101.7	—	10.9
Beklädn.verkst., förråd o.d.	61	972	695	1 667	100.1	100.3	100.2	101.1	—	4.4
Sprängämnesfabriker . . .	3	605	428	1 033	99.7	103.4	101.2	101.2	—	6.8
Byggnads- o. anläggn.-arb.	89	32 096	307	32 403	97.8	104.4	97.9	99.7	0.6	5.7

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare oktober 1950—oktober 1951. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1 9 5 0			1 9 5 1								
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.
Malmbrytning o. metallind. .	100.0	101.4	101.5	101.8	102.6	102.9	102.8	101.8	101.2	101.1	101.6	103.8
Jord- och stenindustri . . .	100.0	100.1	97.7	97.6	97.6	97.1	99.8	102.4	104.0	103.1	101.5	100.3
Träindustri	100.0	99.8	97.7	97.4	99.1	100.1	102.8	103.9	104.0	103.0	101.2	100.1
Pappers- o. grafisk industri .	100.0	100.5	100.4	101.0	101.3	101.6	102.5	102.5	103.6	103.1	103.4	104.1
Livsmedelsindustri	100.0	100.5	94.2	90.9	91.1	90.5	90.7	91.3	93.5	92.8	93.0	96.8
Textil- o. beklädnadsind. . .	100.0	101.3	100.7	101.3	102.5	102.5	103.0	101.7	99.6	99.4	99.7	99.7
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100.0	100.9	101.6	100.9	101.8	102.2	101.8	101.3	99.1	98.0	97.3	97.4
Kemisk-teknisk industri . .	100.0	100.9	100.0	101.8	102.0	102.2	102.4	101.6	100.4	99.7	99.2	99.5
Samtliga industrigrupper	100.0	101.0	100.1	100.1	100.9	101.1	101.6	101.2	100.9	100.5	100.5	101.5

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 30 september 1951

Fackförbund	30/9 1951 (preliminära uppgifter)					31/9 1951			30/9 1950
	Redo- visade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Med- lemmar	Arbetslösa		Arbets- lösa %
		Samt- liga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
<i>Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)</i>									
Grävindustriarbetareförb.	59	10 817	144	46	0.4	10 816	51	0.5	0.9
Metallindustriarb.-förb.	344	222 436	16 000	1 218	0.5	221 084	1 345	0.6	0.7
Järnbruksarbetare . . .	56	41 363	1 614	226	0.5	41 240	237	0.6	0.5
Verkstadsarbetare . . .	288	181 073	14 386	992	0.5	179 844	1 108	0.6	0.8
Gjutareförbundet . . .	133	12 100	82	77	0.6	11 996	81	0.7	0.9
Stenindustriarbetareförb.	137	4 884	—	64	1.3	5 126	55	1.1	1.5
Fabriksarbetareförbundet	525	60 399	12 820	480	0.8	60 631	566	0.9	0.9
Byggnadsämmesind.-arb.	269	18 933	1 802	114	0.6	18 950	102	0.5	0.8
Glasbruksarbetare . . .	46	4 984	509	33	0.7	5 051	55	1.1	0.9
Sockerfabriksarbetare . .	18	3 721	509	45	1.2	3 707	57	1.5	1.3
Övriga	192	32 761	10 000	238	0.9	32 923	352	1.1	0.9
Träindustriarbetareförb.	543	55 743	1 275	311	0.6	57 401	396	0.7	0.9
Pappersindustriarb.-förb.	130	38 925	2 596	138	0.4	40 708	170	0.4	0.7
Bokbindareförbundet . .	69	11 222	6 258	32	0.3	11 344	22	0.2	0.2
Litografförbundet . . .	24	4 026	177	9	0.2	4 031	9	0.2	0.2
Typografförbundet . . .	108	13 984	430	22	0.2	13 949	16	0.1	0.1
Livsmedelsarbetareförb.	138	38 345	10 146	456	1.2	38 485	418	1.1	1.5
Bryggeriindustriarb.-förb.	115	7 662	1 495	51	0.7	7 617	30	0.4	1.1
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 686	1 182	42	2.5	1 707	41	2.4	2.3
Textilarbetareförbundet .	124	48 880	25 619	310	0.6	48 972	313	0.6	0.5
Beklädnadsarbetareförb.	148	38 541	31 201	236	0.6	37 942	374	1.0	0.4
Sko- o. läderindustriarb.-f.	74	11 833	4 592	61	0.5	11 886	44	0.4	0.4
Sadelm.- o. tapetseraref.	74	5 609	1 434	71	1.3	5 685	196	3.4	0.7
De förenade förbunden .	65	15 061	4 309	42	0.3	15 063	45	0.3	0.5
<i>Byggnads- o. anlägg- ningsverksamhet</i>									
Byggnadsarbetareförb.	591	106 160	1 078	1 479	1.4	107 741	1 562	1.4	1.9
Grovarbetare		50 921	1 078	561	1.1	51 820	621	1.2	1.6
Träarbetare		40 198	—	867	2.2	40 911	886	2.2	2.8
Rörarbetare		15 041	—	51	0.3	15 010	55	0.4	0.3
Murareförbundet	198	13 640	—	196	1.4	13 750	205	1.5	1.9
Målareförbundet	216	10 418	—	210	2.0	18 015	341	1.9	2.3
Elektrikerförbundet . . .	156	18 344	6	81	0.4	17 975	81	0.5	0.4
Bleck- o. plåtslagareförb.	67	3 388	—	8	0.2	3 360	7	0.2	0.4
Vägarbetareförbundet . .	276	15 894	—	331	2.1	16 039	311	1.9	2.5
<i>Övriga</i>									
Lantarbetareförbundet ¹ .						43 756	1 420	3.2	3.5
Transportarbetareförb.	254	42 513	4 010	540	1.3	42 909	462	1.1	1.6
Handelsarbetareförb.	287	75 094	33 664	1 027	1.4	75 443	1 112	1.5	0.9
Kommunalarbetareförb.	527	86 073	36 604	528	0.6	88 708	2 261	2.5	0.7
Summa ²	5 394	973 677	195 122	8 066	0.8	1 032 139	11 934	1.2	2.1

¹ Förbundet lämnar arbetslöshetsrapport endast varannan månad.² Exkl. lantarbetareförbundet ifråga om 30/9 1951.

Tab. 7. Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under 2-månadersperioden juli och augusti 1951

Arbetslöshetskassor	Antal medlemmar vid slutet av augusti 1951	Arbetslöshetsprocent				Antal understödda dagar per medlem				Utbetalat understöd juli och aug. 1951 kr
		juli 1951	juli 1950	aug. 1951	aug. 1950	juli 1951	juli 1950	aug. 1951	aug. 1950	
<i>Jordbruk och skogsbruk</i>										
Lantarbetarnas	41 184	3·9	4·1	3·2	3·2	0·00	0·11	0·00	0·01	456
Skogs- och flottningsarb. .	21 424	8·1	10·5	7·6	10·4	0·11	0·18	0·07	0·06	28 917
<i>Industri m. m.</i>										
Gjuteriarbetarnas	12 133	2·1	2·1	1·3	1·7	0·08	0·15	0·06	0·09	15 655
Gruvindustriarbetarnas . .	10 356	1·8	2·3	1·6	2·1	0·04	0·09	0·11	0·11	11 712
Metallindustriarbetarnas .	218 311	1·1	1·3	1·1	1·3	0·03	0·05	0·05	0·07	147 989
Stenindustriarbetarnas . .	4 584	2·4	2·6	1·9	2·1	0·01	0·01	0·03	0·02	1 158
De kem.-tekn. industriarb.	14 547	1·8	2·1	0·5	1·0	0·03	0·12	0·03	0·06	7 081
Fabriksarbetarnas	61 252	2·2	2·4	1·8	2·0	0·06	0·08	0·07	0·08	47 446
Träindustriarbetarnas . .	58 220	1·9	3·0	1·3	1·6	0·04	0·14	0·04	0·08	35 847
Bokbinderiarbetarnas . . .	11 105	0·2	0·4	0·2	0·1	0·01	0·02	0·01	0·01	1 414
Typografernas	13 984	0·2	0·3	0·3	0·3	0·01	0·00	0·01	0·01	2 560
Beklädnadsarbetarnas . . .	40 027	3·1	3·5	4·2	5·0	0·04	0·11	0·08	0·10	32 983
Bryggeriarbetarnas	7 071	0·4	1·1	0·6	1·0	0·04	0·06	0·04	0·04	4 051
Livsmedelsarbetarnas . . .	38 529	2·8	2·8	2·2	2·5	0·08	0·08	0·06	0·07	46 773
Sadelmakarnas etc.	5 717	9·0	6·8	6·3	3·7	0·18	0·39	0·14	0·26	14 692
Sko- och läderarbetarnas .	11 729	3·1	3·0	2·1	2·4	0·08	0·12	0·06	0·07	12 192
Textilarbetarnas	48 485	4·1	3·6	1·8	1·3	0·05	0·09	0·06	0·04	41 889
Försvarsverkens civ.-pers.	19 696	0·6	0·9	0·9	1·0	0·03	0·05	0·03	0·07	8 457
<i>Byggnads- o. anläggningsverksamhet</i>										
Bleck- och plåtslagarnas .	3 335	0·4	0·7	0·4	0·5	0·01	0·02	0·02	0·02	865
Byggnadsarbetarnas	110 215	2·9	4·2	3·6	3·5	0·05	0·09	0·04	0·07	83 469
Elektrikernas	18 458	0·7	0·8	0·5	0·7	0·01	0·02	0·01	0·02	3 426
Murarnas	12 764	5·3	5·1	4·1	4·0	0·02	0·01	0·01	0·01	3 589
Målarnas	17 264	1·8	1·8	1·8	1·5	0·02	0·01	0·01	0·01	4 505
Vägarbetarnas	15 719	4·7	5·1	3·6	4·9	0·04	0·07	0·01	0·04	5 979
<i>Samfärdsel</i>										
Järnvägsmännens	26 171	0·3	0·3	0·3	0·3	0·01	0·02	0·01	0·01	3 844
Sjöfolkets	20 010	5·6	8·9	4·9	6·4	0·00	0·02	0·01	0·01	1 322
Transportarbetarnas	36 555	1·8	2·6	1·8	2·8	0·05	0·15	0·08	0·17	40 628
<i>Handel</i>										
Handelsanställdas m. fl. . .	69 476	1·2	1·1	1·2	1·2	0·01	0·04	0·02	0·03	18 219
Handelsresandenas	515	0·0	0·0	0·2	0·2	0·00	0·06	0·00	0·00	0
Handelstjänstemännens . .	14 720	0·4	1·4	0·6	1·3	0·01	0·04	0·02	0·03	2 945
<i>Arbetsledning m. m.</i>										
Arbetsledarnas	27 123	0·0	0·0	0·0	0·2	0·01	0·01	0·01	0·01	3 232
Hotell- o. rest.-tj.-m. ¹ . .	2 495	0·0	—	0·0	—	0·00	—	0·00	—	0
Industritjänstemännens . .	63 599	0·4	0·5	0·5	0·6	0·02	0·02	0·02	0·03	17 844
Maskinfålets	2 691	0·0	0·0	0·0	0·0	0·00	0·01	0·00	0·01	40
<i>Övriga</i>										
Frisörernas	4 082	0·4	1·0	0·8	0·8	0·02	0·00	0·03	0·00	1 510
Hotell-, kafé- o. rest.-anst.	22 216	1·3	1·7	1·1	1·6	0·02	0·02	0·02	0·05	6 679
Musikernas	6 779	11·3	9·6	9·4	10·8	0·33	0·31	0·45	0·38	34 225
Teateranställdas	438	7·7	20·8	11·0	14·6	0·53	1·03	0·73	1·31	3 748
Summa	1 112 979	2·1	2·6	1·9	2·2	0·04	0·07	0·04	0·06	697 341

¹ Erkänd arbetslöshetskassa fr. o. m. 1/7 1951.

Tab. 8. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa¹

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Väster- norr- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlän- ningar
<i>a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa ^{31/10} 1950—^{31/10} 1951</i>							
<i>1950</i>							
Oktober	723	256	117	239	561	1 896	412
November	729	277	167	407	585	2 165	418
December	727	294	152	515	590	2 278	409
<i>1951</i>							
Januari	757	313	183	543	607	2 408	400
Februari	804	272	146	483	622	2 327	399
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	36	184	512	1 508	379
Juni	574	76	22	119	484	1 275	370
Juli	561	70	10	77	461	1 179	365
Augusti	570	46	13	57	442	1 128	353
September	598	44	12	57	444	1 155	353
Oktober	595	41	14	90	455	1 195	351
<i>b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälppform ^{31/10} 1951</i>							
<i>Ålder</i>							
16—25 år	10	—	—	—	4	14	—
26—50 „	79	6	1	29	87	202	68
över 50 „	506	35	13	61	364	979	283
<i>Yrke</i>							
Jordbruk och skogsbruk	14	2	3	17	10	46	8
Industri och hantverk	36	22	5	43	158	264	4
stenindustri	—	—	—	—	105	105	—
sågverksindustri	2	—	—	3	5	10	—
byggnadsverksamhet	10	19	5	38	26	98	—
Landtransport	6	4	—	2	2	14	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	6	—	—	—	5	11	2
Handel	123	4	3	—	38	168	46
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	371	3	1	1	189	565	256
Hälsövård och sjukvård	20	—	—	—	6	26	20
Arbete ej hänfört till annan grupp .	19	6	2	27	47	101	15
<i>Hjälppform</i>							
Hela antalet hjälpta	578	35	10	51	433	1 107	348
Statligt beredskapsarbete	—	23	5	41	144	213	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi . .	—	1	5	17	35	58	—
i annan myndighets regi	—	22	—	24	109	155	—
Statskommunalt beredskapsarbete . .	10	2	—	8	—	20	—
Arkivarbete och musikerhjälp	516	10	5	2	249	782	345
Kommunalt arbete utan statsbidrag .	—	—	—	—	38	38	—
Dagunderstöd	21	—	—	—	2	23	3
Kommunalt understöd	—	—	—	—	—	—	—
Utbildningshjälp	31	—	—	—	—	31	—

¹ Fr. o. m. okt. 1950 ingår även utlänningar i hjälpsökandetalen.

D. Byggnadstillstånd

Tab. 9. Under januari—oktober 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Okt. 1951	Jan.-okt. 1951	Jan.-okt. 1950	Okt. 1951	Jan.-okt. 1951	Jan.-okt. 1950	Okt. 1951	Jan.-okt. 1951	Jan.-okt. 1950	Okt. 1951	Jan.-okt. 1951	Jan.-okt. 1950
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	2 127	29678	35 774	198·3	1305·7	1 378·5	212	6 042	5 391	2·4	87·4	73·5
Enfamiljshus	1 203	18080	20 913	32·3	381·2	424·1	112	2 682	2 531	1·4	38·6	37·5
Tvåfamiljshus	219	3 275	4 023	6·2	80·9	94·6	31	679	632	0·4	9·2	8·3
Flerfamiljshus	382	2 443	2 700	138·5	643·2	687·5	13	340	375	0·2	18·4	10·3
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	81	702	851	19·9	144·5	115·1	10	192	208	0·1	12·3	11·2
Pensionärshem	12	84	103	2·4	19·8	20·5	—	1	1	—	0·0	0·0
Sommarstugor	76	3 782	5 615	0·1	10·9	13·4	32	2 014	1 507	0·2	7·4	5·7
Övriga bostäder	154	1 362	1 569	3·9	25·2	23·3	14	134	137	0·1	1·5	0·5
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	43	485	760	0·4	5·5	6·1	3	65	81	0·0	1·1	1·0
Industribyggnader	353	2 603	3 091	10·4	159·7	215·2	77	873	513	7·8	131·7	52·2
Malmbrytning o. metallind.	114	828	903	3·5	74·5	107·5	16	324	161	0·6	62·7	17·7
Jord- o. stenindustri	27	223	256	0·8	11·2	11·3	3	69	41	0·6	7·1	2·0
Träindustri	77	445	540	1·9	9·3	17·4	17	146	81	1·6	11·1	3·7
Pappers- o. grafisk industri	42	231	250	2·3	25·4	27·3	30	91	39	4·2	21·8	5·4
Livsmedelsindustri	31	345	424	0·6	19·6	17·9	—	54	51	—	3·9	2·4
Textil- o. beklädnadsindustri	23	184	247	0·9	9·0	17·8	6	68	48	0·3	9·9	6·4
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	5	78	92	0·0	2·6	3·2	1	36	21	0·0	5·5	1·5
Kemisk-teknisk industri	7	106	139	0·3	6·3	9·0	3	53	25	0·5	9·7	1·8
Byggnader för småindustri o. hantverk	16	109	157	0·1	1·6	3·5	—	16	27	—	—	10·7
Byggnader för byggnadsind.	11	51	83	0·0	0·2	0·3	1	16	19	0·0	0·0	0·6
Kraft- o. belysningsverk	19	137	171	1·1	76·6	47·0	1	8	8	0·2	0·4	0·5
Byggnader för samfärdsl	342	2 159	1 898	12·3	82·4	72·4	39	487	432	0·3	19·4	12·2
Byggnader för handel	185	1 713	1 958	5·2	52·5	52·0	56	579	631	2·6	46·7	88·2
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	63	573	673	6·1	59·1	57·5	4	90	123	0·2	43·7	17·9
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	197	2 004	2 274	13·8	149·8	139·0	23	594	539	0·5	37·6	28·3
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m. ¹	185	1 460	1 884	18·5	124·1	154·5	21	189	251	2·7	16·6	23·6
Militära arbeten	73	269	157	7·6	51·7	26·5	—	2	3	—	0·1	0·1
Summa	3 587	41081	48 640	278·7	2067·1	2 148·7	436	8 929	7 972	16·7	384·7	297·5
därav av länsarbetsnämnd	3 057	37353	44 539	200·9	1302·3	1 391·7	321	7 698	6 839	3·4	104·7	84·7

¹ Fr. o. m. den 1/1 1951 omfattar statistiken icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilka arbeten Kungl. Maj:t utfärdat särskilt byggnadstillstånd.

Tab. 10. Antal bostadslägenheter i under januari—oktober 1951 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostads- lägen- heter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000- tal m ²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
<i>Orter med bostadsbyggnadskvot</i>	30 312	7 255	11 347	7 779	2 619	1 312	1 984·7
Över 100 000 inv.	9 443	2 051	3 997	2 518	641	236	578·2
30 000—100 000 inv.	7 479	2 148	2 804	1 674	551	302	478·9
3 000—30 000 inv.	13 110	3 005	4 433	3 529	1 396	747	887·9
200—3 000 inv.	280	51	113	58	31	27	19·7
<i>Övriga orter</i>	10 288	1 455	1 928	3 030	2 360	1 515	849·8
3 000—30 000 inv.	980	254	253	274	144	55	68·3
200—3 000 inv.	5 230	846	1 076	1 488	1 127	693	419·9
Egentlig landsbygd	4 076	355	597	1 268	1 089	767	361·6
Jan.—Okt. 1951	40 598	8 710	13 273	10 809	4 979	2 827	2 814·5
» 1950	46 168	7 709	14 530	13 584	6 876	3 469	3 391·1
Okt. 1951	6 186	1 732	2 301	1 407	556	190	375·7

Tab. 11. Under januari—oktober 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter Jan.—okt. 1951
	Jan.—okt. 1951	Jan.—okt. 1950	Jan.—okt. 1951	Jan.—okt. 1950	
Bostäder	31 518	43 056	1 413·0	1 584·7	38 483
Nybyggnad av bostäder	8 694	16 364	1 229·1	1 401·3	38 483
inom kvotorter	3 443	6 506	909·1	998·3	28 887
utom »	5 251	9 858	320·0	403·0	10 096
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostäder	16 627	18 419	166·0	162·1	—
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	6 197	8 273	17·9	21·3	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	598	751	5·5	6·9	—
Industri	3 432	3 601	372·2	332·1	—
Kraft- o. belysningsverk	146	168	54·6	51·2	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	2 734	2 272	117·8	84·4	—
Handel	2 169	2 375	123·9	134·3	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	653	740	137·5	110·0	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	2 401	2 736	233·9	235·6	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	1 747	2 033	218·6	200·8	—
Militära arbeten	118	62	17·2	5·6	—
Summa	45 516	57 794	2 693·2	2 745·6	38 483

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Royal Social Board in Sweden

1951, no 12

CONTENTS

	Page
The care of the aged in the homes. By <i>Ola Månsson</i>	843
Women and agriculturé. By <i>Paul Grabö</i>	849
The 34th meeting of the International Labour Conference. By <i>Sten-Eric Heinrici</i>	859
The social worker and the public. By <i>Karna Nilsson</i>	862
The social film: »We and Our Old People»	868
Short notices:	
The index number for building costs in Stockholm in October 1951	870
Inquiry into the costs of living in rural districts	871
The Social Board comments upon the Supervisory Committee's recommendations	871
New ILO deputy director general	874
Offences committed under the influence of drink and spiritssmuggling during the 3rd qr. of 1951	875

Periodical Surveys

Building operations in certain cities and country towns during the 3rd qr. of 1951	876
The retail trade turnover during the 3rd qr. of 1951	880
The Social Board's general consumption price index for October 1951	882
The Labour Market in October 1951	885
Wages and employment in industry in August 1951	887
Literary Survey	907
Book notices	911
Index of subjects in the 1951 edition	915
Index of authors in the 1951 edition	919

This Issue in Brief

The care of the aged in the homes. The aid given by the Red Cross to the aged in Uppsala has now been going on for eighteen months. Dr. Ola Månsson gives an account of his experiences from these activities. He maintains that, although divergent views may of course be put forward on the choice of the forms which the care of the aged should take, there is undoubtedly justification both for practical and for humanitarian reasons for extending the system of care for the aged side by side with institutional care. P. 843.

Women and agriculture. The author of this article, who is employed in the Agricultural Research Institute, deals statistically with various questions connected with the work of women in agriculture, such as the trends of development in the wives' occupational work, women and the business side of farming and also the "relative value" of female labour. The author draws the conclusion that tradition, routine and prejudice seem so far to have contributed on a greater scale than lack of physical strength towards keeping down the number of women performing more arduous and interesting tasks in agriculture. P. 849.

The social worker and the public. The competent social worker is required not only to possess sound knowledge but also to show constant friendliness, understanding, tolerance and willingness to help those in need of assistance. However, the majority of social workers in the field find it difficult to meet such a demand for endurance in their personal contacts. Karna Nilsson, who has had long experience of practical social care, suggests in this article some ways of solving this problem. P. 863.

The social film: "We and Our Old People". This film has been recorded by order of the Committee for Social Enlightenment Films. The film is presented here by means of a few pictures. P. 868.

The index number for building costs in Stockholm rose by 11,5 points during the 2nd qr. of 1951 and by 1,4 points during the 3rd qr. The present index series is to be abolished as from the 1st July, 1952, and a new series will then be published. P. 870.

Building operations in certain cities and country towns during the 3rd qr. of 1951. The number of housing units ready for occupation was ap-

proximately as large during the 3rd qr. of 1951 as in the 2nd qr., though far smaller than in the 3rd qr. of 1950. While the number of completed housing units was slightly larger than in the preceding year, the result of the heavy deficit during the 3rd qr. is that the total number for the first nine months of the year is smaller than the corresponding production in 1950. P. 876.

The labour market in October 1951. According to the Social Board's employment statistics, the

number of workers *employed* in industry proper was 1,0 % higher than in September. The number of male workers increased by 0,9 % and the number of women workers by 1,3 %. The number of employees *actually at work* increased by 2,1 %. 0,2 % were absent owing to shortage of work, while absence for other causes accounted for 5,6 %. — In regard to the granting of building permits for dwelling houses, the system will be partially reorganized as from the turn of the year 1951/52. P. 885.

Sociala Meddelanden

Bulletin officiel publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.)
en Suède

1951, no 12

INDEX

	Page
Le soin des vieillards dans les foyers. Par <i>Ola Månsson</i>	843
Les femmes dans l'agriculture. Par <i>Paul Grabö</i>	849
Trente-quatrième réunion de la Conférence internationale du Travail. Par <i>Sten-Eric Heinrich</i>	859
L'assistant social et le public. Par <i>Karna Nilsson</i>	863
Un film d'information sociale: »Nous et nos Vieux»	868
Courtes notices:	
L'indice du coût de la construction à Stockholm en octobre 1951	870
Enquête sur le coût de la vie à la campagne	871
La Direction générale de la Prévoyance sociale émet son avis sur le projet du Comité de surveillance	871
Nomination dans le Bureau International du Travail	874
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le troisième trimestre 1951	875

Aperçus périodiques

Activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le troisième trimestre 1951	876
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le troisième trimestre 1951	880
L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale	882
Le marché du travail en octobre 1951	885
Salaires et emplois dans l'industrie en août 1951	887
Bibliographie	907
Compte rendus de livres	911
Table des Matières pour l'année 1951	915
Liste des auteurs pour l'année 1951	919

Résumé

Le soin des vieillards dans les foyers. L'aide de la Croix Rouge aux vieillards de la ville d'Upsala a fonctionné maintenant une année et demie. Le Dr Ola Månsson rend compte de l'expérience acquise par cette activité. Bien que différents points de vue puissent prévaloir, dit-il, quant

à la forme que doit prendre le soin des vieillards, des raisons pratiques autant qu'humanitaires motivent cependant que soient développées parallèlement l'aide aux vieillards dans leur propre foyer ou dans celui de leurs proches et l'hospitalisation dans des asiles. P. 843.

Les femmes dans l'agriculture. L'auteur de l'article, qui est attaché à l'Institut de recherches sur l'agriculture, traite à l'aide de statistiques différentes questions relatives au travail des femmes dans l'agriculture, notamment la tendance de plus en plus accusée des femmes mariées de se livrer à un travail professionnel, la position des femmes vis-à-vis des exploitants, ainsi que la « valeur relative » de la main-d'œuvre féminine. L'auteur tire la conclusion que la tradition, la routine et les préjugés ont jusqu'ici, bien plus que le manque de force physique, contribué à limiter le nombre des femmes auxquelles sont confiées des tâches qualifiées et intéressantes. P. 849.

L'assistant social et le public. D'un assistant social compétent on exige non seulement qu'il possède des connaissances solides mais aussi qu'il se montre constamment bienveillant, compréhensif, tolérant et serviable. Il est cependant difficile pour la plupart des assistants sociaux de toujours faire preuve sans défaillance de ces qualités dans leur mission. Mme Karna Nilsson, qui a une longue expérience des aspects pratiques de la protection sociale, propose dans un article différentes solutions à ce problème. P. 863.

Un film d'information sociale: « Nous et nos Vieux », qui a été tourné sur l'initiative du Comité d'information sociale par le film, est présenté dans l'article par quelques illustrations. P. 868.

L'indice du coût de la construction à Stockholm a monté pendant le deuxième trimestre 1951 de

11,5 unités et pendant le troisième trimestre de 1,4 unités. La série actuelle sera arrêtée au 1er juillet 1952, date à laquelle commencera la publication d'une nouvelle série. P. 870.

Activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le troisième trimestre 1951. Le nombre de logements prêts à être occupés a été pendant le troisième trimestre à peu près égal à celui du second trimestre, mais sensiblement inférieur à celui du troisième trimestre 1950. Tandis que le nombre des logements construits était un peu plus élevé que l'an dernier, le fort déficit du troisième trimestre fait que le nombre total pour les neuf premiers mois demeure au-dessous de celui de la production correspondante en 1950. P. 876.

Le marché du travail en octobre 1951. Selon la statistique de l'emploi de la D. G. P. S., le nombre d'ouvriers engagés dans l'industrie proprement dite a été de 1,0 % plus élevé qu'en septembre. Le nombre d'ouvriers hommes a augmenté de 0,9 % et celui des ouvrières de 1,3 %. Le nombre des ouvriers effectivement au travail a augmenté de 2,1 %. Par suite du manque de travail, 0,2 % des ouvriers étaient absents, tandis que l'absentéisme pour d'autres causes était de 5,6 %. Concernant l'octroi d'autorisation de construire des habitations, il sera apporté une certaine modification aux dispositions à partir du 1er janvier 1952. P. 885.

Litteraturoversikt

(11 oktober—10 november 1951)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen ¹

Allmänna sociala frågor

AUERBACH, W. Europäische Sozialpolitik — Notwendigkeiten und Möglichkeiten. Recht der Arbeit 1951, nr 10.

GALVANI, L. Révision critique de certains points de la méthode représentative. Revue de l'institut international de statistique 1951, nr 1.

HAMBRO, E. Folkeretten i dag. (Föredrag.) Kristen gemenskap 1951, nr 3.

Sverige

APELQVIST, S. Fri tävlan eller kartellsamverkan mellan försäkringsbolag. Kooperatören 1951, nr 19.

BONOW, M. Hot mot rättssäkerheten? [Konkurrensbegränsning.] Vi 1951, nr 43.

NORDIN, Å. Personlighet och miljö. Skogsindustriarbetaren 1951, nr 22.

STERNER, R. Varför monopollagstiftning? Tiden 1951, nr 8.

Kartellerna och den fria konkurrensen. Lantarbetaren 1951, nr 43.

Belgien

TRINE, A. La législation sociale et ses difficultés d'application. Revue du travail 1951, nr 9.

Storbritannien

The national institute of houseworkers. Ministry of labour gazette 1951, nr 10.

Tyskland

BRUNN, J. H. v. Kartellverbot oder Missbrauchsgesetz? Wirtschaftsdienst 1951, nr 10.

Arbeterskydd

Sverige

SAMUELSSON, A. Olycksfall i arbete. Arbeterskyddet 1951, nr 7/8.

SANDBERG, E. Arbeterskyddet i förgrunden nu! Förbundskamraten 1951, nr 10/11.

Finland

BYSTRÖM, R., & VÄGBERG, A. O. Låg olycksfallsfrekvens i Finland. Arbeterskyddet 1951, nr 7/8.

Arbetslön och arbetstid

NORDENSKIÖLD, O. Likalönsfrågan i Genève. Statstjänstemannen 1951, nr 5.

Sverige

ANDERSSON, HELMER. Lönepolitik först och sist. Förbundskamraten 1951, nr 10/11.

CRONBORG, B. Disciplinerad lönerörelse? Skogsindustriarbetaren 1951, nr 22.

DAGLUND, S. Vår lönestatistik håller — varför inte gemensam? Förbundskamraten 1951, nr 10/11.

HENRIKSSON, S. Statstjänstemännens löner. Humanitet 1951, nr 10.

PAULSON, K. G. Skiftschema för 42-timmars arbetsvecka vid kontinuerligt 3-skiftarbete. Afärsekonomi 1951, nr 15.

Norge

ØSTENSEN, A. W. Lovgivningen om arbeidstiden på skip. Sosialt arbeid 1951, nr 8.

Tyskland

POELMANN, Der Bruttolohn im Arbeitsrechtsstreit und Vollstreckungsverfahren. Recht der Arbeit 1951, nr 10.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

OLSSON, BERTIL. Arbetsförmedlingen i världen av i dag. Arbetsförmedlingen 1951, nr 5.

— Arbetsmarknadsforskning. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 42.

Sverige

Arbetskraftsbristen inom byggnadsverksamheten. Byggnadsvärlden 1951, nr 43.

Arbetsmoral. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 43.

Norge

BRAATHEN, G. Arbeidskraftproblemer. (Föredrag.) Sosialt arbeid 1951, nr 8.

Tyskland

BUES, H. »Arbeitslosigkeit — muss das sein?» Bundesarbeitsblatt 1951, nr 10.

¹ I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

HERSCHEL, W. Employee representation in the federal republic of Germany. International labour review aug./sept. 1951.

SCHUHWIETH. Die Wiedereingliederung Tuberkulöser in den Arbeitsprozess. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 10.

Unemployment of women in the federal republic of Germany. Industry and labour 15 okt. 1951.

Befolkningsfrågor

BOURGEOIS-PICHAT, J. Les limites de la démographie potentielle. Revue de l'institut international de statistique 1951, nr 1.

Evolution of mortality in Europe during the twentieth century. Chronicle of the world health organization 1951, nr 9.

Sverige

HUSS, R. Artificiell insemination. Social-medicinsk tidskrift 1951, nr 10.

WAHLUND, S. Kan avfolkningen av landskommunerna hejdas? Landskommunernas tidskrift 1951, nr 10.

Schweiz

Die Wohnbevölkerung der Schweiz und der Kantone 1850 bis 1950. Die Volkswirtschaft 1951, nr 10.

Storbritannien

MARTIN, W. J. A comparison of the trends of male and female mortality. [Med diskussion.] Journal of the Royal statistical society 1951, nr 3.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

HAMILTON, C. Frågan om den generella hyreshöjningen. Från departement och nämnder 1951, nr 19.

Byggnadskostnadernas utveckling sedan början av 1950. Byggnadsvärlden 1951, nr 41.

Amerikas förenta stater

PARKER, FLORENCE E. Cooperative housing in the United States, mid. 1950. Monthly labor review sept. 1951.

Danmark

Ny hyreslag i Danmark. Byggnadsvärlden 1951, nr 43.

Tyskland

PÖHLS, I. Die Bautätigkeit im 1. Halbjahr 1951 in der Hansestadt Hamburg. Hamburg in Zahlen 1951, nr 28.

Der Bestand an Wohnungen und Gebäuden in der Hansestadt Hamburg. Hamburg in Zahlen 1951, nr 29.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

HUMBLE, S. Svenska stadsförbundet, dess uppgifter, befogenhet och organisation. Sv. stadsförbundets tidskrift 1951, nr 7.

KUGELBERG, B. Centraliserad eller decentraliserad avtalsrörelse? Skandinaviska bankens kvartalskrift 1951, nr 4.

Amerikas förenta stater

BERGSTRÖM, P.-E. Något om arbetsmarknadsorganisationerna i USA. Industritjänstemannen 1951, nr 10.

JOHNSTON, G. Fackliga organisationer i USA. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 41.

Hälsa- och sjukvård

Sverige

BERG, G. Sjukvårdsfrågor inför årets landsting. Sv. läkartidningen 1951, nr 42.

MALMFORS, KARIN. Den abortsökande kvinnans problem. Sv. läkartidningen 1951, nr 42.

NORDENSON, J. W. Till frågan om pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet. Social-medicinsk tidskrift 1951, nr 10.

ODELBERG, A. Sjukhusen och deras rationalisering. Sveriges landstings tidskrift 1951, nr 4. Statens institut för folkhälsan och dess uppgifter. Social-medicinsk tidskrift 1951, nr 10.

Norge

BRYHN INGEBRIGTSEN, S. Offentlig tannrökt i Norge. Sosialt arbeid 1951, nr 8.

Tyskland

LANGER, W. Arbeitstherapie in Tuberkulose-Heilstätten. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 10.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

SVÄRDSTRÖM, K. F. Jordbrukarnas internationella samarbete. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 9.

Sverige

HALLMO, O. Det syd- och mellansvenska skogsbrukets arbetaidskraftsförsörjning. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1951, nr 10.

HOLMSTRÖM, S. Jordbrukets finansiella läge. Ekonomisk revy 1951, nr 4.

ZETTERBERG, O. Den allmänna jordbruksräkningen år 1951. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 9.

Estland

KAELAS, A. Jordbrukseländet i Sovjetestland. Svensk tidskrift 1951, nr 8.

Kooperation

Danmark

DREJER, A. AXELSEN. The co-operative movement in Denmark. Review of international co-operation 1951, nr 10.

PEDERSEN, THOR. Urban co-operation in Denmark. Review of international co-operation 1951, nr 10.

Andelsselskaber i Danmark 1950. Andelsbladet 1951, nr 43.

Frankrike

LAVERGNE, B. Relations between the co-operative movement and the state in France. Review of international co-operation 1951, nr 10.

Nykterhetsfrågan

BACON, S. D., SNYDER, C. R., & LANDMAN, RUTH H. Studies of drinking in jewish culture. General introduction. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1951.

JACOBSSON, G. Alkoholistproblemet i psykosocial belysning? En kritisk metoddiskussion av Åmarks doktorsavhandling »A study in alcoholism». Sv. läkartidningen 1951, nr 45.

TALBOT, BEATRICE, BELLIS, ELIZABETH, C., & GREENBLATT, M. Alcoholism and lobotomy. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1951.

Alcoholism: A public-health problem. Chronicle of the world health organization 1951, nr 9. Om risken att bli alkoholist. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 10.

Sverige

PETREÉN, A. Om behovet av samarbete mellan nykterhetsnämnd och polismyndighet i fråga om alkoholmissbrukare med svårt alkoholhämör. Sv. läkartidningen 1951, nr 44.

Amerikas förenta stater

HANFMANN, EUGENIA. The life history of an ex-alcoholic. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1951.

WAYNE, D. M., & PHILLIPS, ELWYN R. Newsletter for alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1951.

Danmark

RÖGIND, S. Alkoholforbrug og alkoholbeskatning i Danmark. Tirfing 1951, nr 4.

Finland

KUUSI, P. Om åtgärder, som man i Finland vidtagit och planerat för att få alkoholkonsumtionen överflyttad på svagare drycker. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 9.

LINTURI, A. Den nya instruktionen för de kommunala alkoholinspektörerna. Tidskrift för alkohopolitik 1951, nr 3.

OKSALA, E. Den individuella behandlingen av missbrukare och försäljningsförbuden. Tidskrift för alkohopolitik 1951, nr 3.

Island

RÖGIND, S. Islandsk alkohollovgivning og alkoholbeskatning. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 9.

Norge

HAMER, A. Brennevinssalg og alkoholmisbruk i Norge. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 10.

HANDAGARD, I. Brennevinet — kva tid kom det inn i Noreg? Norsk tidsskrift om alkoholspørsmålet 1951, nr 3.

KNUDSEN, R. Alkoholistforsorgskomiteens instilling om en videre utbygging av vår alkoholistforsorg. Norsk tidsskrift om alkoholspørsmålet 1951, nr 3.

Priser, levnadskostnader, konsumtion*Sverige*

HENRIKSON, A. LO-KF rationaliserar handeln. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 41.

JUREEN, L. Kost och kostnader. Vi 1951, nr 41.

SÖDER, T. Snart index även för landsbygden. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1951, nr 10.

Amerikas förenta stater

BURKHEAD, J. Living standards and productivity. The review of economics and statistics 1951, nr 3.

FOX, K. A. Relations between prices, consumption, and production. Journal of the American statistical association sept. 1951.

Socialförsäkring

LEBEL, R. Family allowances. Bulletin of the International social security association 1951, nr 7/8.

International study days on family allowances. Bulletin of the International social security association 1951, nr 7/8.

The Xth general meeting of the International social security association. Bulletin of the International social security association 1951, nr 7/8.

Sverige

JOHANSSON, H. Att vara arbetslöshetsförsäkrad — hjälp till självhjälp. Förbundskamraten 1951, nr 10/11.

Socialvårdskommitténs förslag till yrkesskadeförsäkringslag. Arbetarskyddet 1951, nr 7/8.

Amerikas förenta stater

BLOCH, M. Negotiated social security plans for North American automobile workers. International labour review aug./sept. 1951.

LEAR, W. J. Medical-care insurance for industrial workers. Monthly labor review sept. 1951.

MARDELL, BIRGIT. Olycksfallsförsäkringslagstiftning i Förenta staterna. Arbetarskyddet 1951, nr 7/8.

Tyskland

HOFMANN, K. Die Gewährung von Bundesbeihilfen zur betrieblichen Altersfürsorge. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 10.

Socialvård

TURCHI, ANNE. La thérapeutique par l'occupation active dans un hôpital pour enfants. Courrier [du] centre international de l'enfance 1951, nr 10.

Sverige

LINDELL, C. G. Inkomstprövade socialförmåner och »verkliga» inkomst. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1951, nr 10.

- LUNDBERG, B. Möten med Möller. Vi 1951, nr 41.
 NILSSON, H. Avgiften vid ålderdomshemmen.
 Fakta 1951, nr 7.
 TEGNER, G. Barntillsyn på landsbygden? Lands-
 kommunernas tidskrift 1951, nr 10.
 — Planering för barnen. Plan 1951, nr 4/5.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

- JOHANSSON, ELIS. Vanföra barns undervisning.
 Aktuellt från skolöverstyrelsen 1951, nr 19.
 NYGREN, HILDUR. Med sikte på framtiden. Över-
 gången mellan gamla och nya skolan. Barn i
 hem — skola — samhälle 1951, nr 5.

- REGNÉR, E. Trivsel i skolan bör bli det normala.
 Barn i hem — skola — samhälle 1951, nr 5.

Amerikas förenta stater

- SVENSSON, LARS. Intryck och erfarenheter av
 undervisning av döva i USA. Aktuellt från skol-
 överstyrelsen 1951, nr 19.

Storbritannien

- Training and employment of blind persons in
 Great Britain. International labour review
 aug./sept. 1951.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

- CRONER, F. Tjänstemannakåren i det moderna
 samhället. Sthlm 1951. (Gebers sociologiska
 bibliotek.)
 DAHLSTRÖM, E. Trivsel i söderort. Sociologisk
 undersökning i Hägerstensåsen och Hökmossen
 1949—1950. A community study for social
 planning with an English summary. Sthlm 1951.
 (Monografier utg. av Stockholms kommunal-
 förvaltning.) (Akad. avh.)
 DANMARK. Det landökonomiske
 driftsbureau.
 Undersøgelser over landbrugets driftsforhold.
 34. Regnskabsresultater fra danske land-
 brug i året 1949/50. D. 2. Tillæg: Under-
 søgelser over landbrugets mekanisering.
 Khvn 1951.
 — Det statistiske departement.
 Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1951.
 Bd 144: H. 4. Studenterundersøgelsen 1947.
 FAHLBECK, E. Tryckfrihetsrätt. Sthlm 1951.
 (Skrifter utg. av Institutet för offentlig och in-
 ternationell rätt. 11.)
 FUGLSANG, R. Befolkningsudvikling og befolk-
 ningspolitik i Sovjetunionen. Khvn 1951.
 (Skrifter fra Århus universitets økonomiske
 institut. 10.)
 HERLITZ, N. Förvaltningsrättsliga plikter. Sthlm
 1949. (Föreläsningar i förvaltningsrätt. 3.)
 INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
 35th session, 1952.
 Report. Geneva 1951.
 5 (a) (1). Minimum standards of social
 security.
 9 (1). The protection of young workers
 employed underground in coal
 mines.
 INTERNATIONELLA STATISTISKA KONFERENSER.
 Proceedings of the International statistical con-
 ferences, Sept. 6—18, 1947, Washington.
 Calcutta [1951].
 Vol. 1. Introduction. International statistical
 conferences.
 Vol. 3: A—B. 25th session of the International
 statistical institute.

- KARLSSON, GEORG. Adaptability and communica-
 tion in marriage. A Swedish predictive study of
 marital satisfaction. Upps. 1951. (Akad. avh.)
 KRISTERSSON, H. De socialekonomiska grupperna
 och samhällsekonomin. Sthlm 1951. (Akad. avh.,
 Lund.)
 LEJMAN, F. Rättsförhållandet mellan hyresvärd
 och hyresgäst. Lund 1951. (Skrifter utg. av
 Juridiska fakulteten i Lund. 12.)
 MUMFORD, L. The conduct of life. New York 1951.
 NORDISKA KRIMINALISTFÖRENINGARNA.
 Årsbok. 1950/51. Sthlm 1951.
 NORGE.
 Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951.
 59. Kommunenes gjeld og kontantbehold-
 ning m. v. pr. 30. juni 1950.
 61. Telegrafverket 1949/50.
 69. Jordbruksstatistikk 1950.
 70. Fiskeritelling 1. okt. 1948. H. 2. Fiske-
 farkoster og tilvirkeranlegg.
 74. Fagskolestatistikk 1947/48—1949/50.
 — Direktøren for arbeidstilsynet.
 Årsberetninger fra arbeidstilsynet og arbeids-
 tilsynsrådet 1950. Oslo 1951.
 PETERSEN, ERLING. Norsk arbeidsgiverforening
 1900—1950. Oslo 1950.
 P. M. Huvuddragen av befolkningsutvecklingen i
 Sverige under 100-årsperioden 1850—1950.
 [Sthlm 1951. Stencil.] (Lantbruksstyrelsen.
 Planläggningsbyrå.)
 RIKSGÄLDSKONTORET.
 Årsbok utarb. inom Riksgäldskontorets räken-
 skapsbyrå. Årg. 31 (budgetåret 1950/51).
 Sthlm 1951.
 SCHWEIZ. Bureau fédéral de statisti-
 que.
 Statistique de la Suisse. Berne 1950.
 227. Statistique suisse des fabriques du 15
 sept. 1949.
 SOCIALLAGSTIFTNINGEN och den sociala verksam-
 heten i Finland. Utg. av Socialministeriet i Fin-
 land. Hfors 1951.

STATENS FORSKNINGSANSTALT FÖR LANTMANNA-
BYGGNADEK.

Meddelande. Lund 1951.

22. *Holmquist, N.* Värmepumpuppvärmning av lantbostäder.

23. —, *Jansson, Ingvar, & Saarman, E.* Värmeväxlare i djurstallar.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.

34. Betänkande angående omorganisation av apoteksväsendet i riket m. m. Avg. [d. 25 sept. 1951] av 1946 års läkemedelsutredning. (I.)

35. *Tengvik, N.* Den svenska byggnadsmaterialmarknaden. Produktion, distribution och prissättning av jord- och stenindustriens material. Utredning gjord på uppdrag av 1947 års byggnadsmaterialutredning. [Avg. d. 29 sept. 1951.] (S.)

36. Arkiv- och biblioteksfilming. Betänkande avg. [d. 20 sept. 1951] av 1949 års sakkunniga rörande arkiv- och biblioteksfilming. (E.)

37. Universitetskanslersämbetets uppgifter och organisation m. m. Betänkande avg. [d. 15 juni 1951] av 1949 års universitetskanslersämbetessakkunniga. (E.)

38. Skor. Betänkande avg. [d. 28 aug. 1951] av 1945 års skoutredning. (H.)

39. Betänkande angående producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av

mindre jordbruk. Avg. [d. 18 juni 1951] av Producentbidragsutredningen. (Jo.)

STATISTISK ÅRSBOK för Sverige. Årg. 38 (1951).

Utg. av Statistiska centralbyrån. Sthlm 1951.

STORBRITANNIEN. Trade union congress.

Report of proceedings at the 83rd annual trades union congress held at... Blackpool Sept. 3 to 7, 1951. Lond. 1951.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.

Allmänna val.

Kommunala valen år 1950. Av Statistiska centralbyrån.

Socialvård.

Samhällets barnavård år 1949. Av Socialstyrelsen.

UNGDOM på fritid i hem och samhälle. Betänkande avg. av Barnavårdsnämndens ungdomskommitté. Gbg 1951. (Göteborgs barnavårdsnämnds utredning.)

UTRIKESDEPARTEMENTET.

Aktstycken. Ny serie. Sthlm 1951.

1: B: 1. Europarådet. Ministerkommitténs tredje, fjärde, femte och sjätte möten 1950. Rådgivande församlingens andra möte 1950.

VAHLÉN, L. Formkravet vid fastighetsköp. Särskilt dess inverkan på regler om förutsättningar och fel. Sthlm 1951. (Akad. avh.)

ÅRSBOK för Sveriges kommuner. Årg. 34 (1951). Utg. av Statistiska centralbyrån. Sthlm 1951.

Recensioner

Dahlström, Edmund: Trivsel i Söderort. Sociologisk undersökning i Hägerstensåsen och Hökmossen 1949—1950. Monografier utgivna av Stockholms kommunalförvaltning. Stockholm 1951.

Bl. a. för att »giva en fastare grundval för planeringen av nya bostadsområden» företog Stockholms stad redan 1945 en intervjuundersökning, som avsåg att kartlägga vissa vanor och önskemål beträffande förvärvsarbete bland gifta kvinnor, olika kollektiva anordningar, val av bostad och bostadsområde osv. De intervjuade familjerna hade slumpmässigt utvalts bland sådana familjer, som grundats åren 1928—42, och där makarna före giftermålet var ogifta och bosatta i Stockholm.

När en ny och mera intensiv undersökning igångsattes år 1949, lades den upp delvis efter andra linjer. Undersökningen kon-

centerades till ett visst förortsområde, valt så att det skulle vara tillräckligt modernt för att vara av aktuellt intresse men tillräckligt gammalt för att någorlunda ha hunnit »stabilisera sig». Undersökningens inriktning var i huvudsak densamma som den tidigare, men de ställda frågorna kunde avsevärt utökas och specificeras, bl. a. med hänsyn till de lokala förhållandena. De olika batterierna av frågor delades upp på inte mindre än sju olika intervjuerier, riktade till olika grupper av hushåll och ensamstående. Detta material, som dessutom kompletterats med vissa specialundersökningar och på annat sätt inskaffat material, utgör ett onekligen energiskt försök att få fram de önskade upplysningarna.

Till att börja med har en rätt ingående beskrivning lämnats av själva samhället, dess bebyggelse, utrustningen med butiker,

arbetsplatser och andra kollektiva anordningar, kommunikationsförhållanden, befolkningens sammansättning osv. Endast en mindre del av invånarna, omkring en femtedel, visade sig vara infödda stockholmare. Omkring en fjärdedel hade inte tidigare bott i Stockholm utan flyttat direkt till undersökningsområdet. Ungefär en tiondel av befolkningen hade inflyttat från utlandet, till största delen estniska flyktingar.

En serie frågor gäller invånarnas tillfredsställelse med bostadsområdet. Vissa frågor är allmänt ställda, andra avser specifika förhållanden inom området. Ett övervägande flertal uttrycker missnöje med tillgången på anordningar för fritiden (bio, dans, kulturell verksamhet etc.), med resorna till staden samt — i den mån frågan angick dem — med lekmöjligheterna för barnen och med tillgången på daghem och förskolor osv. En allmän tillfredsställelse kom till uttryck beträffande framför allt tillgången till naturen, »folket», bebyggelsens utseende, butikerna, särskilt livsmedelsbutikerna, samt skolförhållandena — i den mån dessa var aktuella för de utfrågade.

För att komma underfund med betydelsen av dessa reaktioner, jämfördes de med den uttalade önskan eller avsikten att flytta från området. Här visade sig emellertid endast få och svaga samband. Deras sammanhang med trivseln i mera allmän bemärkelse diskuteras tyvärr inte. Önskan att flytta motiveras huvudsakligen med hänvisning till lägenheten. Synpunkter på bostadsområdet och dess läge tycks komma i andra rummet. De som flyttat till området synes icke i första hand utgöra ett urval av sådana, som önskat bo i just detta område, och de som önskar flytta därifrån icke heller i första hand ett urval av sådana som är missnöjda med området. Några jämförelser med andra områden i Stockholm i fråga om tillfredsställelse i olika avseenden, flyttning eller önskan om flyttning osv. saknas dessvärre. Den ledning man kan få av materialet vid utformningen av nya bostadsområden är begränsad även av denna anledning.

För att belysa behovet av olika kollektiva anordningar studerar författaren existerande förhållanden och vanor samt befolkningens önskemål beträffande sådana an-

ordningar. Dit räknas arbetsplatser inom området, butiker, anordningar för barnen, för hushållsarbetet och för fritiden osv. Författaren varnar emellertid för att utan vidare utnyttja de framkomna önskemålen för prognoser för det faktiska utnyttjandet av dylika anordningar.

Undersökningen ger vidare en hel del intressant material rörande olika slag av sociala kontakter inom området: mellan grannar, inom föreningslivet osv. En mycket liten del av befolkningen tycks vara aktivt engagerad i föreningslivet. Genom att arbetsplatserna i allmänhet ligger utanför området och på grund av bristen på anordningar för fritiden kommer kontakterna också att till övervägande del sträcka sig utanför området. Intervjuerna visar, att endast en femtedel av invånarnas intimare umgänge bor inom området. Kontakten med grannarna inskränker sig i regel till att man hälsar och kanske stannar och pratar. Att man hälsar på hos varann, hjälper varann med barntillsyn osv. uppges bara av en minoritet, och kontakten gäller då vanligen bara en familj. Någon önskan om närmare kontakt med grannarna framträder icke. Man vill vara för sig själv och inte ha för mycket med grannar att göra. En dylik inställning framträder även i andra sammanhang, t. ex. i den allmänna önskan om egen småstuga eller villa och motiveringen härfor. Samtidigt framträder en viss önskan om kontakt på annan bas än grannförhållandet: genom kurser, genom verksamhet av olika slag i det framtida medborgarhuset osv.

Den sociala kontakten påverkas även av socialklassstillhörigheten. Tendensen är stark att välja sitt intimare umgänge ur den egna socialgruppen. En betydande minoritet säger sig inte tycka om att bo i »socialt blandade» hus utan föredrar hus, som är mera homogena ur klasssynpunkt.

Ett avsnitt ägnas slutligen åt förhållandet mellan den inhemska befolkningen och den estländska minoriteten och det är nästan ingen som för dessa förhållanden på tal vid frågor om tillfredsställelsen med området eller som motiv att flytta. En allmänt negativ inställning mot esterna framträder dock hos en betydande grupp av svenskarna, och man är villig att acceptera

en viss diskriminering gentemot dem. Men det förefaller inte som om denna inställning skulle vara kombinerad med en mera personligt fientlig inställning mot utlänningarna i bostadsområdet.

Undersökningen innehåller åtskilligt av intresse ur såväl allmän synpunkt som ur planeringens speciella aspekt. Vad man ur sistnämnda synpunkt i hög grad saknar är en redovisning av den avsedda inpassningen av det framlagda materialet i den konkreta planeringens problem eller åtminstone en diskussion av vilka frågeställningar och uppgifter, som hade behövts för att ge ledning för den praktiska planeringen. I avsaknad härav förefaller den förnämliga och påkostade statistiska apparaten delvis att hänga i luften.

R. v. E.

Karlsson, Georg: Den moderna sociologien och Sociologiens forskningsmetoder. Verdandis småskrifter nr 514 och 515. Bonniers. Stockholm 1951. Kr 2,75 per häfte.

Verdandis småskriftsserie har nu tagit det vällovliga initiativet att för allmänheten presentera den sociologiska vetenskapen. Någon handbok i ämnet har ju, med undantag för Ginsbergs numera tämligen föråldrade, tidigare inte funnits på svenska. (En ny och mera omfattande, redigerad

av Gunnar Boalt, är däremot att vänta inom den närmaste tiden.)

Den första av de två skrifterna, Den moderna sociologien, avser att göra läsaren bekant med de begrepp och frågeställningar, som sociologen arbetar med. På grund av att sociologisk forskning under senare år framförallt bedrivits i USA, har redogörelsen kommit att koncentreras kring amerikanska rön och frågeställningar. Det andra häftet, Sociologiens forskningsmetoder, vill presentera det arbetssätt och de redskap, som sociologen använder.

Man har, särskilt när man läser den första av de två skrifterna, en stark känsla av att författaren sitter inne med en imponerande mängd kunskap, som han anser, att även läsaren bör bibringas. Då endast ett begränsat antal sidor stått till författarens förfogande, har resultatet av hans pedagogiska skriftställarskap blivit något som till stora delar skulle kunna karakteriseras som en ordbok i sociologi utan den för ordböcker vanliga alfabetiska ordföljden. Tyvärr måste man därför notera, att skrifterna inte motsvarar de krav, som Carl Cederblad en gång uppställde i ett »PM för författare av Verdandis småskrifter: Att göra framställningen konkret är den springande punkten i all populär framställning... Populärvetenskap skall skrivas klart, koncist och med satsfogningar, som ligga talspråket nära.»

I. D.

R E G I S T E R

*över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter
i Sociala Meddelanden*

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Sam- hällets barnavård»)	3, 1951
Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1951
Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1951
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i . . .	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	detta nr
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i . . .	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	11, 1951
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom in- dustrin, årligen, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	4, 1951
Nykterhetsvårdsklienteletets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	11, 1951
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1951
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i . . .	11, 1951
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	11, 1951
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
Vägrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

Sakregister till årgång 1951

(Siffrorna inom parentes anger häftets nummer)

Akademiker. Sveriges akademikers centralorganisation år 1950: s. 359 (5).

Alkoholistvård. På alkoholistanstalt intagna år 1950: s. 433 (6).

Adressförteckning över alkoholistanstalter: s. 77 (1).

Alkoholistproblemet i psykosocial belysning: s. 418 (6).

Ökat statligt stöd till de erkända och enskilda alkoholistanstalterna beslutat av 1951 års riksdag: s. 581 (8).

Se även *Nykterhetsvård*.

Arbetsblock. Arbetsblockorganisationen upphävd: s. 606 (8).

Arbetsbyrån, Internationella. Styrelsesammanträde 21—25 nov. 1950: s. 34 (1).

Utnämning inom internationella arbetsbyrån: s. 874 (12).

Arbetsförmedling, Sveriges offentliga, *månadsstatistik* (tabeller): i varje häfte.

Den offentliga arbetsförmedlingens organisation (arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande över 1950 års arbetsförmedlingsutrednings betänkanden I och II): s. 219 (3).

Arbetsgivareföreningen, Svenska, år 1950: s. 356 (5).

Arbetskonferensen, Internationella. Internationella arbetskonferensens trettiofjärde sammanträde i Genève den 6 juni 1951: s. 356 (5); s. 859 (12).

Arbetslagstiftning. Ändringar i semesterlagstiftningen beslutade av 1951 års riksdag: s. 580 (8).

Belgien. Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare: s. 14 (1).

Se även *Arbetstiden*.

Arbetslöner. Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1950: s. 519 (7).

Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1950: s. 287 (4).

Lönerna för anställda vid affärsbankerna år 1950: s. 283 (4).

Löneutvecklingen 1939—1949: s. 192 (3).

Likalönsfrågan inför sin internationella reglering: s. 718 (10).

Amerikas förenta stater. Indexbundna löner i USA: s. 588 (8).

Se även *Arbetsmarknaden, Jordbruk, Skogsarbetare, Trädgårdsarbetare, Vägväsendet*.

Arbetslösheten inom fackförbunden, *månadsstatistik* (tabeller): i varje häfte.

Hjälpsökande arbetslösa enligt arbetsmarknadsstyrelsen, *månadsstatistik* (tabeller): i varje häfte.

Se även *Besparingsutredning*.

Arbetslöshetsförsäkring. Erkända arbetslöshetskassor 1950: s. 610 (8).

Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna: i varje häfte.

Arbetsmarknaden: 1950, nov.: s. 44 (1); dec.: s. 134 (2); 1951, jan.: s. 217 (3); febr.: s. 298 (4); mars: s. 379 (5); april: s. 442 (6); maj: s. 529 (7); juni: s. 604 (8); juli: s. 675 (9); aug.: s. 740 (10); sept.: s. 817 (11); okt.: s. 885 (12).

Lönenivå och sysselsättningsvolym inom industrin i november 1950: s. 222 (3). — Löner och sysselsättning inom industrin i febr. 1951: s. 444 (6); i maj 1951: s. 679 (9); i aug. 1951: s. 887 (12).

Sysselsättningen inom industri m. m. enligt uppgifter från arbetsgivarna, *månadsstatistik* (tabeller): i varje häfte.

Arbetskraften i offentlig tjänst. I. Antal landstingsanställda åren 1945 och 1947—1949: s. 27 (1); II. Antal anställda i landkommunerna den 1 mars 1950: s. 351 (5); III. Ålder och utbildning för vissa befattningshavare i statens tjänst: s. 422 (6).

Arbetskraftens rörlighet vid järnbruk m. m.: s. 301 (4).

Arbetsmarknadsfrågor vid 1951 års riksdag: s. 579 (8).

Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1950: s. 279 (4).

Tegelindustrins sysselsättningsförhållanden: s. 141 (2).

Tillgången på ungdomlig arbetskraft: s. 637 (9).

Likheter och olikheter på skandinavisk arbetsmarknad: s. 555 (8).

Svenskt-norskt arbetarutbyte i studiesyfte: s. 743 (10).

Se även *Jordbruk, Sjukvård*.

Arbetstiden. Uppskov med nattarbetsförbudet: s. 192 (3).

Banktjänstemän, se *Arbetslöner*.

Barnavård. Samhällets barnavård år 1949: s. 198 (3).

Adressförteckning över länsstyrelsernas barnavårdssassistenten: s. 72 (1).

Daghem och förskolor (utlåtande av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården): s. 491 (7).

Ersättningsbelopp för fosterbarnsvård: s. 426 (6).

Förslag om tillsyn över anstalter för vård av sinnesslöa, fallandesjuka och vanföra samt psykopatiska och nervösa barn (sammandrag av socialstyrelsens yttrande): s. 871 (12).

Jämkning av underhållsbidrag: s. 426 (6).

Kan vi begränsa barnstugornas kostnader?: s. 467 (7).

Social prognos för skyddshemselever: s. 3 (1).

Sommarbarnsverksamheten i Göteborg: s. 576 (8).

Se även *Fattigvård*.

Barnkostnader, se *Levnadskostnader*.

Befolkningsfrågor. Befolkningsutvecklingen under andra och tredje kvartalet 1950: s. 37 (1); under fjärde kvartalet och hela året 1950: s. 269 (4); under första kvart. 1951: s. 494 (7); under andra kvart. 1951: s. 736 (10).

Storbritannien. 1951 års folkräkning i England: s. 587 (8).

Besparingsutredning. Arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande över P. M. från besparingsutredningen rörande anslagen för arbetslöshetens bekämpande m. m.: s. 138 (2).

Bostadsförhållanden. Bostadsfrågor vid 1951 års riksdag: s. 580 (8).

Förändringar i den realiserade efterfrågan på bostadslägenheter i vissa orter under 1940-talet: s. 180 (3).

Sifforna bakom beslutet om generell hyreshöjning (fastighetsomkostnadernas förändringar under åren 1938—1950): s. 644 (9).

Brottsligheten: 1950, fjärde kvart.: s. 113 (2); 1951, första kvart.: s. 362 (5); andra kvart.: s. 589 (8); tredje kvart.: s. 802 (11).

Byggnadsverksamheten. Bostadsbyggandet i Sverige år 1950: s. 501 (7).

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar: 1950, fjärde kvart.: s. 194 (3); 1951, första kvart.: s. 429 (6); andra kvart.: s. 662 (9); tredje kvart.: s. 876 (12).

Byggnadstillstånd (tabeller): i varje häfte.

Indextal för byggnadskostnaderna i Stockholm: 1951, jan.: s. 110 (2); april: s. 360 (5); okt.: s. 870 (12).

Omläggning av byggnadstillståndsgivningen för bostäder fr. o. m. år 1952: s. 886 (12).

Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning den 1 augusti 1951: s. 820 (11).

Detaljhandeln. Omsättningen inom detaljhandeln under fjärde kvart. 1950: s. 212 (3); under första kvart. 1951: s. 440 (6); under andra kvart. 1951: s. 670 (9); under tredje kvart. 1951: s. 880 (12).

Dyrortsgruppering. Dyrortsnämnden för år 1951: s. 110 (2).

Nya principer för dyrortsgrupperingen: s. 35 (1).

Socialstyrelsen tillstyrker dyrortssakkunnigas förslag: s. 191 (3).

Existensminimum. Befrielse från skatt vid existensminimum: s. 191 (3).

Fattigvården år 1949: s. 40 (1).

Adressförteckning över fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: s. 72 (1).

Ett nytt uppslag vid planering av ålderdomshem: s. 336 (5).

Klientelblandningen på ålderdomshemmen: s. 723 (10).

Tvångsåtgärder vid intagning på ålderdomshem: s. 586 (8).

Finland. Kommunalhemmen i Finland: s. 732 (10).

Folkpensionering. Korttidshjälp till änkor (socialstyrelsens yttrande över änkepensioneringskommitténs betänkande): s. 654 (9).

Pensionspristatet: s. 790 (11).

Änkepensioneringen (arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande över änkepensioneringskommitténs förslag): s. 606 (8).

Folkräkning, se *Befolkningsfrågor*.

Frånvarofrekvens, se *Industrin*.

Fylleri. Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvart. 1950: s. 193 (3); 1951, första kvart.: s. 428 (6); andra kvart.: s. 657 (9); tredje kvart.: s. 875 (12).

Förenade nationerna. FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC): s. 403 (6).

Svenskar anställda i FN:s sekretariat och vissa andra internationella organisationer: s. 187 (3). Se även *Studieverksamhet*.

Förlikningsmän. Adressförteckning över statens förlikningsmän för medling i arbetstvister: s. 80 (1).

Försvaret. Det frivilliga försvarsarbetet (arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande): s. 533 (7).

Handelns arbetsgivareorganisation år 1950: s. 356 (5).
Se även *Arbetslöner*.

Homosexualitet. Kriminalisering av homosexuell prostitution: s. 267 (4).

Husligt arbete, se *Yrkesutbildning*.

Indexnämnd, se *Levnadskostnader*.

Industrin. Arbetskraften i industrin år 1948: s. 207 (3).
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag: s. 145 (2); s. 534 (7).
Nyetableringen inom industrin: s. 137 (2).
Se även *Arbetsmarknaden*.

Inkomstfördelningen. Inkomst och förmögenhet år 1949: s. 89 (2).

Invalldvård, se *Partiellt arbetsföra*.

Investerings. Statliga och statsunderstödda investeringar (arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande över 1949 års investeringskommittés förslag): s. 607 (8).

Jordbruk. Arbetskraftsåtgång och utbetalda lönesummor inom jordbruket år 1950: s. 590 (8).
Löneläget inom jordbruket år 1950 jämte löneutvecklingen åren 1939—1950: s. 513 (7).
Kvinnorna och jordbruket: s. 849 (12).

Järnbruk, se *Arbetsmarknaden*.

Kollektivavtalen under andra halvåret 1950 och första halvåret 1951: s. 658 (9).

Konsumtionsprisindex, se *Levnadskostnader*.

Konsumtionsundersökning, se *Levnadskostnader*.

Kooperation. Kooperativa förbundets och anslutna föreningars verksamhet år 1950: s. 359 (5).

Landsorganisationen i Sverige år 1950: s. 357 (5).

Landstingsanställda, se *Arbetsmarknaden*.

Lantarbetsgivareföreningen, Svenska, år 1950: s. 357 (5).

Levnadskostnader. Levnadskostnadsindex för december 1950: s. 119 (2); mars 1951: s. 367 (5); juni 1951: s. 596 (8); sept. 1951: s. 807 (11).
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex: i varje häfte.
Adressförteckning över socialstyrelsens ordsombud för prisinsamling: s. 74 (1).
Beräkningen av skatteposten i levnadskostnadsindex: s. 346 (5).
Indexnämnden för år 1951: s. 110 (2).
Kvalitetsförändringarnas inverkan på levnadskostnadsindex december 1946—december 1949: s. 128 (2).
Levnadskostnadsundersökning på landsbygden: s. 871 (12).
Priskontrollnämnden föreslår smörribatter till barnfamiljer: s. 361 (5).

Prisstegringens inverkan på olika inkomstnivåer och familjetyper september 1950—juni 1951: s. 654 (9).

Stegringen av levnadskostnaderna inom olika befolkningsgrupper: s. 111 (2).

Utgifter för kläder och skor m. m. enligt socialstyrelsens konsumtionsundersökning 1948: s. 19 (1).

Vad kostar det att ha barn?: s. 327 (5).

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet: s. 129 (2). — Detaljprisutvecklingen i olika länder: s. 375 (5).

Amerikas förenta stater. Den amerikanska levnadskostnadsindexen revideras: s. 111 (2).

Litteraturoversikt: i varje häfte.

Livsmedelspriser. Livsmedlens näringsvärde och pris: s. 631 (9).

Lösdrivares behandling (beslut vid 1950 års riksdag): s. 109 (2).

Moderskapsskydd. Mödrahjälpen under år 1950: s. 497 (7).

Adressförteckning över mödrahjälpsnämndernas sekreterare: s. 73 (1).

Mödrahjälpen omprövas: s. 784 (11).

Danmark. Hur arbetar den danska mödrahjälpen?: s. 174 (3).

Mödrahjälp, se *Moderskapsskydd*.

Nattarbete, se *Arbetstiden*.

Naturaförmåner, se *Skattelagstiftning*.

Nykterhetsvård. Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1949: s. 272 (4).

Nykterhetsvårdsklienteletets omfattning och sammansättning under år 1949: s. 793 (11).

Adressförteckning över länsnykterhetsnämndernas ombudsmän: s. 78 (1).

Om följderna av en ökning av antalet försäljningsställen för pilsner: s. 98 (2).

Se även *Alkoholistvård*.

Näringslivets lokalisering: s. 677 (9).

Olycksfall i arbete under åren 1948 och 1949: s. 262 (4).

Ordsombud för prisinsamling, se *Levnadskostnader*.

Partiellt arbetsföra. Åtgärder för partiellt arbetsföra (beslut vid 1950 års riksdag): s. 109 (2).

Invalidproblemen inför internationellt forum: s. 83 (2).

Se även *Vanförevård*.

Pensionsförsäkring. Arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande över pensionsutredningens principbetänkande angående allmän pensionsförsäkring: s. 382 (5).

Pilsnerförsäljning, se *Nykterhetsvård*.

Redareförening, Sveriges, år 1950: s. 356 (5).

Riksdagen. Sociala frågor vid 1950 års riksdags höstsession: s. 108 (2); vid 1951 års riksdag: s. 579 (8).

Rådgivningsbyrå, se *Sociala upplysningsverksamhet*.

Semester, se *Arbetslagstiftning*.

Sjukförsäkring. Erkända sjukkassor under år 1949: s. 788 (11).

Uppskov med sjukförsäkringslagens ikraftträdande (beslut vid 1950 års riksdag): s. 108 (2).

Sjukkassa, se *Sjukförsäkring*.

Sjuksköterskebyråerna under 1950: s. 742 (10).

Sjukvård. Arbetskraftsförhållandena inom sjukvården: s. 302 (4).

Skattelagstiftning. Naturaförmånens värde vid beräkning av preliminärskatten år 1952: s. 657 (9).

Studiekostnaders behandling i beskattningshänseende (socialstyrelsens utlåtande över 1944 års allmänna skattekommittés betänkande): s. 789 (11).

Skattetrycket i olika länder: s. 791 (11).

Se även *Existensminimum*.

Sjogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1950/51: s. 791 (11).

Sjogsbrukets arbetskraft: 1950, nov.: s. 47 (1); 1951, febr.: s. 300 (4); maj: s. 532 (7).

Sjogsförläggningsslag antagen av 1951 års riksdag: s. 579 (8).

Skyddshem, se *Barnavård*.

Smörabbatt, se *Levnadskostnader*.

Sociala filmverksamhet. »Att vara sjuksköterska»: s. 32 (1).

»Vi och våra gamla»: s. 868 (12).

Sociala upplysningsverksamhet. Storbritannien. De allmänna rådgivningsbyråerna i England: s. 485 (7).

Socialarbetare, se *Yrkesutbildning*.

Socialförsäkring. Frågor angående socialförsäkring vid 1951 års riksdag: s. 581 (8).

Socialpolitik. Nordisk socialpolitisk samarbete: s. 251 (4).

Socialstyrelsen. Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen: s. 71 (1).

Sociala utgifter, se *Socialvård*.

Socialvård. Rödakorshjälp till gamla: s. 781 (11).

Socialläkarens verksamhet: s. 767 (11).

Sociala utgifterna under år 1949: s. 171 (3).

Socialvårdsfrågor vid 1951 års riksdag: s. 583 (8).

Äldringssvård i hemmen: s. 843 (12).

De sociala utgifterna i de nordiska länderna: s. 411 (6).

Den nya nordiska konventionen om ömsesidigt utgivande av vård åt nödställda: s. 340 (5).

Femte internationella konferensen för socialt arbete: s. 104 (2).

Se även *Yrkesutbildning*.

Socialvårdskommitténs verksamhet: s. 703 (10).

Statistik. Om planering av stickprovsundersökningar: s. 564 (8).

Statistjänstemän. Statistjänstemännens riksförbund år 1950: s. 358 (5).

Se även *Arbetsmarknaden*.

Stickprov, se *Statistik*.

Studiekostnader, se *Skattelagstiftning*.

Studieverksamhet. FN-stipendier för sociala studier i utlandet: s. 266 (4).

Sysselsättning, se *Arbetsmarknaden*.

Tegelindustri, se *Arbetsmarknaden*.

Tjänstemän. Tjänstemännens centralorganisation år 1950: s. 357 (5).

Trädgårdsarbetarnas löner år 1950: s. 733 (10).

Underhållsbidrag, se *Barnavård*.

Ungdomsvård. Adressförteckning över skolor tillhörande barn- och ungdomsvården: s. 78 (1).

Ut- och invandring. Emigranter efter nationalitet åren 1949 och 1950: s. 642 (9).

Utlänningar i Sverige under fjärde kvart. 1950: s. 114 (2); första kvart. 1951: s. 363 (5); andra kvart. 1951: s. 666 (9); tredje kvart. 1951: s. 803 (11).

Vanförevård. Världskongress rörande vanförevård: s. 266 (4).

Vägrattfolyckor, som föranlett polisundersökning: 1950, tredje kvart.: s. 39 (1); fjärde kvart.: s. 271 (4); 1951, första kvart.: s. 496 (7); andra kvart.: s. 735 (10).

Vägväsendet. Vagarbetarnas löneförmåner 1950: s. 791 (11).

Yrkesutbildning. Lärarinneutbildningen på det husliga området (arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande): s. 609 (8).

Omskolnings- m. fl. kurser under ledning av överstyrelsen för yrkesutbildning under tiden den 1 okt. 1950—den 31 mars 1951: s. 382 (5).

Socialarbetaren och allmänheten: s. 863 (12).
Utbildningsbidragen till militär- och civilskadade: s. 534 (7).

Seminarium (internationellt) för socialarbetare: s. 587 (8).

Älderdomshem, se *Fattigvård*.

Äldringssvård, se *Socialvård*.

Änkepensionering, se *Folkpensionering*.

Författarregister till årgång 1951

Signerade artiklar

- ABRAMSON, ERNST. Livsmedlens näringsvärde och pris. Nr 9
 BERGGREN, ALI. Ett nytt uppslag vid planering av ålderdomshem. Nr 5
 — Rödakorshjälp till gamla. Nr 11
 BLOMQUIST, CARL. Sommarbarnsverksamheten i Göteborg. Nr 8
 BREDAL-BAUER, JOHN. Inkomst och förmögenhet år 1949. Nr 2
 BROECK, GILBERT DE. Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare i Belgien. Nr 1
 DALENIUS, TORE. Om planering av stickprovsundersökningar. Nr 8
 GRABÖ, PAUL. Kvinnorna och jordbruket. Nr 12
 GRAPE, WALDEMAR. Om följderna av en ökning av antalet försäljningsställen för pilsner. Nr 2
 HAGMAN, ROLF. De allmänna rådgivningsbyråerna i England. Nr 7
 HEINRICI, STEN-ERIC. Internationella arbetskonferensens trettiofjärde sammanträde. Nr 12
 HOLMSTEDT, GUSTAF. Socialutgifterna under år 1949. Nr 3
 — De sociala utgifterna i de nordiska länderna. Nr 6
 HÖJER, KARL J. Socialvårdskommitténs verksamhet. Nr 10
 MONTAN, KARL. Invalidproblemen inför internationellt forum. Nr 2
 — Världskongress rörande vanförevård. Nr 4
 MÅNSSON, OLA. Äldringsvård i hemmen. Nr 12
 NILSSON, KARNA. Socialarbetaren och allmänheten. Nr 12
 OLDERIN, GUNNAR. Tillgången på ungdomlig arbetskraft. Nr 9
 OLSSON, BERTIL. Likheter och olikheter på skandinavisk arbetsmarknad. Nr 8
 OTTERSTRÖM, EDITH. Social prognos för skyddshemselever. Nr 1
 SALVESEN, KAARE. Nordisk socialpolitisk samarbete. Nr 4
 SKALTS, VERA. Hur arbetar den danska mödrahjälpen? Nr 3
 SKOGH, SVEN. Svenskt-norskt arbetarutbyte i studiesyfte. Nr 10
 SUNDBERG, HARRY. Tegelinindustrins sysselsättningsförhållanden. Nr 2
 TAKMAN, JOHN. Socialläkarens verksamhet. Nr 11
 TEGNER, GÖRAN. Kan vi begränsa barnstugornas kostnader? Nr 7
 THORNELL, STINA. Siffrorna bakom beslutet om generell hyreshöjning. Nr 9
 THORSSON, INGA. Likalönsfrågan inför sin internationella reglering. Nr 10
 WALLBERG, KLAS. Olycksfall i arbete under åren 1948 och 1949. Nr 4
 WESTERLIND, ERIK. FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC). Nr 6
 WIDMAN, J. O. Den nya nordiska konventionen om ömsesidigt utgivande av vård åt nödställda. Nr 5
 WIKLUND, DANIEL. Alkoholistproblemet i psykosocial belysning. Nr 6
 WOLLMER, ELSA. Femte internationella konferensen för socialt arbete. Nr 2

Initialer

A. A—m	= Arne Aldestam, aktuarie (Ss)	L. J.	= Linnéa Jonsson, aktuarie (Ss)
F. B.	= Frihtiof Billström (Ss)	S. K.	= Sten Kruse, amanuens (Ss)
S. C.	= Signe Cöster, aktuarie (Stat. cbn)	E. L—n	= Erik Larsson, aktuarie (Bs)
I. D.	= Ingrid Dalén, amanuens (Ss)	Å. L.	= Åke Lönnqvist, amanuens (Ss)
M. E.	= Martin Engwall, förste byråinspektör (AMS)	G. M.	= Gustaf Malmberg, förste byråinspektör (AMS)
E. E—n	= Eric Ericsson, amanuens (Vov)	A. v. M.	= Anna v. Meyeren, assistent (Ö)
B. E.	= Brita Eriksson, kansliskrivare (AMS)	G. M.	= Gustav Möller, förste aktuarie (Suk)
E. E.	= Einar Eriksson, tf. förste aktuarie (Bs)	K.—A. N.	= Karl-Axel Nordfors, byråsekreterare (Ss)
R. v. E.	= Roland v. Euler, amanuens (Ss)	A. N—t	= Arne Näverfelt, amanuens (Ss)
K.—E. F—g	= Karl-Erik Friberg, amanuens (Ss)	E. O.	= Einar Olsson, aktuarie (Ss)
H. G.	= Henrik Geschwind, förste aktuarie (Stat. cbn)	I. R.	= Ingrid Reinhard, amanuens (Ss)
S. G.	= Sverker Groth, förste aktuarie (Stat. cbn)	B. S.	= Bertil Sundberg, civilingenjör (Bs)
T. G.	= Thore Grönqvist, aktuarie (Ss)	T. S—r	= Tore Söder, amanuens (Ss)
M. G.	= Marianne Gustavsson, amanuens (Ss)	H. Sm	= Helga Söderström, amanuens (AMS)
G. He—k	= Gillis Hennermark, aktuarie (Ss)	S. T.	= Sture Thorsson, socialråd (Sd)
C. H—n	= Carl Hermelin, aktuarie (Ss)	E. W.	= Elisabeth Wiberg, aktuarie (Ss)
E. H—r	= Eva Herner, amanuens (Ss)	Wgt	= Erik Wängstedt, byråsekreterare (AMS)
E. v. H.	= Erland v. Hofsten, byråchef (Ss)	C. Ö.	= Carl Öberg, förste aktuarie (Ss)
G. H—dt	= Gustaf Holmstedt, förste aktuarie (Ss)	Ön	= Stig Östergren, amanuens (Ss)

AMS = Arbetsmarknadsstyrelsen, Bs = Bostadsstyrelsen, Sd = Socialdepartementet, Ss = Socialstyrelsen, Stat. cbn = Statistiska centralbyrån, Suk = Statens utlänningskommission, Vov = Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, Ö = Överstyrelsen för yrkesutbildning

Recensioner

- ALBINSSON, GILLIS, & ELOFSSON, AXEL, När och hur samhället hjälper (kompletterande del till Gustav A. Aldéns tidigare utgivna Medborgarens bok): s. 764 (10)
- ARBETSGIVAREFÖRENINGEN — LO, Betänkande avgivet av Arbetsmarknadskommitténs kvinnoutredning: s. 247 (3)
- BETÄNKNING AFGIVET AF DEN AF DE NORDISKE SOCIALMINISTERIER NEDSATTE EKSPERTKOMITÉ, Samordning af de nordiske landes lønstatistik: s. 464 (6)
- DAHLSTRÖM, EDMUND, Trivsel i Söderort: s. 911 (12)
- FRIIS, HENNING, Scandinavia between East and West: s. 167 (2)
- HILJDING, STIG m. fl., Samhällets åtgärder mot lagöverträdare: s. 247 (3)
- INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN 1949—1950, Årsredogörelse av arbetsbyråns generaldirektör till Internationella arbetskonferensens sammanträde i Genève 1950: s. 167 (2)
- KARLSSON, GEORG, Den moderna sociologien och Sociologiens forskningsmetoder: s. 913 (12)
- SILVERSTOLPE, G. WESTIN, Nationalekonomi för alla: s. 168 (2)
- SVENSKA SOCIALVÅRDSFÖRBUNDET, Svenska socialvårdsförbundets kalender 1950: s. 245 (3)
- SVERIGES FASTIGHETSÄGAREFÖRBUND, Statistiska översikter rörande beståndet av bostadshus år 1945 och bostadsproduktionen under åren 1946—1948 i tätorter med minst 2 000 invånare: s. 70 (1)
- UNESCO, A selected Inventory of periodical Publications: s. 628 (8)
- Trade Barriers to Knowledge: s. 628 (8)
- UNITED NATIONS, Methods of Social Welfare Administration: s. 400 (5)